بسم اللہ الرحمن الرحیم

فَاسْئَلُوْا اَهْلَ الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ

فتاوی دیوبند پاکستان

المعروف بہ

فتاوی فریدیہ

پنجم جلد

افادات: محدث کبیر فقیہ العصر مفتی اعظم عارف باللہ
مولانا مفتی **محمد فرید** رحمۃ اللہ علیہ
جامعہ دار العلوم حقانیہ اکوڑہ خٹک

تخریج وترتیب: مفتی محمد وھاب منگلوری
مدرس دار العلوم صدیقیہ زروبی

ترجمہ وکمپوزنگ: **دار الترجمہ وکمپوزنگ سنٹر**
عبد الغنی پلازہ محلہ جنگی پشاور

زیر سرپرستی: مولانا حافظ **حسین احمد صدیقی** نقشبندی
مہتمم دار العلوم صدیقیہ زروبی ضلع صوابی

ناشر: مکتبہ رشیدیہ اکوڑہ خٹک

دکتاب نوم: فتاوی دیوبند پاکستان المعروف بفتاوی فریدیه (پنځم جلد)

افادات: محدث کبیر فقیه العصر مفتی اعظم عارف بالله مولانا
مفتی محمد فرید مجددی زروبوی رحمة الله علیه
شیخ الحدیث وصدر دارالافتاء جامعه دارالعلوم حقانیه اکوړه خټک

ترتیب و تخریج: مولانا مفتی محمد وهاب منګلوری نقشبندی
دارالافتاء دارالعلوم صدیقیه

معاون: مولانا مفتی عصمت الله حقانی

مترجمین: مولانا محمد منظر مردانی فاضل جامعه امداد العلوم صدر
برهان الدین صدیقی فاضل جامعه دارالعلوم کراچی
ایم اے پشاور یونیورستی (فون: ۰۳۴۴_۹۱۲۹۰۲۳)

مصحح: مولانا لطف الرحمن صاحب مدرس ونګران قاسم العلوم شبقدر

کمپوزنګ: دارالترجمه وکمپوزنګ سنټر عبدالغنی پلازه محله جنګی پشاور

ضخامت: ۶۰۷ صفحات

رومبی چهاپ: اکتوبر ۲۰۱۱ء .... شوال ۱۴۳۲ھ

زیر سر پرستی: مولانا حافظ حسین احمد صدیقی نقشبندی
مهتمم دارالعلوم صدیقیه زروبی ضلع صوابی (پاکستان)

ناشر: مکتبه رشیدیه سردار پلازه اکوړه خټک نوشهره
رابطه نمبر: ۰۳۴۴-۹۰۸۴۶۹۳

فهرست مضامین

باب فى الاولياء

باب فی الاکفاء

باب الرضاعة

باب حرمة المصاهرة

صفحه	مضمون

باب الحضانة

باب الوليمة

باب حقوق الزوجین

كتاب الطلاق

باب شرائط الطلاق

باب صریح الطلاق

مضمون	صفحه
د غصې درې قسمونه او په دې کښې د طلاق حکم	۲۹۷
د متعلقه استفتاء سره نصیحت نامه	۲۹۹
,,ما پریخې ده،، د طلاق الفاظ دی	۳۰۰
غیر مدخول بها ته د طلاق ورکولو مسئله	۳۰۱
غیرمدخول بها ته د طلاق ثلاثه ورکولو حکم	۳۰۲
د غیر مدخول بها په صورت کښې د طلاق حکم	۳۰۳
د کوژدنې نه پس او د نکاح نه مخکښې طلاق ورکول کالعدم دی	۳۰۴
تحریری طلاق سره طلاق واقع کیږی	۳۰۴
تحریری طلاق هم واقع کیږی زبانی وئیل ضروری نه دی	۳۰۵
په خپله لیکلو یا په بل چا لیکلو سره طلاق واقع کیږی خواه که ښځه ئې اولولی یا نه	۳۰۶
ساده کاغذ باندې طلاق نامې لیکل او ورکولو سره هم طلاق واقع کیږی	۳۰۶
د ویرولو د پاره دهمکئی ورکولو د پاره د طلاق نامې دروغ خبرو کولو وغیره حکم	۳۰۷
ښځې ته د طلاق ورکولو په صورت کښې د درېو نوټسو د لیکلو مسئله	۳۰۸
طلاق درې خله اولیکی او نیت د یو طلاق وی	۳۰۹
د یو طلاق بائن د لیکلوئي اووئیل لیکلو والادرې اولیکل نو دا صحیح نه دی	۳۱۰
بغیر د زور او اکراه نه یوطلاق لیکلو سره طلاقې رجعی واقع کیږی	۳۱۱
کله چه طلاق نامه باندې دستخط موجود وی نو طلاق به واقع وی	۳۱۲
خاوند په خپله دوه طلاقه ورکړی دی مجسټریټ درې لیکلی دی، ددې حکم	۳۱۳
دطلاق ثلاثه نه پس بغیر د تحلیل نه رجعت جائزنه دې	۳۱۵

باب كنايات الطلاق

مضمون	صفحه

باب تعليق الطلاق

مضمون	صفحه

فصل فی عد الطلاق

والقاء الاحجار وغیرهما

صفحه	مضمون

فصل فی طلاق المکره والصبی والمجنون والسکران وغیرهم

باب ما لایقع به الطلاق

باب القضاء ودعوى الطلاق والنكاح

مضمون	صفحه

فصل فی تنسیخ النکاح

فصل فی تفریق زوجة مفقود الخبر والمجنون وغیره

فصل فی العنین

بسم الله الرحمن الرحیم

فتاوی دیوبند پاکستان المعروف بفتاوی فریدیه (پنځم جلد)

الحمدلله الذي اجری بحکمته مقادیر الامور، ودبر السموت والارضین علی مر الدهور، والصلاة والسلام علی سیدنا ومولانا محمد عبده ورسوله شفیع العصاة یوم النشور، وعلی آله واصحابه ما اضاء النهار واظلم الدیجور، اما بعد!

د الله تعالی ډیر شکردې چه هغه په خپل ډیرزیات رحمت او خصوصی فضل وکرم سره زما په شان بې وسه کمزورې بنده د فتاوی دیوبند پاکستان المعروف بفتاوی فریدیه د ترتیب اوتحقیق اوتخریج اوتحشیه په علمی خدمت باندې لګولې یم، بنده فقیر(مرتب) یو ادنی طالب علم دې او د لوستلو او لیکلو لږ ډیر شوق لری، ورنه من آنم که من دانم. خودا دالله تعالی دخصوصی مهربانئ او فضل وکرم کرشمه ده. چه په دې خدمت کښې ئې کامیابی راکړه او حوصله افزائی ئې راکړې ده.

بعضې دوستان کله کله دا اظهارکوی چه وخت زیات لګی ددوی خواهش دې چه په کم نه کم وخت کښې فتاوی مکمله شی اومنظرعام ته راشی. بنده ته هم ددې احساس شته چه ددوی دا جذبه دې کار لره زر تکمیل ته د رسولو اود محبت په وجه ده. لیکن اهل علموته ښهٔ معلومه ده چه دا کار د څومره محنت غواړی. څومره مشکل اود سکون او اطمینان تقاضا کوی، ځکه چه په رجسټرو کښې د خورو ورو په زرګونو مسئلو د کتاب، باب اود فصل وار ترتیب، د هر عربی عبارت تخریج او بالخصوص په کومو فتاوو کښې چه حوالې درج نه دی دهغې دپاره باقاعده حواله جات په تلاش کولو کښې په درجنونو کتابونه کتل اوپه بعضې ځایونو کښې د تحقیقی حواشی لیکل وغیره څه آسان کارنه دې. بالخصوص دحضرت شیخنا المعظم حضرت مفتی اعظم دامت برکاتهم د ذات بابرکات د فتاوې حوالې سره دلائل او براهین او د تفصیل او اعجاز په اعتبارسره د منفرد او امتیازی شان حامل ده. دغسې ددوی د مخصوص طرز فکر لحاظ هم دې. چه هغه هم هغسې اهل علمو ته منتقل شی. په دې وجه دا کار پخپله د زیات وخت تقاضا کوی، او مونږ دې لره د معیاری جوړولو کوشش کوو.

په دې جلد کښې د کتاب النکاح او کتاب الطلاق ابواب او فصول جمع کړې شوی دی. اوچرته چه په یوه مسئله کښې دحضرت صاحب مخصوص طرز فکر او علمی

تحقیق دې هلته مونږ کوشش کړې دې چه دحضرت د نورو تصانیفو مثلاً منهاج السنن او هدایة القاری وغیره نه دا مدلل کړې شی چه ددې په تعیین او تحقیق کښې هیڅ شبه باقی پاتې نه شی.

ددې جلد هره یوه مسئله او تحقیق او تحشیه رئیس دارالافتاء جامعه حقانیه سیدی واستادی حضرت مولانا مفتی سیف الله حقانی صاحب مدظله العالی ډیر په ژور نظرسره کتلې ده، ددې نه علاوه ددې جلد هم ټول ابواب او فصول وخت په وخت دحضرت مولانا شیخنا المعظم حضرت مفتی اعظم دامت برکاتهم په خدمت کښې پیش کړې شول، اود سختې کمزورئ او تکلیف او بیمارئ باوجود ئې اوکتل اود خوشحالئ اظهار ئې اوکړو، او بنده ته ئې خصوصی دعاګانې اوکړې.

بنده دهغه ټولو دوستانو شکریه اداکول ضروری ګڼړی چه هغوی د کتابونو مطالعه کولو اوپه تخریجی امورو کښې معاونت کړې دې بالخصوص مولانا محمد اسحاق حقانی، اود درجه تخصص فی الفقه بعضې طلباء کرام مولانا عزیزالرحمن، مولانا پروانت خان، مولانا احسان الله، مولانا عبدالحئ او مولانا عبدالغفار صاحب، په اردو محاوره او پروف کتلو کښې مولانا احسان الله تانو او نورحضرات، دغسې مولانا حافظ ولی الرحمن صاحب صدیقی په کمپوزنګ کښې د پوره کوشش اومشقت نه کار واخستلو، الله تعالی دې زمونږ د ټولو محنتونه قبول کړی اود فلاح دارین ذریعه دې جوړه کړی.

په آخرکښې سرپرست اونګران او خپل مهربان استاذ حضرت مولانا مفتی سیف الله حقانی مدظله العالی اود مولانا خواجه حافظ حسین احمد صدیقی صاحب زیدمجدهم اود خپلو ټولو استاذانو دامت فیوضهم په خدمت عالیه کښې هدیه د تشکر پیش کول خپله فریضه ګڼړم، چه ددوی تعلیم او تربیت، حوصله افزائی اود دعاګانو په برکت سره دا کار سرته رسیدلو والا دې، الله تعالی دې دې ټولو بزرګانو . زما مورپلار اوحضرت شیخنا المعظم حضرت مفتی صاحب دامت برکاتهم د عاطفت سورې همیشه دپاره زمونږ په سرونو قائم اوساتی.....آمین یارب العالمین.

طالب دعا

محمد وهاب منګلوری عفی عنه (سوات)

مرتب فتاوی دیوبند پاکستان

بسم الله الرحمن الرحيم

باب المهر

د مهرعدم تقرر یا مهر نه کیخودلوسره په نکاح باندې هیڅ اثر نه پریوځی

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه ځما د نکاح په وخت کښې حق مهر شل زره روپۍ لیکل خوښ کړۍ شو. ما په هغې باندې اعتراض اوکړو چه دا زیاتې دی حالانکه مونږ خبره د پنځوزرو کړې وه. هغوی اووئیل چه مهر څوک ورکوی او اخلی دا خو محض خودنه ده. بیا ما د چا نه واوریدل چه د نکاح په وخت کښې داسې وئیلوسره نکاح باطلیږی شرعی مسئله خودلوسره په مونږ باندې مهربانی اوکړئ؟ بینوا توجروا

المستفتی: اخترخضری کهاریان. ۱۹۷۹ء ۱۷\۷\۱

الجواب: ټولوفقهائې کرامو لیکلی دی چه د مهرعدم تقرر او نه کیخودلو سره نکاح ته څه نقصان نه رسی. کما فی الهدایه﴿۱﴾وهوالموفق

حق مهر نه ورکولو یا خرڅولوسره په نکاح باندې څه اثر نه پریوځی

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یو کس نکاح کولوسره حق مهر(اووه تولې سونا) ښځې ته ورکړه. لیکن روستو د ښځې په رضامندئ سره هغه مهرزیورات ئې خرڅ کړل او کاروبار ئې پرې شروع کړو. ایا ددې حق مهر په خرڅولوسره په نکاح باندې څه اثرپریوځی؟ بینوا توجروا

المستفتی: مثل خان خلیل خیبر کالونی تهکال پشاور.....۱۴۰۱\۷\۱۴ هـ

﴿۱﴾قال العلامة المرغينانى: ويصح النكاح وان لم يسم فيه مهرا لان النكاح عقد انضمام وازدواج لغة فيتم بالزوجين ثم المهر واجب شرعا ابانة ..... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

الجواب: حق مهر نه ورکولو یا واپس اخستلو یا خرڅولو سره په نکاح باندې هیڅ اثر نه غورځیږی ځنګه چه د ګواهانو یا د نکاح خوان وغیره په مړ کیدلو سره په نکاح باندې هیڅ اثر نه پریوځی (۱) وهو الموفق.

په مهر کښې هر قسمه مال متقوم مقرر کولې شی

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه په لسم نومبر ۱۹۸۱ء پیښور چهاونۍ کښې یو نکاح منعقد شوه، څلور تولې طلائی د کالو په حساب سره مبلغ اته زره روپۍ مقرر شوئ، پنځم نومبر ۱۹۸۲ء کښې واده کیدلو والا وو چه یو سړی د مجلس حاضرینو ته په اوچت اواز سره اووئیل چه رومبنۍ نکاح منعقد شوې نه ده ځکه چه تاسو خلقو په مهر کښې کالی مقرر کړی دی. او په مهر کښې کالی نامنظور وی ددې وجه نه نکاح باطله ده، ایا ددې سړې دا خبره صحیح ده او نکاح به دوباره تړلې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: مستحب ګل عباس کلې سرډهیری چارسده ۲۷\محرم ۱۴۰۳ هـ

الجواب: مال متقوم مهر کښې مقررولې شی، اګرچه سونا چاندی وی یا روپۍ (نوټ) وی او اګر چه سونا چاندی د کالو په شکل کښې وی یا په بل شکل کښې وی (شامی (۲) ....

(بقیه حاشیه) لشرف المحل فلا یحتاج الی ذکره لصحة النکاح.

(هدایه ۲: ۳۴۵ باب المهر)

﴿۱﴾ وفی الهندیة: للمرأة ان تهب مالها لزوجها من صداق دخل بها زوجها اولم یدخل...... ولو وهبت من ورثته یجوز ولو وهبت مهرها بشرط فان وجد الشرط یجوز وان لم یوجد یعود المهر کما کان هکذا فی التتارخانیة.

(فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۳۱٦ الفصل العاشر فی هبة المهر)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصکفی: فضة وزن سبعة مثاقیل کما فی الزکاة مضروبة کانت اولا ولو دینا او عرضاً قیمته عشرة وقت العقد، قال ابن عابدین: وکذا لو منفعة کسکنی داره ورکوب دابته وزراعة ارضه حیث علمت المدة ......

(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

......بحر(۱) هندیه(۲) وهو الموفق.

د مهرفاطمی مطلب او مقدار

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه د مهرفاطمی څه مطلب دې او ددې حساب په کومه طریقه وی؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالرحیم صدرتحفظ حقوق ډیره... ۱۳۰ربیع الاول ۱۴۰۲ ه

الجواب: ددې اصطلاح څه پته نشته، خوبیا هم مهرفاطمه رضی الله عنها د نوروبیبیانو په رنګې دولس نیمې اوقیې وو، او یو اوقیه د څلویښتو درهمو برابر وی، نو پنځه سوه درهمه شو او لس درهمه د اوو مثقالوبرابر وی نو دوه سوه درهمه د یوسل څلویښتو مثقالو برابرشو، او پنځه سوه درهمه د دریوسوو پنځوسو مثقالوبرابر شو، یو مثقال څلور نیمې ماسې وی نوټول ۳۵۰×۴.۱۱۲ - ۱۵۷۵ ماسې شوئ، بیا ددینه تولې جوړې کړئ او دچاندئ قیمت معلوم کړئ نو هغه به د مهر فاطمی مقدار وی وهو الموفق

کتبه: رشیداحمد حقانی

رواه ابوداؤد فی باب الصداق(۳) نو تقریباً یوسل یو دیرش تولې او درې

(بقیه حاشیه) کما فی الهندیة قلت ولا بد من کونها مما یستحق المال المال بمقابلتها لیخرج ما یأتی من علم صحة التسمیة فی خدمة الزوج الحر لها وتعلیم القرآن.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۳۵۸ باب المهر)

(۱) قال العلامة ابن نجیم: ومراد المصنف ان اقله عشرة او ما یقوم مقامها بالقیمة.

(البحر الرائق ۳:۲۵۰ باب المهر)

(۲) وفی الهندیة: المهر انما یصح بکل ماهو مال متقوم والمنافع تصلح مهراً الخ.

(فتاوی عالمگیریة ۱:۳۰۲ الباب السابع فی المهر)

(۳) عن ابی العجفاء السلمی قال خطبنا عمر فقال الا......(بقیه حاشیه اګلے صفحه پر)

ماشې چاندی دی(۱) وهو الموفق

الجواب صحیح... محمد فرید عفی عنه

(بقیه حاشیه) لا تغالوا بصدق النساء فانها لو کانت مکرمة فی الدنیا او تقوی عند الله کان اولاکم بها النبی ﷺ ما اصدق رسول الله ﷺ امرأة من نسائه ولا اصدقت امرأة من بناته اکثر من ثنتی عشرة اوقیة. (سنن ابی داؤد ۱:۲۸۷ باب الصداق)

(۱) شیخ الاسلام مولانا سید حسین احمد مدنی رحمه الله په خپلو مکتوباتو کښې فرمائی: چه څنګه د غلط رسمونو داصلاح کوشش کړې شوې دې ددې (مغالاة فی الامهار) هم پکاردې، یوسل دوه دیرش تولې سپین زر (پنځه سوه درهم) داسې مقداردې چه عام طور نې مسلمانان اداکولې شی، اوددې اراده هم کولې شی، ددې نه علاوه دا یوه برکتناکه طریقه دجنت دبی بی (رضی الله عنها) ده، چه دې سره د فال حسن او برکات عظیمه موقع حاصلیږی ظاهره ده چه هرکله په هندوستانی ذهنونو کښې دمهر وصولول موجود هم نه دی اونه دې لره د بضعې معاوضه ګڼړلې کیږی بلکه شرعی رسم ګڼړلو سره ددې ذکرکول ضروری ګڼړلې شی، نو ولې نه هغه عدد وانختسلې شی چه هغه په ټولو کښې برکت والا وی نه ډیرکم مقدار دمهر (لس درهم) دې اونه اعلی ترین (قناطیر مقنطرة) وی، شرافت او عزت به ددې نه زیات څه وی چه سیدة نساء اهل الجنة اود سرکار کائنات علیه الصلاة والسلام دجسم مبارک د ټکړې دا مهردې، فاطمة بضعة منی، مشکوٰة ۵۶۸ حدیث باندې غور اوکړئ (فتاوی شیخ الاسلام ص۹۳ د مهر فاطمی باره کښې دحضرت موقف)

بهرحال دسیدة النساء فاطمة الزهرا رضی الله عنها چه کوم مهر مقررشوې وو هغې ته مهر فاطمی وائی، دعهد رسالت د اوزان مطابق دا دولس نیم اوقیه سپینو زرو باندې شوې وه، یو اوقیه د څلویښتو درهمو برابر، دې حساب سره د دولس نیم اوقیه پنځه سوه درهم شو، یو اوقیه ۱۰.۵ تولې وی نو دولس نیم اوقیه ۲۵،۱۳۱ تولو برابر شو یعنی ۱۳۱ تولې او درې ماشه په منهاج السنن شرح ترمذی کښې دی

صداق رسول الله ﷺ ثنتا عشرة اوقیة ونش ای نصف اوقیة، والاوقیة اربعون درهماً فالمجموع خمس مائة ویحصل منها مائة وواحدة وثلثون تولجة وثلاث ماهجات وهی تساوی......

(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

د مهر شرعی مقدار

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه موجوده دور کښې د شرعی حق مهر مقدار څه دې او په هغې کښې کمئ زیاتې کیدلې شی یا نه؟ بینوا توجروا

المستفتی: امان الله ډائریکټر W.S.M پشاور......۱۹۷۹ء ۱۷\۷\۱

الجواب: د حق مهر څه اوچت حد نشته، البته دا ضروری ده چه د لسو روپو شرعی نه به کم نه وی﴿۱﴾ چه پاکستانی وزن سره دوه تولې اووه نیمې ماشې

ثلثمأة وخمسون مثقالا وذکر صاحب المواهب ان مهر فاطمة کان اربع مأة مثقال فضة فلعل المثاقیل کانت مختلفة.

(منهاج السنن شرح ترمذی ۴:۲۶۸ باب فی مهور النساء)

داقول (۱۳۱ توله ۳ ماشه) دحضرت مولانا مفتی عزیزالرحمٰن دیوبندی اود مولانا مفتی محمدشفیع رحمهم الله هم دې اوس په دې حساب سره چه پنجابی توله ۱۱,۲۲۴ گرام وی نو مهرفاطمی یوکلو ۵۳۱ گرام سپین زر جوړیږی اودا احوط دې.

دمهر فاطمی په باره کښې دوه اقواله دی لکه څنګه چه د منهاج السنن دعبارت نه واضح کیږی لیکن په دې کښې ړومبې مقدار دحدیث اوسیرت د روایاتو نه ثابت دې،اودویم مقدار څلورسوه مثقالو والا یاخو په اختلاف د اوزان باندې محمول دې یا داچه دا صرف د تاریخ الخمیس روایت دې لهٰذا ړومبې مقدار راجح دې، ددې نه علاوه په مهرفاطمی کښې د موجوده اوزانو په حساب سره نور اقوال هم شته، دمولانا مفتی محمودالحسن صاحب گنگوهی دتحقیق مطابق مهر فاطمی څلورسوه مثقاله چه د یونیم سل توله سپین زر برابردې (ماهنامه نظام جولائی ۱۹۲۵ء) دا قول دمولانا سیداحمد رضا بجنوری هم دې (انوارالباری شرح بخاری ۴:۲۱) د بعضې محققینو په نزد مهرفاطمی د ۱۴۰ توله سپین زر برابردې (نظام الفتاوٰی ۲:۲۰۸) اوپه احسن الفتاوٰی کښې مهرفاطمی ۴۸۰ درهم یعنی یوکلو ۲۳۲۹۲ گرام سپین زر لیکلې شوې دې.

زمونږ په نزد هغه وزن ماخوذ به دې کوم چه په جواب کښې لیکلې شوې دې او اکثرعلماء هم ددې قائل دی والله اعلم (از مرتب)

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: المهر اقله عشرة دراهم ......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

کیږی او فی توله د پنځه ویشت روپو په نرخ سره تقریباً پنځه شپیته روپئ پاکستانئ جوړیږی.﴿۱﴾ وهو الموفق

د مهر شرعی د کم نه کم مقدار

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه مهر شرعی لس درهمه پاکستانی لحاظ سره څومره جوړیږی؟ بینوا توجروا.

المستفتی: حامد انور متعلم حقانیه......... ۳۱\۱۲\۱۹۸۵

جواب: دمهرشرعی دکم نه کم مقدار لس روپې شرعی(دوه تولې اوونیمې ماشې) دی او پنځوس روپئ فی تولې حساب سره ۱۳۰ روپئ ۲۵ پیسې جوړیږې صرح به الحنفیه﴿۱﴾ولحدیث ....

(بقیه حاشیه) لحدیث البیهقی وغیره لا مهر اقل من عشرة دراهم...... فضة وزن سبعة مثاقیل کما فی الزکاة...... وتجب العشرة ان سماها او دونها ویجب الاکثر منها ان سمی الاکثر. (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲ :۳۵۷ باب المهر)

﴿۱﴾ په فتاوی دارالعلوم دیوبند کښې لیکلی دی چه لس درهم سپین زر دوه تولې اووه نیم ماشې وی (فتاوی دارالعلوم دیوبند ۸ :۲۳۰ احکام مهر) حالانکه د مولانا مفتی محمد شفیع رحمه الله په اوزان شرعیه کښې دمهر کم نه کم مقدار ۳۱,۵ ماشه مطابق ۳۰,۷۱۸ گرام سپین زر لیکلی شوی دی. داپه دې حساب سره چه یو درهم درې ماشه ۱\۵ رتی وی. ددې حساب کولو سره دوه تولې اووه ماشې څلور رتئ راځی. ددې نه علاوه مولانا مفتی رشید احمد لدهیانوی رحمه الله په ''بسط الباع لتحقیق الصاع،، کښې د درهم په وزن کښې دخپل تحقیق په بنا باندې اختلاف کړې دې. او لس درهم ئې ۳۴ .۲ ۰ گرام چاندی گرځولې دی. بهرحال دا کمې زیاتې دمختلف علاقو ناپ تول د نورو علاقو ناپ تول کښې د اچولو په وجه ضروری دې. اود بنیاد مختلف کیدو په وجه دا اختلاف راوځی. او دا کمې زیاتې دومره لږ مقدار کښې وی چه ددې لحاظ نه کیږی پس ددې ټولو علماؤ تحقیقات صحیح او معتبر منلې شی.....(از مرتب)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصکفی: المهر اقله عشرة دراهم ...... (بقیة حاشیه په راروانه صفحه)

ورد بذلک(۱)وهوالموفق

د مهرشرعی د کم نه کم مقدار اود موجوده کرنسئ حساب سره تفصیل

سوال:څه فرمايئ علماءدين دې مسئلې باره کښې چه دانګريزحکومت په وخت کښې شرعی حق مهر۳۵ روپئ لس آنې ووچه کله دشپاړسوآنوروپئ شمارلې کيدله اوس غالباً د سنه۷۱، ۷۲ ء نه د روپئ قيمت کم شو لس

(بقيه حاشيه) لحديث البيهقی وغيره لا مهر اقل من عشرة دراهم...... فضة وزن سبعة مثاقيل كما فی الزكاة مضروبة كانت اولا.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۳۵۷ باب المهر)

﴿۱﴾ قال العلامة ابن الهمام:عن جابر رضی الله عنه يقول قال سمعت رسول الله ﷺ يقول: ولا مهر اقل من عشرة، من الحديث الطويل قال الحافظ: انه بهذا الاسناد حسن ولا اقل منه، وقال فی تخريجه الشيخ عبد الرزاق غالب المهدی: غريب فهذا الطريق لم يذكر وابن ابی حاتم فی علله ۱۲۰۸ عندما سأل اياه عن هذا الحديث و طرقه وتقدم كيف ابطله ابوحاتم فلو كان عند هذا الاسناد الحسن لذكره، وهذا الحديث يعرف عن جابر من طريق مبشر بن عبيد كذا رواه غير واحد واليک الخبر ، اخرج الدارقطنی ۳:۲۴۵ والبيهقی ۷:۱۳۳ كلاهما من حديث جابر ، لا تنكحوا النساء الا الاكفاء ولا يزوجهن الا الاولياء ولا مهر دون عشرة دراهم، قال الدارقطنی والبيهقی فی اسناده مبشربن عبيد وهو متروک واخرجه ابن الجوزی فی الموضوعات۲:۲۶۳ وقال: قال ابن عدی: هذا حديث باطل لا يرويه الا مبشر بن عبيد، قال احمد احاديثه موضوعات كذب، ومعا يدل علی ذلک ان ابن حجر خرج حديث الكفاءة فی الكشاف ۱:۲۶۳ مستوفيا فذكره من جميع طرقه دون كونه من حديث جابر ثم اذعن لقول ابی حاتم: هذا الحديث ضعيف من جميع طرقه ولذا قال الزيلعی: طرقه كلها ضعيفة استوفيناها فی الاسعاف بتخريج الكشاف.

(فتح القدير ۳: ۲۸۱ فصل فی الكفاءة)

یولس آنې شوخو په اندرون ملک کښې شپاړس آنې هم حساب چلیګې اوس دا افواه چلیګې چه سابقه **۳۵** روپۍ اولس انې دموجوده حساب یوسل شپږیا یوسل اوو روپۍ جوړیګې. ځما دذاتی فهم او پوهې مطابق که د روپۍ قمیت یولس انې حساب باندې خیال کړائشي نو موجوده باقی اووه پنځوس روپۍ جوړیګی. خو یوسل شپږیا یوسل اوو روپۍ دهیڅ حساب نه صحیح نه معلومیږی تاسو په دې قسم باندې غور او کړئ او د تفصیلی حکم نه مو خبر کړئ؟ بینوا توجروا

المستفتی: نائب صوبیدار شیر محمد راولپنډی...... **۱۲ ۱۴۱۱ء۱۹۷۵**

جواب: واضحه دې وی چه مهر شرعی کم نه کم لس روپۍ شرعی دې یعنی دوه ولې اوونیمی ماشې نو د پنځلس روپۍ فی تولې حساب سره تقریبا پو کم یو کم څلویښت روپۍ کم نه کم شو **(۱)** او په مهر کښې دزیاتوالی څه حد مقرر نه دې. کماصرحوابه **(۲)**. وهو الموفق

کم نه کم د مهر شرعی په مقدار او زیاتوالی کښې مبالغه نبه نده

سوال: څه فرمایئ علماء دین دې مسئلې باره کښې چه بعضې خلق په مهر کښې شپږ دیرش زره روپۍ او بعضې خلق شل زره روپۍ مقرر ولی شی او په اوله

(۱) قال الشیخ الغنیمی: واقل المهر عشرة دراهم وزن سبعة مثاقیل سواء کانت مضروبة او غیر مضروبة او ما قیمته عشرة دراهم یوم العقد.

(اللباب فی شرح الکتاب ۲: ۱۴۹ کتاب النکاح)

(۲) قال العلامة ابی الحسن السغدی: واما المهر فانه لا نهایة لاکثره وفی اقله ثلاثة اقاویل قال ابو حنیفة واصحابه اقل المهر عشرة دراهم وما یکون دونها فهو مهر البغی الخ.

(النتف فی الفتاویٰ ص ۱۹۰ باب المهر)

ورځ دواده جینئ اوهلک په یوکمره کښې بنده وی اوتقریبا جینئ مجبوره کړي اوهغه ببننه اوکړی ایادا مقدارمهرمقررول جائزدی

المستفتی: نامعلوم.......١٢\١محرم١٣٩٧ھ

الجواب: ښکاره دي وی چه مهر کم ازکم لس روپئ شرعی (دوه تولې اووه نیمې ماشې چاندی) کیدل پکار دی(١) ددینه زیات مقررول مشروع دی البته زیاتوالې ممدوح نه دي.(٢) وهوالموفق.

---

(١) قال العلامة الحصكفی: اقله عشرة دراهم فضة وزن سبعة مثاقيل قال ابن عابدين: هو ان يكون كل درهم اربعة عشر قيراطاً شرنبلالية.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ٢:٣٥٧ باب المهر)

د اوزان شرعیه (مفتی محمد شفیع رحمه الله) په آخرکښې نقشه رائج الوقت کښې دمهر کم ازکم مقدار ١٣,٥ ماشه سپین زر لیکلې شوې دي مطابق ٣٠,٦١٨ گرام سپین زر لیکلې شوې دي اومولانا مفتی رشید احمد رحمه الله ٣٤,٠٢ گرام سپین زر لیکلې دي.

وقال العلامة عبد الرحمن الجزيری: وقدر بعضهم الدرهم الشرعی باربعة عشر قيراطاً وقدر القيراط باربع قمحات وسط، فيكون الدرهم ٥٦ قمحة، وقدره بعضهم بالخرنوبة، وقال ان الخرنوبة تزن اربع قمحات وهو يزن١٦ خرنوبة، فتكون زنة الدرهم ٦٤ قمحة، ولكن التحقيق ان المعتبر فی وزن الدرهم الشرعی ان يكون اربعة عشر قيراطاً كل قيراط يساوی خمس حباب، فتكون زنة الدرهم الشرعی سبعين حبة، فالمراد بالدرهم الصنجة وهی آلة الوزن المعروفة، وهی بالخرنوبة ٢/ ١٧ لان الخرنوبة٣ قمحات ويساوی الدرهم فی زماننا اربعة قروش صاغ تقريباً.

(كتاب الفقه على المذاهب الاربعة ٤: ٩٠ شروط المهر)

(٢) قال الملا علی قاری: (عن عمر بن الخطاب قال الا لا تغالوا صدقة النساء) ...... المغالاة التكثير ای لا تكثروا مهورهن (فانها لو كانت مكرمة فی الدنيا وتقوی عند الله لكان اولاكم بها) ای بمغالاة المهور...... فان قلت: نهيه ......(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

زیاتوالي د مهر مباح دي لیکن افضل نه دي

سوال: څه فرمائی علماء دین دي مسئلي باره کښې چه قبائل او خصوصاً افغانستان کښې مهر لس دولس لاکهـ روپئ ایخودلې کیږی ددې څه حکم دي؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی سعید گل حقانی جلال اباد... ۱۹۸۷ء۱۱۲۱۱

جواب: زیاتوالي په مهر کښې مباح دي لیکن افضل نه دي، لاثـر: لاتغالوا بصداق النساء(ابوداؤد شریف: ۲۸۷)﴿۱﴾ اوکوم مباح چه د فساد او ګناه ذریعه جوړه شی هغه ممنوع کیږی، کما صرحوا بـه﴿۲﴾ تکثیر که دربلاد افغانستان وغیره است ذریعه کثرت زناولواطت واستمناء بالیدوحراه خوری (والدین منکوحه) وغیرها است. پس د حکامو او علماؤ دپاره

(بقیه حاشیه)عن المغالاة مخالف لقوله تعالیٰ ، فان آتیتم احداهن قنطاراً فلا تأخذوا منه شیئاً، قلت: النص یدل علی الجواز لا علی الافضلیة والکلام فیها لا فیه، لکن ورد فی بعض الروایات انه قال: لا تزیدوا فی مهور النساء علی اربعین اوقیة فمن زاد القیت الزیادة فی بیت المال، فقالت امرأة: ما ذاک لک؟ قال: ولم؟ قالت: لان الله یقول: وآتیتم احداهن قنطاراً، فقال عمر امرأة اصابت ورجل اخطأ.

(مرقاة المفاتیح ٦: ۳۵۹ باب الصداق الفصل الثانی)

﴿۱﴾(سنن ابی داؤد ۱ :۲۸۷ کتاب النکاح باب الصداق)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصکفی: لان الجهلة یعتقدونها سنة او واجبة وکل مباح یؤدی الیه فمکروه.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲ :۵۷۷ قبیل باب صلاة المسافر)

وقال العلامة ابراهیم الحلبی: وکل مباح یؤدی الیه فمکروه انتهیٰ.

(غنیة المستملی المعروف بالکبیری ۱: ۵٦۹ فصل فی مسائل شتیٰ)

ضروري ده چه ددې مباحو مخ نيوې اوکړې (۱) وهو الموفق

(۱) اسلامي شريعت د هر بالغ او بالغې په نکاح کولو او د واده ژوند تيرولو باندې زور ورکړې دې چه هر مسلمان په حلال او طيب طريقې سره نفساني خواهشات پوره کړي او دا هغه وخت ممکن ده چه په واده او ازدواجي رشته کښې مسلك کيدل په آسانه او سهل طريقې سره وي. چه فقراء هم په آسانئ سره فائده حاصله کړي او بالخصوص کله چه په عالم اسلام کښې نن صبا د فقراء اکثريت هم دې په دې وجه اسلام مغالات في المهور مکروه ګرځولې دې او دا خبرئې ورکړې دې چه کله مهر کم وي نو هغه واده مبارك وي. او کم مهر د ښځې مبارکي وي

عن عائشة رضی الله عنها ان النبی ﷺ قال: ان اعظم النکاح برکة ایسره مؤنة"، وقال: یمن المرأة خفة مهرها ویسر نکاحها وحسن خلقها وشؤمها غلاء مهرها وعسر نکاحها وسوء خلقها".

ليکن نن صبا ډير خلق ددې اسلامي تعليماتو نه غافل دي او د جاهليت عادت مغالات في المهور کښې راګير شوي دي او د واده نه ډډه کول اختياروي البته که خاوند ورته ډير مال ورکوي. او ښځه ئې کنګال کړې ګويا چه ښځه د تجارت سامان جوړ شوې دې او باقاعده بولی ئې کيږي چه دې سره ډير مفاسد پيدا شوي دي چه ذمه دار مورپلار باقاعده دې ځوانانو هلکانو او جينکو ته ضرر او نقصان رسوي. چه ددې په نتيجه کښې ډير مفاسد او شرونه پيدا کيږي ګويا چه حرام ته رسيدو نه حلال ته رسيدل ډير مشکل او ګران جوړ شوي دي

شيخ الاسلام سيد حسين احمد مدني رحمه الله په يو مکتوب کښې ليکلي دي چه د هندوستان په عام رواج کښې مهر نه شي وصولوې که کله ضرورت وي نو ده طلاق يا مرګ نه پس جائيداد والو سره کيږي ګني عام طور باندې عيدا ز شمارلې شي آيا دا د ښځو حق تلفي نه ده؟ مهر مثل د ډيرو خاندانونو دومره دې چه د موجوده مسلمان هندوستاني ددې دادا کولو خيال هم نه شي کولې. واقعيت خو ځه کوي په کتب فقه کښې دا جزئيه موجود ده چه که په نکاح کښې د زوج اراده د مهر اداکولو نه وي نو د زوجينو اجتماع به سفاح وي حضرت عمر رضی الله عنه ولې ددې حق تلفئ احساس اوکړو او د مغالاة في الصداق نه ئې ولې منع اوکړه او د جناب رسول الله ﷺ بيبياني او لونړه ئې په مثال کښې پيش کړلي لکه ځنګه چه د غلطو رسمونو د اصلاح کوشش شوې دې ددې هم کول پکار دي الخ. فتاوى شيخ الاسلام ص ۹۲ نکاح وطلاق)

په منهاج السنن شرح جامع ترمذي کښې دي في

بقيه په راروانه صفحه

زیاتوالې د مهر امر مندوب نه دې بلکه کموالې د مهر مندوب دې

سوال: څه فرمايئ علماءدين دې مسئله باره کښې چه په مهرمقررکولوباندې اسلام څه پابندي نه ده لګولې خولیکن نن صبادمهرمقررکولوپه وخت د زلمی جائیداداومالیت ته هیڅ غورنه شی کولې بلکه دمالدارو خلقو د تقلید دوجهې نه دمهرقیمت زیات شوحالانکه داکثرودذاتی حیثیت جائیداد منقوله اوغیرمنقوله ددرج شوې پینځوزرورؤپونه هم کم وی.دې باره کښې وضاحت اوکړئ ددې دپاره چه اکثرعوام ددې ړوند تقلید نه نجات حاصل کړی؟ بینوا توجروا

المستفتی: ممتازحسین بیروټ ایبټ آباد......... ۳۰۱۹۱۱۹۶۹

جواب: زیاتوالې دمهرڅه امرمندوب نه دې بلکې کموالې دمهرمندوب دې (کمافی الحدیث) ﴿۱﴾ دعوامودپاره ددې مندوب پابندی پکارده ﴿۲﴾ وهوالموفق

(بقیه حاشیه) هذا الحديث دلالة على عدم استحباب الزيادة فی المهر، والقرآن يدل على مشروعية الزيادة واباحتها دون ندبها والاصل ان كل مباح اذا افضى الى مفسدة فيكون حراما، والزيادة المفرطة المعروفة فی بعض الديار تذرعت للزنا واللواطة والاغواء والامراض المهلكة والتعنيس فيجب على اهل الحل والعقد المنع عن هذه الزيادة سداً لباب الفتنة. (منهاج السنن شرح ترمذی ۴: ۲۶۸ باب مهور النساء)......ازمرتب

﴿۱﴾عن عمر بن الخطاب قال: الا لا تغالوا صدقة النساء فانها لو كانت مكرمة فی الدنيا وتقوىً عند الله لكان اولكم بها نبی الله ﷺ ما علمت رسول الله ﷺ نكح شيئا من نسائه ولا انكح شيئا من بناته على اكثر من اثنتی عشرة اوقية رواه احمد والترمذی وابوداؤد والنسائی وابن ماجة والدارمی.

(مشكواة المصابيح ۲: ۲۹۹ باب الصداق الفصل الثانی)

تکثیر مهرمباح دې خو د ذریعې د محرماتو د جوړیدلو دوجهې نه منع کړې شوې دې

سوال: څه فرمایئ علماءدین دې مسئلې باره چه یوقوم اتفاق اوکړی چه دښځې مهربه ددیرش زره نه زیات نه اینبودلې کیږی دافیصله ددې وجهې نه اوشوه چه عام خلقو ډیرزیات مهرمقررولونوددې وجهې نه څه خرابیانې پیداشوې وې اوس بعضې خلق وایئ چه دلفظ قنطار نه معلومه شوه چه قوم دکم مهر اینبودلوفیصله نشی کولې دې باره کښې دشریعت څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: زلفه خان ټانک جنوبی وزیرستان.... ۱۰/۱۳/۱۹۸۶ء

جواب: مهرکښې مبالغه په بنیاد دترمذی حدیث افضل نه ده﴿۱﴾اوپه بنیاد دقرآن مباح اومشروع ده﴿۲﴾اوقاعده داده چه مباح ذریعه دمحرماتوجوړه شی هغه حرام کیږی، والمغالاة فی هذا العهد من هذاالقبیل کـــا کنارالزنـــاوغیره وبیع الاحراروغیرذلک﴿۳﴾. وهوالموفق

(بقیه حاشیه)عن المغالاة مخالف لقوله تعالیٰ: فان آتیتم احداهن قنطارا فلا تأخذوا منه شیئا، قلت: النص یدل علی الجواز لا علی الافضلیة والکلام فیها لا فیه.

(مرقاة المفاتیح ٦: ۳۵۹ باب الصداق الفصل الثانی)

﴿۱﴾عن عمر بن الخطاب قال الا لا تغالوا صدقة النساء فانها لو کانت مکرمة فی الدنیا وتقوی عند الله لکان اولکم بها نبی الله ﷺ ما علمت رسول الله ﷺ نکح شیئا من نسائه ولا انکح شیئا من بناته علی اکثر من اثنتی عشرة اوقیة رواه احمد والترمذی وابوداؤد والنسائی وابن ماجه والدارمی. (مشکواة المصابیح ۲: ۲۹۹ باب الصداق الفصل الاول)

﴿۲﴾ قال الله تبارک وتعالیٰ: وآتیتم احداهن قنطارا فلا تأخذوا منه شیئا.

(سورة النساء پاره: ۴ رکوع: ۱۴، آیت: ۲۰)

﴿۳﴾وفی المنهاج: فی هذا الحدیث دلالة علی عدم استحباب الزیادة فی المهر، والقرآن یدل علی مشروعیة الزیادة واباحتها دون ندبها، والاصل.....(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

په مغالات فی المهر کښې د اعتداء مخ نیوې د اهل حل وعقد (حکمرانانو) د پاره جائزدې

سوال: څه فرمايئ علماءدين دې مسئلې په باره کښې چه دمهر کثير حد څه دې زمونږ په علاقه کښې اميرصاحب او وزره روپيئ حد مقرر کړې دې او ددې نه زيات مقرر کؤلو باندې جرمانه اخلى آيا داجائزدى؟بينوا توجروا

المستفتى مولانامحمد طاهر ميرانشاه شمالى وزيرستان ۱۳/۱ شعبان ۱۴۰۳ء

جواب: کله چه قوم په اعتداء کښې مبتلاشى نو اهل حل و عقد دمخ نيوى اقدمات کولې شى کما اذاتجاوزواعن الحد فى التسعير (۱) پس داميردااقدام قابل دتعريف دې خصوصاًچه هرکله دياناتاً مهر کښې حسب حديث

(بقيه حاشيه) ان كل مباح اذا افضى الى مفسدة فيكون حراماً، والزيادة المفرطة المعروفة فى بعض الديار تذرعت للزنا واللواطة والاغواء والامراض المهلكة والتعنيس فيجب على اهل الحل والعقد المنع عن هذه الزيادة سدالباب الفتنة.

(منهاج السنن شرح ترمذى ۳:۲۶۸ باب مهور النساء)

(۱) قال الشيخ عبد الرحمن بن نصر الشيزرى: ولا يجوز للمحتسب تسعير البضائع على اربابها ولا ان يلزمهم بيعها بسعر معلوم لان السعر غلا على عهد رسول اللهﷺ فقالوا: يا رسول الله، سعر لنا فقال رسول اللهﷺ ان الله هو المسعر وانى لأرجوان القى الله وليس احد يطالبنى بمظلمة فى نفس ولا مال. (رواه ابوداؤد والترمذى وابن ماجة واحمد فى مسنده) واذا رأى المحتسب احدا قد احتكر الطعام من سائر الاقوات وهو ان يشترى ذلك فى وقت الرخاء ويتربص به الغلاء فيزداد ثمنه الزمه بيعه اجباراً لان الاحتكار حرام والمنع من فعل الحرام واجب وقد قال رسول اللهﷺ الجالب مرزوق والمحتكر ملعون...... الاحتكار يقال احتكر وتحكر الطعام جمعه وحبسه عن البيع ليقل فيغلو سعره...... والمحتكر هو من يجمع السلع انتظاراً لبيعها بسعرغال بحيث يضيق على المواطن شراؤها الخ. (كتاب السياسة ۲۱۷ نهاية الرتبة الباب الثانى فى الاسواق).........

(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

(الا لا تغالوا بصداق النساء)(۱)کم والي ذي وهو الموفق

باقاعده مهر مقررولو سره شغار متحقق کیږی نه

سوال:څه فرمائی علماءدین دي مسئله باره کښې چه دلور یادخور تبادله څنګه ده؟ چه هرکله دواړو دپاره مهرهم مقرر کړئ شوي وی؟ بینوا توجروا

المستفتی عبدالصمد افغانی پشاور.......... ۱۹۸۴،۱،۱۵

جواب:اګرمهرباقاعده مقررشده باشد ممنوع وشغارنیست(شامی وغیره)(۲)
وهوالموفق

(بقیه حاشیه) وقال العلامة محمد بن الحسینی الحنفی: سئل عن متولی الحسبة اذا سعر البضائع بالقیمة وتعدیٰ بعض السوقیة وباع باکثر من القیمة هل له ان یعزره علی ذلک اجاب اذا تعدی السوقی وباع باکثر من القیمة یعزر علی ذلک من فتاویٰ ابن نجیم. (فتاویٰ القرویة ۱:۱۵۹ التعزیر قبیل کتاب السرقة)

(۱) (سنن ابی داؤد ۱:۲۸۷ باب الصداق)

(۲) قال العلامة ابن عابدین: وحاصله انه مع ایجاب مهر المثل لم یبق شغارا حقیقة وان سلم فالنهی علی معنی الکراهة فیکون الشرع اوجب فیه امرین الکراهة ومهر المثل فالاول ماخوذ من النهی والثانی من الادلة الدالة علی ان ما سمی فیه ما لا یصلح مهراً ینعقد موجبا لمهر المثل وهذا الثانی دلیل علی حمل النهی علی الکراهة دون الفساد وبهذا التقریر اندفع ما اورد من ان حمله علی الکراهة یقتضی ان الشغار الآن غیر منهی عنه لا یجابنا فیه مهر المثل ووجه الدفع انه اذا حمل النهی علی معنی الفساد فکونه غیر منهی الآن ای بعد ایجاب مهر المثل مسلم وان حمل علی معنی الکراهة فالنهی باق، فافهم
(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۳۶۱ مطلب نکاح الشغار)

مهر مقرر کولونه پس مشترکه رضامندئ سره دې کښې کمې زیاتې جائزدې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئله باره کښې چه پلار دلور دپاره دخپل طرف نه دحق مهر په طوربانـدې دنکاح نه مخکښې ددووزرورو پوکور اولیکلو .خوداصرف وعده ده بیا دنکاح په وخت دخپل دستور مطابق یوسل پنځویشت روپې حق مهراوتړولو اوبس.اوس په دې صورت کښې به هغه اولنئ دووزرو روپووالا مهرصحیح منلې کیږی یاهغه چه دنکاح په وخت مقررشوې وو؟ بینوا توجروا

المستفتی:احمد دین زرگرکیملپور......۱۹۷۵ء۲۱۷۱۰

جواب:که چرته دادوئم مهردجانبینو په رضاسره مقررشوی وی نوهم دغه منظوردې ګنی مهرسابق به منظوروی،لجوازالحط والزیادةفی المهر کماصرحوابه فلیراجع الی ردالمحتار﴿۱﴾وهوالموفق

د ښځې د مرضئ نه بغیر مهرکښې کمې جائزنه دې

سوال:څه فرمائی علماءدین دې مسئله باره کښې چه یوسړی خپلې ښځې له د بدکارئ داالزام په وجهې سره طلاق ورکړواوښځې هم په بدکارئ اقراراوکړو اوس ښځه خپل مهرغواړی خولیکن خاوندکم مهرورکوی اوښځه پوره مهر غواړی،خاوندپه دې کښې دواده خرچ اودنوروااخراجاتو هم مدعی دې اوس

﴿۱﴾قال العلامة الحصكفى: وما فرض بتراضيهما بعد العقد او زيد على ما سمى فانها تلزمه بشرط قبولها فى المجلس او قبول ولى الصغيرة...... وصح حطها لكله او بعضه، قال ابن عابدين: (بشرط قبولها) افاد انها صحيحة ولو بلا شهود او بعد هبة المهر والا براء منه وهى من جنس المهر او من غير جنسه بحر وسواء كانت من الزوج او ولى فقد صرحوا بان الاب والجد لو زوج ابنه ثم زاد فى المهر صح الخ.

(الدرالمختار مع رادالمحتار ۲: ۳۶۵ مطلب فى حط المهر والابراء منه)

ددې جهګړې دحل دپاره یوه جرګه اوشوه اودواړوښځه خاوند جرګې ته دفیصلې اختیارورکړو، جرګې والاو مینځه ګړې فیصلې باندې خاوند نه مهر واخستلوخودخاونددعوی نه زیات اودښځې ددعوی نه کم، اوس شرعی حل ددې مسئله څه دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: اراکین جرګه...... ۱۹۸۴ء۳۱\۲۹

جواب: واضحه دی وی چه صورت مسئوله کښې خاوتدباندې ټول مهرښځې ته ورکول لازم اوفرض دی اودبدکارې دعیب په وجه سره په دې مهر کښې ددې ښځې دمرضې نه بغیر کمې کول جائزنه دی﴿۱﴾البته که دې جرګې طرفینو نه اختیاراخستلونه پس دامذکوره فیصله کړې وی نوطرفینو باندې ددې پابندی شرعاضروری ده﴿۲﴾ وهوالموفق

یوځلې مجلس کښې د مهر مقررولونه پس د زیاتوالی د مطالبې حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئله باره کښې چه یوسړی دخپلې اتوکالو نابالغه لورنکاح پنځه سوه روپومهرباندې اوکړو، اوس دجینئ دبلوغت نه پس پلارپه ضددې چه زه دخپلې لور نکاح به دوباره بعوض مهرمبلغ لس زره روپئ باندې کوم، په امردمجبورئ سره خاوندپه دې راضی شو اودوباره

﴿۱﴾ وفی الهندیة: وان حطت عن مهرها صح الحط کذا فی الهدایة ولا بد فی صحة حطها من الرضاحتی لو کانت مکرهة لم یصح.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۳۱۳ الفصل السابع فی الزیادة فی المهر والحط الخ)

﴿۲﴾ قال الشیخ شمس الحق الافغانی: ولا ینفذ حکم المحکم الا فی حق الخصمین اللذین حکماه دون غیرهما ولکل من المحکمین الرجوع قبل الحکم واذا حکم لزمهما اذا کان موافقاً لاصول الشرع کذا فی المجلة.

(معین القضاة والمفتیین ۶۴ الباب الحادی عشر فی التحکیم)

نکاح بعوض لس زره روپۍ اوتړلې شوه، اوس دریافت طلب مسئله داده چه دا خاوند خپلې ښځې ته داول مهردورکولو مجازدې یادلس زره روپۍ ورکولو؟ بینوا توجروا

المستفتي: محمد عمرثاقب خطیب مسجدملک پوره مانسهره ۱۹۸۶ء۱\۲\۲۵

جواب: دازیاتوالي په ظاهره جائزدې خو په حقیقت کښې رشوت دې او ناجائز دې **كما يدل عليه ما فى شرح التنوير على هامش ردالمحتار ۲: ۵۰۳ اخذ اهل المرأة شيئا عند التسليم فللزوج ان يسترده لانه رشوة، وفى ردالمحتار اى بان ابى ان يسلمها اخوها او نحوه حتى يأخذ شيئا وكذا لو ابى ان يزوجها فللزوج الاسترداد، فافهم﴿۱﴾ فيما قصده ابوها من تجديد العقد. وهوالموفق**

د مهر د کمی اختیارجینۍ ته حاصل دې والدین اوجرګې ته نه

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئله باره کښې چه دیوسړی لوردبل سړی په کورکښې واده شوه اودهغه بل سړی لورده په کورکښې آباده شوه یعنی تبادله یې اوکړه اوس یوهلک دوه کاله پس وائی چه داجینۍ ساده ده زه دیته طلاق ورکوم حالانکه دساده والی ثبوت یې دنکاح په وخت وهم خودلې وواوس بغیردوجهی نه طلاق باندې مقررشوې مهرپنځه سوه روپۍ ورکول لازمی دی یانه؟ جرګه مهرمقررکمولې شی یانه؟ ایایوسړی دې جنیۍ ته درې سوه روپۍ مهرورکولې شی یانه؟بینوا توجروا

المستفتي: محمد مسکین بلند کوټ......یکم مارچ۱۹۷۵ء

جواب: واضحه دې وی که داساده جینۍ عاقله اوبالغه وی نو دټول یادبعضې مهرمعاف کولواختیارهم دې سره دې نه چه والدین یاجرګې سره اوکه دا

﴿۱﴾(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۳۹۷ قبيل مطلب فى دعوى الاب ان الجهاز عارية)

جینئ عاقله اوبالغه نه وی نواوس دامهرتمام یابعضې هیڅوک هم معاف کولې نه شی یعنې نه پخپله اونه نورخلق﴿۱﴾وهو الموفق

په مهرکښې ورکړې شوې دوکان دښځې د مرضې یا هبې نه بغیرېل کس ته ورکول جائزنه دی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئله باره کښې چه مسمی رجب دځپل زوئی د رشتې دپاره په مهرکښې دوکان ورکړو (نقل کاغذات هم ستاسوپه خدمت کښې ارسال دی) بیاواده وشوخولیکن دنوروځامنود تقسیم په وخت کښې دهغه دوکان هم په تقسیم کښې شامل کړو ددې شرعی حکم څه دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمداقبال تحصیل مری ۱۹۷۹ء/۱/۸/۵

جواب: که چرته رجب دمهرپه معاوضه کښې ددې دوکان ورکول مسلم یا مبرهن وی نودې نه پس رجب دپاره جائزنه دی چه ددې جینئ دمرضې یادهبې نه بغیردادوکان چاته ورکړی دادوکان دده دملکیت نه خارج شوې دې حالانکې درجب ضمانتی کیدل هم صریحایاعرفاثابت دی،

یدل علیه ما فی ردالمحتار ۳: ۱۴۳ فی الفیض ولو اعطی ضیعة بمهر امرأة ابنه ولم تقبضها حتی مات الاب فباعتها المرأة لم یصح الا اذا ضمن الاب المهر ثم اعطی الضیعة به فحینئذ لا حاجة الی القبض﴿۲﴾. وهوالموفق

په حق مهرکښې ورکړې شوې څیز د ښځې ملکیت دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئله باره کښې چه یوسړی دزوئ دواده په

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: وصح حطها لکله او بعضه عنه قبل اولا ویرتد بالرد کما فی البحر، قال ابن عابدین: الحط الاسقاط کما فی المغرب وقید بحطها لان حط ابیها غیر صحیح لو صغیرة ولو کبیرة توقف علی اجازتها ولا بد من رضاها ففی هبة الخلاصة خوفها بضرب حتی وهبت مهرها لم یصح لو قادراً علی الضرب الخ.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۳۲۲ مطلب فی حط المهر والابراء منه)

﴿۲﴾ (ردالمحتار هامش الدر المختار ۲: ۳۸۸ مطلب فی منع الزوجة نفسها لقبض المهر)

وخت هغه ښځې ته څه زمکه حق مهر کښې ورکړه ایاددې سړی دمرګ نه پس په حق مهر کښې ورکړې شوې زمکه په وارثت کښې واپس اخستل اوپه وارثانو تقسیم کول جائزدی؟ بینوا توجروا

المستفتی: مصطفیٰ خان مانسهره

جواب: حق مهر دښځې ملکیت دې لهذا په دېکښې به ددې سړی هیڅ حق نه وی(۱) وهوالموفق

د نقد مهرپه عوض کښې زمکه وغیره ورکول په اجماع سره جائزدی

څه فرمائی علماءدین دې مسئله باره کښې چه دوه نیم کاله مخکښې دمسماة [پ] عقدنکاح دمسمیٰ [ع] سره په عوض دحق مهر په شپږزره روپئ وشوه دمسماة [پ]وکیل دامقرر کړو اومخامخ دنکاح په مجلس کښې د مسماة [ع]وکیل قبول کړه بیاامام دخطبه مسنونه وئیلو نه پس دعاء خیر اوکړه دواده درسم په وخت کښې مسماة [پ] زرروپئ معاف کړې اود څلورو زرو په عوض کښې زمکه اودزرو روپوپه عوض کښې ئي یوغوا وصول کړه اوس درې میاشتې پس خلق پروپیګنډه کوی چه تجدید دنکاح ضروری دې ددې مسئلې حقیقت څه دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: سخی عمران

الجواب: دمهرپه عوض کښې زمکه وغیره اخستل په اجماع سره جائزدی او د

﴿۱﴾ قال العلامة عبد الغنی الغنیمی: ومن سمی مهراً عشرة فما زاد ای فاکثر فعلیه المسمی ان دخل او خلابها خلوة صحیحة او مات عنها او ماتت عنه لانه بالدخول یتحقق تسلیم المبدل وبه یتاکد البدل وبالموت ینتهی النکاح والشئ بانتهائه یتاکد ویتقرر بجمیع مواجبه.

(اللباب فی شرح الکتاب ۲: ۱۵۰ کتاب النکاح)

عوض دور کولو په وخت کښې نه تجدید د نکاح ضروری دې او نه خطبه د نکاح وئیل مسنون دی ددې پروپیګنډې نه تاسو متاثره نه شئ (۱) وهو الموفق

مهر کښې بخشش کول جائزدی او ناجائزې حیلې ناجائزدی

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئله باره کښې چه د افغانستان په بعضې علاقو کښې داحیله کولې شی چه عاقله بالغه جینئ خپل رور یا پلار ته وائی چه ځما مهر پخپلې مرضې سره مقرر کړه او ته ئي واخله دا زما د طرف نه ستا د پاره بخشش دې او دیرش څلویښت زره روپئ اخستلې شی ایا دا طریقه او حیله صحیح ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: ریاض محمد نورستانی مدرسه احیاء العلوم چارسده ۱۹۸۴.۱.۱۵/۳

جواب: دابخشش اوهبه صحیح ده (۲) البته د عقد نکاح په وخت کښې مهر مقررولو نه معلومیږی چه مخکښې ډیر مهر نه وو بلکه ثمن یا جبر وو وهو الموفق

په مهر کښې د کور د دریمې حصه اخستلو یا د هغې په بدله کښې د درې سوو روپو اخستلو مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئله باره کښې چه یو سړی خپلې بنځې ته

---

(۱) وفی الهندیة: واذا تزوجها علی هذا العبد وهو ملک الغیر او علی هذه الدار وهی ملک الغیر فالنکاح جائز والتسمیة صحیحة فبعد ذلک ینظر ان اجاز صاحب الدار وصاحب العبد ذلک فلها عین المسمی وان لم یجز المستحق لا یبطل النکاح ولا التسمیة حتی لا یجب مهر المثل وانما تجب قیمة المسمی کذا فی المحیط.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۳۰۳ الباب السابع فی المهر الفصل الاول)

(۲) وفی الهندیة: للمرأة ان تهب مالها لزوجها من صداق دخل بها زوجها اولم یدخل ولیس لاحد من اولیائها اب ولا غیره الاعتراض ......(بقیه حاشیه په ...)

مهر کښې دنن نه څو کاله مخکښې دکور دریمه حصه لیکلې وه لیکن بیا فیصله په دې اوشوه که دې کله هم دکور دا خستلو مطالبه اوکړه نو دې به د کور په ځائی دري سوه روپې ورکوی اوس هغه ښځې مطالبه اوکړه اوهغې ته دري سوه روپې ورکول غواړې مګرهغه وائی چه اوس دکور قیمت زیات دې ماته زیاتې روپې راکړه ایادامطالبه جائزده؟بینوا توجروا

المستفتی:امیرزاده کانګړه چارسده......۱۵ربیع الاول۱۴۰۱ھ

جواب:دا ښځه ددې کور دریمې حصه مالکه ده اوس ددې مرضی ده چه دریمې حصه باندې راضی کیږی یانه.لان الامهار من اسباب الملک(۱) وهوالموفق

د پورتنۍ مسئلې متعلق بل تپوس

سوال: یو سړی دنن نه څو کاله وړاندې دکور دریمه حصه په مقابله ددرې سوو روپو یو کنډې ښځې مهرمقررکړه فیصله اوشوه چه دیته ددریمې حصې د کوردرې سوه روپې ورکړی اوس لهذا قیمت زیات دې ددې وجهې نه ښځه زیاتې پیسې غواړی شرعی حکم څه دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: امیر زاده کانګړه......۱۸رجب۱۴۰۱ء

جواب:بشرط صدق وثبوت دا ښځه صرف ددرې سوو روپو حقداره ده یعنی که چرته دامعامله معاوضه وی که چرته صرف وعده وه نو دښځې دمرضې خلاف به قیمت نامنظوروی(۲)وهو الموفق

(بقیه حاشیه) علیها...... ولو وهبت من ورثته یجوز.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۳۱۲ الفصل العاشر فی هبة المهر)

(۱)قال العلامة ابن نجیم: اسباب التملک المعاوضات المالیة والامهار والخلع...... العاشرة یملک الصداق بالعقد فالزوائد لها قبل القبض الخ.

(الاشباه والنظائر ۳۴۰ القول فی الملک)

(۲) وفی الهندیة: واذا تزوجها علی هذا العبد وهو......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

د مهرسره د ماهوارئ درقم د ورکولورسم په اصل کښې نفقه ده مهرنه دې

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئله باره کښې چه نن صبا دواده په موقع باندې دمهرسره ماهوارهم ليکلې کيږی مثلاً يواوسل شل روپې مهر او پنځوس دماهوارې رقم وغيره دقرآن اوحديث په رڼاکښې ددې حکم څه دې ماهانه رقم عموماً هغه وخت طلب کيږی کله چه جينئ دڅه ناچارې دوجهې نه موركره لاړه شی بيا جينئ خواه هغلته پنځوس روپې خرچ کوی ياسل روپې خرچ کوی ددې ماهوارې رقم شرعی حکم څه دې؟بينوا توجروا

المستفتی: مشتاق احمد...... ۲۴\رجب ۱۳۹۳ء

جواب:چونکه دارقم بطورنفقه مقررکړې شوې دې لهذا په ددې په ورکولو اخستلوکښې څه حرج نشته، البته دناشزې دپاره ددې اخستل حرام دی﴿۱﴾وهو الموفق

(بقيه حاشيه) ملک الغير او على هذه الدار وهى ملک الغير فالنكاح جائز والتسمية صحيحة فبعد ذلک ينظر ان اجاز صاحب الدار وصاحب العبد ذلک فلها عين المسمى وان لم يجز المستحق لا يبطل النكاح ولا التسمية حتى لا يجب مهر المثل وانما تجب قيمة المسمى كذا فى المحيط.

(فتاوىٰ عالمگيرية ۱:۳۰۳ الباب السابع فى المهر)

﴿۱﴾ قال العلامة القهستانى: تجب النفقة...... والكسوة...... والسكنىٰ...... على الزوج ولو صغيرا...... بقدر حالهما اى الزوجين وعليه الفتوىٰ كما فى الهداية وذكر فى الخزانة انه بقدر حالها فينفق بقدر ما يقدر والباقى دين عليه لكن فى ظاهر الرواية انه بقدر حاله وهو الصحيح فوجب بقدر طاقته...... لا تجب النفقة لناشزة ما دامت على تلک الحالة...... خرجت من بيته خروجاً حقيقيا او حكميا بغير حق.

(جامع الرموز ۱:۵۹۵ فصل فى النفقة)

د غیرمتعین یعنی د نامعلومو څیزونوپه مهرکښې د اخستلوورکولومسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئله باره کښې چه یو سړی دواده نه مخکښې خپلې ښځې ته څه زمکه زیورات یایو کورپه عوض دحق مهر ورکولوسره منظورکړه اوددې څیزونوستام یئ هم اوليکلو ليکن د زيوراتو اود کورنه علاوه په پخپله ټوله زندګئ کښې نورڅه ورنکړه ایا د خاوند د وفات نه پس هغه ښځه دمذکوره باقی حق مهردخاونددوارثانو(فرزندان او دختران) نه دوصول کولوشرعاحق لری؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمدایوب مقام ډهکی ډی آی خان..... ۱۲\۸\۱۹۷۷ء

جواب: که چرته دازمکه متعین کړې شوې وی نوددې دحق مهرکیدلواوپه میراث باندې مقدم کیدلو کښې هیڅ خفا نشته، اوکه چرته متعین شوې نه وی نوپه درمیانه زمکه چه (نه ډیره ښه وی اونه ډیره خرابه وی) یاددې قیمت به حق مهروی اوپه وراثت باندې به هم مقدم وی.

کما فی الهندية: ونوع هو معلوم الجنس مجهول الوصف كما لو تزوجها على عبد او فرس او دابة او ثوب هروی يجب الوسط ان شاء ادى عينه وان شاء ادى قيمته كذا فی الظهيرية (۱: ۳۲۹)﴿۱﴾. وهوالموفق

مهر مؤجل وی یا معجل مشروع دې او د بعضو معجل کول سنت دې

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه ایا شرعاً دا ضروری ده چه د مهر رقم معجل(یکمشت) د نکاح د رسم په وخت کښې ادا کول بهتر دی یا څه رقم(عام طور باندې نیم) مؤجل کول هم لازمی دی؟ نیز یاد دې وی چه د مهر مؤجل رقم چه واجب الاداء دې روستو دنکاح نه د هغې په ورکولو باندې څه غور نه کیږی، بلکه په ژوند کښې اکثر نظر انداز کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: شیرمحمد نائب صوبیدارراولپنډی.....۱۳ربیع الثانی ۱۳۹۵ء

﴿۱﴾ فتاوی عالمگیریه ۱: ۳۰۹ الفصل الخامس فی المهر تدخله الجهالة)

الجواب: مهر خواه ټول معجل وی یا ټول مؤجل وی یا بعضې معجل وی نو په دې کښې هیڅ یو صورت غیر مشروع نه دې.﴿۱﴾ البته بعضې لره معجل کول سنت دی.﴿۲﴾ وهو الموفق.

د مهر مؤجل او د معجل د اداکولو او د اقسامو احکام

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه په نکاح نامه رجسټرار کښې لیکلې شوی وی:(الف) مهر مؤجل به په وخت د مطالبې کښې ادا کوم.(ب) یا مثلاً اته سوه روپۍ مهر مقرر شوې وی نو دا شرط درج وی چه سل روپۍ به میاشت په میاشت ادا کوم، سوال دادې چه ایا دا مهرمؤجل دې یا معجل، کله کله مونږه د نکاح رجسټرارو ته په دې کښې قانونی رکاوټ مخې ته راځی؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی فقیرحسین خطیب مسجد باباکرم شاه نوشهره ۱۲\۱۰\۱۹۸۷ء

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: فتسلیم البعض لا یوجب تسلیم الباقی لاخذ ما بین تعجیله من المهر کله او بعضه او اخذ قدر ما یعجل لمثلها عرفا به یفتیٰ...... ان لم یؤجل او یعجل کله فکما شرط لان الصریح یفوق الدلالة الا اذا جهل الاجل جهالة فاحشة فیجب حالا غایة الا التاجیل الخ. (الدر المختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۳۸۹ قبیل مطلب فی السفر بالزوجة)

﴿۲﴾ قال العلامة ابن عابدین: حدیث التمس ولو خاتما من حدید یجب حملها علی انه المعجل وذلک لان العادة عندهم تعجیل بعض المهر قبل الدخول حتی ذهب بعض العلماء الی انه لا یدخل بها حتی یقدم شیئا لها تمسکا بمنعه ﷺ علیا ان یدخل بفاطمة رضی الله عنها حتی یعطیها شیئا فقال یا رسول الله لیس لی شئ فقال اعطها درعک فاعطاها درعه رواه ابوداؤد والنسائی ومعلوم ان الصداق کان اربع مأة درهم وهی فضة لکن المختار الجواز قبله لما روت عائشة رضی الله تعالیٰ عنها قالت امرنی رسول الله ﷺ ان أدخل امرأة علی زوجها قبل ان یعطیها شیئا رواه ابوداؤد.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۵۷ باب المهر)

جواب: مهر معجل هغه مهر ته وئیلې کیږی چه د جماع نه مخکښې ادا کولې کیږی. او د مهرمؤجل درې اقسام دی:

(۱) چه دهغې د ادا کولو تاریخ متعین وی مثلاً یکم رمضان.

(۲) چه دهغې د ادا کولو تاریخ (قسطوار) وی مثلاً دمیاشتې سل روپئ.

(۳) چه د هغې د اداکولوتاریخ مجهول وی مثلاً مستقبل کښې د ائنده دپاره.

د مهرمعجل حکم ښکاره دې او د مهرمؤجل حکم دادې چه حسب شرط به ادا کولې شی او که چرته د شرط د وقوع نه مخکښې طلاق یا مرګ واقع شی نو مزید تاخیر کول جائز نه دی (ماخوذازهندیه)(۱) وهوالموفق.

د واده په غوختلو باندې د هلک نه رقم طلب کول حرام خوری ده

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه شپږ کاله مخکښې دیو هلک او جینئ په مینځ کښې رشته تړلې شوې وه اوس چه کله هلک والو شپږ کاله پس رشته طلب کړه ځکه چه هلک او جینئ دواړه ځوانان دی، او د واده دپاره ئې اووئیل نود جینئ پلار په نفی کښې جواب ورکولو سره اووئیل چه مزید پنځلس سوه روپئ راکړه هله به رشته ملاویږی. حالانکه ددې نه مخکښې ئې تقریباً شپږزره روپئ خوړلې دی، شریعت محمدی کښې ددې سړی څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمداکرم کوهاله مری....۱۹۷۸ء۱۸\۳۰

---

(۱) وفی الهندیة: لا خلاف لاحد ان تأجیل المهر الی غایة معلومة نحو شهر او سنة صحیح وان کان لا الی غایة معلومة فقد اختلف المشائخ فیه قال بعضهم یصح وهو الصحیح وهذا لان الغایة معلومة فی نفسها وهو الطلاق او الموت الا یری ان تاجیل البعض صحیح وان لم یشترط غایة معلومة کذا فی المحیط.

(فتاوی عالمگیریه ۱/ ۳۱۸ الفصل الحادی عشر فی التاجیل فی المهر وغیره)

الجواب: دا سړی (دجینئ پلار) حرام خور او فاسق دې، ناکح دا ټول رقم د ده نه واپس اخستلې شي،

کما فی شرح التنویر: اخذ اهل المرأة شیئا عند التسلیم فللزوج ان یسترده لانه رشوة، وفی ردالمحتار ۲: ۵۰۳ قوله عند التسلیم ای بان ابی ان یسلمها اخوها او نحوه و کذا لو ابی ان یزوجها فللزوج الاسترداد قائما او هالکاً ﴿۱﴾. وهوالموفق

د واده په موقع باندې د جینئ د کور د روټئ خرچه د خاوند نه د وصولولو حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه د یو سړی صبا واده دې او ښځې نن د جینئ په کور کښې جمع شی او د هغوی دپاره خوراک تیارولې شی او په هغه خوراک چه کومه خرچه راځی هغه ټول په ټوله د هلک والو نه وصولولې شی ددې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: حبیب خان کراچی نمبر ۸. یکم ربیع الثانی ۱۴۰۳ هـ

جواب: که چرته د هلک نه وصول شده خرچه په مهر کښې شمارکړې شی نو څه جواز راوتلې شی ګنې دا اوهم دغه شان جینئ د طرف نه خوراک تیارول رسوم قبیحه دی. ﴿۲﴾ وهوالموفق

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۹۷ قبیل مطلب فی دعوی الاب ان الجهاز عاریة)

﴿۲﴾ قال العلامة مفتی کفایت الله الدهلوی: دا رقم کوم چه د زوج نه مخکښې د عقد نه یا روستو دعقد نه دې غرض دپاره اوپه دې نوم اخستلې شی چه په دې به دجنج خپلوانو عزیزانو ته خوراک ورکولې شی. ناجائزدې. اوددې حکم هغه دې کوم چه په دې عبارت کښې ذکردې. ولو اخذ اهل المراة شیئاً عندالتسلیم فللزوج ان یسترده لانه رشوة. اوپه دې عبارت کښې دی، ومن السحت ما یاخذه الصهر من الختن بسبب بنته بطیب نفسه حتی لو کان بطلبه یرجع الختن به. او معروف څیزونه کدرهم النقش والحمام (شامی کتاب النکاح ۳: ۱۳۰ سعید) وغیره چه کوم حکم په شامی کښې ذکردې داټول هغه څیزونه دی کوم چه د ښځې په مهرکښې حسابیږی اوپه دې وجه دې لره بقدر مایعجل من المهر د وجوب تقدیم دحکم په ضمن .... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

د مهر په حیلې سره د جینۍ والدین پیسو اخستلوسره حرام خوری کوی

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه زمونږ په علاقه کښې د ښځو حق مهر دومره زیات دې چه د نادارو او عامو خلقودپاره د یو پریشانۍ باعث جوړ شوې دې، او د جینۍ والدینو هغې لره د امدنۍ یو مستقل ذریعه جوړه کړې ده، شپیته او یاوزره نن صبا کم نه کم مقدار دې، مذکوره رقم کښې صرف د لسو پنځلسوزرو سامان وی باقی والدین اوخوری ددې متعلق د شریعت نه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولانا محمد هاشم بلوچستان... ۱۹۸۷ء ۹۱۲۱

جواب: د جینۍ دا پلار حرام خور دې(۱) ددینه بچ کیدل د الله په ویره سره کیدلې شی یا د حکومت او د قوم په حدبندۍ سره، وهوالموفق

د والدینو د مهر په نوم پیسې اخستل د ازادې ښځې خرڅول او حرام خوری ده

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه دلته دا رواج دې چه د

(بقیه حاشیه) کښې بیان کړی دی او ددې څیزونو دښځې دپاره کیدل ظاهر اوپه دې وجه په مهرکښې حساب کیدل یقینی دی او ددې وجوب علی انها من المهر هغه وخت دی چه عرف بین ثابت وی اور خاوند هم دا تسلیموی گنی داهم غیرلازم دی. او مخکښې رقم کوم چه د خوراک ورکولو دپاره اخستلې شی ددې په مهر کښې نه حساب کیدل بلکه نه کیدل ظاهردی ځکه چه دمهر رقم په جنج والؤ او خپلوانو عزیزانوو باندې دخرچ کولو حق دښځې اولیاؤ ته نشته او د ښځې په کارنه راتلل ددې ښکاره دی.

(کفایت المفتی ۵: ۱۱۴ کتاب النکاح)

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: اخذ اهل المرأة شیئا عند التسلیم فللزوج ان یسترده لانه رشوة، وقال ابن عابدین: ای بان ابی ان یسلمها اخوها او نحوه حتی یأخذ شیئا و کذا لو ابی ان یزوجها فللزوج الاسترداد قائما او هالکا لانه رشوة.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۳۹۷ قبیل مطلب فی دعوی الاب ان الجهاز عاریة)

لور یا د خورد واده فیصله کولووخت کښې پلار یا رور دشلو زرو نه واخله تر یولاکهه پورې پیسې اخلی بعضې خلق ددې په شپږمې حصې رقم باندې د جینئ دپاره کالی او سامان اخلی،او بعضې په کښې ټول رقم خوری ددې حقیقت څه دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: حاجی محمد خان لکړمنډی بنوں...... ۱۹۸۴ء۱۰۱۱۱۲

جواب:د مهر کم نه کم مقدار دوه نیمې تولې چاندی ده او د زیاتو دپاره څه حد منقول نه دې(۱) البته د حدیث په بناء په مهر کښې زیاتی کول بهتر او مستحب نه دی رواه ابوداؤد ۲۸۷ الالاتغالوا بصداق النساء فانها لوکانت مکرمة فی الدنیا او تقوی عندالله کان اولاکم بهاالنبی ﷺ (۲) او په افغانستان او یاغستان کښې چه کوم رواج دې هغه بلاشک وشبه ناجائز دې دا خلق ازادې ښځې لره خرڅوی او پیسې پخپله خوری لکه چه لونړو او خوئیندوته په وراثت کښې څه نه ورکوی(۳) وهو الموفق.

د جینئ په عوض کښې د څه رقم اخستلو حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه بعضې خلق د لور خور

(۱) قال العلامة الحصکفی: المهر اقله عشرة دراهم لحدیث البیهقی وغیره لا مهر اقل من عشرة دراهم وروایة الاقل تحمل علی المعجل فضة وزن سبعة مثاقیل کما فی الزکاة...... یجب الاکثر منها ان سمی الاکثر. (الدر المختار علی هامش ردالمحتار ۲:۳۵۷ باب المهر)

(۲) رواه ابو داؤد ۱:۲۸۷ باب الصداق، والترمذی وصححه، والنسائی، وابن ماجة واحمد والبیهقی، وابن حبان وصححه والحاکم والدارمی ۲:۱۹۰ باب کم کانت مهور لازواج النبی ﷺ وبناته.

(۳) قال العلامة الحصکفی: اخذ اهل المرأة شیئا عند التسلیم فللزوج ان یسترده لانه رشوة، قال ابن عابدین: ای بان ابی ان یسلمها اخوها او نحوه حتی یأخذ شیئا وکذا لو ابی ان یزوجها فللزوج الاسترداد قائما او هالکا لانه رشوة.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۳۹۷ قبیل مطلب فی دعوی الاب ان الجهاز عاریة)

په عوض کښې پیسې اخلی او هغې لره په خپل ذاتی مصرف کښې استعمالوی او بیا د جینئ نکاح کولو سره حواله کوی، ایا دا رقم اخستل جائز دی؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالستار رضافقیر والی بهاولنګر ...۱۹۸۲ء۱۰۱۱۲۵

جواب: که چرته دا رقم اعزازی طور سره په خوشحالئ ورکړئ شوې وی نو ددې اخستل اوورکول جائز دی لحدیث' احق ما اکرم علیه الرجل ابنته او اخته، (رواه ابوداؤد ۱۹۷)﴿۱﴾ اوکه چرته جبری طورباندې اخستلې شوې وی نوبیاواپس اخستلې شی. فی الدرالمختارمع ردالمحتار(۲: ۳۷٦)اخذاهل المرأة شیئا عند التسلیم ای بان ابی ان یسلمها اخوها او نحوه حتی یاخذ شیئا وکذا لو ابی ان یزوجها فللزوج الاسترداد قائما او هالکا لانه رشوة﴿۲﴾ اوکه چرته دا رقم ددې وجې نه اخستلې شوې وی چه د خاوند د طرف نه مطلوبه معروفه جهیزوغیره کښې صرف کړئ شی نو په دې کښې حرج نشته. ویقال له الدستیمان والتفصیل فی ردالمحتار ۲: ۳۷۷﴿۳﴾ کنې حرام دې. لانه رشوة او ثمن الحر وکلاهما محرمان، وهوالموفق

﴿۱﴾ (سنن ابی داؤد ۱: ۲۹۰ باب فی الرجل یدخل بامرأته قبل ان ینقدها، کتاب النکاح)

﴿۲﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۳۹۷ قبیل مطلب فی دعوی الاب ان الجهاز عاریة)

﴿۳﴾ قال العلامة ابن عابدین: وفی البزازیة ما یفید التوفیق حیث قال تزوجها او اعطاها ثلاثة آلاف دینار الدستیمان وهی بنت موسرو لم یعط لها الاب جهازا افتی الامام جمال الدین وصاحب المحیط بان له مطالبة الجهاز من الاب علی قدر العرف والعادة او طلب الدستیمان قال وهذا اختیار الائمة وقال الامام المرغینانی الصحیح انه لا یرجع بشیئ لان المال فی النکاح غیر مقصود وکان بعض ائمة خوارزم یعترض بان الدستیمان هو المهر المعجل کما ذکر فی الکافی وغیره فهو مقابل...... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

د واده په موقع باندې د هلک والو نه د غوی وغیره خوړلو د پاره د غوختلو حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه بعضې غریزو علاقو کښې دارواج دې چه دواده په موقع باندې دهلک درشته دارو نه حیوان یعنی غوئ وغیره لازمادذبحې دپاره راوستلې شی اوبیادواړه کوروالا هغه په مشترکه طورباندې خوری اوددې حیوان وغیره د نه اخستلوپه صورت کښې دقوم اودبرادرې خلق دده نه خفه کیږی اودده سره همدردی وغیره پریږدی ایادا جائزدی؟ اوداهم وئیلې شی چه ددې غوئ په عوض کښې دجینئ دمهرنه څه څیزدهلک دپاره معاف کولې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبیدالله.....

جواب: که چرته ددې غوئ قیمت دمهرنه جدا کړې شی نودجینئ دباقاعده اجازت نه پس ددې اخستل اوخوړل جائزدی﴿۱﴾اوکه چرته داغوئ دمهرنه علاوه بغیردخوشحالې نه اخستلې شی نوداغوئ به په رشوت کښې داخل وی اوحرام به وی اوواجب الردبه وی﴿۲﴾کمافی الدرالمختارعلی هامش

(بقیه حاشیه) بنفس المرأة حتی ملکت حبس نفسها لاستیفائه فکیف یملک الزوج طلب الجهاز والشیئ لا یقابله عوضا واجاب عنه الفقیه ناقلا عن الاستأذان الدستیمان اذا ادرج فی العقد فهو المعجل الذی ذکرته وان لم یدرج فیه ولم یعقد علیه فهو کالهبة بشرط العوض وذلک ما قلناه الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۹۹ بعید مطلب فی دعوی الاب ان الجهاز عاریة)

﴿۱﴾ قال العلامة المرغینانی: وان حطت عنه من مهرها صح الحط لان المهر حقها. (هدایه ۲: ۳۴۷ باب المهر)

﴿۲﴾ عن ابی حرة الرقاشی عن عمه قال قال رسول الله ﷺ الا لا تظلموا الا لا یحل مال امرئ الا بطیب نفس منه رواه البیهقی فی شعب الایمان والدارقطنی فی المجتبیٰ.

(مشکواة المصابیح ۱: ۲۶۱ باب الغصب والعارية)

ردالمحتار۲: ۵۰۳ اخذ اهل المراة شیئا عندالتسلیم فللـزوج ان یسترده لانـه رشوة(۱) وهوالموفق

د مهرنه علاوه د هلک والو نه د رقم اخستلو تفصیلي مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دي مسئلي باره کښې چه زمونږپه علاقه کښې د ډیر وخت نه دادستورراروان دي چه جینکولره دګډواوچیلوپه شان خرڅولې شی اونکاح په دي شرط باندې کوی چه مثلا تـه څلویښت زره روپې راکړه بیا دهلک والا مجبوراورکوی دي دپاره که چرتـه نه ورکوې نودهغې جینئ نکـاح نـه کـوی حالانکـه بعضې خلق دجوازدپاره دغـه څلویښت زره روپې داجینئ پـه مهرکښې داخلوی اوبیاهغـه دجینئ داجازت یابغیرداجازت نه هغه په استعمال کښې راولی اوس سوال دادي چه پـه دواړوصورتونو کښې دپلار روروغیره دپاره دارقم په دي طریقې سره اخستل جائزاوحلال دی؟

المستفتی: محمدممتازدارالعلوم ربانیه کراچی نمبر۴۱...... ۱۹۷۴ء ۳\۱۹

الجـواب: پـه دواړوصورتونو کښې اخستل ناجـائزاوحرام دی پـه اول صـورت کښې واضح دی چه دجینئ خاوندله داطمعه اولالچ ورکوی چه دجنیئ نکـاح ماسره اوشـی اوپـه طریقـه اخستلوته فقهاءکرامورشـوت وئیلـې دې ددې اخستل حرام اوناجائزدی اوداسې حرام دی چه داخستلونه پس هم دده پـه ملکیت کښې نه راځی.

قـال فـی الـدر: اخـذ اهل المرأة شیئا عند التسلیم فللزوج ان یسترده لانه رشوة، وقال ابن عابدین: تحت (قوله عند التسلیم) ای بان الی ان یسلمها اخوها او نحوه حتی یأخذ شیـئـا وکـذا لـو ابـی ان یـزوجهـا فـلـلـزوج الاسترداد قائماً اوها لکاً لانه رشوه، بزازیه (ردالمحتار ۳: ۱۵۶)(۲) وقال فی الدرالمختار: الرشوة لا تملک بالقبض

(۱)(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۳۹۷ قبیل مطلب فی دعوی الاب ان الجهاز عاریة)

(۲)(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۳۹۷ قبیل مطلب فی دعوی الاب ان الجهاز عاریة)

(الشامية ۶: ۴۲۳)﴿۱﴾ وقال فی الهندية: ولو تزوج امرأة علی ان یهب لابیها الف درهم فهذا الالف لا یکون مهراً ولایجبر علی ان یهب فلها مهر مثلها وان سلم الالف فهو للواهب وله ان یرجع فیها ان شاء (عالمگیریه ۱ :۳۰۸)﴿۲﴾.

په دوئم صورت کښې د جینئ په رضا د عدم تیقن په وجهې سره حرام دی بلکه د تیقن دعدم درضا د وجهې نه د دې د پاره چه کله دغه جینئ د خاوند کورته لاړه شی او په دوودریو کالو کښې د دې شرم ختم شی نو پلار او مور صاحبه ته دیوزرې ورکولو د پاره هم تیاره نه وی نو دیرش څلویښت زره روپې به څه ورکړی د دې نه معلومه شوه چه دواده په وخت د شرم د وجهې نه اجازت ورکړی دزړه نه راضی نه وی فقهاءکرامو دې پورې لیکلی دی چه د مهر درقم نه پلار دلور د پاره سیوادغه څیزونه چه هغه عادتاً د مهر درقم نه اخستلې کیږی دنورو څیزونو اخستل د دې د رضا نه بغیر جائز نه دی نود پلار د پاره ذاتی مصرف کښې راوستل څنګه جائز دی لهذا په دې صورت کښې هم اخستل حرام او ناجائز دی. قال فی الشامية لکن فی الهندية لوقبض بمهر البالغه ضیعة فلم ترض ان جری التعارف بذلک جازله والافلاولو بکرا، (ردالمحتار ۳: ۱۶۱﴿۳﴾ خلاصه دا چه په هیڅ طریقه هم په مهر کښې د پلار وغیره د پاره تصرف جائز نه دې ټول مهر د جینئ حق دې او دا به دیته حواله کولې شی، والتفصیل فی الهندية ۱: ۳۱۶﴿۴﴾ والشامية......

﴿۱﴾ (الدر المختار علی هامش ردالمحتار ۵: ۳۰۰ فصل فی البیع کتاب الحظر والاباحة)

﴿۲﴾ (فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۳۰۸ الفصل الرابع فی الشروط فی المهر)

﴿۳﴾ (ردالمحتار هامش الدر المختار ۲: ۴۰۱ مطلب لابی الصغیره المطالبة بالمهر)

﴿۴﴾ وفی الهندية: للمرأة ان تهب مالها لزوجها من صداقٍ دخل بها زوجها اولم یدخل ولیس لاحد من اولیائها اب ولا غیره الاعتراض علیها...... ولیس للاب ان یهب مهر ابنته عند عامة العلماء کذا فی البدائع.

(فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۳۱۶ الفصل العاشر فی هبة المهر)

والله اعلم ﴿۱﴾ ۳:۱۱۳

کتبه...... احمد عفی عنه

دارالافتاء دارالعلوم ربانیه توحیدآباد کالونی کراچی

هذا الجواب صحیح

محمد فرید عفی عنه

(شیخ الحدیث وصدر دارالافتاء جامعه دارالعلوم حقانیه اکوړه ختک)

د طلاق نه پس به د مهر اود جهیزسامان ښځې ته واپس کولې شی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دیونادار اوشریف سړی لورته دیوزورورسړی زوئ بغیرد څه قصورنه طلاق ورکړواوټول زیورات ئې د جینئ نه واخستل اودمورپلارکورته ئې واستول اووئیل ئې چه ته زما دمور پلارخدمت په ښه طریقې سره نه شې کولې په شریعت کښې ددې مهر د کالو اود جهیز دسامان څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: خان شیر دوبئ

جواب: په خاوندباندې فرض دی چه ټول مهردې ښځې ته ورکړی ﴿۲﴾ اوهغه

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدین: (قوله وصح حطها) قید بحطها لان حط ابیها غیر صحیح لو صغیرة ولو کبیرة توقف علی اجازتها ولا بد من رضاها ففی هبة الخلاصة خوفها بضرب حتی وهبت مهرها لم یصح لو قادراً علی الضرب الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۶۶ مطلب فی حط المهر والابراء منه)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصکفی: ویتأکد عند وطء او خلوة او موت احدهما...... قال ابن عابدین: وفی البدائع اذا تأکد المهر بما ذکر لا یسقط بعد ذلک وان کانت الفرقة من قبلها لان البدل بعد تأکده لا یحتمل السقوط الا بالابراء کالثمن اذا تأکد بقبض المبیع.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۳۵۸ باب المهر)

سامان چه ددې جینئ پلار وغیره ورکړی وی دابه هم دې ښځې ته واپس کولې شی،وذلک مما اجمعوا علیه(۱).وهو الموفق

مخکښې د رخصتئ نه د جینئ په وفات کیدلو باندې دمهرمسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئله باره کښې چه یو سړی دیو جینئ سره نکاح اوکړه داجینئ درخصتې نه مخکښې مړه شوه دجینئ پلاردټول مهر مطالبه کوی ایادامطالبه صحیح ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمدرسول شاهین مارکیټ بټ خیله....۱۲\۱۱رمضان ۱۴۰۹ھ

الجواب: په دې مهر کښې نیم دخاوند حق دې(۲) اوباقی نیم دوالدینو یا د پلار حق دې(۳)وهو الموفق

پس د رخصتئ نه دطلاق ورکولونه پس دښځې ټول مهرواجب الاداده

سوال:څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی خپله ښځه یو کال پورې اوساتله څه وخت پس ناراض شواوښځه ئې دمورپلار په کور کښې پریخودله او راغې، چه هلته هغې دوه نیم کاله تیر کړل روستو خلقو ده لره په

﴿۱﴾وفی الهندیة: لو جهز ابنته وسلمه الیها لیس له فی الاستحسان استرداده منها وعلیه الفتویٰ...... واذا بعث الزوج الی اهل زوجته اشیاء عند زفافها منها دیباج فلما زفت الیه اراد ان یسترد من المرأة الدیباج لیس له ذلک اذا بعث الیها علی جهة التملیک کذا فی الفصول العمادیة.

(فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۳۲۷ الفصل السادس عشر فی جهاز البنت)

﴿۲﴾قال الله تبارک وتعالی: ولکم نصف ماترک ازواجکم ان لم یکن لهن ولد.

(سورة النساء پاره۴ رکوع:۱۳ آیت:۱۲)

﴿۳﴾قال العلامة الکاسانی: ومنها الارث من الجانبین جمیعا لقوله عز وجل ولکم نصف ما ترک ازواجکم. (بدائع الصنائع ۲: ۳۳۲ فصل ومنها الارث)

مجبور کولو سره د طلاق ترغیب ورکړو او آخرهم دري کاله پس بغیر د څه شرط نه طلاق ورکړو روستو دیو څو کسانو په خبرو باندې د وه میاشتې پس د کالو د واپسئ مطالبه او کړه حالانکه د دې جینئ مهرزرروپې مقرر شوې وو د زیوراتو قیمت شپږ سوه او یا روپې په مهر کښې اداکړې وو او دري سوه دیرش روپئ د باقي مطالبې د پاره اینبي وي او س سوال دادې:

(۱) ایا د هلک په ذمه باندې باقي دري سوه دیرش روپې اداکول واجب دي؟ (۲) د دربو کالو خرچه د هلک په ذمه باندې واجب ده؟ (۳) په رضا او خوشحالي سره د ګواهانو په مخکښې د طلاق ورکولو نه پس او س د زیوراتو چه کومه مطالبه کیږي ایا دا صحیح ده؟

المستفتی: غلام قادر...... ۱۲\۳۱\۱۹۷۴ء

جواب: (۱) په دې خاوند باندې ټول مهرزرروپې ورکول واجب دي. لوجود الغاية وهو الطلاق كمافى الهندية (۱:۳۳۹) پس په صورت مسئوله کښې به دري سوه روپې واجب الاداوي﴿۱﴾۔ (۲) په دنیا کښې به په دې نفقه باندې ماخوذنه وي، لعدم الرضاء والقضاء كمافي الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲:٩٠٦﴿۲﴾. (۳) دا مطالبه بې قاعدې او غلطه ده

ناواده کړې مطلقه ښځه د نیم مهر مستحقه ده

سوال: څه فرمائی علماء دین د دې مسئله باره کښې چه یو کس نکاح کړی وی خو تراوسه پورې رخصتی نه ده شوې د څه ناچارې د وجهې نه دې سړی هغه ښځې ته طلاق ورکړو او س جینئ د مهر مطالبه کولې شی یا نه؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمد شیر جهانګیره...... ۳\۱۲\۸۵

﴿۱﴾ وفى الهندية: والمهر يتأكد باحد معان ثلاثة الدخول والخلوة الصحيحة وموت احد الزوجين سواء كان مسمى او مهر المثل حتى لا يسقط منه شيئ بعد ذلك الا بالابراء. (فتاوىٰ عالمگيريه ۱:۳۰۳ الفصل الثانى فيما يتأكد به المهر والمتعة)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصكفى: والنفقة لا تصير دينا الا بالقضاء او الرضاء. (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲:۷۱۵ مطلب لا تصير النفقة دينًا)

جواب:واضحه دی وی چه منکوحه ناواده کړې ښځه دنیم مهر مستحقه ده، وهو واضح نص علیه فی القرآن﴿۱﴾والفقه﴿۲﴾.وهوالموفق

د مال حرام د جهیزمسئله

سوال:څه فرمائی علماءدین دې مسئله باره کښې که چرته پلاردلوردپاره په جهیزکښې سامان ورکړواوداما ل حرام وی یعنی په حرامه طریقې سره ئې پیدا کړی وی،ایادهلک دپاره داما ل اخستل حرام دی یاحلال؟ بینوا توجروا

المستفتی:نامعلوم...... ۲۰\۱جمادی الاولی ۱۴۰۲ء

جواب:چه کله یقینی طورباندې حرمت معلوم نه وی نوصرف دشبهاتو دوجهې نه دا جهیزوغیره ردکول ضروری نه دی (شرح اشباه والنظائر) ﴿۳﴾وهوالموفق

جهیزکښې عاریتا ورکړې شوې سامان یا مال واپس اخستلې شی

سوال:څه فرمائی علماءدین شرع متین دې مسئله باره کښې چه زیددهنده سره

﴿۱﴾قال الله تبارک وتعالیٰ: وان طلقتموهن من قبل ان تمسوهن وقد فرضتم لهن فریضة فنصف ما فرضتم. (سورة البقرة پاره:۲ رکوع:۱۵ آیت:۲۳۷)

﴿۲﴾قال العلامة الحصکفی: ویجب نصفه بطلاق قبل وطء او خلوة فلو کان نکحها علی ما قیمته خمسة کان لها نصفه ودرهمان ونصف.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۳۶۰ باب المهر)

﴿۳﴾قال العلامة ابن نجیم: اذا کان غالب مال المهدی حلالا فلاباس بقبول هدیته واکل ماله مالم یتبین انه من حرام وان کان غالب ماله الحرام لا یقبلها ولا یاکل الا اذا قال: انه حلال ورثه او استقرضه.

(الاشباه والنظائر ۱۱۳ القاعدة الثانیة: اذا اجتمع الحلال والحرام غلب الحرام)

واده اوکړو اودرواج اوعرف مطابق اتیااویـازره روپـي عاریـتـا جهیز ورکـړو لیکن څومیاشتي پس هنده دخپل بارسوخ د والدینوپه ویناباندې مـور کـره کیناسته دهنده موراوپلارهنده دزیدسره په استولوباندې تیارنـه دې اونـه طلاق اخستل غواړی اونه هم دزیوراتـواوجهیزواپس کولوبانـدې آمـاده دی پس ددې عاریتاورکړې شوې جهیزدواپسي څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: قاری خلیل الرحمٰن کهلابټ ټاون هری پور...... ۱۴۰۱۱۶۱۱۲ء

جواب:که چرتـه ددې جهیزعاریت کیدل دطرفینوپـه نزدتسلیم شـده وی یاپـه شهادت سره ثابت شده وی نودا خاونـد داجهیزهروخت اخستلې شی، لمـافی شرح المجلة:۸۲۵ص:۴۵۸متی طلب المعیرالعاریـةلزم المـستعیرردهاالیه فـورا الخ(۱)وهوالموفق

په مهرکښې د متاع زمکه او کور ورکول جائزدی

سوال:څه فرمائی علماءدین دې مسئله باره کښې چه زمـا مـور پـلار زمـا د یـو رور رشته کړې وه درخصتي په وخت دجینۍ پلارزماپلارتـه ووئیـل چـه زمـا لورتـه نیم کوراولیکه نوهلـه بـه ډولـې درکـوم کـنې نـه ئې درکـوم هغـه وخـت دمجبورۍ دوجهې نه زماپلارنیم کوردهغه لورته اولیکلومګرورسره ورسره ئې وئیل چه لیکل خومې اوکړل خودرکوم ئې نـه ددې خبرې تقریبـاپینځلس کاله اوشول تقریبادوه کاله مخکښې زماپلارصاحب وفات شو اوس که چرته زما بهابی مطالبه اوکړه چه هغـه دنیم کورحقداره ده نوایادشریعت پـه رنړا کښې داحقداره جوړې دې شی یادابـه پـه وراثـت کـښې تقـسیمېږی؟ بینـوا توجروا

المستفتی: عبدالغفار اکوړه خټک...... ۱۹۷۲ء۱۱۱۳۱

جواب:که چرته ستاپلارصاحب دانیم کورپه حق مهرکښې شامل کړې وی نو

(۱)(شرح المجله للاتاسی ۳:۳۲۸ ماده: ۸۲۵ الفصل الثانی فی العاریة وضماناتها)

اوس د اتاسو میراثا تقسیمولې نه شئ، داصرف ددې جینئ حق دې لـصحـ
جعل المشاع مهرا﴿۱﴾اوکه چرته دهبې یادبخشش په طورباندې ورکړې وی
نوداتول کورتاسوپه شرعی وارثانوکښې تقسیمولې شئ ددې سره داجینئ
څه شرعی حق نه لری، لعدم صحة هبةالمشاع﴿۲﴾.وهو الموفق

﴿۱﴾ وفی الهندية: ولو تزوج على نصيبه من هذه الدار قال ابوحنيفة رحمه الله تعالىٰ لها الخيار ان شاء ت اخذت النصيب وان شاء ت اخذت مهر مثلها لا يزاد على قيمة الدار وان كان مهر مثلها اكثر وعلى قول صاحبيه لها النصيب من الدار ان كان النصيب يساوى عشرة دراهم. (فتاویٰ عالمگيرية ۱: ۳۱۰ الفصل الخامس فی المهر تدخله الجهالة)

﴿۲﴾ وفی الهندية: ولا تصح (الهبة) فی مشاع يقسم ويبقى منتفعا به قبل القسمة وبعد هكذا فی الكافی. (فتاویٰ عالمگيرية ۴: ۳۷۶ الباب الثانی فيما يجوز من الهبة وما لا يجوز)

باب فی الاولیاء

حدیث ''لانکاح الا بولی'' معنی او مطلب

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه داحنافومذهب دادې چه بالغه پیغله ښځه خپله نکاح دولی دمرضې نه بغیرهم کولې شی حالانکې په حدیث کښې راغلی دی ''لانکاح الابولی'' نوددې معنی اومطلب به څه وی؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمدزمان ستهری مسجدروډ پشاورصدر

الجواب: عاقله بالغه په نکاح کښې خودمختاره ده البته بهترداده چه دولی دمرضې نه بغیرڅه اقدام اونه کړی، دقران اوحدیث نه داهم مستنبطه ده، او مخالفین چه دکوم احادیث نه تمسک کوی هغه په نابالغه اومجنونه باندې محمول دي یاپه تغلیظ باندې محمول دي(۱)وهوالموفق

---

(۱) وفی المنهاج: عن ابی موسی قال قال رسول الله ﷺ لا نکاح الی بولی الخ احتج الجمهور فی مسئلة اشتراط الولی فی النکاح بحدیثی الباب، وحجتنا ما رواه مسلم من حدیث ابی هریرة رضی الله عنه ان رسول الله ﷺ قال لا تنکح الایم حتی تستامرو لا تنکح البکر حتی تستاذن، قالوا: یا رسول الله وکیف اذنها، قال: ان تسکت ، وفی النهایة الایم فی الاصل التی لا زوج لها بکرا کانت او ثیبا مطلقة کانت او متوفی عنها، وزاد فیه ابن جریر رجلا او امرأ ة، ولنا ایضا ما رواه مسلم من حدیث ابن عباس ان النبی ﷺ قال: الایم احق بنفسها من ولیها والبکر تستامرو اذنها صماتها، فان قیل: قد ورد فی روایة مسلم عن ابن عباس مرفوعا الثیب احق بنفسها من ولیها والبکر تستاذن فی نفسها واذنها سکوتها ومفهومه ان البکر لیست احق بنفسها من ولیها، قلنا:...... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

په ولایت او وکالت د نکاح کښې عدالت شرط نه دې

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه زرباز خان خپلې لور لره د اشفاق د ځوی سره منسوب کړې ده هم دغه رنګې اشفاق خان خپلې لور لره د زرباز خان د ځوی سره منسوب کړې ده، دواړه جینکئ او هلکان د بلوغت عمرته رسیدلی دی، اود خپل خپل منسوبینو په حق کښې رضا مند هم دی، لیکن اوس بنیادی نکته دا پیدا شوې ده چه مسمی زرباز خان باندې د ستمبر د ابتداء ۱۹۷۴ء نه د تعزیر حلالې فتوی صادره شوې ده او مذکور ددې د اړولوډپاره قسماقسم حربې استعمالوی، لیکن فی الواقع ترڅو پورې چه د تعزیرحلالې تعمیل اونه کړی دهغه سره اسلامی برتاؤ نشی کیدلې، اوس حل طلب مسئله داده چه د جملې اول پیش نظر په کوم تجویز باندې عمل اوکړئ شی چه د زرباز خان دشراکت نه بغیر د نکاح رسم ادا کړئ شی، او د تعزیرحلالې تعمیل پورې په هغه باندې څرنګه پابندی اولګولې شی چه ددې عدم تعمیل د تعزیرحلالې اثر په ناکحینو او منکوحینو باندې رانشی، نیز یاد دې وی چه د هلکانو او د جینکو په مناسبت کښې د څه ایجاب او قبول رسم ادا شوې نه دې، دا صرف د والدینو انفرادی فیصله وه، اوس صرف عدم تعمیل د حلالې باعث د التوادې، اوس هم زرباز خان سره د اهلیې نه په یو رهائش ګاه کښې دی، زرباز خان ته څو ځلې د تعزیرحلالې د تعمل دپاره فرمائش کړئ شوې دې مګر هغه بدستور

(بقیه حاشیه) العموم اولی من المفهوم بلاخلاف کما صرح به ابن رشد، ولا یبعد ان یقال انہ بعض الرواة روی الحدیث بمعناه فی زعمه، ولنا ایضا ما رواه احمد عن ابن عباس ان جاریة بکرا اتت النبی ﷺ فذکرت ان اباها زوجها وهی کارهة فخیرها النبی ﷺ ورجاله ثقات، وقال ابن قطان صحیح والجواب عن حدیث ابی موسیٰ اولاً ان فی سنده اختلافا کما صرح به الترمذی، وعن حدیث عائشة انه قد انکره الزهری کما سیأتی تحقیق العلتین، وثانیا انهما محمولان علی الصغیرة والمعتوهة والمملوکة والناکحة مع غیر الکفو جمعا بین الروایات المتخالفة او ارید منهما نفی الکمال.

(منهاج السنن شرح جامع السنن للترمذی ۴:۲۵۵ باب لا نکاح الا بولی)

منحرف دي، اوس سوال دادې چه دهغه د ځوی په نکاح کښې څه صورت اختیارکړئ شی، چه نکاح اوکړئ شی؟ بینوا توجروا

مرسله: شیرمحمد قریشی نائب صوبیدارراولپنډی

جواب: واضحه دې وی چه د حلالې نه کولوپه وجه سره ولایت او وکالت ته هیڅ نقصان نه رسی لان الولایة والوکالة لایشرط فیهما العدالـة﴿۱﴾ پس که چرته داسړې (زربازخان) د لور په مرضئ سره ایجاب اوقبول اوکړی نو په دې کښې هیڅ حرج نشته، نیزکه چرته دا جینئ په خپلې مرضئ سره کوم بل سړی له وکیل جوړکړی نوپه دې کښې هیڅ حرج نشته،د پلارغیر موجودګی یا عدم رضامندی نقصان ده امورو کښې نه دی. لکونها عاقلة بالغة﴿۲﴾ وهوالموفق.

د ولی یا د ګواه په وفات سره نکاح باندې څه اثرنه پریوځی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئله باره کښې چه هلک اوجینئ چه هغه نابالغ وی والدینوددوی په مینځ کښې نکاح اوتړلـه دهلک دبالغ کیدلونه مخکښې پلاروفات شوچه هغه دزوئ دنکاح ولی وو،بیادهلک لـه جانبه جینئ ته دواده پیغام ورکړې شوپه دې باندې جینئ انکاراوکړواووئیل چه زماڅه نکاح نه ده شوې اودنکاح پـه وخت زه نابالغـه وم،اوس بعضې خلق داهم وائی چه دپلاردوفات پـه وجهې سره نکاح هم ختمېدلې شی،ددې مسئلې نوعیت څه دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: صوبیدارمحمدیوسف واه کینټ..... ۲۷\۱۲\۱۹۸۸ء

﴿۱﴾قال العلامة الحصکفی: الولی هو البالغ العاقل الوارث ولو فاسقاعلی المذهب ما لم یکن متهتکا. (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۳۲۱ باب الولی)

﴿۲﴾قال العلامة الحصکفی: ولا تجبر البالغة البکر علی النکاح لانقطاع الولایة بالبلوغ فان استأذنها الولی او وکیله او رسوله او زوجها ولیها واخبرها رسوله او فضولی عدل فسکتت او ضحکت غیر مستهزئة او تبسمت او بکت بلا صوت فهو اذن.
(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۳۲۴ باب الولی)

جواب: که چرته دا تحریر حقیقت وی نو دا نکاح لازم او ناقابل تنسیخ ده د کوم سرپرست یاد ګواه په وفات کیدلو سره نکاح ته څه نقصان نه رسیږی﴿۱﴾ عالمګیری وغیره﴿۲﴾. وهو الموفق

ښځه د میراث په طور باندې په نکاح کښې د ورکولو حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئله باره کښې چه یو سړې وفات شو او دهغه دوه علاتی رونړه ژوندی دی ددې سړی کوژدنه دبې بهاسره شوې وه لیکن هغه دواده نه مخکښې وفات شو. اوس دهغه علاتی رورد عوی کوی چه بې بهاماته په میراث کښې د رورنه پاتې شوې ده ددې وجهې نه زه دادخپل ماما زوئ ته په نکاح سره ورکوم دازما حق دې ایا دا کونده ښځه جبراً یا استحقاقاً دخپل ماما زوئ ته ورکولې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: نامعلوم...... ۱۹۷۲ء/۷/۱۶

الجواب: دې ښځې ته میراث وئیل حرام او دقرآن مخالفت دې، الله تعالی فرمائی:

لا يحل لكم ان ترثوا النساء كرها (الآية)﴿۳﴾ وفى الهداية: ولا يجوز للولى اجبار البكر البالغة على النكاح (۲: ۲۹۴)﴿۴﴾ فكيف يجوز لغير الولى، وفى الهندية (۱: ۳۰۵) لا يجوز نكاح احد على بالغة صحيحة العقل من اب او سلطان بغير اذنها بكراً كانت او ثيبًا﴿۵﴾. وهو الموفق

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدين: ولزم النكاح اى بلا توقف على اجازة احد وبلا ثبوت خيار فى تزويج الاب والجد والمولىٰ. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۳۰ باب الولى)

﴿۲﴾ فان زوجهما الاب والجد فلا خيار لهما بعد بلوغهما وان زوجهما غير الاب والجد فلكل واحد منهما الخيار اذا بلغ. (فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۲۸۵ الباب الرابع فى الاولياء)

﴿۳﴾ (سورة النساء پاره: ۴ آیت: ۹)

﴿۴﴾ (هدايه ۲: ۳۱۴ باب فى الاولياء والاكفاء)

﴿۵﴾ (فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۲۸۷ الباب الرابع فى الاولياء)

په نکاح کښې د نابالغه ولیٔ د ایجاب اود قبول حکم

سوال: څه فرمائي علماء دین دې مسئله باره کښې چه دنکاح په وخت دولی عمر تقریبًا پینځه کاله وو اوودې نابالغه ولی په جوړیدلو باندې مونږ خوشحاله وو اونکاح مو اوکړه، ایادا نکاح صحیح ده؟ بینوا توجروا

المستفتي: مولوی علی حیدر گوجرگړهی مردان

الجواب: که چرته قبول اوایجاب دې هلک کړې وی نودانکاح نامنظور او کالعدم ده، کمافی الدرالمختارعلی هامش ردالمحتار۲: ٤٠٦ وشـرعاالبالغ العاقـل الوارث وخرج نحوصبی ووصی مطلقـاعلی المـذهب﴿۱﴾، البتـه عاقـل ماشوم وکیل جوړیدلې شی. وهوالموفق

جبرًا د ایجاب او قبول حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئله باره کښې چه زه عاقله بالغـه مسلمانه ښځه یم زه واده کړې شوې یم مگرداولادنه کیدلوپه وجه سره مالـه خاوند طلاق راکړوزه حقیقی رورلـه راغلم کلـه چه عدت تیرشونودهغه خیال بدل شواوزمادتره اودچاچی اودنورومحرمو خلقوپه مدد سره سازش جوړکړواوزه ئې مجبوره کړم دیوسړی سره ئې زمانکاح جبرارجسټرډکړه حالانکې مادزړه یاپه ژبې سره اقراریاقبول اونه کړو نه ئې زمانـه پوښتنه اوکړه اونـه ئې څه شرعی کلمات اوئیـل اوزماگوتـه جبرادووکسانوپه نیولو سره پـه رجسټرډ باندې اولگوله ددې تمام تشدد باجودترننه پورې زه دروریـه کورکښې یم ددې غیرمحرم اوخانه بدوش سړی سره زمادنکاح دثابت کولو کوشش کوی آخری ساه پورې دده سره نکاح کولو ته تیاره نه یم، په شریعت کښې ددې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتي: الف، ب، ت، قوم گوجرراولپنډی.........۱۴رجب ۱۴۰۳ء

﴿۱﴾(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۳۲۱ باب الولی)

جواب: کله چرته تادا ایجاب او قبول الفاظ جبرا یا په رضا او رغبت سره نه وی وئیلې نو ته آزاده ئې دا نکاح کلعدم ده او په بل ځائې کښې نکاح کولې شې

عاقله او بالغه باندې جبر نامنظور او پخپله کړې شوې نکاح منظور ده

سوال: څه فرمائي علماء دین دې مسئله باره کښې (الف) مسماة فلانې یو بالغه او عاقله ده (ب) ددې پلار ددې نکاح یو نابالغه وراره سره کول غواړی (ج) دنکاح نه مخکښې کله چه مسماة ته علم او شو داددې نابالغه سره دنکاح کولو نه انکار کوی (د) پلار دڅه خاص خطرې دوجهې نه دخپلې لور نکاح ددې وراره سره کولو باندې اصرار کوی (ه) کله چه دنکاح مجلس منعقد شی نو مسماة دخپل کوروالو سره په جهګړې شی هغوی ددې دراضی کولو کوشش کوی خو هغه درضامندې په ځائې په جهګړې او انکار کښې مشغوله شی ددې باجود پلار ئې د کور نه بهر په حجره کښې نکاح دوراره سره او تړله (و) په دویمه ورځ پلار لور ته نصیحت او درضا ترغیب ورکوی چه لورې ما ته دخپل کور په تخت باندې کینولې لور په جواب کښې ورته وائی چه نزدې ده زه به دا ټول په دې تخت باندې اوړوم (ر) خوورځې پس موقعې موندلو سره مسماة دخپل زوړ آشنا سره اوتختیدله (ز) دجینۍ پلار او نور کوروالا خلق دمغویې دواپس کولو کوشش کوی او دکوروالو په مینځ کښې په جهګړه کښې دمغویې پلار قتل شو (ط) هم په دغه وخت دمغویې یو رشته دار مولوی صاحب دحالاتو د جائزې اخستلو دپاره دمغویې دپلار کور ته لاړو چه ایا دنکاح په وخت مغویې

---

(۱) قال العلامة ابن نجيم: (قوله ولا تجبر بكر بالغة على النكاح) اى لا ينفذ عقد الولى عليها بغير رضاها...... لانها حرة مخاطبة فلا يكون للغير عليها ولاية والولاية على الصغيرة لقصور عقلها وقد كمل بالبلوغ بدليل توجه الخطاب الخ.

(البحر الرائق ۳: ۱۱۰ باب الاولياء والاكفاء)

رضامندی یاخاموشی ظاهرکړي وه یاڅه معامله وه؟ (ع) مولوی صاحب چه کله دکور دښځونه دحالاتو پوښتنه اوکړه کومې چه دنکاح په وخت دمغویې سره موجودې وې نودوه ښځې چه هغه دمغویې اومولوی صاحب خاصې رشته دارانې وې هغوی دابیان ورکړوچه په دې حادثه کښې دمغویې د پلار مرحوم غلطي وه ځکه چه مغویې په هغه وخت کښې صاف انکار اوکړو، اوجهګړې ئې کولې، دمغویې پلار خپلواوپردوډیرپوه کړوخولیکن هغه په خپل مصلحت باندې کلک ولاړووچه په څه طریقې سره لورراضی کړم (ک) مغویه دآشناسره دتلونه دوه میاشتې پس عدالت ته په دې نیت سره حاضر شوه، چه عدالت کښې بیان ورکړم چه زه دکوم آشناسره تلې ووم هغه زما خاوند دې اوپلارزه په صحیح نکاح سره ده له ورکړې ووم لیکن هغه زه دخپل خاوندسره دڅه لالچ دوجهې نه تلوته نه ورکولم، لهذازه دخپل خاوند سره پخپله خوشحالې سره تلې یم (ل) عدالت کښې دحاضریدونه مخکښې کله چه دمغویې رشته دارانوته عدالت ته دتللوپته اولیږده، نوهغوی فوراً مغویې له ورغلل اوموقعې موندلوسره ئې مغویې له داتحریض ورکړوچه ستا پلارستاآشناوالوقتل کړې دې لهذااوس ته داغوابالجبراودقتل دعوی په پخپل آشنااودهغه په پلاراودهغه وروربانديٰ اوکړه اومغویې ته یې دایقین دهانی ورکړه چه رشته داران به تاته په دې ناخوښه حرکت باندې هیڅ هم نه وائی پس مغویې درشته دارانودتلقین شده بیان مطابق په خپل آشنا او دهغه رور اوپه پلاردقتل اواغوادعوی اوکړه ددې په وجه باندې آشنا خو مفرور شو د آشنا پلارته او رورته بامشقته سزاملاؤشوه (ی) دمغویې دواپس کیدلو په وخت دهغې په رشته دارانوکښې یورشته دارمسماه فلان هم وو، چه دهغه سره وعده کړې شوې وه چه کله مغویه د آشنانه واپس راشی نو دهغې نکاح به تاسره کوو (م) اوس هغه رشته دارچه دهغه سره دمغویې دنکاح وعده کړې شوې وه دمغویې رشته دارمجبورکړې

شو چه حسب وعده مغویه ستاښځه ده ماته رقم راکړه (ن) هغه فلان په جواب کښې وائی چه بې شکه ماوعده کړې وه لیکن په دې شرط سره چه په مغویه کښې به ماسره دنکاح متعلق دځه شک اوشبهې ګنجائش نه وی، اوس چونکې زمونږمولوی صاحب وائی چه مادموجوده ښځونه پوښتنه اوکړه چه مغویه دعقدنکاح په وخت هم انکاری وه لهذادمغویې نکاح دوراره سره صحیح نه ده، اوپه دویمه نکاح کښې ئې شبه ده ددې وجهې نه تاته حلاله نه ده اوس چه علماءدې ته جائزنه وائی نوزه څنګه داپه خپل تحویل اونکاح کښې راولم محترم مفتی صاحب بامرادجواب راکړه.

المستفتی: مولاناشهیداحمدمهتمم مدرسه عربیه مدنیه ملانه خټک ۱۹۷۹ء/۱/۲۶

الجواب: په صورت مسئوله کښې دپلارنکاح نامنظوره ده، لمافی الـــدرالمختار وغیره لاتجبرالبالغة البکرعلی النکاح﴿۱﴾ اوکه چرته دآشناسره نکاح شوې وی نوهغه منظوره ده. فنفذ نکاح مکلفة بلارضاولی﴿۲﴾ لهذاد آشناسره نکاح باقی کیدلوپورې بل کس داپه نکاح سره نشی اخستلې بشکه دطلاق یافسخې نکاح نه پس دیته دنکاح ثانی حق حاصل دې، وهوالموفق

بالغه جینئ چه د نکاح په خبر باندې فورا انکاری شی نودا نکاح کالعدم ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئله باره کښې چه یوسړی خپله عاقله بالغه لور په نکاح ورکولودپاره مخامخ څلورګواهان ایجاب اوقبول اوکړه. څه وخت پس دې جینئ دخپل تره نه زبانی واوریدل چه ددې پلاردیعقوب سره ددې رشته کړې ده، نودې فورا انکاراوکړواووهل ټکول ئې شروع کړل په دې باندې ددې موردااووهله هم لیکن جینئ صفااووئیل چه دارشته ماته منظور نه ده اوداخبریعنی انکاریعقوب ته هم اورسیدلو. څه وخت پس داجینئ د تا یا زا د رور رشتې غوښتلوباندې جینئ رضامندی ظاهره کړه اوحقیقی رور ددې نکاح اوکړه او رخصتی هم اوشوه اوس جینئ هلته خوشحاله او

﴿۱﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۳۲۴ باب الولی)

﴿۲﴾ شرح التنویر علی هامش الشامیة ۲ل ۳۲۲ باب الولی)

راضي ده او س یعقوب په عدالت کښې مقدمه درج کړه، دریافت طلب امر دادې چه مخکښې دایجاب او قبول اعتبار عندالشرع وو یا نه؟ او دا دویمه نکاح صحیح ده یا نه؟ بینوا توجروا

المستفتي: مولانا عبدالرشید چهاونی پشاور...... ۱۳۳جولائی ۱۹۷۵ء

الجواب: بشرط صدق او ثبوت دا عقد اول نامنظور او کالعدم دې.

کما فی العالمگیریة (۱:۳۰۵) لا یجوز نکاح احد علی بالغة صحیحة العقل من اب او سلطان بغیر اذنها بکراً کانت او ثیباً فان فعل ذلک فالنکاح موقوف علی اجازتها فان اجازته جاز وان ردته بطل، کذا فی السراج الوهاج﴿۱﴾. وهوالموفق

جینۍ بالغ کیدلو سره د جرګې په مخامخ د واده نه انکار اوکړو. ایا دا نکاح به کالعدم وی

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئله باره کښې چه دوه نابالغ هلک جینۍ د ولی په اجازت سره په حضور د شاهدینو بالغینو عاقلینو نکاح اوشوه بیا د واده نه مخکښې جینۍ د بالغ کیدلو سره د عام جرګې په مخامخ د خپلې نکاح د منسوخ کولو رائې ښکاره کړه او د واده نه ئې انکار اوکړو، ایا د دې عدمې قبولیت په وجهې سره دا نکاح فسخه کیدې شی؟ بینوا توجروا

المستفتي: محمد اسماعیل پبی آرایس....... ۱۹۷۵ء۱۲۱۴۱

جواب: که چرته دا نکاح د پلار یا د نیکه نه علاوه بل ولی عقد کړې وی نو معتبر اعلان د ناراضګې په صورت کښې دا نکاح قاضی فسخه کولې شی. کمافی الهندیه(۱:۳۰٤) ویشترط فیه القضاء بخلاف خیارالعتق کذافی الهدایه﴿۲﴾ وهوالموفق

﴿۱﴾ (فتاویٰ عالمگیریه ۱:۲۸۷ الباب الرابع فی الاولیاء)

﴿۲﴾ (فتاویٰ عالمگیریه ۱:۲۸۵ الباب الرابع فی الاولیاء)

د نیا په کورکښې اوسیدونکې بالغه د پلارکړې شوې نکاح نه د انکارمسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئله باره کښې چه د نن نه شپاړس کاله مخکښې چه خاوند خپله ښځه اولورد کورنه اوخکلو سره اوئیل چه ماته سره د لورنه ښښلې ئې، ددې نه پس دا ښځه سره دلوردمور کورته لاړه اوشپاړسو کالو پورې خاونددې خیرخبروانخستلو کله چه پلارته پته اولیګده چه نن شپه ددې نکاح کیدلو والاده، نوپلاردخپل طرف نه دماسخوتن دمونځ نه مخکښې ددې جینۍ نکاح دبل هلک سره اوکړه کله چه جینۍ ته معلومه شوه چه زماپلارزمانکاح دبل هلک سره کړې ده نودفورادخپلې مور او نیا اود یوبل کس سره تهانې ته روانه شوه اورپوټ ئې درج کړواووې وئیل چه ماته دموراونیاوالانکاح منظوره ده اوپلارزماچه کومه نکاح دکوم کس سره کړې ده هغه ماته نامنظوره ده، دشریعت په رڼاکښې دپلارکړې شوې نکاح صحیح ده یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالمجیدلاهورصوابی...... ۱۹۷۴ء۱۰۱\۱۳

جواب: کله چه پلارددې جینۍ نکاح کوله اوهغه جینۍ بالغه وه، اوهغې ته دنکاح خبررسیدلوسره رپوټ درج کولودپاره روانه شوه اوانکارئې اوکړو، نود شریعت په رڼاکښې دپلارکړې شوې نکاح نامنظوره ده اودې بالغې جینۍ ته اختیاردې چه کوم ځائ غواړی نکاح کولې شی(۱) وهوالموفق

د ماما د نابالغه خورځې نکاح تړل اود جینۍ د ناراضګۍ مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه دیوجینۍ نکاح دعدمې

(۱) وفی الهندیة: لا یجوز نکاح احد علی بالغة صحیحة العقل من اب او سلطان بغیر اذنها بکرا کانت او ثیباً فان فعل ذلک فالنکاح موقوف علی اجازتها فان اجازته جاز وان ردته بطل کذا فی السراج الوهاج. (فتاویٰ عالمگیریه ۱:۲۸۷ الباب الرابع فی الاولیاء)

بلوغ په ورځو کښې ماماديوسړی سره اوتړله جينئ بلوغت درسيدلوسره اعلان اوكړوچه ماته دانكاح نامنظوره ده اونه زماماما زمادنكاح حقدار دې، دجينئ والدين ژوندی نه دی ددې نكاح شرعی حكم څه دې؟ بينوا توجروا

المستفتی: عبدالرحمٰن غريب پورخيرآبادنوشهره........ ۱۹۷۲ء\۲\۲۰

الجواب: كه چرته جينئ دبلوغت سره داعلان كړی وی نودمسلمان حاكم په ذريعې سره دانكاح فسخه كيدې شی فی الدرالمختاربشرط القضاء للفسخ (هامش ردالمحتار ۲:٤۲۱﴿۱﴾وفی الهنديه ويشترط فيه القضاء(۱: ۳۰٤)﴿۲﴾ وهوالموفق

د بالغې جينئ نه اجازت اخستل اود جينئ په كوركښې د نكاح تړلومسئله

سوال:څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره كښې چه دنكاح په تقريب كښې مشوره ده كيدله چه دينی روركوم مقرركړې شی،مااووئيل چه كله پلاروړلی موجودوی نودوكالت څه ضرورت دې؟دويم سړی ماته اووئيل چه چونكه دجينئ مرضی دګواهانومخكښې ضروری ده اوپلاردې كارلره نشی كولې، ددې وجهې نه غيرمحرم عزيزدينی رورجوړولې شی دې وجهې نه ما خاموشی اختياركړه،ليكن په زړه كښې مې دامسئلې مخ ته راغلې چه: دخاوند په كوركښې نكاح څنګه كولې شی؟ او ايا پلار دلورنكاح نشی تړلې؟ او ددې ګواهئ څه حكم دې؟ بينوا توجروا

المستفتی: فضل محمد باجا صوابی........ ۱۹\نومبر۱۹۸۹ء

﴿۱﴾قال العلامة الحصكفی: ولكن لهما ای لصغير وصغيرة خيار الفسخ بالبلوغ او العلم بالنكاح بعده بشرط القضاء للفسخ.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۳۳۲ باب الولی)

﴿۲﴾ وفی الهندية: وان زوجهما غير الاب والجد فلكل واحد منهما الخيار اذا بلغ ان شاء اقام علی النكاح وان شاء فسخ...... ويشترط فيه القضاء.

(فتاویٰ عالمگيريه ۲:۲۸۵ الباب الرابع فی الاولياء)

جواب: کله چه جینئ نابالغه وی نو پلار وغیره ددې جینئ دنکاح ترلو مجاز وی البته که چرته پلار یا نیکه نکاح اوترله نو په دې صورت کښې جینئ دپاره خیار بلوغ نشته﴿۱﴾ اوکله چه جینئ بالغه اوپیغله وی نوبغیر ددې داجازت نه نکاح ترل کالعدم دی، البته که چرته داجازت اخستلودپاره اجنبی سړې روان شی نوتصریح ضرورې ده گنی خاموشی ژړل وغیره څنگه چه عرف وی کافی دی﴿۲﴾ او دبالغه کیدلو په صورت کښې بهرحال دامستحب دی چه دوه سړې په دې اجازت باندې گواه جوړشی ضروری نه ده﴿۳﴾ اود واده نه پس دخاوند په کور کښې نکاح ترل ناجائزنه دی لیکن مصلحت دادې چه دپلار په کور کښې باقاعده نکاح اوترلې شی اومهرمقررکړئ شی چه د ډیرو مشکلاتو نه خلاصې حاصل شی﴿٤﴾وهو الموفق

﴿۱﴾ وفی الهندیة: فان زوجهما الاب والجد فلا خیار لهما بعد بلوغهما وان زوجهما غیر الاب والجد فلکل واحد منهما الخیار اذا بلغ ان شاء اقام علی النکاح وان شاء فسخ الخ.
(فتاویٰ عالمگیریه ۱:۲۸۵ الباب الرابع فی الاولیاء)

﴿۲﴾ قال العلامة عبد الله بن مودود الموصلی: ولا اجبار علی البکر البالغة فی النکاح والسنة للولی ان یستأمر البکر قبل النکاح ویذکر لها الزوج فیقول ان فلانایخطبک او یذکرک فاذا سکتت فقد رضیت، ولو ضحکت فهو اذن ولو بکت ان کان بغیر صوت فهو رضا ولو استأذنها غیر الولی فلا بد من القول.
(الاختیار لعلیل المختار ۲:۱۲۱تا۱۲۴ فصل فی اعتبار عبارة النساء)

﴿۳﴾ قال العلامة محمد امین الشامی: واعلم انه لا تشترط الشهادة علی الوکالة بالنکاح بل علی عقد الوکیل وانما ینبغی ان یشهد علی الوکالة اذا خیف جحد الموکل ایاها فتح.
(فتاویٰ الشامیه هامش الدر المختار ۲:۳۵۲ مطلب فی الوکیل والفضولی فی النکاح)

﴿۴﴾ قال العلامة الکاسانی: لا جواز للنکاح بدون المهر عندنا...... قال اصحابنا ان المهر شرط جواز نکاح المسلم...... ویجوز النکاح بدون المهر...... یجب مهر المثل بنفس العقد عندنا حتی یثبت لها ولایة المطالبة بالتسلیم الخ. (البدائع الصنائع ۲:۵۵۹ فصل ومنها المهر)

د نکاح په خبربانديې د ښځې خاموشی او بیا د انکارحکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دښځې نکاح پلار دیو سړی سره اوکړه کله چه ښځې ته دعقدنکاح خبراورسیدلونوهغه خاموش پاتې شوه،ددې نه پس په دویمه ورځ دې انکاراوکړواووې وئیل چه زه په دې نکاح راضی نه یم،ایادانکاح صحیح ده یانه؟اوکه چرته ښځه راضی کړئ شی نوبیاپه سابقه نکاح باندې اکتفاءاوکړئ شی یاتجدیددنکاح ضروري دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: سعدالرشید زیارت کاکاصاحب........ ۱۹۶۹،۳۱،۲۵

جواب: که چرته داښځه دخبررسیدلوپه وخت کښې خاموشه پاتې شوئ وی اودومره الفاظ ئی هم نه وی وئیلې چه ماخوتاسوته اول نه واضحه کړې وه چه زه دفلانی سره په نکاح کولوباندې راضی نه یم،نوپه دې صورت کښې دانکاح صحیح ده.

فی الدرالمختار: ولو استأذنها فی معین فردت ثم زوجها منه فسکتت صح فی الاصح (قال العلامة الشامی ۲:۳۱۲) اما لو قالت حین بلغها قد کنت قلت انی لا ارید فلانا ولم تزد علی هذا لم یجز النکاح انتهیٰ﴿۱﴾، قلت فاذا صح النکاح بالسکوت فلا یبطل بالانکار اللاحق. وهوالموفق

د نکاح فضولی په صورت کښې علم کیدلو باندې په اوچت آواز ژړیدلو سره د نکاح حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوولی خپله متوله چه هغه بالغه باکره وی بغیرداجازت نه دمتولیه چاته په نکاح کښې ورکړه، د نکاح په خبرملاویدلوباندې په اوچت آوازژړیدل شروع کړل حالانکه دا ژړیدل رسمی نه وو بلکه دخاص ناراضګئ دوجهې نه وو،اوس واده اوشو او

﴿۱﴾(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۳۲۵ ب الولی)

د واده په وخت تجديد د نکاح هم او نه شو ايا دا ښځه د دې سړي منکوحه ده يا نه؟ بينوا توجروا

المستفتي عبدالقهار

جواب: که چرته د قرائنو نه دا معلومه وي چه دا ښځه په دې نکاح راضي نه ده نو دا نکاح صحيح نه ده که چرته اشتباه موجود وي نو تجديد د نکاح ښه او بهتر دي

في الدرالمختار: ولا تجبر البالغة البكر على النكاح فان استأذنها هو او زوجها فسكتت او بكت بلا صوت فهو اذن، فلو بصوت لم يكن اذنا ولا رداً حتى لو رضيت بعده انعقد، (انتهى باختصار وتقديم وتاخير)﴿۱﴾ وفي ردالمحتار ۲: ۳۱۱ قال في الفتح بعد حكاية الروايتين: والمعول اعتبار قرائن الاحوال في البكاء والضحك فان تعارضت او اشكل احتيط انتهى فقد ظهر لك ان ما في المعراج ضعيف لا يعول عليه، انتهى ما في ردالمحتار﴿۲﴾. وهو الموفق

د نکاح په اطلاع باندې د جينۍ رضاء او عدم رضا پېژندل او د نکاح حکم

سوال: څه فرمائي علماء دين دې مسئلې باره کښې چه زمونږ په علاقه کښې په کوژدنه او نکاح کښې يو ولي هم د خپلې بالغې متوليه نه د نکاح اجازت نه اخلي بلکه ولي د خپلې مرضۍ مطابق چاته په نکاح کښې ورکوي که متوليه راضي وي او که نه وي راضي بلکه ولي د متوليه د نکاح پټولو کوشش هم کوي. او درې څلور مياشتو پورې ديته خبر نه وي؟ روستو چه کله متوليې ته د نکاح پته اولېږي نو په اوچت آواز سره په ژړا شي که دې ته د ولي نکاح خوښه وي او که نه وي خوښه. او س بعضې خلق وائي چه دا ژړېدل په اوچت آواز سره دا د رواج د وجهې نه دي د ناراضګۍ د وجهې نه ندي او که چرته د ښځې نه دې باره کښې پوښتنه او کړې شي نو هغه وائي چه دا اوچت آواز ژړېدل دوه صورتونه دي اول دا چه د جينۍ او د خاوند په مينځ کښې د څه فرق وي يعنې جينۍ کم عمره وي او خاوند زيات عمر والا يا دا چه جينۍ صحت منده او ښه بدن والا وي

﴿۱﴾ (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲: ۳۲۲ باب الولي)
﴿۲﴾ (ردالمحتار على شرح التنوير ۲: ۳۲۵ باب الولي)

او هلک کمزوري اوګډوی، یاجینۍ دیواوچت خاندانه نه وی اوهلک دېې نومه کورنۍ والایاڅه نورقسمه فرق وی نوداپه اوچت آوازژړیدل دنکاح د ناخوښې دوجهې نه وی، اودویم صورت دادې که چرته مذکوره فرقونوکښې څه قسمه فرق نه وی نوبیاهم دمورپلاردکوردجدائي دوجهې نه یوه جینۍ هم نکاح نه خوښه وی اوکله کله دومره په اوچت آوازسره اوژاړی چه جینۍ بې هوشه شی یا بیماره شی ددې قسمه نکاح څه حکم دې؟ بینوا توجروا.

المستفتی: محمدعمرلورالائ........ ۱۹۷۵،۱۵،۲

جواب: که چرته دابالغه دباقاعده اطلاع نه پس په واضحوالفاظوکښې انکار اوکړی نودانکاح کالعدم ده دواده په وخت دوباره نکاح کول (په اجازت) سره ضروری دی،

کما فی الهندیة (۱:۳۰۵) لا یجوز نکاح احد علی بالغة صحیحة العقل من اب او سلطان بغیر اذنها بکراً کانت او ثیباً فان فعل ذلک فالنکاح موقوف علی اجازتها فان اجازته جاز وان ردته بطل کذا فی السراج الوهاج﴿۱﴾.

اوکه چرته صرف په اوچت آوازسره ژاړی نوپه قرائنوباندې به دارومدار کولې شی اوکه چرته اشتباه واقع وی نوپه احتیاط باندې به عمل کولې شی.

کما فی ردالمحتار ۲:۳۱۱ قال فی الفتح والمعول اعتبار قرائن الاحوال فی البکاء والضحک فان تعارضت اواشکل احتیط انتهیٰ﴿۲﴾ ای النکاح لا یثبت بالشک. وهو الموفق

په استیذان کښې د جینۍ خاموشی اجازت دې

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یوسړی دخپلې لورنکاح اوکړه اولورئې خاموشي اختیارکړه، ایادا نکاح صحیح ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: غلام صادق شاه کوټ پشاور........ ۲۵\صفر۱۴۰۲ء

﴿۱﴾ (فتاویٰ عالمگیریه ۱:۲۸۷ الباب الرابع فی الاولیاء)

﴿۲﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۲۵ قبیل قوله فهو اذن باب الولی)

الجواب: دانکاح شوې ده، کما فی شرح التنویر ۲:۴۱۰ فان استاذنها.......
فسکت..... فهواذن الخ(۱) وهوالموفق

د ګواهانو په مخامخ د جینۍ نکاح، روستو د جینۍ انکار اود عدم بلوغت دعوی وغیره

سوال: څه فرمائی علماءدین شرع متین دې مسئلې باره کښې چه جینۍ دوو ګواهانو ته دنکاح اجازت ورکړو، جینۍ ځوانه وه، روستو داختلاف په وجه دې انکاراوکړواودعوی ئې اوکړه چه زه دنکاح په وخت نابالغه ووم، یاده دې وی چه دنکاح په وخت دمورپلار هم اجازت وو، اوس شرعی مسئله څه ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالوکیل تحصیل هزاره........ ۱۲\۱۱\۱۹۷۲

الجواب: دانکاح دخیاربلوغ په وجه فسخه کول دشریعت خلاف دی، ځکه که چرته دابالغه وه، نودبالغې په نکاح کښې خیاربلوغ تصورکیږی نه، اود نابالغې عقدنکاح که چرته پلارنیکه کړې وی نوپه هغې کښې خیاربلوغ نشته، کمافی الهندیه ۱:۳۰۴ فان زوجهاالاب والجد فلاخیار لها بعد بلوغها(۲) وهوالموفق

بغیردولی نه نکاح تړل اود ښځې په دویم ځای کښې د نکاح کولومسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه مسمی زیدهغه چه غیرولی دې دمسماة جمیله اخترسره نکاح اوتړله حالأنکه په نکاح کښې دجمیله اختر یو وارث هم نه وو، اوپخپله جمیله اخترته هم دانکاح منظورنه وه، ددې وجهې درخصتۍ نه مخکښې جمیله اختردبل سړی سره نکاح اوتړله

(۱) (الدر المختار علی هامش ردالمحتار ۲:۳۲۲ باب الولی)
(۲) (فتاویٰ عالمگیریه ۱:۲۸۵ الباب الرابع فی الاولیاء)

او رخصتی اوشوه، اوس مقدمه روانه ده کومه نکاح صحیح ده او کومه نه ده صحیح؟ بینوا توجروا

المستفتی: حاجی عبدالحیٔ صاحب..... ۱۸؍۲؍۱۹۷۴ء

جواب: که چرته جمیله اختر باقاعده په دې سابقه نکاح باندې ناراضګی ظاهره کړې وی، نو دا سابقه نکاح نامنظور او کالعدم ده، فی الهندیة ۱: ۳۰۵ لایجوز نکاح احد بالغة صحیحة العقل من اب اوسلطان بغیر اذنها بکرا کانت اوثیبا الخ(۱) قلت فالاجنبی یکون اولی بعدم الصحة: وهوالموفق

د جینۍ پلار نیکه ته د نکاح اختیار ورکولو نه پس انکارکول.....؟

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې بارهٔ کښې چه یو سړی خپل پلار ته دخپلې لور اختیار ورکړو چه دچاسره دې خوښه وی ددې نکاح اوکړه، په دې باندې نیکه دخپل نمسی سره ددې نکاح تړل اوغوښتل، کله چه دجینۍ پلار ته معلومه شوه نوهغه انکار اوکړو چه دا نکاح به نه کوی، اوس نیکه ته چه کوم اختیار ورکړې شوې دې ایا بغیر د رضامندې دجینۍ دپلار نه دا نکاح کیدلې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی غلام غوث امام مسجد ډهوک فتح کیملپور ۱۴؍۹؍۱۹۷۰ء

الجواب: چونکه پلار د نیکه په نسبت نزدې ولی دې لهذا دپلار د نه موجودګۍ په وخت کښې نیکه ته دنکاح حق حاصل نه دې(۲) او دجینۍ پلار چه کله نیکه د وکالت نه معزول کړو نو د وکالت حق هم ختم شو، لهذا دپلار د رضامندۍ نه بغیر دچا نکاح کول منظور نه دی، فی الدرالمختار: متی شاء مالم یتعلق به حق الغیر(۳) وهوالموفق

---

(۱) (فتاویٰ عالمګیریه ۱: ۲۸۷ الباب الرابع فی الاولیاء)

(۲) قال العلامة الحصکفی: وللولی الابعد التزویج بغیبة الاقرب فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته، قال ابن عابدین: کذلک فلا یکون سکوته اجازة لنکاح الابعد وان کان حاضرا فی مجلس العقد مالم یرض صریحاً او دلالةً.
(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۳۴۱ قبیل فروع باب الولی)

(۳) (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۴: ۴۶۳ باب عزل الوکیل)

د سیئ الاختیار پلار د نابالغه لور د نکاح مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دزید او ده دښځې په مینځ کښې تعلقات خراب دی، اوس زید دښځې دتنګولو دپاره دخپلې نابالغه لورنکاح په غیرقبیله کښې کوی، اوس مطلوب دادې چه جینئ ته د فسخې نکاح دپاره خیاربلوغ به حاصل وی یانه؟بینوا توجروا

المستفتی: سعدالباقی جان شیرګړ........ ھ۱۴۰۱\۴\۲۴ء

جواب: کله چه پلار سیئ الاختیارنه وی یعنی ددې نه مخکښې پلاربلې لور لره په غیرمناسب ځائ کښې نه وی ورکړې نو دانکاح لازم اوناقابل تنسیخ ده.

لما فی شرح التنویر: او زوجها بغیر کفٔ ان کان الولی المزوج بنفسه ابا او جداً لم یعرف منهما سوء الاختیار مجانةً وفسقا وان عرف لا یصح النکاح (بحذف یسیر) (هامش ردالمحتار ۲:۸ ۳۱۸) ﴿۱﴾. وهوالموفق

پلار د بالغې لور نکاح په زورنشی کولې

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه جنیئ بالغه ده ددې عقد نکاح ددې پلاراوکړو، مګرداپه دې عقدباندې ناراضه ده اونه ئې منی نو ایا د پلار داجبری نکاح کیدلې شی؟

المستفتی: عبدالرحیم ایبټ آباد

جواب: که چرته داامرچه جینئ ددې عقدپه وخت بالغه وه، اوپه دې عقدباندې د ناراضګئ اعلان کړې وی که مسلم وی یامبرهن وی نوداعقدبه نامنظور او کالعدم وی، کمافی الهندیه (۱: ۳۰۵)، فلیراجع ﴿۲﴾وهوالموفق

﴿۱﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۰ ۳۳ باب الولی)

﴿۲﴾قال العلامة النظام: لا یجوز نکاح احد علی بالغة صحیحة العقل من اب او سلطان بغیر اذنها بکرا کانت او ثیباً فان فعل ذلک فالنکاح...... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

د هلک په غیر موجودګئ کښې نکاح او واده کول

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه زمونږ په علاقه نظام پور کښې دارواج دې چه دهلک په غیرموجودګئ کښې واده کولې شی، دنکاح په وخت دهلک دطرف نه دده پلار درضامندئ اظهار او ایجاب او قبول اوکړی، بیا چه کله هلک دفارن نه په چهټئ باندې راشی نو ددوباره نکاح نه بغیر خاوند او ښځه په ازدواجئ زندګئ کښې منسلک شی ایا دا صحیح ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: شاه الیکټرک سټور نوشهره..... ۱۹۷۲ء۳/۱۷

الجواب: په صورت مسئوله کښې کله چه پلار دخپل زوئ نه اجازت اخستئ وی نو دا نکاح بغیر دشک او شبهې نه صحیح ده او که چرته اجازت نه وی اخستلې شوې خولیکن زوئ په خبرېدو باندې قولاً یا فعلاً قبول کړې وی نو بیا هم صحیح ده او که چرته هلک انکار کړې وی نو نکاح نامنظور ده﴿۱﴾ وهو الموفق

د پلار اجازت چه نه مبرهن وی نه مسلّم نو د نیکه کړې شوئ نکاح کالعدم ده

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی دخپلې نابالغې لور اختیار خپل زوئ ته وکړو مګر دوروړ په نه موجودګئ کښې دجینئ نیکه دجینئ نکاح دیو هلک سره اوکړه، مګر دجینئ پلار ددې نکاح دنفاذنه منکر

(بقیه حاشیه) موقوف علی اجازتها فان اجازته جاز وان ردته بطل كذا فی السراج الوهاج...... بالغة زوجها ابوها فبلغها الخبر فقالت لا ارید او قالت لا ارید فلانا فالمختار انه یكون رداً فی الوجهین. (فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۲۸۷، ۲۸۸ الباب الرابع فی الاولیاء)

﴿۱﴾ وفی الهندية: رجل زوج رجلا امرأة بغیر اذنه فبلغه الخبر فقال نعم ما صنعت او بارک الله لنا فیها او قال احسنت او اصبت كان اجازة كذا فی فتاویٰ قاضی خان وهو المختار اختاره الشیخ ابوالليث كذا فی المحیط...... رجل زوج امرأة من رجل بغیر امرها فبلغها الخبر فقالت باک نیست فهذا اجازة الخ.

(فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۲۹۹ الباب السادس فی الوكالة بالنكاح)

وو، د پلار د عزت د وجهې نه د نکاح په مجلس کښې موجود وو، د مجبورئ نه ئې شرکت اوکړو، ځکه چه د لعن طعن نه محفوظ شی، اوس جینئ بالغه ده خپله ګټه او نقصان پیژنی، د طرفینو د اختلاف د وجهې نه جینئ د دې نکاح منلو نه منکر ده، د نکاح ولی هم منکر دې او نیکه ئې هم مخالف دې، البته د اهلک کور والا ګواه پیش کوی چه د نکاح په وخت پلار نیکه ته اجازت ورکړې وو هغه د جینئ پلار د روغږن بولی. په دې صورت کښې دا نکاح شوې ده یا نه دې شوې؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی غلام نبی اچهریا مانسهره ...... ۱۳\شعبان ۱۴۰۲ء

جواب: که چرته د پلار د طرف نه د دې عقد اجازت نه مبرهن وی او نه مسلم وی نو دا عقد نافذ نه دې.

کما فی ردالمحتار ۳: ۸۱ (مطبع مصطفیٰ البابی) والظاهر ان سکوته (الاقرب) هنا کذلک فلا یکون سکوته اجازة لنکاح الابعد وان کان حاضراً فی مجلس عقد النکاح مالم یرض صریحاً او دلالةً تامل﴿۱﴾. وهو الموفق

د نابالغې حق ولایت د علاتی رور د پاره دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې یو سړې وفات شو او د ده نه یو زوئ او درې لوریانې پاتې شوې، او یو ښځه ترینه هم پاتې شوه چه هغه صرف د جینکو مور ده، دې ښځې دویم واده هم اوکړو اوس د جینکو د نکاح حق ولایت د دې مور یا د مور خاوند ته به حاصل وی یا علاتی رور ته؟ بینوا توجروا

المستفتی: یوسف شاه حقانی وزیرستان...... ۱۴\ربیع الاول ۱۴۰۱ء

جواب: که چرته دا علاتی رور د دې علاتې خویندو بدخواه نه وی نو دې علاتی

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۴۱ قبیل الفروع باب الولی)

رورته ددې علاتی خویندوهغه چه نابالغه دی، حق ولایت حاصل دې نه چه مور یا د مور خاوندته، والتفصیل فی الدر المختار﴿۱﴾وهوالموفق

د عاقلې بالغې د کفو سره نکاح نافذ ده اګرچه ولی په دې راضی نه دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دیو عاقلې بالغې ښځې نکاح دیوکس سره اوشوه اودنکاح په فارم باندې دستخط د ګواهانو اومولوی صاحب په مخامخ هم موجودوی، اودنکاح په وخت ئې ددوی په مخکښې رضامندی هم ظاهره کړې وی، روستو دمکوحې دخپلوانوپه نه رضامندئ باندې به دا نکاح بحال وی یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: سعیداحمدعباسی.......... ۲۱۵۱ء۱۹۷۳

الجواب: که چرته دانکاح د کفو سره شوې وی نوبحال به وی، دې لره پلاروغیره فسخ کولې نه شی.

وفی الهندیة ۱:۳۰۵ نفذ نکاح حرة مکلفة بلا ولی عند ابی حنیفة وابی یوسف فی ظاهر الروایة ﴿۲﴾ وبمعناه فی ردالمحتار ﴿۳﴾ والبحر والفتح والخلاصة وغیرها. وهوالموفق

﴿۱﴾قال العلامة الحصکفی: الوالی فی النکاح العصبة بنفسه وهو من یتصل بالمیت بلا توسط انثی علی ترتیب الارث والحجب، قال ابن عابدین: وابن الابن کالابن ثم یقدم الاب ثم ابوه ثم الاخ الشقیق ثم لاب.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۳۳۸ مطلب لا یصح تولیة الصغیر شیخاً علی خیرات)

﴿۲﴾ (فتاویٰ عالمگیریه ۱:۲۸۷ الباب الرابع فی الاولیاء)

﴿۳﴾قال العلامة الحصکفی: فنفذ نکاح حرة مکلفة بلا رضا ولی...... وللولی اذا کان عصبة...... الاعتراض فی غیر الکفء.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۳۲۲ باب الولی)

د مور ولایت د اخیافی تره نه قوی دی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دجمیلې واده اکرم سره اوشواوددوی نه یوهلک خالدپیداشو، روستواکرم وفات شو، بیاجمیلې د اسلم سره دویم واده اوکړواویوهلک حامدترینه پیداشو، اوس خالد او حامد د مورپه رشته کښې رونړه دی، خالدنکاح اوکړه دده یولورشاهده پیدا شوه، اودحامدزوئ شکیل پیداشو، په دې دوران کښې دخالدانتقال اوشو، حامد دشاهدې نکاح دپنځومیاشتوپه عمرکښې دخپل زوئ شکیل سره اوکړه، دبالغه کیدلونه پس شاهدې نکاح ختمه کړه، ایاشاهده دانکاح ختمولې شی؟ بله داچه حامدوائی چه شاهده زماوریره ده زه ددې ولی یم، حالانکې مورئې وائی چه زه زیاته حقداره یم نودولایت زیات حق چاته حاصل دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی نعیم شاه کبیرکلې ضلع کرک...... ۲۲\۱رمضان ۱۴۰۸ء

الجواب: دمورولایت داخیافی تره نه قوی دې﴿۱﴾پس که چرته دعقدنکاح په وخت مورئې اعتراض کړې وی نودتره کړې شوې نکاح کالعدم ده﴿۲﴾کنی دخیاربلوغ دوجهې نه دفسخې قابله ده(شامی)﴿۳﴾.وهوالموفق

﴿۱﴾قال العلامة الحصكفى: الوالى فى النكاح العصبة بنفسه وهو من يتصل بالميت بلا توسطة انثى على ترتيب الارث والحجب...... فان لم يكن عصبة فالولاية للام.

(الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲: ۳۳۷، ۳۳۹ باب الولى)

﴿۲﴾قال العلامة الحصكفى: وللولى الابعد التزويج بغيبة الاقرب فلو زوج الابعد حال قيام الاقرب توقف على اجازته. (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲: ۳۴۱ باب الولى)

﴿۳﴾قال العلامة الحصكفى: وان كان من كف وبمهر المثل صحيح لكن لهما اى لصغير وصغيرة خيار الفسخ ولو بعد الدخول بالبلوغ او العلم النكاح بعده.

(الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲: ۳۳۲ باب الولى)

د پلارد انکار او ناراضګۍ د وجهې نه د نیا کړې شوې نکاح کالعدم ده

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه صالحه چه نابالغه وه، ددې نیاددې عقد نکاح دصالحه دپلار دمشورې نه بغیر دطورو سره اوکړه حالانکه په دې وخت یعنی په وخت دایجاب او قبول په جرګه کښې پلار ئې صفا انکار هم اوکړو، اوس بالغه کیدلو باندې صالحې پخپله او دپلار په مشوره باندې دبل سړی هاشم سره عقد نکاح اوکړه، اوس طورو دعوی کوی چه داجینۍ زما په نکاح کښې ده چه ددې نیادا ماله راکړې ده، اوس سوال دادې چه سابقه نکاح صحیح ده که دویمه نکاح صحیح ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمد یونس نوازآباد هزاره...... ۷۱۹۱ء۱۹۷۵

جواب: که چرته پلار په دې سابقه نکاح باندې انکار کړې وی او دناراضګۍ اظهار ئې کړې وی نو دا سابقه نکاح به نامنظوره او کالعدم وی۔

کما فی الدر المختار: فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته. (هامش ردالمحتار ۲: ۳۳۲)﴿۱﴾. وهوالموفق

د نابالغې جینۍ د تره د زوئ زوئ د موجود کیدلو په صورت کښې د مور د نکاح کولو حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه ایا مور دخپلې نابالغې لور نکاح دتره دځوئ ځوئ دموجود کیدلو په صورت کښې کولې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: سلیم الرحمٰن تل کوهاټ........

جواب: که چرته دې ولی (چه د تره د ځوئ ځوئ دې) ﴿۲﴾ دمور والا په نکاح

﴿۱﴾ (الدر المختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۳۴۱ باب الولی قبیل باب الکفاءة)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصکفی: الوالی فی النکاح العصبة بنفسه...... علی ترتیب الارث والحجب ...... فان لم یکن عصبة فالولایة للام ثم لام الاب.

(الدر المختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۳۳۷، ۳۳۹ باب الولی)

باندې رضامندي ښکاره کړي نه وي نو دامخکښنئ نکاح به کالعدم وي او ددې ولی نکاح به معتبره وي.﴿۱﴾ البته د جینئ دپاره به خیار بلوغ ثابت وي﴿۲﴾ (شامی) بحر، هندیه، وهو الموفق

د نابالغې خور په غیر کفو کښې نکاح کول نامنظوردی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زید د خپلې وړوکی خور چه دهغې پلار وفات شوې دې اوهغه نابالغه ده، دبکرسره نکاح اوکړه کله چه جینئ بالغه شوه نودې په دې نکاح باندې اعتراض اوکړواوددې نه ئې په قطعی طورباندې دناراضګئ اظهاراوکړوبلکه کله نه چه نکاح شوې ده دهغې وخت نه تراوسه پورې انکارکونکې راروانه ده نیزبکرغیرکفوهم دې ایا دانکاح صحیح ده اوبرقراره پاتې کیدلې شي؟ بینوا توجروا

المستفتی: سیدفداحسین شاه کهاریان کینټ...... ۱۹۷۴ء۱۲۱۸

الجواب: بغیرد پلارا ونیکه نه کله چه جینئ په غیرکفوکښې ورکړې شی نودا نکاح کالعدم وی پس بشرط صدق اوثبوت دانکاح دعدمې کفائت په وجهې سره به نامنظوره اوکالعدم وی.

لما فی الدرالمختار: وان کان المزوج غیرهما ای غیر الاب وابیه لا یصح النکاح من غیر کفو او بغبن فاحش اصلا، وفی ردالمحتار ۲: ۴۲۰ قوله اصلاً ای لا لازماً ولا موقوفاً علی الرضا بعد البلوغ﴿۳﴾. وهوالموفق

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته.

(شرح التنویر علی هامش الشامیة ۲ : ۳۴۱ باب الولی)

﴿۲﴾ وفی الهندیة: وان زوجهما غیر الاب والجد فلکل واحد منهما الخیار اذا بلغ ان شاء اقام علی النکاح وان شاء فسخ.

(فتاویٰ عالمگیریه ۲ :۲۸۵ الباب الرابع فی الاولیاء)

﴿۳﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲ : ۲۳۱ مطلب هل للعصبة تزویج الصغیر امرأة)

خیاربلوغ او په عدالت کښې په زبردستئ سره غلط بیانئ اخستل

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زینب یویتیمه جینئ وه دلس کالوپه عمرکښې تره موراونیایوځائ شول اودزید سره ئې ددې نکاح اوکړه اوتربلوغت پورې ئې رخصتی ایساره کړه کله،چه زینب بالغه شوه نو مورئې زیدته درشتې ورکولونه انکاراوکړوبلکه دنکاح دفسخې کولودپاره ئې په عدالت کښې دعوی دائره کړه.چونکه زینب دزید سره په نکاح کولو باندې خوشحاله اوراضی وه خولیکن مورئې په زبردستئ اوپه جبرکولوسره د زینب نه غلط بیان په عدالت کښې واخستواوعدالت یکطرفه فیصلې کولو سره زینب ته ددویمې نکاح کولواجازت ورکړوایاپه دې صورت کښې زینب دبل سړی سره دویمه نکاح کولې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: منظوراحمد شاه دیپ ګراں مانسهره...... ۱۹۷۲ء۱۷۱۲۷

جواب: که چرته زینب دبلوغت معلوم کیدلوسره نزددعدمې رضامندئ اظهار کړې نه وی نونکاح دخیاربلوغ په وجهې سره فسخه کول بې قاعدې اوغلط دی،اودانکاح الان کماکان هم دغسې پخپل حال باقی ده ددې دپاره دوئم ځائ کښې نکاح کول حرام دی.

فی الدرالمختار: بطل خیار البکر بالسکوت لو مختارة عالمة باصل النکاح ولا یمتد الیٰ آخر المجلس، (هامش ردالمحتار ۲:۴۲۶)﴿۱﴾. وهوالموفق

د پلار د اجازت نه بغیر د نابالغې نکاح که تره اوتړله نو هغه به نامنظوره وی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه درې رونړه دی.ارشد، خواجه اوانوردارشدرونړوخواجه اوانورمشوره اوکړه چه د ارشد د لور د مسماة زینب نکاح دخورائی سره کوو.ارشدډیوتې له تلې وواودده په عدم موجودګئ کښې ئې دده د لورنکاح اوکړه.ایادارشددنابالغې لورنکاح دده

﴿۱﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۳۳۵ باب الولی)

اجازت نه بغیر کولې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولانامحمداسماعیل ټوپی صوابې۲۸\ربیع الثانی ۱۴۰۲ء

الجواب: دپلاردإذن او اجازت نه بغیر به دنابالغې نکاح نامنظوراو کالعدم وی.

لما فی شرح التنویر علی هامش ردالمحتار ۲: ۴۳۲ وللولی الابعد التزویج بغیبة الاقرب فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته...... مسافة القصر واختار فی الملتقی ما لم ینتظر الکفء﴿۱﴾. وهوالموفق

که پلارنکاح اوکړه او زوئ تصدیق اوکړی

نو دا نکاح نافذه ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوسړی دخپل مشرزوئ د اجازت نه بغیر دنکاح وکالت اوکړو یعنی قبوله ئې کړه، ګواه هم موجود وو، روستوپلارزوئ لره خبرکړو او هلک دپلاروکالت برقراره اوساتلو، البته ددې ګواه نشته، اوس دجینئ پلارانکاراوکړو چه دانکاح نه ده شوې، ځکه چه دلته دفضولی شکل متصوردې اوروستو دهلک اجازت غیرمعتبردې، واضح اوفرمائي چه دانکاح شوې ده یانه ده شوې؟بینوا توجروا

المستفتی: قاری امیرالدین خټک......۱۹۷۹ء\۶\۴

الجواب: دانکاح لازمه اونافذه ده دبالغ هلک (جینئ) پلارفضولی وی﴿۲﴾ اود

﴿۱﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲ : ۳۴۱ باب الولی)

﴿۲﴾قال عبد الله بن مودود الموصلی: وینعقد نکاح الفضولی موقوفا کالبیع اذا کان من جانب واحد اما من جانبین او فضولیا من جانب اصیلا من جانب فلا، اما الفضولی من جانب بان یزوج امرأة بغیر امرها رجلا وقبل الرجل او رجلا بغیر امره امرأة فقبلت فانه ینعقد ویتوقف علی اجازة الغائب.

(الاختیار لتعلیل المختار ۲ : ۱۳۰ فصل فی اعتبار عبارة النساء)

اجازت نه پس دفضولی تصرف نافذ کیږی، صرح به فی البحرورد المحتاروالهندیه وفتح القدیروسائر کتب الفتاوی﴿۱﴾وهو الموفق

د نابالغې نکاح که پلار کړې وی نو هغه قابل د فسخ نه وی

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه څما رور دخپلې لور د ګواهانو اود مولوی صاحب په مخامخ یوسړی سره نکاح اوتړله، جینئ نابالغه وه، څلور کاله پس د جینئ پلار فوت شو، اوس د کور په معاملاتو کښې د بدلون په وجه د جینئ رور خپله خور هغه سړی ته نه ورکوی او پټه ئې په یو بل ځائ کښې نکاح کوله. چه هغلته مولوی صاحب د نکاح تړلو نه انکار اوکړو، اووې وئیل چه ددې جینئ نکاح مخکښې د یو سړی سره شوې ده اودا منکوحه ده او ګواهان هم موجود دې، اوس سوال دادې چه د هغه ړومبئ نکاح په وخت کښې جینئ نابالغه وه اوس جینئ بالغه شوې ده ایا هغه په بل ځائ کښې نکاح نشی کولې؟ بینوا توجروا

المستفتی: جمعه خان مانسهره...۱۹۷۸ء۱۸۱\۲۲

جواب: د کومې نابالغې نکاح چه پلار کړې وی یعنې پلار ایجاب او قبول کړې وی نودا نکاح لازم او ناقابل تنسیخ وی.

کمـا فی الهنـدیة ۱:۲۰۴ فان زوجها الاب والجد فلا خیار لهما بعد بلوغهما﴿۲﴾،

وفی شـرح التنـویر: ولـزم النـكاح ان كان الولی المزوج بنفسه ابا او جداً (بحذف) (هامش ردالمحتار ۲:۴۱۷)﴿۳﴾. وهو الموفق

﴿۱﴾قال العلامة ابن عابدین: (ان كانت ابنته حاضرة والا لا) ای ولم تكن حاضرة لا یكون العقد نافذاً بل موقوفا علی اجازتها كما فی الحموی لانه لا یكون ادنی حالا من الفضولی وعقد الفضولی لیس بباطل. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۲۹۸ قبیل فصل فی المحرمات)

﴿۲﴾ (فتاویٰ عالمگیریه ۱:۲۸۵ الباب الرابع فی الاولیاء)

﴿۳﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۳۳۰ باب الولی)

د عاقلې بالغې جینۍ په کفو کښې د خپلې خوښې نکاح کول نافذ دی اګر چه پلار ناراضه وی

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یو عاقله بالغه جینۍ چه د هغې د بلوغت تصدیق د محکمه صحت نه هم شوې دې،د پلار په ناخبرۍ او بغیر د مشورې نه او په خپل هوش او حواس سره دخپلې خوښې مساوی القوم کفو هلک لره دخاوند جوړولو په ارادې سره د مورپلار کور پریخودلو سره په رضا او رغبت علی الاعلان د دې هلک سره نکاح اوکړی او دخپلې خوښې خاوند سره په اطمینان سره ژوند تیرول شروع کړی، اوس د قومی ننګ اوناموس اوغیرت په وجه د جینۍ پلار په عدالت کښې دلور دخپلې خوښې خاوند خلاف رپورټ تیار کړې دې جینۍ هم عدالت کښې حاضره شوه اوخپل بیان ئې لیکلې دې، اوس که چرته پلار ضد کوی او د بل چا سره د رشتې سازش کوی اوپه زورزیاتۍ سره اوپه قسماقسم حربو سره جینې لره د سابق بیان نه واړوی اوخپله هم خیاله ئې جوړه کړی نو په دې صورت کښې:

(۱) د لور خلاف مرضۍ د پلار کړۍ شوې نکاح به شرعاً منعقد وی یا نه؟

(۲) یو اسلامی شرعی ادارې ته ددې مفصل بیان کړۍ شوې عقد نکاح د نسخ حق حاصل دې؟

(۳) په عدالت کښې د درج شوی بیان خلاف متناقض بیان چه هغه په زور زیاتۍ باندې کړې دې څه اعتبار شته دې؟

(۴) دهغه مخکښنۍ نکاح باوجود دویمه نکاح د بل سړی سره که چرته اوکړی نو ددې به څه حکم وی؟ بینوا توجروا

المستفتی: غلام نبی شبقدر چارسده....۱۹۷۲ء/۱/۱۸،۲۰

الجواب: چونکه دا جینۍ عاقله بالغه ازاده ده،ددې (په کفو) کښې عقدشوې نکاح لازم اوناقابل تنسیخ ده اګرچه پلارپه دې باندې ناراضه وی.....فی الهندیه ۱:۳۰۵

نفذ نکاح حرة مکلفة بلاولی عندابی حنیفه وابی یوسف فی ظاهر الروایه کذافی التبیین(۱)

(۱) (فتاوی عالمګیریه ۱:۲۸۷ الباب الرابع فی الاولیاء)

وبمعناه فی ردالمحتار ۲: ۲۰۷ ﴿۱﴾ وهو الموفق

د پلار په موجودګۍ کښې نیکه ته ولایت نشته

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی خپل ورکوټې زوئ د ځان سره کړو او دکلی دوه معززسړی هم د ځان سره کړه دمشر زوئ کره لاړل هلته ئې دواړه ځامن یو ځائ کړل او ورته ئې او وئیل چه ما د مشرزوئ جینئ دکشرزوئ هلک ته ورکړه، او دکشرزوئ جینئ مې دمشرزوئ هلک ته ورکړه، یو هم انکار او نه کړو، البته دمشرزوئ ښځې انکار او کړو، آیا دې سره شرعی نکاح کیدلې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: میاں محمدهری پورا ایبټ آباد...... ۲۷\ربیع الاول ۱۴۰۳ھ

الجواب: په ظاهره دا نکاح شرعی نه ده، لعدم ولایة الجد عند وجود الاب ﴿۲﴾ وعند بلوغ المتزوجین ﴿۳﴾ ولعدم وجود القبول المعتبر ظاهرا ﴿۴﴾ وهو الموفق

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدین: (قوله فنفذ نکاح حرة مکلفة بلا ولی) اراد بالنفاذ الصحة وترتب الاحکام من طلاق وتوارث وغیرهما لا اللزوم الخ. (ردالمحتار هامش الدر المختار ۲: ۳۲۲ باب الولی)

﴿۲﴾ وفی الهندیة: وان زوج الصغیر او الصغیرة ابعد الاولیاء فان کان الاقرب حاضرا وهو من اهل الولایة توقف نکاح الابعد علی اجازته. (فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۲۸۵ الباب الرابع فی الاولیاء)

﴿۳﴾ قال العلامة الحصکفی: ولا تجبر البالغة البکر (ولا الحر البالغ) علی النکاح لانقطاع الولایة بالبلوغ. (الدر المختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۳۲۴ باب الولی)

﴿۴﴾ قال العلامة ابن عابدین: اجاب صاحب البدایة فی امرأة زوجت نفسها بالف من رجل عند الشهود فلم یقل الزوج شیئاً لکن اعطاها المهر فی المجلس انه یکون قبولا وانکره صاحب المحیط وقال الامام ما لم یقل بلسانه قبلت بخلاف البیع لانه ینعقد بالتعاطی والنکاح لخطره لا ینعقد حتی یتوقف علی الشهود الخ. (ردالمحتار هامش الدر المختار ۲: ۲۸۷ قبیل مطلب التزوج بارسال کتاب)

د پلارپه کړې شوې نکاح کښې جینۍ ته خیاربلوغ حاصل نه دې

سوال:څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوسړی دخپلې نابالغې لور نکاح دیوسړی سره اوکړه،ګواهان وغیره ټول موجودوو،ایااوس دبالغه کیدلونه پس دې جینۍ ته خیاربلوغ حاصل دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: قاری امیرالدین هائ سکول نمبر۱ پشاورصدر۱۵ربیع الاول۱۴۰۴ء

جواب:دې جینۍ دپاره خیاربلوغ ثابت نه دې ځکه چه پلارئې نکاح تړلې ده،اوکله چه دنابالغې نکاح ولی اوتړی نوهغه منعقده کیږی، کمافی الهندیه ۲:۳۱۶ ویجوزنکاح الصغیروالصغیرةاذازوجهاالولی الخ﴿۱﴾وهوالموفق

د ماما کړې شوې نکاح بغیر د اجازت د پلار نه موقوفه ده

سوال:څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه دیونابالغې نکاح هغې ماما داسلم سره اوکړه،دجینۍ پلارپه کلی کښې موجودوو،لیکن دهغه نه ئې اجازت وانخستلو،اوهغه تراوسه پورې په دې نکاح ناراضه دې ایا عند الشرع ماماد نکاح ولی کیدلې شی؟ ایاقاضی دانکاح فسخ کولې شی دبالغه کیدلو سره سم که چرته جینۍ انکاراوکړی نوددې څه حل دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالرحمٰن نظام پور نوشهره...... ۱۹۷۴-۱-۱۲

جواب:که چرته پلاردخبرداری سره فورا ناراضګی ظاهره کړې وی اودانکاح ئې منظوره کړې نه وی نوبغیرد محتاج کیدلود قاضی نه دانکاح فسخ او کالعدم ده،فی الدرالمختارعلی هامش ردالمحتار۲:۳۲ فلوزوج قیام الابعد حال الاقرب توقف علی اجازته﴿۲﴾واضحه دې وی چه ددې په فسخ کښې قضاء او

﴿۱﴾(هدایه ۲:۳۱۶ باب فی الاولیاء والاکفاء)

﴿۲﴾(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۳۴۱ باب الولی)

قاضی ته څه ضرورت نشته دانکاح موقوفه ده نافذ نه ده.وهوالموفق

د مدعی عقل ولی شهادت راجح دې

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه دولی په عقل اوپه عته کښې اختلاف وی نو دعته شهادت به راجح وی که دعقل شهادت به راجح وی؟ بینوا توجروا

المستفتی: ملک شاه اوګئ مانسهره..... ۲۱\رمضان ۱۴۰۹ھ

جواب: دولی دمعتوه کیدلو مطابق دا اختلاف په صورت کښې دمدعی دعقل شهادت به ترجیح ورکولې شی.

کما فی شرح المجله (۵:۳۹۳ ماده ۱۷۶۹) ترجح بینة العقل علی بینة الجنون، فلو ادعی زید علی عمرو انک بعتنی عقارک هذا بثمن معلوم حال کونک عاقلا وادعیٰ عمرو ان البیع صدر منه حال الجنون او العته وبرهنا فبینة العقل اولیٰ﴿۱﴾. وهوالموفق

بغیر د اجازت د بالغې نه نکاح کول باطل دی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوپلار دخپلې بالغې لور نکاح دلورداجازت نه بغیراوکړه،جینئ ته چه کله خبراوشونوفورائې انکار اوکړواوژړل ئې شروع کړل هغه وخت هم تیرشواوهغه رسومات هم تیرشول خو جینئ قبول نه کړل اوتراوسه پورې انکارکوی،په شریعت کښې ددې نکاح څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالله تخت بهائي ضلع مردان.......

الجواب: بشرط صدق مستفتی دا نکاح باطله اوکالعدم ده.لما فی الهندیة ج۰ ۱۳۵

﴿۱﴾ (شرح المجله لخالد الآتاسی ۵:۳۹۳ ماده ۱۷۶۹)

لایجوز نکاح احد علی بالغة صحیحة العقل من اب او سلطان بغیر اذنها بکراً کانت او ثیباً فان فعل ذلک فالنکاح موقوف علی اجازتها فان اجازته جاز وان ردته بطل کذا فی السراج الوهاج ﴿۱﴾.وهوالموفق

د نابالغې نکاح نیا اوکړه پلارئې تردید اوکړو. د نکاح څه حکم دې

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه دیو نابالغې جینۍ نکاح نیا اوکړه پلارئې موجودنه وو، پلارئې چه راغلو ددې نکاح تردیدئې اوکړو او انکارئې اوکړو، جینۍ دبالغه کیدلونه پس ددې تردیداوکړو، ایادانکاح صحیح ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولاناغریب الله (فاضل دیوبند) صوابی..... ۷۱۷۱۰۱۹۸۶

جواب: که چرته دشهادت شرعیه نه داثابت شی چه ددې پلارددې نکاح تردید اوکړونودانکاح به کالعدم وی﴿۲﴾اوکه چرته دمجبورئ نه ددې پلارتسلیم کړې وی﴿۳﴾ نومسلمان جج به ددې نکاح تنسیخ کوی اود تنسیخ نه پس دا جینۍ په بل ځائ کښې نکاح کولې شی﴿٤﴾وهو الموفق

﴿۱﴾(فتاوی عالمگیریه ۱ :۲۸۷ الباب الرابع فی الاولیاء)

﴿۲﴾ وفی الهندیة: وان زوج الصغیر اوالصغیرة ابعد الاولیا فان کان الاقرب حاضراً وهو من اهل الولایة توقف نکاح الا بعد علی اجازته...... وان زوجهما غیر الاب والجد فلکل واحد منهما الخیار اذا بلغ ان شاء اقام علی النکاح وان شاء فسخ. (فتاویٰ عالمگیریة ۱ :۲۸۵ الباب الرابع فی الاولیاء)

﴿۳﴾قال العلامة ابن عابدین: (قوله توقف علی اجازته) ...... فلم یجعلوا سکوته اجازة والظاهر ان سکوته هنا کذلک فلا یکون سکوته اجازة لنکاح الا بعد وان کان حاضرا فی مجلس العقد ما لم یرض صریحاً او دلالة. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲ :۳۴۱ باب الولی)

﴿۴﴾ قال الشیخ شمس الحق الافغانی: واذا کان احد المتناکحین قاصرا بان کان صغیرا او معتوها او مرقوقا او مجنونا فللولی الاجبار علیه واذا افاق فلهما خیار الفسخ فی غیر الاب والجد بشرط القضاء کما فی السعیدیات والهندیة. (معین القضاة والمفتیین ۷۵ الفصل الثالث فی الاولیاء والاکفاء وغیرهما)

باب فى الاكفاء

نكاح كښې د كفاء ت نه بغير موافقت مشكل وى

سوال: څه فرمائى علمائې دين شرع متين دې مسئلې باره كښې چه دبعضې خلقو خيال دې چه سيدخاندان دغيرسيدخاندان سره نكاح نه كيږى، بعضې خلق په دې كښې عجيبه دليلونه پيش كوى ددې صحيح وضاحت څه دې؟ بينوا توجروا

المستفتى: ارباب امدادخان تهكال پشاور.......

الجواب: دالله تعالى په نزددكرامت اونزدې والى دارومدارپه تقوى سره دې، كما قال الله تعالى: ان اكركم عندالله اتقاكم(الآيه)﴿۱﴾اودكفاء ت نه بغير موافقت مشكل شى، ددې وجهې نه كفاءت معتبرشوې دې﴿۲﴾اوټولو فقهاء كرامو واضحه كړې ده چه دغيرسيدسره دسيده نكاح بغيرداجازت دولى نه

﴿۱﴾(سوۃ الحجرات پاره: ۲۶، آيت: ۱۳)

﴿۲﴾ وفى المنهاج: واما اعتبار الكفاءة فمشروع بقوله تعالىٰ: والله لا يحب الفساد، ويغلب الفساد عند كون الزوج دنيئا عن الزوجة تسبه ويضر بها وتعاربه وبقوله عليه السلام لا تنكحوا النساء الا الاكفاء رواه البيهقى وفى سنده كلام لاكنه حجة بالتضافر والشواهد كما فى فتح القدير ...... واعلم مدار النجاة والكرامة عند الله على التقوىٰ قال الله تعالىٰ: ان اكرمكم عند الله اتقاكم، دون النسب والمال والصورة كما ورد به الاحاديث، لكن الشرع اعتبر الكفاءة لبقاء النظام والتحرز عن الفساد لان فساد ذات البين ليفضى الى الأثم والعصيان.

(منهاج السنن شرح جامع السنن للترمذى ۴:۲۴۶ باب فى من ترضون دينه فزوجوه)

وقال الامام ولى الله الدهلوى: قال ﷺ: اذا......(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

ناجائزدی اوکالعدم دی(۱)وهوالموفق

په کفائت کښې د کسب او نسب تفصیل

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یوسړې دحکومت په کاغذونوکښې بافنده یعنی جولالیکلی شوې دې چه دخورشتې دقوم بافنده چه هغه په بل کلی کښې استوګنه کوی کړی دی اوخپلې هم یودوه رشتې ئې هغی ته ورکړې دی، بیاهم ددوی اودهغوی سلسه نسب یوځائ نه معلومیږی، دزید غورنیکه دې کلی ته دبل ځائ نه راغلې اوآبادشوې دې، خپل کافی جائیدادئې جوړکړې دې اوذریعه معاش زمینداری ئې اختیار کړې ده،ددې کس نه واخله څومره چه هم تیرشوئ دی یاموجوددی نوداپیشه کول پیژنی،چونکه دجداعلی نه پس ددوی په اولادکښې معاشی تنګی پیدا شو،نودوی نورې مزدورئ اوملازمتونه اختیارکړل دمجبورې په حالـ ، کښې ئې وطن پریخودو،خو دبافندګئ پیشه ئې اختیارنه کړه،اوس چونکه دا سړې دپنځه ویشتوکالوراهسې امامت کوی اوپه علمی لحاظ سره د فقه، نظم،حدیث اوتفسیرنه واقف دې،اوس مسائل دادی چه

(۱) داسړې یادده نوررونړه چه هغه بې تعلیمه دی دیو قوم لکه مشوانی،

(بقیه حاشیه) خطب الیکم من ترضون دینه وخلقه فزوجوه ان لا تفعلوه فتنة فی الارض وفساد عریض، اقول لیس فی هذا الحدیث ان الکفاءة غیر معتبرة کیف وهی مما جبل علیه طوائف الناس وکاد یکون القدح فیها اشد من القتل والناس علی مراتبهم وانشرائع لا تهمل مثل ذلک، ولذلک قال عمررضی الله تعالیٰ عنه: لا منعن النساء الا من اکفائهن الخ.

(حجة الله البالغة ۲: ۲۹۷ من ابواب تدبیر المنزل)

﴿۱﴾ وفی الهندیة: المرأة اذا زوجت نفسها من غیر کفء صح النکاح فی ظاهر الروایة عن ابی حنیفة...... ولکن للاولیاء حق الاعتراض وروی الحسن عن ابی حنیفة ان النکاح لا ینعقد وبه اخذ کثیر من مشائخنا والمختار فی زماننا للفتویٰ روایة الحسن.

(فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۲۹۲ الباب الخامس فی الاکفاء)

مغل، ګوجر یا دبل یو معزز قوم سره بغیر د رضا دولی یا په رضا دولی رشته
اوکړي، نو دادده دپاره کفو کیدې شي یا نه؟ که چرته بغیر د رضا دولی نه نکاح
اوکړی نو ولی ته به د فسخې نکاح حق حاصل وی که نه؟
(۲) که چرته دا قوم د بافندګۍ په ځای خپل ځان ته د بل قوم نوم اولیکی نو د
شریعت په رڼا کښې جائز دې؟ بینوا توجروا
المستفتی: محمد رفیق، مولوی سراج الدین براسته غازی هری پور ۱۹۷۵-۴/۲/۱۰
جواب: واضحه دې وی چه بافندګی د (جولا پیشه) د کسب نوم دې د نسب نوم نه
دې لهذا ددې کسب د پریخودلو په صورت کښې په دا سې قوم باندې به د
بافندګانو احکامات جاری کیږی نه، لیکن د عار د بقاء په صورت کښې د
کفاءت حکم به هم باقی وی، لقولهم ان الصنعة وان امکن ترکها یبقی عارها
(ردالمختار ۲: ۴۴۳) (۱) لیکن عالم به ددې حکم نه مستثنی وی (کمافي
ردالمختار ۲: ۴۴۴) (۲) مختصره دا چه هر کله د آمدن د پاره کسب بدلول جائز
دی نو کاغذونو کښې زمیندار وغیره لیکل به هم جائز وی، دا به په نسب
بدلولو باندې نشی قیاس کولې، او تاسو بغیر د رضا دولی نه نکاح کولې شئ
لیکن نور رونړانه شی کولې وهو الموفق

د پلار په غیر کفو کښې د نابالغې لور د ورکولو مسئله

سوال: څه فرمائی علمائې دین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی خپله نابالغه
لور د زید په نکاح کښې ورکړه، روستو د هم قوم نه کیدلو په وجه کله چه لور
بالغه شوه هلته د تلو نه انکار اوکړو، چه زه هیڅکله د د غسې غیر کفو سړی
سره او سیدل نه غواړم، یو کال تیر شو او س زید او دده ملګری ده ته وائی چه

(۱) (ردالمحتار هامش الدر المختار ۲: ۳۵۰ باب الکفاءة)
(۲) قال العلامة ابن عابدین: العالم یکون کفؤا للعلویة لان شرف الحسب اقوی من شرف النسب وعن هذا قیل ان عائشة افضل من فاطمة لان لعائشة شرف العلم کذا فی المحیط.
(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۵۰ باب الکفاءة)

ځوک تاسره دخپلولئ خواهشمندنه ووتاپه خپله مونږ ته جینئ راکړې ده، اوس په دې غیرکفو کښې د واقع شوې نکاح څه حکم دې؟بینوا توجروا

المستفتی: محمدسیاد کوهاله براسته مری...... ۲۹۱۴۱۰۱۹۷۰

الجواب: دا نکاح صحیح اولازم ده.

قال فی الهدایة: ومن زوج ابنته وهی صغیرة عبداً او زوج ابنه وهو صغیرامة فهو جائز قال وهذا عند ابی حنیفة (۳۰۲)﴿۱﴾ وبمعناه فی الهندیة ۱:۳۱۳ وفیها ایضا والصحیح قول ابی حنیفة رحمة الله علیه هکذا فی المضمرات﴿۲﴾. وهوالموفق

په هاشمی او غیر هاشمی کښې د کفائت مسئله

سوال: څه فرمائی علمائې دین دې مسئلې باره کښې چه دهاشمی او غیر هاشمی په مینځ کښې کفاءت موجود وی اوکه نه؟بینوا توجروا

المستفتی: سیدارشاه بابوخیل زیده صوابی

الجواب: ددوی په مینځ کښې کفاءت نشته لیکن زمونږ په علاقه کښې چونکه

﴿۱﴾ (هدایه ۱:۳۰۲ قبیل باب المهر)

﴿۲﴾ وقال العلامة النظام: ولو زوج ولده الصغیر من غیر کفء بان زوج ابنه امة او ابنته عبداً او زوج بغبن فاحش بان زوج البنت ونقص من مهرها او زوج ابنه وزاد علی مهر امرأته جاز وهذا عند ابی حنیفة...... والصحیح قول ابی حنیفة رحمه الله تعالیٰ کذا فی المضمرات واجمعوا علی انه لا یجوز ذلک من غیر الاب والجد ولا من القاضی.

(فتاویٰ عالمگیریه ۱:۲۹۴ قبیل الباب السادس فی الوکالة بالنکاح وغیرها)

رشته داران پلاروغیره عجمی پښتنوسره په نکاح کښې عارنه ګڼړی لهذاکه چرته نکاح اوشی نوجائزه اونافذه به وی﴿۱﴾وهو الموفق

د سیدې ښځې د غیر سید سړی سره د نکاح مسئله

سوال: څه فرمائی علمائې دین دې مسئلې باره کښې چه ایا د سید قوم ښځه دغیر سید قوم سړی سره نکاح کولې شی، که نه کیږی نو ددې دلیل څه دې په شریعت کښې کفو کیدل فرض دی؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالرشید مانکیال...... ۱۹۷۷ء۱۹۱۰ء۳۰

الجواب: سیده ښځې نکاح دغیرسید سړی سره ناجائزاو کالعدم ده کله چه دولی د اجازت نه بغیرشوې وی.

کما فی شرح التنویر: ویفتی فی غیر الکفو بعدم جوازه اصلا وهو المختار للفتویٰ لفساد الزمان وفی ردالمحتار ۱ : ۴۰۹ قوله بعدم جوازه اصلا هذه روایة الحسن عن ابی حنیفة وهذا اذا کان لها ولی لم یرض به قبل العقد فلا یفید الرضا بعده بحر﴿۲﴾. وهوالموفق

په قریشی او په سید خاندانونو کښې د نکاح حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یو سړې عالم دین چه د

﴿۱﴾قال العلامة الحصکفی: فقریش بعضهم اکفاء بعض وبقیة العرب بعضهم اکفاء بعض...... وهذا فی العرب واما فی العجم فتعتبر حریة واسلاما، قال ابن عابدین: واما فی العجم المراد بهم من لم ینتسب الی احدیٖ قبائل العرب ویسمون الموالی و العتقاء کما مر وعامة اهل الامصار والقریٰ فی زماننا منهم سواء تکلموا بالعربیة او غیرها الا من کان له منهم نسب معروف کالمنتسبین الی احدالخلفاء الاربعة او الی الانصار ونحوهم.
(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۳۴۵، ۳۴۶ باب الکفاءة)

﴿۲﴾ (الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۳۲۲ باب الولی)

نسب په لحاظ سره قریشی دي. ایا هغه د سید خاندان د جینۍ سره نکاح کولې شي؟ کله چه د جینۍ پلار او نیکه په رشته په ورکولو باندې راضي وي؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی محمد علی قریشی...۱۹۷۵ء۱۰۱\۲۶

الجواب: د ازاد قریشی د سیدې (هاشمیې) سره نکاح صحیح ده، خصوصاً چه کله اولیاء معترض نه وي.

کما فی الدرالمختار فقریش بعضهم اکفاء بعض، وفی ردالمحتار ۲ :۳۳۸ اشار به الی انه لا تفاضل فیما بینهم من الهاشمی والنوفلی والتمیمی والعدوی وغیرهم (الی ان قال) فلو تزوجت هاشمیة قرشیا غیر هاشمی لم یرد عقدها الخ ﴿۱﴾. وهو الموفق

غیرقریشی عالم دین د قریشیه کفو دې

سوال: څه فرمائی علمائې دین دې مسئلې باره کښې چه غیرقریشی اوقریشیه کفو دي یانه؟ حالانکه غیرقریشی عالم دین هم دې که چرته داولیاء درضانه بغیرپه پخپلو کښې نکاح اوکړي،نواولیاء دې لره فسخ کولې شي یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: شیخ صدیق کهرورپکاملتان......۱۴۰۱\۵\۲۸ھ

الجواب: غیرقریشی عالم دین دقریشیه کفودې،دې نکاح لره اولیاء فسخ کولې نشي.

لما فی ردالمحتار ۲ :۳۴۳ لکن فی جامع قاضی خان قالوا ان الحسیب یکون کفوا للنسیب فالعالم العجمی یکون کفوًا للجاهل العربی والعلویة لان شرف العلم فوق شرف النسب﴿۲﴾.

وهو الموفق

د سید زادې د غیرسید سره د نکاح مسئله

سوال:څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه د سیدزادې نکاح د

﴿۱﴾(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۳۴۵ باب الکفاءة)

﴿۲﴾(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۳۵۰ باب الکفاءة)

غیرقوم سره شرعاً جائزنه ده؟ که چرته نه وی نوپه کوم بنیادباندې؟ بینوا توجروا

المستفتي: محمدشفیع...... ۱۹۷۷/۵/۱۱/۱۴

الجواب: اګرچه داعزازاواکرام دارومدارپه تقوی باندې دې.نه چه په نسبت عالیه باندې .لقوله تعالیٰ:ان اکرمکم عندالله اتقاکم (الایــه) لیکن په بعضې اوقاتوکښې دعدم رعایت نه کیدلوپه وخت کښې مصالح دنکاح فوت شی، لهذا په شریعت مقدسه کښې ددې مصالح دنیاوی په وجه باندې دکفاءت رعایت کړې شوې دې(۱)اوباوجودددې ددین درعایت نه منعه کړې شوې نه ده قال رسول الله ﷺ: ولا یزوجن الا من الاکفاء (بدائع ۲:۳۱۷) واما امر النبی ﷺ بنی بیاضة بتزویج ابی طیبة ......

---

(۱)وفی المنهاج: واما اعتبار الکفاءة فمشروع لقوله تعالیٰ: والله لا یحب الفساد، ویغلب الفساد عند کون الزوج دنیئا عن الزوجة تسبه ویضر بها وتعاربه، وبقوله علیه الصلاة والسلام: لا تنکحوا النساء الا الاکفاء رواه البیهقی وفی سنده کلام لکنه حجة بالتضافر والشواهد کما فی فتح القدیر، وبقوله علیه الصلاة والسلام وانکحوا الاکفاء وانکحوا الیهم رواه ابن ماجة عن عائشة، وقال الحافظ بن حجر صححه الحاکم واخرجه ابونعیم من حدیث عمر ایضا وفی اسناده مقال، ویقوی احد الاسنادین بالآخر انتهیٰ وعزاه العلامة السیوطی فی الجامع الصغیر الی مستدرک الحاکم وسنن البیهقی وسنن ابن ماجه ثم صححه، ولقوله علیه الصلاة والسلام ثلاث لا توخر (الی قوله) والایم اذا وجدت له کفوا، اخرجه الترمذی والحاکم عن علی مرفوعا، حسنه السیوطی وصححه الحاکم والذهبی کما فی المستدرک ویؤیدنا ما رواه محمد فی کتاب الآثار عن عمر بن الخطاب رضی الله عنه موقوفاً، واعلم ان مدار النجاة والکرامة عند الله علی التقویٰ، قال الله تبارک وتعالیٰ: ان اکرمکم عند الله اتقاکم، دون النسب والمال والصورة کما ورد به الاحادیث لکن الشرع اعتبر الکفاءة لبقاء النظام والتحرز عن الفساد لان فساد ذات البین لیفضی الی الاثم والعصیان. (منهاج السنن شرح ترمذی ۳:۲۴۶ باب فی من ترضون دینه فزوجوه)

وكذا امره قوما من الانصار بتزويج بلال فمحمول على فضيلة الدين او مخصوص

والمسئلة واضحة ﴿۱﴾. وهو الموفق

﴿۱﴾قال العلامة الكاسانى: قال عامة العلماء ان (الكفاء ة) شرط وقال الكرخى ليست بشرط اصلاً وهو قول مالک وسفيان الثورى والحسن البصرى واحتجوا بما روى ان ابا طيبة خطب الى بنى بياضة فابوا ان يزوجوه فقال رسول الله ﷺ انكحوا ابا طيبة ان لا تفعلوا تكن فتنة فى الارض وفساد كبير، وروى ان بلالاً رضى الله عنه خطب الى قوم من الانصار فابوا ان يزوجوه فقال له رسول الله ﷺ قل لهم ان رسول الله ﷺ يامركم ان تزوجونى، امرهم رسول الله ﷺ بالتزويج عند عدم الكفاء ة، ولو كانت معتبرة لما امر، لان التزويج من غير كفئ غير مامور به وقال النبى ﷺ ليس لعربى على عجمى فضل الا بالتقوىٰ، وهذا نص ولان الكفاء ة لو كانت معتبرة فى الشرع كان اولىٰ الابواب بالاعتبار بها باب الدماء لانه يحتاط فيه مالا يحتاط فى سائر الابواب ومع هذا لم يعتبر حتى يقتل الشريف بالوضيع فههنا اولىٰ...... ولنا ما روى عن رسول الله ﷺ انه قال لا يزوج النساء الا الاولياء ولا يزوجن الا من الاكفاء ولا مهر اقل من عشر دراهم، ولان مصالح النكاح تختل عند عدم الكفائة لانها لا تحصل الا بالاستفراش والمرأة تستنكف عن استفراش غير الكفئ وتعير بذلک...... ولا حجة لهم فى الحديثين لان الامر بالتزويج يحتمل انه كان ندباً لهم الى الافضل وهو اختيار الدين وترک الكفاء ة فيما سواه والاقتصار عليه، وهذا لا يمنع جواز الامتناع وعندنا الافضل اعتبار الدين والاقتصار عليه ويحتمل انه كان امر ايجاب امرهم بالتزويج منهما مع عدم الكفاء ة تخصيصاً لهم بذلک كما خص اباطيبة بالتمكين من شرب دمه...... ولا شركة فى موضع الخصوصية حملنا الحديثين على ما قلنا توفيقا بين الدلائل. واما الحديث الثالث فالمراد به احكام الآخرة اذ لا يمكن حمله على احكام الدنيا لظهور فضل العربى على العجمى فى كثير من احكام الدنيا فيحمل على احكام الآخرة الخ.

(بدائع الصنائع ۲:۳۲۳ بيان كفاء ة الزوج)

د سید زادې په پخپله کړې شوې نکاح او د مور پلارکړې نکاح کومه صحیح ده؟

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه سیدزادې یو ځائ په پخپله نکاح کړې ده، حالانکه ددې مورپلارپه بل ځائ کښې نکاح کړې ده، اوس کومه نکاح صحیح ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: سید عالم خان......

الجواب: بشرط صدق وثبوت که چرته مخکښنې نکاح کښې ایجاب اوقبول کړې شوې هم وی بیاهم مخکښنې نکاح غیرشرعی ده، اودادغه منکوحه نه ده اودویم سره اوسیدل دې لره حرام نه دی.

المجیب: عبدالحلیم عفی عنه

الجواب صحیح: دبالغې دغیرکفوسره نکاح کول نامنظوراوکالعدم دی، کله چه داولیاءدرضانه بغیرشوی وی﴿۱﴾وهوالموفق

......محمد فرید عفی عنه.......

د یو جینئ په خپله کړې شوې نکاح او د اولیاء د اعتراض حکم

سوال: دذکرشوې مسئلې جواب مطلوب دې، امید دې چه تاسو په ړومبنی فرصت کښې دذکرشوې مسئلې متعلق جوازدنکاح یادعدم جوازفتوی راکولو سره په مونږمهربانی اوکړې؟ بینوا توجروا

المستفتی:اسماعیل خان دربندهزاره...... ۱۵\۲۱\۱۹۶۹ء

الجواب: که چرته ددې جینئ عصبه اولیاءیعنی دتره ځامن نه وی یاموجودوی لیکن ددې مادری رشتې په نکاح کولوباندې راضی وی نوددې مادری رشتې والوسره نکاح صحیح ده ګنی دعصبه اولیاءدعدمې رضامندې په وخت نکاح صحیح نه ده. فی الدرالمختار: وله ای للولی اذا کان عصبة

﴿۱﴾قال العلامة الحصکفی: وللولی اذا کان عصبة الاعتراض فی غیر الکفء ویفتی فی غیر الکفء بعدم جوازه اصلاً وهو المختار للفتویٰ لفساد الزمان.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۳۲۲ باب الولی)

الاعتراض فی غیر الکفؤ ویفتی فی غیر الکفؤ بعدم جوازه اصلاً، وهو المختار للفتویٰ انتهیٰ مختصراً، وفی ردالمحتار ۲: ۴۰۹ وهذا اذا کان لها ولی لم یرض به قبل العقد...... واما اذا لم یکن لها ولی فهو صحیح نافذ مطلقا اتفاقاً الخ. ﴿۱﴾. وهوالموفق

د اولیاءد اجازت نه بغیر د سیدې نکاح په غیرکفوکښې کالعدم ده

سوال: څه فرمائی علمائې دین دې مسئلې باره کښې چه زمونږپه علاقه کښې بعضې سیده جینکوپه خپلې مرضئ سره دغیرسید هلکانوسره نکاح کړې ده،اوبعضی اغواکړې شوې دی ایادسیده جینکونکاح دغیرسیدهلکانوسره جائزده؟ بینوا توجروا

المستفتی: پیرسرورشاه گیلانی تهانه پوره ایبټ آباد....... ۲۱۱۷۱۰۱۹۸۴ء

الجواب: دبالغې سیدې نکاح دغیرکفوسره کالعدم وی کله چه اولیاءمعترض وی کمافی ردالمحتار۲: ۴۰۹ ﴿۲﴾والهندیه ۱: ۳۱۱ ﴿۳﴾ وهوالموفق

په عباسی جینئ اواعوان قطب شاهی هلک کښې کفاءت نشته

سوال: څه فرمائی علمائې دین دې مسئلې باره کښې چه یوشل کلنه جینئ ناواده

﴿۱﴾ (الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۳۲۲ باب الولی)

﴿۲﴾ قال العلامة ابن عابدین: (قوله ویفتی فی غیر الکفؤ بعدم جوازه اصلا) هذا روایة الحسن عن ابی حنیفة وهذا اذا کان لها ولی لم یرض به قبل العقد فلا یفید الرضا بعده بحر واما اذا لم یکن لها ولی فهو صحیح نافذ مطلقاً اتفاقا لان وجه عدم الصحة علی هذه الروایة دفع الضرر عن الاولیاء اما هی فقد رضیت باسقاط حقها الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۲۳ باب الولی)

﴿۳﴾ وفی الهندیة: ثم المرأة اذا زوجت نفسها من غیر کفؤ صح النکاح فی ظاهر الروایة عن ابی حنیفة..... ولکن للاولیاء حق الاعتراض. (فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۲۹۲ الباب الخامس فی الاکفاء)

کړې وه موردذې رشته زید ته دور کولو وعده کړې وه او جینئ هم زید غوښتلو چنانچه جینئ او زید دیو بل سره دواده کولو وعده کړې وه. لیکن جینئ یو ځو رشته دارانو په زوردې لره دخپل تره زوئ ته واده کړه درشتې پخیدونه تر واده پورې جینئ مسلسل احتجاج کولو. لیکن یو هم نه اوریدلو. مورئې هم د رشته دارانو دهمکیانو نه مجبوره وه. چنانچه دواده په ورځ هم جینئ ته دماما ځوئ تمانچه ښودلو سره اووئیل که چرته تاانکار اوکړو یادې داسې خبره اوکړه چه هغه زمونږ ده عزت خلاف وی. نو ته به اووژلې شې. پس نکاح اوشوه اورخصتی هم اوشوه لیکن تراوسه پورې جینئ هلته ناخوښه ده. او د خپلې مرضۍ اوخوښې مطابق زید سره تلل غواړی او زید ته دپټو پیغاماتو په ذریعه سره دتللو خواهشمند ده. اوس زید دپاره کوم صورت اختیارول پکار دی او یاده دې وی چه جینئ عباسیه ده او زید اعوان قطب شاهی دې حالانکه دجینئ رشته دارانو دزید په قومیت باندې اعتراض کولو سره په زوره په دویم ځائ کښې نکاح اوکړه؟ بینوا توجروا

المستفتی: زید معرفت محمود هیلت سنټر کوهاله مری ۲۹\۱۱\۱۹۲۹ء

جواب: داولیاء داعتراض او دناراضګئ د وجهې نه زید سره ددې جینئ نکاح نامنظوره ده.

لان العباسية من العرب، وفى الهندية ١:٣٠٩ والموالى وهم غير العرب لا يكونون اكفاء للعرب (وفيها ٣١١) وروى الحسن عن ابى حنيفة ان النكاح لا ينعقد وبه اخذ كثير من مشائخنا رحمهم الله تعالىٰ كذا فى المحيط والمختار للفتوىٰ فى زماننا رواية الحسن وقال الشيخ الامام شمس الائمة السرخسى رواية الحسن اقرب الى الاحتياط كذا فى فتاوىٰ قاضى خان انتهىٰ وما فى الهندية فالمراد بها مسئلة تزويج المرأة نفسها من غير كفو، فقط﴿١﴾. وهوالموفق

﴿١﴾ (فتاوىٰ عالمگيريه: ٢٩٠، ٢٩٢ الباب الخامس فى الاكفاء)

د لوهار په لور او د مولوی خاندان په هلک کښې د کفاءت مسئله

سوال: څه فرمائی علمائې دین دې مسئلې باره کښې چه ایا د لوهار د لور دمولوی خاندان دهلک سره نکاح کیدلې شی؟ ایادا دواړه دیوبل کفو دی؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالقهار........۱۹۷۲ء/۱۱/۵

الجواب: دملا دلور د لوهارسره نکاح کول او ورکول محل اعتراض دی، او بالعکس محل اعتراض نه دې

کما فی شرح التنویر: الکفاءة معتبرة من جانبه ای الرجل لان الشریفه تأبی ان تکون فراشا للدنئ ولذا لا تعتبر من جانبها لان الزوج مستفرش فلا تغیظه دناءة الفراش وهذا عند الکل فی الصحیح (هامش ردالمحتار ۲: ۳۳۵) بحذف یسیر﴿۱﴾. وهوالموفق

د ابائی قوم د یوکس د ابائی امام لور سره په نکاح کښې دکفاءت مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دیوقوم بنیادی ابائی خاندان راروان وی، اوددوی سره ددوی ابائی امام اواستادخاندان هم پشت په پشت راروان وی حالانکه ددې استادانو اوپیش امامانودقوم سلسله نسب سادات سره ملاؤیږی، ددې نه علاوه حق الاستاداقدم من حق الوالدین، نو ایاداستاد دخاندان دجینئ سره د ... ابائی قوم دیوهلک نکاح جائزده؟ بینوا توجروا

المستفتی: غلام ربانی هیډګارډنر کینټ ایبټ آباد.....

الجواب: چونکه په ظاهره صورت مسئوله کښې کفاءت موجود دې لهذا ددې

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۴۴ باب الکفاءة)

امام دلورسره په نکاح کولو کښې څه عدمې جوازنه معلومیږي (۱) په شرط ددې چه دکفاءت نورقسمونه معدوم نه وي.وهوالموفق

د شیخ مطلب او د میاں، ملا، سید، اوپه صاحب زاده کښې د کفومسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه (۱)دشیخ نه څه مراد دې؟(۲) میاں،ملا ،اوصاحب زاده په خپلو کښې دکفوکیدلوپه اعتبارسره مساوی دی یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: سعیدالمستعان قاضی آبادگدون مردان......

جواب:(۱) دشیخ نه مراد صدیقی اوفاروقی خلق دی.(۲) دا ټول مساوی نه دی ددوی نه بعضې دنوروبعضې کفوکیدلې نشی.وهوالموفق

د بالغې جینۍ په عدالت کښې بیان کول روستو خلاف بیانی کول، اوس د بلې نکاح څه حکم دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوجینۍ دبالغیدلوسره دکلی یوکس سره واده اوکړو ،ذکرشوې جینۍ دکلی پریښودلوسره ددې سړی سره سکهرته لاړه.اوهلته په عدالت کښې دبیان ورکولوسره د مجسٹریټ په مخکښې ددې کس سره دنکاح کولواقراراوحلفیه بیان ئې هم وزکړو ،ددې نه پس دجینۍ مورپلاردعوی اوکړه اوذکرشوې هلک گرفتار شو ،اوپولیس جینۍ دمورپلارحواله کړه،ذکرشوې جینۍ دمور پلار د وینا مطابق دهلک خلاف بیان ورکړو ،هلک گرفتارشو ،ذکرشوې نکاح دضلع اټک جج دترمذی شریف اودڅه نوروحوالونه غلطه ثابت کړه چه دولی نه بغیرنکاح نشی کیدلې،خواه جینۍ بالغه ده ولې نه وي،اوس دجینۍ مور پلار دانکاح په بل ځائ کښې کول غواړی ایادادویمه نکاح به صحیح وی؟ بینوا توجروا

المستفتی: خالدمحمودکامره.......۱۴صفرالمظفر۱۴۰۱ھ

﴿۱﴾ وفی الهندیة: وقالوا الحسیب کفء للنسیب حتی ان الفقیه یکون کفأ للعلویة ذکره قاضی خان والعتابی فی جوامع الفقه وفی الینا بیع والعالم کفء للعربیة والعلویة الخ. (فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۲۹۰ الباب الخامس فی الاکفاء)

جواب: که چرته داهلک کفونه وی نودانکاح کالعدم اونامنظوره ده، کمافی الهندیه ۱:۳۱۱وروی الحسن عن ابی حنیفه ان النکاح لاینعقدوبه اخذ کثیرمن مشائخنا کذافی المحیط والمختارفی زماننا للفتوی روایة الحسن﴿۱﴾اوکه چرته کفو وی نودعاقلې بالغې نکاح به نافذه اولازم وی نه دې لره پلار ختمؤلې شی نه دا بالغه، کمافی الهندیه ۱:۳۰۵نفذنکاح حرة مکلفة ولی عندابی حنیفه وابی یوسف رحمهماالله تعالی فی ظاهرالروایة کذافی التبیین﴿۲﴾وهوالموفق

مغوی د مغوئې د کفو کیدلوپه صورت کښې د اولیاءفسخ نامنظور ده

سوال: څه فرمائی علمائې دین دې مسئلې باره کښې چه زیدیوه بالغه جینئ اغوا کولو سره داولیاءداجازت نه بغیردجینئ سره طوعاوکرهانکاح اوکړه، ایا دانکاح په شریعت کښې صحیح کیدلې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی ګل سردار...... ۱۹۷۳ء۲۷/۳/۱

جواب: که چرته دامغوی (اغواکړې شوې) ددې مغوئې کفووی نودانکاح صحیح ده،داولیاءدناراضګئ دوجه نه ددې فسخ کول(شرعا) نامنظور دی، وفی الهندیه ۱: ۳۰۵ نفذنکاح حرة مکلفة بلاولی عندابی حنیفه وابی یوسف رحمهماالله تعالی فی ظاهرالروایة، کذافی التبیین﴿۳﴾وهوالموفق

خېل خان اعلی قوم ظاهرکړی روستو پته لګیدلوباندې به نکاح کالعدم وی

سوال: څه فرمائی علمائې دین دې مسئلې باره کښې چه مسمٰی..... دواده په وخت دهوکه راکړه څه ئې داییې ابادنه پنډې ته راوستم اوخپل ځان ئې

﴿۱﴾(فتاویٰ عالمگیریه ۱:۲۹۲ الباب الخامس فی الاکفاء)

﴿۲﴾(فتاویٰ عالمگیریه ۱:۲۸۷ الباب الرابع فی الاولیاء)

﴿۳﴾(فتاویٰ عالمگیریه ۱:۲۸۷ الباب الرابع فی الاولیاء)

پټهان ظاهرکړو، حالانکه هغه دموچی قوم سره تعلق لری اته لس ورځې ئې
هم دغه رنګ څه پټه اوساتلم، روستوئې ماسره نکاح اوتړله، دنکاح نه
مخکښې ئې دا هم ظاهرنه کړه، چه واده کړې شوې یم، حالانکه دده دوه بچې
هم دی، څه دده سره دوه دوه نیم کاله آباده ووم، او روستو څه دخپلې مور کور
ته راغلم، ایا دده ددې دهوکې په صورت کښې اودولی نه کیدلو په صورت
کښې یعنی بغیرداجازت دولی نه دانکاح صحیح کیدلې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: بی بی مین بازارایبټ آباد.....۲۸\شعبان۲ ۱۴۰ھ

الجواب: د مفتی به قول په بناء باندې د غیرکفو سره نکاح نامنظور او
کالعدم وی.

لـمـا فـی الشامية﴿١﴾ والهندية ١:٢٩٣ وعبارتها ثم المرأة اذا زوجت نفسها من غير كـفـو صح النكاح في ظاهر الرواية عن ابى حنيفة ...... وروى الحسن عن ابى حنيفة ان النكاح لا ينعقد وبه اخذ كثير من مشائخنا كذا فى المحيط والمختار فى زماننا للفتوىٰ رواية الحسن الخ﴿٢﴾. وهوالموفق

په شیعه اوسنی کښې د کفاءت مسئله

سوال: څه فرمائی علمائې دین دې مسئلې چه شیعه اوسنی مذهب والا دیوبل
کفو دی، اوددوی پخپلو کښې نکاح کیدلې شی؟بینوا توجروا

المستفتی: یونس نشررو ډ کراچی ۳.......۱۹۷۳ء\۵\۱۴

﴿١﴾ قـال الـعـلامة ابـن عـابـديـن: (قوله ويفتى فى غير الكفْ بعدم جوازه اصلاً هذه رواية الـحـسـن عـن ابـى حنيفة وهذا اذا كان لها ولى لم يرض به قبل العقد فلا يفيد الرضا بعده...... وهو المختار للفتوىٰ لفساد الزمان، وقال شمس الائمة وهذا اقرب الى الاحتياط.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ٢:٣٢٢ باب الولى)

﴿٢﴾ (فتاوىٰ عالمگيريه ١:٢٩٢ الباب الخامس فى الاكفاء)

جواب: واضحه دې وی چه پاکستانی شیعه په اکثری طورسره د کفرعقیده لری، مثلاداعقیده لری چه حضرت علی رضی الله عنه پیغمبرووياالـه وو، نیز دصدیق اکبر رضی الله عنه دصحبت نه انکارکوی، اوصدیقه قذف کوی. لهذا ددوی سره به نکاح صحیح نه وی(۱) اوهغه شیعه چه صرف د تفضیل قائل وی(۲) نودده سره په نکاح کښې د عدمې کفاءت حکم جاری کړې شوې دې(۳) وهوالموفق

د تفضیلی شیعه سره د سنی العقیده جینۍ د کفاءت اود نکاح حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زاهد شیعه دې لیکن

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدين: نعم لا شک فی تکفير من قذف السيدة عائشة رضی الله عنها او انکر صحبة الصديق او اعتقد الالوهية فی علی او ان جبريل غلط فی الوحی او نحو ذلک من الكفر الصريح المخالف للقرآن. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۳: ۳۲۱ مطلب فی حکم سب الشيخين)

﴿۲﴾ قال العلامة ابن عابدين: واما المعتزلة فمقتضى الوجه حل مناكحتهم لان الحق عدم تكفير اهل القبلة وان وقع الزما فی المباحث بخلاف من خالف القواطع المعلومة بالضرورة من الدين...... فانهم ما قالوا ذلک الا لشبهة دليل شرعی على زعمهم وان اخطؤا فيه ولزمهم المحذور على انهم ليسوا بادنى حالا من اهل الكتاب بل هم مقرون باشرف الكتب...... وبهذا ظهر ان الرافضی ان كان ممن يعتقد الالوهية فی علی او ان جبريل غلط فی الوحی...... فهو كافر لمخالفته القواطع المعلومة من الدين بالضرورة بخلاف ما اذا كان يفضل عليا او يسب الصحابة فانه مبتدع لا كافر.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۱۴ مطلب مهم فی وطئ السراری اللاتی يوخذن)

﴿۳﴾ قال العلامة عبد الله بن مودود الموصلی: قال: (وفی الدين والتقوى) حتى ان بنت الرجل الصالح لو تزوجت فاسقا كان للاولياء الرد لانه من افجر الاشياء وانها تعير بذلک وقوله عليه الصلاة والسلام: عليک بذات الدين تربت يداک، اشارة الى انه ابلغ فی المقصود. (الاختيار لتعليل المختار ۲: ۱۳۲ فصل الكفاءة المعتبرة فی النكاح)

دده عقیده داده چه په قرآن کښې دیرش سپارې دی اوبغیردځه تحریف نه دا صحیح منی، اودپیغمبر علیہ السلام دختم النبوت قائل دې، په امهات المؤمنین کښې فرق نه کوی صحابه کرام ټول دده خوښ دی، البته دحضرت علی، حسنین، اوفاطمة الزهرارضوان الله تعالی اجمعین سره بې حده محبت لری ایاددې زاهدسره دکومې سنې دیوبندې یابریلوې جینئ واده جائزدې یانه یامکروه دې یامباح؟ بینوا توجروا

المستفتی:امام محمد دینیات ټیچرپولټیکل چهاونې ټانک ۱۹۹۰ء/۱۷/۳۱

جواب:که چرته دازاهد تفضیلی شیعه وی﴿۱﴾ نودسنیه جینئ نکاح دده سره نامنظور اوکالعدم ده، هرکله چه داولیاء داذن نه بغیرشوې وی لعدم الکفائة اوباذن اولیاءصحیح دی﴿۲﴾وهوالموفق

﴿۱﴾قال العلامة ابن عابدين: ان الرافضی ان كان ممن يعتقد الالوهية فی علی او ان جبريل غلط فی الوحی...... فهو كافر لمخالفته القواطع المعلومة من الدين بالضرورة بخلاف ما اذا كان يفضل عليا او يسب الصحابة فانه مبتدع لا كافر.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۱۴ مطلب مهم فی وطئ السراری اللاتی يوخذن)

﴿۲﴾قال عبد الله الموصلی الحنفی: (قال فی الدين والتقوىٰ) حتی ان بنت الرجل الصالح لو تزوجت فاسقا كان للاولياء الرد لانه من افجر الاشياء وانها تعير بذلک وقوله عليه الصلاة والسلام: عليک بذات الدين تربت يداک، اشارة الی انه ابلغ فی المقصود.

(الاختيار لتعليل المختار ۲: ۱۳۲ فصل الكفاءة المعتبرة فی النكاح)

باب الرضاعة

رضاعت کښې مشاهده ضروري ده تسامع کافی نه دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه مسمی بازپه بچپن کښې دخپلې ترور سره دنیاسینه رولې وه،اوس بازدخپل رضاعی رورجینئ یعنی د نیانمسئ عالم جان سره نکاح کړې ده درضاعت خبرصرف دبازترورچه هغې دبازسره سینه رولې وه ورکړودتروربیان دادې چه ځماعمرڅومره زیاتېدو مشرانورونړواوخویندونه مې هم داخبره اوریده چه بازاوتاپه بچپن کښې درضاعت په موده کښې یوځائ سینه رولې وه،دبازدمامامولوی محمدحسین هم دابیان دې چه بازدخپلې نیاسینه دشریعت په موده کښې دننه څکلې ده،ددې نه علاوه یوڅو سړې دشبهاتوبیان ورکوی،چه معلومه نه ده چه بازدنیاسینه دشریعت په موده کښې دننه څکلې ده اوکه روستو، مګر رودلې ضرورده،په دې صورت کښې دبازاودعالم جان هغه چه ددې رضاعی وریرې دی په خپلو کښې نکاح کولې شی یانه؟ اوددې شبهاتو څه حکم دې؟
المستفتی: مولوی محمدحسین ګجرانواله......۱۹۷۵ء/۱۰/۳/۱۷

جواب: دعدمې اعتراف په صورت کښې د دؤو سړو یایوسړې او دوو ښځو د شهادت نه بغیردحرمت نکاح حکم نشی ورکولې.

کـمـا فـی الـدرالـمختار علی هامش ردالمحتار (۲:۵۲۸) حجته حجة المال وهی شهادة عدلین او عدل وعدلتین﴿۱﴾، قلت ولا بد من المشاهدة ولا یکفی ههنا التسامع﴿۲﴾. وهوالموفق

﴿۱﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۴۴۸ قبیل کتاب الطلاق)

﴿۲﴾ قال العلامة شمس الحق الافغانی: یلزم ان یکون......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

نکاح نه پس د یوې ښځې د رضاعت په دعوٰی کښې تفصیل

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دزیداودزینب عقدنکاح شرعی اوتماکلې شو،ټول کلی والاخبرشواوپه خوشحالوکښې ئې ځانونه شریک کړل،دوه کاله تیریدلونه پس یوښځې اووئیل،چه مازیداوزینب ته سینه ورکړې ده اوس ددې ښځې په ویناواعتبارسره نکاح فسخه کیدلې شی یا برقرارپاتې کیدلې سی [illegible] حروا

المستفتی: عبدالرحمٰن.....

جواب: که چرته ښځه خاونددواړه یاصرف خاونددې ښځې تصدیق اوکړی، نونکاح به فاسده وی،اوکه چرته دواړه ددې ښځې تکذیب اوکړی،اودا ښځه عادله وی،نواحتیاط په مفارقت کښې دې،اونکاح فاسده نه ده،اوکه چرته دا ښځه عادله نه وه،نوبیاڅه حرج نشته.

قال فی ردالمحتار (۲:۵۶۸) فی الهندیة: تزوج امرأة فقالت امرأة ارضعتکما فهو علی اربعة اوجه ان صدقاها فسدالنکاح وان کذباها وهی عدلة فالتنزه المفارقة وان صدقها الرجل وکذبتها فسد النکاح وان بالعکس لا یفسد، انتهیٰ بحذف یسیر﴿۱﴾. وهوالموفق

(بقیه حاشیه) الشهود قدعاینوا بالذات المشهود به وان یشهدوا بذلک الوجه (المجله) والامور التی یتعذر علی کثیر من الناس مشاهدتها ویبقی احکامها ممر الدهور یجوز الشهادة بها بالتسامع وهی النسب والنکاح والدخول بالزوجة وولایة القاضی والموت واصل الوقف بشرط ان تشهر لدی الشاهد شهرة حقیقیة کالتواتر او حکمیة تکون بشهادة عدلین او عدل وعدلتین (الاصول القضائیه).

(معین القضاة والمفتیین ص۲۸ الفصل الثانی فی کیفیة اداء الشهادة)

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۴۴۸ تنبیه قبیل کتاب الطلاق)

د نصاب شهادت نه کیدلو په صورت کښې حرمت د نکاح نه ثابتیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی دیوښځې سره نکاح کول اوغوښتل لیکن ددې ښځې خور (علاتی) دعوی اوکړه. چه ماددې سړی ته دپیدائش نه پس دمورولادت بیمارې دوجه نه په موسم سرماکښې ډیره سینه ورکړې وه. اودده دمورد پاره مې روټې تیارولې. ددې مدعیه خاوند هم داوائی. لیکن نورګواهان ددې مدعیه په بیان باندې نه دی. حالانکه ناکحه ددې موراومشرانې خویندې اوپلار. دذکرشوی بیان خلاف اود مدعیه دمخالفت اود عناد دعویدار دی. دکلی دمشرانونه دحالات پوښتنه اوشوه. نوټولو په متفقه طورسره بیان ورکړو، چه ددې واقعې دراتلونه مخکښې مونږته ددې مرضعې څه خبرنه وو. ذکرشوی بیانات دلاندې خلقوپه مخامخ په اخستلی شوې دی. (۱) قاضی فیض الرحمن (۲) قاضی فضل هادی صاحب (۳) قاضی محمد قاسم ډوګ دره (۴) مولاناحبیب محمد فاضل حقانیه ومولوی فاضل (۵) قاضی زین العابدین.

آیاددې سړی نکاح ددې ښځې سره دذکرشوې بیاناتوپه لحاظ سره صحیح ده. ددې علاتی خور (مدعیه) اوددې دخاوندډعوی قابل قبول ده؟ په صورت دمتهم کیدلو کښې څه جواب دې، حالانکه دنکاح والاپه زړونوکښې څه خوف اوخطره په وجه دبهانها نه ده راغلې، چه ددې په خیال کښې هغه عنادیه ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: قاضی فیض الرحمن سیاه بدرکنی ریاست دیر ۱۹۷۰ء۱۲/۳

جواب: چونکه په صورت مسئوله کښې دشهادت نصاب موجودنه دې. لهذا حرمت دنکاح به ثابت کیږی نه. بیشکه احتیاط په اجتناب کښې دې.

فی الدرالمختار: الرضاع حجته حجة المال وهی شهادة عدلین او عدل وعدلتین

﴿۱﴾(وبمعناه فی جمیع معتبرات

﴿۱﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۴۴۸ قبیل کتاب الطلاق)

المذهب)﴿۱﴾ والدلیل علی التنزه ما رواه البخاری فقال رسول الله ﷺ: کیف وقد قیل ففارقها عقبة فنکحت زوجاً غیره﴿۲﴾. وهوالموفق

پخپله د مرضعې د شهادت حکم او د درمختار د عبارت تفصیل

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی دخپلې ترور سینه اورودله،په دې باندې ګواه پخپله مرضعه اوددی خاوندد دې.،او یو سړې او یوښځه ده،که چرته دمرضعې اوددې دخاوندګواهې شرعًا منظور وی، نو نصاب دشهادت پوره دې،اوکه چرته منظورنه وی،نوپه نزد داحنافو په شهادت کښې کمې دې،چونکه درمختارباب الرضاع قبیل کتاب الطلاق ۲:۴۴۸ باندې لیکلی دی،اوشهادةعدل وعدلتین،اوعلامه شامی دعدلتین په تشریح کښې لیکلی دی،ولو احدهما المرضعة لایضرکون شهادتها علی فعل نفسها کشهادةالقاسم الوازن والکیال علی رب الدین،بیاپه درمختارکښې لیکلی ددې نه پس،وهل یتوقف ثبوته علی دعوی المراة الظاهرلالتضمنها علی حرمةالفرج وهی من حقوقه تعالی:نوجناب،ددې نه معلومه شوه چه حرمت د رضاعت دعوی باندې موقوف نه دې،ددې وجه نه لیکی، ولو احدهما المرضعة،

﴿۱﴾وفی الهندیه: ولا یقبل فی الرضاع الاشهادة رجلین اورجل وامرأتین عدول کذا فی المحیط...... وان کان المخبر واحد او وقع فی قلبه انه صادق فالاولی ان یتنزه ویأخذ بالثقة وجد الاخبار قبل العقد او بعده ولا یجب علیه ذلک.

(فتاویٰ عالمگیریه ۱:۳۴۷ کتاب الرضاع)

﴿۲﴾ وعن عقبة بن الحارث انه تزوج بنت ابی اهاب فجاء ت امرأة فقالت لقد ارضعتکما، فسأل النبی ﷺ فقال: کیف وقد قیل؟ ففارقها عقبة فنکحت زوجاً غیره، اخرجه البخاری.

(بلوغ المرام ۳۸۵ قبیل باب النفقات)

څه د ځېلي کم علمي نه دا ګنړم چه د مرضعې او ددې د خاوند ګواهی شرعاً قبوله ده، مګر څه ستاسو په فتوی باندې زیات اعتماد کوم، نو آیا ددې مرضعې او د خاوند ګواهی منظوره ده یا نه؟ والتوفیق علی الله

المستفتی: محمد هلال خطیب تربیلا ډیم...... ۱۸۱۹۱۔۱۹۷۹

الجواب: تاچه څه ګنړلی هغه صحیح دی، د مرضعې شهادت مقبول دې، او صرف په دې باندې اکتفاء کول مردود دی. او کله چه د مرضعې شهادت مقبول دې، حالانکه دا پخپل کار باندې شهادت دې، نو د خاوند شهادت به په طریقه اولی منظوروی،

نوټ: په شهادت کښې د عدالت رعایت ضروری دې﴿۱﴾ وهو الموفق

په شهادت عدلین سره چه کله مبرهن نه وی رضاعت به ثابت نه وی

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه د بکر دلور د اسماء د زید سره د نکاح کولو پروګرام شروع وو، د اسماء ماما داخبره مشهوره کړه، چه اسماء د زید د مور د هندې سینه رولې ده، د زید مور هندې مقامی قاضی ته بیان ورکړو، چه ما سینه نه ده ورکړې، او د ماما د ذاتی دشمنې د وجه نه دروغ وائی، او د اسماء ماما عدالت ته هم نه پیش کیږی، او س د نکاح څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: محی الدین دهړیال مانسهره......

الجواب: کله چه ماما عادل دوه سړی یا یو سړې او دوه ښځو په شهادت سره دا دعوی مبرهن نه کړی تر هغه وخته پورې حرمت د رضاعت نه ثابت کیږی، کمافی الدر المختار وغیره حجته حجة المال وهی شهادته عدلین او عدل

﴿۱﴾ وفی الهندیة: ولا یقبل فی الرضاع الاشهادة رجلین او رجل وامرأتین عدول کذا فی المحیط.

(فتاوی عالمگیریه ۱: ۳۴۷ کتاب الرضاع)

وعدلتين(۱)وهو الموفق

د شک او د ښځې په سینه کښې د پیو نه موجود کیدلو په صورت کښې حرمت نه ثابت کیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه عصمت خان په بچپن کښې خپلې نیاپه سینه باندې اخستی وو. اوس هغه دخپلې ترورلورسره واده کول غواړی. لیکن دپیومسئله ددوی په مینځ کښې حائله ده. نبادې لره د ژړا نه دخاموش کولودپاره په سینه باندې اخستی وو. اوهغه ئې نه وو اخیستې. اوس معلومه نه ده. چه سینه ئې اخستی ده یانه؟ اونیایقین سره وائی چه پئ نه دی څکلی. هم دغه شان دهلک مورهم وائی. لیکن بیاهم خلق شک کوی. چه شاید پئ څکلی وی. اوهلک لره نیاصرف یومرتبه په سینه باندې اخیستې دې. شرعی حکم څه دې؟بینوا توجروا

المستفتی: عبدالحلیم بشام سوات......۱۹۹۱ء۱۵۱۷

الجواب: په صورت مسئوله کښې حرمت رضاعت ثابت کیږی نه.

(۱) دشک په صورت کښې (۲) کله چه شیردهنده اوائی چه څماپه سینه کښې پائی نه وو. نوحرمت رضاعت به ثابت کیږی نه (شامی)(۲) هندیه(۳)......

---

(۱) (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۴۴۸ قبیل کتاب الطلاق)

(۲) قال العلامة ابن عابدين: قوله فلو التقم الخ تفريع على التقييد بقوله ان علم وفي القنية امرأة كانت تعط ثديها صبية واشتهر ذلک بينهم ثم تقول لم يكن في ثدى لبن حين القمتها ثديي ولم يعلم ذلک الامن جهتها جاز لابنها ان يتزوج بهذه الصبية وفي الفتح لو ادخلت الحلمة في في الصبي وشكت في الارتضاع لا تثبت الحرمة بالشک.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۳۹ باب الرضاع)

(۳) وفي الهندية: المرأة اذا جعلت ثديها في فم الصبي ولا تعرف امص اللبن ام لا ففي القضاء لا تثبت الحرمة بالشک وفي الاحتياط تثبت ......(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

الاشباه والنظائر﴿۱﴾وهو الموفق

د مرضعې غیرعادلې د خبر کولو او بیا د انکار کولومسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دزید اوهندې دعقد نکاح لس کاله شوې دی.اوس معلومه شوه چه یوښځې دوی ته پئ ورکړې دی.لیکن دمرضعې نه علاوه بل ګواه نشته.صرف یوښځه بله هم ورسره ده. لیکن زید دصدق دمخبرنه انکاراوکړو.اوقسم ئې اوکړوچه هنده څمامحرمه نه ده،اوهندې هم ددعوې کولونه انکاراوکړو.اوس غرض دادې.چه آیا سابقه نکاح ددې ذکرشوې شبهې دوجه نه فاسده یانه.که چرته نکاح نه وی شوې نوآئنده دپاره نکاح زفاف مجازده یانه؟بینوا توجروا

المستفتی: مولانا جعفرشاه بلندکوټ مانسهره ۱۹۷۷ء۱۰۱۱/۷

الجواب: که چرته دامرضعه عادله نه وی. کماهو الظاهرفی شرالقرون،نوپه صورت مسئوله کښې نه مفارقت واجب دې اونه په دې کښې احتیاط شته. **کما یفهم من الهندیة ۱:۳۷۵ الرضاع یظهر باحد امرین احدهما الاقرار والثانی البینة کذا فی البدائع، ولا یقبل فی الرضاع الا شهادة رجلین اور رجل وامرأتین عدول، کذا فی المحیط، وان کان المخبر واحد او وقع فی قلبه انه صادق فالاولیٰ ان یتنزه ویأخذ بالثقة سواء وجد الاخبار قبله او بعده ولا یجب علیه ذلک﴿۲﴾.** وهو الموفق

(بقیه حاشیه)دخل فی فم الصبی من الثدی مائع لونه اصفر تثبت حرمة الرضاع لانه لبن تغیر لونه. (فتاویٰ عالمگیریه ۱:۳۴۴ کتاب الرضاع)

﴿۱﴾ قال العلامة ابن نجیم: لو ادخلت المرأة حلمة ثدیها فی فم الرضیع ولا یدری أدخل اللبن فی حلقه ام لا لا یحرم النکاح لان فی المانع شکاً کذا فی الولوالجیة.
(الاشباه والنظائر ص۲۶ القاعدة الثالثة الیقین لا یزول بالشک)

﴿۲﴾ (فتاویٰ عالمگیریه ۱:۳۴۷ کتاب الرضاع)

صرف په سینه باندې خوله اېښودلو سره(کله چه ځکلو کښې شک)وی حرمت رضاع نه راځی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې که چرته یو ښځه کوم ماشوم له سینه په خوله کښې ورکړی،اوفورائې جدا کړی،اوپئ په خوله کښې دننه لاړنشی،نوایا په دې سره رضاعت ثابت کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: صوفی اسماعیل وزیرستانی.....۱۴۰۱۱۵۱۴ء

الجواب: کله چه په پیو ځکلو کښې شک وی،نوصرف سینه باندې خولې اېښودلو سره حرمت نه ثابت کیږی،لمافی الاشباه ۵۹ لوادخلت الحلمة ثديها ولا يدرى ادخل اللبن فی حلقه ام لالايحرم النكاح(۱)وهوالموفق

رضیع دمرضعې په ټول اولاد باندې حرام کیدل اود هدایه د عبارت مطلب

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه مسماةخائسته جان دیو جینئ زرین تاجې ته دخپل وړوکی زوئ ملنګ سره پئ ورکړې دی،دخائسته جان یوبل زوئ دې زلمې چه دملنګ نه په عمر کښې زیات دې،ایادزرین تاجې نکاح دزلمی سره جائزده یانه؟ نیزدصاحب هدایه داقول چه:وكل صبيين اجتمعها على ثدى امرأة واحدة لم يجزلاحدهماان يتزوج بالاخرى الخ:ددې نه اجتماعی زمانی مرادده یامکانی،یعنی ددې جزئې په وجه سره دحلت حکم کیدې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی:هیډماسټرباندہ سیدان براسته اوګئ مانسهره۱۵۱۹۱۰۱۹۷۵

جواب: داجینئ زرین تاجه ددې مرضعې په ټول اولادباندې حرامه ده.

يدل عليه مافی الخلاصة ۱:۲۴۴ ولو ارضعت امرأة صبيا يحرم عليه من يقلم من اولادها ومن

(۱) (الاشباه والنظائر ۷ القاعدة اليقين لا يزول بالشک)

تاخر﴿۱﴾، وفی الدر المختار: لا حل بین الرضعیة وولد مرضعتها (هامش ردالمحتار ۲: ۵۲۱) ﴿۲﴾،قلت: وکذا نقول بلبن الفحل فیحرم علیها الولد الثانی لکونه ولد ابیها من الرضاع﴿۳﴾. فافهم. وهوالموفق

د سینې نه پئ ویستلو سره څکول هم موجب حرمت دي

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دیوښځې د سینې نه پئ ویستلې شو ،اوبوتل کښې ئې واچول اویو هلک ته ئې ورکړه،ایارضاعت به ثابت وی؟ بینوا توجروا

المستفتی: تاج ولی جلبئی صوابی.....یکم ربیع الاول ۱۴۰۱ھ

الجواب: دکومې ښځې د سینې نه چه پئ ویستل شی اوکوم هلک ته ورکړې شی نوحرمت رضاعت به ثابت وی.یدل علیه مافی شرح التنویر:والحق بالمص الوجور والسعوط(هامش ردالمحتار)۲: ۵۵۴﴿۴﴾وهوالموفق

د مرضعې د تصدیق په صورت کښې نکاح جائزنه ده

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یو سړې وائی چه ځما مور وائی چه مادفلانې جینئ پلارته پئ ورکړی وو،اوځه داجینئ خپل رور

﴿۱﴾(خلاصة الفتاویٰ ۲: ۱۲ قبیل الفصل الخامس فی الاکفاء)

﴿۲﴾ (الدر المختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۴۴۳ باب الرضاع)

﴿۳﴾ قال العلامة المرغینانی: ولبن الفحل یتعلق به التحریم وهو ان ترضع المرأة صبیة فتحرم هذه الصبیة علی زوجها وعلی ابائه وابنائه ویصیر الزوج الذی نزل لها منه اللبن ابا للمرضعة. (هدایه ۲: ۳۷۰ کتاب الرضاع)

﴿۴﴾ (الدر المختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۴۳۷ باب الرضاع)

دپاره په نکاح باندې اخستل غواړم په رضاعت کښې دمورنه علاوه بل کوم چشم دید اه ګواه نشته.او ځمایقین دې چه ځماموردروغ نه وائی ایادشریعت په رنړا کښې دانکاح جائزده؟ نیزځما اوددې جینئ دخاندان په خپلو کښې جهګړه ده. کـه چرتـه داجینئ زمونږکورتـه راغلـه نوټولې جهګړې بـه ختمې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی:مولوی ولی محمدبابرفورټ سنډیمن بلوچستان۲۲\ستمبر۱۹۷۹ء

جواب:کله چه ته ددې مرضعې(مور)تصدیق کوې نوحلت به دکومې نه راځی.

قلت:ونظیره التصدیق بعدعقدنکاح کمافی ردالمحتـــار۲: ۵۶۸ء فلیراجـــع﴿۱﴾

وهوالموفق

خپل زوئ ګنړلوسره په غلطئ سره بل ماشوم ته پئ ورکولو سره هم حرمت ثابت کیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زینب پـه غلطئ سره خپلې لور ګنړلوسره بلې جینئ تـه ئې پئ ورکړه.پـه دې وخت کـښې دزینب هـوش اوحـواس دبیمـارې دوجـه نـه صـحیح نـه وو .کلـه چـه یومرتبـه ئې پئ اوڅکل.نوهوش اوحواس ئې په ټیهک کیدلوباندې محسوس کړل اوپئ هم صـرف یومرتبـه څکلې وو .ایادزینـب دزوئ سـره ددې جینـئ نکـاح جـائزده یانه.او د زینب دولد الولد سره جائزده یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالکبیرجلال آباد......

﴿۱﴾قـال العـلامة ابـن عـابـدین: وفی الهندیةتزوج امرأة فقالت امرأة ارضعتکما فهو علی اربـعة اوجـهٍ ان صدقاها فسـد النکاح...... وان کذباها وهی عدلة فالتنزه المفارقة...... وکذالو شهـد غیر عـدول او امـرأتـان او رجـل وامرأة وان صدقها الرجل وکذبتها فسد النکاح وان بالعکس لا یفسد ولها ان تحلفه ویفرق اذا نکل.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲ :۴۴۸ قبیل کتاب الطلاق)

الجواب: د جزئیاتو نه معلومه ده. چه رضاع کښې په علم. جهل. اورضا او اکراه کښې څه فرق نشته. لهذا دزینب پلاردې رضیعې رضاعی رورد ې. او ولدالولد ئې رضاعی وراره دې. او څنګه چه دنسبتی وراره سره نکاح حرامه ده، هم دغه شان درضاعی وراره سره هم نکاح حرامه ده.

قال رسول الله ﷺ: **یحرم من الرضاع ما یحرم من النسب**﴿۱﴾ **وفی الدرالمختار: ولا حل بین الرضیعة وولد مرضعتها وولد ولدها لانه ولد الاخ انتهیٰ باختصار یسیر**﴿۲﴾. **وهوالموفق**

د دوؤ بنو مختلفو بچوته پئ ورکولوسره د رضاعت مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه دزید دوه ښځې دی، هنده اوسایه. هندې یو اجنبی هلک ته سینه ورکړه. اوسایې هم یو اجنبیې جینئ ته سینه ورکړه. اوس ددې اجنبی جینئ او هلک په مینځ کښې نکاح صحیح ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالقیوم پیرهاړی بټګرام......۱۹۸۳/۱۱/۱۱

جواب: دا دلبن الفحل مسئله ده. اوس ددې دواړو په مینځ کښې نکاح ناجائز ده. ځکه چه دا دواړه دزید رضاعی بچی دی﴿۳﴾ وهوالموفق

﴿۱﴾ (رواه البخاری ۹: ۱۲۱ کتاب النکاح، ورواه مسلم باب تحریم الرضاعة ماء الفحل الحدیث: ۱۴۴۷ ورواه النسائی ۲: ۱۰۰ باب تحریم بنت الاخ من الرضاع)

﴿۲﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۴۴۳ باب الرضاع)

﴿۳﴾ قال العلامة المرغینانی: ولبن الفحل یتعلق به التحریم وهو ان ترضع المرأة صبیة فتحرم هذه الصبیة علی زوجها وعلی آبائه وابنائه ویصیر الزوج الذی نزل لها منه اللبن ابا للمرضعة.

(هدایة ۲: ۳۵۱ کتاب الرضاع)

د خوب په حالت کښې د یو بچی راتلل اود پیوځکلوسره د حرمت مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یوښځه اوده وه، چه یو هلک راغلو اوپه دې حالت کښې ئې ددې نه پئ او څکل، اوښځې ته هم معلومه شوه، ایادې سره حرمت درضاعت ثابت کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: مجید علی متعلم حقانیه..... ۱۹۸۶ء۱۱\۱۳

جواب: د اوده شوې (نائمې) ښځې نه د پیو څکلو په صورت کښې حرمت د رضاعت ثابت کیږی.

لما فی شرح التنویر: او میتة﴿۱﴾، والوجه ظاهر لان النوم ادنیٰ من الموت، ولما فی العالمگیریة ۱:۳۶۸ وکذا الصغیرة اذا جاء ت الی الکبیرة وهی نائمة فاخذت ثدیها وارتضعت منها بانتا منه، فافهم﴿۲﴾. وهوالموفق

دچا په بدن کښې د وینې داخلیدلو سره حرمت د رضاعت نه راځی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دچا په بدن کښې دچا وینې داخلیدلوسره حرمت درضاعت ثابت کیږی یانه؟بینوا توجروا

المستفتی: ریاض الحسن ستاره جرات تحصیل ګوجرخان ۱۹۷۶ء۱۱\۱۵

الجواب: واضحه دې وی چه دچا په بدن کښې دوینې داخلیدلوسره د حرمت رضاع ثبوت اودعدمې ثبوت متعلق وضاحت ملاؤنشو، البته دقواعدو په رنړا سره داعمل موجب حرمت نه دې، لان الدم لا یدفع المجاعة ولا تتغذی بها فلا تکون محرمة، قال رسول الله صل الله علیه وسلم انما الرضاعة من

﴿۱﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۴۳۷ باب الرضاع)

﴿۲﴾ (فتاویٰ عالمگیریه ۱:۳۴۵ کتاب الرضاع)

......

المجاعة(۱) نیزواضحه دي وی چه کله ددوه نیموکالونه پس پئ اوڅکؤلې شی نوموجب حرمت نه کیږی(۲)دخول دوینې به څنګه موجب حرمت وی، وهٰذا هوالمختار عندالاکابر.وهوالموفق

د ښځې پئ څکلوسره اووینې ورکولوسره حرمت رضاعت نه راځی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه (۱) خاونددپاره دښځې سینه په خوله کښې اخستل یادکومې مجبورئ (بطورعلاج) دوجه نه دښځې پئ څکل جائزدې یانه،دحرمت څه حکم دې،(۲) دښځې دبیمارې یاکمزورې په بنیادباندې که چرته دوینې ضرورت پیښ شی اودخاونددوینې نه علاوه دبل چاوینه ورسره موافق نه وی په دې صورت کښې داوینه ورکول جائزدی؟ اود حرمت څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: نامعلوم.......نوشهره....۱۸\۱۱شوال ۱۳۸۹ھ

الجواب: (۱) دوه نیم کاله نه پس دکومې ښځې پئ څکل اوورکول بغیر دضرورت شرعی نه جائزنه دی، البته دې سره حرمت رضاع ثابت کیږی نه، (عمدة الرعایة(۳) وهدایة(٤)

---

(۱) عن عائشة ان النبی ﷺ دخل علیها وعندها رجل فکانه تغیر وجهه کانه کره ذلک فقالت انه اخی فقال انظرن من اخوانکن فانما الرضاعة من المجاعة.
(الصحیح البخاری ۲: ۸٦۴ باب من قال لارضاع بعد حولین)

(۲) وفی الهندیة: قلیل الرضاع وکثیره اذا حصل فی مدة الرضاع تعلق به التحریم...... واذا مضت مدة الرضاع لم یتعلق بالرضاع تحریم کذا فی الهدایة.
(فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۳۴۲ کتاب الرضاع)

(۳) قال العلامة عبد الحئی اللکنوی: قوله لا بعده ای لا بعد مدة الرضاعة لحدیث لا رضاع بعد فصال ولا یتم بعد حلم اخرجه الطبرانی وعبد الرزاق وغیرهما وفی جامع الترمذی مرفوعاً لا یحرم من الرضاع الا ما فتق الا معاء فی الثدی وکان قبل الفطام الخ.
(عمدة الرعایة هامش شرح الوقایة ۲: ٦۴ کتاب الرضاع)

(۴) قال العلامة المرغینانی: وهل یباح الارضاع......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

وشامی(۱).(۲) دضرورت شرعی په وخت نکاح باندې ددې اثرنه پریوزی اوحرمت هم نشته دې.اوبغیردضرورت نه په نکاح باندې اثرخونه پریوزی لیکن حرام اوموجب ګناه ده،ولم یذکره الفقهاءفی محرمات النکاح.وهوالموفق

که چرته پئ ورکول یقنی طورباندې یاد وی اوښځې خاوند ته هم د حقیقت یقین وی نو تفریق ضروری دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوښځې خپل زوئ دپاره یوجینئ خوښه کړه روستوداصورت حال پیداشوچه دې ښځې ته دا خبره یاده شوه چه هغه جینئ کومه چه ماخپل زوئ ته په نکاح باندې اخستې ده.دې ته هم کیدې شی ماپئ ورکړې وی لیکن ددې کاردمدت اودوخت د پریشانئ اومصیبت دوجه نه په شک کښې دې.لیکن غالب ګمان دپیؤ ورکولو دې چه دې خپل پئ ورکړی دی نوایاپه دې صورت کښې حرمت رضاع ثابت کیدلوسره جدائی لازمه ده؟ بینوا توجروا

المستفتی:حاجی علی محمدبیټنی ټانک ډیره...... ۱۵\۲\۱۹۷۴ء

الجواب: که چرته پئ ورکونکی ته یقینی طورباندې خپل پئ ورکول یادوی او ددې جینئ اوهلک په دې خبره باندې یقین وی چه دا ښځه رښتیاوائی نوپه دې هلک باندې ددې جینئ پریښودل ضروری دی(شامی)(۲) وهوالموفق

(بقیه حاشیه) بعد المدة قد قیل لا یباح لان اباحته ضروریة لکونه جزء الادمی.
(هدایه ۲: ۳۵۱ کتاب الرضاع)

(۱) قال العلامة الحصکفی: ویثبت التحریم فی المدة فقط ولو بعد الفطام...... ولم یبح الارضاع بعد مدته لانه جزء آدمی والانتفاع به لغیر ضرورة حرام علی الصحیح.
(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۴۳۸ باب الرضاع)

(۲) قال العلامة ابن عابدین: تزوج امرأة فقالت امرأة ارضعتکما فهو علی اربعة اوجه ان صدقاها فسد النکاح...... وان کذباها وهی عدلة فالتنزه المفارقة...... وان صدقها الرجل وکذبتها فسد النکاح...... وان بالعکس لا یفسد. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۴۸ قبیل کتاب الطلاق)

د پیو نه کیدل یقینی وی نوحرمت ثابت کیږی نه

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو هلک دخپلې نیا سینې سره خوله اولګوله حال داچه دې کښې پئ نه وو. اونیادده دپلار د طرفه وی. نوایاپه ده باندې خپله دترورلورحرامه ده یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: عالمګیرشاه اکبرپوره.....۲۵\جمادی الثانی ۱۳۹۹ھ

جواب: که چرته ددې نیاپه سینه کښې یقینی طورسره پئ معلوم نه وو. نودې سره حرمت رضاعت نه ثابت کیږی. صرح به فی الاشباه والنظائر ۶۳:۵۹(۱)

وهوالموفق

که پئ نه وی نوحرمت رضاعت به ثابت نه وی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوماشوم دمورنه دشپږو میاشتوپاتې شواوپه دې دوران کښې دچیلئ یادغواپه پیوباندې پرورش اوشو. کله چه داماشوم په ژړاشی نودې لره خپله حقیقی نیاسینې

﴿۲﴾قال العلامة ابن نجيم: ومنها لو ادخلت المرأة حلمة ثديها فى فم الرضيع ولا يدرى أدخل اللبن فى حلقه ام لا يحرم النكاح، (بعد صفحات) فلو كان فى الحرمة شک لم يعتبر ولذا قالوا لو كان فى الحرمة شک لم يعتبر ولذا قالوا لو ادخلت المرأة حلمة ثديها فى فم رضيعة ووقع الشک فى وصول اللبن الى جوفها لم تحرم لان فى المانع شكا كما فى الولو الجية وفى القنية: امرأة كانت تعط ثديها صبية واشتهر ذلک فيما بينهم ثم تقول لم يكن فى ثديى لبن حين القمتها ثديى ولا يعلم ذلک الا من جهتها جاز لابنها ان يتزوج بهذه الصبية وفى الخانية صغير وصغيرة بينهما شبهة الرضاع ولا يعلم ذلک حقيقة، قالوا: لا بأس بالنكاح بينهما هذا اذا لم يخبر بذلک احد.

(الاشباه والنظائر ۶۲،۶۲ القاعدة الثالثة اليقين لا يزول بالشک)

باندې واخلی اوپرله پسې دوه کاله داسلسله جاری وه،دنیاعمرشپیته کاله وو،او د اوولسو کالونه دانیابې اولاده وه،ایااوس ددې نیاحقیقی نمسئ سره ددې هلک نکاح جائزده؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمدشریف پشاور...... ۱۹۷۴ء۱۰۱۱۰۱

جواب: که چرته ددې نیاپه سینه کښې دپیووجودیقینی نه وو،نوحرمت درضاعت به ثابت نه وی.

وفی القنیة امرأة کانت تعط ثدیها صبیة واشتهر ذلک بینهم ثم تقول لم یکن فی ثدیی لبن حین القمتها ثدیی ولم یعلم ذلک الا من جهتها جاز لابنها ان یتزوج بهذه الصبیة

(ردالمحتار ۲:۵۵۶)﴿۱﴾. وهوالموفق

د آنسې ښځې په پیو کیدلو او نه کیدلو کښې د حرمت مسئله

سوال: څه فرمائي علماءدین دې مسئلې باره کښې چه په کتاب الرضاع کښې په دې خبره کښې اختلاف دې،واذانزل للبکرلبن فارضعت صبیایتعلق به التحریم لاطلاق النص وهوقوله:وامهاتکم اللتی ارضعکم،اوس که چرته یوښځه وی، اوددې خاوندنه وی اوبوډهې شی،اویوماشومه دسینې سره اولګوی اوپئ ددې په سینه کښې پیداشی،نودې سره حرمت، ثابت کیږی،هم دغه شان که چرته پئ نه وی نوحرمت نه راځی ایادامسائل صحیح دی؟بینوا توجروا

المستفتی:مولاناآغامحمدطیب کوئټه.... ۱۲رمضان المبارک۱۳۹۹ھ

جواب: (۱) دامسئله صحیح ده،﴿۲﴾دامسئله هم صحیح ده، کمافی

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۳۹ باب الرضاع)

﴿۲﴾قال العلامة الحصکفی: هو مص الثدی وشرعا مص من ثدی آدمیة ولو بکرا او میتة او آیسة والحق بالمص الوجور والسعوط.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۴۳۷ باب الرضاع)

ردالمحتار ۲: ۴۵۵)﴿۱﴾وهوالموفق

ددوه نیم کالونه زیات عمروالا که چرته پۍ اوڅکي نوحرمت نه ثابتیږي

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه مسماةکچکول خان هغه چه لاړلااوبداخلاقه وو، دجادوپه طورباندې دعلی محمددمورصرف یوځل پۍ اوڅکل،علی محمددکچکول نه صرف شپږمیاشتې مشردې،هم دغه رنګ دکچکول خان کویدنه دعلیٓ محمددکشرې خورسره اوشوه،اوس د واده خبرې شروع دی نوداخبره یاده شوه،لیکن دایاد ول پکاردی،چه کچکول خان دخپلې منګتیرې مورصرف یوځل پۍ څکلی دی،دانکاح جائزده؟ بینوا توجروا

المستفتی: فیروزشاه

جواب: که چرته دپیوڅکلوپه وخت دکچکول عمرددوه نیم کالونه زیات وو، نو حرمت به نه وی،فی الدرالمختار:فی وقت مخصوص هوحولان ونصف عنده وحولان فقط عندهماالخ﴿۲﴾اوکه چرته عمرددوه نیم کالونه کم وونوحرمت به ثابت وی،وفیه ویثبت به ان قل﴿۳﴾وهوالموفق

د ښځې پۍ څکلو کښې د حرمت دلیل

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دسړی دپاره دخپلې

﴿۱﴾قال العلامة ابن عابدین: وفی القنیة امرأة کانت تعط ثدیها صبیة واشتهر ذلک بینهم ثم تقول لم یکن فی ثدیی لبن حین القمتها ثدیی ولم یعلم ذلک الا من جهتها جاز لابنها ان یتزوج بهذه الصبیة.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۳۹ باب الرضاع)

﴿۲﴾(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۴۳۷ باب الرضاع)

﴿۳﴾(شرح التنویر علی هامش الشامیه ۲: ۴۳۹ باب الرضاع)

ښځې پئ څکل ولې حرام دی ددې څه وجه ده؟ بینوا توجروا
المستفتی: قاری رحمت دین متعلم گورنمنټ دار العلوم اسلامیه چارباغ سوات ١٩٨٩.١٠.٢٣
جواب: روستو د مدت رضاع نه د خپلې ښځې وغیره پئ څکل حرام دی لیکن موجب د جداوالی او د طلاق نه دی.
کما فی الدر المختار علی هامش ردالمحتار ٢: ٥٦٩ مص رجل ثدی زوجته لم تحرم﴿١﴾ وفی ٢: ٥٠٥ ولم یبح الارضاع بعد مدته لانه جزء آدمی والانتفاع به لغیر ضرورة حرام علی الصحیح ﴿٢﴾. وهو الموفق

د رضاعت د مودې نه علاوه د ښځې پئ څکلو سره نکاح باندې اثر نه پریوزی

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی د خپلې ښځې سره صحبت کولو، ښځې ته ئې اووئیل چه ستا په سینه کښې پئ شته یا نه، ښځې ورته اووئیل نشته. لهذا ددې په سینه باندې خوله کیخودله او چه کله ئې ددېر شوق دوجه نه اورولې نوددې په رولو سره دهغه په خوله کښې مالګیژن پئ راغلل، دده په خوله کښې پئ راتللو سره ئې ګزار کړل او خوله او ژبه ئې صفا کړه، او پئ ئې تیرنه کړل، او بیائې خوله او بو سره صفا کړه، هلته ئې دیو عالم نه پوښتنه اوکړه، او هغه جواب ورکړو چه ددې سره رضاعت نه ثابت کیږی، تاسو صاحبان د صحیح مسئلې نه مو خبر کړئ؟ بینوا توجروا
المستفتی: کمال الباکستانی حائل سعودیه عربیه.... ١٤٠١.١٤.١٤ﻫ
جواب: ددې مولوی صاحب مسئله صحیح ده. که تاسو چرته پئ هم او څکل اولاندې موتیر هم کړل. نو بیا هم په نکاح باندې څه اثر نه پریوزی. لما فی شرح التنویر علی هامش ردالمحتار..

﴿١﴾ (الدر المختار علی هامش ردالمحتار ٢: ٤٤٩ قبیل کتاب الطلاق)
﴿٢﴾ (علائیه علی هامش الشامیة ٢: ٤٣٨ باب الرضاع)

۲: ۵۶۹، مص رجل ثدی زوجته لم تحرم، انتهیٰ﴿۱﴾. قلت هذا اذا کان الزوج تجاوز عمره من ثلاثین شهراً﴿۲﴾. وهوالموفق

نمسی یا نمسئ ته پئ ورکول اگرچه ممنوع نه دی مگر موجب د حرمت رضاعت دی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه نیاخپلونمسولره داوده کولو دپاره خپل سینه دهغوی په خوله کښې ورکوی اوهغوی پئ څکی ایا دا جائزدی؟بینوا توجروا

المستفتی: عبدالرؤف لوند خوړمردان ... ۱۲۸رمضان المبارک ۱۴۰۵ھ

جواب:نمسی وغیره(کله چه دوه نیم کالونه کم وی نودته)سینه ورکول ممنوع نه دی، که چرته درضاعت په موده کښې ئې پئ اوڅکل نوحرمت درضاعت به ثابت وی(شرح تنویروغیره)﴿۳﴾وهوالموفق

د اقرارنه پس د رضاعت نه انکار اوکړی نو نکاح به جائزوی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه حیات دخپل زوئ وارث

﴿۱﴾(ردالمحتار هامش الدر المختار ۲: ۴۴۹ کتاب الطلاق)

﴿۲﴾قال العلامة طاهر بن عبد الرشید: ولا رضاع بعد الفصال ومدة الرضاع عندهما سنتان وعند ابی حنیفة سنتان ونصف والرضاع فی هذه المدة محرم فطم الصبی ام لا ولا یثبت الحرمة بعد سنتین ونصف وان لم یفطم.

(خلاصة الفتاویٰ ۲: ۱۱ الفصل الرابع فی الرضاع)

﴿۳﴾قال العلامة الحصکفی: ویثبت التحریم فی المدة فقط ولو بعد الفطام علی المذهب وعلیه الفتویٰ...... ولم یبح الارضاع بعد مدته لانه جزء آدمی والانتفاع به لغیر ضرورة حرام علی الصحیح. (الدرالمختار علی هامش الشامیة ۲: ۴۳۸ باب الرضاع)

وهکذا فی الهدایة ۱:۳۳۱﴿۱﴾کتاب الرضاع، وهکذا فی البدائع ۴:۴﴿۲﴾. وهو الموفق

د نیا پئ ځکلو سره نمسي د ترونو رضاعی رور جوړیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه نیاخپل نمسی ته پئ ورکړل. نوایاواقعی به دانمسي دخپلو ترونوروروی؟ اودتره لوریانې به په ده باندې حلالې نه وی؟ لیکن حقیقت خوددې برعکس دې؟بینوا توجروا

المستفتی: رحمت الله خان اوګئ مانسهره...... ۲۲\شوال۱۴۰۲ھ

جواب:داهلک دټولوترونورضاعی روردې.ددې ترونولوریانې په ده باندې حرامې دی،داددې هلک رضاعی وریرې دی،قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: يحرم من الرضاع مايحرم من النسب﴿۳﴾وهوالموفق

اجنبی هلک جینئ د اجنبی ښځې پئ ځکلو سره په دواړو کښئ رضاعت ثابت کیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زید دفاطمې زوئ او

﴿۱﴾وقال العلامة المرغينانى: ويجوز ان يتزوج الرجل باخت اخيه من الرضاع لانه يجوز ان يتزوج باخت اخيه من النسب وذلک مثل الاخ من الاب اذا كانت له اخت من امه جاز لاخيه من ابيه ان يتزوجها.

(هداية ۲: ۳۳۱ کتاب الرضاع)

﴿۲﴾(بدائع الصنائع ۴:۴ كتاب الرضاع)

﴿۳﴾(رواه البخارى ۲ :۷۶۴باب قوله تعالى وامهاتكم اللاتى ارضعنكم كتاب النكاح) (ورواه مسلم ۱ :۴۶۷ باب الرضاعة من ماء الفحل ورواه النسائى ۲ :۱۰۰ باب تحريم بنت الاخ من الرضاع)

.....

زینب د هندي لوړه ده. دواړو ددریمې مورپۍ اوڅکل او س دفقه حنفي په رڼا کښې دزید اوزینب په مینځ کښې عقد نکاح جائزده یا نه؟یعنی د ارضاعت د صورت محرمه ځیني دي یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی مولانافضل مولی صاحب دلبوړی مدرس حقانیه حال مهتمم دارالعلوم دلبوړی ۱۹۸۹ء

الجواب: دزید اوزینب په مینځ کښې نکاح حرامه ده. ځکه چه دادواړه رضاعی رورخوردی. قال رسول الله صل الله علیه اوآلیه وسلم: یحرم من الرضاع مایحرم من النسب﴿۱﴾وفی الدرالمختار: ولاحل بین رضیعی امـــراة لکونهمـــااخوین وان اختلف الزمن﴿۲﴾وهوالموفق

د نیا پئ څکلو والا په خپلو کښې رضاعی رور خوردی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوښځه خپلونمسوته چه هغه هلک اوجینئ وی پئ ورکړه. ایاددوئ په مینځ کښې به نکاح جائز وی؟ بینوا توجروا

المستفتی فضل هادی ......۱۹۷۴ء۱۹\۳\۱

الجواب: چونکه پئ څکلووالا په خپلو کښې رورخوردی. لهذاددوی په مینځ کښې نکاح جائزنه ده. کما صرحوابه﴿۳﴾وهوالموفق

﴿۱﴾(رواه البخاری ۵۱۰۰، ومسلم الرضاع ۱۲،۱۱، ۱۵ وغیرهما انظر تحفة الاشراف ۷:۳۰۱)

﴿۲﴾(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۴۴۳ باب الرضاع)

﴿۳﴾وفی الهندیة: یحرم علی الرضیع ابواه من الرضاع واصولهما وفروعهما من النسب والرضاع جمیعا حتی ان المرضعة لو ولدت من هذا الرجل او غیره قبل هذا الارضاع او بعده او ارضعت رضیعا او ولد لهذا الرجل من غیر هذه المرأة قبل هذا الارضاع او بعده او ارضعت امرأة من لبنه رضیعا فالکل اخوة الرضیع واخواته الخ.

(فتاویٰ عالمگیریه ۱:۳۴۳ کتاب الرضاع)

د رضاعی پلار د دویمې ښځې سره نکاح حرامه ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی دوه ودونه کړی وی، دواړه ښځې دده سره دی، داولې ښځې نه ئې شپږلوریانې او ځامن وو، بیا اولنې ښځه وفات شوه، بیاپلار هم وفات شواوداشپږبچی ددې کونډې سره پاتې شول، بیادې کونډې موردیوسړی سره واده اوکړو، لیکن دې خاوند ددې شپږوبچووالامورپئ هم څکلې وو، نوایاداښځه ددې سړی سره نکاح کولې شی؟ بینوا توجروا

الجواب: درضاعی پلارښځه (غیرمرضعه) حرامه ده، کمافی ردالمحتار ۳:۳۱ ویحرم من الرضاع اصوله وفروعه....وحلائل اصوله وفروعه(۱)

نوټ: داحکم هله دې چه رضاعت مسلم یامبرهن وی(۲) وهو الموفق

رضاعی ترور د محرماتو نه ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه مثلاًهندې یوهلک عمرو ته پئ ورکړی دی، اوس دامرضعه(هنده) دخپلې نسبی خورسره، ددې هلک نکاح کول غواړی، ایاداپه رنړادشریعت کښې جائزده؟

بینوا توجروا

المستفتی: مولوی عبدالصمدبن شیخ الحدیث

مولانامحمدعلی سواتی مدرس حقانیه..... ۱۸۱۹۱ء۱۹۷۲

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدر المختار ۲:۳۰۳ فصل فی المحرمات)

﴿۲﴾ وفی الهندية: الرضاع يظهر باحد امرين احدهما الاقرار والثانی البينة كذا فی البدائع ولا يقبل فی الرضاع الا شهادة رجلين او رجل وامرأتين عدول.

(فتاویٰ عالمگیریه ۲:۳۴۷ کتاب الرضاع)

الجواب: دا ښځه درضاعی ترور کیدلو په وجه دمحرماتو نه ده.

لحدیث: یحرم من الرضاع ما یحرم من النسب (متفق علیه) ﴿۱﴾. ولما فی الهندیة: ۱: ۳۶۵ یحرم علی الرضیع ابواه من الرضاع واصولهما وفروعهما (الی ان قالوا) واخوا المرضعة خاله واختها خالته﴿۲﴾، وفی ردالمحتار ۲: ۳۸۳ یعنی یحرم من الرضاع اصوله وفروعه وفروع ابویه وفروعهم وکذا فروع اجداده وجداته ﴿۳﴾.

قلت: الخالة فرع الجد الفاسد والجدة الصحیحة. وهو الموفق

د مزنیې په پیو باندې د پاللې شوې

هلک د زانی د لورسره د نکاح مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی دیوې ښځې سره زنا اوکړه اوولدزناهم پیداشو، دې مزنیې ښځې یو هلک ته دزناپئ ورکړه، اوس دزانی یوه لورده، نوایاددې مزنیې درضیع اودزانی دلورپه مینځ کښې نکاح جائزده، حالانکه زانی اومزنیه دواړه دزنااوددې ولدالحرام معترف دی حالانکه ددې ښځې یوخاوندهم نشته؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولانارحمٰن الدین بازارشیرینګل دیربالا..... ۱۹۷۹ء ۱۴۱۲۱

جواب: دامختلف فیه مسئله ده، اومحققین دعدم حرمت قائل دی.

قال العلامة الشامی فی ردالمحتار ۲: ۵۶۶ وحاصله ان فی حرمة الرضیعة بلبن الزنا علی الزانی وکذا

﴿۱﴾ (رواه البخاری ۲: ۷۶۴ کتاب النکاح باب قوله تعالیٰ: وامهاتکم اللاتی ارضعنکم. ورواه مسلم ۱: ۴۶۷ باب تحریم الرضاعة من ماء الفحل، ورواه النسائی ۲: ۱۰۰ باب تحریم بنت الاخ من الرضاع)

﴿۲﴾ (فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۳۴۳ کتاب الرضاع)

﴿۳﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۰۳ فصل فی المحرمات)

علی اصوله وفروعه روایتین کما صرح به القهستانی ایضاً وان الاوجه روایة عدم الحرمة﴿۱﴾. وهوالموفق

د رضاعی رور د خور سره نکاح جائزده

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه ګل رحمٰن دخیرالاسلام سره دګل رحمٰن دمورسینې نه پئ رولې دی،ایادخیرالاسلام دخورنکاح دګل رحمٰن سره جائزده؟ بینوا توجروا

المستفتی: میاں محمداسلام کاکاخیل

الجواب: په صورت مسئوله کښې ګل رحمن دخیرالاسلام دخورسره نکاح کولې شی،

کمافی شرح التنویر:وتحل اخت اخیه رضاعایصح اتصاله بالمضاف وبالمضاف الیه کان یکون لاخیه رضاعااخت نسباً الخ﴿۲﴾وهوالموفق......

د رضاعی رور د خور سره د نکاح مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زیداوعمرداسې دوه رضاعی رونړه دی.چه زیددعمرسره دعمردمورپئ څکلی دی،په رنړا د شریعت کښې ازجانب شیرده همه خویش شونداوازجانب شیرخوارزوجان او فروع.زیددپاره عمردهریوې خورسره نکاح ناجائزده،ایادعمردپاره د زید خور فهمیده یاسیده سره نکاح جائزده؟

بینوا توجروا

المستفتی: پروفیسرخیرالرحمٰن چارسده......۱۱۴جمادی الاول ۱۳۹۵ھ

﴿۱﴾(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۴۴۶ قبیل کتاب الطلاق)

﴿۲﴾(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۴۴۲ باب الرضاع)

الجواب: واضحه دې وی چه فهمیده او سیده د عمر رضاعی خوریانې نه دی بلکه د رضاعی رورنسبی خوریانې دی. لهذا د عمر د دوی سره نکاح جائز ده.

کما فی الدرالمختار: وتحل اخت اخیه رضاعا یصح اتصاله بالمضاف کان یکون له اخ نسبی له اخت رضاعیة وبالمضاف الیه کان یکون لاخیه رضاعاً اخت نسبا الخ (هامش ردالمحتار ۲: ۵۶۱)﴿۱﴾، وبمعناه فی جمیع الفتاویٰ ﴿۲﴾. وهوالموفق

د رضیع د مرضعې ټول اولاد سره نکاح جائز نه ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوې جینۍ دیوې ښځې پئ اورول. اوس د دې جینۍ نکاح د دې ښځې صرف یوزوئ سره چه هغه وخت ئې پئ څکل نه کېږی یادهریوزوئ سره به ئې نکاح نه کېږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: امیرفاضل ضیاء راولپنډی....۱۹۷۵ء\۴\۲۲

جواب: د دې مرضعې ټول اولاد د دې جینۍ سره نکاح نشی کولې. کما فی الخلاصة ۲۴۴:۱ ولورضعت امراة صبیایحرم علیه من یقدم من اولادومن تاخر﴿۳﴾وهوالموفق

﴿۱﴾(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۴۴۲ باب الرضاع)

﴿۲﴾قال العلامة ابن نجیم: (قوله: وتحل اخت اخیه رضاعا) یصح اتصاله بکل من المضاف والمضاف الیه وبهما کما قدمناه فی نظائره فالاول ان یکون له اخ من النسب ولهذا الاخ اخت رضاعیة والثانی ان یکون له اخ من الرضاع له اخت نسبیة.

(البحر الرائق ۳: ۳۹۶ کتاب الرضاع)

﴿۳﴾(خلاصة الفتاویٰ ۲: ۱۲ قبیل الفصل الخامس فی الاکفاء)

د اخوت رضاعی باوجود نکاح حرامه او ددې نه منکرکیدل یا کول حرام بلکه کفردې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه هندې خپلې نمسو (هلکانو اوجینکو) ته درضاعت په ورځو کښې پئ ورکړی دی، ایاددوی په مینځ کښې نکاح کیدلې شی؟ اوهغه صلاح کارددې حرمت ختمولو د پاره هندې ته باوجود پئ ورکول باندې دمکمل شهادت نه منکره کوی مجرم دې یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالرشیداوګئ مانسهره...... ۱۲۲ربیع الاول ۱۴۰۱ھ

الجواب: داخوت رضاعی دوجه نه ددې نمسو (هلکانواوجینکو) په مینځ کښې نکاح حرامه ده (قرآن)﴿۱﴾ اود شهادت شرعیه باوجودمنکرکیدل یاکول حرام بلکه کفردې؟ ﴿۲﴾ وهوالموفق

رضاعی خورزې سره نکاح صحیح نه ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه هندې یوې جینئ عمرې

﴿۱﴾ قال الله تبارک وتعالیٰ: حرمت علیکم امهتکم وبنتکم واخواتکم وعمتکم وخلتکم وبنت الاخ وبنٰت الاخت وامهتکم التی ارضعنکم واخواتکم من الرضاعة.

(سورة النساء پاره:۴، رکوع:۱۵، آیت: ۲۳)

﴿۲﴾ قال الشیخ محمد عمر النسفی: واستحلال المعصیة صغیرة کانت او کبیرة کفر اذا ثبت کونها معصیة بدلیل قطعی...... وعلی هذه الاصول یتفرع ما ذکر فی الفتاویٰ من انه اذا اعتقد الحرام حلالاً فان کانت حرمته لعینه وقد ثبت بدلیل قطعی والا فلا بان یکون حرمته لغیره او ثبت بدلیل ظنی...... فقال من استحل حراما وقد علم فی دین النبی علیه السلام تحریمه کنکاح ذوی المحارم او شرب الخمر...... من غیر ضرورة فکافر وفعل هذه الاشیاء بدون الاستحلال فسق.

(شرح العقائد ۱۲۰ بحث استحلال المعصیة کفر)

ته دخپل زوئ سره پئ ورکړل،اوس دهنده(مرضعه)زوئ اود عمره (رضیعې) لور نکاح کولې شی؟ بینوا توجورا

المستفتی: حافظ عطاءالرحمٰن کاملپوری(متعلم حقانیه) ۱۹۷۴ء۲۳\۲\

الجواب: چونکه په رضاعت کښې دمقدم اومؤخرحکم یوشان دې، کمافی خلاصه الفتاوی ۲:۲۴۴،ولوارضعت امراة صبیایحرم علیه من یقدم من اولادها ومن تاخر(۱) لهذاداجینئ ددې هلکانورضاعی خورده،اوددې عمرې لور ددې هلکانوخورزه ده،هغه چه حرام ده.لحدیث یحرم من الرضاع مایحرم من النسب(۲) وهی السبع المذکورة فی قوله تعالی:حرمت علیکم(الایة)ومنهابنات لاخت(۳) وهوالموفق

رضاعی ترور سره نکاح صحیح نه ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دعمریوه ښځه وه ددې نه یوه جینئ پیداشوه اوهغه واده کړې شوه اودعمرښځه مړه شوه، بیا عمر دویم واده اوکړو،ددې ښځې نه ئې زیدپیداشونودهغه ړومبئ ښځې لور د زیدخورجوړه شوه،بیادې خورزیدلره پئ ورکړه،چه کله زیدهم واده اوکړو، نو دده هلک بکرپیداشو،اوددې خورئې جینئ پیداشوه نوایادبکردپاره دا جینئ جائزده یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: سید احمدشاه متعلم حقانیه...۱۹۷۵ء۲۲\۱۱\

---

(۱) (خلاصة الفتاویٰ ۲:۲۱۲ قبیل الفصل الخامس فی الاکفاء)

(۲) (رواه البخاری فی کتاب الشهادات باب الشهادة علی الانساب والرضاع، ورواه مسلم فی کتاب الرضاع باب تحریم الرضاعة من ماء الفحل، ورواه النسائی فی النکاح باب تحریم بنت الاخ من الرضاع من حدیث ابن عباس رضی الله عنه)

(۳) قال الله تبارک وتعالیٰ: حرمت علیکم امهتکم وبنٰتکم واخواتکم وعمتکم وخلتکم وبنت الاخ وبنت الاخت. (سورة النساء پاره: ۴، رکوع:۱۵، آیت:۲۳)

الجواب: چونکه په رضاعت کښې دمقدم اومؤخرحکم یوشان دې. کمافی الخلاصة ۱: ۲۴۴ولوارضعت امراة صبیایحرم علیه من یقدم اولادهاومن تاخر﴿۱﴾ لهذاداجینئ ددې هلک بکر دپاره رضاعی ترورده اومحرمه ده، لحدیث یحرم من الرضاع مایحرم من النسب﴿۲﴾ وفی الدرالمختارعلی هامش ردالمحتار۳۸۳: ۲وحرم الکل ممامرتحریمه نسباومصاهرة رضاعا﴿۳﴾وهوالموفق

د رضاعي خورئی سره نکاح حرام ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوهلک دخپلې نیاپئ ځکلی دی، ددې نیالورچه ددې هلک ترورده دلورسره ددې هلک نکاح جائزده؟ بینوا توجروا

المستفتی: نورحبیب شاهین چپل میکرشپقدر...... ۱۹۷۵ء۱۱۳۱

جواب: ددې هلک ددې جینئ سره نکاح حرامه ده.

لقوله ﷺ: یحرم من الرضاع ما یحرم من النسب رواه الشیخان﴿۴﴾.

وفی الدرالمختار: حرم علی المتزوج بنت اخیه واخته وبنتها (الی ان قال) وحرم الکل مما مر تحریمه نسباً ومصاهرة رضاعا الا ما استثنیٰ فی بابه، (باب المحرمات)﴿۵﴾.

وهوالموفق

﴿۱﴾ (خلاصة الفتاویٰ ۲: ۱۲ قبیل الفصل الخامس فی الاکفاء)

﴿۲﴾ (الصحیح البخاری ۲: ۷۶۴ کتاب النکاح باب قوله تعالیٰ وامهاتکم اللاتی ارضعنکم)

﴿۳﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۳۰۲ فصل فی المحرمات)

﴿۴﴾ (رواه البخاری ۲: ۷۶۴ کتاب النکاح، ومسلم ۱: ۴۶۷ کتاب الرضاع)

﴿۵﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۳۰۱، ۳۰۲ فصل فی المحرمات)

د ناسکه نیا پۍ څکلو سره د حقیقی ماما زادې سره هم حرمت رضاعت ثابت کیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه څه دخپل مامادلورسره واده کول غواړم.لیکن ماته ځما ناسکه نیاهغه چه ځمادنیکه ښځه ده خو لیکن نه ځمادمورموره نه ځمادماما،هغې ماته پۍ راکړی دی.نوایااوس څه دخپل حقیقی مامادلورسره نکاح کولې شم؟بینوا توجروا

المستفتی: سردرازخان دیربازاردیربالا.....۲۹\۱شعبان ۱۴۰۲ھ

الجواب: چونکه دلبن الفحل په قاعده باندې دنیکه ټول اولادستاسورضاعی رونړه خویندې دی،لهذاتاسو دخپل سکه مامادلورسره نکاح نشئ کولې.

کما فی رضاع الهندیة ۱:۳۴۳ وهذه الحرمة کما تثبت فی جانب الام تثبت فی جانب الاب وهو الفحل الذی نزل اللبن بوطئه کذا فی الظهیریة، یحرم علی الرضیع ابواه من الرضاع واصولهما وفروعهما من النسب الخ﴿۱﴾. وهوالموفق

د مرضعې د دویم خاوند نه پیدا شوې جینۍ سره د رضیع د نکاح مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه بنده عهدطفولیت کښې دیوې ښځې پی څکلی دی، ماچه دکوم خاوندپه موجودګۍ کښې پۍ څکلی وو،هغه وفات شوې دې،ذکرشوې ښځې بیادویم سړی سره نکاح اوکړه،او ددې دویم خاوندنه ئې یوه جینۍ پیداشوه.اوس بنده ددې جینۍ سره کوژدنه اوکړه،دکوژدنې نه مخکښې بنده ددې مسئلې باره کښې دیومولوی صاحب

﴿۱﴾ (فتاوی عالمګیریه ۱:۳۴۳ کتاب الرضاع)

نه پوښتنه اوکړه، نوهغه دانکاح صحیح اووئیله، اودلیل ئې دابیان کړو، چه
چونکه ستادپیو په وخت کښې خاوندبدل وو، اواوس دجینئ پلاربدل دې،
لیکن ماته تشفی اونه شوه تاسوصاحبان دفتوی په رڼاسره څه فرمائی؟
بینوا توجروا

المستفتی: نادرخان منیجرحبیب بینک ناوګئ باجوړ...... ۱۹۷۷،۱۸/۱۹

الجواب: محترم: په تاسوباندې ددې ښځې (مرضعې) ټولې لوریانې حرامې
دی، په دې کښې څه اختلاف نشته.

کما فی خلاصة الفتاویٰ ۱: ۲۴۴ ولو ارضعت امرأة صبیا یحرم علیه من یقدم من اولادها ومن تأخر﴿۱﴾ وفی الهندیة ۱: ۳۶۵ یحرم علی الرضیع ابواه من الرضاع واصولهما وفروعهما من النسب والرضاع جمیعا حتی ان المرضعة لو ولدت من هذا الرجل او غیره قبل هذا الارضاع او بعده (الی ان قال) فالکل اخوة الرضیع واخواته﴿۲﴾. وهو الموفق

په پیو کښې د اصلی او غیراصلی تقسیم جاهلانه تقسیم دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه جی خان اولال زمرود
دتره ځامن دی، دې دواړودخپلې سکې تروریئ څکلی وو، مګرفرق دادې چه
لال زمرود د تروراصلی پئ څکلی دی، اوجئ خان دترورد خاوندوفات کیدلو
نه تقریباشل کاله پس کوم پئ چه راوتلی دی هغه غیراصلی پئ څکلی دی نو
آیا جی خان دپاره دلال زمرود دکومې لورسره نکاح صحیح ده؟ بینوا توجروا
المستفتی: شیرولی خان آزادکشمیررجمنټ بلوچستان ۱۷رمضان المبارک ۱۴۰۹ھ

الجواب: په صورت مسئوله کښې په دې سړی جی خان باندې دزمرودټولې
لونړه حرامې دی، داصلی اوغیراصلی تقسیم جاهلانه تقسیم دې، کمافی
رضاع شرح التنویر: ولوبکرااومیتة اوآئسة﴿۳﴾وهو الموفق

﴿۱﴾ (خلاصة الفتاویٰ ۲: ۱۲ قبیل الفصل الخامس فی الاکفاء)
﴿۲﴾ (فتاویٰ عالمګیریه ۱: ۳۴۳ کتاب الرضاع)
﴿۳﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۴۳۷ باب الرضاع)

د رضاعی زوی د ښځې سره نکاح جائزنه ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دوه رونړه دی، د مشر رور ښځې کشرروته پئ ورکړه اچانک په څه حادثه کښې دا کشررورووفات شو، ایا مشروردپاره دکشرورمنکوحې سره نکاح جائزده؟ بینوا توجروا

المستفتی: شیرزمان پیرپیائی.....۱۹۷۳ء۱\۷\۵

جواب: درضاعی زوئ ښځه دمحرماتونه ده، کمافی الهندية: وامراةالرضیع حرام علی الرجل(هندیه: ۱:۳٦٦)﴿۱﴾وهوالموفق

د رضاعی تره سره نکاح جائز نه ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دشریف ښځې دخپلې خور لورته پئ ورکړه، ایاددې جینئ اودشریف درورپه مینځ کښې نکاح جائزده؟ بینوا توجروا

المستفتی: روح الامین پیش امام بابوزئ ضلع مردان

جواب: چونکه داسړې ددې جینئ رضاعی تره دې. لهذاددوی په مینځ کښې نکاح حرامه ده، بدلیل روایة البخاری: لیلج علیک افلح فانه عمک من الرضاعة﴿۲﴾وصرح به

﴿۱﴾ (فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۳۴۳ کتاب الرضاع)

﴿۲﴾ وعن عائشة قالت جاء عمی من الرضاعة فاستاذن علی فابیت ان اذن له حتی اسأل رسول الله ﷺ فجاء رسول الله ﷺ فسألته فقال انه عمک فاذنی له قالت فقلت له یا رسول الله انما ارضعتنی المرأة ولم یرضعنی الرجل فقال رسول الله ﷺ انه عمک فلیلج علیک وذلک بعدما ضرب علینا الحجاب، متفق علیه.

(مشکوة المصابیح ۲: ۲۷۳ باب المحرمات)

فی جمیع کتب الفروع﴿۱﴾وهو الموفق

رضاعی ترور هم د محرماتو نه ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دوه سکه خویندې دی کشرې خوردمشرې پئ څکلی دی.اوس دمشرې خورلورده اوکشرې خور هلک دې ددې دواړونکاح صحیح ده یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی عزیزالرحمٰن بازارګیئ صوابی۱۹ربیع الثانی۱۴۰۲ھ

جواب: داجینئ ددې هلک رضاعی توررده چه دمحرماتو نه ده،والمسئله من الواضحات لانه یحرم من الرضاع مایحرم من النسب﴿۲﴾وهو الموفق

په رضاعت کښې د مقدم او مؤخر اولاد حکم یوشان دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دهندې نومې ښځې دخیتې نه جینکئ هلکان موجود وو. نیزیوهلک مشرناسکه دهغې خاوندنه هم موجودوو،چه دهغه یوهلک پیداشواوپخپله دذکرشوې هندې سره هم یوه ماشوم پیداشو.چه ددې سره هندې پسرپسرذکرشوؤته پئ ورکړه،ددې نه رضاعت ثابت شو.ددې نه پس دهندې بل زوئ یوه لورپیداشوه نوپه دې صورت کښې په مینځ دذکرشوې پسرپسرمشر هغه چه هندې ورته پئ ورکړی وو.اودلورپسرثانی عقدنکاح په رڼړا دشریعت کښې صحیح ده، نور

﴿۱﴾ وفی الهندیة: یحرم علی الرضیع ابواه من الرضاع واصولهما وفروعهما من النسب والرضاع جمیعا...... واخوا الرجل عمه واخته عمته الخ.

(فتاویٰ عالمگیریه ۲:۳۴۳ کتاب الرضاع)

﴿۲﴾ (رواه البخاری ۲:۷۶۴ کتاب النکاح، ورواه مسلم ۱:۴۶۷ باب تحریم الرضاعة کتاب الرضاع، ورواه النسائی ۲:۱۰۰ باب تحریم بنت الاخ من الرضاع)

وضاحت مسئله داده چه درشتي په اعتبارسره ذکرشوي پسرپسراود لور پسرثاني پخپلو کښي دتره رونړه خويندي دی مګرذکرشوي پسرپسردخپل پلو نوی ځيګل شوي تره سره دخپلې نيايې اوځکل ،ددې وجه نه دصورت مسئولې وضاحت طلب دې؟ بينوا توجروا

المستفتی: محمدوارث.....۵\۲\۱۹۷۴

الجواب: چونکه په رضاعت کښي دمقدم اومؤخرحکم يوشان دې، کما في الخلاصة الفتاوی ۲:۲۴۴۱ وغيرها(۱) لهذادهندي ټول اولاددې ذکرشوي سری دپاره رونړه خويندي رضاعي دی اوددې اولاددې ذکرشوې هلک ورپورته او وروسته دی چه دحديث يحرم من الرضاع مايحرم من النسب(۲) اووضاحت دفقهاءکرامويه بنيادباندي حرام دي(۳) وهوالموفق

د ميرنی رضاعی وراره سره نکاح جائز نه ده

سوال: څه فرمائی علماءدين دي مسئلي باره کښي چه زيداوبکرپلار شريک رونړه دی .دپلارتوم ئې خالدحالاتکه دزيديورضاعی رورعمرودې هغه دزيد

(۱) قال العلامة طاهر بن عبد الرشيد: ولو ارضعت امرأة صبيا يحرم عليه من يقدم من اولادها ومن تأخر.

(خلاصة الفتاوی ۲:۱۲ قبيل الفصل الخامس فی الاکفاء)

(۲) رواه البخاری ۲:۷۶۳ باب قوله تعالیٰ وامهاتکم اللتی ارضعنکم، ورواه مسلم ۱:۴۶۷ باب تحريم الرضاعة من ماء الفحل، ورواه النسائی ۲:۱۰۰ باب تحريم بنت الاخ من الرضاع)

(۳) قال العلامة الحصکفی: ويثبت به وان قل امومية المرضعة للرضيع ويثبت ابوة زوج مرضعة اذا کان لبنها منه له والا لا کما سيجئ فيحرم منه ای بسببه ما يحرم من النسب رواه الشيخان.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۳۳۹ باب الرضاع)

د موریئ ځکلی دی، اوس دعمرویوه لورده، ایابکرددې عمرودلورسره نکاح کولې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمودشاه دارالعلوم فیض الاسلام نسته چارسده ۱۴۰۰/۱۱/۱۷/۱۲ھ

جواب: که چرته داپئ دخالدنه وی نودلبن الفحل مسئلې په بنیادبانده بکرهم دعمرورضاعی روردې ددې وجه نه دبکردعمرودلورسره نکاح حرامه ده، ځکه چه داجینئ دزیداودبکررضاعی وریره ده. وقال النبي علیه سلام یحرم من الرضاع مایحرم من النسب﴿۱﴾وهوالموفق

د بکر د پاره د مرضعې هر اولاد سره نکاح ناجائز ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زیداوبکریوځائ دزید د موریئ ځکلی دی، اوس بکردزیددمشرې خورلوردکوره اغواکړه، اوددې سره نکاح کول غواړی، ایادانکاح کول جائزدی؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولانا محمدیونس لنګا کوټې ایبټ آباد:......۱۹۷۵ء/۱/۳۱۵

جواب: دبکردپاره ددې مرضعې د(پئ ځکلووالابنځې) د هراولادسره نکاح کول جائزنه دی کمافی الخلاصه ۲۴۴:۱ولوارضعت امراة صبیا یحرم علیه من یقدم من اولادهاومن تاخر﴿۲﴾وهٰکذا فی سائر کتب الفتاوی﴿۳﴾وهوالموفق

﴿۱﴾ (رواه البخاری ۲: ۷۶۴ باب قوله تعالیٰ وامهاتکم اللاتی ارضعنکم، ورواه مسلم ۱: ۴۶۷ باب تحریم الرضاعة من ماء الفحل، ورواه النسائی ۲: ۱۰۰ باب تحریم بنت الاخ من الرضاع)

﴿۲﴾ (خلاصة الفتاویٰ ۲: ۱۲ قبیل الفصل الخامس فی الاکفاء)

﴿۳﴾ وفی الهندیة: یحرم علی الرضیع ابواه من الرضاع واصولهما وفروعهما...... حتی ان المرضعة لو ولدت من هذا الرجل او غیره قبل هذا......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

د پئ ورکونکې والا د ټول اولاد سره د پئ څکونکی نکاح نشی کولې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه مونږ دوه رونړه بهادرخان اوبهادرسیدیو، ځمادماما لورلعلی کنور ځمادمورپئ څکلی دی، اودې جینئ ته دپیو ورکولو نه لس ورځې پس مورځه دپئونه وارؤلم، حالانکه ځمارور بهادرخان ځمانه دوه نیم کاله مشردې، مطلب دادې چه ما او لعلی کنور یوځائ پئ څکلی دی، اوس دمشررور بهادرخان کوژدنه دلعلی کنور سره اوشوه، دلته علماءکرام وائی چه دانکاح نشی کیدئ، تاسوصاحبان دفتوی په رنړا کښې مونږ خبر کړئ؟بینوا توجروا

المستفتی: بهادرسید چترال........۲۳\۴\۱۹۷۵ء

جواب: ددې مرضعې (پئ ورکولو والا) هر اولاد سره ددې جینئ نکاح نشی کیدئ، ازجانب شیرده همه خویش شوند﴿۱﴾وفی الخلاصه ۲۴۴:۱ ولوارضعت امراة صبیایحرم علیه من یقدم من اولادهاومن تاخر﴿۲﴾وهکذافی سائر کتب الفتاوی﴿۳﴾وهوالموفق

(بقیه حاشیه) الارضاع او بعده او ارضعت رضیعاً او ولد لهذا الرجل من غیر هذه المرأة قبل هذا الارضاع او بعده او ارضعت امرأة من لبنه رضیعا فالکل اخوة الرضیع واخواته الخ.

(فتاویٰ عالمگیریه ۱ :۳۴۳ کتاب الرضاع)

﴿۱﴾ (شرح الوقایة ۲ :۶۷ کتاب الرضاع)

﴿۲﴾ (خلاصة الفتاویٰ ۲ :۱۲ قبیل الفصل الخامس فی الاکفاء)

﴿۳﴾ وفی الهندیة: یحرم علی الرضیع ابواه من الرضاع واصولهما وفروعهما من النسب والرضاع جمیعا حتی ان المرضعة لو ولدت من هذا الرجل او غیره قبل هذا الارضاع او بعده او ارضعت رضیعا او ولد لهذا الرجل من غیر هذه المرأة قبل هذا الارضاع او بعده او ارضعت امرأة من لبنه رضیعا فالکل اخوة الرضیع واخواته الخ.

(فتاویٰ عالمگیریه ۱ :۳۴۳ کتاب الرضاع)

د رضاعی پلار د دویمې ښځې لور سره نکاح حرام ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زید دیو ښځې پئ اوځکل په دې کښې ددې ښځې یولورهم شریکه وه، دا ښځه دبکر ښځه ده، دبکر دویمه ښځه زاهده ده، ددې لورزید دپاره په نکاح کښې اخستل جائزدی یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: تاج محمد......١٩٧٤/١٤/٢٠

جواب: دبکر ددې لورسره هم دزید نکاح حرامه ده، وفی الهندیة: یحرم علی الرضیع ابواه من الرضاع واصولهما وفروعهما(الی ان قال)اوولدلهذالرجل من غیره هذاالمراة قبل هذا الارضاع اوبعده﴿١﴾وهوالموفق

د رضاعی خور رور د لاعلمئ په بنیاد سره د کړې شوې نکاح حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه نوازاومقصوده رضاعی رور خوردی، لیکن دلاعلمې په بنیادسره ددوی پخپلو کښې نکاح اوکړې شوه، اوس شرعی حکم څه دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: حبیب الله جامع مسجد کوه مری

جواب: که چرته دارضاعت مبرهن یامسلم وی نوتفریق به ضروری وی، اود خاوند متارکت یادحاکم تنسیخ نه مخکښې دا ښځه (مقصوده) دویم ځائ کښې نکاح نشی کولې﴿٢﴾ نیزدا ښځه دنفقه یادعصمت دوجه نه په ذریعه

﴿١﴾ (فتاوی عالمگیریه ١: ٣٤٣ کتاب الرضاع)

﴿٢﴾ قال العلامة ابن عابدین: (قوله الا بتفریق القاضی لتضمنها حق العبد) فلا بد من القضاء ای ان لـم توجد المتارکة لما فی النهر الحاصل ان الملهب عندنا کما قال الزیلعی فی اللعان ان النکاح لا یرتفع بحرمة الرضاع والمصاهرة بل یفسد...... وفی الفاسد لابدمن تفریق القاضی او المتارکة بالقول فی المدخول بها وفی غیرها یکتفی بالمفارقة بالابدان.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ٢: ٤٤٨ قبیل کتاب الطلاق)

دمسلمان حاکم تنسیخ دنکاح کولې شی. کما فی الحیله الـجزه﴿۱﴾وهوالموفق

د وادہ نه پس رضاعت ثابت کیدلو باندې متارکت ضروری دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې بارہ کښې چه زینب یوهلک ته پئ ورکړه،بیائې دخپلې لوروادہ دهغه سره اوکړو.دوادہ په وخت یادووادہ نه مخکښې درضاع تذکره اونه شوه بیادوادہ نه څوکاله پس ددې تذکره اوشوه څه شرعی شهادت موجودنه دې اوس ددې څه حکم دې؟بینوا توجروا

المستفتی: مولاناغلام جلیل صاحب مدرس مدرسه مفتاح العلوم هنګو ۱۹۸۲ء١٠١١٧

جواب: که چرته ښځه خاوندیاصرف ښځه ددې مرضعې تصدیق کوی نوپه دې خاونددې ښځې پریښودل ضروری دی(کمـــاقی ردالمحتـــار۵۶۸:۲)﴿۲﴾ وهوالموفق

د وادہ نه پس د رضاعت دعوٰی او د انکارمسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې بارہ کښې چه دیونابالغې جینئ پرورش نیا کړې وو،دې نیاددې وادہ دخپل یونمسی سره اوکړو،جینئ بالغه شوه بلکه بلوغت باندې هم اته لس کاله تیرشول،جینئ په دویم ځائ کښې وادہ کول اوغوښتل بس لاړه بهانه ئې جوړه کړه چه دې جینئ دنیاپئ څکلی دی،سینه ئې څکلې ده،چه هغه ډیره بوډهې اوزیات عمروالاوه،نیاوفات

﴿۱﴾(حیله ناجزه ۸۶،۱۶۹ للشیخ اشرف علی التهانوی)

﴿۲﴾قال العلامة ابن عابدین: تنبیه: فی الهندیة تزوج امرأة فقالت امرأة ارضعتکما فهو علی اربعة اوجهٍ، ان صدقاها فسد النکاح...... وان کذباها وهی عدلة فالتنزه المفارقة...... وکذا لو شهد غیر عدول او امرأتان او رجل وامرأة وان صدقها الرجل وکذبتها فسد النکاح...... وان بالعکس لا یفسد ولها ان تحلفه ویفرق اذا نکل.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۳۴۸ قبیل کتاب الطلاق)

شوه بهرحال په بې فکرې او مجبورۍ کښې دجينۍ دنکاح دپاسه نکاح دبل هلک سره اوتړله،صرف يوه شپه تيره شوه سحردا ځوان چه مفرور وو،گرفتار شو اوجيل ته لاړو رومبيې ځوان دې لره طلاق نه دې ورکړې اونه ئې طلاق ورکول غوښتل تاسو دفتوى په رڼاکښې اوښائې چه درضاعت دعدم ثبوت په صورت کښې سابقه يعنى اولنې نکاح بحاله قائمه ده يانه؟ ياده دې وى چه تراوسه پورې څه جانبدارشهادت تاحال موجودهم نه دې؟ بينوا توجروا

المستفتى: شيرمحمد اكبرپوره پبى نوشهره...... ١٩٧٢ء\٦\٢٤

جواب: كه چرته شهادت شرعى يعنى دوه سړى يايوسړې دوه ښځې موجودنه وى نودې سره ددې هلک نكاح ددې جينۍ سره په خپل حال باقى ده،په شرط ددې چه دې هلک ددې جينۍ دنيادسينې نه پئ څکلوباندې اصرارنه وى كړې اونه دااصرارپه وخت،چه مثلادائې ونيلې وى چه خبره حقيت ده دا صحيح ده،څه ددې نه واپس كيږم نه،نكاح كالعدم شوه اوائنده دپاره نكاح حرامه ده.

وفى الهندية: الرضاع يظهر باحد الامرين احدهما الاقرار والثانى البينة ولا يقبل فى الرضاع الاشهادة رجلين او رجل وامرأتين (١:٣٧٠) وفيها ايضا ولو تزوج امرأة ثم قال بعد النكاح هى اختى من الرضاعة او ما اشبهه ثم قال او همت ليس الامر كما قلت لا يفرق بينهما استحسانا ولو ثبت على هذا المنطق وقال هو حق كما قلت فرق بينهما ولو جحد بعد ذلك لا ينفعه جحوده﴿١﴾ وفى ردالمحتار بمعناه (٢:٥٦٦)﴿٢﴾. وهو الموفق

﴿١﴾ (فتاوىٰ عالمگيرية ١:٣٤٧ كتاب الرضاع)

﴿٢﴾ قال العلامة الحصكفى: والرضاع حجته حجة المال وهى شهادة عدلين او عدل وعدلتين، وقال العلامة ابن عابدين: وكذا لو شهد غير عدول او امرأتان او رجل وامرأة وان صدقها الرجل و كذبتها فسد النكاح...... وان بالعكس لا يفسد ولها ان تحلفه ويفرق اذا نكل.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ٢:٤٤٨ قبيل كتاب الطلاق)

د حرمت رضاعت دوجه نه د نکاح، متارکت، مهر، او اولاد وغیره مسائل

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسائل ذیل باره کښې چه هندې دخپلې لور جمیلې سره خپل وراره زیدته پئ ورکړی دی او(۱) دجمیلې ددویمې خور رضې سره دزیدنکاح جائزده یانه؟(۲)که چرته جائزنه وی اودغفلت دوجهې نه نکاح شوې وی اودرې څلوربچی هم پیداشوې وی نواوس تفریق واجب دې یانه؟(۳)که چرته تفریق واجب وی نودې ښځې(رضې) ته مهرورکول واجب دی یانه؟(۴)که چرته دتفریق نه پس رضیه غواړی چه دخپلوبچوسره یوځائ د زیدپه کوراوسیږم نودشریعت په رنړاکښې څنګه ده؟ دمهرنه بغیرهغه سونا چاندی کالی وغیره چه زیدرضې ته ورکړی دی هغه واپس اخستلې شی؟(۲) د بچونه چه کوم ژوندی دی په دوې باندې دمورحق دې یاپلارددوی حقدار دې؟(۷) ایا په دې بچوباندې دولدالزنااطلاق جائزدې یانه؟

تفصیل: هندې دزیددرضاعت متعلق پخپله اقرارکړې دې چه زیدمایوځل دپئ ورکولوپه غرض باندې غیږ کښې کښېنولولیکن ماته دایادنه دی چه ده پئ څکلی دی یانه،دزیدمنکوحه رضیه هم اقرارکوی چه تاته ځماموربئ درکړې دی مادې نه اوریدلی دی دزیدمورهم اقرارکوی چه ځماپه سینه کښې دپیودنشت والی دوجه نه دوه درې ځل هندې زیدته پئ ورکړی دی ددې نه علاوه دزیدپلارهم وائی چه ځماترورېوځل هندې ته وئیلی ووچه تا خو زیدته پئ ورکړی دی،ایادیوبل سره رشته داری نشی کولې؟ بینوا توجروا

المستفتی:قاری نورالله دارالعلوم عربیه اسلامیه رستم مردان، یکم فروری ۱۹۸۴ء

جواب:(۱) بشرط ثبوت رضاع،زیدباندې دمرضعې(هنده) ټولې لوریانې حرامې دی(۱)

---

(۱) وفی الهندیة: یحرم علی الرضیع ابواه من الرضاع واصولهما وفروعهما من النسب والرضاع جمیعا.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۳۴۳ کتاب الرضاع)

(۲) بشرط ثبوت رضاع متارکت اومفارقت واجب اوضروری دي. (۳) د دخول دوجه نه مهرورکول ضروری دی(۱)- (۴) په جدا کمره کښې اوسیدلې شی، (۵) عاریت واپس کیدلې شی نه تملیک (٦) ددواړوحق اولادباندې موجوددې، (۷) دشبه عقددوجه نه داحلالی دې حرامی نه دې(۲)

نوټ: کومه پورې چه پئ ځکل یقینی نه وی نوحرمت رضاعت ثابت کیدلې نشی (اشباه والنظائر)(۳)وهوالموفق

(۱) قال العلامة ابن عابدين: تزوج امرأة فقالت امرأة ارضعتكما فهو على اربعة اوجه ان صدقاها فسد النكاح ولا مهر ان لم يدخل وان كذباها وهى عدلة فالتنزه المفارقة والافضل له اعطاء نصف المهر لو لم يدخل والافضل لها ان لا تأخذ شيئا ولو دخل فالافضل دفع كماله والنفقة والسكنى والافضل لها اخذ الاقل من مهر المثل والمسمى لا النفقة والسكنى ويسعه المقام معها وكذا لو شهد غير عدول او امرأتان او رجل وامرأة وان صدقها الرجل وكذبتها فسد النكاح والمهر بحاله وان بالعكس لا يفسد ولها ان تحلفه ويفرق اذا نكل.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۴۸ تنبيه، قبيل كتاب الطلاق)

(۲) وفى الهندية: رجل مسلم تزوج بمحارمه فجئن باولاد يثبت نسب الاولاد منه عند ابى حنيفة رحمه الله.

(فتاوىٰ عالمگيرية ۱: ۵۴۰ الباب الخامس عشر فى ثبوت النسب)

(۳) قال العلامة ابن نجيم المصرى: لو ادخلت المرأة حلمة ثديها فى فم الرضيع ولا يدرى ادخل اللبن فى حلقه ام لا لا يحرم النكاح لان فى المانع شكا كذا فى الولولجية.

(الاشباه والنظائر ٦۲ القاعدة الثالثة اليقين لا يزول بالشك)

باب حرمة المصاهرة

مصاهرت کښې حرمت همیشه د پاره دې تجدید د نکاح نه څه نه جوړیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دیوسړی د خپلې ښځې د مورسره مس بالشهوت اوشو آیا دا ښځه خاوندباندې بغیر دتفریق دقاضی یا د بعدالمتارکت یا بعدانقضاء العدت نه تجدید دنکاح سره ددې خاوند دوباره ښځه جوړیدلې شی یانه؟ ځکه چه ددې جزئیاتو نه معلومیږی چه تجدید د نکاح سره صحت کیدلې شی عبارت دادې.الحرمة المصاهرة لایرتفع النکاح حتی لایحل لهاالتزوج بآخرالا بعد المتارکة وانقضاء العدة والوطی بهالایکون زنا (شامی ۲:۲۸۳) بینوا توجروا

المستفتی: مولانامحمدشریف بیسک ګدون صوابی....یکم محرم۱۳۹۷ھ

جواب:کوم سړې چه دخپلې خوابنې سره جماع وغیره اوکړی نوپه ده باندې خپله ښځه همیشه دپاره حرامیږی، کمافی شرح التنویر:قبل ام امراة حرمت علیه امراة مالم یظهراخ(۱) فقهاءکرام باب المحرمات کښې چه کوم محرمات ذکرکوی چه کوم همیشه دپاره حرام وی اوکوم عبارت چه تاسونقل کړې دې په دې کښې مسطوردې چه نکاح مرتفع کیږی نه څنګه چه ظهار او لعان سره مرتفع کیږی نه دامرادنه دې چه تجدیددنکاح سره به کارجوړ شی.
وهوالموفق

د حرمت مصاهرت د اثبات د پاره د ګواهانو نصاب

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه ایادحرمت مصاهرت د

(۱) (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۳۰۶ فصل فی المحرمات)

اثبات دپاره دزنا په شان څلورګواهان ضروری دی یادوه ګواهان کافی دی؟ بینوا توجروا

المستفتی: سید رحیم خان هنګو

الجواب: دزنانه علاوه دنورودعاوی اثبات دددووسړو یاد یو سړی او د دوو ښځو ګواهی سره کافی ده پس دحرمت مصاهرت داثبات دپاره هم د دوو سړو یا د یو سړی او دوو ښځو ګواهی کیدلې شی.

وفی الدرالمختار: ولغيرها من الحقوق سواء كان الحق مالا او غيره كنكاح وطلاق ووكالة...... رجلان او رجل وامرأتان (۴:۵۱۴) ﴿۱﴾. وهوالموفق

په حرمت مصاهرت کښې دشهادت نه کیدلوپه صورت کښې دارو مدار د خاوند په تسلیم او تصدیق باندې دې

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه دیو سړی ښځه او ساس دواړه په یو کټ باندې اوده ؤ او س ساس لره ښځې ګڼړلو سره ښکل کړله او په خپو ئې زور ورکړو، اوس ساس په ثبوت او خاوند په انکار او عدمې ثبوت باندې قسم خوری اوس به داچاقول معتبروی؟ بینوا توجروا

المستفتی: حافظ محمد اسلم ساهیوال.....۲۹ ذی قعده ۱۳۹۷ھ

جواب: په ذکرشوې صورت کښې دباقاعده شهادت نه موجود کیدلو په وجه د حرمت دارومدار د خاوند په تسلیم او تصدیق باندې به وی.

كما فى ردالمحتار ۲:۳۸۵ وعلى هذا ينبغى ان يقال فى مسه اياها لا تحرم على ابيه وابنه الا ان يصدقاه او يغلب على ظنهما صدقه ﴿۲﴾ وبمعناه فى الهندية ﴿۳﴾ فليراجع. وهوالموفق

﴿۱﴾ (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۴:۵۱۳ كتاب الشهادات)

﴿۲﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۳۰۴ فصل فى المحرمات)

﴿۳﴾ وفى الهندية: رجل قبل امرأة ابيه بشهوة او قبل الاب......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

په خوب خیالاتو او غلط تصوراتو سره حرمت مصاهرت نه ثابتیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه په فقه کښې لیکلې شوې دی چه زناسره حرمت مصاهرت ثابت کیږی یادواعی زناسره هم. که چرته داخیزونه په خوب یاخیالاتو یاتصوراتو کښې اوشی نوحرمت به ثابت وی یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: جلال احمد مردان.....۲۹ جون ۱۹۷۵ء

جواب: داافعال یاتعلقات چه کله په خوب کښې یاپه خیال کښې یاپه تصور کښې وی(۱) نودیوامام په نزدموجب حرمت نشته دې چاهم دې لره په محرماتوکښې شمارکړی نه دی. وهوالموفق

احتراماً د یوې ښځې سره په لاس میلاوهلو باندې حرمت مصاهرت نه راځی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه څمونږ او د ماما کور والو په مینځ کښې دډیروخت نه داروایت راروان دې چه کله څه یا څما رور د ماما کورته لاړشی نودماماد ښځې مامی اوترورو غیره چه څمونږنه په عمر کښې زیاتې دی نومونږ احتراماًاو تعظیماًځنګه چه سرې په خپلوکښې په یولاس سره مصافحه کوی مونږ هم دوی ته لاس ورمخکښې کړواوهغوی څمونږ لاس ښکل کړی،اوس څماکوژدنه دماماد لورسره کیدلوو الاده نوما

(بقیه حاشیه) امرأة ابنه بشهوة وهی مکرهة وانکر الزوج ان یکون بشهوة فالقول قول الزوج وان صدقه الزوج وقعت الفرقة.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱ :۲۷۶ القسم الثانی المحرمات بالصهریة)

﴿۱﴾ عن ابی هریرة رضی الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ ان الله تجاوز عن امتی ما وسوست به صدورها ما لم تعمل به او تتکلم، متفق علیه.

(مشکواة المصابیح ۱ :۱۹ باب فی الوسوسة الفصل الاول)

اوریدلی دی چه دغیرمحرم لاس خپې وغیره خکلول قائم مقام دزنادې چه کله دې کښې شهوت وی حالانکه څه ددې نه مبرایم نوایاخمادانکاح صحیح ده؟ نیز اموردقائم مقام زنادارتکاب خواکه هغه عمداوی یاپه خولې سره وی یا دهوکې سره وی یامجبورې سره دغم په حالت کښې وی یاپه نشه کښې ددې ټولو څه حکم دې؟ اودقائم مقام زناوضاحت اوکړئ؟بینوا توجروا

المستفتی: ایچ اې طورومردان......۱۹۷۵ء۱\۱۰\۲۵

جواب: واضحه دې وی چه ستاسودپاره ددې مامالورسره په نکاح کولو کښې ممانعت موجودنه دې ځکه چه محرم هغه چوپول اوخکلول دی چه هغه په طوردشهوت وی، اوستاسوپه معامله کښې داامورداحترام متحقق دی شهوت نه مسلم دې اونه مبرهن دې، نه متیقن دې اونه مظنون دې، په شک اووهم سره حرمت نه ثابت کیږی اودمطلوبه امروضاحت دادې چه مس کول اوخکلول کله چه شهوت سره وی اوپه دې دوران کښې انزال هم اوشی نودابه قائم مقام دجماع نه وی اوموجب حرمت نه کیږی.﴿۱﴾وهوالموفق

د سخر ښځه او لور په یو نکاح کښې جمع کول جائزدی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه ، دسخردویمه ښځه چه هغه دخپلې ښځې حقیقی مورنه وی بلکه ناسکه موروی دسخردوفات نه پس ددې منکوحې په موجودګئ کښې ددې ناسکه مورسره نکاح جائزده؟ بینوا توجروا

المستفتی: حافظ محمدنوازسرکی جیکب آبادسنده......۱۹۷۶ء۱\۱۰\۲۰

جواب: داجمع کول جائزدی، کمافی شرح التنویر: فجازالجمع بین امراة وبنت

﴿۱﴾قال العلامة الحصکفی: قبل ام امرأته حرمت علیه امرأته مالم یظهر عدم الشهوة ولو علی الفم کما فهمه فی الذخیرة وفی المس لا تحرم مالم تعلم الشهوة لان الاصل فی التقبل الشهوة بخلاف المس.

زوجها(۱)وبمعناه فی الهدایه والبحروالفتح وغیره ذلک(۲).وهوالموفق

د شهوت نه کیدلوپه صورت کښې د مس اومعانقه سره د مصاهرت مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دوه غیرمحرمې ښځې په خپلو کښې خوله وهلوباندې راغلې څه هلته موجودوم تماشه مې کوله په دې وخت کښې په ماشهوت غالب شو،څه وخت پس دادوه ښځې په خپلو کښې په وهلوباندې شروع شوې،په دې وخت کښې زه اوددې دووښځونه د یوې زوئ دخلاصی دپاره ورغلوپه دې وخت کښې ځماپه ذهن کښې څه رانغلل البته ځماپتون ددواړوښځوسره لګیدلې وو،چه ماپه مینځ کښې صلح کوله اوماته داهم معلومه نه ده چه په دغه وخت کښې ځماشهوت وو یانه،دویمه واقعه داده چه ځماپه کورکښې څوک وفات شول،په دې دوؤ ښځوکښې یوه ځماکورته راغله اوپه اظهارغم کښې ئې ماسره غاړه ملاؤ کړه،یعنی په خپلو کښې مومعانقه اوکړه چونکه دادغم موقع وه،ددې وجه نه څه دشهوت نه لرې ووم،اوداماته معلومه نه ده،چه په دغه وخت کښې داپه شهوت کښې وه یانه،اوس ددې نه یوه جینئ ده اودواړوښځودیته پئ هم ورکړی دی ددې سره ځمانکاح کیدلې شی یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: ګ،ر،م،کوهاټ.......۱۹۶۹ء۱\۷\۲

جواب: چونکه داسړې چه ده مس اومعانقه کړې ده دتحقق شهوت اقرارنه دې کړې،اوپه ظاهره دعدمې شهوت علامات موجوددی،لهذاداسړې ددې جینئ سره نکاح کولې شی چونکه معامله دالله تعالی سره ده.لهٰذا دپوره اطمینان نه پس دې نکاح اوکړی. فی الدر المختار: قبل ام امراته...

﴿۲﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۹ ۳۰ فصل فی المحرمات)

﴿۳﴾ وفی الهندیة: ویجوز بین امراة وبنت زوجها فان المراة لو فرضت ذکراً حلت له تلک البنت بخلاف العکس الخ.

(فتاویٰ عالمگیریه ۱:۲۷۷ القسم الرابع المحرمات بالجمع)

حرمت علیه امرأته ما لم یظهر عدم الشهوة........... اوالمعانقة کالتقبیل، وقال الشامی: وفی الفتح والحاصل انه اذا اقر بالنظر وانکر الشهوة صدق بلا خلاف وفی المباشرة لا یصدق بلاخلاف فیما اعلم وفی التقبیل اختلف فیه قیل لا یصدق لانه لا یکون الا عن شهوة غالباً فلا یقبل الا ان یظهر خلافه بالانتشار ونحوه وقیل یقبل وقیل بالتفصیل بین کونه علی الرأس والجبهة والخد فیصدق او علی الفم فلا والارجح هذا، الا ان الخد یتراءی الحاقه بالفم انتهیٰ باختصار یسیر﴿۱﴾، وقلت: قد علمت ان المعانقة کالتقبیل فافهم. وهوالموفق

په مس اومعانقه کښې د انزال په صورت کښې حرمت مصاهرت واقع کیږی نه

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه څه دماماسره اوسیږم او مامی ځماسره دخپلوبچوپه شان محبت کوی.یوه ورځ مابنام ځماددې سره جګړه اوشوه څه ناراض کیدلوسره کمرې ته لاړم اوده شوم،څه وخت پس دا راغله څه ئې اوچت کړم اوپه تندی اومخ باندې ئې خکل کړم،مادمورپه شان ددې په ګردن کښې لاس ورکړواومامی څه دخپلې سینې سره اولګولم،ما د محبت دوجه نه ددې سینه خکل کړه چه په دې سره ځماانزال اوشوڅه بې حده پریشانه شوم کومه غلطه اراده نه وه،په دویمه ورځ دماماپه موجودګئ کښې مې مامی اووئیل چه زوئ پرون ځمانه خفه شوې وو،اوبیائې ځماتندې خکل کړو اوغاړه ئې راکړه چه ته خوځمازوئ ئې،په دې دوران کښې بیا ځما انزال اوشو،په دویمه ورځ مامامی ته اووئیل چه ته ماسره مینه مه کوه ځکه چه معامله داسې ده،هغه ډیره پریشانه شوه اوس ماماغواړی چه څه دده

﴿۱﴾(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۳۰٦،۳۰۷،۳۰۸ فصل فی المحرمات)

دجینئ سره واده کوم مادیو مولوی صاحب نه پوښتنه اوکړه نو هغه اوونیل چه دانکاح نشی کیدلې بل مولوی صاحب اوونیل چه کیدلې شی، په مهربانئ سره جواب راکړئ چه ددې سره حرمت مصاهرت واقع کیږی یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی نامعلوم........ ۱۵صفر المظفر ۱۴۰۳ھ

جواب: که چرته ددې مس اومعانقې په وخت ستا انزال شوې وی نو حرمت مصاهرت نه واقع کیږی په دې شرط چه هغه مامی په شهوت کښې مبتلا شوې نه وی، کمافی شرح التنویر علی هامش الشامیه ۳۸۶: ۲ فلو انزل مع مس اونظر فلاحرمة به یفتی ابن کمال وغیره(۱) وهو الموفق

د خاوند د نیکه په آله تناسل باندې د نظر پریوتلو او خپو زور کولو سره د مصاهرت مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه ځما ښځې ماته اوونیل چه څه دکوټې په چت اوختلم چه ستا نیکه رفع حاجت کولو، ځما نظر اچانک دهغه په عضو تناسل باندې پریوتلو ډیرې شرمندګئ سره ئې دا اظهار اوکړو چه ګویا ځما خیال دې طرفته نه وو، ځما د استفسار نه معلومیږی چه آله تناسل په انتشار کښې نه وو، یعنی شهوت نه وو، بهرحال ځما د ښځې شهوت یا ځما دنیکه د شهوت سره متعلق څه هیڅ تپوس نشم کولې، اوپه شرعی طور باندې دتپوس څه طریقه ده؟ که څه طریقه نه وی نو بیائې تپوس نه کوم، البته ځما دنیکه عمر تقریبا اتیا کاله دی ددې نه علاوه ځما په ذهن کښې دا خبره ده، چه ځما ښځه ددې بوډانیکه بعض وخت په خپو هم زور کوی ایا منع کول پکار دی؟ اوپه صورت مسئوله کښې د حرمت څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: نامعلوم..... وزارت تجارت اسلام آباد..... ۱۹۷۵.۱۰.۱۱.۲۴

الجواب: چونکه دنظر او دخپو زور کولو په صورت کښې شهوت نه مسلم دې او نه

(۱) (الدر المختار علی هامش ردالمحتار ۳۰۴:۲ فصل فی المحرمات)

مبرهن دي نـه متيقن دي اونـه مظنون دي.البتـه موهوم دي اومشكوک دي لهذا پـه صورت مسئوله كښې دحرمت مصاهرت څه خطره نشته﴿١﴾ اود شهوت متعلق تفتيش كول نه [illegible]وع دی اومطلوب دی.لهذا تاسو تفتيش سره دوسوسودروازه مه كهلاوهئ اوداخپې زوركول حرام دی آئنده دپاره ئې پرې بند كړئ﴿٢﴾وهو الموفق

د ښکلولو په وخت انزال نه وی شوې نوحرمت مصاهرت ثابت دې

سوال: څه فرمائی علمائې دين دې مسئلې باره كښې چه يوسړی يوه ښځه په غير كښې اونيوله او ښكل ئې كړه او شپږ مياشتې تيريدلو نه پس مذكوره سړی ددغې ښځې لور سره نكاح اوكړله،آيا دا نكاح جائزده؟ بينوا توجروا
المستفتی: عبدالودود متعلم دارالعلوم حقانيه ١١\١١ ذی الحجة ١٣٩٧هـ
الجواب: كه د ښكلونكی اوددې ښځې دواړو انزال نه وی شوې توپه دې سړئ

﴿١﴾قال العلامة ابن عابدين: (قوله والعبرة للشهوة عند المس والنظر) قال فی الفتح وقوله بشهوة فی موضع الحال فيفيد اشتراط الشهوة حال المس فلو مس بغير شهوة ثم اشتهیٰ عن ذلک المس لا تحرم عليه وكذلک فی النظر.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ٢: ٣٠٣فصل فی المحرمات)

﴿٢﴾ وفی الهندية: وما حل النظر اليه حل مسه ونظره وغمزه من غير حائل ولكن انما يباح النظر اذا كان يأمن على نفسه الشهوة فاما اذا كان يخاف على نفسه الشهوة فلا يحل له النظر وكذلک المس انما يباح له اذا امن على نفسه وعليها الشهوة واما اذا خاف على نفسه او عليها الشهوة فلا يحل المس له ولا يحل ان ينظر الى بطنها او الى ظهرها ولا الى جنبها ولا يمس شيئا من ذلک كذا فی المحيط.

(فتاویٰ عالمگيريه ٥: ٣٢٧ الباب الثامن فيما يحل للرجل الخ)

باندې ددغې ښځې ټوله لونړه حرام دی ﴿۱﴾ وهوالموٰفق

لمس سره، نوکارې لګولو او ښکلولو سره، غاړه ورکولو وغیره سره د حرمت مصاهرت او د غیر مذهب د اختیارولو مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین مسائل ذیل باره کښې چه:

(۱) غیرمحرمې ته لاس لګولو سره حرمت مصاهرت لازم کیږی؟

(۲) دلمس بالشهوة څه تعریف دې داموجب حرمت دې؟

(۳) مطلق مس سره حرمت کیږی یاڅه قید بغیر دشهوت شته دې لکه نوکارې لګول، .غاړه ورکول یا ښکلول؟

(۴) که چرته مصافحه دشهوت سره وی نوموجب حرمت ده؟

(۵) که چرته ښځه په نوکونو سره اوګروې نوبیاهم حرمت راځی؟

(۶) که چرته یو حنفی مسلک صرف په دې یو مسئله کښې په مذهب شافعی باندې عمل اوکړی نوایادا صحیح دې یاکه دګناه مرتکب به وی؟ بینوا توجروا

المستفتی:مولانافضل قادرمدرسه حبیبه ترنګزئ چارسده ۲۲\ذی قعده۱۳۸۹ھ

جواب:(۱)لازم کیږی کله چه شهوت سره وی (۲) دمس نه مراد ده بلاحائل لاس لګول دی اوداسې حائل سره چه هغه دحرارت دوجدان نه مانع نه وی اودشهوت نه مراددادې چه آله حرکت شروع کړی یاحرکت کښې زیاتوالې راشی اودغسې دښځې زړه حرکت شروع کړی یاحزکت زیات شی(۳) مس کله چه شهوت سره وی موجب حرمت دې اګرچه نوکارې لګول

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: واصل ممسوسته بشهوة...... هذا اذا لم ینزل فلو انزل مع مس اونظر فلا حرمة به یفتیٰ.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۳۰۲ فصل فی المحرمات)

اوغاړه ورکول او ښکلول نه وی شوې (۴) لازم به وی (۵) لازم به وی که چرته شهوت سره وی﴿۱﴾-(۲)اتباع هوی ده اوحرام دې اودخادثې دراتلونه مخکښې دا مذهب اختیارول اهل دپاره حرام نه دی لیکن اهل چرته دې﴿۲﴾ وهوالموفق

فرج داخل ته شهوت سره کتل موجب حرمت دې نه چه مطلق نظر د شهوت

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی دخپلې ښځې مورته غلط نظرسره اوکتل.ایاپه دې سړی باندې به خپله ښځه حرامه وی؟ بعض خلقونه مې اوریدلی دی چه فرج داخل ته کتلوسره حرمت واقع کیږی آیا دا صحیح ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: حمدالله..... ۱۹۸۲ء۱\۸\۳

الجواب: فرج داخل ته دشهوت په نظرسره کتل موجب حرمت مصاهرت دې نه چه مطلق نظرشهوت، کمافی الهندیه ۲۹۱ : ۱ والمعتبرالنظرالی الفرج الداخل هکذا فی الهدایه﴿۳﴾ وهوالموفق

﴿۱﴾قال العلامة الحصکفی: واصل ممسوسة بشهوة ولو لشعر علی الرأس بحائل لا یمنع الحرارة ......والعبرة للشهوة عند المس والنظر لا بعدهما وحدها فیهما تحرک آلته او زیادته به یفتی وفی امرأة ونحو شیخ کبیر تحرک قلبه او زیادته الخ.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲ :۳۰۴ فصل فی المحرمات)

﴿۲﴾قال العلامة ابن عابدین: العالم الذی یعرف معنیالنصوص والاخبار وهو من اهل الدرایة یجوز له ان یعمل علیها وان کان مخالفا لمذهبه، قلت: لکن هذا فی غیر موضع الضرورة..... لو افتیٰ مفت بشیئ من هذه الاقوال فی مواضع الضرورة طلبا للتیسیر کان حسناً.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۱ :۵۵ مقدمه)

﴿۳﴾ (فتاویٰ عالمگیریه ۱ :۲۷۴ القسم الثانی المحرمات بالصهریة)

د سړي سړی لره په شهوت سره مَس کول یا لواطت، د حرمت مصاهرت موجب نه دي

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو سړې بل سړې په حالت شهوت کښې مَس کړی یاددې نه هم مخکښې لاړشی ددې نه پس دا سړې ماس ددې دویم سړی دخواهرسره نکاح اوکړی. ایادانکاح به جائز وی؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمودالحسن انصاری شالدره کوئټه...... ۱۹۹۱ء۱۵/۲

الجواب: چون مردې مرددیگررامس کند یاباولواطت کند موجب حرمت مصاهرت نیست، واین ماس ولواطت کنندبه دختروهمشیره ممسوس و موطوء نکاح کرده مې شود. کمافی ردالمحتار۳۸۷: ۲باب المحرمات عن الولوالجیة رجل اتی رجلاله ان یتزوج ابنته(۱)وهوالموفق

د نابالغ هلک سره زنا کول د حرمت مصاهرت موجب نه دي

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوښځې دسخت خواهش په وجه باندې دیونابالغ هلک سره زنااوکړه. اوس دابښځه دخپلې لورنکاح ددې هلک سره کول غواړی ایادحرمت مصاهرت دوجه نه دانکاح ناجائزنه ده؟ بینوا توجوا

المستفتی: م.ش.خ بټاله هزاره...... ۱۹۷۴ء۱۵/۱

جواب: که چرته داهلک نابالغ وی اومراهق نه وی نو بشرط صدق وثبوت ددې دواړونکاح جائزده. کمافی الدرالمختار۳۸۹: ۲فلوجامع غیرمراهق زوجة ابیه لم تحرم(۲)وهوالموفق

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۰۵ فصل فی المحرمات)

﴿۲﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۳۰۶ فصل فی المحرمات)

په غلطئ کښې د خوابنې خپو سره لاس لګولو سره د ښځې د حرمت او د عدم حرمت مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دی مسئلې باره کښې چه مثلا زید د شپې پاسیدو، چه خپله ښځه خپل ځان ته راولی چه دخپلې مورسره په یو کټ باندې په دې کمره کښې اوده وه. لیکن په ځائ د ښځې دده لاس دخوابنې دخپو سره اولګیدو، خوابنې بوهه شوه او خپلې خپې ئې راغونډې کړې. بیا زید په لنګه باندې لاس وهلو. خوابنې مجبوره شوه او خپله لورئې دده سره اولیګله. ددې واقعې تذکره خوابنې خپل خاوندته اوکړه. تقریبادوه نیم کاله وخت تیرېدولووالادې، چه مورپلار خپله لورکورته راوسته دخاوندکورته ئې دهغه سره نه پرېږدی حالانکه خاوندهغه کورته دبوتلو داصرارکوی. او په هغه شپه چه څه شوې دی دهغې نه انکارکوی، اوس شرعی حکم ددې څه دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: حافظ محمد شفیع ضلع ساهیوال...... ۱۹۷۷؍۸؍۲

الجواب: ترڅوپورې چه شهوت عندالمس (دآله تناسل حرکت کول یاپه حرکت کښې زیات والې راتلل) مسلّم یامبرهن نه وی نوترهغه وخته پورې دحرمت مصاهرت حکم اوفتوی نشی ورکولې، کمافی شرح التنویر: وحدهافیهماتحرک آلته وريادته به يفتی، وفيه ايضا: وفی المس لاتحرم مالم تعلم الشهوة (باب المحرمات) (۱) وهوالموفق

د مزنیې د خورځې سره نکاح جائز ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زید څه وخت کښې د هندې سره زنابالجماع کړې وه، اوس دده دپاره دهندې خورځې سره عقد نکاح صحیح ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولانا یعقوب جنډ ډی آی خان...... ۱۴۰۱؍۸؍۲۲ھ

(۱) (الدرالمختارعلی هامش ردالمحتار ۲: ۳۰۳، ۳۰۷ فصل فی المحرمات)

الجواب: چونکه داخورځه داصولواوفروع نه نه ده .لهذادې سره ددې زانی نکاح جائزده،دحرمت مصاهرت نه حرمات اربعه مراددی دې سره دمسئول عنها (خورځه)خارج ده. کمافی ردالمحتار۳:۲۳ (طبع مصطفى البابى)اراد بحرمة المصاهرة الحرمات الاربع....وتقيده بالحرمات الاربع مخرج لماعداها(۱) او هرکله چه دمزنيي دخور سره نکاح جائزده نودخورځې سره به ئې ضرور جائز وی،صرح به فی الدرالمختار:وطی اخت امرآة لاتحرم عليه امرأته(۲)وهوالموفق

د پلار د زوئ د ښځې سره د زنا په صورت کښې ښځه په زوئ باندې حرامیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین شرع متین دې مسئلې باره کښې چه يوسړی دخپلې اينګورسره زنااوکړه،ليکن دااينګورددې ذکرشوې سړی وريره هم ده،اوس سوال دادې چه دې سره ددې سړی ښځه حرامه کيږی يانه؟ اودا اينګور دې هلک دپاره جائزبه وی يانه؟ بينوا توجروا

المستفتی: ا.د.ايبټ آباد هزاره......

الجواب: بشرط صدق وثبوت تحريربالاپه دې زانی باندې خپله ښځه حرامه نه ده.لانه غيرالمحرمات الاربع كمافی ردالمحتار۲:۳۸٤(۱)البته ددې زانی په زوئ باندې دده داښځه حرامه ده.وهوالموفق

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۳۰۳ فصل فی المحرمات)

﴿۲﴾ (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲:۳۰۵ فصل فی المحرمات)

﴿۳﴾قال العلامة ابن عابدين: قال فی البحر اراد بحرمة المصاهرة الحرمات الاربع حرمة المرأة على اصول الزانی وفروعه نسبا ورضاعاً وحرمة اصولها وفروعها على الزانی نسبا ورضاعا كما فی الوطء الحلال ويحل لاصول الزانی وفروعه اصول المزنی بها وفروعها.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۳۰۳ فصل فی المحرمات)

د ښځې د وريرې سره زنا کول د حرمت مصاهرت موجب نه دې

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره کښې چه يو سړی د خپلې ښځې د وريرې سره زنااوکړه، ايادې سره حرمت مصاهرت ثابت کيږی؟ بينوا توجروا

المستفتی: لقمان شاه آفريدی

الجواب: حرمت مصاهرت په اصول اوفروع کښې ساری شوې دی نه په ماوراء کښې، کماصرحوابه ونظيره مافی شرح التنوير:وفی الخلاصه وطی اخت امراة لاتحرم عليه امراة(هامش ردالمحتار۲:۳۸۶)﴿۱﴾وهوالموفق

خوابنې سره د زنا کولو د اقرار نه پس انکار قبول نه دې

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره کښې چه دلته دواقعه مخکښې راغلې ده چه يوسړی دخپلې ښځې دمورسره زنااوکړه.بيادکلی دجرګې په مخامخ ئې اقراراوکړوچه آومادخپلې خوابنې سره زناکړې ده،ليکن يوڅو ورځې پس دې منکرشواياپه دې سړی باندې خپله ښځه په دې صورت کښې حلال کيدلې شی؟ بينوا توجروا

المستفتی: اراکين جرګه مرزا اتک......۱۹۷۹ء۳\۱\۲۰

الجواب: بشرط صدق وثبوت يومرتبه اقرارکولوسره(دجرګې په مخکښې) اوس دده انکارقابل قبول نه دې په ده باندې ښځه حرامه شوې ده.جرګه دې دده دانکارتصديق نه کوی.فی الدرالمختار۳۹۰:۲وفی الخلاصه:قيل له مافعلت بام امراتک فقال جامعتها تثبت الحرمة ولايصدق انه کذب ولو هازلاً﴿۲﴾ وهوالموفق

﴿۱﴾(الدرالمختارعلی هامش ردالمحتار ۲:۳۰۵ فصل فی المحرمات)

﴿۲﴾(الدرالمختارعلی هامش ردالمحتار ۲:۳۰۸ فصل فی المحرمات)

د خاوند د زوئ سره ناجائز تعلقات موجب د حرمتِ مصاهرت دی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه ځمابنځه انتهائی ذلیل حرکات کوی ماته دخپل حیض دوینې سره لیکلی شوی تعویذات جادوکړې شوې راکوی دیوسړی اودهغه دزوئ سره ئې دشپې وکالونه ناجائزتعلقات قائم کړې دی. اوس ئې ځمادمشرزوئ سره هم ناجائزتعلقات قائم کړی دی. دکلی ټول خلق هم ددې خبرونه هم ښه خبر دی. ایادابنځه په مابانديې حرامه ده؟ بینواوجروا

المستفتی: م.ر.اسلام آبادراولپنډی

الجواب: بشرط صدق مستفتی دابنځه خاوندباندې همیشه دپاره حرامه ده،لان حرمة المصاهره تثبت بالزناایضا(۱) حکومت وخت باندې ضروری دی چه دتحقیق نه پس دې ته سزاورکړی ګنی عام مسلمانانوباندې ضروری ده چه ددې ښځې سره هرقسمه تعلقات ختم کړی(۲)وهوالموفق

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدين: وحرم ايضا بالصهرية اصل مزنيته، قال فى البحر اراد بحرمة المصاهرة الحرمات الاربع حرمة المرأة على اصول الزانى وفروعه نسبا ورضاعا وحرمة اصولها وفروعها على الزانى نسبا ورضاعا كما فى الوطء الحلال ويحل لاصول الزانى وفروعه اصول المزنى بها وفروعها الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۳۰۳ فصل فى المحرمات)

﴿۲﴾ قال الملا على قارى: اجمع العلماء على ان من خاف من مكالمة احد وصلته ما يفسد عليه دينه او يدخل مضرة فى دنياه يجوز له مجانبته وبعده ورب صرم جميل خير من مخالطة تؤذيه ـــ ان هجرة اهل الاهواء والبدع واجبة على مر الاوقات مالم يظهر منه التوبة والرجوع الى الحق.

(مرقاة المفاتيح ۸: ۷۵۹ باب ماينهى عنه من التهاجر والتقاطع واتباع العورات)

د مور او لور سره د زنا کولو والا زانی د دغه لورسره نکاح حرامه ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه ځمایودوست ته دا مسئله مخې ته راغله چه دده دیوښځې سره ناجائز تعلقات وو. بیائې ددې ښځې دلورسره هم تعلقات قائم کړه. روستوددې ښځې خاوندته پته اولګیده نورخلق هم خبرشو. ښځې ددنیاوی شرم دپټولورپاره دخپلې لورنکاح ددې سړی سره اوکړه. ایادانکاح جائزده؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمد نظیف ملاکنډ ایجنسی

الجواب: داجینئ په دې سړی باندې حرامه ده. فی الدرالمختار: وحرم ایضا بالصهریة اصل مزنیة وفروعهن مختصرا(۱) وبمعناه فی جمیع کتب الفروع(۲) وهوالموفق

د خوابنې سره په جماع کولو باندې حرمت مصاهرت ثابت کیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوسړی دخپلې ښځې دمورسره یعنی دخوابنې سره جماع اوکړه په قصدسره یاخطاسره. ایاپه دې سړی باندې خپله ښځه حرامه ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: فضل کبرچترالی حقانی........ ۱۹۷۰ء\۴\۲۹

الجواب: صورت مسئوله کښې په دې زانی خپله ښځه حرامه شوې ده. لیکن نکاح پخپل حال باندې باقی ده لهذادې سړی باندې ضروری ده چه دا ښځه متروکه کړی.

فی الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲ : ۳۸۴: وحرم ایضا بالصهریة اصل مزنیته (الی ان قال) وفروعهن (وقال....

﴿۱﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲ :۳۰۳ فصل فی المحرمات)

﴿۲﴾ وفی الهندیة: فمن زنی بامرأة حرمت علیه امها وان علت وابنتها وان سفلت وکذا تحرم المزنی بها علی آباء الزانی واجداده وان علوا وابناءه وان سفلوا کذا فی فتح القدیر. (فتاویٰ عالمگیریه ۱ :۲۷۴ القسم الثانی المحرمات بالصهریة)

بعد اسطر) وبحرمة المصاهرة لا یرتفع النکاح حتی لا یحل لها التزوج بآخر الابعد المتارکة وانقضاء العدة،

بلکه تقبیل سره هم داحرمت راځی،قال فی الدرالمختار: قبل ام امراة حرمت علیه امراة(مختصرا)﴿۱﴾وهوالموفق

کله چه خاوند د پلارسره د زنا تصدیق اونه کړی نو حرمت نشته

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو شل کلنه جینۍ ده دې پخپل اویاکلن سخرباندې دزناتهمت اولګولو ،چه دهغې څه ثبوت او شهادت نشته دې،نیزمعلومه شوې ده چه دخپلې ځانی معاملې دوجه نه دا بهتان لګولې شوې دې،دکوشش باوجودڅه شهادت لاس ته رانغلوجرګې والو دخسرنه پوښتنه اوکړه هغه حلفیه بیان ورکولوسره اووئیل چه په ما باندې ددروغوبهتان لګولې شوې دې،دزوئ ښځه خودخپلې لورپشان وی حالانکه خاوندهم اووئیل چه ځماپلارګنهګارنه دې.هغه اویاکالوته نزدې دې داڅنګه کیدلې شی،اوس دشریعت څه فیصله ده؟بینوا توجروا

المستفتی: محمدعزیزخان کوه مری...... ۱۹۷۰ء\۱\۱۴

الجواب: چونکه خاوند تصدیق نه دې کړې،لهذاخاوندباندې ښځه نه حرامیږی، لمافی الردالمختار ۲:۳۸۵ وعلی هذاینبغی ان یقال فی مسه ایاهاالاتحرم علی ابیه وابنه الاان یصدقاه اویغلب علی ظنهماصدقه﴿۲﴾وهوالموفق

د ښځې په خپل سخر باندې د زنا دعوٰی او د خاوند انکار

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دحسیب ښځه چه د

﴿۱﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۳۰۳،۳۰۶،۳۰۷ فصل فی المحرمات)

﴿۲﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۳۰۴ قوله واصل ماسة فصل فی المحرمات)

حسیب دپلاردزمان ګل وریره هم ده، یوه ورځ زمان ګل اوداجینۍ د لرګو د کټکولو دپاره غره ته لاړل، دمازیګر په وخت واپس راغلل اولرګی هم ځان سره راوړل، دماښام په وخت دحسیب ښځه دناراضګۍ په صورت کښې مور کره لاړه، درې ورځې پس ئې مورته اووئیل چه ځه دده کورته نځم ځکه چه زمان ګل ماسره زناکړې ده، حالانکه دخاوند حسیب خبره داده چه دې ماته دومره اووئیل چه ستاپلارماسره داسې حرکات شروع کړی دی ددې نه ظاهره شوه چه دده اراده ښه نه وه، نیزپه آخره کښې ئې خپل خاوندته یومرتبه داهم وئیلی دی چه ستاپلارماسره برائی یعنی زناکړې ده، اوس سوال دادې چه ایادیوښځې محض الزام سره دذکرشوی خاوندنکاح بغیردطلاق ورکولو نه فسخ کیدلې شی، دذکرشوی خاوندحسیب د طلاق ورکولونه بغیرداجینۍ بل سړی سره واده کولې شی؟ نیززمان ګل چه په چاباندې الزام دې قسم اوچتولودپاره هم تیاردې اوخاوندحسیب ته هم دخپل پلاردبې ګناهې اعتراف دې، په دې حالاتوکښې محض دې الزام عائدکولوسره نکاح فسخ کیږی یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: ح، ب، خ، c|o مولاناموسیٰ خان فاضل دیوبندشکردره کوهاټ

جواب: کله چه خاونددې ښځې تصدیق اونه کړی نوده دپاره ددې سره همبستری جائزده، اوکه چرته بالفرض تصدیق هم اوکړی، نونکاح فسخ کیدلې نشی تاوقتیکه متارکت اونه کړی یاحاکم (مسلمان) فسخه د نکاح اوکړی.

یدل علیه ما فی الهندیة ۱: ۲۹۴ رجل تزوج امرأة علی أنها عزراء فلما اراد وقاعها وجدها قد افتقت فقال لها من افتضک فقالت ابوک ان صدقها الزوج بانت منه ولا مهر لها وان کذبها فهی امرأته کذا فی الظهیریة...... رجل قبل امرأة ابیه او قبل الاب امرأة ابنه بشهوة وهی مکرهة وانکر الزوج ان یکون بشهوة فالقول قول الزوج انتهیٰ ما فی الهندیة﴿۱﴾ قلت وجه الدلالة ظاهر لان حرمة المصاهرة لا فرق فیها بین الباکرة

﴿۱﴾ (فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۲۷۶ القسم الثانی المحرمات بالصهریة)

والثيبة وبين الزنا والتقبيل،وفي الدرالمختار: وبحرمة المصاهرة لا يرتفع النكاح حتى لا يحل لها التزوج بآخر الابعد المتاركة والقضاء العدة، وفي ردالمحتار ۲: ۳۸۹ وعبارة الحاوي الابعد تفريق القاضي او بعد المتاركة ﴿۱﴾. وهو الموفق

د غائب خاوند د ښځې د خپل سخرسره د تعلقاتو په صورت کښې دحرمت مصاهرت دوجه نه د دويمې نکاح د کولومسئله

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره کښې چه ديوښځې خاونددرې کالوراهسې بې درکه دې اودخاونددغائب کيدلونه درې کاله پس ذکرشوې ښځه حامله شوه، کله چه ددې نه دې باره کښې پوښتنه اوکړې شوه نوهغه ددې ګناه مرتکب خپل سخر(والدالزوج) اوګرزؤلو .اوس دريافت طلب دادې چه ایادښځې ددې اقرارنه ددې نکاح دخپل بې درکه خاوندسره باقی ده یانه؟ که چرته نه وی نوایاداښځه دبې درکه خاونددراتلونه بغيردويم ځائ کښې نکاح کولې شی؟بينوا توجروا

المستفتی: طالب حسين........۱۲مئی ۱۹۷۵ء

جواب: دخاونددراتلونه پس کله چه خاونددې ګناه تصديق اوکړی او متارکت اختيارکړی نودعدت تيريدلونه پس(وخت دمتارکت نه) به دويم ځائ کښې نکاح جائزشی، ما خوذ ازعالمګيريه﴿۲﴾شامی،﴿۳﴾وهو الموفق

﴿۱﴾ (الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۳۰۷، فصل فی المحرمات)

﴿۲﴾ وفي الهندية: رجل قبل امرأة ابيه بشهوة او قبل الاب امرأة ابنه بشهوة وهي مكرهة وانكر الزوج ان يكون بشهوة فالقول قول الزوج وان صدقه الزوج وقعت الفرقة الخ. (فتاویٰ عالمګيريه ۱: ۲۷۶ القسم الثاني المحرمات بالصهرية)

﴿۳﴾ قال العلامة الحصكفي: وبحرمة المصاهرة ......(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

مشکوک ولد الزنا سره د زاس د لور د نکاح مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه فرمان په یوزمانه کښې دجانان په موجودګئ دجانان دښځې سره ناجائز تعلقات پیدا کړی وو، تقریبا درې څلور کاله پس دجانان دښځې نه یو هلک پیدا شو چه هغه غالبا دجانان دنطفې نه پیدا شوې وو. اودفرمان دخپلې ښځې سره دفرمان دنطفې نه یوه جینئ پیدا شوه اوس ددې هلک اوددې جینئ نکاح جائزده؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی نوروز بحرین سوات.......۱۹۷۵ء۱۹۱۳۱

جواب:ددې هلک په ولدزنا کیدلو کښې شک دې لهذا دې نکاح مسئوله ته حرامه نشی وئیلې کیدې.

یدل علیه مافی ردالمحتار ۲: ۳۸۱: قوله ولو من زنا: ای بان یزنی الزانی ببکر ویمسکها حتی تلد بنتا بحر عن الفتح﴿۱﴾ قلت وقوله علیه الصلاة والسلام: الولد للفراش وللعاهر الحجر﴿۲﴾، یدل علی مانع آخر، فافهم﴿۳﴾. وهوالموفق

د خپلې لور سره د زنا په صورت کښې حرمت مصاهرت واقع او ددې سزا رجم دې

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یو سړې اته میاشتې

(بقیه حاشیه)لا یرتفع النکاح حتی لا یحل لها التزوج بآخر الابعد المتارکة وانقضاء العدة، وقال ابن عابدین: وعبارة الحاوی الا بعد تفریق القاضی او بعد المتارکة.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۳۰۷ فصل فی المحرمات)

﴿۱﴾(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۰۱ فصل فی المحرمات)

﴿۲﴾عن ابی هریرة یرفعه قال: الولد للفراش وللعاهر الحجر، رواه الستة واحمد فی المسند والبیهقی. (سنن دارمی ۲:۲۰۳ باب الولد للفراش)

﴿۳﴾ نبز د زانی او مزنیه د فروع په مینځ کښې نکاح جائزده،شامی (سیف الله حقانی)

مخکښې دخپلې دیارلس کلنې لورسره دزنامرتکب شوي.بیاپه دې اتو میاشتو کښې دښځې سره دنکاح دختم کیدلود شک دوجه نه وي ښځې سره ئې مباشرت نه دې کړې چه دادویمه ګناه سرزد نشی.ایادخپلې ښځې سره دوباره نکاح کیدلې شی؟ اوایاداجینئ اوس دده لور ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: سیدعثمان هشتنګری ګیټ پشاور......۱۹۸۸ء۱/۲/۱۷

الجواب: دخپلې لورسره دزناکولونه پس په ده باندې خپله ښځه همیشه دپاره حرامه شوې ده.اودباقاعده ثبوت نه پس حکومت باندې فرض دی چه په دې سړی باندې حدرجم جاری کړی(۲) بیاهم داجینئ ددې زانی باقاعده لورده. البته داسړې به دمجوسیانواوسکهانوپشان دخپلومحارموته په تنهائي کښې د تلو راتلونه بندولې شی.وهوالموفق

د نابالغې لور مس بالشهوت موجب د حرمت نه دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه بهشتی زیورکښې

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدين: اراد بحرمة المصاهرة الحرمات الاربع حرمة المرأة على اصول الزانى وفروعه نسبا ورضاعا وحرمة اصولها وفروعها على الزانى نسبا ورضاعا كما فى الوطء الحلال. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۳۰۳ فصل فى المحرمات)

﴿۲﴾قال العلامة الكاسانى: واما شرائط جواز اقامتها فمنها ما يعم الحدود كلها ومنها ما يخص البعض دون البعض اما الذى يعم الحدود كلهافهو الامامة وهو ان يكون المقيم للحد هو الامام او من ولاه الامام وهذا عندنا...... وبيان ذلک ان ولاية اقامة الحد انما ثبت للامام لمصلحة العباد وهى صيانة انفسهم واموالهم واعراضهم لان القضاة يمتنعون من التعرض خوفا من اقامة الحد عليهم والمولى لا يساوى الامام فى هذا المعنى لان ذلک يقف على الامامة والامام قادر على الاقامة لشوكته ومنعته وانقياد الرعية له قهراً وجبراً الخ.

(بدائع الصنائع ۷:۵۷)

لیکلې شوې دی که چرته دیو سړی لاس دځوانې دجذبې نه پخپلې لور یا خوانبې باندې پریوزی نوپه ده باندې ښځه همیشه دپاره حرامه شی اوس ماته داواقعه مخې ته راغلې ده چه مایوه شپه دخپلې ښځې سره خواهش پوره کول اوغوښتل،لیکن هغه تیاره نه وه هغه په خپل کټ کښې پریوته ددې اوځاکټ لګیدلی وو .ددې سره ځماخپله لورچه دهغې عمریو کال دوه کاله دې دالورځمادکټ طرفته وه اوښځه بل طرفته.مادخپلې ښځې د راوستلودپاره لاس په هغې واچولو .ځمالاس په لورباندې پریوتو .دالاس مانښځې ګنړلوسره وهلوځمانښځې ځمالاس اونیولواوښکته ئې کړو .په دې باره کښې دشریعت څه حکم دې؟بینوا توجروا

المستفتی:م.ا.رپشاور......۲۵\جولائی۱۹۷۹ھ

الجواب: چونکه ستالورمشتهباة نه وه،دنهو کالونه وه بلکه دیو کال دوۀ کالو وه،لهذاددې سره مس بالشهوة ضرررسان اوحرام کونکې نه دې.

کما فی شرح التنویر: هذا اذا کانت حیة مشتهاة ولو ماضیا اما غیرها یعنی المیتة وصغیرة لم تشته فلا تثبت الحرمة بها اصلاً، وفی ردالمحتار ۲ : ۳۴ طبع حلبی سیأتی تعریفها بانها بنت تسع فاکثر﴿۱﴾. وهوالموفق

د زوئ د ښځې سره مجامعت موجب حرمت اومتارکت دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی دخپل زوئ د ښځې سره مجامعت اوکړو .ایاددې زوئ اودده دښځې په مینځ کښې جدائ واقع شوې ده یانه؟ که چرته واقع شوې وی نوپه دې صورت کښې به داطلاق بائن وی یارجعی؟ بینوا توجروا

المستفتی: .... نامعلوم

الجواب: دثبوت شرعی نه پس دانښځه په خپل خاوندباندې به همیشه دپاره

﴿۱﴾ (الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۳۰۵ فصل فی المحرمات)

حرامه وی او دثبوت نه پس خاوندباندې ضروری ده چه دابنځه پریګدی ګنی دابنځه دمسلمان حاکم په ذریعې سره طلاق حاصل کولې شی.

فی الهندية ۱ : ۱۱۹ : فمن زنی بامرأة حرمت عليه امها وان علت وابنتها وان سفلت، وكذا تحرم المزنی بها علی اباء الزانی واجداده وان علوا وابناءه وان سفلوا كذا فی فتح القدير﴿۱﴾ وفی الدرالمختار: وبحرمة المصاهرة لا يرتفع النكاح حتی لا يحل لها التزوج بآخر الابعد المتاركة وانقضاء العدة، وقال العلامة الشامی فی ردالمحتار ۲ : ۳۸۹: وعبارة الحاوی الابعد تفريق القاضی او بعد المتاركة، وقد علمت ان النكاح لا يرتفع بل يفسد، وقد صرحوا فی النكاح الفاسد بان المتاركة لا تتحقق الا بالقول ان كانت مدخولا بها...... واما غير المدخول بها فقيل تكون بالقول وبالترک علی قصد عدم العود اليها، انتهیٰ مختصراً﴿۲﴾

اودا متارکت طلاق نه دې صرح به العلامة الشامی ۲ : ۴۸۴ فليراجع﴿۳﴾ وهوالموفق

د زوئ د منکوحې سره د پلار نکاح حرامه ده

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یوسړی خپل زوئ ته

﴿۱﴾ (فتاویٰ عالمگیریه ۱ : ۲۷۴ القسم الثانی المحرمات بالصهرية)

﴿۲﴾ (الدرالمختار مع ردالمحتار ۲ : ۳۰۷ فصل فی المحرمات)

﴿۳﴾قال العلامة ابن عابدين: وفرق فی النهر بان المتاركة فی معنی الطلاق فيختص به الزوج اما الفسخ فرفع العقد فلا يختص به وان كان فی معنی المتاركة ورده الخير الرملی بان الطلاق لا يتحقق فی الفاسد فكيف يقال ان المتاركة فی معنی الطلاق فالحق عدم الفرق ولذا جزم به المقدسی فی شرح نظم الكنز.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲ : ۳۸۲ قبيل مطلب التصرفات الفاسدة)

واده اوکړولیکن زوئ په جماع کولوباندې قدرت نه لری.اوجدائ اوشوه، اوس که چرته دهلک پلارددې جینئ سره نکاح کول اوغواړی نو آیا دا جائز ده؟ بینوا توجروا

المستفتی:عبدالقدوس مانکیال شریف

جواب:هرکله چه نکاح صحیحه شوې وی اګرکه جماع نه وی شوې نوهغه ښځه همیشه دپاره دهلک په پلارپاندې حرامیږی،وحلائل ابناء کم الذین من اصلابکم الایة﴿۱﴾وهکذافی جمیع کتب الفروع﴿۲﴾وهوالموفق

د ښځې د رضاعی یا نسبی خور یا د نسبی یا رضاعی لورسره د زنا مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې کله چه دکوم سړی د ښځې رضاعی خوریارضاعی لور وی.اوداسړې ددې رضاعی خوریارضاعی لور سره په خراب نیت سره بې کاره حرکتونه اوکړی نوددې بې کاره حرکاتودوجه نه په ده باندې خپله ښځه حرامه کیږی یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: غلام محمدملاکنډایجنسی.....۱۲\۱رمضان المبارک۱۴۰۳ه

جواب:دښځې دخورخواه نسبی وی یارضاعی سره زناکولوسرهٔ ښځه نه حرامه کیږی (شامی۳:۳۴)اودښځې لورخواه نسبی یارضاعی سره زناکولوسره ښځه حرامه کیږی.

﴿۱﴾(سورة النساء آیت:۲۳، رکوع:۱، پاره:۴)

﴿۲﴾وفی الهندیة: والثالثة حلیلة الابن وابن الابن وابن البنت وان سفلوا دخل بها الابن ام لا.

(فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۲۷۴ القسم الثانی المحرمات بالصهرية)

﴿۳﴾قال العلامة الحصكفی: وفی الخلاصة وطئ اخت امرأته لاتحرم علیه امرأته.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۳۰۵ فصل فی المحرمات)

(شامی ۳:۳۲)﴿۱﴾ وهوالموفق

د نهو کالو نه کمې جینئ سره دست درازی

د حرمت مصاهرت موجب نه دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زید دباقرې سره کله چه هغه پوره بالغه هم نه وه په اودود دست درازئ کوشش اوکړواوپرتوغانبی کهلاوهلو نه پس د مجامعت په نیت سره خپل عضومخصوص ئې ددې مخصوص ځائ سره لګولې وويانزدې کړې وو. چه هغه ويخه شوه په دې حرکت باندې هغه ډيرشرمنده شواوپاتې ترينه راغلو، څه وخت پس دزيد د لور کويژدنه نيادباقرې سره اوکړه اوس هغه بالغه ده اوزيد دليت اولعل نه کار اخلی، شرعی حکم څه دې؟ بينوا توجروا

المستفتی: عزيزکتوزئ

جواب: که چرته دارادې خرابې په وخت کښې ددې جينئ عمردنهو کالونه کم وی نوداخباثت به دحرمت مصاهرت موجب نه وی، کمافی الدرالمختار: هٰذا اذا کانت حية مشتهاة، وفيه ايضاوبنت سنهادون تسع ليست بمشتهاة به يفتی، نيز دنهو کالو کيدلو په تقديرباندې که چرته داندام لګولو په وخت انزال شوې وی نوبيابه هم دغه حکم وی، کمافی الدرالمختار: فلوانزل مع مس اونظر فلاحرمة به يفتٰی﴿۲﴾ وهوالموفق

د خينې سره زنا کولو سره حرمت مصاهرت نه راځی

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره کښې چه يوسړې دخپل سالی سره

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدين: اراد بحرمة المصاهرة الحرمات الاربع حرمة المرأة على اصول الزانی وفروعه نسباً ورضاعاً وحرمة اصولها وفروعها على الزانی نسبا ورضاعا كما فی الوطء الحلال. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۳۰۳ فصل فی المحرمات)

﴿۲﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۳۰۴،۳۰۵،۳۰۷ فصل فی المحرمات)

ناجائز تعلقات لری او د زنا هم مرتکب دي او س دبعضې خلقو خیال دې بلکه هغوئ په ضد دي چه دواړه یعني د خورخاوند او خیني دخپلې خپلې نکاح طلاق واقع کیږی دخور خاوند باندې خپله ښځه اوپه خینې باندې دده خاوند حرام شوي دي، دمسئلې حقیقت څه دې؟ بینوا تجروا

المستفتی: ډاکټرفیاض حسین جهلم...... ۱۹۷۷ء۱۹۱۹۱

الجواب: بشرط صدق وثبوت په دې دواړو باندې دې باقاعده رجم جاری کړې شی لیکن دحرمت مصاهرت حکم اوفتوٰی ورکول غلط دی. کمافی شرح التنویر: وفی الخلاصة: وطی اخت امرآة لاتحرم علیه امرأته، (هامش ردالمحتار ۱:۳۸۶)﴿۱﴾وهوالموفق

د خینې سره زنا حرام قطعی ده لیکن د ښځې په نکاح باندې څه اثرنه پریوزی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو نوې پیغله جینئ د ناجائز تعلقاتو په بنیادباندې حامله شوه، پینځه شپږمیاشتې پس ددې حاملې نه تپوس اوکړې شوچه داحمل دچا نه دې جوابًا ئې اووئیل چه دا ځما دخور دخاوند دې، حالانکه هغه د اتومیاشتونه په کراچئ کښې دې چشم دید گواه نشته، وارثانوئې داحمل دعلاج په ذریعه اوغورځولو، دجینئ په بیان ددې موردویمه لور بال بچه داره خپل کورته راوسته ددې نه ئې پوښتنه اوکړه چه تاڅه وکړل، وې وئیل چه په یوکورکښې دوه غواګانې نشی پاتې کیدې، ملزم موجودنه دې معلومه نه ده هغه څه بیان ورکوی په دې صورت کښې شرعًا خاوند اوښځه کښې جدائی کیدلې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی عزیزالرحمٰن کوهاله مری...... ۱۹۷۲ء۱۵۱۱۱۱

الجواب: دښځې خور سره زنا حرام قطعی ده لیکن په دې سره دښځې په نکاح څه اثرنه پریوزی. فی عمدالرعایه: فلو زنیٰ بامراة لاتحرم علیه اخته ولوزنا باخت زوجته

﴿۱﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۳۰۵ فصل فی المحرمات)

لاتحرم علیه زوجته،(هامش شرح الوقایه۲:۱۲)(۱)وهو الموفق

د حرمت مصاهرت د وجه نه د حنفی المسلک د پاره ښځه پریخودل ضروری دی

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی د کومې ښځې سره زنا اوکړه، ددې احکامې شرعیه نه ناواقفه سړی ددې ښځې دلور سره نکاح اوکړه، دې ته علم نه ووچه دانکاح نه کیږی، اوس ددې دخیتې نه درې بچی پیدا شوی دی، تراوسه احکام دین باندې پابندل کیدلو سره مخکښنی بد عملونه پیش نظرساتلو سره خائف شو، دڅلورو امامانو دمسلک نه مو خبر کړئ چه ایاداسړې دې نکاح لره برقرار ساتلې شی؟ او کوم امام دجائز کیدلو فتوٰی ورکړې ده یادڅلورو واړو په نزد باندې دانکاح باطله ده؟بینوا توجروا

المستفتی: شهاب الدین چشتیان بهاؤلنګر

الجواب: دشوافعو په نزددانکاح صحیح ده اوداحنافو په نزددانکاح صحیح نه ده.

قال فی الهداية: من زنا بامرأة حرمت علیه امها وبنتها وقال الشافعی الزنا لا یوجب حرمة المصاهرة ۲:۲۸۹ (۲) وفی البدائع ۲۶۰: وعند الشافعی لا تثبت الحرمة بالزنا فاولیٰ ان لا تثبت بالمس والنظر بدون الملک الخ(۳)

لهذادې سړی دپاره که چرته حنفی وی ددې ښځې پریخودل ضروری دی، وقال العینی فی شرح الهدایه ۲:۴۰ وبه قال احمدفی قول،وهوالموفق

د ضرورت په وخت مذهب غیرباندې فتوٰی صحیح ده لیکن امتیازمشکل دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوسړی دیوښځې سره

(۱) (عمدة الرعاية على هامش شرح الوقاية ۲:۱۲ بيان المحرمات من النساء)

(۲)(هداية ۲:۳۲۹ فصل فی بیان المحرمات)

نکاح اوکړه بیائې د دی ښځې د مور سره زنااوکړه.فیحرم علیه امرآة لاجل الحرمة المصاهرة عندناولایحرم علیه عندالشافعی لان الحرمته المصاهرة لایثبت بالزنی کماقاله فی موضعه.اوس زه په دې طریقې سره دفتوی اخستلوطالب یم چه ایامونږدې سره ته مذهب غیرباندې فتوی ورکولې شوځکه چه تفریق مفضی الی النزاع اوباعث فساداوفتنه دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولانا فدامحمد......۱۹۷۴ء۱۲۱۷

جواب: دضرورت په وخت مذهب غیرباندې فتوی ورکول صحیح دی. کما صرح به فی موضعه﴿۱﴾ لیکن ضرورت دغیرضرورت نه ممتازکول مشکل دی،وهوالموفق

په حرمت مصاهرت کښې دضرورت دوجه نه دانتقال عن المذهب حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه هغه سړی څه حکم دې

﴿۱﴾قال العلامة ابن عابدین: ان الاجماع علی منع اطلاق التخییر بان یختار ویتشهی مهما اراد من الاقوال فی ای وقت اراد اما لو عمل بالضعیف فی بعض الاوقات لضرورة اقتضت ذلک فلا یمنع منه وعلیه یحمل ما تقدم عن الشرنبلالی من ان مذهب الحنفیة المنع بدلیل انهم اجازوا للمسافر والضیف الذی خاف الریبة ان یأخذ بقول ابی یوسف بعدم وجوب الغسل علی المحتلم الذی امسک ذکره عند ما احسن بالاحتلام...... مع ان قوله هذا خلاف الراجح فی المذهب لکن اجازوا الاخذ به للضرورة...... وقد ذکر صاحب البحر فی الحیض فی بحث الوان الدماء اقوالا ضعیفة ثم قال وفی المعراج عن فخر الائمة لو افتی مفت بشئ من هذه الاقوال فی مواضع الضرورة طلبا لتیسیر کان حسنا انتهیٰ، وبه علم ان المضطر له العمل بذلک لنفسه کما قلنا وان المفتی له الافتاء به للمضطر فما مر من انه لیس له العمل بالضعیف ولا الافتاء به محمول علی غیر موضع الضرورة کما علمته من مجموع ما قررناه والله تعالیٰ اعلم.

(شرح عقود رسم المفتی ۱۰۱ ولا یجوز بالضعیف العمل)

چه هغه په مسائل جزئیه کښې یامسائل کلیه کښې د یوم مذهب نه بل مذهب ته منتقل کیږی اوپه څلورومذهبونوکښې ددې مسئلې څه حکم دې، چه یوسړی دیوې یتیمې جینئ سره نکاح اوکړه چه دهغې پلارنشته جینئ تقریباداتوکالوده چه قابل دخول نه دهاودجینئ مورهم په دې کورکښې اوسیږی دې خاونددې جینئ دمورسره څوکرته مباشرت فاحشه کړې دې اوحالانکه ددې جینئ په طلاق باندې قادرنه دې ځکه چه رشته داران په دې واقعاتوباندې خبرنه دی اوپه خبرکیدلوباندې به ئې قتل کړی.نوددې مسئلې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی:حاجی محمدشاه فیصل مسجدامدادالعلوم پشاورصدر ۱۵\۱۱\۱۹۸۲ء

جواب: (۱) الانتقال من مذهب الی مذهب حرام اذا كان اتباعا للهوىٰ واتباعاً للرخص كما فی مقدمة ردالمحتار﴿۱﴾ نعم جاز الافتاء بمذهب الغير عند الضرورة كما صرح به العلامة الشامی وغيره﴿۲﴾.

(۲) لو انزلا عند هذه المباشرة فی كل مرة فلاتحرم عليه بنت هذه المرأة

﴿۱﴾قال العلامة ابن عابدين: (قوله ان الحكم الملفق باطل بالاجماع وان الرجوع عن التقليد بعد العمل باطل اتفاقا) المراد بالحكم (الملفق) الحكم الوضعی كالصحة مثاله متوضیٔ سال من بدنه دم ولمس امرأةثم صلی فان صحة هذه الصلاة ملفقة من مذهب الشافعی والحنفی والتلفيق باطل فصحته منتفية.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۱ :۵۵ مطلب فی حكم التقليد والرجوع عنه مقدمة)

﴿۲﴾قال العلامة الشامی: العالم الذی يعرف معنی النصوص والاخبار وهو من اهل الدراية يجوز له ان يعمل عليها وان كان مخالفا لمذهبه، قلت لكن هذا فی غير موضع الضرورة...... لو افتی مفت بشیٔ من هذه الاقوال فی مواضع الضرورة طلبا للتيسير كان حسنا.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۱ :۵۵ مقدمه)

كما فی محرمات ردالمحتار وغيره﴿۱﴾. والا فحرمت عليه منكوحته والمخلص من القتل ان يطلق هذه المنكوحة المحرمة احتيالاً، ومن تيقن القتل والمقاتلة عند التطليق ايضا فجاز له العمل بمذهب الامام الشافعی من ان حرمة المصاهرة لا تحصل بالحرام، وبالجملة ان فرق الضرورة من غير الضرورة امر لا يعلمه الا الله ثم من ابتلیٰ به﴿۲﴾. وهوالموفق

د حرمت مصاهرت اوښځه پښان د باورچی ساتلو وغیره مسئلې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زید په شهوت سره دخپلې بالغې لورسره څوځله بوس او کنار اوکړو، ددې دوجه نه دده ښځه دحرمت مصاهرت دوجه نه په ده باندې حرامه شوه، اوس دشرعې مطابق زیدله څه کول پکاردی. که چرته طلاق ورکړی نوهغه بې چاره بې قصوره ده جرم زید کړې دې دې وجه نه ددې سزازیدته ورکول پکاردی ښځې ته نه؟

﴿۱﴾ قال العلامة الحصكفی: هذا اذا لم ينزل فلو انزل مع مس او نظر فلا حرمة به يفتی، قال ابن عابدين: لانه بالانزال تبين انه غير مفض الى الوطء هدايه الخ. (الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۳۰۴ فصل فی المحرمات)

﴿۲﴾ قال شيخنا محمد فريد مدظله: لا يجوز الحكم والافتاء بالقول المرجوح وبمذهب سائر الائمة الا فی ثلاثة مواضع الاول عند الضرورة دون التشهی والتلهی فانه حرام كما حرم الحكم الملفق الخارج للاجماع فی عمل واحد كالحكم بصحة وضوء من ترك الترتيب ومسح دون ربع الرأس...... المنع عن المرجوح حتی لنفسه لكون المرجوح صار منسوخاً نعم قيد البيری بالعامی وذكر عن خزانة الروايات ان العالم الذی يعرف معنی النصوص والاخبار وهو من اهل الدراية يجوز له ان يعمل عليها وان كان مخالفا لمذهبه وقال العلامة الشامی فی مقدمة ردالمحتار: هذا فی غير موضع الضرورة وبمعناه فی شرح عقود رسم المفتی. (البشری لارباب الفتوىٰ ۳۳ الفصل السادس)

(۱) که چرته ښځه د کور نه اوباسی نو ددې زندگی به څنګه تیریږی په دې کښې د شریعت څه رهنمائی ده؟ (۲) زید دا خروی سزانه د بچ کیدلو د پاره څه او کړی د یرژاړی او شرمنده دې لیکن د ګناه اظهار کولو سره ذلیل کیدل هم نه غواړی. نیز شریعت هم د ګناه د پټولو حکم ورکړې دې او خاص خبره داده چه هغه په ټول ژوند کښې د چاسره د زنا کولو مرتکب شوې نه دې، صرف دې ځل ئې بد قسمتئ سره بوس او کنار او کړو او س توبه کوی؟ (۳) زید په داسې مرض کښې مبتلا کیدلو سره عنین شوې چه د هغې علاج ناممکن دې اطباء وائی چه او س د صحت د تلاش کولو په ځائ دده د پاره د قبر تیاری پکار ده په داسې حالت کښې ایا زید په دې خپل آخری عمر کښې دې ښځې لره دیوا جنبیې باورچی په حیثیت سره ساتلې شی چه ددې په نفقې سره مدد او کړی او د ښځې او د خاوند خصوصی تعلقات خو در کنار دیو بل نه پرده هم او کړی ایا په دې طریقه دې دواړو لره په یو کور کښې د ژوند تیرولو اجازت شته؟ (۴) د ځوانئ نه د ښځې حالت دادې چه ددې کله جنسی رغبت نه دې شوې د نکاح نه پس چه زید څو مره هم وقاع کړې ده په زورئې کړې ده او او س خو هغه بوډا شوې دې او س صرف د بدنامئ نه بچ کیدو نیز په دې بوډا والی کښې ددویم خاوند ښځې جوړیدلو نه بطور د اجنبیې باورچی جوړیدلو سره په شرعی پرده کښې د زید په کور کښې د ژوند باقی ورځې پوره کول غواړی آیا په دې طریقې سره به صحیح وی؟ بینوا توجروا

المستفتی: عباد الله سکهر سنده

جواب: (۱) په ده باندې ضروری ده چه ددې ښځې سره متارکت او کړی او د متارکت نه پس کله چه عدت ختم شی نو په بل ځائ کښې نکاح کولې شی که چرته داسړې جدا کور یا جدا کمره دې ښځې ته ورکړی نو جائز ده (درمختار ورد المحتار) ﴿۱﴾ (۲) د الله تعالی نه دې مغفرت او غواړی او صحیح توبه دې اوباسی.

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: قبل السکران بنته تحرم الام وبحرمة المصاهرة لا یرتفع النکاح حتی لا یحل لها التزوج بآخر الا بعد المتارکة وانقضاء العدة، قال العلامة ابن عابدین: (قوله الا بعد المتارکة) ای وان مضی علیها سنون کما فی البزازیة وعبارة الحاوی الا بعد تفریق القاضی او بعد المتارکة ...... بان...... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

(۳) خبیث سړی باندې څه اعتماد نشته او په ذکرشوې صورت کښې دنظر او د مس بالشهوت خطره موجودده لهذا کم از کم که جدا کمره ورکړې شی نو خطره به کمه شی (۴) دا ښځه په دې سړی باندې حرامه شوې ده لیکن مطلقه نه ده د متارکت نه پس (یعنی دده دوئیلو نه پس چه ځما ستا سره څه تعلق نشته یا ماته پریخودې) عدت تیریدلو نه پس بل ځائ کښې نکاح کولې شی او که چرته باپرده او بلاخلوت په دې کورکښې سکونت اوکړی نو جائزده لیکن د سابقه بې اعتمادې دوجه نه بهتره داده چه په کورکښې یوه کمره دې دپاره منتخب کړی چه دفتنې خوف پاتې نشی اګرکه دواړه بوډاګان دی او اګرکه دا ښځه دمحارمو نه شمارشوې ده، (دا ټولې مسئلې درمختاراو ردالمحتار نه ماخوذدی ﴿۱﴾ ، وهو الموفق

صرف متهم کیدلو سره حرمت مصاهرت نه ثابت کیږی

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه په پلار باندې الزام دې چه هغه دخپلې حقیقی لور سره (هغه چه ناواده کړې وه) زنا کړې ده یو کس هم مخامخ ګواه نشته کله چه جینئ حامله شوه نو دې پلار لره مجرم اوښودلو او دوؤ دریو ښځو په مخامخ ئې اووئیل چه دا ځما پلار په ما باندې ظلم کړې دې مورهم دلور دخبرې تصدیق کړې دې چه دا جرم هم دپلار کیدلې شی ، (مورئې حقیقی ده) کله چه دپلار نه پوښتنه اوکړې شوه نو هغه خاموشی اختیار کړه او وې وئیل چه دا څه تاسو وایئ څه به ددې څه جواب درکړم (۱) ایا دې دکلی نه

(بقیه حاشیه) المتارکة لا تتحق الا بالقول الخ.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۳۰۷ فصل فی المحرمات)

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: وسئل شیخ الاسلام عن زوجین افترقا ولکل منهما ستون سنة وبینهما اولاد تتعذر علیهما مفارقتهم فیسکنان فی بیتهم ولا یجتمعان فی فراش ولا یلتقیان التقاء الازواج هل لهما ذلک قال نعم واقره المصنف.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۶۲۵ قبیل فصل فی ثبوت النسب)

بهر کړې شی؟(۲) ایا دده نکاح ختمه شوې ده؟(۳) ایا دده دبچو دپرورش او مالی بد حالئ ته کتلو سره دې په کلی کښې ایسارول جائز دی؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمد اکرم حمیده واه کینټ.....۱۳\شعبان۱۳۹۲ھ

جواب: السلام علیکم نه پس دې واضحه وی چه په استفتاء کښې دذکرشوی سړی معصیت نه مسلم دې اونه مبرهن دې پس صرف دمتهم کیدلو دوجه نه ورته څه تعزیرورکول بې قاعدې کاردې البته په کلی واله باندې فرض دی چه ددې سړی سره دده لوریانې اوخوریانې په یو کورکښې اوسیدلو ته پرینږدی، وهو الموفق

د خوم اود خوابنې تعلقاتو سره سخر باندې ښځه نه حرامه کیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه څه معذوره سړې یم او دکوم سړی سره چه ما دخپلې لورنکاح کړې ده هغه ځماد ښځې یعنی دخپلې خوابنې سره ناجائز تعلقات قائم کړی دی ایا په دې صورت کښې ځما د لور اوددې دخاوند اوهم دغسې ځما او ځماد ښځې په مینځ کښې نکاح قائمه پاتې کیدلې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: عطاءگل پشاور

الجواب: بشرط صدق ستالورپه خپل خاوندباندې حرامه شوې ده﴿۱﴾اوپه تاباندې خپله ښځه نه ده حرامه شوې البته بهتره داده چه استبراءاوکړې یعنې دیوحیض راتللو پورې جماع نه منع شی، کذافی الدرمع الرد ۸۵۶:۲﴿۲﴾وهو الموفق

﴿۱﴾ قال العلامة ابن نجیم: واراد بحرمة المصاهرة الحرمات الاربع حرمة المرأة علی اصول الزانی وفروعه نسبا ورضاعا وحرمة اصولها وفروعها علی الزانی نسبا ورضاعا کما فی الوطء الحلال. (البحر الرائق ۳:۱۰۱ فصل فی المحرمات)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصکفی: وفی شرح الوهبانیة ......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

....

(بقیه حاشیه)لو زنت المرأة لا يقربها زوجها حتى تحيض لاحتمال علوقها من الزنا فلا يسقى ماؤه زرع غيره فليحفظ لغرابته. قال العلامة ابن عابدين: امر بحفظه لا ليعتمد بل ليجتنب بقرينة قوله لغرابته فان المشهور في المذهب ان ماء الزنا لا حرمة له لقوله ﷺ للذى شكا اليه امرأته انها لا تدفع يد لامس طلقها فقال انى احبها وهى جميلة فقال له ﷺ استمتع بها واما قوله فلا يسقى ماؤه زرع غيره فهو وان كان وارداً عنه ﷺ لكن المراد به وطء الحبلىٰ لانه قبل الحبل لا يكون زرعا بل ماء مسفوحا و لهذا قالوا لو تزوج حبلى من زنا لا يقربها حتى تضع لئلا يسقى زرع غيره لان به يزداد سمع الولد وبصره حدة فقد ظهر بما قررناه الفرق بين جواز وطء الزوجة اذا رآها تزنى وبين عدم جواز وطء التى تزوجها وهى حبلى من زنا.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۲٦۷ قبيل فروع باب العدة)

باب الحضانة

حق د حضانت او د بچو د نفقې مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره کښې چه زيدوفات شويوروريوه ښځه دوه لوڼې اويوزوئ ئې پريخودل، يوه جينئ داووکالودويمه د پينځو کالواوزوئ ئې ددووکالودې اوس که چرته داښځه دبچودغيرمحرم سره واده اوکړی نوددې بچونفقه په موربانديږ ده ياپه تره بانديږ ،حالانکه دبچوڅه خپل مال اوجائدادنشته،نيزحق حضانت دموردپاره دې يا د نانی دپاره دې يادتره دپاره دې؟ بينوا توجروا

المستفتی:علی محمدنوشهره صدر........ ۱۷\۱۰\۱۹۹۰ء

جواب:(۱)که چرته ددې بچودپاره خپل مال نه وی نوددوی نفقه به په مور او تره بانديږ واجبه‌وی په موربانديږ دريمه اوپه تره بانديږ دريو کښې دوه حصې (هنديه۵۸۵:۱)﴿۱﴾

(۲) صورت مسئوله حق حضانت دنانی دپاره دې اوکه چرته نانی نه وی نود

﴿۱﴾ وفی الهندية: والنفقة لكل ذی رحم محرم اذا كان صغيرا فقيرا...... ويجب ذلک علی قدر الميراث ويجبر عليه كذا فی الهداية وتعتبر اهلية الارث لا حقيقته كذا فی النقاية.

(فتاوىٰ عالمگيريه ۱ :۵۶۶ الفصل الخامس فی نفقة ذوی الارحام)

وقال العلامة ابن عابدين: (قوله والمعتبر فيه القرب والجزئية لا الارث)...... وان كان كل من الصنفين اعنی الاصول والحواشی وارثا اعتبر الارث ففی ام واخ عصبی او ابن اخ كذلک او عم كذلک علی الام الثلث وعلی العصبة الثلثان بدائع.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲ :۷۳۸ مطلب ضابط فی حصر احكام نفقة الاصول)

دادی دپاره دي (هندیه ۱: ٥٦٢)﴿۱﴾ او که چرته دبچو خیرخواهی دمورپه حضانت کښې وی او دناسکه پلار (زوج الام) په دې باندې راضي وی نو داحق به مورلره وی. (ردالمحتار ۲: ۸۸۰)﴿۲﴾ وهوالموفق

د پلار مورته د خرچې او نفقې نه ورکولو په شرط باندې د زوئ د حواله کولومسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دیوسړی ښځه بدزبانه یعنی زبان درازه او دبچونه بې پرواه وه، دپوهه کولو باوجودهم نه پوهه کیدله هرکارکښې ئې دخاوندمقابله کوله. آخرکښې ئې جادوکول هم شروع کړل، کله چه په خط کښې دجادودتعویذونوذکرخاونداوکتلونوښځې ته ئې دریم طلاق هم ورکولوسره جدا کړه، اوس دخاوندسره دمطلقې نه درې بچی پاتې شوې دی ددوی عمرونه دهلک شپږ کاله، دجینئ څلورکاله دبل هلک درې

﴿۱﴾ وفی الهندیة: وان لم یکن له ام تستحق الحضانة بان کانت غیر اهل للحضانة او متزوجة بغیر محرم او ماتت فام الام اولیٰ من کل واحدة وان علت فان لم یکن للام ام فام الاب اولیٰ ممن سواها وان علت، کذا فی فتح القدیر. (فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۵۴۱ الباب السادس عشر فی الحضانة)

﴿۲﴾ قال العلامة ابن عابدین: قلت الاصوب التفصیل وهو ان الحاضنة اذا کانت تاکل وحدها وابنها معها فلها حق لان الاجنبی لا سبیل له علیها ولا علی ولدها بخلاف ما اذا کانت فی عیال ذلک الاجنبی او کانت زوجة له وانت علمت ان سقوط الحضانة بذلک لدفع الضرر عن الصغیر فینبغی للمفتی ان یکون ذا بصیرة لیراعی الاصلح للولد فانه قد یکون له قریب مبغض له یتمنی موته ویکون زوج امه مشفقا علیه یعز علیه فراقه فیرید قریبه اخذه منها لیؤذیه ویؤذیها اولیاء کل من نفقته او نحو ذلک وقد یکون له زوجة تؤذیه اضعاف ما یؤذیه زوج امه الاجنبی وقد یکون له اولاد یخشی علی البنت منهم الفتنة لسکناها معهم فاذا علم المفتی او القاضی شیئا من ذلک لا یحل له نزعه من امه لان مدار امر الحضانة علی نفع الولد. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۶۹۴ باب الحضانة)

کاله دي.دپلار سره ډیرآرام اوراحت سره اوسیږی اوس مطلقه دبچو مطالبه کوی دبچوپلار انکاری دي ځکه چه دا ښځه بداخلاقه اوبې پرواه ده اوس هغې دعدالتْ په ذریعه دبچو داخستلو دهمکی ورکړې ده،پلار ئې ویریدلو سره اووئیل که چرته په زبردستې سره بچی بوتلل غواړې نوځه به همیشه دپاره اولیکم اوخرچه وغیره به هم نه درکوم.مطلقې ښځې داقبوله کړه،اوس سؤال دادې ایاپه دې لیکلو سره به پلار مجرم وی یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمد حسین راولپنډی شهر......۱۹۸۸ء۱۱\۱۱\۲۱

جواب:دابچی خواه موافق ثابت وی یامخالف ستابچیان دی اوحق حضانت بهرحال ددې مطلقې دپاره دې ترڅوپورې چه ته ددې مطلقې نااهلیت ثابت نه کړې﴿۱﴾اودبچونفقه تاحین بلوغ په تاباندې واجب ده﴿۲﴾اوددې مطلقې (حاضنې) نفقه هم ته تاباندې واجب ده البته دادویم قابل اسقاط دې په خلاف داول﴿۳﴾وهو الموفق

﴿۱﴾قال العلامة الحصكفی: (الحضانة) تثبت للام النسبية ولو...... بعد الفرقة الا ان تكون مرتدة ...... او فاجرة فجورا يضيع الولد به كزنا وغناء وسرقة ونياحة كما فی البحر.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۶۸۸ باب الحضانة)

﴿۲﴾قال العلامة المرغينانی: ونفقة اولاد الصغار علی الاب لايشاركه فيها احد كما لا يشاركه فی نفقة الزوجة لقوله تعالیٰ: وعلی المولود له رزقهن والمولود له هو الاب.

(هداية ۲:۴۴۷ فصل فی نفقة الاولاد الصغار)

﴿۳﴾قال العلامة ابن عابدين: (قوله اذا لم تكن منكوحة ولا معتدة لابيه) هذا قيد فيما اذا كانت الحاضنة اما فلو كانت غيرها فالظاهر استحقاقها اجرة الحضانة بالاولیٰ وقوله لابيه احتراز عما لو كانت فی نكاح او عدة رجل غير الاب فانها تستحق الاجرة عليها لكن اذا كان الناكح محرماً للصغير والا فلا حضانة لها كما مر.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۶۹۱ باب الحضانة)

د بچی تربیت ناسکه پلارکړې دې. آیا وارثان دواپسې حق لرلې شی؟

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوسړی د کونډې ښځې سره نکاح اوکړه دې ښځې سره دسابقه خاوندنه یوه وړه لور (ددرې څلورو میاشتو) هم وه، ورسره راغله حالانکه دنکاح په وخت ددې تذکره نه ده شوې نه دنفقې څه تذکره وارثانو اوکړه، اوس جینۍ چه کله دشپږو کالو شوه نود جینی وارثان جینۍ واپس غواړی اودادویم خاوند دجینۍ نفقه اوخرچه غواړی ایاهغوی داجینۍ واپس اخستلې شی؟ که چرته اخستلې شی نو هغوئ نه به خرچه ورکول هم پریوزی یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی غلام قادرملهو ګیدړ پور هزاره......۱۹۷۹ء۲۰۱۸۱

جواب: (۱) که چرته داوارثان مفت تربیت کول غواړی اومورد لور په ترکې سره تربیت کوی نووارثان دې جینۍ لره واپس اخستلې شی، اوکه چرته مور دخپل خاوند (زوج ثانی) په مال سره دهغه په خوشحالې سره دبچی تربیت کوی نوواپس ئې نشی اخستلې.

یدل علیه مفهوم ما فی الدرالمختار وفی الحاوی تزوجت باجنبی وطلبت تربیته بنفقة والتزمه ابن عمه مجانا ولا حاضنة له فله ذلک انتهیٰ﴿۱﴾ والمفهوم معتبر ههنا عندنا ایضاً.

۲ حونکه مورو غیره تبرع کړې دې بغیرد څه مجبورې نه لهذا خرچه نشی اخستلې﴿۲﴾وهو الموفق

﴿۱﴾(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۶۹۰ باب الحضانة)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصکفی: وفی المنیة تزوجت ام صغیر توفی ابوه وارادت تربیته بلا نفقة مقدرة واراد وصیه تربیته بها دفع الیها لا الیه، قال ابن عابدین: بلا نفقة ای من مال الصغیر الموروث له من ابیه فتح وظاهره ان المراد نفقة الصبی والظاهر ان اجرة الحضانة کذلک.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۶۸۹، ۶۹۰ باب الحضانة)

د مظلومې مطلقې د خرچې او د بچی د اجرت حضانت مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه دیو ښځې دنکاح کولونه یو کال پس لور پیدا شوه، سخر ګنئ سره دلورنه دکورنه بهر کړله، پینځه میاشتې دمورپلار کره او سیدله او بیائې مورپلار ته او وئیل چه ما باربار د خاوند کورته مه لیږئ، څما خاوندبې وقوف دې باربارمې دکورنه اوباسی ښځه مجبورا دمورپلار سره لاړله، ددوو کالونه پس ورته طلاق ملاؤشو ایا دا ښځه ددوو کالومخکښې دطلاق نه خپله خرچه او نفقه او دلور خرچه او نفقه اخستلې شی؟ او دطلاق نه پس دلور خرچه څومره وخته پورې او څومره اخستلې شی او څومره وخته پورې به لور دمورنه جدا کولې نشی؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمد انور شاکرټوبه ضلع اټک ۱۴\رمضان المبارک ۱۴۰۳ء

الجـواب: ددې ښځې خاوندباندې ددوو کالو خرچه (دښځې او دلور دواړو) واجب ده دا ښځه ناشزه نه ده مظلومه ده(۱) نیزدې خاوندباندې طلاق ورکولونه پس د عدت خرچه واجب ده او عدت تیریدلونه پس دلور خرچه او اجرت حضانت هم په دې خاوندباندې واجب الادادې(۲) (شامی باب الحضانة والنفقات) وهو الموفق

﴿۱﴾ قال العلامة الحصكفي: فتجب للزوجة على زوجها...... ولو هى فى بيت ابيها اذا لم يطالبها الزوج بالنقلة به يفتى و كذا اذا طالبها ولم تمتنع. (الدرالمختار ۲: ۱۰۷ باب النفقة)

قال العلامة ابن عابدين: فالحاصل ان الفرقة اما من قبله او من قبلها فلو من قبله فلها النفقة مطلقا سواء كانت بمعصية اولا طلاقا او فسخا وان كانت من قبلها فان كانت بمعصية فلا نفقة لها ولها السكنى فى جميع الصور.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۲۲۷ قبيل مطلب الصغير والمكتسب نفقة الخ)

﴿۲﴾ قال العلامة محمد امين الشامى: كان من جملتها الانفاق على حاضنته التى حبست نفسها لاجله عن التزوج ومثلها اجرة ارضاعه فلم تكن...... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

د مور د غیرمحرم سره نکاح کولو سره حق د حضانت ساقط کیږی

سوال:څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دخاونداوښځې په مینځ کښې جدائی راغله اوددوی دوه بچیان دی،مطلقې روستوپه غیرخاندان کښې نکاح اوکړه په دې صورت کښې دبچودپرورش حق چاته دې؟ حالانکه دپلارنه علاوه دبچودصحیح پرورش کولوواالاڅوک نشته؟ شرعی طوربانـدې په پلاریامطلقه کښې څوک ددې بچودپرورش حق لری؟بینوا توجروا

المستفتی: نورمحمد

الجواب: دغیرمحرم سره نکاح کولو سره حق حضانت ساقط کیږی،لمافی الـدر المختار: اومتزوجه بغیرمحرم الصغیر﴿۱﴾ وبمعناه فی جمیع کتب الفتاویٰ﴿۲﴾، لهذا دا بچیان به نیکه یاترورغیره ته حواله کولې شی. اوکه چرته په ښځوکښې څوک ملاؤنشی نودپلارپه حواله کولې به شی،لمافی الهندیه:واذاوجب الانتزاع من النساء اولم یکن للصبی امراة من اهله یدفع الی العصبه فیقدم الاب الخ﴿۳﴾

(بقیه حاشیه) اجرة خالصة من کل وجه حتی ینافیها الوجوب بل لها شبه الاجرة وشبه النفقة فاذا کانت منکوحة او معتدة لابیه لم تستحق اجرة لا علی الحضانة ولا علی الارضاع لوجوبها علیها دیانة ولان النفقة ثابتة لها بدونها بخلاف ما بعد انقضاء العدة فانها تستحقها عملا بشبه الاجرة.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۶۹۱ قبیل مطلب فی لزوم اجرة مسکن الحضانة)

﴿۱﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۶۸۹ باب الحضانة)

﴿۲﴾قال العلامة المرغینانی: اذا وقعت الفرقة بین الزوجین فالام احق بالولد...... فقال علیه السلام انت احق به مالم تتزوجی. (هدایه ۲: ۴۳۸ باب حضانة الولد ومن احق به)

﴿۳﴾ (فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۵۴۲ الباب السادس عشر فی الحضانة)

نوټ: واضحه دې وی که چرته شرعی مستحق په دې باندې راضی وی چه بچیان دې د مورسره او سیږی نو داخه گناه نه ده(۱) وهو الموفق

د پلاراو د مور په مینځ کښې د تفریق نه پس د بچی د حضانت او د ثبوت نسب مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه څما دیې اې پاس دلور واده دوريرې دزوئ سره اوکړې شو .ليکن څماوريره اودهغې زوئ څما د لور تنگول شروع کړل بالاخر په څلورم نومبر۱۹۸۸ءماخپله لور د سخر والو د کورنه راوستله ددې نه پس معلومه شوه چه د جينئ داميددې چنانچه ما په فیملی کورټ کښې دنکاح تنسيخ کولودعوی اوکړه اوددې سره مې ددې د حمل ذکرهم اوکړو .دمقدمې په دوران کښې معتبراوتيکو خلقو دصلح د صفائی دپاره هم کوشش اوکړوهغه ددې خلقودې انصافودوجه نه څه نتيجه راونخکله. په دې دوران کښې هلک ته اووئيلې شوچه دښځې حمل دې مگر هغه اوئیل چه حمل څمادنطفې نه نه ده اوڅه لسوبېچولره هم په موربانديې قربان کولې شم اوقربان کوم ،ددې خبرې گواه هم موجوددې، په اووېشتم جولائی ۱۹۸۹ء هلک پیداشواوجنورئ ۱۹۹۰ءکښې اچانک دهلک دخپل کولو دپاره ئې نوټس ورکړواوپه پینځم مارچ په عدالت کښې ئې دعوی هم دائره کړه اوس هم روانه ده اوس سوال دادې چه ایافریق ثانی ته شرعاداماشوم ملاویدې شی؟ نیزداماشوم نه دکوم فریق سره وی څکه چه تنسیخ نکاح مخکښې شویده؟ بینوا توجروا

المستفتی م.د.ج.راجه اسلام آباد......۱۹۹۰ء۱۵۱۵۱

﴿۱﴾ قال ابن عابدين: عن المفتى ابى السعود مسئلة فى رجل طلق زوجته ولها ولد صغير منه واسقطت حقها من الحضانة وحكم بذلک حاکم فهل لها الرجوع باخذ الولد الجواب نعم لها ذلک فان اقوى الحقين فى الحضانة للصغير ولئن اسقطت الزوجة حقها فلا تقدر على اسقاط حقه ابدًا.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۰ ۶۹ باب الحضانة)

الجواب: مسئله شرعیه داده چه داهلک ددغه پلار نه ثابت النسب دي لحديث: الولد للفراش﴿۱﴾ولتصريح الفقهاءبه﴿۲﴾ البته داهلک به داووه کالو کیدلو پورې مورسره اوسیږی او روستو به اشفق ته حواله کولې شی (ردالمحتار باب الحضانة)﴿۳﴾وهو الموفق

د خلع په صورت کښې د اووه کالو کیدلو پورې بچی به د مورسره اوسیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه ښځه خاوند په خلع باندې راضی شول مګر اوس دبچو معامله ده چه هغه به دمورسره اوسیږی یا د پلارسره. په دې باره کښې شرعی حکم څه دې؟بينوا توجروا

المستفتی: حامدشاه مسجد دلاورخان پشاور

الجواب: مورددې بچود پرورش مستحقه ده تردې چه دابچی داوو کالوشی ددې نه پس به دابچی پلارته حواله کولې شی. ددې پلاراو مورد مرضې نه بغیر دا

﴿۱﴾عن ابی هريرة رضی الله تعالیٰ عنه قال قال رسول الله ﷺ الولد للفراش وللعاهر الحجر. (سنن ترمذی ۱: ۳۴۹ باب ماجاء ان الولد للفراش)

﴿۲﴾ وفی الهندية: قال اصحابنا لثبوت النسب ثلاث مراتب الاولیٰ النكاح الصحيح وما هو فی معناه من النكاح الفاسد والحكم فيه انه يثبت النسب من غير دعوة ولا ينتفی بمجرد النفی.

(فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۵۳۶ الباب الخامس عشر فی ثبوت النسب)

﴿۳﴾ قال العلامة ابن عابدين: (قوله والحاضنة احق بالغلام) حتی يستغنی عن النساء بان يأكل ويشرب ...... وقدر بسبع وهو قريب من الاول بل عينه...... وبعد صفحة...... فيتعين الافتاء بولاية ضمه لكل من يؤتمن عليه من اقاربه ويقدر علی حفظه الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۶۹۵، ۶۹۷ باب الحضانة)

حق ددوی نه څوک نشی اخستلی،ماخوذازشرح التنویرعلی هامش ردالمحتار ۲:۸۸۱)﴿۱﴾وهو الموفق

د غیرمحرم سره د وادهٔ په صورت کښې د مورحق حضانت ساقطیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی واده اوکړو دهغه نه دوه هلکان اویوه جینئ پیدا شول اوهغه وفات شوه.روستوده دویم وادهٔ اوکړوددویمې ښځې نه هم دوه هلکان اویوه جینئ پیدا شوه روستو داسړې وفات شواوترکه وغیره تقسیم شول ښځې اتمې حصې وصول کولونه پس بل ځائې کښې واده اوکړو.اوس ناسکه رورخورچه غټ دی اصرارکوی چه ددې نابالغې خور رورپرورش مونږکووحالانکه سکه مورئې وائې چه ددوی تربیت اوپرورش به شرعاځماحق دې بلوغ پورې.داحق شرعاچاته حاصل دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی غلام رسول.....۱۹۷۸ء۱۷\۳۰

جواب:دغیرمحرم سره دواده کولوپه صورت کښې دمورحق حضانت ساقط کیږی.کمافی شرح التنویر:اومتزوجه بغیرمحرم الصغیر،(هامش ردالمحتار ۲:۸۷۳)﴿۲﴾ پس دابچیان به نیاوغیره ښځوته حواله کولې شی اوکه

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: والحاضنة اما او غیرها احق بالغلام حتی یستغنی عن النساء وقدر بسبع وبه یفتیٰ لانه الغالب ولو اختلفا فی سنه فان اکل وشرب ولبس واستنجی وحده دفع الیه ولو جبرا والا لا والام والجدة احق بها حتی تحیض...... وغیرهما احق بها حتی تشتهی وقدر بتسع وبه یفتی، وقال ابن عابدین: ولا یملک احدهما ابطال حق الولد من کونه عند امه قبل السبع وعند ابیه بعدها.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۶۹۵ باب الحضانة)

﴿۲﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۶۸۹ باب الحضانة)

چرته باقاعده ښځې پيدا نه شوې نو دغه علاتي رورته به حواله کولې شي، کمافي شرح التنوير :ثم العصبات بترتيب الارث الخ(۱). وهوالموفق

د نيکه او مور د پاره د حق حضانت او د ولايت مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره کښې چه فاطمه دمولاناعبدالغنی خورزه اودرحمت الله مرحوم لورده. اوس دنيکه اودمورپه دې باندې جهګړه ده هريو دحضانت دعوی کوی چه اوس داجينۍ ځماده دجينۍ عمريولس کاله دې شرعی حکم څه دې. جواب په فارسی ياپښتو کښې راکړئ؟بينوا توجروا

المستفتی: نعمت الله افغانستان.......۱۹۸۵ء۱۹۱۹

الجواب: اگرعداوت وبدخواهی مولوی عبدالغنی باي دخترپسرمسماة فاطمه نه تسليم شده باشدونه به بينه عادله ثابت شده باشد، پس حق ولايت براۓ اي جدمسمی مولوی عبدالغنی باشدنه براۓ مادر. زيرانچه حق حضانت مادر برقول مفتی به ختم شده است(۲)وهوالموفق

د نا بالغې لور حضانت نيا د پاره دې

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره کښې چه يوه ښځه وفات شوې ده يواووکلن زوئ اوشپږکلنه لورئې پاتې شوې دی ددې بچونيازوئ پريخودلو اولورئې په زبردستې سره پخپله قبضه کښې واخستله، حالانکه دبچو پلار

﴿۱﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۲۹۳، مطلب لو کانت الاخوة او الاعمام غير مامونين)

﴿۲﴾وفی الهندية: والام والجدة احق بالجارية حتی تحيض وفی نوادر هشام عن محمد رحمه الله تعالیٰ اذا بلغت حد الشهوة فالاب احق وهذا صحيح...... وبعد ما استغنی الغلام وبلغت الجارية فالعصبة اولی يقدم الاقرب فالاقرب كذا فی فتاویٰ قاضی خان.

(فتاویٰ عالمگيريه ۱: ۵۴۲ الباب السادس عشر فی الحضانة)

ژوندي دي، ایا دپلار او دتروریانو (دپلار دخور) په موجودګۍ کښې نیاته ددې نابالغې دتربیت حق حاصل کیدلې شي؟بینوا توجروا

المستفتي: حاجی شبیر احمد احمد پور شرقیه.......۱۲ \ رمضان ۱۴۰۳ھ

الجواب: دمفتٰی به قول په بنیاد باندې ددې نمسوؤحق حضانت نهو کالو پورې نیا ته حاصل دې دې نه پس به باقاعده پلار ته حواله کولې شي (۱) وهوالموفق

حق حضانت. نفقه. اجرة الرضاع وغیره

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دیو سړی اوښځې نکاح مئ ۱۹۶۸ء کښې اوشوه دوو کالو پورې دښځې خاوند په حیثیت سره اوسیدل لیکن خوابنې اوندې وغیره ښځه نه خوښوی. مخکښې هم یو مرتبه هغوئ دمور پلار کورته اولیږله لیکن روستو بیا راوسته. بیا کله چه هغه حامله شوه نو اووه میاشتې پس بیا دوی مورپلار کره روانه کړه، چه ته هلته لاړه شه اوسیږه که چرته هلک پیدا شو نو مونږ به دې راولو او حصاره به دې کړو او که چرته جینئ پیدا شوه نو مونږ دې نه حصارو و، دوه میاشتې پس ۱۹۷۰ء کښې مور کره جینئ پیدا شوه، او په فروری ۱۹۷۱ء کښې دوی بغیر دڅه وجه نه دیونین کونسل په معرفت رجستری کولو سره طلاق اولیږلو، چه درې میاشتې پس وصول شو، دحق مهر کالی (پینځه سوه) روپې هم هغوئ واخستل، او جهیز (زر روپئ ئې) هم ورنه کړي، مطلقې شپږ میاشتې پس دجینئ دخرچې دعوی اوکړه، په جولائ ۱۹۷۳ء کښې عدالت دیرش روپئ

﴿۱﴾ قال العلامة الحصكفي: والام والجدة...... احق بها بالصغيرة حتى تحيض...... وغيرهما احق بها حتى تشتهي وقدر بتسع وبه يفتىٰ، قال ابن عابدين: وبلوغها اما بالحيض او الانزال او السن، قال في البحر لانها بعد الاستغناء تحتاج الى معرفة آداب النساء والمرأة على ذلك اقدر وبعد البلوغ تحتاج الى التحصين والحفظ والاب فيه اقوىٰ واهدىٰ. (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲:۶۹۵ باب الحضانة)

دمیاشتې خرچه مقرر کړه، چه دجولائ ۱۹۷۳ . نه ملاویږی اوس هغه سړی یعنی دجینۍ پلار دجینۍ مطالبه کوی چه جینۍ ماته راکړئ، حالانکه هغه دویم واده هم کړې دې دښځې کورو الادجینۍ مورو غیره جینۍ ورکول نه غواړی ځکه چه دجینۍ پلار نیکه، نیا، ترور، وغیره ته کله چه دجینۍ مور ښه نه لګی، نیز دجینۍ دکیدلو دوجه نه ددې مورته ئې طلاق ورکړو، نودوی به جینۍ څرنګه مینې او محبت سره او ساتی او پرورش به او کړی خصوصاً د ناسکه موربه ددې سره څه مینه وی ځکه چه پلار تمامه ورځ بهر کار باندې وی او جینۍ به دناسکه مور په رحم او کرم باندې . خلاصه دا چه دا جینۍ ددوی نه غواړی چه دمیاشتې خرچې نه بچ شو، اوس سوال دا دې چه:

(۱) مور کومه پورې جینۍ دځپل ځان سره ساتلی شی کله چه نکاح ثانی نه کوی.

(۲) که چرته دجینۍ مور دغیر سره نکاح او کړی نو ایا بیا هم جینۍ دځان سره ساتلې شی که چرته ساتلې شی نو کومه پورې؟

(۳) که چرته نکاح دکوم رشته دار مثلاً دماما، دترور، دتره وغیره سره او کړې شی نو بیائې تر کومه پورې دځپل ځان سره ساتلې شی؟

(۴) ایا جینۍ نیا، ترور، ماما دځپل ځان سره ساتلې شی؟

(۵) کله چه مور جینۍ دځپل ځان سره ساتلې وی او ځان سره ئې ساتل غواړی او پلار دجینۍ مطالبه کوی (قانون کښې خوئې نشی اخستلې) نو ایا په دې صورت کښې دجینۍ دپلار نه دعدالت مقرر کړې شوې خرچه اخستل جائز دی یا نه؟ که چرته جائز وی نو تر کومه پورې اخستل جائز دی؟

(۶) که چرته خرچه اخستل بند کړې شی نو ایا بیا هم دجینۍ پلار جینۍ لره اخستلې شی؟

(۷) عدالتی قانون کښې خو جینۍ بالغه کیدلو پورې دمور سره او سیدلې شی پلار ئې نشی اخستلې، لیکن دشریعت څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: راجه غلام احمد ۱۹۷۵/۱۲/۲۳

جواب (۱) دمفتی به قول په بنیاد باندې نهو کالو پورې حق حضانت او پرورش دی ردالمحتار (۳:۸۸۲)﴿۱﴾

(۲) د وادهٔ په وجه به دا حق نیا ته منتقل کیږی نیز د عرف او تجربې نه معلومه ده چه د نا سکه مور سره او سیدل ضرر محض دې لهذا د پلار دا مطالبه د شریعت خلاف ده (باب الحضانة ۲:۸۸۰)﴿۲﴾

(۳) که چرته واده د دې لور د محرم سره شوې وی نو حق حضانت به په خپل حال باقی وی﴿۳﴾

(۴) نیا او ترور سا تلې شی﴿٤﴾

﴿۱﴾ قال العلامة الحصكفی: والام...... احق بها بالصغيرة حتى تحيض ...... وغيرهما احق بها حتى تشتهى وقدر بتسع وبه يفتىٰ.

(الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲: ٦٩٥ باب الحضانة)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصكفی: ثم ای بعد الام بان ماتت او لم تقبل او اسقطت حقها او تزوجت باجنبی ام الام وان علت عند عدم اهلية القربىٰ.

(الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲: ٦٩٢ باب الحضانة)

﴿۳﴾ وفی الهندية: وانما يبطل حق الحضانة لهؤلاء النسوة بالتزوج اذا تزوجن باجنبی فان تزوجن بذی رحم محرم من الصغير كالجدة اذا كان زوجها جد الصغير او الام اذا تزوجت بعم الصغير لا يبطل حقها كذا فی فتاویٰ قاضی خان.

(فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۵۴۱ الباب السادس عشر فی الحضانة)

﴿۴﴾ قال العلامة المرغينانی: فان لم تكن له ام فام الام اولىٰ من ام الاب...... وفی رواية الخالة اولىٰ من الاخت لاب لقوله عليه السلام الخالة والدة...... ثم الخالات اولىٰ من العمات الخ.

(هداية ۲: ۴۳۹ باب حضانة الولد ومن احق به)

(۵) دجینئ موردرې قسمه خرچه اخستلې شی نهوکالوپورې نفقة الولد .
أُجرت الرضاعة والحضانة(شامی ۲:۸۷۲)﴿۱﴾.
(٦) نشی اخستلې﴿۲﴾.
(۷) په ظاهرروایت کښې داحق بلوغ پورې دې لیکن په مفتی به قول کښې
نهو کالوپورې دې(شامی ۲:۸۸۲)﴿۳﴾.وهوالموفق

د ولد الزنا پرورش د مور ذمه واری ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه کومه لوردحرام حمل یعنی د زنانه پیداشوې وی دهغې دپرورش ذمه وارزانی دې که مزنیه؟بینوا توجروا

المستفتی: مولانا عبدالواحدچغرمتی......۱۹۷۳،۳۱\۲۵

الجواب: دغیرثابت النسب (ولدحرام) بچی نسبت دمورطرفته کیږی، کمافی الهندیه ۱۲۷: ٤اذازنی رجل بامراة فجائت بولدفادعاه الزانی لم یثبت نسبه منه و اما المرأة فیثبت نسبه منها﴿٤﴾ پس ددې بچی حضانت دمورذمه داری ده، کمافی الدرالمختارالحضانة تثبت للام النسبیه ۲:٦۸۸)﴿۵﴾.وهوالموفق

﴿۱﴾قال العلامة ابن عابدین: قال فی البحر فعلی هذا یجب علی الاب ثلاثة اجرة الرضاع واجرة الحضانة ونفقة الولد ومثله فی الشرنبلالیة.
(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:٦۹۲ مطلب فی لزوم اجرة مسکن الحضانة)
﴿۲﴾قال العلامة الحصکفی: تزوجت ام صغیر توفی ابوه وارادت تربیته بلا نفقة مقدرة واراد وصیه تربیته بها دفع الیها لا الیه ابقاء لماله.
(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۶۹۰ باب الحضانة)
﴿۳﴾ (مر حوالته فی شق الاول من هذا الجواب)
﴿٤﴾(فتاویٰ عالمگیریه ۱۲۷:۳ کتاب الدعویٰ الفصل الثامن فی دعوة الولد من الزنا وما فی حکمه)
﴿۵﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:٦۸٦ باب الحضانة)

باب الولـــيمة

وليمه مسنون ده واجب نه ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه ددعوت وليمه حيثيت د واجب دی ياسنت؟ بينوا توجروا

المستفتی: مولوی اکبرخان واړی دير......۱۹۷۹ء۳۱۴۱

جواب: وليمه زمونږ په نزدمسنون ده.

کما فی الهندية۵: ۳۴۳ ووليمة العرس سنة وفيها مثوبة عظيمة انتهیٰ﴿۱﴾ واما فی الحديث اولم ولو بشاة، فهذا الامر للوجوب عند بعض اصحاب الشافعی لظاهر الامر، وهو للاستحباب عند الجمهور والمعتبر ذوق المجتهد﴿۲﴾. وهوالموفق

﴿۱﴾ (فتاویٰ عالمگيرية ۵ :۳۴۳ الباب الثانی عشر فی الهدايا و الضيافات)

﴿۲﴾ قال العلامة النووی: واما وليمة العرس فقد اختلف اصحابنا فمنهم من قال هی واجبة...... ومنهم من قال هی مستحبة.

(المجموع شرح المهذب ۱۵ :۵۴۸ باب الوليمة والنثر)

وقال فی شرح مسلم: واختلف العلماء فی وليمة العرس هل هی واجبة ام مستحبة والاصح عند اصحابنا انها سنة مستحبة ويحملون هذا الامر فی هذا الحديث على الندب وبه قال مالک وغيره واوجبها داؤد وغيره.

(نووی علی مسلم ۱ :۴۵۸ باب فضيلة اعتاق امة ثم يتزوجها)

وقال الشيخ محمد زكريا: قال الموفق لا خلاف......(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

......

د واده نه مخکښې د ولیمې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه بعض خلق وائی چه صحبت نه مخکښې ولیمه جائزنه ده ددې شرعی حکم څه دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: مشتاق احمد پاک فضائیه رسالپور...... ۲۶\۹\۱۹۷۲ء

جواب: ولیمه دنکاح یا واده دصحبت نه پس مسنون ده﴿۱﴾اوکوم طعام چه ددې نه مخکښې خوړلې شوې وی هغه ولیمه نه ده البته دعوت دې هغه جائزدې څنګه چه د زوال نه پس نوافل کول صحیح دی لیکن اشراق نه دې لیکن د نوافلو نه خارج نه دې﴿۲﴾وهو الموفق

(بقیه حاشیه) بین اهل العلم ان الولیمة سنة فی العرس...... ولیست واجبة فی قول اکثر اهل العلم. (اوجز المسالک ۹ :۳۳۵ باب ماجاء فی الولیمة)

قال الملا علی قاری: اولم ولو بشاة ای اتخذ ولیمة، قال ابن الملک: تمسک بظاهره من ذهب الی ایجابها والاکثر علی ان الامر للندب.

(مرقاة المفاتیح ٦ :٣٦٦ باب الولیمة)

﴿۱﴾قال الملا علی قاری: قیل انها تکون بعد الدخول وقیل عند العقد وقیل عندهما واستحب اصحاب مالک ان تکون سبعة ایام والمختار انه علی قدر حال الزوج.

(مرقاة المفاتیح ٦ :٣٦٦ باب الولیمة الفصل الاول)

﴿۲﴾وفی المنهاج: والولیمة قیل تکون بعد البناء وقیل تکون عند العقد کما فی المرقاة وغیره فما یطعم قبل العقد او البناء لا تکون ولیمة وسنة وعبادة بل یکون طعاما محضاً ونظیره ما رواه البخاری ان النبی ﷺ جعل ذبیحة من ضحی قبل الصلاة لحما لا بدعة وحراما، وبالجملة ان بفوات الوقت فی العبادات الموقتة یفوت معنی العبادة دون الحل، کیف وقال رسول الله ﷺ اذا دعا احدکم اخاه فلیجبه عرسا کان او غیر عرس رواه ابوداؤد. (منهاج السنن شرح ترمذی ۴ :۲۵۰ باب ماجاء فی الولیمة)

د جینئ اوهلک والو د طرف نه د ولیمی وغیره مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې دجینئ والودطرف نه په واده کښې د روټې ورکولو څه حقیقت دې اودهلک هم دنکاح نه مخکښې روټې ورکوی داځنګه ده؟ اودغیرمحارم دپاره ناوې په ډولۍ کښې د بوتللو څه مسئله ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالحکیم ګندف صوابی........۱۲۲رمضان ۱۴۰۵ھ

جواب: دجینئ والودطرف نه چه کومه روټې ورکولې شی هغه دثواب او د ولیمې په اراده سره نه ورکولې کیږی لهذاروټې ورکول بدعت شرعی نه دې صرف یورواج دې، لکه ځنګه چه دقرآن ترجمه په نوروژبو کښې کولې شی اوهم دغه رنګ چه کومه روټې اوطعام دهلک والودطرف نه دواده اودبیاه نه مخکښې ورکولې شی دارسم دې عبادت اوولیمه نه ده ځکه چه دوولیمه د قربانئ پشان عبادت موقته دې اوکوم څاروئ چه د اختر د مونځ نه مخکښې ذبحه کړې شی هغه عبادت نه دې. البته دهغې خوراک جائزدې هم دغه شان داهم. اوکوم روټې چه د واده بیاه نه پس ورکړئ شی هغه عبادت دې ځنګه چه ختنه سنت اوعبادت دې، نعم بقی فی عصرناالرسم ورفعت الحقیقة(۱)

تنبیه:......لم یکن الذین یحملون هودج امهات المؤمنین من محارمهم وزفت عائشه بالنهارضحی. وهوالموفق

---

(۱) وفی المنهاج: الولیمة اسم للطعام فی العرس خاصة کما روی عن ثعلب وغیره وقال بعض الفقهاء انها تقع علی کل طعام لسرور حادث الا ان استعمالها فی طعام العرس اکثر، والولیمة قیل تکون بعد البناء وقیل تکون عند العقد کما فی المرقاة وغیره فما یطعم قبل العقد اوالبناء لا تکون ولیمة وسنة وعبادة بل یکون طعاما محضا، ونظیره ما رواه البخاری ان النبی ﷺ جعل ذبیحة من ضحی قبل الصلاة لحما لا بدعة وحراما، وبالجملة ان بفوات الوقت فی العبادات الموقتة یفوت معنی العبادة ......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

د دعوت ولیمې نه مخکښې د ګانو او ډهول وغیره په صورت کښې د ولیمې د خوړلو حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زمونږ دارواج دې کله چه ناوې دزلمی کورته راوستلې شی نوتماشګیر ډول غږوی ډول غږولو کښې ځوانان خلق بهنګړا اچوی اوګډېږی اوسندرې وائی اوهم دغه شان ښځې جدا ځائ کښې ګډېږی اوسندرې وائی دمعامله دناوې دراوستلوپورې کوی ددې نه پس اچانک ډول اوتماشې ختمې شی بیادولیمې په تیارئ کښې څناوروغیره ذبحه کړئ شی اوپه خوراک اوطعام کښې دعوت عام اوکړئ شی نوددې دعوت دخوړلوڅه حکم دې؟بینوا توجروا

المستفتی: عبدالحمیدایس وی لدهاجنوبی وزیرستان...... ۱۹۷۵ء/۱/۱۹

الجواب: چونکه دالهواولعب وغیره مقام دعوت کښې نه وی لهذاددې خوراک به مکروه نه وی، کمایشیرالیه کلامهم دعی الی ولیمة وثمة لعب اوغناء الخ (ردالمحتار کتاب الکراهیه)﴿۱﴾.وهوالموفق

(بقیه حاشیه)دون الحل کیف وقال رسول اللهﷺ اذا دعا احدکم اخاه فلیجبه عرسا کان او غیر عرس رواه ابوداؤد. ثم هی سنة واجابتها واجب کالسلام، واما اجابة دعوة الختان فلا بأس به عندنا کما فی الخلاصة لاینبغی التخلف عن الدعوة العامة کدعوة العرس والختان، وهو قول مالک والشافعی وقد دعی احمد الی ختان فاجاب واکل کما فی المغنی الخ.

(منهاج السنن شرح ترمذی ۴: ۲۵۰، ۲۵۱ باب ماجاء فی الولیمة)

﴿۱﴾قال العلامة الحصکفی: دعی الی ولیمة وثمة لعب او غناء قعد واکل لو المنکر فی المنزل فلو علی المائدة لا ینبغی ان یقعد بل یخرج معرضا لقوله تعالیٰ: فلا تقعدبعد الذکری مع القوم الظالمین.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۵: ۲۴۵ کتاب الحظر والاباحة)

بغير د خودنې او رياء نه څو ورځو پورې وليمه كول ممنوع نه دى

سوال: څه فرمائى علماءدين دې مسئلې باره كښې چه بعض خلق څو ورځو پورې دعوت وليمه كوى ايا ديوورځې نه زياته هم وليمه كول جائزدى؟بينوا توجروا

المستفتى: احمدمحمود لاهور

جواب: جائزده په دې كښې ممانعت نشته، كمافى البيهقى وعبدالرزاق وابن ابى شيبة﴿۱﴾عن السلف انهم اولموا الى سبعة ايام وثمانية،لكن هذااذاكان مامون عن السمعة والرياء﴿۲﴾وهو الموفق

اعلان د نكاح او وادهٔ د پاره هوائى فائرنگ كول

سوال: څه فرمائى علماءدين دې مسئلې باره كښې چه د كوژدنې او واده په

﴿۱﴾ حدثنا ابو اسامة عن هشام عن حفصه قالت: لما تزوج ابى سيرين دعا اصحاب رسول اللهﷺ سبعة ايام فلما كان يوم الانصار دعاهم ودعا ابى ابن كعب وزيد بن ثابت.

(مصنف ابن ابى شيبة ۲،۴: ۳۱۳من كان يقول يطعم فى العرس والختان)

وهكذا فى (سنن كبرىٰ للبيهقى ۷: ۲۶۱ باب ايام الوليمة) والتفصيل فى اعلاء السنن ۱۱: ۱۳ باب جواز الوليمة الى ايام ان لم يكن فخرا.

﴿۲﴾ وفى المنهاج: عن ابن مسعود قال قال رسول اللهﷺ طعام اول يوم حق وطعام يوم الثانى سنة وطعام يوم الثالث سمعة ومن سمع سمع الله به (ترمذى) قوله ويوم الثالث سمعة يشير الحديث الى كراهة ما يكون فيه سمعة، فما رواه ابن ابى شيبة والبيهقى وعبد الرزاق عن السلف انهم اولموا الى سبعة ايام وثمانية فمحمول على الامن من السمعة والرياء وحديث الباب محمول على الغالب.

(منهاج السنن شرح ترمذى ۴: ۲۵۲ باب ماجاء فى الوليمة)

دوران کښې د ټوپک او تمانچې چلولو سره د فائرنګ کولو څه حکم دې؟ ایا په دې طریقې بندې اعلان نکاح جائزده؟ بینوا توجروا

المستفتی عطاءالله متعلم حقانیه......۲۴\۱۲\۱۹۸۳ء

جواب: که چرته دا کولئ اله د حرب وی او سامان جنګ وی نو د حدیث. واستبقوا نبلکم. په بنیاد به دا رویه ممنوع وی. وهو الموفق

﴿۱﴾ (سنن ابی داؤد ۲: ۳۶۱ باب فی الصفوف کتاب الجهاد)

باب حقوق الزوجين

د ښځې خاوند په يو بل باندې حقوق او د کور د اختلافاتو مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسائيلو باره کښې (۱) دښځې خاوند په مزاج کښې حد درجه فرق، اختلافات دفکراونظراوجهګړودمسلک دوجه نه ښځه دومره پريشانه اوبيزاره ده چه اوس دصلحې ګنجائش نه لری اوپه جدايئ باندې سخته په ضد ده. که اوس چرته هغه ازدواجی بندهن کښې وی نو د خاوند دحقوق داداکولونه به قاصره وی ددې وجه نه هم چه هرځل دصلحې نه پس بياهم دغه شان شی نتيجتاسخت ذهنی اواعصابی تکليف وی ايانښځه د جدا کيدلو مطالبه کولې شی؟ (۲) ايا خاوندښځې لره ددې دمرضې نه بغير دملک نه بهرعارضی يامستقل اوسيدلوباندې مجبوره کولې شی حالانکه دنکاح په وخت داسې څه شرط نه وی کيښودلې شوې؟(۳)ايانښځه دخاوندنه روټئ اوکپړواخستلونه علاوه دنوروضرورياتودپاره دجيب دخرچې په طور باندې دڅه نغدې اخستلوشرعی حقداره ده؟(۴)عملی زندګئ کښې ديوفريق کيدلوپه حيثيت سره ښځه دخاونددګټې په معاملاتو کښې مداخلت کولې شی اوڅومره حدد پورې؟(۵) شرعاً دکورکوم کاردښځې په فرائضو کښې داخل دې؟(۶) د خاوندحقوق دښځې دمورپلارپه حقوق باندې مقدم کيدل خو معلوم دی ليکن دسخرګنې په حق کښې هم داحديث وئيلې شی چه دواده پس ښځې دپاره دخاوندې اوسخرحقوق په دې باندې دخپل پلاراومورپه حقوقوباندې مقدم دی ايادا صحيح ده؟(۷)که چرته خاونددښځې په پريخودلو باندې راضی نه وی ليکن دښځې بيزاری دحدنه ډيره وی چه دا پخپله دمورپلارخواه ته خی دخاوندسره داوسيدلونه انکاراوکړی ددې څه حکم دې؟(۸)که چرته دمورپلارپه مينځ کښې داسې خفګان وی چه دهغې په

نتیجه کښې مور طلاق اخستلو سره یادطلاق اخستلو نه بغیر ځانله او سیږی نو پلار شرعًا اولادمورته دتللو نه یاحسن سلوک کولونه منع کولې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: منشی عبدالغفور شبقدر فورټ........ ۱۸\۲\۱۹۷۲

جواب: (۱) واضحه دې وی که چرته داسړې (خاوند) دضروریات دین نه منکر وی مثلاد پیغمبر علیه سلام دبشریت نه منکروی یاغیرالله دپاره علم کلی یا تسلط غیبی (من حیث العلم والقدرة) مَنی نو داسړې کافراومرتد دې.﴿۱﴾ددې ښځه آزاده ده. قال الله تعالی: لاهن حل لهم ولاهم يحلون لهنّ﴿۲﴾اوکه چرته دا سړې دکفردرجې ته وی رسیدلې نودعدم موافقت دوجهې نه د جدا کیدلو مطالبه به ممنوع نه وی، کمافی حدیث حبیبة بنت سهل لااناولاثابت بن قیس لزوجها(رواه ابوداود۳۰۳:۱)﴿۳﴾.(۲) موجوده پرفتن دورکښې خاوندته داحق حاصل نه دې چه ښځه دخپلې مرضې نه بغیرسفرباندې بوزی، کمافی الهندیه۵٦٦:۱ اما فی زماننا فلايملک الزوج ان يسافر بهاوان اوفی صداقها كذا

﴿۱﴾قال العلامة الحصكفی: والكفر شرعا تكذيبه ﷺ فی شیئ مما جاء به من الدين ضرورة. (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۳: ۳۱۱ باب المرتد)

﴿۲﴾ (سورة الممتحنة پاره: ۲۸ رکوع: ۲ آیت: ۱۰)

﴿۳﴾ عن حبيبة بنت سهل الانصارية انها كانت تحت ثابت بن قيس بن شماس وان رسول الله ﷺ خرج الی الصبح فوجد حبيبة بنت سهل عند بابه فی الغلس فقال رسول الله ﷺ من هذه قالت انا حبيبة بن سهل قال ما شانک قالت لا انا و لا ثابت بن قيس لزوجها فلما جاء ثابت بن قيس قال له رسول الله ﷺ هذه حبيبة بنت سهل فذكرت ما شاء الله ان تذكر، قالت حبيبة يا رسول الله كل ما اعطانی عندی فقال رسول الله ﷺ لثابت بن قيس خذ منها فاخذ منها وجلست فی اهلها.

(سنن ابی داؤد ۱: ۳۰۳ باب فی الخلع كتاب الطلاق)

فی المحیط﴿۱﴾.(۳) په خاوند باندې داضروری نه ده چه ښځې ته تفکه او تلذذ دپاره دجیب خرچه ورکړی. کمافی الردالمحتار ۲:۸۹۳ فکل من الدواء والتفکه لایلزم﴿۲﴾وفی الهندیه ۱:۵۶۹ واما ما یقصدبه التلذذ والاستمتاع فلایلزم بل هوعلی اختیاره انْ شاء هیأه لها وان شاء ترکه(بحذف یسیر)﴿۳﴾.(۴) ښځې ته داحق حاصل نه دې چه دخاوند په معاملاتو او اموالو کښې مرانه مداخلت اوکړی البته مشیرانه مداخلت نه ممنوع نه ده(۵) دکورد داخلی امورو سرانجام کول دښځې حق او ذمه واری ده(ماخوذازردالمحتار ۲:۸۹۳)﴿٤﴾.(۶) په ښځې باندې دخوابنې او سخر احترام ضروری دې باقی دامسئله چه ددوی حق والدینو باندې مقدم دې نه دې صحیح. مزید تفصیل دپاره بهشتی زیور لره مراجعت کړئ﴿۵﴾.(۷) بغیر داذن شرعی ښځې دپاره دمورپلار په کور کښې اوسیدل ناجائز دی البته دهلاکت او ناقابل برداشت وهلوټکولو نه اود ناجائزجماع وغیره امورو دوجهې نه تختیدل جائزدی.(۸) دپلار دپاره داحق نشته چه اولاد لره خپلې مورته دتللو نه اودحسن سلوک نه منع کړی. وهوالموفق

﴿۱﴾(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۵۴۵ الباب السابع عشر فی النفقات الفصل الاول)

﴿۲﴾(ردالمحتار هامش الدر المختار ۲:۷۰۵ قبیل مطلب فی اخذ المرأة کفیلا بالنفقة)

﴿۳﴾(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۵۴۹ الباب السابع عشر فی النفقات الفصل الاول)

﴿۴﴾قال العلامة الحصکفی: ولا یجوز لها اخذ الاجرة علی ذلک لوجوبه علیها دیانة ولو شریفة لانه علیه الصلاة والسلام قسم الاعمال بین علی وفاطمة فجعل اعمال الخارج علی علی رضی الله عنه والداخل علی فاطمة رضی الله عنها مع انها سیدة نساء العالمین بحر. (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۷۰۴ باب النفقة)

﴿۵﴾قال الشاه اشرف علی التهانوی: علاقه د مصاهرة یعنی د سخرګنئ رشته په قرآن کښې الله تعالی په نسب کښې ذکر کړې ده.ددې نه معلومه شوه چه دخوابنې او سخر اود اوخې اود خور دخاوند او اینګور اود ښځې دمخکنی اولاد او دغسې د خاوند د رومبی اولاد هم څه حق وی په دې وجه دې نسبتونو کښې هم رعایت. احسان او اخلاق د نورونه زیات ساتل پکاردی (بهشتی زیور ۳۲۲ څلورمه حصه دحقوقو بیان)

د دوؤ ښځو اود دوی په اولاد کښې د حقوق د تقسیم او د میراث مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه(۱)دیو سړی دوه ښځې دی خاوندباندې ددوی څه حقوق کیدلې شی کم یازیات یامساوی؟(۲)آیا د مهر دعوض نه بغیردې ته دخاوندپه جائیدادمنقوله کښې اوپه غیرمنقوله کښې څه حصه به میلاویږی یانه؟(۳) دهریوښځې نه دوه دوه ځامن اویوه لور موجودده ددوی په مینځ به جائیدادپه کومه طریقه تقسیم کیږی؟(۴) په رڼا د شریعت کښې دیوې ښځې اولادته زیات اوبلې ښځې اولادته کم ورکول پکار دی یامساوی تقسیمول پکاردی؟ بینوا توجروا

المستفتی:میرمحمدخان c\oکفایت الله دکانداربازارچترال۱۹۷۵ء۱۳\۵\۱

جواب:(۱)اموراختیاریه مثلاً تغد،لباس، قسم(نوبت)کښې مساوات ضروری دی(شامی)**(۱)**.(۲)دخاوندمرگ نه پس په دې ښځوباندې به ټوله دمیراث اتمه حصه تقسیم کیږی**(۲)**. اواولادباندې به للذکرمثل حظ الانثیین تقسیم ضروری وی**(۳)**.(۳)په زندگئ(حین حیات) کښې دتقسیم په وخت سړی او

(۱) قال العلامة الحصکفی: یجب ان یعدل فیه ای فی القسم بالتسویة فی البیتوتة وفی الملبوس والماکول والصحبة لا فی المجامعة کالهبة، قال العلامة ابن عابدین: ففی الخانیة ومما یجب علی الازواج للنساء العدل والتسویة بینهن فیما یملکه والبیتوتة عندهما للصحبة والمؤانسة لا فیما لا یملکه وهو الحب والجماع.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۳۳۲ باب القسم)

(۲) وفی الهندیة: واما الثمن ففرض الزوجة او الزوجات اذا کان للمیت ولد او ولد ابن.

(فتاویٰ عالمگیریة ۶: ۴۵۰ الفروض المقدرة فی کتاب الله تعالیٰ ستة)

(۳) وفی الهندیة: واذا اختلط البنون والبنات عصب البنون البنات فیکون للابن مثل حظ الانثیین کذا فی التبیین.

(فتاویٰ عالمگیریة ۶: ۴۴۸ الباب الثانی فی ذوی الفروض)

ښځې ته به يو شان حصه ورکولې شى(هندية)﴿۱﴾.(۴)په ژوندګئ کښې د اولاد په رضامندئ سره فرق کول صحيح دې کله چه هغوى بالغ وى.نيز د حاجت او تړين او دعيالدارئ دوجه نه هم فرق جائز دې(هنديه)﴿۲﴾وهو الموفق

ښځه د مستقل ځان ته کورمطالبه کولې شى

سوال: څه فرمائى علماءدين دې مسئلې باره کښې چه هندې واده اوکړو خو ليکن دهندې سکنى،نان.اونفقه بسراوقات په داسې نامناسب ماحول کښې دې چه هلته دزيدرورسره دعيال اواطفال په يومشترکه صحن والاکورکښې اوسيږى خوړل څکل ټول مشترکه دى دزيدښځې ته دزيددروراوبال بچ نه څه داسې دل خراشه تکليفونه مخې ته راځى چه هغه دبرداشت قابل نه دى اوس هندې دځان دپاره دجداکورمطالبه کړې ده ايادهندې دامطالبه شرعاصحيح ده؟ بينوا توجروا

المستفتى:قاضى غلام اصفياءقريشى سرائ صالح هرى پور۱۹۷۴،۱،۱۸،۲۳

﴿۱،۲﴾وفى الهندية: ولو وهب رجل شيئا لاولاده فى الصحة واراد تفضيل البعض على البعض فى ذلک لا رواية لهذا فى الاصل عن اصحابنا وروى عن ابى حنيفة رحمه الله تعالىٰ انه لا بأس به اذا كان التفضيل لزيادة فضل له فى الدين وان كانا سواء يكره وروى المعلى عن ابى يوسف رحمه الله تعالىٰ انه لا بأس به اذا لم يقصد به الاضرار وان قصد به الاضرار سوى بينهم يعطى الابنة مثل ما يعطى للابن وعليه الفتوىٰ هكذا فى فتاوىٰ قاضى خان وهو المختار كذا فى الظهيرية. رجل وهب فى صحته كل المال للولد جاز فى القضاء ويكون آثما فيما صنع كذا فى فتاوىٰ قاضى خان وان كان فى ولده فاسق لا ينبغى ان يعطيه اكثر من قوته كيلا يصير معينا له فى المعصية...... ولو كان الولد مشتغلا بالعلم لا بالكسب فلا بأس بان يفضلم على غيره.

(فتاوىٰ عالمگيرية ۴: ۳۹۱ الباب ال... فى الهبة للصغير)

جواب: په خاوند باندې فرض دی چه ښځې ته مستقله حجره کور بغیر د شرکت غیرنه ورکړی ګنی ګنهګاربه وی.

کما فی الدر المختار: وکذا تجب لها السکنی فی بیت خال عن اهله وبیت منفرد من دار له غلق کفاها وفی البحر عن الخانیة یشترط ان لا یکون فی الدار احد من احماء الزوج یوذیها بحذف یسیر هامش ردالمحتار ۲:۹۱۲ اقره ردالمحتار ﴿۱﴾ وهکذا فی نفقة الهندیة المشهورة بالعالمگیریة ۱:۵۵۶ ﴿۲﴾. وهوالموفق

په ښځوکښې د مساوات نه کولو والا او بالغه لور په نکاح کښې نه ورکولو والا په ظلم کښې مبتلا دی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دیو سړی دوه ښځې دی د یوښځې سره ئې تعلقات خوشګواردی اوددویمې سره نه اوتلل راتلل هم ډیر مشکل سره کوی نیزددې سړی لوردشپږکالوراهسې بالغه ده ددې ئې هم څه ناطه وغیره تراوسه پورې نه ده کړې اونه څه اراده لری ددې سړی څه حکم دې اوددې امامت څه مسئله ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: غلام محمدنئ آبادی راولپنډی...... ۹/۱۱/۱۹۷۵ء

جواب: په ښځوکښې عدل اومساوات ضروری دې﴿۳﴾اوبالغه لورپه یومناسب

﴿۱﴾(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۹۱۷،۹۲۰ مطلب فی مسکن الزوجة)

﴿۲﴾ قال العلامة النظام: تجب السکنیٰ لها علیه فی بیت خال عن اهله و اهلها الا ان تختار ذلک کذافی العینی شرح الکنز...... وامرأة ابت ان تسکن مع ضرتها او مع احمائها کأمه وغیرها فان کان فی الدار بیوت وفرغ لها بیتا وجعل لبیتها غلقا علی حدة لیس لها ان تطلب من الزوج بیتا آخر فان لم یکن فیها الا بیت واحد فلها ذلک الخ.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۵۵۶ الفصل الثانی فی السکنیٰ، النفقات)

﴿۳﴾ وفی الهندیة: ومما یجب علی الازواج للنساء العدل والتسویة بینهن فیما یملکه والبیتوتة عندها للصحبة والمؤانسة لا فیما لا یملک......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

ځائی کښې په نکاح کښې ورکول یواهم امردې(۱) پس که چرته دا سړې په دې ظلم اوعضل کښې مبتلاوی په ده پسې صالحینو اقتداء مکروه ده(۲) وهوالموفق

د نومسلمې ښځې د پاره د مور پلار کورته تللو او د هغوی سره د خورد و نوش مسئله

سوال:څه فرمائی علماءدین شرع متین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی په فوج کښې د ملازمت په دوران کښې یوه عیسائیره ښځه مسلمانه کړه اودهغې سره ئې نکاح اوکړه.دواده تقریبا څلورکاله شوی دی په دې دوران کښې دانومسلمه ښځه تقریباڅلورمرتبه دخپل مورپلار اونوررشته دارانوسره تقریبااته میاشتې سکونت اختیارکړو.ایاشرعایوه مسلمانه ښځه دسابقه رشته دارانو سره.هغه چه عیسائی مذهب والاوی.خوردونوش کولې شی اومونږ مسلمانانوخلقوته داسې ښځې سره تعلق ساتل یعنی خوراک سکاک کول جائزدی؟ بینواتوجرو

المستفتی: راجه گل مبارک کهوټه راولپنډی.....۱۹۷۷ء۱۲۱۸۱

(بقیه حاشیه) وهو الحب والجماع کذا فی فتاویٰ قاضی خان.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۳۴۰ الباب الحادی عشر فی القسم)

﴿۱﴾ قال الملاعلی قاری: (قال قال رسول اللهﷺ اذا خطب الیکم) ای طلب منکم ان تزوجوه امرأة من اولادکم واقاربکم (من ترضون) ای تستحسنون (دینه وخلقه فزوجوه) ای ایاها (ان لا تفعلوه تکن فتنه فی الارض وفساد عریض) ای ذو عرض ای کثیر لانکم ان لم تزوجوها الا من ذی مال اوجاه ربما یبقی اکثر نسائکم بلا ازواج واکثر رجالکم بلا نساء فیکثر الافتتان بالزنا، وربما یلحق الاولیاء عار فتهیج الفتن والفساد ویترتب علیه قطع النسب وقلة الصلاح والعفة.

(مرقاة المفاتیح شرح مشکواة المصابیح ۶: ۲۷۱ کتاب النکاح الفصل الثانی)

﴿۲﴾ قال العلامة ابن نجیم: فالحاصل انه یکره لهؤلاء التقدم ویکره الاقتداء بهم کراهة تنزیه...... وینبغی ان یکون محل کراهة الاقتداء بهم عند وجود غیرهم والا فلا کراهة.

(البحر الرائق ۱: ۳۴۹ باب الامامة)

جواب: داسې نومسلمه ښځه دمورپلارکورته تللې شي(۱) البته خوردونوش کښې محرماتوشرعیه نه اجتناب ضروری دې.نیزددې نومسلمې ښځې سره تعلقات ساتل اوخور دنوش کول جائزدی.وهوالموفق

د ښځې د اجازت نه بغیر څلور میاشتې یا د څلورو میاشتو نه زیات سفر اختیارولو مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه مونږخلق په عربستان کښې دمحنت اومزدورې په سلسله کښې مقیم یودمجبورې دوجه نه څلور کاله پس کورته راځو حالانکه څه شادی شده یم ددې شرعی حکم څه دې او د عدمې مجبورې په صورت کښې هم شرعی حکم واضح اوفرمایئ؟ بینوا توجروا

المستفتی: بابرحسین ابوظهبی یواې ای.....۱۴۰۱۱۷۱۲ه

الجواب: دښځې په اجازت سره څلورمیاشتې یاددې نه زیات وخت بهراوسیدل ګناه نه ده.بغیرداجازت نه ګناه ده(۲).......

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: ولا یمنعها من الخروج الی الوالدین فی کل جمعة ان لم یقدرا علی اتیانها علی ما اختاره فی الاختیار ولو ابوها زمنا مثلا فاحتاجها فعلیها تعاهده ولو کافرا وان ابی الزوج الخ.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۷۲۲ قبیل مطلب فی منع النساء من الحمام)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصکفی: ویجب دیانة احیانا ولا یبلغ مدة الایلاء الا برضاها ویؤمر المتعبد بصحبتها احیانا، قال العلامة ابن عابدین: فی الفتح واعلم ان ترک جمّاعها مطلقا لا یحل له صرح اصحابنا بان جماعها احیانا واجب دیانة لکن لا یدخل تحت القضاء والالزام الا الوطئة الاولیٰ ولم یقدروا فیه مدة ویجب ان لا یبلغ به مدة الایلاء الا برضاها وطیب نفسها به...... ثم قوله وهو اربعة اشهر یفید ان المراد ایلاء الحرة ویؤید ذلک ان عمر رضی الله تعالیٰ عنه لما سمع فی اللیل امرأة تقول: فو الله ...... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

فرض عین ددې نه مستثنی دې (۱) وهو الموفق

په موجوده دورکښې ښځې لره په سفربانديې د بوتللومسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه درې کاله مخکښې دیو هلک اوجینئ په مینځ کښې نکاح اوکړې شوه. په افغانستان باندې د روسی قبضې نه پس دهغه ځائی دیندارو خلقو هجرت اوکړواو په پاکستان وغیره ملکونو کښې ئې زندګی تیروله. اوس داخاوندفی الحال په افغانستان کښې دې اوجینئ اودجینئ مورپلار پاکستان ته هجرت اوکړو. خاوند دامطالبه کوی چه ځه خپله ښځه افغانستان ته راولم حالانکه جینئ سره دمورپلار ددې وجه نه انکارکوی چه ډیرې ښځې روسیانو افغانستان نه بوتلې دې دپاره

(بقیه حاشیه) لو لا الله تخشیٰ عواقبه ☆ لزحزح من هذا السریر جوانبه، فسأل عنها فاذا زوجها فی الجهاد فسأل بنته حفصة کم تصبر المرأة عن الرجل فقالت اربعة اشهر فامر امراء الاجناد ان لا یتخلف المتزوج عن اهله اکثر منها، ولو لم یکن فی هذه المدة زیادة مضارة بها لما شرع الله تعالیٰ الفراق بالایلاء فیها.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۳۳۲ باب القسم کتاب النکاح)

﴿۱﴾ وفی المنهاج: قال فقهاءنا فی باب القسم بان جماع الزوجة احیانا واجب دیانة ولم یقدروا فیه مدة ویجب ان لا یبلغ به مدة الایلاء الا برضاها وطیب نفسها به فلیراجع الی فتح القدیر وردالمحتار، وفیه عبرة لمن خرج لطلب العلم او للجهاد او للتبلیغ والاصلاح بغیر رضاء الزوجة لاربعة اشهر او اکثر منها، ولا یأتیها فی تلک المدة بما امر به شرعا، لا سیما اذا عد هذه الفعلة قربة ولا سیما اذا مر علی قریته وبیته والتزم ما لا یلزمه شرعا من عدم دخول بیته واتخذ ما یلزمه شرعا ظهریا فاعاذنا الله تعالیٰ من هذه الجریمة ومن سائر الالتزامات التی اذا ارتکبوها یعدونها قربات واذا فعلها غیرهم یجعلونها بدعات.

(منهاج السنن شرح ترمذی ۳:۸ ۳۱ باب ماجاء فی اللعان)

مونږ واده درکوومکرپه دې شرط باندې چه داافغانستان ته نشي بوتللې ترهغه پورې چه روس دافغانستان نه اووځي اوس شرعي حکم څه دې آیا دا جینئ دخاوند سره دافغانستان سفراختیارولې شي؟ بینوا توجروا

المستفتي: محمود احاطه مدنیه جامعه حقانیه...... ۱۹۸۳ء۱۱۵۱

جواب: موجوده دور کښې خاوند خپله ښځه په مسافرت باندې نشي بوتللې كما في الهندية ١: ٥٢٦ قال الشيخ الامام ابو القاسم الصفار، هذا كان في زمانهم اما في زماننا فلا يملك الزوج ان يسافر بها وان او في صداقها كذا في المحيط﴿١﴾. والله اعلم

د نافرمانې ښځې نه بطور تعزیر جدا بستره باندې اوده کیدل جائزدی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه ځمادوه ښځې دی ددوی نه یوه بداخلاقه بدعادته اونافرمانه ده اوددویمې اخلاق اوعادت د فرمانبردارئ دی ایاخه ددې نافرمانه ښځې نه خواب ګاه جداکولې شم؟ بنیوا توجروا

المستفتي: شیرمناراکلي صوابي........ ۱۲رجب ۱۴۰۳ھ

الجواب: تاسو دې نافرمانې ښځې لره ددې دموقعې په ورځوکښې داتعزیر ورکولې شئ چه ددې نه په جدابستره باندې اوده شئ البته دویمې ښځې ته به ددې داموقعه نه ورکوي﴿٢﴾. وهوالموفق

﴿١﴾ (فتاوىٰ عالمگيرية ١: ٥٤٥ الباب السابع عشر في النفقات نفقة الزوجة)

﴿٢﴾ قال الملاجيون الجونفوري: في قوله تعالىٰ: (واللاتي تخافون نشوزهن) اي اعراضهن (فعظوهن) اي انصحوهن للاطاعة فان لم ينفع النصح (فاهجروهن في المضاجع) اي في المراقد فلا تدخلوهن تحت اللحاف او لا تجامعوهن او ولوها ظهر كم في المضجع اوالمضاجع المبايت اي لا تبايتوهن في المبايت وقيل معناه اكرهوهن على الجماع واربطوهن نص به في الكشاف فان لم ينفع الهجران (فاضربوهن) الخ.

(التفسيرات الاحمدية ٢٧٣ بيان آداب صحبة الرجل مع المرأة والعشرة معها)

د يوې ښځې سره زيات محبت كول د نورو ښځو په حق تلفئ كښې شامل نه دي

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره كښې چه يو سړې دې دهغه درې ښځې دی دده ديوښځې سره قلبی ميلان اومحبت زيات دې اود نورو ښځو سره دومره محبت نه ساتی. البته په نان نفقه اوخرچه وغيره كښې برابری كوی آيا داسړې په دې قلبی ميلان اومحبت كښې دنوروښځوحق تلفی نه كوی؟ بينوا توجروا

المستفتی: رحيم گل كوهاله مری..... ۲۵\۷\۱۹۷۴ء

جواب: كه چرته داسړې په نوبت اونان نفقه كښې عادل وی نوپه دې اختياری اموروكښې دعدل دوجه نه ماخوذنه دې اوپه غيراختياری امورومثلاپه محبت اوجماع كښې كمی اوزياتی سره هم ماخوذنه دې.

وفی الهندية ۱ : ۵۴۴ ومما يجب على الازواج للنساء العدل والتسوية بينهن فيما يملكه والبيتوتة عندها للصحبة والمؤانسة لا فيما لا يملك وهو الحب والجماع﴿۱﴾. وهوالموفق

د بد اخلاقې ناسكه مور او پلارسره د لا تعلقئ حكم

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره كښې چه يوسړی څلورځامن او درې لوريانی دی مشرهلک كمائی والادې په دې دوران كښې د بچو مور وفات شوې ده اوپلارئې دويم واده كړې دې دنوې ښځې نه دسابقه خاوند څلورځامن اويوه لورده چه هغه ټول واړه دی ددې نوې ښځې نه د پلار نور پنځه هلكان پيداشول ددوی نان اونفقه هم دمخكښې څلوروذمه واری ده دا څلورهلكان ځوانان شول يوپه كښې واده اوكړواوخرچه هم مخكښې څلورو برداشت كړه داپينځه بچيان بې نمازه اوبداخلاقه دی ناسكه مورترننه پورې دمخكښې څلوروهلكانو انتهائی دّ بې عزتی مظالم وغيره اوكړو. د زناكارئ

﴿۱﴾ (فتاوئ عالمگيرية ۱ : ۳۴۰ الباب الحادی عشر فی القسم)

الزامات ئې اولګول، پلار ئې هم تائید کوی، پلار دې څلور ځامنو حج ته هم استولی دی دا څلور هلکان نمازی او حاجیان دی. دا ښځه څو مرتبه د کور نه تختیدلې ده او د طلاق مطالبه ئی هم څو مرتبې کړې ده ټول رونړه د پلار نه ناراضه دی د نور فسادونه بچ کیدلو دپاره څلورو هلکانو هم د پلار سره تعلق قطعه کړی دی مګرروپئ ورکوی، د داسې مور او پلار متعلق د دې لاتعلقې په شریعت کښې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: حاجی محمد جلال ګجرانواله..... ٢١\٥\١٩٨٤ء

جواب: داسې ښځه ساتل خلاف مصلحت دې خلاف شریعت نه دې﴿١﴾ او په داسې صورت کښې اولاد د پلار وغیره سره لاتعلقی کول خلاف شریعت نه دې﴿٢﴾. وهو الموفق

خاوند د پاره خپلې ښځې ته غسل کفن. دفن ورکول او په آخرت کښې د خاوند سره د کیدلو مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه دیو سړی ښځه وفات شوه ایا د وفات کیدلو نه پس خاوند دپاره اجازت دې چه د میت کټ او چتول او هم دغه رنګ په قبر کښې ایخودل او کفن او غسل ورکول وغیره، بعض عالمان وائی چه قطعا اجازت نشته ځکه چه د خاوند او ښځې په مینځ کښې چه کوم نکاحی تعلق قائم وو هغه اوس ختم شوې دې او ښځه اجنبی ګرځیدلې ده، حالانکه بعض عالمان وائی چه دا خدمت حرام نه دې. فریق اول وائی چه په جنتونو کښې تفاوت دې او په اهل جنت کښې هم تفاوت دې،

﴿١﴾ قال العلامة الحصکفی: وایقاع الطلاق مباح عند العامة..... وقیل قائله الکمال الاصح حظره ای منعه الا لحاجة کریبة وکبر والمذهب الاول کما فی البحر وقولهم الاصل فیه الحظر معناه ان الشارع ترک هذا الاصل فاباحه بل یستحب لو مؤذیة او تارکة صلاة غایة ومفاده ان لا اثم بمعاشرة من لا تصلی.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ٢: ٤٥٠ کتاب الطلاق مقدمه)

﴿٢﴾ قال الملا علی قاری: (قوله ولا تعق والدیک) ای لا تخالفهما او احدهما فیما لم یکن معصیة اذ لا طاعة لمخلوق فی معصیة الخالق.

(مرقاة المفاتیح شرح مشکوٰة ١: ٢٣٥ باب الکبائر الفصل الثالث)

لاجل تفاوت الاعمال لهذا دخپلې خپلې درجې په جنت کښې به اوسيږي؛ او فريق ثانی وائی چه چونکه داهل جنت په مينځ کښې آمدورفت دې اوپه دواړو کښې دملاقات شرف هم دې اوښځه اجنبی هم نه ده په دې کښې کومه مسئله صحيح ده؟(۲)که چرته خاوندمړشو اوښځې دويمه نکاح اوکړه نوپه آخرت کښې به دابنځه داول خاوندسره وی که ددويم خاوندسره؟ بينوا توجروا

المستفتی: مولاناعبدالحليم شکرزئ منصفی روډ کوئټه۱۷محرم ۱۳۹۲ھ

جواب: (۱) خاوند دښځې دغسل اودمس نه منع کړې شوې دې البته دنظرکولو نه نه دې منع کړې شوې،نيزقبرته دخکته کولوپه حق کښې دغيرمحارم نه مقدم کړې شوې دې،فی الدرالمختار:ويمنع زوجهامن غسلها ومسهالامن النظر اليها علی الاصح(۱) باقی ښځه خاوندکله چه دواړه مسلمانان وی نوپه دې کښې کوم ښکته درجې والاوی دې به الله تعالی داوچتې درجې والا رفيق جوړه وی (۲) ښځه به جنت کښې دآخری خاوندسره وی،وهوالمرجع لان النبی صل الله عليه وسلم تزوج من مات ازواجهن،اوبعض عالمان وائی چه دې ښځوته به اختيارورکړې شی،والاختلاف مذکورفی مجموعة الفتاوٰی ۲۵۶:۳(۲)، وهوالموفق

---

(۱) (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۱: ۶۳۳ قبيل مطلب فی حديث کل سبب ونسب باب صلاة الجنازة)

(۲) قال العلامه عبدالحئ اللکهنوی: د بعضې رواياتو نه ثابتيږی چه دقيامت په ورځ به ښځې ته اختيار ورکولې شی چه خپلو هغه خاوندانوکښې کوم چه په دنيا کښې وو يوخاوند کوم سره چه موپه دنيا کښې زيات موافقت (محبت) وو اختيارکړه،په معجم طبرانی کښې دحضرت ام سلمه رضی الله عنها نه روايت دې:

قلت يا رسول الله صلی الله عليه وسلم المرأة تزوج الزوجين والثلثة والاربعة ثم تموت فتدخل الجنة ويدخلون معها من يکون زوجها منهم قال انها تخير فتختار احسنهم خلقا فتقول يا رب ان هذا کان احسنهم خلقا فی دارالدنيا فزوجنيه يا ام سلمة ذهب حسن الخلق ......

(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

په ښځې باندې د خواښې او سخر خدمت لازم نه دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې که چرته یوه ښځه دخاوند د مور پلار نه تنګه راغلی وی اوراضی نه وی نو که چرته دا خدمت نه کوی نو آیا شرعًا دا مجرمه ده؟ بینوا توجروا

المستفتی:سیدانورمعرفت حافظ محمدایوب صاحب

مانکی ۱۶۱۷۱ء۱۹۸۲

جواب: خواښې اګرچه په مثل د مور ده لروایة وردت بذلک لیکن دې سره دا لازمه نه ده چه په دې باندې به دسخریادخواښې خدمت ضروری وی، وهوالموفق

د مباشرت جائز او ناجائز صورتونه

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دمباشرت صحیح طریقه څه ده؟ تحریری جواب سره د شکریه موقع راکړئ؟ بینوا توجروا

المستفتی: ډاکټر....... ګلوزئ پشاور..... ۲۱۱۱۱ء۱۹۸۴

جواب: د خولې اود دُبرنه اجتناب کوئ دحیض اونفاس په حالت کښې هم دنوم

(بقیه حاشیه) بخیرالدنیا والآخرة. اوپه معجم طبرانی اومسندبزار اومکارم اخلاق د خرائطی کښې دحضرت انس رضی الله عنه نه روایت دې:

ان ام حبیبة قالت یا رسول الله صلی الله علیه وسلم المرأة تکون لها الزوجان فی الدنیا تموت ویموتان منهما فیجتمعون فی الجنة لایهما تکون فقال لا حسنهم خلقا کان عندها فی الدنیا،

اود بعضې روایاتونه معلومیږی چه دغه ښځه به آخری خاوند ته ورکولې شی،په طبقات ابن سعدکښې دحضرت ابوالدرداء رضی الله عنه نه روایت دې:سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم یقول ان المراة لآخر ازواجها فی الآخرة.په ظاهر به داصورت هغه وخت وی کله چه ددې ټول خاوندان په حسن خلق کښې برابروی.والله اعلم

(مجموعة الفتاوٰی للکهنوی ۳:۲۵۶ کتاب المتفرقات)

نه تر پتونه پورې داندامونو نه نفعه مه اخلئ(۱) باقي ټول کيفيات جائز دی(۲). وهو الموفق

د حاملې ښځې سره صحبت بغير د ضرر نه هروخت جائز دې

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره کښې چه د حاملې ښځې سره څومره وخته پورې صحبت کول جائز دی؟ بينوا توجروا

المستفتی: شمس الرحمٰن...... ۱۹۷۹،۸،۱۹

﴿۱﴾ قال العلامة الحصكفی: ويمنع...... قربان ما تحت ازار يعنی ما بين سرة وركبة ولو بلا شهوة وحل ما عداه مطلقا...... ويكفر مستحله كما جزم به غير واحد وكذا مستحل وطء الدبر عند الجمهور. (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۱:۲۱۴،۲۱۸ باب الحيض)

﴿۲﴾ قال العلامة ملا جيون: (يسألونک عن المحيض) الآية وان كانت تدل ظاهرا علی الاعتزال عن النساء وعدم القرب منهن مطلقا كما فعله اليهود ولكن معناها علی حسب ما قالوا ان الحيض او موضع الحيض اذی ای نفرة وكراهة فاعتزلوا النساء فی المحيض بحيث لا تستمتعوا بهن فالمحيض مصدر ويقال حاضت محيضا اوالمراد به موضع الحيض (قل هو اذی) ولم يقل انهن اذی اشارة الی ان الحيض لا ينجس بدنها ولكن كنی عن الحيض بالمحيض الذی هو محل الحيض...... (ولا تقربوهن حتی يطهرن) معناه لا تقربوهن مجامعين اولا تقربوا جماعهن حتی يطهرن عن العذر...... (من حيث امركم الله) يعنی اتيانكم النساء واجب من مكان امركم الله به وهو القبل الذی هو موضع الحرث فيحرم ضده...... (ان الله يحب التوابين) عن اتيانهن فی حالة الحيض وفی ادبارهن)...... نسائكم حرث لكم فاتوا حرثكم انی شئتم) وهو بيان وتوضيح لقوله تعالیٰ: (من حيث امركم الله) ای نساء كم موضع الحرث لكم فجامعوهن فی موضع الحرث كيف شئتم وعلی ای حال شئتم باركة او مستقبلة او مضطجعة او قائمة او قاعدة الخ.

(التفسيرات الاحمدية ۱۰۸،۱۰۹ بيان حرمة القربان فی حالة الحيض)

جواب: دحاملې ښځې سره جماع هروخت جائزده﴿۱﴾البته دضررپه صورت کښې ناجائزده

په حالت حمل کښې جماع کول او د ښځې د سينې رودلوحکم

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره کښې چه (۱)که چرته دچاښځه حامله شی نوترشپږومیاشتوپورې ددې سره مباشرت نقصان ده نه دې لیکن شپږمياشتې پس کله چه حمل دروند شی په دې صورت کښې دمباشرت څه حکم دې؟ (۲) دښځې سره د زړه لګې کولووخت کښې سينه څکل، خله کښې نيولوسره څکل دشريعت په رڼاکښې څه حکم لری؟نکاح باندې ددې څه اثر پريوزی يانه؟بينوا توجروا

المستفتی: دلباغ محمد کوهاټ

الجواب: (۱) په حالت حمل کښې يو وخت هم جماع کول ممنوع نه ده﴿۳﴾البته

﴿۱﴾ يدل عليه ما فی الهندية: اذا اقر الزوج ان الحبل منه فالنكاح صحيح بالاتفاق وهو غير ممنوع من وطئها فتستحق النفقة عند الكل كذا فی المحيط.

(فتاویٰ عالمگيرية ۱: ۵۴۶ النفقات الفصل الاول فی نفقة الزوجة)

قال الملا علی قاری: (عن نافع عن ابن عمر قال نهی رسول الله ﷺ ان توطأ الحبالی) ای عن مجامعة الحوامل من الاساریٰ او غيرهن (حتی يضعن ما فی بطونهن) ای اولادهن فان الاستبراء والعدة لا تحصل الا بوضعهن واما ازواجهن فيجوز لهم جماعهن.

(شرح مسند ابی حنيفة ص ۱۹۰ حديث وطء الحامل)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصكفی: ولو تضررت من كثرة جماعه لم تجز الزيادة علی قدر طاقتها، قال ابن عابدين: فعلم من هذا كله انه لا يحل له وطئها بما يؤدی الی اضرارها فيقتصر علی ما تطيق منه. (الدر المختار مع ردالمحتار ۲: ۳۳۲ باب القسم)

﴿۳﴾ قال العلامة ابن نجيم: اما التزوج الزانی لها (للحاملة) فجائز اتفاقا وتستحق النفقة عند الكل ويحل وطؤها عند الكل كما فی النهاية. (البحر الرائق ۴: ۱۰۶ باب النفقة)

تکلیف رسول ممنوع ده﴿۱﴾.(۲) د ښځې سینه رودل ممنوع نه دی، البته د دوه نیمو کالو والانه زیات عمرو الاخاوند د پاره د ښځې وغیرها پئ څکل ممنوع دی او بهرحال نکاح باندې څه اثر نه پریوزی(شامی)﴿۲﴾. وهو الموفق

حالت نفاس کښې جماع حرامه ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی د خپلې ښځې سره په ورځو د نفاس یعنی د بچی د پیدائش نه لس ورځې پس صحبت او کړو د دې څه کفاره او څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولا داد سکهرسندهه...... ۱۹۷۰ء۱۱\۱۵

الجواب: دا صحبت حرام دې کله پورې چه وینه بنده شوې نه وی﴿۳﴾ توبه کول ضروری دی او صدقه کول مستحب ده﴿٤﴾. وهو الموفق

﴿۱﴾ قال العلامة زين الدين ابن نجيم: الذى يحرم على الرجل وطء زوجته مع بقاء النكاح...... وفيما اذا كانت لا تحتمله لصغر او مرض او سمنة.

(الاشباه و النظائر ۳۲۹ احكام غيوبة الحشفة)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصكفى: هو مص من ثدى آدمية فى وقت مخصوص هو حولان ونصف عنده وحولان عندهما وهو الاصح وبه يفتى كما فى تصحيح القدورى لكن فى الجوهرة انه فى الحولين ونصف ولو بعد الفطام محرم وعليه الفتوىٰ، قال العلامة ابن عابدين: ان الكبير لا يسمى رضيعا ذكره ردا على من سوى فى التحريم بين الكبير و الصغير، وقال العلامة الحصكفى: بعده ويثبت التحريم فى المدة فقط ولو بعد الفطام.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۳۳۷ باب الرضاع)

﴿۳﴾ قال العلامة الحصكفى: ويمنع...... وقربان ما تحت ازار يعنى ما بين سرة وركبة ولو بلا شهوة قال ابن عابدين: قوله يمنع اى الحيض و كذا النفاس خزائن.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۳۱۲ باب الحيض)

﴿٤﴾ قال العلامة ابن نجيم: احكام غيوبة الحشفة......(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

د ښځې خاوند بغیر د مصلحت نه د یوبل خاص اندامونو ته نه کتل افضل دی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دلته یو سړی تقریر کولو که چرته چادخپلې ښځې یادخاوندعورت اوکتلونودې به ضرور پخپله زندګئ کښې نابیناکیږی لکه څنګه چه دحضرت عائشه رضی الله عنها قول دې چه مادنبی علیه السلام عورت نه دې کتلې مهربانی اوکړئ په صحیح اقوالو سره مفصل اومدلل تشریح اوفرمایئ؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالقهارابازئ چارسده ...... ۲۲\شعبان ۱۴۰۳ھ

الجواب: ښځه اوخاونددیوبل هراندام ته کتلې شی البته بغیردمصلحت نه اندام مخصوصه ته نه کتل افضل دی اودمصلحت شهوت راوړلودپاره کتل قابل داعتراض نه دی فتاویٰ عالمګیریه ۵:۳۲۷ ﴿۱﴾ وهوالموفق

(بقیه حاشیه) یترتب علیها احکام...... والکفارة وجوبا او ندبا فی اول الحیض بدینار وفی آخره بنصف دینار. (الاشباه والنظائر ۳۲۶ احکام غیبوبة الحشفة)

وفی المنهاج: اعلم انه لا تجب الکفارة علی من وطئ فی الحیض عمداً عند ابی حنیفة ومالک والشافعی واحمد فی روایة عنه ای لا تکفی الکفارة فیه بل لا بد من التوبة والاستغفار نعم تستحب الکفارة بالتفصیل المذکورة فی روایة عبد الکریم عندنا وعند الشافعی توسلا لا جابة التوبة واطفاء لغضب الرب وتادیبا للنفس الامارة.

(منهاج السنن شرح ترمذی ۲:۲۸۷ باب ماجاء فی الکفارة فی ذلک)

﴿۱﴾ وفی الهندیة: اما النظر الی زوجته ومملوکته فهو حلال من قرنها الی قدمها عن شهوة وغیر شهوة وهذاظاهر الا ان الاولیٰ ان لا ینظر کل واحد منهما الی عورة صاحبه کذا فی الذخیرة...... وکان ابن عمر رضی الله عنهما یقول الاولیٰ ان ینظر الی فرج امرأته وقت الوقاع لیکون ابلغ فی تحصیل معنی اللذة کذا فی التبیین، (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

د ښځې سره لواطت کول حرام او د شرم ځایونه خکلول نه ممنوع دی او نه مطلوب

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه په قرآن کښې دي چه ښځې ستاسو فصل دی چه په کومه غواړئ په دې کښې داخل شئ، ځمااصل مطلب دادې چه څه خپله ښځه چه ځماپه نکاح کښې ده داځه د روستو طرف نه یعنی د کونې د طرف نه استعمالول غواړم ایادرښتیاده چه د کونې کولو سره نکاح ختمیږی؟ نیزځه دخپلې ښځې فرج خکلول غواړم اوخپل عضو تناسل دهغې په خوله ورکول غواړم ایاداجائزدی؟ بینوا توجروا

المستفتی: نامعلوم.....۱۹۷۸ء۱۱۹۱

الجواب: دخپلې ښځې سره لواطت کول حرام دی ځکه چه دامحل حرث نه دې اوالله تعالی په محل حرث کښې داتیان اجازت ورکړې دې﴿۱﴾

قال الله تعالیٰ: نساء کم حرث لکم فأتوا حرثکم انیٰ شئتم (الآیة)﴿۱﴾ وقال رسول اللهﷺ: ولا تأتوا النساء فی اعجازهن (رواه الترمذی)﴿۲﴾ وفی روایة من اتی امرأة فی دبرها فقد کفر بما انزل علی محمد ﴿۳﴾

(بقیه حاشیه)قال ابویوسف رحمه الله سألت ابا حنیفة رحمه الله تعالیٰ عن رجل یمس فرج امرأته وهی تمس فرجه لتحرک آلته هل تریٰ بذلک بأسا قال لا وارجو ان یعطی الاجر کذا فی الخلاصة.

(فتاویٰ عالمگیریة ۵:۳۲۷،۳۲۸ الباب الثامن من کتاب الحظر والاباحة)

﴿۱﴾(سورة البقر(آیت: ۲۲۳ پاره:۲ رکوع:۱۲)

﴿۲﴾ (رواه الترمذی ۱: ۱۳۹ کراهیة اتیان النساء فی ادبارهن، واخرجه النسائی فی الکبریٰ: ۸۹۸۲ وابن ماجة: ۱۹۲۴، واحمد ۵:۲۱۵، وابن حبان: ۴۱۹۸، والبیهقی۷:۱۹۷)

﴿۳﴾(رواه الترمذی ۱:۱۹ باب کراهیة اتیان الحائض، وابوداؤد: ۳۹۰۴، وابن ماجة: ۶۳۹، والدارمی ۱:۲۵۹، واحمد ۲:۴۰۸ وغیرهم)

وقال رسول الله ﷺ: ملعون من اتی امرأته فی دبرها (رواه احمد وابو داؤد)﴿۱﴾
لیکن دې جرم سره نکاح نه ختمیږی دادچامذهب نه دې کله پورې چه حلال ګڼړونکې نه وی﴿۲﴾اوفرج اوذکرخکلول نه ممنوع دی اونه مطلوب دی کله چه دمنی او مذی وغیره نه خالی وی،البته مکروه دی. کالنظر الیها بلاضرورة﴿۳﴾ وهوالموفق

﴿۱﴾ (اخرجه ابوداؤد: ۲۱۶۲، والنسائی فی الکبریٰ: ۹۰۱۴، وابن ماجة: ۱۹۲۳، وصحیح ابن حبان: ۴۲۰۳، وابن عدی فی الکامل ۶: ۳۱۱ والطبرانی فی الاوسط: ۴۷۵۱، والبغوی فی التفسیر: ۲۴۶)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصکفی: ووطؤها (ای الحائض) یکفر مستحله کما جزم به غیر واحد وکذا مستحل وطء الدبر عند الجمهور...... لانه حرام لغیره، قال العلامة ابن عابدین: ای حرمته لا لعینه بل لامر راجع الی شیئ خارج عنه وهو الایذاء قال فی البحر عن الخلاصة من اعتقد الحرام حلالا او علی القلب یکفر اذا کان حراما لعینه وثبت حرمته بدلیل قطعی اما اذا کان حراما لغیره بدلیل قطعی او حراما لعینه باخبار الاحآد لا یکفر اذا اعتقده حلالا ومثله فی شرح العقائد النسفیة. (الدر المختار مع ردالمحتار ۱: ۲۱۸ قبیل مطلب فی حکم وطء المستحاضة ومن بذکره نجاسة)

﴿۳﴾ وفی الهندیة: اما النظر الی زوجته ومملوکته فهو حلال من قرنها الی قدمها عن شهوة وغیر شهوة وهذا ظاهر الا ان الاولیٰ ان لا ینظر کل واحد منهما الی عورة صاحبه کذا فی الذخیرة...... وکان ابن عمر رضی الله عنهما یقول الاولیٰ ان ینظر الی فرج امرأته وقت الوقاع لیکون ابلغ فی تحصیل معنی اللذة کذا فی التبیین، قال ابویوسف رحمه الله سألت ابا حنیفة رحمه الله عن رجل یمس فرج امرأته وهی تمس فرجه لتحرک آلته هل تریٰ بذلک بأسا قال لا وارجوا ان یعطی الاجر کذا فی الخلاصة. (فتاویٰ عالمگیریة ۵: ۳۲۷ الباب الثامن فیما یحل للرجل النظر الیه وما لا الخ)......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

د جماع په وخت کښې بربنډ کیدل او بربنډول جائز دی البته بهتر نه دی

سوال: څه فرمائی علماءدین دي مسئلي باره کښې چه دخپلي منکوحي سره د صُحبتْ په وخت کښې خپل ځان مکمل بربنډ کول اوښځه مکمل بربنډول جائز دی یانه؟ حالانکه دښځي خاوندشرم اوحیایووی؟بینوا توجروا

المستفتی.....نامعلوم...... ۱۹۹۰ء/۱/۵/۱۰

الجواب: فقهاءکرامو بربنډیدلو او کولوته جائزوئیلی دی. البته دفرج او ذکر کتلوته ئې بهترنه دی وئیلی. اګرچه جائزدی. اودچاشهوت چه بغیرددې د کتلو نه نه راځی نودهغه دپاره اجازت دې(۱) وهوالموفق

(بقیه حاشیه) وقال العلامة الشامی: ویجوز ان یستمنی بید زوجته وخادمته وسیذکر الشارح فی الحدود عن الجوهرة انه یکره ولعل المراد به کراهة التنزیه فلا ینافی قول المعراج یجوز تامل. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۱۰۹ مطلب فی حکم الاستمناء بالکف)

وفی الهندیة: وفی النوازل اذا ادخل الرجل ذکره فی فم امرأته قد قیل یکره وقد قیل بخلافه کذا فی الذخیرة. (فتاویٰ عالمگیریة ۵: ۳۷۲ الباب الثلاثون فی المتفرقات)

﴿۱﴾ قال العلامة الشامی: قال فی الهدایة: الاولی ان لا ینظر کل واحد منهما الی عورة صاحبه لقوله علیه السلام اذا اتی احدکم اهله فلیستتر ما استطاع ولا یتجرد ان تجرد العیر ولان ذلک یورث النسیان لورود الاثر وکان ابن عمر رضی الله تعالیٰ عنهما یقول ان ینظر لیکون ابلغ فی تحصیل معنی اللذة، لکن فی شرحها للعینی ان هذا لم یثبت عن ابن عمر لا بسند صحیح ولا بسند ضعیف وعن ابی یوسف سألت اباحنیفة عن الرجل یمس فرج امرأته وهی تمس فرجه لیتحرک علیها هل تری بذلک بأسا قال لا وارجوان یعظم الاجر ذخیرة. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۵: ۲۵۹ فصل فی النظر، کتاب الحظر)

د ښځې په خوله کښې ذکر ورکول

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دښځې دماهواری په ورځو کښې کله چه خاوند دښځې سره هم بستری نشی کولې،نوځپل عضو تناسل دهغې په خوله کښې داخلولې شی یانه؟ مونږکافی استفسارات کړې دی مګرتشفی نه ده شوې؟ بینوا توجروا

المستفتی: م،الف،کلرکوټ کوهاټ.....۱۹۸۸ء۱۷،۹

الجواب: دښځې په خوله کښې ګندګی اوبدبواچول،(دمنی انزال) ایزاء رسانی او ناجائزکاردې﴿۱﴾ البته نوم کښې یادخپواوبغل په مینځ کښې شهوت رانی کول دچشم پوشئ قابل دې﴿۲﴾ بهرحال دا اول الذکراقدام ناجائزدې اګرکه ذکرته پوکنړئ واچوی.وهوالموفق

د ضرورت په وخت کښې په ښځې باندې د استمناء بالید کولومسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې که چرته ښځه دحیض یا نفاس په حالت کښې وی ښځه دجماع قابله نه وی حالانکه دخاوندپه فعل حرام کښې دپریوتلوامکان وی یعنی ده ته دجماع ضرورت وی ایاپه دې صورت کښې دې دخپلې ښځې په لاسونوسره استمناءکولې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی:ګل زمان طوره وړئ کوهاټ.........۱۹۸۳ء۱۹،۲۹

﴿۱﴾ وفی الهندیة: فی النوازل اذا ادخل الرجل ذکره فی فم امرأته قد قیل یکره وقد قیل بخلافه کذا فی الذخیرة

. (فتاویٰ عالمگیریة ۵ :۳۷۲ الباب الثلاثون فی المتفرقات)

﴿۲﴾ وفی الهندیة: وله ان یقبلها ویضاجعها ویستمتع بجیمع بدنها ما خلا ما بین السرة والرکبة عند ابی حنیفة وابی یوسف هکذا فی السراج الوهاج.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱ :۳۹ الفصل الرابع فی احکام الحیض والنفاس)

جواب: د دې عذرونو د وجه نه صورتِ مذکور جائز دې ګنی مکروه تنزیهی دې، والتفصیل فی ردالمحتار فلیراجع(۱). وهو الموفق

د ښځې سره لواطت حرام دې او د استحلال په صورت کښې کفر دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه څه صاحب اولاده ښځه یم ځما خاوند د منصوبه بندئ یا د شیطان د اثر نه آیت:نساءکم حرث لکم الخ. په حوالې ورکولو سره لواطت ته مجبوره کړم ځما د فریاد او د آه او بکاه د وجه نه یو ځل خاوند په قرآن باندې لاس کیښودلو سره قسم اوکړو چه بیا به دا قبیح کار نه کوم مګر دا قسم ئې هم مات کړو، ځه په مختلفو عوارضو کښې مبتلا شوې یم د خلاف فطرت کار نه کولو په وجه سره د نان او نفقهې سره ئې هم ځما تنګول شروع کړه ځه د مور کور ته په تللو باندې مجبوره شوم یو کاله پورې د مور پلار په کور کښې اوسیدم، ماته ئې خرچه وغیره نه راکوله په شریعت کښې د دې کار د وجه نه ځما نکاح فسخه شوې ده یا نه؟ او ځه څه طریقه اختیار کړم؟ بینوا توجروا

المستفتی: م،ن،د، لاهور........۱۹۷۵ء۱۱۱۱\۲

الجواب: د زراعت محل(حرث) مخکښې (فرج) دې نه چه دبر، دا خو محل فرث دې لهذا په آیت سره د لواطت کولو د اجازت استدلال غلط دې بهرحال که چرته دې خاوند لواطت ته حلال ګڼلي او منلي وی نو د کافر کیدلو د وجه نه د ده نکاح ختمه شوې ده، کمافی البحر ۱۷:٥ وعن الصفار یکفر مستحلها عندالجمهور کذا فی المجتبٰی(۲) او که چرته حلال ئې نه وی ګڼلي نو تاسو د مسلمان

---

(۱) قال العلامة ابن عابدین: ویجوز ان یستمنی بید زوجته وخادمته، وسیذکر الشارح فی الحدود عن الجوهرة انه یکره ولعل المراد به کراهة التنزیه فلا ینافی قول المعراج یجوز تامل. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۱۰۹ مطلب فی حکم الاستمناء بالکف)

(۲) (البحر الرائق ٥:۱۷ باب الوطء الذی یوجب الحد والذی لا یوجبه)

حاکم په ذریعې سره طلاق (تنسیخ نکاح) حاصلؤلي شئ﴿۱﴾ فتوی داده باقي ثبوت دمستفتیه ذمه واری ده.وهوالموفق

خاوند ښځې لره په وطی فی الدّبر باندې د مجبور کولو مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوخاوند خپلې ښځې لره په وطی فی الدبر سلسله کښې مجبوره کوی دې صورت کښې ښځه څه اوکړی آیا دښځه مورپلاردې جینئ لره په خپل کورکښې ساتلي شی،یعنی د خاوند دکورنه ئې بندولې شی؟بینوا توجروا

المستفتی: عالی محمدلکی مروت....یکم ربیع الاول ۱۴۰۲ھ

جواب:شرعاپه دې ښځې اوددې په اولیاء باندې ضروری دی چه دې خاوندله په دې ارتکاب باندې قدرت ورنکړی دخاوند دکورنه دبندؤلونه علاوه نور اقدامات هم جائزدی﴿۲﴾.وهوالموفق

﴿۱﴾ په فتاوی دارالعلوم دیوبند کښې دی په دې صورت کښې خاوند سخت گنهگار اوفاسق شو،په حدیث شریف کښې داسې فعل (لواطت) کونکی باندې لعنت وارد شوې دې لیکن په دې وجه حاکم دوی کښې تفریق نه شی کولې، البته خاوند ته دې تنبیه اوکړې شی چه هغه ددې نه توبه اوکړی گنی هغه دې مجبوره کړې شی چه طلاق ورکړی یا دې خلع اوکړی اوښځې له په مذکوره حالت کښې خاوند ته ورتلل نه دی پکار،بلکه یادې خاوند توبه اوباسی اوددې فعل نه دې منع شی یا دې طلاق ورکړی یادې خلع اوکړی.(فتاوی دارالعلوم دیوبند ۱۰:۲۲۹ باب سیزدهم نامرد مجنون وغیره) فقهاؤ په داسې خاوند چه هغه په وطی باندې قادر نه وی اود لواطت عادی وی دا ئې د عنین په حکم کښې گرځولې دې.

قال العبد الرحمن الجزیری: او امکنه ان یأتی زوجته فی دبرها لافی قبلها فمن وجدت فیه حالةمن هذه الاحوال کان عنینا بالنسبة لزوجته وکان لها حق طلب الفسخ. (الفقه علی المذاهب الاربعة ۴:۱۶۵ العیوب التی یفسخ بها النکاح)......

پس معلومه شوه چه دعنین نه دخلاصی کومه طریقه ده هغه دې دده سره هم اوکړې شی،چه د شرعی قاضی په ذریعه یا دمسلمان حاکم اوچرته چه دا نه وی نود مسلمان مشر په ذریعه نجات حاصلولې شی.تفصیل دپاره اوگورئ! ''الحیلة الناجزة للتهانوی،،......(ازمرتب)

﴿۲﴾ قال الشیخ عزیزالرحمن الدیوبندی: په داسې حالت کښې دې د جینئ...بقیه په راروانه صفحه

د شرعی وینزو سره مالک د پاره جماع جائزده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زمونږ دوائی چه مسلمان حاکم وخت دخپلو ټولو وینزو سره جماع کولې شی او ددوی سره دنکاح شوې ښځې پشان سلوک کولې شی حالانکه بکروائی چه دهرې ښځې سره بغیر د نکاح نه داسې کارناجائزدې،شرعی حکم څه دې؟بینوا توجروا

المستفتی: نثاراحمدالخمس لیبیا........۱۲۰شوال ۱۴۰۳ھ

جواب: شرعی وینزې سره مالک خواه که حاکم وی یاغیرحاکم وی جماع کولې شی په شرط ددې چه داوینزه مسلمانه یااهل کتاب وی.

لقوله تعالیٰ: الا علی ازواجهم او ما ملکت ایمانهم﴿۱﴾. لان النکاح بها یدخلها فی الازواج فلا فائدة فی العطف ولان الاستیجار یتحقق فی ملک الغیر دون ملک نفسه.

وهوالموفق

(بقیه حاشیه) ..مورپلار خپله لور دخاوند کور ته نه لیږی اوپه نه لیږلو سره به دوی نه ګنهګاریږی بلکه څنګه چه کیدې شی دخاوند نه دې طلاق واخلی.
(فتاویٰ دارالعلوم دیوبند ۱۰ :۲۵۰ کتاب الطلاق)

﴿۱﴾(سورة المؤمنون پاره:۱۸ رکوع: ۱ آیت:۶)

کتاب الطلاق

باب شرائط الطلاق

د طلاق اضافت ښځې طرف ته شرط دې نه چه د نکاح طرف ته

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې که چرته ناواده کړې سړې دا اووائی چه نکاح ته طلاق یادنکاح نوم هم وانخلی صرف دنکاح طرفته اشاره اوکړی اووائی نودې سره طلاق واقع کیږی یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمدهاشم ټانک ډی آی خان......۱۵رمضان ۱۴۱۰ھ

الجواب: صحت طلاق دپاره اضافت الی المنکوحة شرط دې، وهو مفقود ههنا، اوعلی تقدیرالاضافت یوطلاق واقع کیږی، چه په هغې کښې تجدید دنکاح کافی ده.وهوالموفق

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: لو قال ان خرجت یقع الطلاق اولا تخرجی الا باذنی فانی حلفت بالطلاق فخرجت لم یقع لترکه الاضافة الیها. قال العلامة ابن عابدین: (قوله لترکه الاضافة) ای المعنویة فانها الشرط و الخطاب من الاضافة المعنویة وکذا الاشارة نحو هذه طالق وکذا نحو امرأتی طالق وزینب طالق...... والمفهوم من تعلیل الشارح تبعا للبحر عدم الوقوع اصلا لفقد شرط الاضافة مع انه لو اراد طلاقها تکون الاضافة موجودة ویکون المعنی فانی حلفت بالطلاق منک او بطلاقک ولا یلزم کون الاضافة صریحة فی کلامه لما فی البحر لو قال طالق فقیل له من عنیت فقال امرأتی طلقت امرأته...... ویؤیده ما فی البحر لو قال امرأة طالق او قال طالق اوقال طلقت امرأة ثلاثا وقال لم اعن امرأتی یصدق الخ.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۲۶۶ مطلب من الصریح الالفاظ المصحفة)

د طلاق دارومدار په تلفظ باندې دې نه چه شهادت قائم کولو یا لیکلو باندې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه څمونږ په علاقه کښې په طلاق کښې چه ګواه او تاریخ اونه لیکلې شی او، کانړی وانچولې شی د ګواهانو په مخامخ داطلاق نشی ګنړلې ایاپه طلاق ورکولو کښې ګواه لیکل او کانړی اچول ضروری دی؟ بینوا توجروا

المستفتی: ګل زمان...... ۱۹۷۵،۱۱،۲۵

جواب: په طلاق باندې شهادت قائمول اولیکل ضروری امور نه دی دطلاق دارومدارصرف په تلفظ باندې دې ﴿۱﴾ اودا امرچه ګواه اوفارغ خطی اونه لیکلې شی نوطلاق به نه وی غلط اوخلاف شریعت امردې، لوجودرکن الطـــلاق، نیز کانړی اچول یولغوه څیزدې چه په دې باندې دطلاق دارومدارنه دې، لان رکن الطلاق وهواللفظ ومایقوم مقامه کمافی الدرالمختاروغیره فلیراجع﴿۲﴾. وهوالموفق

﴿۱﴾ قال العلامة الحصكفی: هو رفع قید النكاح فی الحال او المآل بلفظ مخصوص هو ما اشتمل علی الطلاق، قال العلامة ابن عابدین: ای علی مادة ط ل ق صریحا مثل انت طالق او كنایة كمطلقة بالتخفیف وكانت ط،ل،ق وغیرهما الخ.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۴۵۰ كتاب الطلاق)

﴿۲﴾ قال العلامة ابن عابدین: (قوله وركنه لفظ مخصوص) هو ما جعل دلالة علی معنی الطلاق من صریح او كنایة فخرج الفسوخ علی ما مر واراد للفظ ولو حكما لیدخل الكتابة المستبینة واشارة الاخرس والاشارة الی العدد بالاصابع فی قوله انت طالق هكذا كما سیأتی وبه ظهر ان من تشاجر مع زوجته فاعطاها ثلاثة احجار ینوی الطلاق ولم یذكر لفظا لا صریحا ولا كنایة لا یقع علیه كما افتی به الخیر الرملی وغیره.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۵۳ كتاب الطلاق)

په طلاق ورکولوکښې د ښځې موجودګی شرط نه ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه ځمالورته خپل خاوند ددې دموجودګئ نه بغیرپه دانګلینډ عدالت کښې دځلوروکسانوسره یوځائ فیصله دائره کړه اوطلاق نامه ئې دانګلینډنه ځمونږکلی ته راواستوله، روسته ځمالورته پته اولږیده .ایاپه شریعت محمدی کښې داطلاق صحیح دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: نامعلوم......صالح خانه نوشهره......۲۷ءا۱مئی۱۹۷۵ء

جواب: چونکه طلاق ورکولوپاره دښځې موجودګی شرط نه ده﴿۱﴾ لهٰذا صورت مسئوله کښې به دا ښځه مطلقه وی﴿۲﴾اودعدت تیریدلونه پس بل ځائ کښې نکاح کولې شی.وهوالموفق

که د ښځې طرف ته اضافت اونسبت موجود وی نوطلاق واقع کیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه ماتقریبادرې میاشتې مخکښې پخپلې ښځې باندې غصه اوکړه اوپه درمیان کښې ددرهم فریق دمداخلت سره ځماغصه انتهاته اورسیده نوماخپلې تررورته اووئیل چه څه خپلې ښځې ته طلاق ورکوم اوماشپږاووځله خپلې خورزې ته اووئیل چه مادې ته طلاق ورکړې دې،براه راست دښځې ته مخامخ مې دانه دی وئیلې

﴿۱﴾قال العلامة ابن عابدین: (قوله ورکنه لفظ مخصوص) هو ما جعل دلالة علی معنی الطلاق من صریح او کنایة فخرج الفسوخ علی ما مر واراد اللفظ ولو حکما لیدخل الکتابة المستبینة واشارة الاخرس الخ. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۴۵۳ کتاب الطلاق)

﴿۲﴾قال العلامة الحصکفی: کتب الطلاق ان مستبینا علی نحو لوح وقع ان نوی وقیل مطلقا ولو علی نحو الماء فلا مطلقا ولو کتب علی وجه الرسالة والخطاب کان یکتب یا فلانة اذا اتاک کتابی هذا فانت طالق طلقت بوصول الکتاب جوهرة.
(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۴۶۵ قبیل باب الصریح)

چه ماتاته طلاق درکړې دې یادرکوم بلکه هرځل مې ترورته وئیلی دی ددې نه دوه ورځې پس ځما او ځما دښځې راضی نامه اوکړې شوه مادامام مسجد نه اوپوښتل نوهغه اووئیل چه طلاق نه دې شوې البته کفاره داده چه څلویښتو سړوته روټې ورکړه، بیاددویم مولوی صاحب نه چه هغه په علم کښې څه اوچت دې، نه پوښتنه اوکړه هغه اووئیل چه ښځه په تاباندې طلاقه شوې ده اوداپه تاباندې حرامه ده اوکومه پورې چه ددویم سړی سره نکاح اونه کړی ترهغه وخته پورې تاباندې حلاله کیدلې نشی اوس تاسوماته تسلی بخش جواب راکړئ؟ بینوا توجروا

المستفتی: یخدان میر...... ۲۱۹۱۰۱۹۷۲

الجواب: په صورت مسئوله کښې ښځې طرفته اضافت اونسبت موجوددې یعنی دې ته. لهذاښځه په تاباندې مطلقه مغلظه شوې ده بغیردتحلیل نه څه چاره نشته تحلیل نه مراددادې چه داښځه دعدت تیریدلونه پس دویم سړی سره نکاح اوکړی، اودیوځل هم بسترې نه پس داسړې که چرته اوغواړی نو طلاق دې ورکړی اوکله چه ددغه طلاق عدت هم تیرشی نومخکښنې خاوند به ددې ښځې سره تجدید دنکاح اوکړی. فی ردالمحتار: قوله لترکه الاضافة ای المعنویة فانها الشرط ۲:۵۹۰، وهوالموفق

نوټ: اوکه چرته خاوندباربارتاکیداوخپلې ارادې سره دغیرواپسئ په خیال سره طلاق ورکړی وی نوپه دې صورت کښې زبانی رجوع (عدت کښې دننه) کافی ده اودعدت نه پس تجدیددنکاح بغیردتحلیل نه کافی دې(۲) وهوالموفق

صرف وعدې او د طلاق ارادې سره طلاق نه واقع کیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوسړې دخپلې ښځې د

(۱) (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۳۶۶ قبیل مطلب من الصریح الالفاظ المصحفة)

(۲) قال العلامة الحصکفی: کررلفظ الطلاق وقع الکل وان نوی التاکید دین. (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۴۹۹ فروع قبیل باب الکنایات)

بدکارئ متعلق اوریدلو سره دخلقو په مخامخ اووئیل چه څه خپلې ښځې ته طلاق ورکړم. یادااووائی چه څه خپلې ښځې ته طلاق ورکوم کورطرفته دې ارادې سره روان شولیکن په لاره کښې ورته خیال راغلو چه حقیقت معلومول غواړی که چرته ښځه داسې نه وی نواراده به ختمه کړم نوایادې اولنی الفاظ سره طلاق واقع نه شو؟ بینوا توجروا

المستفتی: غلام سروراعوان...... ۱۹۷۹ء۱۰۲۱۵

الجواب: واضحه دې وی چه په صورت مذکوره کښې صرف وعده اواراده ده چه دې سره طلاق واقع کیږی نه کله پورې چه په دې باندې د بالفعل واقع کیدلو اراده نه وی کړې﴿۱﴾ وهوالموفق

په زړه کښې د طلاق وئیلو سره طلاق نه کیږی کله پورې چه تلفظ نه وی کړې

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه زید بالکل په تنهایئ کښې صرف په زړه کښې اووئیل چه ځما ښځې ته درې طلاقه دی وی، دژبې نه کوم لفظ په پټ یاآوازسره طلاق ورکولو پاره اداکړې نه دې او ښځې وغیره ته هم ددې پته نشته، ایادرې طلاقه واقع شول یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: قاری محمد عیسیٰ مدرسه تعلیم القرآن خانیوال ۱۹۸۸ء۱۰۱۱۳

جواب: که چرته دې خاوندنۀ تصحیح حروف کړی وی اونۀ آوازاوریدلې شوې وی نو په ده باندې ښځه مطلقه شوې نه ده(شامی)﴿۲﴾﴿۳﴾وهوالموفق

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: او انا اطلق نفسی لم یقع لانه وعد جوهرة.
(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۵۱۹ باب تفویض الطلاق)

﴿۲﴾ قال العلامة ابن عابدین: (قوله ورکنه لفظ مخصوص) هو ما جعل دلالة علی معنی الطلاق من صریح او کنایة...... وبه ظهران من تشاجر مع زوجته فاعطاها ثلاثة احجار ینوی الطلاق ولم یذکر لفظا لا صریحا ولا کنایة لا یقع علیه کما افتی به الخیر الرملی وغیره وکذا ما یفعله بعض سکان البوادی من امرها بحلق شعرها لا یقع به طلاق وان نواه.
(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۵۳ مطلب طلاق الدور)

﴿۳﴾ قال العلامة الحصکفی: وادنی الجهر اسماع...... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

طلاق ورکولو کښې تلفظ هم کافي دی تحریر باندې موقوف نه دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوسړی خپلې ښځې ته د جرګې په مخامخ طلاق ثلاثه ورکړل، لیکن اوس هغه دتحریرکولونه انکار کوی اوددې طلاق دلیکلو نه منحرف شوې دې اوس که چرته داسړې تحریری طلاق ورنکړی نوایادالسانی طلاق واقع شوې دې؟ دبعض شرارت پسند خلقو دزبان بندئ دپاره فتوی مطلوب ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: سعیدزمان پانړی......۱۹۷۵،۱۱،۲۱

الجواب: چونکه دطلاق رکن، ،لفظ، ، دې اوهغه موجوددې لهذا بشرط صدق وثبوت په دې سړی باندې ښځه مطلقه مغلظه شوې ده تحریرباندې توقف نشته دې(۱)وهوالموفق

کله چه زبانی طلاق اوشی نو تحریری لیکل او دستخط کول ضروری نه دی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې دیوسړی په باره کښې مشهوره شوې ده چه هغه خپلې ښځې ته طلاق ورکړې دې دچاپه وارندې چه هغه دطلاق الفاظ وئیلی دی اوس هغه جواب نه ورکوی اویوماماڅي صرف دا وائی چه ځماخیال دې چه حرامه ده اوبس، ګواهی هم نه ورکوی روستو یو

(بقیه حاشیه) غیره وادنی المخافة اسماع نفسه ویجری ذلک المذکور فی کل مایتعلق بنطق کتسمیة علی ذبیحة ووجوب سجدة تلاوة وعتاق وطلاق. (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۱:۳۹۵ فصل فی القراءة مطلب فی الکلام علی الجهر والمخافة)

(۱) وفی الهندیة: (الطلاق) شرعا فهو رفع قید النکاح حالا او مآلا بلفظ مخصوص کذا فی البحر الرائق واما رکنه فقوله انت طالق ونحوه کذا فی الکافی...... واما حکمه فوقوع الفرقة بانقضاء العدة فی الرجعی وبدونه فی البائن وزوال حل المناکحة متی تم ثلاثا کذا فی محیط السرخسی.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۳۴۸ کتاب الطلاق الباب الاول)

مجلس برائی تحقیق منعقد شو چه په دې کښې ددې سړی ماما او نور بزرگان دمحلې شریک شوا و دا خاوند هم موجود وو. دده ماما او وئیل چه ده پینځه ځله پریخې ده بیا خاموش شو او څه جواب ئې ورنکړو د طلاق نامې دلیکلو دپاره کاغذات راوړلې شوا و په دې باندې خاوند مخکښې دستخط او کړو هم دغه شان دده ماما او وئیل چه مخکښې سامان وصول کړئ طلاق نامه روستو اولیکئ کله چه په مجلس کښې دا خبره اوشوه نو دده ماماده ته او وئیل چه لاړشه د مور سره مشوره او کړه. مشوره ئې او کړه واپس راغلو او وې وئیل چه ماته دا فیصله منظوره ده او دستخط ئې هم او کړو او دده ماما صحیح گواهی هم نه ورکوی صرف وائی چه ځما په خیال حرامه شوې ده په دې صورت کښې دا ښځه مطلقه شوې ده یا نه؟ بینوا توجروا

المستفتی: نامعلوم........١٧\٥\١٩٨٣ء

الجواب: که چرته دې خاوند په تنهایئ کښې یا عام مجلس کښې زبانی طلاق ورکړې وی نو په ده باندې ښځه مطلقه شوې ده خواه که په تحریری طلاق نامه باندې دستخط او کړی یا او نکړی﴿١﴾ وهو الموفق

د ښځې او گواه وغیره نه بغیر په تنهایئ کښې هم طلاق واقع کیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زید د خپلې منکوحې ښځې نه ناراضه وو. یوځل دې بالکل تن تنها ځانته ناست وو. یو گواه ورسره هم نه وو دې تنګ راغلو او درې کانړی ئې اوچت کړه په دغه رنګې الفاظو سره چه ځما منکوحه فلانې بنت فلانې په ما باندې په دې درې شرطونو باندې طلاقه ده اویو. دوه. درې. وئیلو سره ئې کانړې د طلاق گزار کړل. دا کاروائی بالکل تن تنها اوشوه او آخره پورې ددې حرکت نه نه ښځه خبر شوه او نه څوک

﴿١﴾ قال العلامة الحصکفی: هو...... رفع قید النکاح فی الحال او المآل بلفظ مخصوص هو ما اشتمل علی الطلاق...... ومحله المنکوحة...... ورکنه لفظ مخصوص خال عن الاستثناء. (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ٢: ٤٥١، ٤٥٣ کتاب الطلاق)

بل انسان، حالانکه دواړه ښځه خاوندترا وسه پوري پښان دښځې خاوند اوسیږی ایاداطلاق د تنهایئ واقع شوې دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبداللطیف بټل مانسهره.... ۱۹۷۴،۱۰۹،۱۵

الجواب: په صورت مسئوله کښې په دې سړی باندې ښځه مطلقه مغلظه شوې ده. لان الشرط دون الحضور والمخاطبة.(۱) وهوالموفق

خفیه طورباندې د طلاق د وقوع مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دیو سړی ښځه د پنځو کالو راسې غیرآباده ده، یعنی ښځه کورته راتللونه پس هردرې ورځې پس تختی دمورپلارکورته ځی خاوندئې تنګ راتللوسره په خپل کورکښې مخامخ ګواهان کینښنول اوطلاق نامه اولیکله اوحواله ئې کړه ورته حالانکه دښځې کورلرې دې ایاخفیه طلاق واقع کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: مشتاق احمدسعودی عرب.....۱۸\جمادی الثانی ۱۴۰۲ھ

الجواب: په خپله لیکل اوپه بل لیکلوسره طلاق واقع کیږی، کما فی شرح التنویرعلی هامش ردالمختار ۲:۵۸۹ کتب الطلاق ان مستبیناعلی نحولوح وقع ان نوی(۲) او وقوع دطلاق دپاره دښځې موجودګی یادطلاق نامې وصول کول یا خبرداري شرط نه دي(۳). وهوالموفق

---

(۱) قال الشیخ المفتی عزیزالرحمن الدیوبندی: په دې صورت کښې دده په ښځه باندې طلاق واقع شو ځکه چه دطلاق ورکولو په وخت ښځه مخامخ کیدل او ورسره موجود کیدل ضروری نه دی

(فتاوی دارالعلوم دیوبند ۹: ۴۲ کتاب الطلاق باب اول)

(۲)(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۴۶۵ قبیل باب الصریح مطلب فی الطلاق بالکتابة)

(۳) قال العلامة ابن عابدین: المرسومة لا تخلو ......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

د ښځې د بدرنګۍ او بدصورتۍ د وجهې نه طلاق ورکول ښه نه دی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه ما د نادیده جینۍ سره چه ډیره بدرنګه ده دخورپه بدله کښې واده اوکړو سخرګنې مې ډیرښه خلق دی عزتمندخاندان دي څماخور هغلته ډیره خوشحاله ده آرام سره زندګی تیروی او څماښځه ډیره قابله شریف النفس مجسمه شرم اوحیاءاوشرافت دې ما باندې خودظالم لورډیره فریفته داخلاصه ده چه څماپه خاندان کښې ددې نه بله بهتره جینۍ نشته،څه ډیرمفلس یم اومعمولی ملازمت مې دې چه دکورنه مې دیرش میله لرې مسافرۍ کښې زندګی تیریږی افسوس صدافسوس چه څما ددوستانو،رشته دارانو اومولوی صاحبانودمسئلو اوخبرودوجه نه چه تاته دخدائ شکراداکول پکاردی وغیره دې سره بالکل څمادزړه سکون او تشفی اونه شوه،اوس زندګی خرابه تیریږی حیران اوپریشان یم ماپه ټولو طرفونوغریبۍ په کمزوری صحت،د خورخیال، دمور پلارپه ناراضګۍ په ټول هرڅه باندې سوچ اوفکرکړې دې مګرصرف داخبره ماته یاده راځی چه دا څما بدقسمتی ده چه څه دحدنه زیات حسن پرست یم ایاددې حالاتوپیش نظرڅه طلاق ورکولې شم؟بینوا توجروا

المستفتی:......چارسده.......۲۳\۱۱\۱۹۷۵ء

الجواب: محترم المقام: دسلام نه پس واضحه دې وی چه ته دطلاق ورکولونه

(بقیه حاشیه)اما ان ارسل الطلاق بان کتب اما بعد فانت طالق فکما کتب هذا یقع الطلاق وتلزمها العدة من وقت الکتابة وان علق طلاقها بمجیئ الکتاب بان کتب اذا جاء ک کتابی فانت طالق فجاء ها الکتاب فقرأته اولم تقرأ یقع الطلاق...... ولو قال للکاتب اکتب طلاق امرأتی کان اقرارا بالطلاق وان لم یکتب الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۶۵-۳ قبیل باب الصریح مطلب الطلاق بالکتابة)

اجتناب اوکړه الله کریم دې تا ددې نه محفوظ کړي، آمین، که ته حسن پرست ئې یارنګدارچمړه پرست ئې لیکن بعض خلاف الطبع امورته دنورو دطبیعت دپاره برداشت کړه. الله تعالی تاته ستړېي درکړې دی ددې شکریه دانه ده چه ته به دقیامت په ورځ تمناکوې چه کاش ځه ړوندوې دې دپاره چه ددې تکلیف نه محفوظ شوې وې(۱)وهو الموفق

ښځې باندې د بدګمانې د وجهې نه د طلاق ورکولوحکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه دیوسړی معامله ده وائی چه ماخپلې ښځې لره دلرې رشته دارسره اولیدله ځماشک شو چه ددې دواړو په مینځ کښې څه ګړبړشته حالانکه هغه رشته داردا ول نه بدکاردې. ما خپله ښځه هغه سړی سره دخبروکولونه په سختئ سره منع کړه لیکن هغه منع نه شوه، اوس څه کوڕهم نشم پریخودې چه دموزپلار خدمت ضروری دې نو ګزارش دادې چه څه اوکړم. طلاق ورکړم، یادادواړه اووهم؟ یادویم واده کولو سره دې ښځې لره خپل ځان سره برائی نام اوساتم؟ بینوا توجروا
المستفتی: سعید عمرریاض سعودی عرب......۱۷رمضان ۱۴۱۰ھ

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدين: الاصل فيه الحظر لما فيه من كفر ان نعمة النكاح والاباحة للحاجة الى الخلاص ولحديث ابغض الحلال الى الله تعالىٰ الطلاق...... فان الاصل فيه الحظر بمعنى انه محظور الا لعارض يبيحه وهو معنى قولهم الاصل فيه الحظر والاباحة للحاجة الى الخلاص فاذا كان بلا سبب اصلا لم يكن فيه حاجة الى الخلاص بل يكون حمقا وسفاهة رأى ومجرد كفران النعمة واخلاص الايذاء بها وباهلها واولادها...... ولهذا قال تعالىٰ فان اطعنكم فلا تبغوا عليهن سبيلا اى لا تطلبوا الفراق وعليه حديث ابغض الحلال الى الله الطلاق الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۵۱ كتاب الطلاق)

الجواب: داسرې ددې دواړو دقتل مجازنه دې صرف بدګمانئ سره قتل حرام دې﴿۱﴾ پس داسرې دې دسحرپه وخت کښې اعوذبالله من الشيطان الرجيم لاحول ولاقوة الابالله العلى العظيم سل ځله اووائى﴿۲﴾امید دې چه په ځلوېښتوورځوکښې دا وهم ختم شى که چرته داصرارپه وخت یوطلاق بائن ورکړې نوپه دې کښې حرج نشته دې﴿۳﴾.وهوالموفق

پرده نه کولو والا او بغیر د خاوند نه ګرځیدونکې ښځې ته طلاق ورکول ضروری نه دی

سوال: څه فرمائى علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دکوم سړی ښځه بغیر د

﴿۱﴾ وفى الهندية: سئل الهندوانى رحمه الله تعالىٰ عن رجل وجد مع امرأته رجلا ايحل له قتله قال ان كان يعلم انه ينزجر عن الزنا بالصياح والضرب دون السلاح لا يحل الخ.

(فتاوىٰ عالمگيرية ۲:۱٦۷ فصل فى التعزير)

﴿۲﴾ عن ابى هريرة قال: قال رسول اللهﷺ: يأتى الشيطان احدكم، فيقول: من خلق كذا؟ من خلق كذا؟ حتى يقول: من خلق ربک؟ فاذا بلغه، فليستعذ بالله ولينته (متفق عليه) قال الملا على قارى: (قوله فليستعذ بالله) طردا للشيطان اشارة الى قوله تعالىٰ الا عبادک منهم المخلصين، وايماء الى قوله عليه الصلاة والسلام: لا حول ولا قوة الا بالله، فان العبد بحوله وقوته ليس له قوة المغالبة مع الشيطان ومجادلته، فيجب عليه ان يلتجئ الى مولاه ويعتصم بالله من الشيطان الذى اوقعه فى هذا الخاطر الذى لا اقبح منه فيقول بلسانه: اعوذ بالله من الشيطان الرجيم ويلوذ بجنانه الى جنابه ان يدفع عنه شره وكيده فانه مع اللطف الالٰهى لا اضعف منه ولا اذل الخ.

(مرقاة المفاتيح ۱:۲۳۲ باب فى الوسوسة)

﴿۳﴾قال العلامة الحصكفى: وايقاعه مباح وقيل الاصح حظره اى منعه الا لحاجة كريبة، قال ابن عابدين: هى الظن والشک اى ظن الفاحشة.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۳۵۰ كتاب الطلاق)

پردي نورو کورونو ته ځي. دځپل خاوند نه بغیرسیل کولو والاو د چکرو عادتی ده په وهلوسره هم منع نه شوه، ایادې ښځې ته طلاق ورکړی؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالستارعیدک شمالی وزیرستان

الجواب: داسې ښځې ته طلاق ورکول ضروری نه دی(شامی)﴿۱﴾وهوالموفق

طلاق ورکول د خاوند حق دې مور پلار، رونړو، یا جرګې ته په دې کښې څه حق او دخل نشته

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دیوښځې په خاندان او ددې دخاوندد خاندان په مینځ کښې څه اختلاف پیداشو، اودواړه دطلاق متمنی دی لیکن ښځې په جرګه کښې اووئیل که چرته مامړه هم کړی نوبیاهم ځه دځپل خاوندنه طلاق نه اخلم اوخاوندهم په طلاق ورکولورضامندنه دې نو آیا ددې موراوپلاریارونړه ایاجرګه دې لره په زبردستئ سره طلاقه کولې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمدمسکین بلندکوټ......یکم مارچ ۱۹۷۵ء

جواب:طلاق ورکول دخاوندحق دې دې که اوغواړی طلاق ورکولې شی اوکه اونه غواړی نوطلاق نشی ورکولې په دې کښې دخاوندیادښځې مور پلار رونړو یا جرګې ته څه حق اودخل نشته﴿۲﴾وهوالموفق

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: لا یجب علی الزوج تطلیق الفاجرة ولا علیها تسریح الفاجر الا اذا خافا ان لا یقیما حدود الله فلا بأس ان یتفرقا.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۳۱۸ فصل فی المحرمات)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصکفی: لا یقع طلاق المولیٰ علی امرأة عبده لحدیث ابن ماجة الطلاق لمن اخذ بالساق، قال ابن عابدین: رواه عن ابن عباس من طریق فیها ابن لهیعة ورواه الدار قطنی ایضا من غیرها کما فی الفتح ومراده تقویة الحدیث لان ابن لهیعة متکلم فیه فقد اختلف المحدثون فی جرحه وتوثیقه.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۴۶۲ قبیل مطلب فی طلاق المدهوش)

د خاوندانو نه بغیر د ثالثانو طلاق ورکول نامنظور دي

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه د حسن واده د حمیدې سره شوې وو، او د ګل خان واده د بی بی خانه سره شوې وو، چه د حسن خورده د وادهٔ نه پس صلح او صفائی سره دې دواړو خپل خپل کورونه آباد کړل روستو حمیدې لره د دې رور ګل خان څماکورته د راستولو نه انکار او کړو او هم دغه شان د حسن خور بی بی خانه ته په آبادیدلو کښې رو کاوټونه واچول یونین کونسل فیصله او کړه چه دواړه ښځې خپلو خپلو کورونوته لاړې شئ ټولو فیصله منظوره کړه لیکن روستو ګل خان انکار او کړو چه نه بوتلل غواړم او نه جینئ پریخودل غواړم فیصله دوباره په یونین کونسل کښې پیش کړې شوه یونین کونسل د فیصلې د پاره پیر اظهر لره مقرر کړو، پیرصاحب دواړو فریقانو ته د ثالث مقرر کولو او وئیل، دواړو فریقانو د خپل خپل طرفنه ثالثان مقرر کړل ثالثانو د صلحې په ځائی د ټولو نه مخکښې یو تحریری بیان قلمبند کړو چه کوم فریق د ثالثانو خبره نه منی د هغه ښځه به په هغه باندې طلاقه وی په دې دوران کښې خطیب مسجد ثالثانو ته او وئیل چه هلکانو نه د پوښتنې کولو سره فیصله او کړی مګر ثالثانو او وئیل چه د هلکانو نه پوښتنه نه کوو او بغیر د پوښتنې کولو نه ئې فیصله او کړه چه ستاسو د دواړو ښځې په تاسو باندې طلاقې دی حالانکه بی بی خانه طلاق اخستل نه غواړی د دې یوه لور هم ده ایا د دې ذکر شوې ثالثانو په دې کار سره طلاق واقع کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: فضل حسین بیروټ خوردهزاره..... ۱۹۷۴ء۱۰۱۱۸

جواب: چونکه ذکر شوې واقعه کښې دې خاوندانو نه پخپله طلاق لیکلې دې او نه ئې په بل لیکلو او نه ئې د مضمون خبریدو نه پس دستخط او کړو او نه دوی د طلاق ورکولو نیت کړې دې. لهذا په دوی باندې ښځې طلاقې شوی نه دی په دوی باندې د ښځو مطلقه کیدل د قاعدې خلاف او نامنظور دی (ماخوذ عالمګیریه(۱))

---

(۱) وفی الهندیة: واما تفسیر الطلاق شرعا فهو رفع قید النکاح حالا او مآلا بلفظ مخصوص...... واما رکنه فقوله انت طالق ونحوه الخ.

(فتاویٰ عالمګیریة ۱:۳۴۸ کتاب الطلاق الباب الاول)

وردالمحتار (۱) وهو الموفق

طلاق نامه باندې دطلاق نيت نه کولو دوجه نه دغلط دستخط کولومسئله

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره کښې چه دزيد دطرف نه يوفضولی عدالت کښې ستامپ پيپرواخستلو او منشی نه ئې اوليکلو چه زيد خپلې ښځې ته طلاق ثلاثه ورکړې دې ، بيا په دې ستامپ باندې زيد دخپل اصلی نوم په ځائې فرضی او غلط نوم سره دستخط اوکړو زيد وائی چه مادې فضولی ته نه دطلاق څه وئيلی دی او نه مې دطلاق اراده وه ليکن ددې غلط دستخط کولو څه قانونی مجبوريانې وې روستو فضولی ستامپ د مجسټريټ په حواله کړو او ورسره زيد هم موجود وو مجسټريټ دزيد نه څه استفسار او نه کړو بلکه خپل مهر عدالت او دستخط ئې اوکړو بيا فضولی دغه ستامپ ښځې ته ورکړو ، اوس دطلاق شرعی حکم څه دې؟ بينوا توجروا

المستفتی: مولانا نور محمد مهتمم مدرسه اسلاميه بفه مانسهره ۱۷\۵\۱۹۸۳ء

---

(۱) قال العلامة ابن عابدين: قال فی الهندية: الکتابة علی نوعين مرسومة وغير مرسومة ونعنی بالمرسومة ان يکون مصدرا ومعنونا مثل ما يکتب الی الغائب وغير المرسومة ان لا يکون مصدرا ومعنونا وهو علی وجهين مستبينة وغير مستبينة فالمستبينة ما يکتب علی الصحيفة والحائط والارض علی وجه يمکن فهمه وقراءته وغير المستبينة ما يکتب علی الهواء والماء وشیء لا يمکن فهمه وقراءته ففی غير المستبينة لا يقع الطلاق وان نوی وان کانت مستبينة لکنها غير مرسومة ان نوی الطلاق يقع والا لا وان کانت مرسومة يقع الطلاق نوی او لم ينو ثم المرسومة لا تخلو اما ان ارسل الطلاق بان کتب اما بعد فانت طالق فکما کتب هذا يقع الطلاق وتلزمها العدة من وقت الکتابة وان علق طلاقها بمجیء الکتاب بان کتب اذا جاءک کتابی فانت طالق فجاءها الکتاب فقرأته او لم تقرأ يقع الطلاق.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۶۴ مطلب فی الطلاق بالکتابة)

الجواب: تحریری طلاق بغیر د قصد او نیت نه نامنظور او کالعدم وی.

یدل علیه ما فی ردالمحتار ۲: ۵۷۹ وفی البحر ان المراد الاکراه علی التلفظ بالطلاق فلو اکره علی ان یکتب طلاق امرء ته فکتب لا تطلق لان الکتابة اقیمت مقام العبارة باعتبار الحاجة ولا حاجة هنا کذا فی الخانیة﴿۱﴾ انتهیٰ قلت: وجه الدلالة ان حکم الاکراه والهزل واحد﴿۲﴾. وهو الموفق

مستحل د ګناه سره نکاح باطله او ښځه آزاده ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دیوښځې نکاح دیو مطرب (ډولکی مار) سره اوشوه هغه خپلې ښځې لره په ګډا اونورو فحش

﴿۱﴾(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۵۷۴ مطلب فی الاکراه علی التوکیل بالطلاق الخ)

﴿۲﴾ یدل علیه ما فی ردالمحتار: (قوله اوهازلا) ای فیقع قضاء ودیانة...... واما مافی اکراه الخانیة لو اکره علی ان یقر بالطلاق فاقر لا یقع کما لو اقر بالطلاق هازلا او کاذبا فقال فی البحر ان مراده لعدم الوقوع فی المشبه به علمه دیانة ثم نقل عن البزازیة والقنیة لواراد به الخبر عن الماضی کذبا لا یقع دیانة وان اشهد قبل ذلک لا یقع قضاء ایضا، ویمکن حمل ما فی الخانیة علی ما اذا اشهد علی انه یقر بالطلاق هازلا ثم لا یخفی ان ما مر عن الخلاصة انما هو فیما لو انشأ الطلاق هازلا وما فی الخانیة فیما لو اقر به هازلا فلا منافاة بینهما، قال فی التلویح وکما انه یبطل الاقرار بالطلاق والعتاق مکرها کذلک یبطل الاقرار بهما هازلا لان الهزل دلیل الکذب کالاکراه حتی لو اجاز ذلک لم یجز لان الاجازة انما تلحق سببا منعقد ایحتمل الصحة والبطلان وبالاجازة لا یصیر الکذب صدقا وهذا بخلاف انشاء الطلاق والعتاق ونحوهما مما لا یحتمل الفسخ فانه لا اثر فیه للهزل.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۵۹۴ قبیل مطلب فی تعریف السکران وحکمه)

.....

كارونو باندې مجبوره كړه،داجينئ دخپل موروپلار كور ته لاړه اوخاوندنه ئې سول جج سره دنكاح د تنسيخ كولودعوى اوكړه.ايادافيصله په شريعت كښې منلې شى؟ بينوا توجروا

المستفتى: حافظ گل رحيم خطيب اډه مسجدصوابى...١٤٠١١٧١١٨هـ

الجواب: بشرط صدق وثبوت بره مضمون سره دابنځه آزاده ده اوپه بل ځائ كښې باقاعده نكاح كولې شى ځكه چه استحلال دگناه حسب تصريح متكلمينو او فقهاءكفردې،(١)قال فى شرح التنوير:ومن يستحل الرقص قالوا بكفره ولاسيمابالدف يلهو ويزمر،وتمام الكلام فى ردالمحتار ٢٥٩ : ٤ كتاب المرتد، او چونكه دارومداردليل داستحلال دې نه عين اعتقادحلت حرام.لكونه خفيا، اوپه صورت مسئوله كښې دليل داستحلال بغيردشك نه موجودې گناه ذريعه دمعاش جوړول په دې باندې فخركول وغيزه واضح دلائل دى(٣)وهو الموفق

(١) قال الشيخ محى الدين بن بهاء الدين: (قوله ولا نكفر مسلما بذنب من الذنوب وان كانت كبيرة اذا لم يستحلها) واما اذا استحل الذنب وان كانت صغيرة يكون مكذبا للشارع فى النهى فيزول التصديق على قلبه فيكون كافراً نعوذبالله.

(القول الفصل شرح فقه الاكبر ٣٠٦ ولا نكفر مسلما بذنب الخ)

(٢) (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ٣:٣٣٧ قبيل باب البغاة)

(٣) قال العلامة ابن البزاز الكردرى: والقرطبى على ان هذا الغناء وضرب القضيب والرقص حرام بالاجماع عند مالك وابى حنيفة والشافعى واحمد فى مواضع من كتابه...... ورأيت فتوىٰ شيخ الاسلام سيد جلال الملة والدين الكيلانى رضى الله عنهم ان مستحل هذا الرقص كافر ولما علم ان حرمته بالاجماع لزم ان يكفر مستحله وللشيخ الزمخشرى فى كشافه كلمات فيهم يقوم بها عليهم الطامة وصاحب النهاية والامام المحبوبى ايضا اشد من ذلك عزم على ان يامر بالكفر كفر.

(فتاوىٰ بزازية على هامش الهندية ٦ : ٣٤٩ المتفرقات من آخر الكتاب)

که خاوند مرتدشی نودرې حیضه تیرولونه پس نکاح ختمه او کالعدم شی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زید سنی اهل سنت مسلمان وو څه وخت پس مرزائی قادیانی جوړشو، په دې وخت کښې اولادهم اوشو دده ښځه هم هغه رنګه سنی پاتې شوه اوځوځله دې لره ربوه ته بوتلو سره سره دمرزائی خلیفه په بیعت کولوباندې مجبوره کړه. مګردې انکار اوکړواوس حالانکه مرزائی غیرمسلم قرارشوی دی زیدته د توبې کولو مشوره ورکړې شوه لیکن دې مرتدکیدلوباندې مصردې اوس ایاضروری دی چه زیدمسلمانې ښځې ته طلاق ورکړی یاطلاق خودبخودواقع کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: صوفی عبدالکریم راولپنډی ۳۱۱۱۱۹۷۴ء

الجواب: دمسلمانې ښځې مسلمان خاوند چه کله مرتد شی نود خاوند اصرار یا درې حیضه تیریدلو نه پس سابقه نکاح ختمه او کالعدم کیږی. د طلاق یا خلع ضرورت نه وی. اوکله چه خاوند د ابتداء نه یعنی د عقدِ نکاح د وخت نه کافر او مرتد وی نودا نکاح د ابتداء الامر نه کالعدم وی. اګرچه خاوند اصرار او اباء کوی یا نه. دا مسائل په شامی ﴿۱﴾ بحر، فتح او عالمګیریه ﴿۲﴾ کښې لیکلی شوی دی. وهوالموفق

﴿۱﴾قال العلامة الحصكفی: والعدة فی حق حرة ولو كتابية تحت مسلم تحيض لطلاق ولو رجعيا او فسخ بجميع اسبابه، قال ابن عابدين: (قوله بجميع اسبابه) مثل الانفساخ بخيار البلوغ...... والردة فی بعض الصور.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۶۵۱ قبيل مطلب حكاية شمس الائمةالسرخسی باب العدة)

﴿۲﴾ وفی الهندية: وان اخبرت المرأة ان زوجها قد ارتدلها ان تتزوج بآخر بعد انقضاء العدة فی رواية الاستحسان وفی رواية السير ليس لها ان تتزوج قال شمس الائمة السرخسی الاصح رواية الاستحسان كذا فی فتاویٰ قاضی خان فی باب الردة.

(فتاویٰ عالمگیرية ۱: ۳۴۰ قبيل الباب الحادی عشر فی القسم باب نكاح الكفار)

په طلاق رجعی کښې رجوع کونکی ته د مزاق په طور طلاق وغیره وئیل جائزنه دی

سوال: څه فرمائی علمائي دین د دې مسئلې باره کښې چه زید ښځې ته یو طلاق ورکولو نه پس بیا رجوع کړې وه. لکه چه په دین اسلام کښې جائزدی، کافی موده دې نه دواړه آباد دی اوخوشحالئ سره اوسیږی. (۱) آیا شرعاً په دې کښې څه نقصان نشته؟ (۲) که یو سړې د طنز (ټوقو) په طور وائی چه زید طلاق ورکړې وو ددهٔ دپاره دا ښځه حلال نه ده وغیره، ددې سړی څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمد سلیم بقلم خود

الجواب: چونکه د طلاق رجعی نه پس رجوع جائزده، لقوله تعالی: الطلاق مرتن فامساک بمعروف اوتسریح باحسان، (سورة البقرة)﴿۱﴾ لهذا په زیدباندې څه گناه اوحرج نشته دې، اوپه ده باندې طنزکولو والاکه چرته جاهل وی نوهغه لره دې پوهه کړئ اوکه چرته د علم اوپوهې باوجود طنزکوی نوده ته دینی تعزیر ضروري دې، فی الدرالمختار: وعزر کل مرتکب منکراومؤذی مسلم بغیرحق بقول اوفعل﴿۲﴾. وهوالموفق

بغیر د سوچ نه او بغیر د قصد نه د طلاق الفاظ وئیل

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یو مورخپلې لورته درې غوزان ورکړل، لوروته اووئیل چه صرف درې غوزان؟ درې خوطلاق کیږی نو مخامخ دلورپلارناست وونوهغه، بغیرد سوچ اوبغیر دقصدنه اووئیل چه ستا مور شپږوطلاقو سره طلاقه ده اوس به ددې مسئلې حل څه وی؟ بینوا توجروا

المستفتی: نامعلوم

﴿۱﴾ (سورة البقرة آیت: ۲۲۹ پاره: ۲ رکوع: ۱۳)

﴿۲﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۳: ۱۹۹ فروع باب التعزیر)

جواب: په صورت مسئوله که چرته خاوند هازل وی یعنی ددې الفاظو متعلق سبب دطلاق واقع کیده معلوم وولیکن دې سره طلاق واقع کول مراد او مقصود نه وونو په ده باندې دا ښځه مطلقه مغلظه شوې ده. (شرح التنویر علی هامش ردالمحتار ۲:۵۸۵) ﴿۱﴾ او که چرته د اخاوند جاهل وی یعنی ددې الفاظو متعلق سبب دطلاق واقع کیدل معلوم نه وونو په ده باندې ښځه مطلقه شوې نه ده.

کما فی فتح القدیر ۳: ۳۵۱، ۳۵۲ باب ایقاع الطلاق، ولا بد من القصد بالخطاب بلفظ الطلاق عالما بمعناه او النسبة الی الغائبة..... والحاصل انه اذا قصد السبب عالما بانه سبب رتب الشرع حکمه علیه اراده او لم یرده واما اذا لم یقصده او لم یدر ما هو فیثبت الحکم علیه شرعا وهو غیر راض بحکم اللفظ ولا باللفظ فمما ینبو عنه قواعد الشرع﴿۲﴾. فافهم. وهو الموفق

د حمل په صورت کښې هم طلاق واقع کیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی خپلې ښځې ته درې طلاقه ورکړی دی لیکن هغه وخت هغه ښځه حامله نه وه او دې سړی هم باربار دحمل اقرار کړې دی ایا دحمل په صورت کښې طلاق واقع کیدلې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: امیرخان دربند هزاره...... ۱۳۹۱\۲\۲۸ھ

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: بخلاف الهازل واللاعب فانه یقع قضاء ودیانة لان الشارع جعل هزله به جدا فتح، قال ابن عابدین: (جعل هزله به جدا) لانه تکلم بالسبب قصدا فیلزمه حکمه وان لم یرض به لانه مما لا یحتمل النقض کالعتاق والنذر والیمین. (الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۴۲۱ قبیل مطلب فی طلاق المدهوش).

﴿۲﴾ (فتح القدیر فی شرح الهدایة ۳: ۲۵۱، ۲۵۲ باب ایقاع الطلاق)

جواب: دآئمه اربعه په نزد دا حامله ښځه مطلقه مغلظه شوې ده(۱) بغیر دحلالې نه بله کومه چاره نشته دې، وهو الموفق

﴿۱﴾ قال العلامة المرغیناني: وطلاق الحامل یجوز عقیب الجماع لانه لا یؤدی الی اشتباه وجه العدة وزمان الحبل زمان الرغبة فی الوطء لکونه غیر معلق او یرغب فیها لمکان ولده منها فلا تقل الرغبة بالجماع.

(هدایة علی صدر فتح القدیر ۳:۳۲۷ باب طلاق السنة)

باب صريح الطلاق

په طلاق صريح كښې نيت د بينونت لغوه اونامنظوردي

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره كښې چه ځمايودوست دښځې سره جنګ اوكړو. ښځې ئې وهله ليكن خلقو دې پرې نه خودلو. دې دروازې نه بهر ولاړ وواودوه ځله ئې اووئيل چه څه ته په ماباندې طلاقه ئې څه ته په ما باندې طلاقه ئې دغه وخت دده نيت دطلاق مغلظه وو. آياداطلاق واقع شو؟ بينوا توجروا

المستفتي: غنى الرحمٰن جړوبه نوشهره......۲۰ رجب ۱۴۰۳هـ

جواب: دا ښځه په دې خاوندباندې طلاقې رجعی سره مطلقه شوې ده﴿۱﴾ مطلقه مغلظه شوې نه ده ځکه په داسې صريح الفاظو كښې نيت دبينونت لغوه او نامنظوروی، كمافی ردالمحتار ۲:۵۹۲﴿۲﴾ وهوالموفق

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدين: ان الصريح نوعان صريح رجعی وصريح بائن فالاول ان يكون بحروف الطلاق بعد الدخول حقيقة غير مقرون بعوض ولا بعدد الثلاث لانصا ولا اشارة ولا موصوف بصفة تنبئ عن البينونة او تدل عليها من غير حرف العطف ولا مشبه بعدد او صفة تدل عليها.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۴۶۷ مطلب الصريح نوعان رجعی وبائن)

﴿۲﴾ قال العلامة محمد امين : (قوله اولم ينو شيئا)لما مر ان الصريح لا يحتاج الى النية ولكن لا بد فی وقوعه قضاء وديانة من قصد اضافة لفظ الطلاق اليها عالما بمعناه ولم يصرفه الى ما يحتمله كما افاده فی الفتح وحققه فی النهر.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۴۶۷ مطلب فی قول البحر باب الصريح)

د ارتداد زوجین دوجه نه بینونت واقع کیږی نه چه طلاق

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه احدالزوجین مرتدشوی دی نودنکاح څه حکم دې.طلاق واقع شوې دې؟بینوا توجروا

المستفتی: غلام سرور اسلام آباد.....۱۴۰۱\۲\۱۴ھ

جواب: دکلمات کفریه وئیلو سره بینونت واقع کیږی مګرطلاق نه واقع کیږی. ارتد احدالزوجین عن الاسلام وقعت الفرقه بغیرطلاق فی الحال قبل الدخول وبعده(هندیه ۱:۳٦۱)﴿۱﴾وهوالموفق

د ښځې خاوند په کومه ډرامه کښې د فنکارئ په وخت د دریو طلاقو مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه ښځې خاونددواړوپه کومه ډرامه کښې دفنکارۍ کولوپه وخت دکوم پارټ کولوپه وخت دفلم دقصې په روسره دغصې په حالت کښې درې طلاقه ورکړل نوآیادې ښځې خاوندلره اصل کښې هم طلاق کیږی یانه،نیزددوی اصل نومونه نوردی لیکن په ډرامه کښې ئې فرضی نومونه دی؟بینوتوجروا

المستفتی: ګلزاراحمدحقانی........۳۱\۱\۱۹۸۷ء

الجواب: حکایت دطلاق اګرچه طلاق نه دې﴿۲﴾لیکن بې پردګئ ته جائزدترقې

﴿۱﴾(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۳۳۹ الباب العاشر فی نکاح الکفار)

﴿۲﴾قال العلامة ابن عابدین: ان الصریح لا یحتاج الی النیة ولکن لا بد فی وقوعه قضاء ودیانة من قصد اضافة لفظ الطلاق الیها عالما بمعناه ولم یصرفه الی ما یحتمله کما افاده فی الفتح وحققه فی النهر احترازا عما لو کرر مسائل الطلاق بحضرتها او کتب ناقلا من کتاب امرأتی طالق مع التلفظ او حکی یمین غیره فانه......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

کړلو والا نکاح باقي پاتي کيدل زيرغورده(۱) وهو الموفق

طلاق قطعي طلاق بائن ته ونيلې شي نه چه طلاق ثلاثه ته

سوال: څه فرمائي علماءدين دې مسئلې باره کښې چه دنن نه تقريباپنځه کاله مخکښې دبيمارئ دوجه نه خپلې ښځې ته په دې الفاظوباندې دستخط کولو سره طلاق ورکړو، چه څه خپلې ښځې ته دکوردناچارې دوجه نه طلاق ورکوم، طلاق قطعي ورکولوسره فارغ کوم، ښځه ځمادتروړلوروه اودطلاق وجه صرف ځمابيماري وه چه څه حقوق زوجيت نشم اداکولې، خلوت ضرور شوى دې غرض دې چه دې سره کوم طلاق واقع کيږى اودحلالې به څه صورت وى؟ بينوا توجروا

المستفتي: محمداسلم سنجوال کينټ....... ۱۹۹۰ء۱۹۱۱۲

الجواب: په صورت مسئوله کښې تجديدنکاح ضروري دې دحلالې ضرورت

(بقيه حاشيه) لا يقع اصلا ما لم يقصد زوجته.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۶۷ مطلب الصريح يحتاج فى وقوعه الى النية)

وفى الهندية: رجل قال لامرأته انت طالق فقال له رجل ما قلت فقال طلقتها او قال قلت هى طالق فهى واحدة فى القضاء كذا فى البدائع.

(فتاوىٰ عالمگيرية ۱: ۳۵۵ اذا كر الطلاق على المرأة المدخول بها)

(۱) قال الملاعلى قارى: وفى عمدة النسفى: واستحلال المعصية كفر، قال شارحه القونوى كانه اراد والله اعلم، بالمعصية المعصية الثابتة بالنص القطعى...... وقال القاضى عضد الدين فى المواقف: ولا يكفر احد من اهل القبلة الا فيما فيه نفى الصانع القادر العليم اوشرك او انكار للنبوة او ما علم مجيئه بالضرورة او المجمع عليه كاستحلال المحرمات.

(شرح فقه الاكبر ۱۶۲ مطلب يجب معرفة المكفرات لاجتنابها)

نشته ځکه چه طلاق قطعی طلاق بائن یا طلاق غیر معلق ته وائی نه چه طلاق ثلثه ته(۱) وهو الموفق

طلاق منجز سره طلاق معلق باطل کیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زید منکوحې ته طلاق معلق مثلاً ان دخلت الدارفانت طالق، اووئیل بیا د دخول دارنه مخکښې درې نورطلاقې منجز ورکړل پس منکوحه عدت کښې وه چه دخول دارئې هم اوکړونو ایا اوس دا طلاق معلق به هم واقع کیږی یا نه؟ که چرته واقع وی نو اوس به نوي عدت تیروی یا تداخل کافی دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: فضل معبود جندول معیار...... ۵۱۱۲۱،۱۹۷۴

جواب: چونکه طلاق معلق طلاق منجز سره باطل شوې دې لهذا په دې باندې به عدت وغیره نه مرتب کیږی، کمافی الدرالمختار: ویبطل تنجیز الثلاث للحرة والثنتین للامة تعلیقة للثلاث ومادونها، هامش ردالمحتار ۲: ۶۸۴ (۲). وهو الموفق

---

(۱) قال العلامة ابن عابدین: واما الثانی (بائن) فبخلافه وهو ان یکون بحروف الابانة وبحروف الطلاق لکن قبل الدخول حقیقة او بعده لکن مقرونا بعدد الثلاث نصا او اشارة او موصوفا بصفة تنبئ عن البینونة...... واختار فی الفتح ان القسم الثانی لیس من الصریح فلا حاجة للاحتراز عنه واستظهر فی البحر ما فی البدائع معللا بان حد الصریح یشمل الکل قال فی النهر للقطع بانه قبل الدخول او علی مال ونحو ذلک لیس کنایة الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۶۷ مطلب الصریح نوعان رجعی وبائن)

وقال العلامة الحصکفی: ویقع بقوله انت طالق بائن او البتة، قال ابن عابدین: البتة مصدر بت امره اذا قطع به وجزم نهر.

(الدرالمختار مع الشامی ۲: ۴۸۷ بعید مطلب فی قول الامام ایمانی کایمان جبریل).

(۲) (الدرالمختار علی هامش ردالحتار ۲: ۵۳۹ باب التعلیق)

د طلاق په تعداد کښې د شک د وجهې نه طلاق مغلظ واقع کیږی نه

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه ما یوه نیمه میاشت مخکښې قسم کړې وو ددې څه الفاظ دیادنه وتل یقینی دی یامې صحیح الفاظ وئیلی وی ماته یادنه دی مګر شک دې چه ما در یو طلاقونوم اخستی وو .یایو یادوه.اوس یادنه دی.دا الفاظ څه داسې وودمثال په طور باندې چه ما باندې ښځه درې طلاقه سره حرام ده یاحرام به وی،حرام به شی،یاحرام وی یادرې طلاق حرام شی پته نشته په دې کښې مې څه رنګه لفظ وئیلې وو ،اوس د طلاق څه حکم دې؟بینوا توجرو

المستفتی:جازوخان لارنس پور کیملپور......۱۹۷۷ء۵۱۸۱

جواب:چونکه ستا در یو طلاقونو مااخستلو کښې شک دې لهذا په تا باندې ښځه مطلقه مغلظه شوې نه ده البته تاسو احتیاطاًدنکاح تجدید اوکړئ.

فی الهندیة ۱ :۳۸۷ فی نوادر ابن سماعة عن محمد رحمة الله علیه اذا شک فی انه طلق واحدة او ثلثا فهی واحدة حتی یستیقن او یکون اکبر ظنه علی خلافه﴿۱﴾. وهو الموفق

د طلاقې رجعی د عدت تیریدلونه پس د دوؤ نورو طلاقو ورکولو مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی خپلې ښځې ته زبانی یو طلاق ورکړو ،کافی وخت پس هغه دوه نور طلاقونه تحریراًورکړل هم دغه وخت کښې داسړې یو عالم ته لاړو او هغه ته ئې اووئیل چه تقریبادوه نیم کاله شوې دې چه ما خپلې ښځې ته ذکرشوی ترتیب سره درې طلاقه ورکړل ایادرې واړه واقع شوې وی یانه؟ نو هغه جواب ورکړو چه درې واړه واقع شوې دی اوس بغیرد حلالې څه نور صورت نشی کیدلئ ستاسو صاحبانو څه رائې ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: سلطان محمد جامعه فاروقیه کالج روډ اټک......۱۹۸۸ء۴۱۹۱

﴿۱﴾ (فتاویٰ عالمګیریة ۱ :۳۶۳ مطلب اذا شک انه مطلق واحدة او ثلاثا)

جواب: که چرته خاوند دادوه تحریری طلاقونه، داول طلاق دعدت تیریدلونه پس ورکړی وی نوتجدید دنکاح کافی دي﴿۱﴾ ورنه باقاعده دتحلیل نه بغیرڅه چاره نشته دي. وهو الموفق

رجوع سره د طلاق رجعی اثرختم اوطلاق په خپل حال باقی پاتې کیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دي مسئلي باره کښې چه یوسړی خپلې ښځې ته دوه طلاقه ورکړل بیائی عدت کښې دننه رجوع اوکړه څلورپنځه کاله پس دي سړی بیاخپلې ښځې ته یوطلاق ورکړوآیاداطلاق په مخکښې دوه طلاقو سره جمع کولې شی نومغلظه به شی دديې شرعی حکم څه دي؟ بینوا توجروا

المستفتی:عبدالوهاب مدرسه منهاج العلوم نریاب هنګو ۱۹۸۳ء۱۸۱۷

الجواب: رجوع سره دطلاق رجعی اثرختمیږی دطلاق ذات به په خپل حال باقی پاتې وی نوبس په دي سړی باندې په ظاهره ښځه مطلقه مغلظه شوې ده اوبغیردحلالې نه به ده دپاره حرامه وی، لقوله تعالی:فلاتحل له من بعدحتی تنکح

﴿۱﴾ ددې وجه داده چه د ړومبی طلاق دعدت تیریدونه پس به ښځه د خاوند نه جداکیدو سره محل دطلاق پاتې نه شو، په دې وجه به دعدت تیریدو نه پس ورکړې شوی دوه تحریری طلاقونه لغو متصورکیږی.

کما فی الشامیة: والرجعی لا یزیل الملک الا بعد مضی العدة. (ردالمحتار ۲: ۵۲۶ باب الرجعة) وقال العلامة الکاسانی: فلا یصح الطلاق الا فی الملک او فی علقة من علائق الملک وهی عدة الطلاق.

(بدائع الصنائع ۳: ۱۲۶ فصل واماالذی یرجع الی المرأة)

اوکه د ړومبی طلاق دعدت په دوران کښې ئې دا دوه تحریری طلاقونه ورکړی وی نوبیا به ښځه په دې خاوند باندې مطلقه مغلظه وی،

قال العلامة ابن عابدین: عبارة الذخیرة وغیرها طلقها رجعیة ثم قال فی العدة جعلت هذه التطلیقة بائنة او ثلاثا صح عند ابی حنیفة وهی اخصر من عبارة المصنف واظهر وقید بقوله فی العدة لانه بعدها تصیر المرأة اجنبیةفلا یمکنه جعل طلاقها ثلاثا او بائنا.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۵۰۸ مطلب الصریح یلحق الصریح والبائن)...... (ازمرتب)

زوجًا غيره(الآية)﴿۱﴾ وهوالموفق

په طلاق رجعی کښې عدت کښې دننه درجوع نه کولو په صورت کښې د تجدید د نکاح نه بغیرڅه چاره نشته

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه ماخپلې ښځې ته طلاقې رجعی ورکړې وو حالانکه عدت کښې دننه مارجوع اونه کړې شوه اواوس هم څومیاشتوپورې ددې سره ملاؤنه شوم اونه مې دلته دیارغیرکښې دګواهانو په مخامخ رجعت اوکړو،اوس کله چه درې حیضه تیرشول لیکن څه ښځه پریخودل نه غواړم اوپه راتلونکښې اپریل کښې وطن ته څم ددې سره تجدید دنکاح یاطلاق یا دحلالې حکم شرعی څه دې؟ بینوا توجروا

المستفتی:م،ظ،یواې ای ابوظهبی......۱۸ربیع الثانی ۱۴۰۳ھ

جواب: که چرته ته دعدت تیریدلونه مخکښې دې ژبانی مراجعت کړې وی نودتجدیدنکاح ضرورت به نه وو، خواه که دامراجعت دګواهانویادښځې په حضورکښې شوې وی یاپه غیرحضورکښې﴿۲﴾ پس په دې نوعیت مسئوله کښې بغیردتجدیدنکاح نه بله څه لاره نشته البته دتحلیل ضرورت نشته په

﴿۱﴾ قال العلامة ملا جيون: قوله تعالىٰ: فان طلقها فلا تحل له الآية...... فقال اكثر المفسرين انها متصلة بقوله تعالىٰ: الطلاق مرتان، يعنى الطلاق الرجعى مرة او مرتان فان طلقها بعدها تطليقة ثالثة فلا تحل له بعد ذلک ابدا حتى تنكح زوجا اخر غيره ثم دخل بها ذلک الزوج.

(التفسيرات الاحمدية ۱۲۷ بحث تمسک المعتزلة وجوابه)

﴿۲﴾قال العلامة عبد الله الموصلى: الطلاق الرجعى لا يحرم الوطء وللزوج مراجعتها فى العدة بغير رضاها وتثبت الرجعة بقوله راجعتک ورجعتک...... وبكل فعل تثبت به حرمة المصاهرة من الجانبين ويستحب ان يشهد على الرجعة الخ.

(الاختيار لتعليل المختار ۲: ۱۸۹ باب الرجعة)

شرط ددې چه تاسو ددې نه مخکښې دوه طلاقه څه وخت نه وی ورکړې﴿۱﴾ وهوالموفق

طلاق رجعی کښې درې حیض تیریدلونه مخکښې رجوع کولې شې د مهر په دې کښې دخل نشته

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زید خپلې ښځې ته یو طلاق ورکړو او حق مهر او نفقه ئې هم ددې په حواله کړه یوه میاشت دیارلس ورځې تیریدلونه پس زید رجوع اوکړه اوس بعض خلق وائی چه دحق مهر اداکولو او یوه میاشت دیارلس ورځې تیریدلو دوجه نه طلاق بائن واقع کیږی لهٰذا رجوع نشی کولې صحیح مسئله څه ده؟ بینوا توجروا

المستفتی حافظ شیرزمان مدرسه تجوید القرآن سول کوارټر پشاور ۲۲\۱ محرم ۱۴۰۳ھ

الجواب: داسړې درې حیضه تیریدلونه مخکښې رجوع کولې شی﴿۲﴾ په دې کښې مهرورکولو او نه ورکولو کښې څه دخل نشته البته داضروری ده چه دې سړی ددې نه مخکښې دوه طلاقه نه وی ورکړې (ماخوذ از شامی)﴿ ۳﴾ وبحرالرائق)﴿۴﴾. وهوالموفق

﴿۱﴾ قال العلامة الحصكفي: وينكح مبانته بما دون الثلاث في العدة وبعدها بالاجماع ومنع غيره فيها لاشتباه النسب.

(الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲: ۵۸۲ مطلب في العقد على المبانة)

﴿۲﴾ وفي الهندية: وتنقطع الرجعة ان حكم بخروجها من الحيضة الثالثة ان كانت حرة.

(فتاوىٰ عالمگیریة ۱: ۴۷۱ الباب السادس في الرجعة وفيما تحل به الخ)

﴿۳﴾ قال العلامة الحصكفي: (الرجعة) هي استدامة الملک القائم بلا عوض ما دامت في العدة اى عدة الدخول حقيقة اذ لا رجعة في عدة الخلوة ابن كمال.

(الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲: ۵۷۴ باب الرجعة)

﴿۴﴾ قال العلامة ابن نجيم: (قوله هي استدامة الملک القائم في العدة) اى الرجعة ابقاء النكاح على ما كان مادامت في العدة..... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

په یولفظ (طلاق) ونیلو سره طلاق رجعی واقع کیږی

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه مسمی کالاخپلې ښځې ته په یولفظ (طلاقه) کړې ده چه څه ته طلاقه ئې ددې واقعې یوه میاشت اوڅه ورځې زیاتې تیرشوی دی ددې ګواهان موجوددې په دې سره کوم طلاق واقع کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: خادم عبدالباری خطیب مسجد بیروټ........ ۱۹۷۵ء/۲۱/۸

جواب: که چرته دې سړی ددې حادثې نه مخکښې دې ښځې ته دوه طلاقه نه وی ورکړې نوداسړې په عدت کښې دننه دننه زبانی مراجعت کولې شی اوکه چرته عدت تیرشوې وی نوتجدید دنکاح به کوی دحلالې ضرورت نشته دا د طلاقې رجعی حکم دې صرح به فی جمیع کتب الفتاوی والمعتبرات فلاحاجة الی نقل العبارات(۱) وهوالموفق

(بقیه حاشیه) لقوله تعالیٰ: فامسکوهن بمعروف لان الامساک استدامة الملک القائم لا اعادة الزائل وقوله تعالیٰ: وبعولتهن احق بردهن یدل علی عدم اشتراط رضاها وعلی اشتراط العدة اذ لا یکون بعدها بعلا. (البحر الرائق ۴: ۴۹ باب الرجعة)

(۱) قال العلامة الموصلی: الطلاق الرجعی لا یحرم الوطء وهو ان یطلق الحرة واحدة او ثنتین بصریح الطلاق من غیر عوض، والدلیل علیه قوله تعالیٰ: وبعولتهن احق بردهن، والبعل هنا الزوج...... والانسان انما یملک ردالمنکوحة الی الحالة التی کانت علیها قبل الطلاق فلا یکون النکاح زائد امادامت العدة باقیة فیحل الوطء وللزوج مراجعتها فی العدة بغیر رضاها...... وله ان یتزوج مطلقته المبانة بدون الثلاث فی العدة وبعدها لان حل المحلیة باق اذ زواله بثالثة ولم توجد وانما لا یجوز لغیره فی العدة تحرزا عن اشتباه الانساب وهو معلوم فی حقه.

(الاختیار لتعلیل المختار ۲: ۱۸۹، ۱۹۳ باب الرجعة)

په طلاق رجعي كښې دعدت په دوران كښې رجوع نه كولوسره بائنه كيږي

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره كښې چه يوسړی خپلې ښځې ته د دوبئ نه طلاقې رجعي ليكلوسره راواستولواودمورپلارمنع كولودوجه نه دوه نورطلاقه ئې راوانستول اووائی چه نورطلاق نه راستوم ليكن كه ځماښځه ځماپه كوركښې وی نوكورته نه راځم ددې طلاق اول اوس درې مياشتې پوره كيدووالادی ايادرې مياشتې پوره كيدلوباندې ددې سړی ښځه مطلقه مغلظه كيږی؟ بينوا توجروا

المستفتي: محمدامين نرتوپه اټک.........۱۹۹۱ء۱۱\۸

الجواب: بشرط صدق وثبوت دابښځه عدت تيريدلونه پس يوطلاق بائن سره به مطلقه شمارلې كيږی چه په هغې كښې تجديددنكاح كافی دې.﴿۱﴾ وهوالموفق

كه چرته طلاق وركول مسلّم يا مبرهن وی نو ښځه مطلقه ده

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره كښې چه ماته ځما خاوند دڅو كسانوپه مخامخ څوځله طلاق راكړواووائی كه چرته جميله ساتم نوموربه ساتم حالانكه دطلاق دوه ګواهان موجوددی اوس څه حكم دې؟بنيواتوجروا

المستفتي: ج،م،ن،مری راولپنډی........۱۲\۱۱ستمبر۱۹۷۹ھ

جواب:كه چرته دخاونددطرفنه ددې الفاظووئيل تسليم شده ياپه شهادت سره ثابت شده وی نودابښځه مطلقه اوآزاده شوې ده.والمسئلة من الواضحات فلا العبارات﴿۱﴾. وهوالموفق

﴿۱﴾وفی الهندية: اذا كان الطلاق بائنا دون الثلاث فله ان يتزوجها فی العدة وبعد انقضائها وان كان الطلاق ثلاثا لم تحل له حتی تنكح زوجا غيره نكاحا صحيحا ويدخل بها.
(فتاویٰ عالمگيرية ۱: ۴۷۲ فصل فيما تحل به المطلقة وما يتصل به)

حاجة الی نقل العبارات﴿۱﴾،وهو الموفق

د ګواهانو په مخامخ د دريو طلاقو د اقرار نه پس صرف تجديد نکاح باندې اکتفاء جائزنه ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی ځما او ځما د قاري صاحب مخامخ اقرار اوکړوچه ماخپله ښځه پريخي ده په درې شرط طلاق باندې اوس بغیرد حلالې دا ښځه دده دپاره جلاله کیدلې شی یانه؟ اود اقرار نه پس یو مولوی صاحب ددوی دنکاح تجدید اوکړو .ایاصرف تجدید دنکاح به په دې صورت کښې کافی وی؟بینوا توجروا

المستفتی:مولانا قاری فضل ربی صاحب تاجک حضرواټک۱۹۸۸ء۱۸۱۳۰

جواب:که چرته ددې سړی ښځې ته درې طلاقه ورکول تسلیم شده یادشهادت شرعیه نه ثابت شده وی نوپه ده باندې دا ښځه مطلقه مغلظه شوې ده﴿۲﴾ د باقاعده حلالې نه بغیربله څه لاره نشته دادآئمه اربعه مذهب دې اودقرآن اوحدیث اواثارنه هم داثابت ده پس صرف نکاح باندې اکتفاءکول باطل اوکالعدم دی﴿۳﴾وهو الموفق

﴿۱﴾وفی الهندية: وشرط فيها شهادة رجلين او رجل وامرأتين سواء كان الحق مالا او غير مال كالنكاح والطلاق.

(فتاویٰ عالمگيرية ۳: ۴۵۱ كتاب الشهادات الباب الاول)

﴿۲﴾قال العلامة الحصكفي: ونصابها لغير ها فی الحقوق سواء كان مالا او غيره كنكاح وطلاق رجلان او رجل وامرأتان.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۴: ۴۱۳ كتاب الشهادات)

﴿۳﴾قال العلامة ابن عابدين: وذهب جمهور الصحابة والتابعين ومن بعدهم من ائمة المسلمين الی انه يقع ثلاث قال فی الفتح بعد سوق الاحاديث الدالة عليه وهذا يعارض ما تقدم واما امضاء عمر الثلاث عليهم مع عدم......(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

دریو طلاقوکښې د تحلیل نه بغیر لاره نشته

او طلاق رجعی کښې رجوع کافی ده

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوه میاشت اوشوه چه ځما دخپل خاوند سره جهګړه شوې وه، غصه کښې هغه دطلاق اووئیل ماته هم غصه راغله اوغلطی هم ځماوه چه ماهم په غصه کښې ورکوټې هلک لره خورلـه واستولوچه مااوغواړه، ځمااوخې اوخورراغلل دوی اووئیل چه د طلاق ئې وئیلووېانـه نوځماخاونداومااووئیل چه آووئیلی مووو، په دې باندې ځماخورځـه دځان سره کورتـه بوتلم اوځمادرې ورکوټی بچی ئې پریخودل اولاړه، ځماخاونداووئیل چه ستابچیان دی دا درې راړه ځان سره کړه، بیاخلق په مینځ کښې راغلل ماتـه ئې اووئیل چه داورکوټی ورکوټی بچی دی ددې نه به څه جوړیږی، بهرحال دصلحې په وخت خاوند دټولو په مخامخ دااووئیل چه څه په غصه کښې راغلم دطلاق مې اووئیل حقیقة ما طلاق نـه دې ورکړې کـه چرتـه ماطلاق ورکړی وی نوتحریری طلاق بـه مې ورکړې وی، ځمایولورځـه دپلارپـه وئیلوبانـدې کورتـه راوستم اوس برائ مهربانی مالره زرترزره جواب سره نوازکړئ چه په ماڅومره کفاره اداکول دی چه کفاره اداکولوسره دخاوندکورته لاړه شم؟ بینوا توجروا

المستفتی: شهاب الدین نوشهره صدر......۱۲۵شوال ۱۳۸۹ھ

جواب: که چرته خاونددرې طلاقه ورکړی وی نوبغیردتحلیل نه څه لاره نشته

(بقیه حاشیه) مخالفة الصحابة له وعلمه بانها کانت واحدة فلا یمکن الا وقد اطلعوا فی الزمان المتاخر علی وجود ناسخ او لعلمهم بانتهاء الحکم لذلک لعلمهم باناطته بمعان علموا انتفاءها فی الزمن المتاخر وقد ثبت النقل عن اکثرهم صریحا بایقاع الثلاث ولم یظهر لهم مخالف فما ذا بعد الحق الا الضلال وعن هذا قلنا لو حکم حاکم بانها واحدة لم ینفذ حکمه لانه لا یسوغ الاجتهاد فیه فهو خلاف لا اختلاف الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۵۵ کتاب الطلاق)

دې دتحلیل تفصیل دمقامی عالمانو نه معلوم کړئ او که چرته یو یا دوه طلاقه ئې ورکړی وی نو په عدت کښې دننه زبانی رجوع کول کافی دی او عدت نه پس تجدید دنکاح حکم شرعی دی =(۱) وهو الموفق

په کورکښې موجود درېو ښځوکښې په یوباندې بغیر د تعین دطلاق صورت

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دیو سړی درې ښځې دی داسړې دکورنه بهرتلې وو، کله چه واپس راغلو نو ددروازې کهولاوهلو دپاره ئې آوازاوکړو دننه نه یوه ښځه راغله دروازه ئې کهولاؤکړه او واپس لاړه او دې سړی اونه کتل چه داکومه ښځه وه بیاکله چه داخاوند دننه لاړو نو ده اوو ئیل چه کومې ښځې ماته دروازه کهولاؤکړې ده هغه په ما په درې طلاقو طلاقه ده اوس درېواړه ښځې منکرې دی تردې چه هریو قسم هم کوی چه دروازه مانه ده کهولاؤکړې نیزددې درېواړو ښځو نه علاوه بله کومه ښځه نه وه اوس به په کومې ښځې باندې داطلاق واقع کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمدرفیق........۱۲جولائی ۱۹۷۵ء

جواب: که چرته دګواهانو یانوو غیره نه دکوم اجنبی د ﺍﻟﻠﻮ احتمال وی نو معامله به صحیح شی ګنی په دې سړی باندې به ټولو ښځو سره جماع وغیره کول حرام وی اګرچه مطلقه به صرف یوه بغیر د تعین نه وی.

یدل علیه ما فی الهندیة ۱ :۳۸۹ ولو طلق احدی نسائه الاربع ثلاثا ثم اشتبهت وانکرت کل واحدة ان تکون هی المطلقة لا یقرب واحدة منهن لانه حرمت علیه احداهن ویجوز ان تکون کل واحدة وقال اصحابنا رحمهم الله تعالیٰ کل مالا یباح عند الضرورة لا

(۱) وفی الهندیة: اذا کان الطلاق بائنا دون الثلاث فله ان یتزوجها فی العدة وبعد انقضائها وان کان الطلاق ثلاثا فی الحرة وثنتین فی الامة لم تحل له حتی تنکح زوجا غیره نکاحا صحیحا ویدخل بها ثم یطلقها او یموت عنها، کذا فی الهدایة.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱ :۴۷۳ فصل فیما تحل به المطلقة وما یتصل به)

يجوز التحرى فيه والفروج من هذا الباب﴿١﴾. وهو الموفق

زمونږ په عرف کښې درې شرطه درې ځله ته وئيلې شي

سوال: څه فرمائى علماءدين دې مسئلې باره کښې چه يو سړى خپلې ښځې ته په دې الفاظو سره طلاق ورکړوچه ته په ما په درېو شرطونو باندې طلاقه ئې آيا دې سره درې طلاقه واقع کيږى حالانکه لفظ شرط لغوه معلوميږى؟ بينوا توجروا

المستفتى: عطاءالرحمٰن پوليس لائن اټک......۱۹۸۸ء۱۹۱۲۹

الجواب: زمونږد علاقې په عرف کښې درې شرطونه درې ځله ته وئيلې شى دې ځکه ددې عرف په بنيادباندې داښځه مطلقه مغلظه شوې ده﴿۲﴾ وهوالموفق

درې شرط طلاقوسره ښځه مطلقه مغلظه کيږى

سوال: څه فرمائى علماءدين دې مسئلې باره کښې چه مسمى شريف خپلې ښځې ته ددې ګواهانوپه مخامخ على،امين،اوزمان درې شرط طلاق ورکړل او ښځه مخامخ موجوده وه ليکن دښځې نوم ئې وانه خستلودښځې خاوندپه مينځ کښې بياجهګړه شروع شوه په جهګړه کښې دبل سړى کورته اورسيدل اوپه دغه ځائ کښې ئې دغصې په حالت کښې هم داالفاظ استعمال کړه ددې شهادت مطابق مسمى شريف دپاره څه حکم دې؟بينوا توجروا

المستفتى: مقبول الرحمٰن.......۱۹۷۵ء۱۱۱۲

﴿١﴾ (فتاوىٰ عالمگيريه ١ :٣٦۴ قبيل الفصل الثانى فى اضافة الطلاق الى الزمان)

﴿۲﴾ قال العلامة ابن عابدين: العرف والعادة ما استقر فى النفوس من جهة العقول وتلقته الطباع السليمة بالقبول...... واعلم ان اعتبار العادة والعرف رجع اليه فى مسائل كثيرة حتى جعلوا ذلک اصلا فقالوا تترک الحقيقة بدلالة الاستعمال والعادة الخ.

(شرح عقود رسم المفتى ص٣٧ والعرف فى الشرع له اعتبار)

الجواب: بشرط صدق وثبوت په دې خاوندښځه مطلقه مغلظه شوې ده بغير دتحليل نه اوس لاره نشته﴿۱﴾.وهوالموفق

درې شرطه قائم کولو سره ئې طلاق ورکړل اګرچه په مذاق کښې وی طلاق مغلظه دې

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره کښې چه يوسړی دکوردناچارې دوجه نه خپلې ښځې ته درې شرطه قائم کولوسره طلاق ورکړودطلاق په وخت داسړې په هوش اوحواس کښې ووددې وجه نه جينئ دمورپلارکورته راغله هلک دوباره رجوع اوکړه چه څه جينئ واپس راولم اوداالفاظ ماپه مذاق کښې وئيلی دی مادرې طلاق شرط باندې کړی دی مګردمذاق په شکل کښې،دده داالفاظ ډيروخلقوآوريدلی دی په طوردشهادت ددوو کسانو نومونه دادی........که چرته ضرورت محسوس شی نونورکسان به هم شهادت ورکړی،نيزذکرشوی داتصديق کړې دې چه مادالفاظ په مذاق کښې وئيلی وواوس جينئ ده سره دتلونه انکارکوی دمسئله څه حل دې؟ بينوا توجروا

المستفتی ګل رحمٰن کوټکی باړيادکيمپ........ ۲۳\۱۲\۱۹۷۱ء

جواب:په دې سړی باندې ښځه مطلقه مغلظه شوې ده بغيردتحليل نه څه لاره نشته اګرکه داالفاظ ده دمذاق اوهزل په طورباندې وئيلی وی.فی الدرالمختار: بخلاف الهازل فانه يقع قضاء وديانة لان الشارع جعل هزله به جداهامش المختار۲.۵۸۵﴿۲﴾وهوالموفق

﴿۱﴾ وفی الهندية: وان كان الطلاق ثلاثا فی الحرة لم تحل له حتی تنكح زوجا غيره نكاحا صحيحا ويدخل بها ثم يطلقها او يموت عنها كذا فی الهداية.

(فتاوىٰ عالمگيرية ۱: ۴۷۳ فصل فيما تحل به المطلقة وما يتصل به)

﴿۲﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۴۶۱ كتاب الطلاق)

د غصې په حالت کښې په ما باندې ښځه په یولسو شرطونو باندې حرامه ده د وئیلو حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دیو سړی خپلې ښځې سره په معمولی بحث باندې تکرار اوشو چه هغې کښې د سړی هوش او حواس صحیح نه وو او په غصه کښې راغلو او ښځې ته ئې اووئیل چه په ما باندې ښځه په یولسو شرطونو باندې طلاقه ده. یوه گهنټه پس هغه په خپله خبره باندې پریشان شو او د طلاق نه ئې انکار اوکړو چه ما د غصې په حالت کښې طلاق ورکړې دې ځما هوش او حواس صحیح نه وو. په دې موقع باندې مونږ موجود وو او مونږ د دې تصدیق کوو چه واقعی د دې سړی هوش او حواس صحیح نه وو نیز په رنړا د شریعت کښې دیو دوه درې شرطونو نومونه ئې هم نه دی اخستلې. او س شرعی حل څه دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمد اکرم خان شنکیاری مانسهره

جواب: که چرته د دې سړی د غصې په وخت کښې ټولې خبرې یا اکثرې خبرې بې خوده وې او دا کیفیت مقامی خلقو ته معلوم وی نو د ده طلاق نامنظور دې گنی ښځه مطلقه مغلظه شوې ده بغیر د تحلیل نه څه لاره نشته.

فی ردالمحتار ۲:۵۸۷ فالذی ینبغی التعویل علیه فی المدهوش ونحوه اناطة الحکم بغلبة الخلل فی اقواله وافعاله الخارجة عن عادته (الی ان قال) فما دام فی حال غلبة الخلل فی الاقوال والافعال لا تعتبر اقواله وان کان یعلمها ویریدها﴿۱﴾. وهوالموفق

شپږو کلمو وئیلو سره ئې نکاح کړې وه او س هم دغه کلمو وئیلو سره د طلاق ورکولو حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی دا الفاظ وئیلی دی چه د شپږو کلمو وئیلو سره ئې اووئیل چه ما دا شپږ کلمې وئیلې دې دامې

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۶۳ مطلب فی طلاق المدهوش)

په زوجیت کښې راوستلې وه اواوس دې کلمو ئیلو سره دې ته طلاق ورکوم ددې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمداجمل......۲۹\ذی قعده ۱۳۹۱ھ

جواب: چونکه داالفاظ په عرف کښې بینونت دپاره استعمالیږی(۱) لهٰذا دا ښځه بغیرد تجدیدنکاح نه واپس نشی راوستلې البته دحلالې ضرورت نشته(۲). وهوالموفق

که چرته ښځه واقعی طلاق غواړی نودرې طلاقه دی، ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه ایاداشان طلاق واقع کیږی چه ګواه هم نه وی نیزدښځې دپلارنوم ئې هم نه وی لیکلې اوښځې ته دطلاق اختیارورکړې شوې دې طلاق نامه څه داسې ده،،مسماة فلانې طلاق غواړی که چرته داواقعی طلاق غواړی نودادرې طلاقوسره طلاقه ده،ددې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: ډاکټرمثل خان ډاکئ صوابی.......۱۹۸۸ء\۱۴\۳۰

جواب: داسې کلام دوه طریقواستعمالیږی اول تعلیق دویم مجازاة،

کما فی ردالمحتار ۳:۳۴۳ قال فی البحر فلو سبته بنحو قرطبان وسفلة فقال ان کنت کما قلت فانت طالق تنجز سواء کان الزوج کما قالت اولم یکن لان الزوج فی الغالب لا یرید الا

---

(۱)قال العلامة ابن عابدین: واما الثانی (البائن) وهو ان یکون بحروف الابانة وبحروف الطلاق لکن قبل الدخول حقیقة او بعده لکن مقرونا بعدد الثلاث نصا او اشارة او موصوفا بصفة تنبئ عن البینونة او تدل علیها من غیر حرف العطف او مشبها بعدد او صفة تدل علیها. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۴۶۷ مطلب الصریح نوعان رجعی وبائن)

(۲)وفی الهندیة: اذا کان الطلاق بائنا دون الثلاث فله ان یتزوجها فی العدة وبعد انقضائها. (فتاویٰ عالمگیریة ۱:۴۷۳ فصل فیما تحل به المطلقة وما یتصل به)

ایلاء ها بالطلاق فان اراد التعلیق یدین وفتویٰ اهل بخارا علیه﴿۱﴾
پس که چرته خاوند دا تحریر دانتقام په اراده سره کړې وی نو دا ښځه مطلقه مغلظه شوې ده او که چرته دتعلیق په اراده سره ئې کړې وی نو دښځې د غوښتلو نه بغیر طلاق نه واقع کیږی﴿۲﴾وهو الموفق

(ته په ما باندې په دریو طلاقو سره طلاقه ئې)

دا الفاظ په غلطئ سره د خولې نه وتل

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دیو سړی دخولې نه دا الفاظ اووتل چه ته په ما باندې په دریو طلاقو سره طلاقه ئې په غلطئ سره اووتل ددې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: مثل خان خلیل تهکال پایا پشاور......۱۴۰۰۱۱۷۱۴ه

جواب: په ظاهره په دې خاوند باندې ښځه مطلقه مغلظه شوې دې﴿۳﴾ممکنه ده (حاضر کیدلو سره) زبانی تفصیل نه څه مخرج پیدا شی﴿٤﴾وهو الموفق

﴿۱﴾(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۵۳۶ مطلب التعلیق المراد به المجازاة دون الشرط)

﴿۲﴾ وفی الهندیة: رجل قال لامرأته انت طالق ثلاثا ان شئت فقال انا طالق فهو باطل وان قالت انا طالق ثلاثا فهو ثلاث کذا فی فتاویٰ قاضی خان.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۴۰۴ الفصل الثالث فی المشیئة)

﴿۳﴾ وفی الهندیة: وان کان الطلاق ثلاثا فی الحرة لم تحل له حتی تنکح زوجا غیره نکاحا صحیحا ویدخل بها ثم یطلقها او یموت عنها کذا فی الهدایة.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۴۷۳ فصل فیما تحل به المطلقة وما یتصل به)

﴿۴﴾ قال العلامة الحصکفی: او مخطئا بان اراد التکلم بغیر الطلاق فجریٰ علی لسانه الطلاق او تلفظ به غیر عالم بمعناه او غافلا او ساهیا وبالفاظ مصحفة یقع قضاء فقط، قال ابن عابدین: (قوله غیر عالم بمعناه) کما لو قالت لزوجها اقرأ علی اعتدی انت طالق ثلاثا ففعل طلقت ثلاثا فی القضاء لا فیما بینه وبین الله تعالی......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

تاته ځما د طرف نه په درې طلاقه، طلاق مغلظه دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه ځمادخورواده ځما د ترور زوئی سره اوشودکوردمعمولی ناچارې په بنیادباندې هغه په یووخت درې طلاقه ورکړه اووې وئیل چه تاته ځمادطرفنه درې طلاقه، اودې ته ئې دوه درې ځله یادکړه خورددې خبرې ذکرمونږ ته قطعانه دې کړې روستو ځما کورته راغله ماپه خبروخبروکښې ددې نه دامعلومات حاصل کړه. ایاپه دې صورت کښې طلاق شوې؟ که چرته طلاق شوې وی نوجینئ دمهرحقداره ده یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: فواره چوک پشاور

الجواب: بشرط صدق وثبوت دمستفتی دابنځه پخپل خاوندباندې مطلقه مغلظه شوې ده سواداتحلیل نه څه لاره نشته دې﴿۱﴾اوپه دې خاوند مهر ورکول واجب دې﴿۲﴾ داټول مسائل دآئمه اربعه په مینځ کښې اجماعی دی﴿۳﴾ وهوالموفق

(بقیه حاشیه) اذا لم یعلم الزوج ولم ینو بحر عن الخلاصة. (الدر المختار مع ردالمحتار ۲: ۴۶۱ قبیل مطلب فی طلاق المدهوش)

﴿۱﴾وفی الهندیة: وان کان الطلاق ثلاثا فی الحرة لم تحل له حتی تنکح زوجا غیره نکاحا صحیحا ویدخل بها ثم یطلقها او یموت عنها کذا فی الهدایة.
(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۴۷۳ فصیل فیما تحل به المطلقة وما یتصل به)

﴿۲﴾ وفی الهندیة: والمهر یتاکد باحد معان ثلاثة الدخول والخلوة الصحیحة وموت احد الزوجین سواء کان مسمی او مهر المثل حتی لا یسقط منه شیئ بعد ذلک بالابراء من صاحب الحق کذا فی البدائع. (فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۳۰۳ الفصل الثانی فیما یتاکد به المهر والمتعة)

﴿۳﴾ قال العلامة ابن عابدین: وذهب جمهور الصحابة والتابعین ومن بعدهم من ائمة المسلمین الی انه یقع ثلاث...... وقد ثبت النقل عن اکثرهم صریحا بایقاع الثلاث ولم یظهر لهم مخالف فما ذا بعد الحق الا الضلال. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۵۵ کتاب الطلاق)

درې ځله د طلاق لفظ وئيلو سره د طلاقې مغلظه حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دوه درې میاشتونه ځما او ځما دښځې په مینځ کښې ځما دوستانو اویارانو په باره کښې تکرار او سختې خبرې هفته کښې دوه ځل ضرورکیدلې ماخپل دوستان اویاران اوکتل هغوی په کومه غلطه لاره باندې نه وومابښځه باربارپوهه کړه چه ځما دوستان اویاران غلط نه دی بیاهم هغه په خپل ضد باندې ولاړه وه یوځل ځما دوکان ته راغله ځمادوستانو اویارانو ته ئې خبرې اوکړې زه خاموش پاتې شوم دشپې په کورکښې هم هنگامه شوه مابرداشت کړه په صباورځ مابښام کله چه زه کورته راغلم نوښځې ځمانه طلاق اوغوښتلو دمختصر تکرارنه پس زه کورنه بهرراووتلم دشپې چه کله کورته لاړم ښځې ځمانه دطلاق حاصلولو دپاره انتهائی جذباتی الفاظ استعمال کړه چه هغه ما برداشت نه کړې شول ما دخپل عزیزپه مخامخ درې ځله دښځې په مخکښې دطلاق لفظ استعمال کړو دهغې نه پس نن صباهغه دخپلوبچوسره یوځائ ځمادکورپه یوحصه کښې اوسیږی په هغه ورځوکښې هغه حامله هم وه تراوسه پورې مادحقیقت نه څوک خبرکړی نه دی تاسوښه مشوره راکړئ؟ بینوا توجروا

المستفتی: م،ی،لانڈهی کراچی ۲۲........ ۱۹۷۱ء ۱۳۱۹۱

الجواب: په تاسوباندې ښځه مطلقه مغلظه شوې ده بغیر د تحلیل څه لاره نشته(۱) وهوالموفق

لس دولس ځل متواتر د طلاق وئيلوحکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوسړی خپلې ښځې ته

---

(۱) وفی الهندیة: وان کان الطلاق ثلاثا فی الحرة لم تحل له حتی تنکح زوجا غیره نکاحا صحیحا ویدخل بها ثم یطلقها او یموت عنها.

(فتاوئ عالمگیریة ۱:۴۷۳ فصل فیما تحل به المطلقة وما یتصل به)

متواترلس دولس ځل دګواهانو په مخامخ طلاق ورکړو ددې سړی د باربار طلاق وئیلو شرعي محمدی کښې څه حکم دې؟بینوا توجروا

المستفتی: محمدرفیق کوهاله ایبټ آباد........ ۲۲\۸\۱۹۷۲ء

الجواب: په دې سړی باندې ښځه مطلقه مغلظه شوې ده، الاان ینوی التاکید فیدین(۱) وهوالموفق

د دریو کانړو طلاق سره ښځه مغلظه جوړیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زید په کور کښې غضب او غصې سره اووئیل چه ځما ښځه په دریو کانړو باندې طلاقه ده ایا په غضب او غصې کښې که چرته دا طلاق واقع شوې وی نو درې واقع دی یا په دې کښې رجوع صحیح ده؟ او دریو واقع کیدلو کښې دا ښځه دزید دپاره څرنګه حلاله کیدې شی؟ حتّٰی تنکح زوجا غیره(الآیة) ددې نه څه مراددې، یعنی زوجِ ثانی دې دخول اوکړی یا صرف خلوت صحیحه هم کافی دې؟ دحلت چه کوم صورت وی لیکلو سره ارسال اوفرمایئ؟بینوا توجروا

المستفتی: محمداسماعیل دیر........ ۲۳\۳\۱۹۷۵ء

الجواب: په صورت مسئوله کښې ښځه مطلقه مغلظه شوې ده، بغیر د تحلیل نه څه لاره نشته دې، دعدت نه پس دې دویم خاوند سره نکاح اوکړی او کم از کم یو ځل جماع کولو نه پس دې طلاق ورکړی که چرته اوغواړی، او عدت تیریدلو نه پس دا ولنی خاوند سره دې نکاح اوکړی که چرته ښځه اوغواړی(۲) وهوالموفق

---

(۱) قال العلامة الحصکفی: کرر لفظ الطلاق وقع الکل وان نوی التاکید دین. (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۴۹۹ فروع باب طلاق غیر المدخول بها)

(۲) وفی الهندیة: وان کان الطلاق ثلاثا فی الحرة لم تحل له حتی تنکح زوجا غیره نکاحا صحیحا ویدخل بها لم یطلقها او یموت عنها...... ویشترط ان یکون الایلاج موجبا للغسل وهو التقاء الختانین. (فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۴۷۳ فصل فیما تحل به المطلقة وما یتصل به)

حاملې ښځې ته د طلاق ثلاثه اود مخلص مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه (۱) حاملې ښځې ته درې طلاقه ورکول موثردی یانه؟ (۲) اود طلاق ثلاثه نه پس دجواز څه صورت شته یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمدفاروق واه کینټ........ ۱۹۷۷ء۱۰۱۱ ۳۰

الجواب: دحمل په حالت کښې درې طلاقه موثردی اوپه دې سره ښځه مطلقه مغلظه جوړیږی دآثارصحابه، نصوص قرآنی، اوآئمه دمسلک نه بعینه دا ثابت دی(۱) طلاق ښځې خپله اوریدلی وی یامعتمدعلیه ګواهانونه ثابت کیدلوسره طلاق واقع کیدلې شی اوروستودجوازدپاره صرف دحلالې صورت

(۱) یجوز طلاق الحامل فی ای وقت شاء لما اخرجه المشکواة عن عبد الله بن عمر رضی الله عنهما انه طلق امرأة له وهی حائض فذکر عمر لرسول اللهﷺ فتغیظ فیه رسول اللهﷺ ثم قال لیراجعها ثم یمسکها حتی تطهر ثم تحیض فتطهر فان بداله ان یطلقها فلیطلقها طاهرا قبل ان یمسها فتلک العدة التی امر الله ان تطلق لها النساء، وفی روایة مره فلیراجعها ثم لیطلقها طاهرا او حاملا متفق علیه، اخرجه مسلم والنسائی وابوداؤد وابن ماجة. وقال الطیبی: دل علی اجتماع الحیض والحبل وقیل الحامل اذا کانت حائضة حل طلاقها اذ لا تطویل للعدة فی حقها لان عدتها بوضع الحمل، قال الملا علی القاری: وعندنا ان الحامل لا تحیض وما رأته من الدم فهو استحاضة...... ولنا قولهﷺ فیما رواه الدارقطنی عن ابن عمر انه طلق امرأته وهی حائض ثم اراد ان یتبعها بطلقتین اخریین عند القرائن فبلغ ذلک رسول اللهﷺ فقال یا ابن عمر ما هکذا امرک الله قد اخطأت السنة، السنة ان تستقبل الطهر فتطلق لکل قرء، فامرنی فراجعتها فقال اذا هی طهرت فطلق عند ذلک او امسک، فقلت: یا رسول الله لو طلقتها ثلاثا اکان یحل لی ان اراجعها؟ فقال: لا کانت تبین منک وکان معصیة، کذا ذکره ابن الهمام.

(هذا ما اخذت من مرقاة المفاتیح وغیره)......(مرتب)

ممکن دي(۱) وهو الموفق

قرآن باندې لاس ایخودلو سره درې ځله اووائی ته په ما باندې طلاقه ئې ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه عمومادښځې خاوند په مینځ کښې جګړې راځی ځما هم په کور کښې ښځه ده جهګړه اوشوه اول ځل کله چه جهګړه اوشوه نو ښځې قرآن پاک راوړو او ماته ئې اووئیل په دې باندې لاس ایخودلو سره اووایه چه ته په ما باندې طلاقه ئې څه دخدائ نه ویریدم په هغې مې صرف لاس کښیوده خوبیا صلح اوشوه څه وخت پس بیا زمونږ په مینځ کښې ناچاری اوشوه دې بیا قرآن پاک راوړلو سره اوئیل چه په دې باندې لاس کیګده اواوایه چه ته په ما باندې طلاقه ئې بنده ډیر په غصه کښې وو، قرآن پاک باندې لاس ایخودلو سره ما په یوساه کښې درې مرتبه اووئیل چه ته په ما باندې طلاقه ئې طلاقه ئې طلاقه ئې دې نه پس جهګړه ختمه شوه اوښه په خوشحالې زندګی تیریدله اوس زه په ملائیشیاءکښې یم اوجینئ دمورپلار سره ده زه دادښځې په حیثیت سره ساتلې شم؟ بینوا توجروا

المستفتی: اقبال شاه کولالامپور..........۱۹۸۷ء۱۱\۱۱\۱۷

جواب: ددې تحریر په بنیادباندې ستاښځه مطلقه مغلظه شوې ده بغیردحلالې نه څه لاره نشته دې. فلاتحل له من بعدحتی تنکح زوجاغیره(الآیة)(۲) البته

---

(۱) قال العلامة النسفی: (فان طلقها) مرة ثالثة بعد المرتین (فلا تحل له من بعد) من بعد التطليقة الثالثة (حتى تنكح زوجا غيره) حتى تتزوج غيره.....: والاصارة شرطت بحديث العسيلة كما عرف فی اصول الفقه والفقه فیه انه لما اقدم علی فراق لم یبق للندم مخلصا لم تحل له الا بدخول فحل عليها ليمتنع عن ارتكابه (فان طلقها) الزوج الثانی بعد الوطء (فلا جناح عليهما) على الزوج الاول وعليها (ان يتراجعا) ان يرجع كل واحد منهما الى صاحبه بالزواج.

(تفسیر مدارک ۱:۱۲۸ سورة البقرة آیت:۲۳۰)

(۲) (سورة البقرة آیت :۲۳۰، رکوع:۱۳، پاره:۲)

ممکن ده چه زبانی بیان سره څه آسانی معلومه شی﴿۱﴾وهوالموفق

ته طلاقه ئې طلاقه ئې طلاقه ئې ذدې حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی خپلې ښځې ته په یووخت اووئیل ته طلاقه ئې طلاقه ئې طلاقه ئې ایاپه یووخت باندې درې طلاقه واقع کیږی یابه یو طلاق متصوروی؟بینوا توجروا

المستفتی: اصغرعلی میلوډی مارکیټ اسلام آباد...... ۱۹۸۹ء۱۴\۱\۱۳

الجواب: دقرآن اواحادیثواوآثارصحابه په رڼاسره درې طلاقه درې وی نه چه یو . اوهم دادآئمه اربعه مذهب دې، خلافاللسلفية﴿۲﴾ پس صورت مسئوله کښې په ظاهره درې طلاقه واقع شوې دی،الاان نوی التاکیداولم ینوشیئاًمن

﴿۱﴾قال العلامة الحصكفی: كرر لفظ الطلاق وقع الكل وان نوى التاكيد دين. (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲: ۴۹۹ فروع قبيل باب الكنايات)

﴿۲﴾وفى تعليق بلوغ المرام للبسام السلفى: ذهب جمهور العلماء ومنهم الائمة الاربعة وجمهور الصحابة والتابعين الى وقوع الطلاق الثلاث بكلمة واحدة اذا قال: انت طالق ثلاثا، ونحوه او بكلمات ولو لم يكن بينهن رجعة ولا نكاح، ودليلهم حديث ركانة بن عبد الله انه طلق امرأته البتة فاخبر النبىﷺ بذلک فقال، والله ما اردت الا واحدة، وهذا الحديث اخرجه الشافعى وابوداؤد والترمذى وصححه وابن حبان والحاكم، ووجه الدلالة من الحديث استحلافهﷺ للمطلق انه لم يرد بالبتة الا واحدة فدل على انه لو اراد بها اكثر لوقع ما اراده. واستدلوا ايضا بما فى صحيح البخارى عن عائشة ان رجلا طلق امرأته ثلاثا فتزوجت فطلقت فسئل رسول اللهﷺ اتحل للاول؟ قال: لا، حتى يذوق عسيلتها كما ذاق الاول ولو لم تقع الثلاث لم يمنع رجوعها الى الاول الا بعد ذوق الشيئ عسيلتها، واستدلوا ايضا بعمل الصحابة ومنهم عمر بن الخطاب رضى الله عنهم على ايقاع الثلاث بكلمة واحدة ثلاثا كما نطق بها المطلق و كفى بهم......(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

التاکید والاستیناف کمافی شرح التنویرمع ردالمحتار﴿۱﴾ لکن الله یعلم الکاذب من الصادق، وهوالموفق

یو دوه درې طلاقه. د درې څلورو ځلو ویلو حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه مااوځمابنځې بهرپه پټوکښې ونې کټکولې په خپلوکښې په جهګړه شوحتی چه څه په غصه کښې راغلم اودیته مه اوویل ته یودوه درې طلاقه،یودوه درې طلاقه،هم دغه شان درې څلورځله مې اوویل اویودوه درې مې ویل په ګوتوباندې مې اشاره اوکړه ایاطلاق واقع شو؟ بینواتورجوا

المستفتی: ابن غلام محمدراولپنډی

الجواب: بشرط صدق وثبوت دابنځه خاوندباندې مطلقه مغلظه شوې ده﴿۲﴾

(بقیه حاشیه) قدوة واسوة ولهم ادلة غیر ما سقنا، ولکن ما ذکرنا هو الصریح الواضح لهم...... وذهب جماعة من العلماء الی...... لا یقع علیها الا طلقة واحدة مروی عن الصحابة والتابعین وارباب المذاهب...... ومن ارباب المذاهب داود واکثر اصحابه...... منهم المجد عبد السلام بن تیمیة وکان یفتی بها سرا وحفیده شیخ الاسلام ابن تیمیة یجهر بها ویفتی بها فی مجالسه وقد عذب من اجل القول بها هو وکثیر من اتباعه ومنهم ابن القیم الخ.
(التعلیق علی بلوغ المرام من ادلة الاحکام ۱ ۳٦ ۱ کتاب الطلاق)

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: کرر لفظ الطلاق وقع الکل وان نوی التاکید دین، قال ابن عابدین: ای ووقع الکل قضاء وکذا اذا طلق اشباه ای بان لم ینو استینافا ولا تاکیدا لان الاصل عدم التاکید. (الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۴۹۹ فروع قبیل باب الکنایات)

﴿۲﴾ قال العلامة الموصلی: والبدعة ان یطلقها ثلاثا او ثنتین بکلمة واحدة او فی طهر لارجعة فیه او یطلقها وهی حائض فیقع ویکون عاصیا.
(الاختیار لتعلیل المختار ۲: ۱٦۰ کتاب الطلاق)

دحلالې نه بغیرلاره نشته دې(۱)وهوالموفق

خدائ او رسول حاضراو ناظر ګنړلوسره طلاق ورکوم. دربوخلو ونيلوحکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه دجینئ دپلار د دباؤ او د ډیرې ویرې دوجه نه دجینئ دخاوندنه مطالبه اوکړې شوه چه طلاق ورکړه اوته به ضرورطلاق ورکوي، ته ددې قابل نه ئې چه ښځه اوساتې طلاق ورکړه اوځه شابه ورک شه،وغیره،بیائې دوه سړی راوستل اوپه هلک باندې ئې قرآن مجید په لاس کښې اوچت کړودا الفاظ ئې پرې درې ځله اووئیل چه زه قرآن مجید خدائ رسول حاضرناظرګنړلوسره خپلې ښځې ته طلاق ورکوم په رنړا دشریعت کښې به طلاق وی یانه؟بینوا توجروا

المستفتی: سید مظفراحمد شاه مرزااټک.........۱۹۷۵ء/۱۰/۱۱/۲۵

جواب:محترم المقام دامت برکاتکم السلام علیکم نه پس دې واضحه وی چه پیغمبرحاضر ناظرګنړل اومنل غیراسلامی عقیده ده ددې نه تائب کیدل ضروری دی،په تمام مخلوق کښې څوک الله تعالی حاضرناظرنه دې جوړ کړي(۲) بهرحال دمسئله متعلق واضحه دې وی چه غیرمرتد خاوند باندې

﴿۱﴾ قال الشیخ شمس الحق الافغانی: ولو ابان الحرة بالطلقات الثلاث او الامة بالطلقتین فلیس له تزویجها حتی تنکح زوجا غیره بنکاح صحیح مع الدخول ثم تحصل الفرقة بینهما بالموت او الطلاق (من المحل المزبور).

(معین القضاة والمفتین ۷۸ الفصل الخامس فی الطلاق)

﴿۲﴾ قال العلامة محمود الاوزجندی: رجل تزوج امرأة بغیر شهود فقال الرجل والمرأة خدائے راویا پیغمبر مرا گواه کردیم، قالوا یکون کفرا لانه اعتقد ان رسول اللهﷺ یعلم الغیب وهو ماکان یعلم الغیب حین کان فی الاحیاء فکیف بعد الموت.

(فتاوی قاضی خان علی هامش الهندية ۳: ۵۷۶ باب مایکون کفرا من المسلم ومالا یکون)

دې الفاظو سره ښځه مطلقه مغلظه جوړیږی اګرکه داالفاظ په نـ ـږه اویـ ـ زوراواکراه سره وئیلې شوې وی﴿۱﴾پس بغیردحلالې نه به څه لاره نه وی﴿۲﴾ ماخوذ ازقاضی خان وردالمحتاروغیره)وهوالموفق

ځما ښځې ته مسلسل درې طلاقه دی او ..شل زره خلع ده..ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوسړی خپلې ښځې ته ددې په غیرموجودګئ کښې دګواهانوپه مخامخ طلاق ورکړواوداشې اووئیل چه ځماښځې فلانې بنت فلانې ته مسلسل درې طلاقه دی اوورسره ئې داهم اووئیل چه په دې باندې شل زره خلع ده داالفاظ ئې درې ځله اووئیل ایاښځه مغلظه کیدلوسره سره دشلوزرو روپوورکولو هم ذمه داره ده یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: قاری غلام رسول اسلاآباد........۱۷۱۷۱ء۱۹۷۹

الجواب: بشرط صدق وثبوت په دې سړی باندې ښځه مطلقه مغلظه شوې ده﴿۳﴾ اوپه دې ښځې باندې رقم ایخودل عوامی رسم دې اسلامی رسم نه دې﴿٤﴾ وهوالموفق

﴿۱﴾ قال العلامة الحصكفى:ويقع طلاق كل زوج بالغ عاقل ولو عبدا او مكرها فان طلاقه صحيح. (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲:۳۵٦ كتاب الطلاق)

﴿۲﴾ قال العلامة الافغانى: ولو ابان الحرة بالطلقات الثلاث فليس له تزويجها حتى تنكح زوجا غيره بنكاح صحيح مع الدخول ثم تحصل الفرقة بينهما بالموت او الطلاق (من المحل المزبور). (معين القضاة والمفتيين۷۸ الفصل الخامس فى الطلاق)

﴿۳﴾قال العلامة ابن عابدين: (قوله ثلاث متفرقة) وكذا بكلمة واحدة بالاولى...... وذهب جمهور الصحابة والتابعين ومن بعدهم من ائمة المسلمين الى انه يقع ثلاث.
(ردالمحتار هامش الدرالمختار۲ : ۳۵۳ كتاب الطلاق)

﴿٤﴾ قال العلامة محمد امين: (وكره تحريما اخذ شئ) اى قليلا كان او كثيرا والحق ان الاخذ اذا كان النشوز منه حرام قطعا لقوله تعالىٰ فلا تأخذوا منه شيئا الا انه ان اخذ ملكه بسبب خبيث وتمامه فى الفتح. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۶۰۹ باب الخلع)

تاته طلاق درکوم ته په ما باندې حرامه ئې وغیره حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه د زید او هندې جهګړه اوشوه زید په غصه کښې اووئیل چه زه تاته طلاق درکوم ددې نه مخکښې د طلاق څه ذکر نه وو ددې سره ئې په غصه کښې اووئیل چه ته په ما باندې حرامه ئې هنده لګه نزدې شوه نو زید بیا او وئیل وئیل هغه دی چه ته په ما باندې حرامه ئې په ذهن کښې مې داوو چه طلاق دې وئیلی دی. دې وجې نه ما باندې حرامه ئې په رڼا د شریعت کښې د طلاق یا رجوع څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: امین احسن بیت المحمود چکوال...... ۱۴\۸\۱۹۸۹ء

الجواب: په صورت مسئوله کښې تجدید د نکاح کافی دې. لان اللفظ الاول صریح واللفظ الثانی من الکنایات یقع به البائن عندنیة الطلاق والثالث لغو لان البائن لایلحق البائن﴿۱﴾وهو الموفق

ښځې ته مې طلاق ورکړې دې آئنده د پاره ما باندې حرامه ده کښې تجدید د نکاح اوکړی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی خپلې ښځې ته دا الفاظ اووئیل چه ما خپلې ښځې ته طلاق ورکړې دې او آئنده د باره په ما باندې حرامه ده په دې سره کوم طلاق واقع شوې دې او د تجدید د نکاح ګنجائش شته؟ بینوا توجروا

المستفتی: قاضی سعید احمد راولپنډی......١٨\شعبان ۱۴۰۹ھ

﴿۱﴾قال العلامة الحصکفی: الصریح یلحق الصریح ویلحق البائن والبائن یلحق الصریح...... لا یلحق البائن البائن اذا امکن جعله اخبارا.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۵۰۸، ۵۱۰ مطلب الصریح یلحق الصریح والبائن)

الجواب: صورت مسئوله کښې تجدید دنکاح پکاردې، لکون الجملة الثانیة محتملة لانشاءالطلاق وللتفریع حسب زعمه الفاسد(۱) وهوالموفق

یو، دوه، درې، ځمانځه. ځما د مخې خلاصه ده طلاقه ده.

ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زید دمورپلار خوانښې سخراوډنوروخلقوپه مخامخ دخپلې ښځې متعلق اووئیل. چه یو، دوه، درې، ځمانښځه ځمادمخې آزاده ده طلاقه ده. خوش دامن خپل دامادته اوئیل چه په هوش ئې کښې که په نشه کښې نودامادورته اووئیل چه په هوش کښې یم یو، دوه، درې، ځمانښځه ځمادمخې خلاصه ده په دې صورت کښې به کوم طلاق واقع وی، دې نه پس دانښځه دربوکالوراهسې مورپلارکره ده او خاوندئې څه پوښتنه نه ده کړې؟بینوا توجروا

المستفتی: سلطان محمودناظم اعلی دارالعلوم حقانیه۲۹\۴\۱۴۰۱ه

الجواب: بشرط صدق وثبوت دانښځه خاوندباندې طلاقه شوې ده اوآزاده

---

(۱)قال العلامة ابن عابدین: ثم ظهر لی بعد مدة ما عسیٰ یصلح جوابا وهو ان لفظ حرام معناه عدم حل الوطء ودواعیه وذلک یکون بالایلاء مع بقاء العقد وهو غیر متعارف ویکون بالطلاق الرافع للعقد وهو قسمان بائن ورجعی لکن الرجعی لا یحرم الوطء فتعین البائن وکونه التحق بالصریح للعرف لا ینافی وقوع البائن به فان الصریح قد یقع به البائن کتطلیقة شدیدة ونحوه کما ان بعض الکنایات قد یقع به الرجعی مثل اعتدی واستبرئ رحمک وانت واحدة، والحاصل انه لما تعورف به الطلاق صار معناه تحریم الزوجة وتحریما لا یکون الا بالبائن هذا غایة ما ظهر لی فی هذا المقام الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۵۰۴ باب الکنایات قبیل مطلب لا اعتبار بالاعراب)

شوي ده اوپه بل ځائ کښې نکاح کولې شي. لوجودركن الطلاق، اودسابقه خاوند سره تجديددنكاح هم كولې شى(۱) وهوالموفق

د غصې درې قسمونه او په دې کښې د طلاق حکم.

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره کښې چه ځمادتره زوئ دغصې په حالت کښې ددرېونه زيات طلاقونه ښځې ته ورکړه دده دوه ماماګان او يو محلې والاپخپله ددې ګواهئ نه انکارنه کوی ليکن مولاناعبدالمستعان تسلی ورکړې ده چه دپريشانې ضرورت نشته دې ليکن ځماحيثيت کم دې زه درته لاره ښائم اوتحريردمولاناشفيع الله صاحب ته واخلئ دالاره ياحيله داده چه دغصې يوحالت داسې وی چه په هغې کښې طلاق نه واقع کيږی اګرکه شل ځله طلاق هم اووائی په ده باندې په دې درېوکښې يوماماهم ګواهی ورکړې ده چه هلک دغصې په حالت کښې وودده سره دوه ګواهان نورهم ووچه هغه په دې معامله کښې موجودنه وو، بهرحال په دې صورت حال کښې مولاناشفيع الله صاحب پرچه اوليکله چه طلاق واقع شوې نه دې.

---

(۱) ددې طلاق ورکونکی اوله جمله (زما دمخې خلاصه ده) ددې جملې مرادف ده چه زما نه آزاده ده، اودې الفاظوته په عربئ ژبه کښې سرحتك سره تعبيركولې شی چه په عرف د فرس (فارسی والؤ) کښې صريح دې اوپه عربئ کښې کنايه ده او زمونږ حضرت مفتی صاحب دامت برکاتهم زمونږ په سليمانيه (پښتنو) علاقو کښې هم دا کنايه شمار کړې دې. لکه څنګه چه ددوی د نورو فتاوونه معلوميږی چه په عربئ او سليمانيه ژبو کښې دا الفاظ دکنايه څنې دی. علامه شامی فرمائی: فاذا قال رها كردم اى سرحتك يقع به الرجعى مع ان اصله كناية ايضاً، (ردالمحتار ۲:۵۰۳ باب الكنايات) په دې وجه دې اولې جملې سره طلاق بائن واقع کيږی اوبيا دويمه جمله (طلاقه ده) دا صريح ده. وقال فى الشامية واذالحق الصريح البائن كان بائنا لان البينونة السابقة عليه تمنع الرجعة كما فى الخلاصة، (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۵۰۹ مطلب الصريح يلحق الصريح والبائن)، پس دا طلاق به بائن وی. لهٰذا بل ځائې کښې به نکاح هم جائزوی او ړومبی خاوند سره تجديد د نکاح هم کولې شی. (ازمرتب)

بلـه داچـه هلـک اودجینئ شریک رشتـه داران نوروعالمانوتـه لاړل نوهغـوئ اوفرمائیل چه په غصه کښې درېوطلاقوورکولوسره طلاق واقع کیږی چه په دې باندې دهلک مورپلارتراوسه پورې ناراض دی بلکه دې دشمن ګڼړی ما د مولاناصاحب سره ملاقات اوکړوهغه صفااوفرمائیل چه ځماپرچه نه قضا ده نه حکم دې بلکه مسئله ده ماتـه چه څه اوائی اواستفتاءاوکړی زه دهغې جواب ورکوم دآخرت ذمه واری په ګواهانواوپه مدعی مدعٰی علیه باندې ده اوس دکلی عام خلق اونهه نوی فیصده عالمان دافرمائی چه معامله ډیره نازکه ده که چرته هلک دغصې دې حالت ته نه وو رسیدلې نوهلک جینئ به زنا کښې مبتلا شی اودګواهانوآخرت به هم خراب شی فرمائی چه ددې معاملې زیات تعلق دتقوی سره دې فتوی سره نه دې فرمائی چه دسیاق اوسباق نه معلومیږی چه هلک په سوچ سره طلاق ورکړې دې ځکه چه خانګی معاملات تقریباً د دولسو کالونه خراب دی دبې انتها احتیاط ترغیب ورکوی اووائی چه ښه خبره داده چه هلک اودده مورپلارته ښه پوهه کړې شی چه ددین اودآخرت اودحل اوحرمت معامله کښې شکی معامله مکوئ په دې کښې دضدڅه خبره نشته دې حالانکه پخپله مولاناشفیع الله صاحب ډیر ترغیب ورکړې دې چه مسئله په خپل ځائ ده لیکن په دې معامله باندې کانړې کیږده اوداسې اوګڼړه چه جینئ کفن دفن شوه ،جینئ هم دمولانا صاحب ددې بیان سره متفقه شوه دجینئ بیان دادې، ځما صبردې ماخپل قسمت اوکتوماته نه ددې خاوندضرورت شته نه دبل زه د جانبینوعزت کوم ما کفن دفن اوګڼړئ اومهرپورې هم نه غواړم ،دجینئ بل بیان دادې چه زه زهرو خوړلوته تیاره یم لیکن تلل نه قبلوم ځماآخرت ولې بربادوئ حالانکه ما ټول په ټوله الفاظ پخپله اوریدلی دی اوس سوال دادې چه ددې مسئلې حل څه دې؟ نیزکه حلالې دپاره جینئ تیاره کړې شی نوحلاله اوکړی یانه؟ تفصیل سره اولیکئ ،نیزپه خدمت کښې غرض دادې چه دهلک دپلارپه نوم یو نصیحت نامه ارسال کړئ چه تحقیق اوګواهې کونکی دشمنان اونه ګڼړی محسن ئې اوګڼړی؟ بینوا توجروا

المستفتی ا.ب.ت.بام خیل صوابی......۱۹۷۵،۱۱۳۱

جواب: واضحه دي وي چه درې حالتونه دي اول داچه هوش اوحواس او گفتار او کردارتول باقاعده اوصحيح وي،نوپه دې حالت کښې طلاق واقع کيږي دويم داچه دهغه نه بغيرد قصداوشعور.گفتاراوکردارصادروي نوپه داسې حالت کښې طلاق نه واقع کيږي، دريم داچه دهغه اکثراقوال اوافعال د عادت خلاف اوبې خوده غيرسنجيده وي نوپه داسې حالت کښې هم طلاق نه واقع کيږي.

والتفصيل فی ردالمحتار ۲: ۵۸۹ وبعض العبارة مانصه: فالذی ينبغی التعويل عليه فی المدهوش ونحوه اناطة الحکم بغلبة الخلل فی اقواله وافعاله الخارجة عن عادته وکذا يقال فيمن اختل عقله لکبر او لمرض او لمصيبة فاجأته فما دام فی حال غلبة الخلل فی الاقوال والافعال لا تعتبر اقواله وان کان يعلمها ويريدها﴿۱﴾

پس دمقامي اونزدې خلقونه تحقيق اوکړئ چه ددې طلاق ورکولو په وخت ياپه سابقه وختونوکښې دده دغصې څنګه کيفيت وو او د هغې دحکم شرعي په مخکښې سرتسليم خم کړئ نيزواضحه دې وي که چرته يوسړې دې ښځې ته دوقوع طلاق په صورت کښې دتحليل دپوشيده ارادې سره نکاح اوکړي نودابه مستحق ثواب اواجروي، کمافی الدر المختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۵٤ اماذا اضمرذلک لايکره وکان الرجل ماجور القصد الاصلاح وتاويل اللعن اذاشرط الاجرذکره البزازی﴿۲﴾ پس جينئ ته دحلالې دپاره نصيحت کولوکښې شرعي ضرورت نشته دې ددنياوي ضررموازنه دې رشته داراوکړي.وهوالموفق والمسهل ولاحول ولاقوة الابالله.

د متعلقه استفتاء سره نصيحت نامه

دې طلاق ورکولو والااودده دپلارپه خدمت کښې سلام مسنون نه پس دې

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۶۳ مطلب فی طلاق المدهوش)

﴿۲﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۵۸۷ باب الرجعة)

جواب: واضحه دې وی چه درې حالتونه دی اول داچه هوش اوحواس او ګفتار او کردارټول باقاعده اوصحیح وی، نوپه دې حالت کښې طلاق واقع کیږی دویم داچه دهغه نه بغیرد قصداوشعور ګفتاراوکردارصادروی نوپه داسې حالت کښې طلاق نه واقع کیږی، دریم داچه دهغه اکثراقوال اوافعال د عادت خلاف اوبې خوده غیرسنجیده وی نوپه داسې حالت کښې هم طلاق نه واقع کیږی.

والتفصيل فی ردالمحتار ۲: ۵۸۹ وبعض العبارة مانصه: فالذی ينبغی التعويل عليه فی المدهوش ونحوه اناطة الحكم بغلبة الخلل فی اقواله وافعاله الخارجة عن عادته وكذا يقال فيمن اختل عقله لكبر او لمرض او لمصيبة فاجأته فما دام فی حال غلبة الخلل فی الاقوال والافعال لا تعتبر اقواله وان كان يعلمها ويريدها﴿۱﴾

پس دمقامی اونزدې خلقونه تحقیق اوکړئ چه ددې طلاق ورکولوپه وخت یاپه سابقه وختونوکښې دده دغصې څنګه کیفیت وو او د هغې دحکم شرعی په مخکښې سرتسلیم خم کړئ نیزواضحه دې وی که چرته یوسړې دې ښځې ته دوقوع طلاق په صورت کښې دتحلیل دپوشیده ارادې سره نکاح اوکړی نودابه مستحق ثواب اواجروی، كمافی الدر المختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۵٤ اماّاذا اضمرذلک لايكره وكان الرجل ماجور القصد الاصلاح وتاويل اللعن اذاشرط الاجرذكره البزازی﴿۲﴾ پس جینئ ته دحلالې دپاره نصیحت کولوکښې شرعی ضرورت نشته دې ددنیاوی ضررموازنه دې رشته داراوکړی، وهوالموفق والمسهل ولاحول ولاقوة الابالله.

د متعلقه استفتاء سره نصیحت نامه

دې طلاق ورکولووالااودده دپلارپه خدمت کښې سلام مسنون نه پس دې

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۶۶۳ مطلب فی طلاق المدهوش)

﴿۲﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۵۸۷ باب الرجعة)

واضحه وی چه دمعمولی اوعام غصې په حالت کښې طلاق واقع کیږی پس دغصې ددې نوعیت په تقدیرباندې تاسوددویم واده انتظام اوکړئ ښځې کمې نه دی، تاسوضدمه کوئ ددین اودنیاددواړوتباهې نه بچ شئ او یا جینئ درضااورغبت سره تحلیل اوحلاله وکړئ تاته ددې مشورې ورکولو والا نیک اوخداترس سړې دې دده مشوره خپله خیرخواهی اوګڼرئی، دپته شرارت مه وایئ، که چرته هلک په غیرمعمولی غصه کښې چه دهغې تفصیل په فتوی کښې مسطور دې مبتلا شی طلاق ورکړی وی اودغصې نه پس دطلاق اعاده اونه کړی نوددې حکم آسان دې. وهو الموفق

۱۲۷ صفرالمظفر ۱۳۹۵ھ.....محمد فرید عفی عنه

ما پریخې ده.. د طلاق الفاظ دی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زید دیوښځې سره نکاح اوکړه تقریبادیارلس کالوپورې ئې واده اونه کړو، دښځې رشته دارانو مطالبه اوکړه چه ددې سره واده اوکړه یاطلاق ورکړه پریږده، ددې په جواب کښې زیداووئیل چه داښځه ماپریخې ده ددې سره څماڅه قسم تعلق نشته او څمانه بالکل آزاده ده، دچاسره چه اوغواړی نکاح دې اوکړی څمادطرفنه اجازت دې داخبره ئې دعادل عاقل بالغ ګواهانوپه مخامخ باربارکړې ده ایا دا ښځه اوس دویم ځائ کښې نکاح کولې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: حافظ ارشادحسین کالوخان صوابی.......۱۹۲۹ء۲۰۱۸۱

الجواب: داالفاظ خصوصا. .ماپریخې ده..دطلاق الفاظ دی لهذا بشرط صدق داښځه دویم ځائی کښې نکاح کولې شی.(۱) وهو الموفق

(۱) پورتنی الفاظ بالخصوص ``ما پریخې ده.. ``زما نه آزاده ده.. دا بعضې علماؤ د کنایاتو نه شمارکړی دی اود دلالة الحال په وجه دې الفاظوسره طلاق بائن واقع کیږی، په فتاوی دارالعلوم دیوبند کښې دی. لفظ پریخودل ترجمه ده د سرحتك اود فارقتك، پس څنګه چه دا لفظ د کنایاتو نه دی ددې (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

غیر مدخول بها ته د طلاق ورکولو مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زید دیو نابالغې جینۍ سره عقد اوکړو بیاد آباد کیدلو نه مخکښې دېته د نابالغې په صورت کښې په یو وخت درې طلاقه ورکړه څه وخت تیریدلو نه پس دا جینۍ بالغه شوه زید بیا ددې سره عقد نکاح کول اوغوښتل ایا دې غیرمدخول بهالره بغیر د حلالې دوباره عقد کښې راوستلې شي؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی صاحب امام مسجد سیری ګړهی حبیب الله۱۹۷۹ء۱۰/۸/۱۵

الجواب: که چرته زید دالفاظ وئیلی وی چه فلانې په ماباندې په درېو طلاقو سره طلاقه ده نوپه دې صورت کښې جینۍ مطلقه مغلظه کیږی بغیر د حلالې لاره نشته دې اوکه چرته داالفاظ ئې وئیلی وی چه فلانې په ماباندې طلاقه ده په ماباندې طلاقه ده په ماباندې طلاقه ده نوپه داسې صورت کښې کله

[بقیه حاشیه] ترجمه هم کنایه ده نیت یا دلالت حال سره به طلاق واقع کیږی اود پریخودو لفظ زمونږ په عرف کښې لکه څنګه چه دنکاح پریخودلو ته وائی دنفقې وغیره خبرنه اخستلو اود حقوق زوجیت نه اداکولو دپاره هم وئیلې کیږی (فتاوی دارالعلوم دیوبند ۹:۳۷۲ باب چهارم کنایات) حضرت مولانا مفتی فریدصاحب دامت برکاتهم په ګڼرو فتاوو کښې دا په کنایاتو کښې شمیرکړې دې چه د پښتنو په محاوره کښې دا د عربئ په شان کنایه ده اوکه چرې دا صریح اومنلې شی نوبیا هم دا د بائن په واقع کیدلو کښې مشهوردې چه دې الفاظوسره د بینونت اراده کوی (ملفوظات حضرت مفتی صاحب) اوعلامه شامی دې لره صریح ګرځولی دې.
حیث قال: فاذا قال رها کردم ای سرحتک یقع به الرجعی مع ان اصله کنایة ایضا.

(ردالمحتار ۲:۵۰۳ الکنایات)

پس په مذکوره صورت کښې چونکه دا طلاق قبل الدخول دې لهٰذا دا الفاظ به په طلاق بائن باندې حمل کولې شی یا په صریح باندې ،په دواړو صورتونو کښې طلاق بائن واقع کیږی والله اعلم..... (ازمرتب)

چه یکمشت درې طلاقه نه وی ورکړې شوې نوزیددې ... عقدکولې شی﴿۱﴾ وهوالموفق

غیرمدخول بها ته د طلاق ثلاثة ورکولوحکم

سوال څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه مطلقه بطلاق ثلاثه هغې ته چه دواده نه مخکښې طلاق ورکړې شوې وی ددې سره به تجدید د نکاح کافی دې یاکه دحلالې هم ضرورت شته چونکه داطلاق غیرمدخول بها دې دې دپاره بعض علماءصرف دتجدیدنکاح خبره کوی اودحسن بصری اود عطاء قول مخکښې کوی اوآیات لره مدخول بهاسره خاص کوی حالانکه بعض عالمان آیات عام ګڼړلوسره غیرمدخول بهاهم په دې کښې داخلوی دمسئلې صحیح نوعیت څه دې؟ بنیواتوجروا

المستفتی: فضل الرحمٰن کهندربونیر........۱۵\۱جون۱۹۷۵ء

جواب: که چرته غیرمدخول بهاته درې طلاقه دربوالفاظوسره ورکړې شوې وی نودابه مغلظه نه وی، لعدم وقوع الثانی والثالث﴿۱﴾اوکه چرته یکمشت

﴿۱﴾ قال العلامة الحصكفی: وينكح مبانة بما دون الثلاث فی العدة وبعدها بالاجماع ومنع غيره فيها لاشتباه النسب، لا ينكح مطلقة من نكاح صحيح نافذ بها ای بالثلاث لو حرة ولو قبل الدخول وما فی المشكلات باطل او مؤول كما مر.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۵۸۲ مطلب فی العقد علی المبانة)

وفی الهندية: اذا طلق الرجل امرأته ثلاثا قبل الدخول بها وقعن عليها فان فرق الطلاق بانت بالاولی ولم تقع الثانية والثالثة.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۳۷۳ الفصل الرابع فی الطلاق قبل الدخول)

﴿۱﴾ قال التمرتاشی: قال لزوجته غير المدخول بها انت طالق ثلاثا وقعن وان فرق بانت بالاولیٰ ولم تقع الثانية وكذا انت طالق ثلاثا متفرقات فواحدة.

(تنوير الابصار علی هامش ردالمحتار ۲:۴۹۲ باب طلاق غير المدخول بها)

ورکړې شوې وی نو دقرآن او حدیث او آثارپه رنړا سره به دا ښځه مطلقه مغلظه وی، وهومذهب الائمة الاربعة خلافاللطائفة السلفية وللتحقيق مقام آخــر(۱) وهوالموفق

د غیر مدخول بها په صورت کښې د طلاق حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه دزید سره دروبینې نابالغې نکاح اوشوه پلارئې پخپله ایجاب اوقبول اوکړولیکن واده اونه شو، په دې دوران کښې زیدروبینې ته یوطلاق ورکړوڅه وخت پس دویم بیا ئې دریم هم ورکړواهل علم والونه پوښتنه اوکړې شوه چه دا طلاق به یوبائن وی یامغلظ؟ اهل علم اوفرمائیل چه غیرمدخوله ته په دې صورت کښې یو طلاق بائن کیږی ددې نه پس روبینې سره دوباره نکاح اوکړې شوه تحلیل وغیره اونه کړې شوایادانکاح دشریعت په رنړاکښې صحیح ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالسمیع امام مسجد پشاورروډراولپنډی.... ۱۹۷۳ء/۱/۴/۱۱

الجواب: په صورت مسئوله کښې تجدید دنکاح کافی دې دتحلیل ضرورت نشته دې ددې علماؤ مسئله صحیح ده.

فی الدرالمختار: وان فرق بوصف او خبر اوجمل بعطف او غیره قال العلامة الشامی: او جمل نحو انت طالق انت طالق انت طالق بانت بالاولی ولذا لم تقع

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدين: لان الواقع عند ذكر العدد مصدر موصوف بالعدد اى تطليقا ثلاثا فتصير الصيغة الموضوعة لانشاء الطلاق متوقفا حكمها عند ذكر العدد عليه بحر قال فى الفتح وبه اندفع قول الحسن البصرى وعطاء وجابر بن زيد انه يقع عليها واحدة لبينونتها بطالق ولا يؤثر العدد شيئا ونص محمد رحمه الله تعالىٰ قال واذا طلق الرجل امرأته ثلاثا جميعا فقد خالف السنة واثم وان دخل بها اولم يدخل سواء بلغنا ذلك عن رسول اللهﷺ وعن على وابن مسعود وابن عباس وغيرهم رضوان الله عليهم الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۹۳ باب طلاق غير المدخول بها)

الثانية الخ. (هامش ردالمحتار ۲:۲۲۶)﴿۱﴾. وهوالموفق

د کوژدنې نه پس اود نکاح نه مخکښې طلاق ورکول کالعدم دی

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره کښې چه يو سړی دکوژدنې نه پس اودنکاح نه مخکښې خپل سخرته خط اوليکلوچه ستالورځمادطرفه آزاده ده اوپه مابانديې طلاقه ده ايايه دې سره طلاق واقع شو؟ بينوا توجروا

المستفتی: عبدالودودچارسده........ ۱۹۷۵ء۱۳۱۴

جواب:چونکه قبل النکاح طلاق ورکول کالعدم دی لهذاددوی په مينځ کښې به نکاح کول صحيح وی،

کمافی الدرالمختارعلی هامش الشامية ۲:۶۸۱﴿۲﴾ وهوالموفق

تحريری طلاق سره طلاق واقع کيږی

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره کښې چه ځمايونزدې رشته دار دهغه سخرډيرتنګ کړواولورئې په زورده دکورنه بهرکړه چه په لاهورکښې مقيم دی اودې ځائ نه فاصله تقريبادوه سوه پنځوس ميله ده ځوځله هغه راغلورايوسته مګردڅه خاص وجه نه هغه خپله ښځه بونه تله په دې بنياد باندې دده سخرد پوليس سره يوځائ شواودخپلې لورپه بوتلوکښې کامياب شواوجينئ هم بغيرداجازت دخاوندنه دپلارسره يوځائ لاړه،ددې وجه نه هلک ته ډيره صدمه اورسيده اودرنجش اودغصې دوجه نه ئې يوطلاق نامه اوليکله دښځې په نوم باندې په ذريعه دجسټری لاهورته ئې اوليږله،(طلاق

﴿۱﴾ (الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۴۹۴ قبيل مطلب الطلاق يقع بعدد قرن به لابه)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصکفی: فلغا قوله لاجنبية ان زرت زيدا فانت طالق فنکحها فزارت ...... لعدم الملک والاضافة اليه.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۵۳۷ باب التعليق)

نامه ملفوفه ده،ایاپه دې صورت کښې طلاق واقع کیږی یانه؟ بینوا توجروا

المستفتی: سیدمحمدرشید کهاوړ کلا بهکر........ ۲۳\۷\۱۹۷۲ء

الجواب: په صورت مسئوله کښې ښځه مطلقه مغلظه شوې ده(۱) بغیردتحلیل نه لاره نشته دې(۲) دتحلیل کیفیت دمقامی عالمانونه معلوم کړئ. وهو الموفق

تحریری طلاق هم واقع کیږی زبانی وئیل ضروری نه دی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه اووه میاشتې مخکښې مادخپلې ښځې په نوم طلاق نامه رجستری کړه دواپسې په رسید باندې ددې ګوته موجودده درې میاشتې پس(دطلاق نه)ددې پلار یعنی څماسخر چه پخپله یوغټ عالم دې تشریف راوړواووې فرمائیل چه کله پورې خاوندخپلې ښځې ته په زبان سره طلاق اونه وائی ترهغه وخته پورې طلاق نه موثرکیږی ایا دکاغذپه تحریرسره طلاق کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: شاهدبک دپوضلع رحیم یارخان............ ۱۴\۸\۱۹۷۲ء

الجواب: ددې تحریری طلاق نامې په بنیادباندې ښځه مطلقه مغلظه شوې ده(۳) بغیردتحلیل نه لاره نشته دې....

﴿۱﴾ وفی الهندیة: بان کتب اما بعد فانت طالق فکما کتب هذا یقع الطلاق وتلزمها العدة من وقت الکتابة.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۳۷۸ الفصل السادس فی الطلاق بالکتابة)

﴿۲﴾ قال العلامة مرغینانی: وان کان الطلاق ثلاثا فی الحرة او ثنتین فی الامة لم تحل له حتی تنکح زوجا غیره نکاحا صحیحا ویدخل بها ثم یطلقها او یموت عنها.

(الهدایة ۲:۳۹۹ باب الرجعة کتاب الطلاق)

﴿۳﴾ قال العلامة الحصکفی: کتب الطلاق ان مستبینا علی نحو لوح وقع ان نوی وقیل مطلقا ولو علی نحو الماء فلا مطلقا.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۶۲۵ قبیل باب الصریح)

صرف تجدید دنکاح ناکافی دي﴿۱﴾ د ناوقفئ دوجه نه دجماع کولو کفاره توبه او استغفار دي صدقه ورکول مستحب دی. وهو الموفق

په خپله لیکلو یا په بل چا لیکلو سره طلاق واقع کیږی خواه که ښځه ئې اولولی یا نه

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه تقریباشپږمیاشتې مخکښې ځماواده دمرادخان سره اوشوبیائې زه دخپلې مورسره پریخودم. دوه ورځې پس په ورځ دجمعې ماله راغلو اوځما په مخامخ ئې یو کاغذ باندې مندرجه ذیل عبارت اولیکلو اوزه ئې مجبوره کړم چه دا ځما په مخامخ درې ځل اووائی ماهغه پړهاؤکړونو عبارت داسې وو :مامسمی مرادخان خپلې ښځې نسیم بی بی دخترفلانې ته طلاق ورکړو په دویم اودریم سطرکښې ئې هم دغه الفاظ لیکلی وو او په آخرکښې دهغه دستخط وو ،اوس سوال دادې چه طلاق اوشو یانه؟بینوا توجروا

المستفتی: نسیم بی بی اسلام آباد........۱۹۸۴ء۱۹\۸\۱

الجواب: چونکه په خپله لیکلو یا په بل لیکلو سره هم طلاق واقع کیږی لهذا که چرته ستا خاوند دا الفاظ لیکلي وی نو په تا باندې طلاق شوې دې خواه که ته مجبوره وې یا غیر مجبوره اوخواه که تا دا کاغذ لوستې وی یانه وی لوستې (هندیه)﴿۲﴾. وهو الموفق

ساده کاغذ باندې طلاق نامې لیکل او ورکولو سره هم طلاق واقع کیږی

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی خپله لور د یو

﴿۱﴾ وفی الهندیة: لا یحل للرجل ان تتزوج حرة طلقها ثلاثا قبل اصابة الزوج الثانی. (فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۲۸۲ القسم التاسع المحرمات بالطلاق)

﴿۲﴾ وفی الهندیة: وان كانت (الكتابة) مرسومة یقع الطلاق نوی اولم ینو ثم المرسومة لا تخلو اما ان ارسل الطلاق بان كتب اما بعد فانت طالق فكما كتب هذا یقع الطلاق وتلزمها العدة من وقت الكتابة. (فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۳۷۸ الفصل السادس فی الطلاق بالكتابة)

څو روپو په عوض باندې يو ظالم سړی ته په نکاح باندې ورکړه ليکن د جينئ مرضی نه وه، راضی نامه په دې باندې اوشوه چه خاوند اووئيل که چرته ماجينئ ته څه تکليف اورسولونو دا په ما باندې دريوشرطونو سره طلاقه ده، ليکن هلک جينئ سره واده کولو سره پرديس کښې په دې باندې ظلم شروع کړو آخر دې خاوند يو ساده کاغذ باندې طلاق ليکلو سره ښځې ته ورکړو او په دې کاغذ کښې دګواهانو نومونه نشته دې په دې حالت کښې يو بل سړی په دوه زره روپئی باندې واخسته، اوس دا ښځه نه د مورپلار سره تلل غواړی او نه د سابقه خاوند سره بلکه د دې اخستلو الاسره د نکاح خواهش لری او سابقه خاوند تقريباً شپږ و مياشتونه د دې دراوستلو کوشش اونه کړو آيا په دې صورت کښې دا ښځه د دويم خاوند سره نکاح کولې شی؟ بينوا توجروا

المستفتی: حسين جاويد بيروټ راولپنډی......... ۱۴۰۱۱۷۱۲۰ھ

الجواب: بشرط صدق وثبوت مضمون هذا داجينئ په اولنی خاوند باندې مطلقه شوې ده او په دويم ځائ کښې باقاعده نکاح کولې شی، کمافی الهندية ۲:۳۶۵ اذااضافه الی الشرط وقع عقيب الشرط(۱) وهو الموفق

د ويرولو د پاره دهمکئ ورکولو د پاره د طلاق نامې دروغ خبرو کولو وغيره حکم

سوال: څه فرمائی علماء دين دې مسئلې باره کښې چه ځماد عزيزد څه ذاتی وجوهاتو په بنياد باندې دخپلې ښځې سره ناچاری اوشوه د ښځې څه قصور نه وو، ليکن عزيزمونږ سره د صلح خبرو کولو په دوران کښې څوځله اووئيل چه زه فلانې نه ساتم ماهغې ته طلاق ورکړې دې او ما طلاق نامه اوليکله او د دې د مورپلار کورته مې او غورزوله او زۀ راغلم، وغيره وغيره، حالانکه د طلاق نامې ليکلو او غورزولو څه ثبوت ملاؤ نشو، بالاخره په مفاهمت کښې زه کامياب شوم اوس هغه خاشحالئی سره او سيږی اوس په حيثيت د مسلمان ځما په زړه

(۱) (فتاوىٰ عالمگيرية ۱:۴۲۰ الفصل الثالث فی تعليق الطلاق بکلمة ان واذا)

کښې داخېره راځي چه خدانخواسته دعزیزانو طلاق خوبه واقع شوي نه وی؟ بینوا توجروا

المستفتی: تاج محمد سواتی ایبټ آباد........۱۹۸۹،۱۰،۱۱/۷

جواب: که چرته دې خاوند دویرولو دهمکئ وغیره په خاطر کذب بیانی کړې وی نو دا ښځه مطلقه شوې نه ده﴿۱﴾ اوکه چرته داحقیقت وی چه هغه تحریری طلاق نامه مرتب کړې وی نو په ده باندې ښځه مطابق دتحریر مطلقه شوې ده﴿۲﴾اومعامله الله تعالی سره ده. وهوالموفق

ښځې ته د طلاق ورکولو په صورت کښې د دریو نوټسو د لیکلو مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوسړی په دې طریقې سره طلاق ورکړونوټس نامه داده جناب ډپټی کمشنرصاحب راولپنډی چه ما فلانی خپلې ښځې ته طلاق ورکړې دې ځکه ددې دوینامطابق بیماریم او ددې دسنمبهالولونه قاصره یم دویم نوټس طلاق ماخپلې ښځې ته طلاق ورکړې دی چه کوم اولنې نوټس مې درکړې دې دریم نوټس:دوه نوټسه مې اول درکړی دی اودریم داچه کاروائی مکمل شی دریواړه نوټسونه په یو وخت تقریباشپږمیاشتې پس ماته موصول شول یونین کونسل کښې ددې څه ریکارډ نشته.دطلاق څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمودالحسن آستانه قاضی صاحب راولپنډی...۱۴۰۱،۱۱/۱۵ء

﴿۱﴾قال العلامة ابن عابدین: نقل عن البزازیة والقنیة لو اراد به الخبر عن الماضی کذبا لا یقع دیانة وان اشهد قبل ذلک لایقع قضاء ایضا.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۵۹ قبیل مطلب فی تعریف السکران وحکمه)

﴿۲﴾قال القاضی خان: ان ارسل الطلاق بان کتب اما بعد فانت طالق فلما کتب هذا وقع الطلاق وتلزمها العدة من وقت الکتابة.

(فتاویٰ قاضی خان علی هامش الهندیة ۱: ۴۷۱ فصل فی الطلاق بالکتابة)

الجواب: ښځې ته نسبت کولو سره طلاق واقع کیږي خواه خطاب دیته وی یا اجنبی ته﴿۱﴾او په ظاهره دې نوټس نه دامعلومه شوه چه دا ښځه صرف یو طلاق سره مطلقه شوې ده په دې بنیادباندې عدت تیرولونه پس دویم ځائی کښې نکاح کولې شی اودسابقه خاوند سره هم نکاح کولې شی دحلالې ضرورت نشته دې ځکه چه دویم اودریم نوټس کښې دسابقه طلاق یادهانی شوې ده تاسیس او انشاء دطلاق نه خالی دی﴿۲﴾.وهٰو الموفق

طلاق درې ځله اولیکی او نیت د یو طلاق وی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی په هوش اوپه حواس کښې اولیکل چه زه خپلې ښځې فلانې ته طلاق ورکوم طلاق ورکوم طلاق ورکوم دتحریر بالا لیکلونه پس ئې اووئیل چه په دې سره ځمانیت دیو طلاق ووباقی دوه مې صرف دویرولو او دهمکئ ورکولو دپاره لیکلی ووچه دا د غلطو حرکاتونه منع شی په داسې صورت کښې به کوم طلاق واقع وی؟ بینوا توجروا

المستفتی: ډاکټرعبدالرشید خان اټک.......۲۲\۱۲\۱۹۸۷ء

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدین: (قوله او لم ینو شیئا) لما مر ان الصریح لا یحتاج الی النیة ولکن لا بد فی وقوعه قضاء ودیانة من قصد اضافة لفظ الطلاق الیها عالما بمعناه ولم یصرفه الی ما یحتمله کما افاده فی الفتح وحققه فی النهر.

(ردالمحتار هامش الدر المختار ۲: ۴۶۷ مطلب فی قول البحر ان الصریح یحتاج فی وقوعه)

﴿۲﴾ وفی الهندیة: ولو قال لامرأته انت طالق فقال له رجل ما قلت فقال طلقتها او قال قلت هی طالق فهی واحدة فی القضاء کذا فی البدائع.

(فتاوٰی عالمگیریة ۱: ۳۵۵ مطلب اذا کرر الطلاق علی المرأة المدخول بها ونوی الاخبار)

الجواب: طلاق ليكلو يا پـه بـل چا د ليكلـو سره هم واقـع كيـږى(شـامی(۱) هندية)(۲) البته كله چه څوځله دطلاق الفاظ اووائی يا اوليكی اونيت صرف ديو وی نوصرف يوطلاق به واقع وی، كمافی شرح التنوير على هامش ردالمحتـــار ۲:٦۳۲ كررلفظ الطلاق وقع الكل وان نوى التاكيددين،وفى ردالمحتاروكـــذااذا اطلق(۳) په يوطلاقي رجعی كښې زبانی مراجعت كافی دې(٤). وهوالموفق

د يوطلاق بائن د ليكلوئي اووئيل ليكلو والادرې اوليكل نودا صحيح نه دی

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره كښې چه ماستامپ نويس ته اووئيل چه ځمادښځې په نوم يوطلاق بائن اوليكه، ځكه چه زمونږ په مينځ كښې اختلاف وواوزه شناختی كارډاخستلوله تللې وم هغه ددووګاهانوپه مخامخ درې طلاقه اوليكل كله چه زه واپس راغلم هغه اووئيل چه په دې باندې دستخط اوكړه مااوكړوځماخيال ووچه داخويوليكلې شوې دې اوس زه اوځماښځه راضی يونوايامونږدوباره نكاح كولې شوو؟بينوا توجروا

المستفتی: محمداسلم فيصل آباد........۲۷\۱جمادی الثانی ۱۴۰۳ھ

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدين: قال فی الهندية الكتابة على نوعين...... بان كتب اما بعد فانت طالق فكما كتب هذا يقع الطلاق وتلزمها العدة من وقت الكتابة.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ٦٥ ۴ مطلب فی الطلاق بالكتابة)

﴿۲﴾ (فتاویٰ عالمگيرية ۱ :۳۷۸ الفصل السادس فی الطلاق بالكتابة)

﴿۳﴾ (الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۴۹۹ قبيل فروع باب طلاق غير المدخول بها)

﴿۴﴾ وفی الهنـدية: فـاذا راجعها بالقول نحو ان يقول لها راجعتک او راجعت امرأتی ولم يشهد على ذلک او اشهد ولم يعلمها بذلک الخ.

(فتاویٰ عالمگيرية ۱ :۴۶۸ الباب السادس فی الرجعة وفيما تحل به المطلقة)

الجواب: بشرط صدق وثبوت په تاباندي ښځه مطلقه مغلظه شوې نه ده.
کما فی الهندیة ۳: ۶۲۹ رجل قال لغیره طلق امرأتی فطلقها الوکیل ثلاثا فان کان الزوج نوی الثلث یقع الثلاث والا لم یقع شیئ فی قول ابی حنیفة وفی قول صاحبیه تقع واحدة﴿۱﴾. وهوالموفق

بغیر د زور او اکراه نه یوطلاق لیکلو سره طلاقې رجعی واقع کیږی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو کس اغواشوې وو هغه دادیتونود وجه نه داسې قسمه خط لیکلې وو،ماسره انتهائی ظلم کیږی داسې ښکاری چه زه دځو ورځو مهمان پاتې شوې یم کیدې شی دې نه پس زه الله تعالی ته خوښ کړې شم ځمادطرفنه ځمابنځې ته طلاق دې ددې وجه نه چه زه دځوورځومهمان پاتې شوې یم هغه دې سره واده اوکړو......زه خود غلطئ سره راغلم ځمانه غلطی اوشوه مادپلارصاحب نه معافی اوغوښتله کیدې شی هغه معافی نه وی کړې الخ،ددې بالاالفاظونه دطلاق څه حکم دې؟ بنیواتوجروا

المستفتی: محمود صرافه بازارراولپنډی......۱۳\۱جمادی الاول ۱۴۰۳ھ

الجواب: که چرته دامکتوب ددې د خاوندوی اودې خاوند دیته بغیر د زور او اکراه نه لیکلې وی نوپه ده باندې دابنځه یوطلاقې رجعی سره طلاقه شوې ده﴿۲﴾ دعدت تیریدلونه مخکښې زبانی رجوع کافی ده البته عدت تیریدلونه

﴿۱﴾ (فتاویٰ عالمگیریة ۳: ۶۱۱ الفصل الثانی فی الوکالة بالطلاق والخلع باب الوکالة)

﴿۲﴾وفی الهندیة: وان کانت مرسومة یقع الطلاق نوی او لم ینو ثم المرسومة لا تخلو اما ان ارسل الطلاق بان کتب اما بعد فانت طالق فلما کتب هذا یقع الطلاق وتلزمها العدة من وقت الکتابة...... وبعد صفحة...... رجل اکره بالضرب والحبس علی ان یکتب طلاق امرأته فلانة بنت فلان بن فلان فکتب امرأته فلانة بنت فلان بن فلان طالق لا تطلق امرأته کذا فی فتاوی قاضی خان. (فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۳۷۸،۳۷۹ الفصل السادس فی الطلاق بالکتابة)

پس تجدید دنکاح کافی دې﴿۱﴾. وهو الموفق

کله چه طلاق نامه باندې دستخط موجود وی نوطلاق به واقع وی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یوسړې په مستئی کښې راغلو او دیوې جینئی سره ئې نکاح اوکړه دجینئ والاخلق ډیرې بدنامې اوبدکارې کښې مشهوردی اوبالخصوص داجینئ ډیره عیاشه ده اوکوم سړی چه نکاح کړې ده دده تقریبایو درځن بچی دی چه هغه ډیرپه مشکله سره ساتی دده اولنئی ښځه ډیره شریفه اودشریفې کورنئی سره تعلق لری چه په هغې کښې کوم قسم نقص یاقصورنشته دې لیکن دې جینئ والا خلقو په څه طریقې سره په دې سړی باندې جال واچولو اوګیرئې کړوکله چه اولنې ښځې ته پته اولګیده نودې دخپل خاوندنه پوښتنه اوکړه چه څه معامله ده او ډیر ملامته ئې کړوکله چه ددې سړی سوچ اوسمجه برابرشوچه ما ډیره غټه غلطی کړې ده نوده طلاق نامه اولیکله اوجینئ ته ئې ارسال کړه، روستو دجینئ والاخلق ده ته راغلل اومعلومه ئې کړه چه تاطلاق ولې ورکړې دې نوداسړې دطلاق نه منکرشواودوی ته ئې اوؤئیل چه داطلاق نامه نه ده بلکه یوکاغذدې چه دامې سابقه ښځې ته ددهوکې دپاره لیکلې دې طلاق نامه کښې ئې دالیکلې ووچه زه داطلاق نامه په هوش اوحواس سره لیکم داښځه په ماباندې حرامه ده اودې ته ماطلاق ورکړې دې اوپه آخر کښې ئې په دې باندې خپل دستخط هم کړې دې ایاداطلاق واقع شوې دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالقیوم پشاورصدر...... ۱۹۷۲ء۲۱\۱۲\۲۱

جواب: په دې سړی باندې ښځه مطلقه شوې ده،فی ردالمحتار:وان کانت مرسومة یقع الطلاق نوی اولم ینو(۲:۵۸۹)﴿۲﴾وهو الموفق

﴿۱﴾قال العلامة اکمل الدین البابرتی: فما دامت العدة باقیة کانت ولایة الرجعة باقیة واذا انقضت من غیر رجعة بانت. (العنایة علی هامش فتح القدیر ۳:۳۵۲ باب ایقاع الطلاق)

﴿۲﴾(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۴۶۵ مطلب فی الطلاق بالکتابة)

خاوند په خپله دوه طلاقه ورکړی دی مجسټریټ درې لیکلی دی ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زید د حاکم وخت مجسټریټ په مخکښې ښځې ته دوه طلاقه ورکولو سره خاموشی اختیار کړه، حاکم وخت دطلاق نامې په تحریر کښې درې طلاقه ورکول اولیکل او وې لوستل،دزید بیان دادې چه مادغم اوپریشانئ په تخیل کښې درې طلاقه ورکول اوریدلو کښې ته رانغلل دې نه پس دحاکم دوئیلو مطابق تحریرشوې طلاق نامې باندې دستخط اوکړو اوس په دې صورت کښې درې طلاقه واقع شوې دی یادزید دوینامطابق دوه طلاقه شوی دی؟ بینوا توجروا

المستفتی: نامعلوم........

الجواب: که چرته داوئیل صحیح وی اوهغه یقین قلبی سره دامنی چه ما دریو طلاقو لفظ نه دې اوریدلې اونه ددې تصدیق کوی،اودطلاق ورکولو تصدیق په حکم حاکم کوی نوپه داسې حالت کښې دوه طلاقه کیږی،ددریم الزام صحیح نه دې البته حاکم دظاهرمطابق چه درې اوریدلې شوی دی اودستخط اخستلې شوې دې دریوواقع کیدلوفیصله به کوی،لیکن دیانة فیمابینه وبین الله بس دوه طلاقه واقع شوی دی اووجه داده چه اورؤلودپاره اوریدل لازم کړې شوی نه دی چه مخاطب په څه غم اوفکر کښې مبتلاوی اوبعض الفاظو طرفته توجه نه وی ذهن کښې رانشی ددې ډیرقرائن دی(۱) څه خلق جهری قرات امام پسې آوری لیکن دهیان ئې نه وی چه امام څه څه اووئیل، حافظ په تراویح کښې دقرآن تلاوت کوی سامع ډیر الفاظ نه اوری بالخصوص کله چه توجه کښې فرق راشی(۲)علماءمعانی تاکیدلفظی د جاءنی زیدزید په فوائدو کښې لیکلی دی چه زید ته مکرروئیلې شی چه کیدې شی اول لفظ مخاطب نه وی اریدلې دده توجه دې طرفته نه وی بیامکررکوی چه متنبه شی واوری.قالوا فائده التاکید دفع غفلة سماع السامع

الخ. (۳) په حديث کښې دی چه يو ځل حضرت عمر رضی الله عنه د حضرت عثمان رضی الله عنه باندې تيرشو او سلام ئې اوکړو ليکن هغه په څه فکر کښې وو جواب ئې ورنکړو په دې باندې حضرت عمر رضی الله عنه حضرت صديق رضی الله عنه ته راغلو شکايت ئې اوکړو نو هغه لاړو د حضرت عثمان رضی الله عنه سره ئې تذکره اوکړه هغه جواب اوفرمائيل، والله ماشعرت انک مررت وسلمت، ليکن ما ته څه خبر او نه شو چه تا سو سلام واچولو، حضرت عمر رضی الله عنه اوفرمائيل کيدې شی تا سو په څه فکر کښې پريشان خاطره وئې وې فرمائيل آو، راجع مشکواة ۲ ۱ طلاق ورکونکي هم پريشان خاطره وی ممکنه ده چه دده پوره توجه د حاکم د الفاظو طرفته نه وی ددې وجه نه دده داوئيل صحيح دی او قابل تسليم دی بالخصوص کچهرو کښې عوام هسې درعب په وجه پريشان وی ددې وجه نه د دريو الزام صحيح نه دی (۴) داهم کيدلې شی چه بعض خلق و د الفظ اوريدلی وی ليکن د هغوی اوريدل دې سړی انکار کړې شوی ته لازم نه دی د هريو سړی خپله توجه وی، ابوداود شريف کښې روايت دې چه امام زهری يو حديث بيانولو بعض الفاظ ئې په ټيټ آواز سره اووئيل چه هغه بعض شاګردانو واونه وريدلو دوی د نورو نه اوپوښتل يعنی پوښتنه ئې اوکړه اذاقال الزهری ماقال هغوی جواب ورکړو چه اذاقرن نصتوا جمله ئې اووئيله دا جمله بعض واوريدله او بعض د نورو نه پوښتنه اوکړه ځان ئې پوهه کړو وغير ذلک. (۵) په فتاوی شامی ۲:۴۲۱ کښې دی: موجوده صورت هم ددې اندازدې والله اعلم، د فقهاء کرامو عبارتونه هم دی په دې باندې اکتفاء کوم

بنده عبدالقادر عفی عنه....مدرسه دارالعلوم لائل پور

بسم الله الرّحمٰن الرّحيم

جواب: که چرته دواقعې حقيقت دغه وی چه هغه مستفتی په سوال کښې په تفصيل سره ذکر کړی دی او د هغې صحيح تسليم کولو سره مولانا عبدالقادر

صاحب مدظله جواب تحریرفرمائیلي دي اودي جواب مدلل کولو دپاره هغوی ډیرې حوالې ورکړې نوپه دې صورت کښې مولاناعبدالقادرصاحب باندې اعتمادکولوسره زه هم په دې فتوی کښې د هغه تائید کوم په داسې صورتونو کښې قضاءاګرچه درې طلاقه شمارشوی وی لیکن که پخپله هغه ته یقین وی چه مادرې طلاقه نه دی ورکړې نو ،دیانة فیمابینه وبین الله دا به درې نه وی،

فقط والسلام خیرختام.......

احقرسید سیاح الدین کاکاخیل صدرمدرس ومفتی

مدرسه اشاعت العلوم جامع مسجدلائل پورشهر...۱۲ذی قعده ۱۳۹۵ھ

الجواب: بشرط صدق وثبوت داجواب صحیح دې یعنی په دې سړی باندې ښځه مطلقه مغلظه شوې نه ده که چرته ددې حادثې نه مخکښې دې سړی دې ښځې ته چرته طلاق نه وی ورکړې.وهوالموفق

محمدفریدعفي عنه

۱۷ذی قعده ۱۳۹۵ھ.........۱۹۷۵ء\۱۱\۱۲

دطلاق ثلاثه نه پس بغیر د تحلیل نه رجعت جائزنه دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه زیددخپلې حاملې ښځې دحمل نه انکاری دې ددې انکاردوجه نه پردیس ته لاړویوه فارغ خطی (طلاق نامه) ئې خپل کورته روانه کړه چه دهغې مضمون دادې چه ماخپلې منکوحې ته په طلاقه ثلاثه طلاق کړې ده،خوورځې پس خپله کورته راغلو اووې وئیل چه ماته ددې ښځې دحمل نه انکاردې اوماپه طلاق ثلاثه طلاقونه هم ورکړی دی اوټول سامان جهیزمهروغیره ئې په رضااوخوشحالې اداکړه منکوحه دخپل مورپلار سره وخت تیروی اوس تقریباشپږاووه کاله پس زیددامنکوحه مطلقه مغلظه متهمه واپس راوستل غواړی څوعالمانونه

ئې ددې صورت په باره کښې پوښتنه اوکړه عالمانو دواپس راوستلو اجازت ورکړو چه دواپس راوستلو شرعاحقدارئې او دحمل دانکاردوجه نه په ده باندې توبه لازمه ده اوپه هغې باندې درې طلاقه واقع شوې نه دی صرف یو طلاقې رجعی دې چونکه دحضور ﷺ په زمانه کښې درې طلاقه یوطلاقې رجعی تسلیم شوی دی، ددې نه پس دې عالمانو زیدته دتجدید نکاح هم اووئیل، اوس سوال دادې چه شپږاووه کاله پس کومو عالمانو چه طلاق ثلاثه یو طلاق رجعی حساب کولو سره زید درجعت حقدار جوړ کړې وو پخپله ئې نکاح تړلې ده ایا شرعا دا فیصله تسلیم ده؟ بینوا توجروا

المستفتی:....... ۳\۵\۱۹۷۵ء

جواب: په دې سړی زید باندې ښځه مطلقه مغلظه شوې ده، داحادیث مرفوعه نه اوآثار صحابه نه اوقضا خلفاء راشدین نه اواکابر صحابه نه هم داثابت ده، کما لا یخفٰی علی من راجع الی ابی داؤد ومصنف عبدالرزاق، اودائمه اربعه دا مذهب دې.

خلافا لرئیس الطائفة السلفیة یعنی ابن تیمیة رحمة الله علیه، وما روی من جعلها واحدة فمعناه انهم عند التکریر ای انت طالق یریدون التاکید ومن التاسیس، فلما تغیر العرف فی آخر خلافة الفاروق فجعلها ثلاثا فافهم﴿١﴾

لهذا بغیر دتحلیل نه څه لاره نشته دې. وهو الموفق

﴿١﴾ **قال العلامة شیخ الاسلام مولانا سید حسین احمد المدنی:**
په یومجلس کښې د دریو طلاقو د واقع کیدلو متعلق مجموعه روایات دادی:

(١) صحیح بخاری ٢: ٧٩١ باب من اجاز الطلاق الثلاث عن عائشة ان رجلا طلق امرأته ثلاثا فعزوجت فطلق فسئل النبی ﷺ اتحل للاول؟ قال لا حتی تذوق عسیلتها کما ذاق الاول. (٢) حدیث الملاعنة وفیه: فطلقها ثلثا قبل ان یأمره رسول الله ﷺ قال ابن شهاب فکانت سنة المتلاعنین. (بخاری شریف ٢: ٨٠٠). (٣) موطا امام مالک ١٩٩: مالک انه بلغه قال لابن عباس انی طلقت امرأتی مأة تطلیقة، فما ذا تأمرنی؟ فقال له ابن عباس منک بثلاث وسبع وتسعون اتخذت بها آیات الله هزوا. (٤) صحیح الامام المسلم مع النووی ١: ٤٧٦ حدیث ابن عمر: وفیه قال کان ابن عمر رضی الله عنه اذا سئل عن الرجل یطلق امرأته وهی حائض یقول......

(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

(بقیه حاشیه) اما انت طلقتها واحدة او اثنین ان رسول اللهﷺ امره ان یراجعها ثم یمهلها حتی تحیض حیضة اخریٰ ثم یمهلها حتی تطهر ثم یطلقها قبل ان یمسها واما انت طلقتها ثلثا فقد عصیت ربک فیما امرک به من طلاق امرأتک وبانت منک، قوله اما انت فقال القاضی عیاض هذا مشکل قال انه بفتح الهمزة من آما اما ان کنت فحذفوا فعل الذی یلی ان، وجعلوا ما عوضا من الفعل فتحوا ان وادغموا النون فی ما وجاؤا بانت مکان العلامة فی کنت الخ. (۵) صحیح مسلم ۱ :۴۷۷ عن ابن عباس رضی الله عنهما قال کان الطلاق علی عهد رسول اللهﷺ وابی بکر وسنتین من خلافة عمر طلاق الثلاث واحدة فقال عمر بن الخطاب ان الناس قد استعجلوا فی امر کانت لهم فیه اناة فلو امضیناه علیهم فامضاه علیهم.
(۶)صحیح مسلم ۱ :۴۷۸ ان ابا الصهباء قال لابن عباس رضی الله عنهما اتعلم انما کانت الثلاث تجعل واحدة علی عهد النبیﷺ وابی بکر وثلثا من امارة عمر؟ فقال ابن عباس نعم.
(۷) ان ابا الصهباء قال لابن عباس هات من هناتک الم یکن الطلاق الثلاث علی عهد رسول اللهﷺ وابی بکر واحدة فقال قد کان ذلک فلما کان فی عهد عمر تتابع الناس فی الطلاق فاجازه علیهم، قال النووی: وقد اختلف العلماء رحمهم الله تعالیٰ فیمن قال للمرأة انت طالق ثلثا فقال الشافعی ومالک وابو حنیفة واحمد جماهیر العلماء من السلف والخلف یقع الثلاث وقال طاؤس وبعض اهل الظاهر لا یقع الا واحدة واحتج الجمهور بقوله تعالیٰ: ومن یتعد حدود الله فقد ظلم نفسه لا تدری لعل الله یحدث بعد ذلک امرا، قالوا معناه ان المطلق قد یحدث له ندم فلا یمکنه تدارکه لوقوع البینونة فلو کانت الثلاث لم یقع طلاقه الا رجعیا فلا یندم واحتجوا بحدیث رکانة انه طلق امرأته البتة فقال النبیﷺ والله ما اردت الا واحدة قال والله ما اردت الا واحدة فهذا دلیل علی انه لواراد الثلاث لوقعن والا لم یکن لتحلیفه معنی الخ واما حدیث ابن عباس فاختلف العلماء فی جوابه وتاویله فالاصح ان معناه انه کان فی الامر الاول اذا قال لها انت طالق انت طالق ولم ینو تاکیدا ولا استینافا یحکم بوقوع طلقة واحدة لقلة ارادتهم الاستیناف...... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

طلاق ثلاثه لره په یو حساب کول صحیح نه دی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې دیونام نهاد خطیب داعادت دې چه طلاق ثلاثه واقع کیدلونه پس دصاحب ضرورت دمجبورې نه فائدې اوچتولودپاره طلاق دهنده ته وائی چه ته دااولیکه دابیان ورکړه چه ماخپلې منکوحې ته طلاق ورکړې دې یامې یوطلاق ورکړې دې کله کله داخدمت داسړې دخپل قلم نه هم اداکوی بیامعقول فیس اداکولوسره طلاق ثلاثه لره یوطلاقې رجعی لیکی حالانکه ددې نه څه معلومیږې چه طلاق دهنده طلاق ثلاثه ورکړې دې ددې سړی متعلق څه حکم دې نیزدښځې دحلت یابینونت څه مسئله ده؟ بینوا توجروا

المستفتی:حاجی محمدیارشاهددارالعلوم مدنیه چینوټ جهنگ۱۹۸۶ء۱۴۱۱۶

(بقیه حاشیه) بذلک فحمل علی الغالب الذی هو ارادة التاکید فلما کان فی زمن عمر و کثر استعمال الناس بهذه الصیغة وغلب منهم ارادة الاستیناف بها حملت عند الاطلاق علی الثلاث عملا بالغالب السابق الی الفهم منها فی ذلک الخ نووی ۴۷۸ شرح مسلم. (۸) دارقطنی ۴۴۰ ان حفص ابن المغیرة طلق امرأته فاطمةبنت قیس علی عهد رسول الله ﷺ ثلث تطلیقات فی کلمة واحدة فابانها منه النبی ﷺ ولم یبلغنا ان النبی ﷺ عاب ذلک علیک. (۹) عن ابن عباس رضی الله عنهما فی رجل طلق امرأته الفا فقال اما ثلث فتحرم علیه امرأتک وبقیتهن علیک وزرا اتخذت ایات الله هزوا (السنن الکبریٰ للبیهقی ۷:۳۳۲). (۱۰) عن مجاهد عن ابن عباس رضی الله عنه انه سئل عن رجل طلق امرأته مأة تطلیقة قال عصیت ربک وبانت منک امرأتک لم تتق الله فیجعل لک مخرجا. (السنن الکبریٰ للبیهقی ۷: ۳۳۱) مخطوطات مبارکه۴ ۱۷۔

(فتاویٰ شیخ الاسلام ۹۶،۹۷ایک مجلس میں تین طلاقیں)

الجواب: بشرط صدق وثبوت نه دافتوی صحیح ده﴿۱﴾اونه مغلظات بغير دباقاعده حلالي جائزكيدلې شی اونه دافيس دده دپاره حلال دي﴿۲﴾وحكم هذا الخطيب انه فاسق ان لم يكن مستحلا وكافران كان مستحلا﴿۳﴾وانه تقبل توبته وهذاكله على تقديرثبوت ماحرره المستفتى.وهوالموفق

په يو وخت د دريو طلاقو وقوع او د حديث مسلم نه جواب

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره كښې چه ايايوځل دريو طلاقو وركولوسره دريوواړه طلاقه واقع كيږی؟مثلاچااووئيل يودوه دري ځل طلاق اوحديث مسلم نه به څه جواب وی چه په هغې كښې راغلی دی چه مختلف مقاماتوكښې وئيلوسره دري ځله يوځل شماركيږی؟بينوا توجروا

المستفتى: عبدالجليل ايم اي ارباب كالوني پشاور

﴿۱﴾قال العلامة النووی: ويحرم التساهل فی الفتوىٰ...... ومن التساهل ان تحمله الاغراض الفاسدة على تتبع الحيل المحرمة او المكروهة والتمسك بالشبه طلبا للترخيص لمن يروم نفعه او التغليظ على من يريد ضره.

(شرح المهذب للنووی الملحقه بشرح عقود رسم المفتی ۹ فصل فی احكام المفتين)

﴿۲﴾قال العلامة ابن عابدين: واما اذا اخذ المفتى الهدية ليرخص فی الفتوىٰ فان كان بوجه باطل فهو رجل فاجر يبدل احكام الله تعالىٰ ويشترى بها ثمنا قليلا.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۴: ۳۴۶ مطلب فی حكم الهدية للمفتى)

﴿۳﴾قال الملا علی قاری: ان استحلال المعصية صغيرة كانت او كبيرة كفر اذاثبت كونها معصية بدلالة قطعية وكذا الاستهانة بها كفر بان يعدها هينة سهلة الخ.

(شرح فقه الاكبر للقاری ۱۵۲ وبحث استحلال المعصية)

جواب: دقرآن او حدیث او دآئمه اربعه په رڼا سره دادرېو واړه طلاقه واقع شوی دی(۱) واما حدیث مسلم فمحمله اذا کرر الفاظ الطلاق ویرید التاکید دون

﴿۱﴾ وفی المنهاج: اعلم ان الائمة الاربعة اتفقوا علی وقوع الثلاث جملة سواء کان بلفظ واحد مثل انت طالق ثلاثا او کان بثلاث الفاظ مثل انت طالق انت طالق انت طالق فاذا کان بلفظ واحد فلا فرق فیه بین المدخول بها وغیر المدخول بها، واذا کان بثلاث الفاظ فهو مختص بالمدخول بها، الا اذا کرر الالفاظ واراد التاکید دون الاستیناف اولم ینو شیئا من الاستیناف او التاکید فتقع واحدة، وما نسب الی مالک انه قال بوقوع الواحدة بقوله انت طالق ثلاثا فی روایة، فیرده ما ذکره عبد الرحمن بن القاسم فی المدونة الکبریٰ، ومذهب الجمهور هو المروی عن عمر وعثمان وعلی وابن عباس وابن عمر وابن مسعود وعبد الله بن عمرو بن العاص وابی هریرة ومغیرة بن شعبة وعمران بن حصین رضی الله تعالیٰ عنهم کما فی مصنف عبد الرزاق وزاد المعاد وغیره، واذا لوحظت الروایات والآثار فیعلم منها ان ابن عباس ایضا وافق جمهور الصحابة، وذهب الی ان البکر یعنی غیر المدخول بها اذا طلقت بثلاث الفاظ تجعل واحدة، واما ما رواه ابوداؤد عن ابن عباس انه قال: اذا قال انت طالق ثلاثا بفم واحد فهی واحدة، فاشار ابوداؤد الی ضعفه بوجهین، الاول: ان عکرمة خالف الاکثر، لان الاکثرین رووا عنه انه اجاز الثلث وقال بانت منک، والثانی: انه خالفه ابن علیة، فقال عن ایوب عن عکرمة جعله قول عکرمة ولم یذکر ابن عباس، ولو سلم صحة هذه الروایة فنقول ثلاثا قید لقال، لا لقوله طالق، فمعناها قال انت طالق ثلاث مرات بالاتصال لئلا یخالف الشاذ المحفوظ، ومال ابن القیم ومتبعوه الی ان الثلاث تجعل واحدة مطلقا سواء کانت بلفظ واحد او بثلاث الفاظ وسواء کانت الزوجة مدخولا بها او غیر المدخول بها وخالف السلف والائمة الاربعة، واستدل بما رواه ابوداؤد وغیره ان ابا الصهباء قال لابن عباس: اتعلم انما کانت الثلاث تجعل واحدة علی عهد النبی ﷺ وابی بکر رضی الله عنه وثلاثا من امارة عمر رضی الله عنه،قال نعم، وفی روایة لابی داؤد زیادة، کان اذا طلق امرأته ثلاثا قبل ان یدخل بها ....

(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

التاسیس کماھو مبسوط فی محله﴿۱﴾ وھو الموفق

(بقیه حاشیه) وللجمھور حجج منھا: قوله تعالیٰ: الطلاق مرتان فامساک بمعروف او تسریح باحسان، الی ان قال فان طلقھا فلا تحل له من بعد حتی تنکح زوجا غیره، لانه یصدق علی من طلق المدخول بھا مرتین فی مجلس واحد ثم طلقھا مرة ثالثة فی ذلک المجلس، ومنھا: حدیث عبادة بن الصامت انه طلق امرء ته الفا فجعلھا النبی ﷺ ثلاثا لا واحدا، ومنھا: ما رواه البخاری ان عویمر العجلانی بعد اللعان طلق امرأته ثلاثا ولم یقل له انه واحد رجعی لا یحصل به البینونة، ومنھا الآثار اللتی ذکرنا من الخلفاء الراشدین وغیرھم رضی الله تعالیٰ عنھم.

والجواب عن حدیث ابن عباس: انھم تعارفوا التاکید اذا طلقوھا بثلاث الفاظ فی عھد النبی ﷺ وعھد ابی بکر واول عھد عمر رضی الله عنھما، فتحصل البینونة بعد مدة مدیدة ثم تفرقوا، بعضھم یقصدون التاکید والبعض الاخرون یقصدون الاستیناف ویستعجلون البینونة فی آخر عھده فحکم بوقوع الثلاث، وقال اجیزوھن علیھم واشیر الی ھذا فی حدیث مسلم ان الناس قد استعجلوا فی امر کانت لھم فیه ھنات، ولیس ھذا نسخا، لان النسخ لا یکون الا بالوحی ولیس ھذا معارضة للحدیث بل ھو تعین وبیان لمحل الحدیث لا یظن بعمر ولا باحمد ترک الحدیث الصریح، نعم نشاھد ان ابن القیم قد یذکر الاحادیث الصریحة ثم یترکھا کما لا یخفیٰ علی من راجع الی ھذا لمبحث فی زاد المعاد، او نقول انھم کانوا یطلقون غیر المدخولة بھا بثلاث الفاظ فترد الی واحدة فی اول الامر فلما تتابع الناس فیه اجازھن سیاسة ای منعوھم عن نکاحھا حتی تنکح زوجا غیره، واشار الیه النسائی فی ما ترجم به لھذا الحدیث حیث قال: باب طلاق الثلاث المتفرقة قبل الدخول بالزوجة. (فائدة) اعلم ان للطلاق درجات فی الشرع بخلاف الشھادة والیمین، فاتضح الفرق بین اطلق ثلاثا وبین اقسم ثلاثا واشھد ثلاثا، فالاول طلقات ثلاث والثانی شھادة واحدة ویمین واحدة.

(منھاج السنن شرح ترمذی ۴:۲۰۲ باب ماجاء فی الرجل طلق امرأته البتة)

﴿۱﴾ قال العلامة النووی: واما حدیث ابن عباس فاختلف العلماء فی جوابه وتاویله فالاصح ان معناه انه کان فی اول الامر اذا قال لھا انت طالق......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

په یومجلس کښې درې طلاقه په اجماع دصحابه هم درې دی

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه یو حنفی العقیده سړی خپلې ښځې ته درې طلاقه ورکړه.مطلقې سامان جهیزوغیره دځان سره واخستل دموروپلار کورته لاړه څه وخت پس دې سړی خپل مطلقه دوباره آباد کولو دپاره دخپل مسلک دمفتی نه فتوی واخستله هغه دګواهانو نه شهادت سماعت کولو سره ددرېو طلاقو کیدلو فتوی صادره کړه دې نه پس دې سړی یو غیرمقلد(اهل حدیث)عالم نه فتوی طلب کړه چه په مجلس واحده کښې یوځل ویونکی درېو طلاقوورکولو سره یو طلاق واقع کیږی چه هغه قابل رجوع دې پس دې سړی خپله ښځه ددې فتوی په رڼا سره دوباره خپل کورته راوسته اوآباده ئې کړه ددې سړی ددې کار(بغیردحلالې) څه حکم دې؟ اوپه مونږمسلمانانوباندې ددې سړی سره کومه رویه ساتل پکاردی؟ بینواتوجروا

المستفتی: محمدحبیب اندرون حرم ګیټ ملتان شهریکم ربیع الثانی ۱۴۰۳ھ

الجواب: داسړې دآئمه اربعه دمذهب نه منحرف شوې دې ده دقرآن اوحدیث او آثارصحابه نه روګردانی کړې ده ځکه چه دادرې واړه طلاقه په اجماع دصحابه واقع شوی دی(۱) کما فی الشامیة:

(بقیه حاشیه) انت طالق انت طالق ولم ینو تاکیدا ولااستینافا یحکم بوقوع طلقة لقلة ارادتهم الاستیناف بذلک فحمل علی الغالب الذی هو ارادة التاکید فلما کان فی زمن عمر رضی الله عنه وکثر استعمال الناس بهذه الصیغة وغلب منهم ارادة الاستیناف بها حملت عند الاطلاق علی الثلاث عملا بالغالب السابق الی الفهم منها وفی ذلک العصر الخ.

(نووی علی مسلم ۱ :۴۷۸ باب طلاق الثلاث)

(۱) قال الشیخ محمد ادریس الکاندهلوی: ابن تیمیه، حنبلی رحمه الله او ددوی شاګرد ابن قیم حنبلی رحمه الله دخپل امام احمدبن حنبل رحمه الله په خلاف اود ټولو صحابو او تابعینو داجماع په خلاف اود ائمه مجتهدین په خلاف اود ټولو اهل سنت والجماعت په خلاف په شذوذ او تفرد کښې مبتلاشو (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

وقد ثبت النقل عن اكثرهم صريحا بايقاع الثلاث ولم يظهر لهم مخالف فما ذا بعد الحق الا الضلال وعن هذا قلنا لو حكم حاكم بانها واحدة لم ينفذ حكمه﴿١﴾
داسړې دتعزيرلائق دي تمام اهل اسلام باندې دده نه بائيكاټ كول ضروری دی. وهوالموفق

په يووخت درې طلاقه په يوجلسه كښې واقع كيدل دآئمه اربعه مذهب دې

سوال: څه فرمائی علماءدين دې مسئلې باره كښې چه (١) په يووخت په يو جلسه كښې درې ياڅلوروطلاقو سره ښځه حرامه كيدلې شی. بعض خلق په دې كښې اختلاف كوی؟(٢) زمونږ په علاقه كښې دحلالې ويستلو دا طريقه رائج ده چه طلاق وركولووالاسړې ديورشته دارسره دښځې نكاح تړلې شی تړوله شپه هغه ښځه نوی خاوند سره تيروی سحر هغه سړې دې ښځې ته طلاق وركوی اياتحليل دپاره دا طريقه صحيح ده. جواب دقرآن اوحديث اودكتب فقهې معتبرې نه راكړئ؟ بينوا توجروا

المستفتی: عبدالجبارربوه ضلع جهنګ......۲۵۱۷۱۰۱۹۷۹

[بقيه حاشيه] اود شيعه ګانو په شان دريو طلاقو لره ديوطلاق كيدو قائل شو، داهل سنت والجماعت اجماعی مسلك دادې چه په دريو طلاقو وركولوسره درې طلاقه واقع كيږی او دريو طلاقوسره ښځه مغلظه بائنه كيږی، دټولونه اول شيخ تقی الدين سبكی رحمه الله او عزبن جماعه رحمهم الله وغيرهما دابن تيميه رحمه الله رد اوكړو دوی د ابن تيميه رحمه الله هم عصر اود يوښار وو. اودا ئې واضحه كړله چه د ابن تيميه رحمه الله مسئله په طلاق كښې تفرد او شذوذ د ابن تيميه رحمه الله دهغه مسائلو څنې ده په كومو كښې چه ابن تيميه رحمه الله دصحابو داجماع اود ائمه اربعه د اجماع نه خلاف كړې دې اوپه مذاهب اربعاؤ كښې څوك هم ددې قائل نه دی اوپه هره زمانه كښې علماؤ ددې مسلك په ترديد كښې كتابونه او رسالې ليكلی دی اود بخاری اومسلم شارحينو خاص طورباندې دحديث په شرح كښې ددې مسلك بطلان اود ابن تيميه رحمه الله ترديد كړې دې

(معارف القرآن ١: ٥٣٦ سورة البقرة آيت: ٢٣٠)

﴿١﴾ (ردالمحتار هامش الدر المختار ٢: ٥٥٣ كتاب الطلاق)

الجواب: احادیث مرفوعه(رواه البخاری﴿۱﴾ او عبدالرزاق﴿۲﴾ او ابوداؤد) ﴿۳﴾ او د آثار خلفاء راشدین او د اکابر صحابه (د روایاتو د عبدالرزاق) نه دا معلومه ده چه درې طلاقه په یو وخت واقع کیږي﴿٤﴾ او هم دا

﴿۱﴾ وفی البخاری: فتلاعنا وانا مع الناس عند رسول الله ﷺ فلما فرغا من تلاعنهما قال عویمر کذبت علیها یا رسول الله ان امسکتها فطلقها ثلاثا قبل ان یامره رسول الله ﷺ، الحدیث . (صحیح البخاری ۲: ۷۹۱ باب من اجاز طلاق الثلاث)

﴿۲﴾ عن عبادة بن الصامت قال طلق جدی امرأته الف تطلیقة فانطلق ابی الی رسول الله ﷺ فذکر ذلک له فقال النبی ﷺ اما اتقی الله جدک، اما ثلاث فله واما تسع مأة وسبعة وتسعون فعدوان وظلم ان شاء الله تعالیٰ عذبه وان شاء غفر له.

(مصنف عبد الرزاق ٦: ۳۹۳ رقم حدیث: ۱۱۳۳۹)

﴿۳﴾ وفی ابی داؤد: قال فطلقها ثلاث تطلیقات عند رسول الله ﷺ فانفذه رسول الله ﷺ وکان ما صنع عند النبی ﷺ سنة. (سنن ابی داؤد ۱: ۳۰٦ باب فی اللعان)

﴿٤﴾ عن زید بن وهب ان بطالا کان بالمدینة فطلق امرأته الفا فرفع ذلک الی عمر بن الخطاب رضی الله عنه فقال انما کنت العب فعلاه عمر رضی الله عنه بالدرة وقال انه کان یکفیک ثلاث. (سنن الکبریٰ ۷: ۳۳٤ ومصنف ابن ابی شیبة ۵: ۱۱)

☆ عن معاویة بن ابی یحی قال جاء رجل الی عثمان بن عفان فقال امرأتی (طلقت) الفا فقال بانت منک بثلاث. (فتح القدیر ۳: ۳۳۰ وزاد المعاد ۲: ۲۵۹)

☆ عن عبد الرحمن بن ابی لیلیٰ عن علی رضی الله عنه فی من طلق امرأته ثلاثا قبل ان یدخل بها قال لا تحل له حتی تنکح زوجا غیره. (سنن الکبریٰ ۷: ۳۳٤)

☆ عن علقمة قال جاء ابن مسعود رجل فقال انی طلقت امرأتی تسعا وتسعین وانی سألت فقیل قد بانت منیٰ فقال ابن مسعود قد احبوا ان یفرقوا بینک وبینها قال فما تقول رحمک الله فظن انه سیرخص له فقال ثلاث تبینها منک وسائرهن عدوان رواه الطبرانی ورجاله رجال الصحیح. (مجمع الزوائد ٤: ۳۳۸)......... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

دائمه اربعه مذهب دې(۱) البته دابن تیمیه وغیره دامذهب دې چه درې طلاقه په یووخت نه واقع کیږی لحدیث مسلم اوابی داؤدوغیره(۲) لیکن دا یو محتمل حدیث دې دې سره تمسک صحیح نه دې ددې محمل دادی انت

(بقیه حاشیه) ☆ عن هارون بن عنزة عن ابیه قال کنت جالسا عند ابن عباس فاتاه رجل فقال یا ابن عباس انه طلق امرأته مأة مرة وانما قلتها مرة واحدة فتبین منی بثلاث ام هی واحدة فقال بانت بثلاث وعلیک وزرسبعة وتسعین. (مصنف ابن ابی شیبة ۵:۱۳)

☆ عن نافع کان ابن عمر اذا سئل عمن طلق ثلاثا قال لو طلقت مرة او مرتین فان النبیﷺ امرنی بهذا فان طلقتها ثلاثا حرمت علیک حتی تنکح زوجا غیره.

(رواه البخاری تعلیقا عن اللیث بن سعد ۲:۷۹۲ ومسلم شریف ۱:۴۷۶)

﴿۱﴾ وقال البدر العینی: ومذهب جماهیر العلماء من التابعین ومن بعد منهم الاوزاعی والنخعی والثوری وابوحنیفة واصحابه ومالک واصحابه والشافعی واصحابه واحمد واصحابه واسحاق وابوثور وابوعبید وآخرون کثیرون علی من طلق امرأته ثلاثا وقعن ولکنه یاثم وقالوا من خالف فیه فهو شاذ مخالف لاهل السنة وانما تعلق به اهل البدع ومن لا یلتفت الیه لشذوذه من الجماعة له. (عمدة القاری ۲۰:۲۳۳ باب من اجاز طلاق الثلاث)

﴿۲﴾ دمشهورغیرمقلد عالم مولانا ابوسعید شرف الدین دهلوی منصفانه رائې: دا (درې طلاقو لره د یومنلو) مسلك دصحابه، تابعینو اوتبع تابعینو وغیره ائمه محدثینو او متقدمینو نه دې دا مسلك اوؤه کاله پس دمحدثینو دې.چه دشیخ الاسلام ابن تیمیه د فتاوو پابند او ددوی معتقد دی.دا فتوی شیخ الاسلام د اوومې صدئ په آخرکښې یا د اتمې صدئ په اول کښې ورکړې وه نودهغه وخت علماؤ ددوی سخت مخالفت کړې وو نواب صدیق حسن خان په "اتحاف النبلاء.. کښې چرته چه ئې دشیخ الاسلام ابن تیمیه تفردات لیکلی دی په دغه فهرست کښې ئې د طلاق ثلاثه مسئله هم لیکلې ده چه کله شیخ الاسلام ابن تیمیه دریو طلاقو لره په یومجلس کښې دیو طلاق کیدو فتوی ورکړه نو ډیر شورشو، په شیخ الاسلام او ددهٔ په شاګرد ابن قیم باندې مصیبتونه شروع شو، دوی ئې په اوښ باندې سوارهٔ کړل اوپه درو وهلو وهلو سره ئې په ښارکښې ګرځول او توهین ئې اوکړې شو قید کړې شو ځکه چه دغه وخت دا مسئله د روافضو نخښه وه.

(اتحاف ۳۱۸ بحوالہ عمدۃ الاثاث ص۱۰۳)

وقال الشیخ حبیب الرحمن الاعظمی الدیوبندی: ......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

طـالق درې ځلـه مکرر کړی او د تاکیـد نیت او کړی داسې لکـه څنګـه چـه دا نیت د خلیفه اول او خلیفه ثانی او د حضور ﷺ په ابتدائی دور کښې رائج وو ﴿۱﴾.﴿۲﴾ د حلالې دا طریقه صحیح ده په دې کښې څه اشکال نشته. وهو الموفق

[بقیه حاشیه] د علامه ابن تیمیه جد امجد ابو البرکات مجد الدین عبد السلام الملقب بابن تیمیه الحنبلی په خپل مشهور کتاب ''منتقی الاخبار، کښې ''باب ماجاء فی طلاق البتة وجمع الثلاث وتفریقها،، کښې د احادیثو او آثارو نقل کولو نه پس لیکی: وهٰذا کله یدل علی اجماعهم علی صحة وقوع الثلاث بالکلمة الواحدة، (منتقی الاخبار ۲۳۷) یعنی دا احادیث او آثار دلالت کوی چه یوې کلمې سره د دریو طلاقو واقع کیدو باندې د صحابه کرامو اجماع شوې ده د حافظ ابو البرکات حنبلی رحمة الله علیه د دې واضح صراحت په مقابله کښې حافظ ابن القیم لیکی: ان شیخنا حکی عن جده ابی البرکات انه یفتی بذلك احیانا سرا، یعنی زمونږ شیخ امام ابن تیمیه د خپل نیکه حافظ ابو البرکات باره کښې دا او وئیل چه هغه به په خپل کتاب کښې د لیکلی شوی مسلك په خلاف کله کله په پټه دیو مجلس د دریو طلاقو باره کښې د یو کیدلو فتویٰ ورکوله. د حافظ ابن القیم او د دهٔ د شیخ حافظ ابن تیمیه د علمی جلالت شان اعتراف او د دویٰ په نقل باندې د اعتماد باوجود مونږ د دې خبرې منلو د پاره قطعی طور باندې تیار نه یو. ځکه چه ابن تیمیه د خپل نیکه د کومې رویې اطلاع ورکوی دا یو ربنتونی پوخ مؤمن نه شی کیدې بلکه د غسې خو بزدل خلق کوی چه د دې په قرآن او حدیث کښې ډیر زیات مذمت راغلې دې. (مقاله طلاق ثلاثه للاعظمی ۴۹۶ مجموعه مقالات)

﴿۱﴾ قال العلامة النووی: واما الروایة التی رواها المخالفون ان رکانة طلق ثلثا فجعلها واحدة فروایة ضعیفة عن قوم مجهولین، وانما الصحیح منها ما قدمناه انه طلقها البتة ولفظ البتة محتمل للواحدة وللثلاث ولعل صاحب هذه الروایة الضعیفة اعتقدان لفظ البتة یقتضی الثلاث فرواه بالمعنی الذی فهمه وغلط فی ذلک واما حدیث ابن عمر فالروایات الصحیحة التی ذکرها مسلم وغیره انه طلقها واحدة، واما حدیث ابن عباس فاختلف العلماء فی جوابه وتاویله فالاصح انه معناه انه کان فی اول الامر اذا قال لها انت طالق انت طالق ولم ینو تاکیدا ولا استینافا یحکم بوقوع طلقة لقلة ارادتهم الاستیناف بذلک فحمل علی الغالب الذی هو ارادة التاکید فلما ...... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

د..انت طالق ثلاثاً..او د عبدالله بن عباس رضي الله عنه د روايت تحقيق

سوال: څه فرمائی علماء دين دې مسئلې باره کښې چه يو سړې خپلې منکوحې ته اوائی، ،انت طالق ثلاثا،، کوم طلاق به واقع وی؟ او د عبدالله بن عباس رضي الله عنه د روايت چه د حضور صلى الله عليه وسلم په زمانه کښې به درې طلاقه يو طلاقې رجعى وو ددې څه حکم دې؟ بينوا توجروا.

المستفتی: مولانا سعد الدين مردان...... ۲۰\۱ ربيع الاول ۱۴۰۱ھ

جواب: په صورت مسئوله کښې دا ښځه مطلقه مغلظه شوې ده. دا د ائمه اربعه مذهب دې (۱) او د قرآن او حديث او آثارنه هم دا ثابت ده.

قال الله تعالىٰ: فلا تحل له من بعد، ولم يفرق بين ما اذا طلقها ثالثا فى ذلک المجلس او غيره (۲) وروى عبد الرزاق عن عبادة

(بقيه حاشيه) كان فى زمن عمر رضى الله عنه وكثر استعمال الناس بهذه الصيغة وغلب منهم ارادة الاستيناف بها حملت عند الاطلاق على الثلاث عملا بالغالب السابق الى الفهم منها وفى ذلک العصر، وقيل المراد ان المعتاد فى الزمن الاول كان طلقة واحدة وصار الناس فى زمن عمر يوقعون الثلاث دفعة فنفذه عمر فعلى هذا يكون اخبارا عن اختلاف عادة الناس لا عن تغير حكم فى مسئلة واحدة. (شرح النووى على مسلم ۱: ۴۷۸ باب طلاق الثلاث)

(۱) قال العلامة ابن الهمام: وذهب جمهور الصحابة والتابعين ومن بعدهم من ائمة المسلمين الى انه يقع ثلاث...... وايضا قال: وقد اثبتنا النقل عن اكثرهم صريحا بايقاع الثلاث ولم يظهر لهم مخالف فما ذا بعد الحق الا الضلال وعن هذا قلنا لو حكم حاكم بان الثلاث بفم واحد واحدة لم ينفذ حكمه لانه لا يسوغ الاجتهاد فيه فهو خلاف لا اختلاف.

(فتح القدير فى شرح الهداية ۳: ۳۳۰ كتاب الطلاق)

(۲) قال العلامة النسفى: قوله تعالىٰ (فان طلقها) مرة ثالثة بعد المرتين، فان قلت الخلع طلاق عندنا وكذا عند الشافعى رحمه الله فى قول، فكان هذه تطليقة رابعة، قلت: الخلع طلاق ببدل فيكون طلقة ثالثة وهذه بيان لتلک اى فان ......(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

انه طلق امرأته الفا فاجاز النبی ﷺ ثلاثا﴿۱﴾ وروی عن عمر وعثمان وابن عباس وابن مسعود وابی هریرة وعبد الله بن عمرو ابن العاص بانهم قضوا وافتوا بالثلاث﴿۲﴾ واما حدیث جعل الثلاث واحدة فقیل منسوخ وقیل بحمله اذا طلق بالفاظ ثلاثة واراد التاکید دون التاسیس وکان المعروف فی عهد النبی ﷺ وعهد الصدیق واول خلافة عمر التاکید بخلاف العهد الآخر﴿۳﴾. وهو الموفق

(بقیه حاشیه) طلقها الثالثة ببدل فحکم التحلیل کذا (فلا تحل له من بعد) من بعد التطلیقة الثالثة (حتی تنکح زوجا غیره) حتی تتزوج غیره...... وفیه دلیل علی ان النکاح ینعقد بعبارتها، والاصارة شرطت بحدیث العسیلة کما عرف فی اصول الفقه، والفقه فیه انه لما اقدم علی فراق لم یبق للندم مخلصا لم تحل له الا بدخول فحل علیها لیمتنع عن ارتکابه.

(تفسیر مدارک ۱: ۱۲۸ سورة البقرة آیت: ۲۲۹)

﴿۱﴾ عن عبادة بن الصامت قال طلق جدی امرأته الف تطلیقة فانطلق ابی الی رسول الله ﷺ فذکر ذلک له فقال النبی ﷺ اما اتقی الله جدک، اما ثلاث فله واما تسع مأة وسبعة وتسعون فعدوان وظلم، ان شاء الله تعالیٰ عذبه وان شاء غفر له.

(مصنف عبد الرزاق ۶: ۳۹۳ رقم حدیث: ۱۱۳۳۹)

﴿۲﴾ قال الامیر الیمانی: والیه ذهب عمر وابن عباس وعائشة وروایة عن علی والفقهاء الاربعة وجمهور السلف والخلف...... وقد اطبق اهل مذاهب الاربعة علی وقوع الثلاث المتتابعات. (سبل السلام شرح بلوغ المرام ۳: ۲۱۴)

عن محمد بن ایاس بن البکیر عن ابی هریرة وابن عباس وعائشة وعبد الله ابن عمرو بن العاص سئلوا عن البکر یطلقها زوجها ثلاثا فکلهم قالوا لا تحل له حتی تنکح زوجا غیره. (مصنف ابن ابی شیبة ۵: ۲۳)

﴿۳﴾ قال العلامة النووی: واما حدیث ابن عباس فاختلف العلماء فی جوابه وتأویله فالاصح ان معناه انه کان فی اول الامر اذا قال لها انت طالق انت...... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

په جلسه واحده کښې درې طلاقمیو طلاق

حسابول مخالفت د احادیثو او د آثار صحابه دي

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه طلاقې ثلاثه جلسه واحده کښې دفعة واحدة ملت بیضاء کښې حرام او ممنوع او بدعت دې او س که څرته یو سړې ور کړی نوایا دده رجعت صحیح کیدلې شی یانه؟ په قاعده دفقهاء کرام آئمه احناف عندالضرورت حسب مذاهب رجوع کړې شی، چنانچه په مواقع کثیره کښې دا امر ثابت او جاری دې خاص کردي مسئله کښې کذافی فتوی عبدالحئی اللکهنوی فی مجموعة الفتاوی، کذافی المسک احـ ـی شرح بلوغ المرام نقله عن الائمـــة الحنفيـــة، ،مگر بعض محقیقن چه په هغې کښې بعض صحابه او تابعین هم شامل دی فرمائی چه درې نه بلکه یو طلاق به وی دهغوئ دلیل هم قوی دې، ستاسورائی دپه مسئله باره کښې څه ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی غلام رسول خطیب چکیان مانسهره یکم اکتوبر ۱۹۷۵ء

جواب: دابن تیمیه او دابن القیم په قول باندې څه رنګه فتوی ورکولې شی حالانکه هغوی دابوداؤد حدیث مخالفت کړې دې.

و فی ابوداؤد: والله ما اردت الا واحدة ﴿۱﴾ و کذاخالفوا

(بقیه حاشیه) طالق انت طالق ولم ینو تاکیدا ولا استینافا یحکم بوقوع طلقة لقلة ارادتهم الاستیناف بذلک فحمل علی الغالب الذی هو ارادة التاکید فلما کان فی زمن عمر رضی الله عنه وکثر استعمال الناس بهذه الصیغة وغلب منهم ارادة الاستیناف بها حملت عند الاطلاق علی الثلاث عملا بالغالب السابق الی الفهم منها وفی ذلک العصر الخ.

(شرح النووی علی مسلم ۱ :۴۷۸ باب طلاق الثلاث)

﴿۱﴾ عن نافع بن عجیر بن عبدیزید بن رکانة ان رکانة بن عبد یزید طلق امرأته سهیمة البتة فاخبر النبی ﷺ بذلک وقال والله ما اردت الا واحدة فقال رسول الله ﷺ والله ما اردت الا واحدة فقال رکانة والله ما اردت الا واحدة فردها الیه رسول الله ﷺ فطلقها الثانیة فی زمان عمر والثالثة فی زمان عثمان. (سنن ابی داؤد ۱ :۳۰۰ باب فی البتة)

حدیث البخاری فی اللعان ان اللاعن طلقها ثلثا عند النبی ﷺ ولم ینکر علیه﴿۱﴾ وکذا حدیث جعل الالف ثلثا، رواه عبد الرزاق مرفوعا﴿۲﴾ وکذا خالفوا قضایا الخلفاء الراشدین وابن مسعود وابی هریرة وسائر اکابر الصحابة کما فی مصنف عبد الرزاق وابی داؤد وکذا خالفوا الائمة الاربعة﴿۳﴾ واما حدیث جعل الثلث واحدة

﴿۱﴾ وفی البخاری:...... قال سهل فتلاعنا وانا مع الناس عند رسول الله ﷺ فلما فرغا قال عویمر کذبت علیها یا رسول الله ان امسکتها فطلقها ثلاثا قبل ان یامره رسول الله ﷺ.

(صحیح البخاری ۲: ۷۹۱ باب من اجاز طلاق الثلاث)

﴿۲﴾ عن عبادة بن الصامت قال طلق جدی امرأته الف تطلیقة فانطلق ابی الی رسول الله ﷺ فذکر ذلک له فقال النبی ﷺ اما اتقی الله جدک، اما ثلاث فله واما تسع مأة وسبعة وتسعون فعدوان وظلم ان شاء الله تعالیٰ عذبه وان شاء غفرله.

(مصنف عبد الرزاق ۶: ۳۹۳ رقم حدیث: ۱۱۳۳۹)

﴿۳﴾ قال ابن رجب الحنبلی: اعلم انه لم یثبت عن احد من الصحابة ولا من التابعین ولا من ائمة السلف المعتد بقولهم فی الفتاویٰ فی الحلال والحرام شیئ صریح فی ان الطلاق الثلاث بعد الدخول یحسب واحدة اذا سبق بلفظ واحد، وقال: لا نعلم من الامة احدا خالف فی هذه المسألة مخالفة ظاهرة ولا حکما ولا قضاء ولا علما ولا افتاء ولم یقع ذلک الا من نفر یسیر جدا وقد انکره علیهم من عاصرهم غایة الانکار وکان اکثرهم یستخفی بذلک ولا یظهر فکیف یکون اجماع الامة علی اخفاء دین الله الذی شرعه علی لسان رسوله واتباع اجتهاد من خالفه برأیه فی ذلک هذا لا یحل اعتقاده البتة، ولعله ظهر بهذا البیان ان امضاء عمر للثلاث حکم شرعی مستمد من الکتاب والسنة مقارنا لاجماع فقهاء الصحابة فضلا عن التابعین ومن بعدهم ولیس بعقوبة سیاسیة ضد حکم شرعی فالخارج علی امضاء عمر خارج علی ذلک کله.

(بیان مشکل الاحادیث الواردة، بحوالها لاشفاق علی احکام الطلاق للعلامة الکوثری ۳۵، ۵۳)

فحديث محتمل ونحن نقول محمل الحديث انهم كانوا اذا قالوا انت طالق انت طالق انت طالق يريدون التاكيد فى زمن النبى ﷺ والصديق الاكبر ثم ارادوا التاسيس فى زمن الفاروق الاعظم فكان يقضى على الثلاث وان كانت نية التاكيد معتبرة ديانة، والتعجب من عقل من يحسن الظن على نفسه ولا يحسن الظن على الخليفة الثانى انه ترك الحديث بالرائ فافهم﴿۱﴾. وهو الموفق

د طلاق ثلاثه نه پس د نوې نكاح د پاره د ارشادالطالبين حيله غلطه ده

سوال: څه فرمائى علماءدين دې مسئلې باره كښې كه چرته يو سړې خپلې ښځې ته طلاق ثلاثه وركړى بيادښځې نه داحكام اوا ركان اسلام پوښتنه اوكړى اوجواب نه وركولوسره په دې باندې دمرتدكيدلو حكم لګولوسره(په وخت دطلاق) عدم وقوع طلاق ګڼړلوسره بغيردتحليل نه دنوې نكاح كولو حيله څه رنګه ده،ځكه چه په ارشاد الطالبين كښې دى چه دامام احمد رحمه الله په مذهب كښې دټولواحكامواواركانوپيژندل فرض دى؟ بينوا توجروا

المستفتى: مولانا محمدشريف صاحب بيسك ټوپى

الجواب: واضحه دې وى چه كومه حيله دتحليل حرام دپاره نه وى نوهغه جائزده﴿۲﴾ البته دصورت مسئوله تعلق دباب الحيل سره نه دې ددې تعلق د

﴿۱﴾قال الحافظ العسقلانى: فالراجح فى الموضعين تحريم المتعة وايقاع الثلاث للاجماع الذى انعقد فى عهد عمر على ذلك ولا يحفظ ان احدا فى عهد عمر خالفه فى واحدة منهما وقد دل اجماعهم على وجود ناسخ وان كان خفى على بعضهم قبل ذلك حتى ظهر بجميعهم فى عهد عمر فالمخالف بعد هذا الاجماع منا بذله والجمهور على عدم اعتبار من احدث الاختلاف بعد الاتفاق. (فتح البارى ۹: ۳۱۹)

﴿۲﴾قال العلامة ابن نجيم: الحيل جمع حيلة وهى الحذق فى تدبير الامور وهى تقليب الفكر حتى يهتدى الى المقصود...... واختلف مشائخنا فى التعبير عن ذلك فاختار كثير التعبير بكتاب الحيل واختار كثير كتاب المخارج واختاره فى الملتقط وقال ابو سليمان: كذبوا على محمد ليس له كتاب الحيل وانما هو الهرب.....(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

افتاء علی مذهب الغیر سره دې چه په وخت د ضرورت جائز ده پس په دا سې مقاماتو کښې دوه امره د تحقیق طلب دی اول تحقق ضرورت، دویم دا چه واقعی طور سره دا حکم په دې مذهب کښې مروی هم دی یا نه، د دې نه علاوه د دې حکم مذکور مذهب حنبلی کیدل د ارشاد الطالبین نه نشی ثابت کیدي. وهو الموفق

الجواب الثانی: بغیر د تحلیل نه څه لاره نشته دې ارشاد الطالبین معتبر کتاب نه دې د دې ډیر مسائل وغیره غلط دی دې وجه نه د دې حیله کومه چه تاسو لیکلې ده صحیح نه ده. وهو الموفق

(بقیه حاشیه) من الحرام والتخلص منه حسن قال الله تعالیٰ: وخذ بیدک ضغثا فاضرب به ولا تحنث وذکر فی الخبر ان رجلا اشتری صاعا من تمر بصاعین فقال ﷺ اربیت هلا بعت تمرک بالسلعة ثم ابتعت بسلعتک تمرا وهذا کله اذا لم یؤد الی الضرر باحد.

(الاشباه والنظائر ۳۹۷ الفن الخامس)

باب کنایات الطلاق

د کنایات مختلف الفاظ

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه مثلازید اوزینب پخپلو کښې ښځه خاوند دی ددواړو جهګړه اوشوه نوزیدزینب ته اووئیل چه دمور پلار کورته لاړه شه، ځماد کورنه ځه، خپل سامان هم دځان سره یوسه، زینب اووئیل چه زه دمور پلار کورته نه ځم ترڅه پورې چه تاځمافیصله نه وی کړې نو زیدورته اووئیل چه څه ماستافیصله کړې ده اوداالفاظ ئې پینځه شپږ ځل اووئیل چه څه مااوس ستافیصله کړې ده زینب دجهیزسامان اخستلوسره لاړه بلکه ویستلې شوه اوس زیدچه کوم الفاظ وئیلی دی په هغې سره کوم طلاق شوې دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: قاضی عبدالشکورنائب مفتی جمیعة العلماء کیملپوراټک

الجواب: چونکه داتمام الفاظ کنایات طلاق دی اوپه حالت غضب کښې دا الفاظ وئیلې شوی دی لهذادقاضی په نزدداښځه به مطلقه مبانه وی لیکن دمفتی په نزدبغیردنیت دطلاق حکم ورکول صحیح نه دی بیشکه کله چه خاوند اقراراوکړی چه مادطلاق په اراده سره داالفاظ وئیلی دی نوداښځه به مبانه وی.

فی الدرالمختار: فالکنایات لا تطلق بها قضاء الا بنية او دلالة الحال وهی حالة مذاكرة الطلاق او الغضب ،وقوله قضاء قيد به لانه لا يقع ديانة بدون النية ولو وجدت دلالة الحال فوقوعه بواحد من النية او دلالة الحال انما هو فی القضاء فقط﴿١﴾

﴿١﴾(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۵۰۱،۵۰۲ باب الکنایات)

اوصاحب بحرپه دې صفحه کښې صدرالقضاء نه روایت کړی دی چه خاوند ته به قسم ورکړې شی که چرته قسم ئی اوکړو نوفبهاګنی قاضی ته به مرافعه کولې شی(۱). وهوالموفق

لفظ حرام د کنایاتو نه دې

سوال: څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه لفظ ،،حرام،،په کوم طلاق کښې مستعمل دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: غلام سرور وزارت تجارت اسلام آباد

الجواب: لفظ حرام دکنایاتونه دې بغیردنیت نه دې سره طلاق نه کیږی(۲). وهوالموفق

﴿۱﴾ قال العلامة ابن نجيم: وفى المجتبىٰ عن صدر القضاة فى شرح الجامع الصغير اذا قال لم انو الطلاق فعليه اليمين ان ادعت الطلاق و ان لم تدع يحلف ايضا حقا لله تعالىٰ، قال ابونصر قلت لمحمد بن سلمة يحلفه الحاكم ام هى تحلفه قال يكتفى بتحليفها اياه فى منزله فاذا حلفته فحلف فهى امرأته و الا رافعته الى القاضى فان نكل عن اليمين عنده فرق بينهما .

(البحر الرائق ۳:۲۹۸ باب الكنايات)

﴿۲﴾ قال العلامة ابن عابدين: والحاصل ان المتأخرين خالفوا المتقدمين فى وقوع البائن بالحرام بلا نية حتى لا يصدق اذا قال لم انو لاجل العرف الحادث فى زمان المتأخرين فيتوقف الآن وقوع البائن به على وجود العرف كما فى زمانهم...... ثم ظهر لى بعد مدة ما عسى يصلح جوابا وهو ان لفظ حرام معناه عدم حل الوطء ودواعيه وذلك يكون بالايلاء مع بقاء العقد وهو غير متعارف ويكون بالطلاق الرافع للعقد وهو قسمان بائن ورجعى لكن الرجعى لا يحرم الوطء فتعين البائن...... والحاصل انه لما تعورف به الطلاق صار معناه تحريم الزوجة وتحريمها لا يكون الا بالبائن هذا غاية ما ظهر لى فى هذا المقام.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۵۰۳ قبيل مطلب لا اعتبار بالاعراب هنا باب الكنايات)

مبانه ښځې باندې دوباره نکاح د پاره د زور

الفاظ .ته ځمانه جدا ئی..وغیره مسائل

سوال:څه فرمائی علماءدین دې مسئلې باره کښې چه(۱)کله چه ښځې ته طلاق بائن ورکړې شی نو واپس په دې باندې زور کولې شی یا نه یعنې په زوردنکاح حکم څه دې؟(۲) دغصې په حالت کښې ښځې ته اووائی ته ځمانه داسې جدائې لکه څنګه چه داشې ځماپه لاس کښې دې هغه شې ئې دلاس نه لرې ګزارکړو منکوحې په جواب کښې اووئیل چه اوس ماته ځمادنفس اختیار ځما په خپل لاس کښې دې اوخاوندوائی بلکل ټهیک ده په دې صورت کښې به طلاق بائن واقع وی یارجعی؟(۳) دایلاء په عدت کښې دتنه دتنه کله چه خاوندرجوع کول اوغواړی نومنکوحه انکارکولو سره پخپله خپل ځان دخاوند نه محبوس کړی یعنی دقرب موقعه نه ورکوی ددې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: صاحبزاده عبدالمالک ساکنی بالامهمند ایجنسی یکم ربیع الثانی ۱۳۸۹ھ

الجواب: (۱) چونکه دا ښځه بالغه ده لهذا په دې باندې زورنشی جاری کیدلې البته اکراه (یعنی تخویف اوتحدید سره ایجاب یاقبول کول)په دې باندې صحیح دی.

فی الدرالمختار: وینکح مبانته بما دون الثلث فی العدة وبعدها بالا جماع (باب الرجعة)﴿۱﴾ وفی الهندیة ۱:۳۰۵ ولا یجوز نکاح احد علی بالغة صحیحة العقل﴿۲﴾.

(۲) داخبره چه،ته ځمانه خلاصه ئې،عرف کښې طلاق دپاره استعمالیږی لهذادا الفاظ دطلاق صریح دی.لمافی الدرالمختار:صریحه مالم یستعمل الافیه ولوبالفارسیه انتهی ماعلی هامش ردالمحتار ۲:۵۹۰ **﴿۳﴾** لیکن داتشبیه که چرته دطلاق وی نوداطلاق بائن دې.لمافی الهندیه۳۹۷:۱ **الاصل عندابی حنفیة انه**

﴿۱﴾ الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۵۸۲ مطلب فی العقد علی المبانة)

﴿۲﴾ (فتاویٰ عالمگیریة ۱:۲۸۷ الباب الرابع فی الاولیاء)

﴿۳﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۲٦۵ باب الصریح)

متی شبه الطلاق بشئ یقع بائنا صغیرا کان او کبیرا (۱) او که چرته مقصود صرف تمثیل او توضیح وی د خپل فعل او داراده نو طلاق رجعی به واقع وی. وهو الظاهر عندی (۳) چونکه په ظاهره دا ناشزه ده لهذا دې ته زبانی رجوع هم کافی ده. لما فی الدرالمختار: وکذا حبسها ونشوزها ففیؤه نحو قوله بلسانه فئت الیها او راجعتک والخ (۲). وهوالموفق

پښتو کښې لفظ (لو) سره د طلاق واقع کیدلو مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه د بعضې قومونو په اصطلاح کښې د طلاق د پاره نور الفاظ موضوعه لکه افاغنه بلوچستان کښې لفظ (لو) دې، دې سره طلاق واقع کیږی یا نه؟ که چرته د دې وئیلو والا نیت د طلاقو نه وی ایا دغه نیت به په دې کښې معتبر وی یا نه؟ بینوا توجروا
المستفتی: عبدالکریم حقانی بلوچستان...۱۲\ربیع الثانی ۱۴۰۲ه

الجواب: په دې صورت (زما دې لووی) (میرالوهو) سره طلاق نه واقع کیږی. ځکه چه دا لفظ مطلق یمین او تعلیقِ طلاق بالشرط کښې مشترک دې پس په دې کښې نیت ضروری دې. (۳) وعلی تقدیر ارادة الثانی ایضا لاوجه لوقوع الطلاق

---

(۱) (فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۳۷۱ الفصل الثالث فی تشبیه الطلاق ووصفه)

(۲) (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۵۹۹ باب الایلاء)

(۳) قال العلامة ابن عابدین: افتی بعض المتأخرین بان منها علی یمین لا افعل کذا ناویا الطلاق فتقع به واحدة بائنة لقولهم الکنایة ما احتمل الطلاق وغیره ورده عصریه السید محمد ابوالسعود فی حاشیة مسکین بانه لا یلزمه الاکفارة یمین لان ما ذکروه فی تعریف الکنایة لیس علی اطلاقه بل هو مقید بلفظ یصح خطابها به ویصلح لانشاء الطلاق الذی اضمره او للاخبار بانه اوقعه کانت حرام اذ یحتمل لانی طلقتک او حرام الصحبة وکذا بقیة الالفاظ ولیس لفظ الیمین کذلک اذ لا یصح بان یخاطبها بانت یمین فضلا عن ارادة انشاء الطلاق به او الاخبار بانه اوقعه حتی لو قال انت...... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

لعدم الاضافة الی المراة﴿۱﴾ وهوالموفق

لرې شه. اوځه. د مور پلار کورته لاړه شه. ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یوسړی د غصې او د ناراضګۍ په حالت کښې خپلې ښځې ته اووئیل چه، ته د خپل مورپلار کورته لاړه شه، ځما د کورنه اوځه. لرې شه، زه ستانه بغیر هم ګزاره کولې شم،، چه هرکله په دې وئیلوسره دخاوند اراده د طلاقو نه وه. آیا په دې الفاظوسره طلاق واقع کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: آفتاب احمد.....۱۹۷۳ء۱۰۱۲۱

الجواب: بغیر د نیت نه په دې الفاظو سره طلاق نه واقع کیږی. فی الدرالمختار مع ردالمختار ۲: ۶۳۶، فالکنایات لا تطلق بها قضاء الابنیة او دلالة الحال قولــه قضاء قید به لانه لایقع دیانة بدون النیةولو وجدت دلالة الحال﴿۲﴾ وهوالموفق

.. داسې ښځې لره نه ساتم. تا پرېږدم پرېږدم. د الفاظو حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین مسائل ذیل په باره کښې چه (۱)چه یوسړي خپلې

(بقیه حاشیه) یمین لانی طلقتک لا یصح فلیس کل ما احتمل الطلاق من کنایته بل بهذین القیدین ولا بد من ثالث هو کون اللفظ مسببا عن الطلاق وناشئا عنه کالحرمة فی انت حرام الخ. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۵۰۱ باب الکنایات)

﴿۱﴾ قال العلامة الشامی: (قوله لترکه الاضافة) ای المعنویة فانها الشرط والخطاب من الاضافة المعنویة وکذا الاشارة نحو هذه طالق.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۶۶ مطلب من الصریح الفاظ المصحفة)

﴿۲﴾ (الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۵۰۱، ۵۰۲ باب الکنایات)

....

منکوحې مدخول بها ته د غیظ وغضب په حالت کښې کنځلې کولو سره دا اووائی چه لاړه شه دخپل فلانکی پلار کورته او برقعه هم د صندوق نه راویستلو سره ورته غوځار کړی او دا هم اووائی چه زه داسې ښځه نه ساتم، خو دننه ئې نیت بالکل د طلاق نه وی بلکه په خوا خاطر کښې ئې هم نه وی صرف د دویرؤلو دپاره وو.(۲) الفاظ خو بالکل هم دغه وی لیکن دننه نیت هیڅ نه وی جاهل سړې دې.(۳) دننه نیت هم وی د طلاق ورکولو.(۴) یو سړې دخپلې ښځې نه ناراضه کیدلو سره دا اووائی چه تا زه پریږدم، پریږدم، ددې نه پس هغه ښځه هغه لره خوراک څکاک ورکولو سره راضی کړی؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالرحمٰن قطب امانکوټ نوشهره.... ۳۰\۹\۱۹۷۲

جواب:(۱، ۲) په دې سړی باندې ښځه مطلقه نه ده ځکه چه دا الفاظ د کنایاتو نه دی او کنایاتو سره دنیت نه بغیر طلاق نه واقع کیږی﴿۱﴾، (۳) طلاق بائن واقع شو بغیرد تجدید دنکاح نه چاره نشته دې﴿۲﴾،(۴) دا لفظ د اکثرو علماؤ په نزد صریح دې لهذا په یو او دوو کښې زبانی واپسی کافی ده﴿۳﴾. وهو الموفق

﴿۱﴾وفی الهندیة: الکنایات لا یقع بها الطلاق الا بالنیة او بدلالة حال کذا فی الجوهرة النیرة. (فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۳۷۴ الفصل الخامس فی الکنایات)

﴿۲﴾قال العلامة ابن نجیم: (قوله وینکح مبانته فی العدة وبعدها ای المبانة بما دون الثلاث لان المحلیة باقیة لان زوالها معلق بالطلقة الثالثة فینعدم قبلها.

(البحر الرائق ۴: ۵۶ فصل فیما تحل به المطلقة)

﴿۳﴾قال العلامة ابن نجیم المصری: (قوله سرحتک فارقتک) وجعلهما الشافعی من الصریح لورودهما فی القرآن للطلاق کثیرا قلنا المعتبر تعارفهما فی العرف العام فی الطلاق لاستعمالهما شرعا مرادا هو بهما کذا فی فتح القدیر وفی الکافی ولنا الصریح ما لایستعمل فی غیر النساء وهم یقولون سرحت ابلی وفارقت ......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

..اووه واړه لارې ستا د پاره خالی دی ته تللې شې.. الفاظو حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه پرون ځما او د ښځې

(بـقيـه حـاشيه) غريمى ومشائخ خوارزم من المتقدمين ومن المتأخرين كانوا يفتون بان لفظ التسريح بمنزلة الصريح يقع به طلاق رجعى بدون النية كذا فى المجتبىٰ وفى الخانية لو قال انـت الـسـراح فهـو كـقوله انت خلية اعزبى وفى القنية والاقرار بالفرقة ليس باقرار بالطلاق لاختلاف اسبابها.

(البحر الرائق ۳: ۳۰۱ باب الكنايات فى الطلاق)

دغسې په فتاوىٰ شامى کښې دى:

ثـم فـرق بيـنـه وبين سرحتك فان سرحتك كناية لكنه فى عرف الفرس غلب استعماله فى الـصـريـح فاذا قال رها كردم اى سرحتك يقع به الرجعى مع ان اصله كناية ايضا وما ذاك الا لانه غلب فى عرف الفرس استعماله فى الطلاق.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۵۰۲ قبيل مطلب لا اعتبار بالاعراب هنا)

ليکن ددې سوال پـه جـواب کښې حضرت مفتـی صـاحب دامـت برکـاتـهم اسلوب دبيـان څه داسې اختيـارکړې دې چه ``د اکثـرو علمـاؤ پـه نـزد صـريح دې،، پـه دې وجه ددې عبارت نه اودغسې دحضرت مفتـی صـاحب د نـورو فتـاوونـه معلـوميږی چه دا الفاظ کنائی دی زمونږ په عرف کښې، اودحضرت مفتی صاحب ذاتی نسخه دشامی په حاشيه باندې دوی پخپله څه داسې تفصيل ليکلې دې:

اعـلـم ان قـول الـسـليـمـانيـن "پـرے م خـوده" اى تـر كتهـا ومثـله كناية فى العربية كذا فى الـسـليـمـانية لانـه يستـعـمـل شـائعـا فى غير الطلاق ويراد به الطلاق عند القرائن الخارجية فالظاهر انه كناية فى السليمانية ايضا فاذا كرره فيقع به الواحدة لان البائن لا يلحق البائن ولو سـلـم انـه صـريـح فـالمتعارف به وقوع البائن لانهم يقصدون ذلك فافهم. (هذا من افادات شيخى دامت بركاتهم)

پس دبحرالرائق اوشـامی پـه عباراتو کـښې د غـورکولـونـه معلـوميږی چـه ددې پـه صريح اوکنـائی کيدلوکښې اختلاف راروان دې اودوی دا پـه عـرف بانـدې مبنی کړې دې.ليکن زمونږ دعلاقوپه عرف کښې دحضرت مفتـی صاحب مذکوره رائې (کنائی کيدل) راجح معلوميږی.(ازمرتب)

په مینځ کښې په یوه خبره باندې جهګړه اوشوه ما خبره برداشت نه کړئ شوه او ځما د خولې نه دا الفاظ اووتل تاته اووه واړه لارې خالی دی ته تللې شې،، ستادپاره اووه واړه لارې خالی دی ته تللې شې ازروئے شرع ددې الفاظو څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: واجد ګل......۱۹۸۲ء۱۷۱۰۳

الجواب: بلاارادہ طلاق دا الفاظ د نکاح دپاره څه نقصانی نه دی، البته دنکاح تجدید کول افضل دی، کما فی الهندیه ۱: ٤٠١ رجل قال لامراته اربعة طرق علیک مفتوحة لایقع بهذا شیئ وان نوی الااذا قال خذی ای طریق شئت وقال نویت الطلاق ولو قال ما نویت صدق ولو قال لها اذهبی ای طریق شئت لایقع بدون النیة(۱) وهوالموفق

د وهلو نه پس اووائي ما تاته رخصت درکړو، څه وغیره الفاظو حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه زید خپلې ښځې ته په حالت دغصه کښې وهلوسره اووائی چه څه تاته ما رخصت درکړو څه، ښځه روانیدلوسره دکورنه اووتله په لاره کښې رشته دارې ښځې واپس کولوسره د زید کور ته راوستله چه کله رشته داره واپس لاړه نوزید دوباره هغه ښځې ته اووئیل چه دا کپړې بدلولوسره دخپل پلارد کورکپړې واچوه اوزه لاړه شه تاته رخصت دې، فی الحال ښځه دهغه کورنه راؤتله اودخپل پلار کوته اورسیدله، معلومات کولونه پس ګواهانو هم ګواهي ورکړه چه زید ښځې ته رخصت ورکړې دې اوس ددې الفاظو څه حکم دې طلاق واقع شویا نه؟ بینوا توجروا

المستفتی فقیر بخت جمس مردان

الجواب: داالفاظ کنائی دی بلانیت دې سره طلاق نه واقع کیږی کما فی ردالمحتار

﴿۱﴾ (فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۳۷٦ الفصل الخامس فی الکنایات)

۲:۶۳۶ قوله قضاء قید به لانه لایقع دیانة بدون النیة ولو وجدت دلالة الحال﴿۱﴾
پس صورت مسئوله کښې دي د زوج نه دنیت متعلق تحقیقات اوکړی.وهو الموفق

داسې ښځې ضرورت نشته ځما سلام دې، جهیز یوسئ جینئ خلاصه کړئ وغیره الفاظو حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه شپاړس میاشتې مخکښې ما خپلې ښځې لره دکورنه په ویستلو سره د سخرګنئ کورته استولې وه ځکه چه هغې هروخت ځما مورپلار او خوریانو سره جهګړې کولې، هفته پس مورپلار ماته د ښځې راوستلو اووئیل ما اووئیل چه ماته د داسې ښځې هیڅ ضرورت نشته دې هغه ماته نه ده پکار ځما داسې ښځې ته سلام دې، والدین خاموشه شو. دویمه یا دریمه ورځ باندې ما تره د سخر کورته واستولواوهم دا الفاظ مې بیا سردوباره کړه او ورسره مې دا هم اووئیل چه هغوئ ته اووایه چه خپل جهیز یوسئ او جینئ لره خلاصه کړئ دهغوی جینئ نه راولم. سخرګنئ دا خبره اونه منله. دا سلسله هم داسې جاری وه، یوکال پس والدینو زه مجبورکړم او ځما نه خفه شو او وې وئیل چه ته به ښځه خامخا راولې، بیا ما سوچ اوکړو یوکاله پورې چه ما کوم انکارکولودهغې اثر ځما په نکاح باندې پریوتلې دې یا نه، بهشتی زیور کښې مې اوکتل نوځما دا الفاظ هوبهو کنایه طلاق سره ملاویدل اوس دې الفاظو وئیلو وخت کښې ځما نیت باندې دارومداروو، ماکافی سوچ اوکړو خو یو کال تیرشوې وواو نیت لره مې برقرار اونه اساتلې شو، ما والدینو ته اووئیل چه ځما مخکښینئ نکاح ماته شوې ده په دې باندې والدین ډیر پریشانه شواو ووې وئیل چه ستا دماغ خراب دې دوباره نکاح زمونږ دپاره دشرم خبره ده، تاسو صاحبان تسلی بخش جواب راکړئ؟ بینوا توجروا

المستفتی: طارق علی کیمل پور...۱۹۷۹ء۱۹/۱۱/۱

الجواب: دا الفاظ کنایات دی بغیر د نیت نه په دې سره طلاق نه واقع کیږی﴿۲﴾

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدر المختار ۲:۵۰۲ باب الکنایات)
﴿۲﴾ قال العلامة ابن عابدین: (قوله قضاء) قید به لانه لا یقع دیانة بدون النیة ولو وجدت دلالة الحال. (ردالمحتار هامش الدر المختار ۲:۵۰۲ باب الکنایات)

او روستو دا کلام چه خپل جهيز يو سه او جينئ لره خلاصه کړئ، قرينه ده د طلاق د عدم ارادې، لهذا طلاق واقع نه دې او که چرته احتياطاً تجديد نکاح اوکړې نو غوره ده او د عقد نکاح دپاره دا کافی دی چه زوجين د اقاربو په مخکښې ايجاب او قبول اوکړی(۱)فقط وهو الموفق .

فارغه کړې مې ده، آزاده ده، حرامه ده.. الفاظو حکم

سوال: څه فرمائی علماء دين دې مسئلې باره کښې چه يو سړی خپلې ښځې ته د غصې په دوران کښې اووئيل ما هغې لره(ښځې لره) فارغه کړې ده چرته چه غواړی دا آزاده ده، مزيد داچه ددې نه پس هم په مختلفو موقعو باندې مذکور خپلې ښځې لره په خپل ځان باندې د حرام الفاظ دهراؤ کړی دی ددې ټولو خبروباوجود په يو کورکښې او سيږی ددې شرعی حکم څه دې؟ بينوا توجروا

المستفتی: عبدالعزيزسيرهری پور... ۲۳\۷\۱۹۸۲ء

الجواب: صورت مسئوله کښې تجديدد نکاح کافی دی، ځکه چه اولاً، آزاد دې زمونږه د علاقې په محاوره کښې د کناياتونه دی او که چرته صريح کيدل او منل شی نو دا په بائن کښې استعماليږی. وهکذا لفظ الحرام(۲)

(۱) وفی الهندية: واما رکنه فالايجاب والقبول والايجاب ما يتلفظ به اولا من ای جانب کان والقبول جوابه هکذا فی العناية. (فتاویٰ عالمگيرية ۱ :۲۶۷ کتاب النکاح الباب الاول)

(۲) قال العلامة ابن عابدين: وقد صرح البزازی اولا بان حلال الله علی حرام بالعربية اوالفارسية لا يحتاج الی نية حيث قال ولو قال حلال ايزد بروی او حلال الله عليه حرام لا حاجة الی النية وهو الصحيح المفتی به للعرف وانه يقع به البائن لانه المتعارف ثم فرق بينه وبين سرحتک فان سرحتک کناية لکنه فی عرف الفرس غلب استعماله فی الصريح فاذا قال رها کردم ای سرحتک يقع به الرجعی مع ان اصله کناية ايضا وما ذاک الا لانه غلب فی عرف الفرس استعماله فی الطلاق وقد مر ان الصريح مالم يستعمل الا فی الطلاق من ای لغة کانت لکن لما غلب استعمال حلال الله فی البائن...... (بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

والاصل ان البائن لا یلحق البائن﴿۱﴾ وهوالموفق

اوزه ګنې زه به طلاق درکړم.. ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه څما ښځې ټول عمر څما خدمت کړې دې مګر په څو کرته ماهغې ته وئیلی دی،، اوزه ګنې زه به طلاق درکړم،، دې الفاظو وئیلوسره خوڅما ښځه د زوجیت نه وتلې نه ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالحصیر خان پشاور... ۲۹\۷\۱۹۸۴ء

الجواب: ،، اوزه،، الفاظِ کنایات دی په دې سره دنورو کنایاتو په شان بغیر د نیت نه طلاق نه واقع کیږی، کما فی ردالمحتار۲: ٦٣٦﴿۲﴾ او چونکه تاسو دا الفاظ د طلاق په نیت سره نه دی وئیلی بقرینة مـــا بعـــده،ګنې طلاق به درکړم،، لهذا تاسو باندې ښځه مطلقه شوې نه ده. وهوالموفق

.. اوزه..(نکل جا) لفظ کنائی دې او روستو د طلاق د خبرِ کاذبه حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یو سړې ښځې سره

(بقیه حاشیه) عند العرب والفرس وقع به البائن ولولا ذلک لوقع به الرجعی...... والحاصل انه لما تعورف به الطلاق صار معناه تحریم الزوجة وتحریمها لا یکون الا بالبائن هذا غایة ما ظهر لی فی هذا المقام. (ردالمحتار هامش الدر المختار ۲: ۵۰۳،۵۰۳ باب الکنایات)

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: فالمعتبر فیه اللفظ لا المعنی علی المشهور لا یلحق البائن البائن. (الدر المختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۵۱۰ باب الکنایات)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصکفی: فالکنایات لا تطلق بها قضاء الا بنیة او دلالة الحال. قال ابن عابدین: (قوله قضاء) قید به لانه لا یقع دیانة بدون النیة ولو وجدت دلالة الحال.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۵۰۲ باب الکنایات)

جهګړه کوله د جهګړې په وخت کښې ئې اووئیل،، اوزه،، یعنې نکل جا او هغه هم په هغه وخت د کورنه اووتله هغه وخت د هغه سړی نیت د طلاق نه ووهغه ښځه درې ورځې د والدینو په کور کښې اوسیدلوسره واپس راغله نو خاوند ورته اووئیل بیا څله راغلې ما خو ته په یودوه درې سره طلاقه کړې وې؟ اوحال دادې چه د ښځې د وتلو په وخت په زړه کښې د طلاق نیت نه وو شرعی حکم څه دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالغفار کبل.. یکم اپریل ۱۹۸۴ء

الجواب: لفظ،، اوزه،،(نکل جا) د کنایاتو نه دی او په کنایاتو کښې بغیرد طلاق د نیت نه طلاق نه واقع کیږی(شامی ۲: ۲۳۲)﴿۱﴾ نیز اخبارکاذبه سره د دیانت په باب کښې طلاق واقع کیږی نه(ردالمحتار)﴿۲﴾ والهندیه﴿۳﴾ وهوالموفق

،،ما ته پریخودلې ئې،، کښې احتمال د صریح او کنایه دې

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یوسړی د غصې په

﴿۱﴾ قال العلامة الحصكفی: فالكنايات لا تطلق بها قضاء الا بنية او دلالة الحال ، قال ابن عابدين: (قوله قضاء) قيد به لانه لا يقع ديانة بدون النية ولو وجدت دلالة الحال.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۲ ۵۰ باب الكنايات)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصكفی: قال انت طالق او انت حر وعنى الاخبار كذبا وقع قضاء الا اذا اشهد على ذلک ، قال ابن عابدين: ای على انه يخبر كذبا.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۴۹۹ فروع قبيل باب الكنايات)

﴿۳﴾ وفی الهندية: روی ابن سماعة عن محمد رحمه الله تعالىٰ فيمن قال لامرأته كونی طالقا او اطلقی قال اراه واقعا ولو قال لها انت طالق طالق او انت طالق انت طالق او قال قد طلقتک قد طلقتک او قال انت طالق وقد طلقتک تقع ثنتان اذا كانت المرأة مدخولا بها لو قال عنيت بالثانی الاخبار عن الاول لم يصدق فی القضاء ويصدق فيما بينه وبين الله تعالىٰ. (فتاویٰ عالمگيرية ۱ :۳۵۵ مطلب اذا كرر الطلاق ونوى الاخبار)

حالت کښې خپلې ښځې ته اووئيل چه ما ته پريخودلې ئې، دا الفاظ ئې درې ځل اووئيل بيا دهغه نه پوښتنه اوکړې شوه چه تاسو دويم او دريم ځل ولې اووئيل؟ نوهغه جواب ورکړو چه ښځه په دريو ځلو سره پريخودلې کيږی ددې وجه نه ما درې ځلې اووئيل په دې صورت کښې د طلاق څه حکم دی؟ بينوا توجروا

المستفتی: عبدالقيوم ماهړهاډی آئی جان...۱۱۸ رمضان ۱۴۰۲هـ

الجواب: بظاهر دا سړې تجديدِ نکاح کولې شی تحليل ته محتاج نه دی. لان هذا اللفظ يستعمل فی الطلاق وغيره فيکون من الکنايات، ولــو ســلم غلبــة استعماله فی الطلاق فکان صريحا لکنه مثل الحرام لايستعمل الاقطع النکاح فيقع به البائن﴿۱﴾ والبائن لايلحق البائن﴿۲﴾ واعتقاد تاثيرالتثليــث لايــستلزم ارادة الطلقات الثلثة﴿۳﴾ فافهم. وهوالموفق

﴿۱﴾قال العلامة ابن عابدين: ثم ظهر لی بعد مدة ماعسیٰ يصلح جوابا وهو ان لفظ حرام معناه عدم حل الوطء ودواعيه وذلک يکون بالايلاء مع بقاء العقد وهو غير متعارف ويکون بالطلاق الرافع للعقد وهو قسمان بائن ورجعی لکن الرجعی لا يحرم الوطء فتعين البائن وکونه التحق بالصريح للعرف لاينافی وقوع البائن به فان الصريح قد يقع به البائن کتطليقة شديدة ونحوه کما ان بعض الکنايات قد يقع به الرجعی مثل اعتدی واستبرئ رحمک وانت واحدة والحاصل انه لما تعورف به الطلاق صار معناه تحريم الزوجة وتحريمها لا يکون الا بالبائن هذا غاية ما ظهر لی فی هذا المقام وعليه فلا حاجة الی ما اجاب به فی البزازية من ان المتعارف به ايقاع البائن لما علمت مما يرد عليه.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۵۰۴ قبيل مطلب لا اعتبار بالاعراب هنا)

﴿۲﴾ وفی الهندية: ولا يلحق البائن البائن بان قال لها انت بائن ثم قال لها انت بائن لا يقع الا طلقة واحدة بائنة. (فتاویٰ عالمگيرية ۱: ۳۷۷ الباب الخامس فی الکنايات)

﴿۳﴾ وفی الهندية: الطلاق الصريح هو کانت طالق ومطلقة وطلقتک وتقع واحدة رجعية وان نوی الاکثر او الابانة او لم ينو شيئا کذا فی الکنز.

(فتاویٰ عالمگيرية ۱: ۳۵۴ الباب الثانی فی ايقاع الطلاق الفصل الاول)

په ما خور مورئې په ما طلاقه ئې او ورزه.. حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یو سړي خپلې ښځې ته اووائی،، ته په ما خور مور ئې ته ماطلاقه ئې او ورزه،، ددې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: بوساطت مولانا عبدالحلیم دیروی مدرس حقانیه۱۸\۵\۱۱\۱۴۰۰ھ

الجواب: ښځې ته خور، مور او تروربلا تشبیه وئیل مکروه دی مګر دموجب طلاقِ نه دی، لما فی شرح التنویر: والاینوشیئا او خذف الکاف لغا، هامش ردالمحتار ۲: ۷۹٤﴿۱﴾ او،، ته په ما طلاقه ئې،، موجب د طلاقِ رجعی دې﴿۲﴾ او،، ورزه،، د کنایاتو نه دې چه دهغې دارمدار په نیت باندې دې، کما فی ردالمحتار۲: ٦۳٦ قوله قضاء قید به لانه لایقع دیانة بدون النیة ولو وجدت دلالة الحال﴿۳﴾ پس بهر حال دا ښځه مغلظه نه ده، رجوع یا تجدید سره که چرته نیت د طلاق وی نو څه لاره راوتلې شی. وهوالموفق

ما پریخودلې.پریخودلې. پریخودلې.ئې وغیره الفاظو حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی په غصه کښې راتللوسره خپلې ښځې ته ئې په یو ساکښې پریمیښې پریمیښې پریمیښې څو ځلې اووئیل بیا د کورنه په وتلو سره هم په هغه حالت کښې اووئیل چه پریښودلو سره راغلې یم دکاندار د هغه نه پوښتنه اوکړه چه څه پریښودلو سره راغلې ئې، هغه اووئیل چه ښځې ته مې طلاق ورکړو او کاغذ باندې مې هم ورته لیکلی دی د تحقیق نه پس معلومه شوه چه کاغذ ئې نه وو

﴿۱﴾(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۲۲٦ قبیل باب الکفارة باب الظهار)

﴿۲﴾قال العلامة المرغینانی: الصریح هو کانت طالق ومطلقة وطلقتک فهذا یقع به الطلاق الرجعی ولا یقع به الا واحدة وان نوی الاکثر. (هدایة ۲: ۳٦۰ باب ایقاع الطلاق)

﴿۳﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۵۰۲ باب الکنایات)

ورکړې او په یو تقریب کښې ئې درې ځلورو سړو وړاندې هم اووئیل چه پریښودلو سره راغلې یم طلاق ورکولو سره راغلې یم دې سره طلاق واقع شو یا نه؟ بینوا توجروا

المستفتی: حافظ حبیب الهی جهلم....۱۹۷۹ء۱۷۱۲۵

الجواب: ښکاره دې وی چه لفظ پریښودل د بعضې علماؤ په نزد طلاق صریح دې او په ظاهره دا د کنایاتو نه دې، دا لفظ په طلاق او غیر طلاق دواړو کښې استعمالیږی، کما لایخفی علی من راجع الی المحاورات﴿۱﴾ او بهرحال په دې سره طلاق بائن واقع کیږی، اما علی الثانی فظاهرو اما علی الاول فلانه

﴿۱﴾ په فتاوٰی عالمګیری کښې دی:

والاصل الذی علیه الفتوىٰ فی زماننا هذا فی الطلاق بالفارسية انه اذا كان فيها لفظ لا يستعمل الا فی الطلاق فذلك اللفظ صريح يقع به الطلاق من غير نية اذا اضيف الى المرأة وماكان بالفارسية من الالفاظ ما يستعمل فی الطلاق وفی غيره فهو من كنايات الفارسية فيكون حكمه حكم كنايات العربية فی جميع الاحكام كذا فی البدائع. (فتاوىٰ عالمگيرية ۱: ۳۷۹ الفصل السابع فی الطلاق بالالفاظ الفارسية)

اوددې نه پس ئې ددې دوه مثالونه ذکر کړی دی:

اذا قال الرجل لامرأته بهشتم ترا اززنی (تركتك من الزوجية) فاعلم بان هذه اللفظة استعملها اهل خراسان واهل عراق فی الطلاق وانها صريحة عند ابی يوسف رحمه الله تعالىٰ حتى كان الواقع به رجعيا ويقع بدون النية...... واذا قال بهشتم ترا ولم يقل اززنی (تركتك ولم يقل من الزوجية) فان كان فی حالة غضب ومذاكرة الطلاق فواحدة يملك الرجعة وان نوى بائنا او ثلاثا فهو كما نوى (محوله بالا) وقال العلامة ابن عابدين: فان سرحتك كناية لكنه فی عرف الفرس غلب استعماله فی الصريح فاذا قال رها كردم ای سرحتك يقع به الرجعی مع ان اصله كناية ايضا وما ذاك الا لانه غلب فی عرف الفرس استعماله فی الطلاق.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۵۰۳ باب الكنايات)

وقد رأيت على نسخة الشامية لشيخی بقلم ......(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

تعورف به البائن مثل لفظ الحرام فليراجع الى كنايات ردالمحتار﴿۱﴾ نیز بنکاره دې وی چه تکرار سره کله مقصود تاکید او اصرار وی اوکله تاسیس او تعود وی اوکله نیت نامعلوم وی﴿۲﴾ پس اول او ثالث کښې صرف یوطلاق واقع کیږی او ثانی کښې کله متعدد واقع کیږی ای اذا کان صریحاً او کله یو

(بقیه حاشیه)سیدی وشیخی ومولائی المحدث الکبیر والفقیه النبیل المفتی الاعظم مولانا مفتی محمد فرید دامت برکاتهم العالیة حیث قال: اعلم ان قول السلیمانیین "پرے مے خوده" ای ترکتها (چهوڑدیا) ومثله کنایة فی العربیة کذا فی السلیمانیة لانه یستعمل شائعا فی غیر الطالق ویراد به الطلاق عند القرائن الخارجیة فالظاهر انه کنایة فی السلیمانة ایضا فاذا کرره فیقع به الواحدة لان البائن لا یلحق البائن ولو سلم انه صریح فالمتعارف به وقوع البائن لانهم یقصدون ذلک فافهم.

(هذا من افادات شیخنا المعظم مدظله العالی) ......(ازمرتب)

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدین: (قوله علی الحرام فیقع بلا نیة للعرف) ای فیکون صریحا لاکنایة بدلیل عدم اشتراط النیة وان کان الواقع فی لفظ الحرام البائن لان الصریح قد یقع به البائن کما مر لکن فی وقوع البائن به بحث سنذکره فی باب الکنایات...... کما افتی المتأخرون فی انت علی حرام بانه طلاق بائن للعرف بلا نیة مع ان المنصوص علیه عند المتقدمین توقفه علی النیة الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۶۹ مطلب قولهم علی الطلاق علی الحرام)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصکفی: کرر لفظ الطلاق وقع الکل وان نوی التاکید دین، قال ابن عابدین: ای ووقع الکل قضاء وکذا اذا طلق اشباه ای بان لم ینو استینافا ولا تاکیدا لان الاصل عدم التاکید.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۴۹۹ فروع قبیل باب الکنایات)

واقع کیږی، ای اذا کان بائناً لان البائن لایلحق البائن کما صرحوابه(۱) پس ددې قواعدو په بنا باندې دې سړی باندې تجدید دنکاح ضروری دې د تحلیل ضرورت نشته دې. هذا ما عندی ولعل عندی غیراحسن منه، وهوالموفق

«ځما د کټ نه لرې شه په خپل کټ کښې اوده شه» وغیره الفاظو حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی دغصې په حالت کښې ښځې ته اووئیل چه ځما د کټ نه لرې شه خپل کټ کښې اوده شه،، یائې صرف دااووئیل چه ځما نه لری شه او جدا شه، یا د غصې په حالت کښې ئې اووئیل چه الله تعالی دې مالره ستاسو نه خلاصې راکړی، دا ټول الفاظ دڅه ناراضګئ په وجه باندې خاوند خپلې ښځې ته اووائی او یقینی طور باندې د طلاق نیت بالکل نه وو او نه مذاکره د طلاق موجوده وه، په دې الفاظو کښې د طلاق څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: حافظ هیبت خان حقانی...۱۹۷۵ء\۱\۲۳\۴

الجواب: صورت مسئوله کښې د عدم نیت د وجه نه هیڅ قسمه طلاق نه دې واقع شوې، کما فی الدرالمختار: لاتطلق بها قضاء الا بنیة او دلالة الحـــال، وفی ردالمحتار ۲: ٦٣٦ قوله قضاء: قید به لانه لایقع دیانة بدون النیة ولو وجـــدت دلالة الحال(۲) وهوالموفق

«ما ته پرینبودلې نې...... طلاق نامه یوسه» وغیره حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه یو سړی خپلې ناراضه شوې ښځې ته پیغام واستولو چه ما ته پرینبودلې ئې خپل پلار راوستې وې دپاره ددې چه ستا دپاره طلاق نامه یوسی. دا الفاظ ئې په خوکرته اووئیل څه موده پس صلح اوشوه او خپله ښځه ئې کور ته راوستله او په خوشحالئ

(۱) (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۵۱۰ باب الکنایات)

(۲) (الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۵۰۲ باب الکنایات)

سره اوسیدل، ایا په دې الفاظو سره د دواړو په مینځ کښې طلاق نه دې واقع شوې؟ بینوا توجروا

المستفتی: قاری ضیاء الرحمٰن برهنه مانسهره....۱۸رمضان ۱۴۰۳ھ

الجواب: چونکه دا الفاظ غالباً د طلاق دپاره استعمالیږی لهذا دا سړې دې زبانی مراجعت باندې اکتفانه کوی، تجدید دنکاح دې اوکړی، ونظیره لفظ الحرام والتفصیل فی ردالمحتار ۳: ۳۰۰ باب الکنایات﴿۱﴾ وهوالموفق

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدین: وقد مر ان الصریح ما لم یستعمل الا فی الطلاق من ای لغة کانت لکن لما غلب استعمال حلال الله فی البائن عند العرب والفرس وقع به البائن ولولا ذلک لوقع به الرجعی، والحاصل ان المتأخرین خالفوا المتقدمین فی وقوع البائن بالحرام بلا نیة حتی لا یصدق اذا قال لم انو لاجل العرف الحادث فی زمان المتأخرین فیتوقف الآن وقوع البائن به علی وجود العرف کما فی زمانهم واما اذا تعورف استعماله فی مجرد الطلاق لا بقید کونه بائنا یتعین وقوع الرجعی به کما فی فارسیة سرحتک ومثله من وقوع الرجعی بقوله سن بوش او بوش اول فی لغة الترک مع ان معناه العربی انت خلیة وهو کنایة لکنه غلب فی لغة الترک استعماله فی الطلاق...... ثم ظهر لی بعد مدة ما عسی یصلح جوابا وهو ان لفظ حرام معناه عدم حل الوطء ودواعیه وذلک یکون بالایلاء مع بقاء العقد وهو غیر متعارف ویکون بالطلاق الرافع للعقد وهو قسمان بائن ورجعی لکن الرجعی لا یحرم الوطء فتعین البائن وکونه التحق بالصریح للعرف لا ینافی وقوع البائن به فان الصریح قد یقع به البائن کتطلیقة شدیدة ونحوه کما ان بعض الکنایات قد یقع به الرجعی مثل اعتدی واستبرئ رحمک وانت واحدة والحاصل انه لما تعورف به الطلاق صار معناه تحریم الزوجة وتحریمها لا یکون الا بالبائن.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۵۰۴ قبیل مطلب لااعتبار بالاعراب هنا)

.. ما خپلې ښځې لره پرېښودلې ده.. ددې درې خطونه مختلفو خلقو ته د لیکلو مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه بنده د کورنۍ چارو په وجه ښځې ته د طلاق په ارادې سره یو خط یونین کونسل ته لیکلې وو چه ما خپله ښځه پرېښودلې ده ددې نه پس دویم خط ئې خپل ورور او دریم خط ئې خپل پلار ته لیکلې ووچه ما خپله ښځه پرېښودلې ده هغه د کور نه اوباسئ، پلار صاحب ته چه کله خط ملاؤ شو نو فوراً ماته راغلو او وې وئیل چه تاسو داسې مه کوئ او طلاق نامه مه لیکئ، بالآخر د پلار صاحب په وینا سره ما دوباره رجوع اوکړه چه کوم خط ما یونین کونسل ته لیکلې وو په هغې کښې مې د طلاق شرطونه نه وولیکلی، بعضې علماؤ نه مې چه دلته ددې مسئلې پوښتنه اوکړه نووائی چه تاسو درې خطونه چه یونین کونسل پلار او ورور ته لیکلی دی نو دا درې د طلاق شرطونه جوړیږی تاسو صاحبان جواب راکړئ چه په دې مسئله کښې درې طلاقه دی یا زه رجوع وغیره کولې شم؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمد عبدالله میان والی....۱۹۲۹ء۱ ۱۲۱۴

الجواب: که چرته تاسو په خطونو کښې دا جمله لیکلی وی چه ما ښځه پرېښودلې ده نو تاسو هغه ښځې ته دوباره رجوع کولې شئ (۱) اگرچه داسې

(۱) قال العلامة ابن عابدین: فان سرحتک کنایة لکنه فی عرف الفرس غلب استعماله فی الصریح فاذا قال رهاکردم ای سرحتک یقع به الرجعی مع ان اصله کنایة ایضا.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۵۰۳ باب الکنایات)

وفی الهندیة: والاصل الذی علیه الفتویٰ فی زماننا هذا فی الطلاق بالفارسیة انه اذا کان فیها لفظ لا یستعمل الا فی الطلاق فذلک اللفظ صریح یقع به الطلاق من غیر نیة اذا اضیف الی المرأة.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۳۷۹ الفصل السابع فی الالفاظ الفارسیة)

خط تاسو درې یا د دریو نه زیاتو اشخاصو ته لیکلې وی﴿۱﴾ او که چرته تاسو دا جمله لیکلی وی چه ما درې طلاقه ورکړی دی یا په دریو شرطو سره طلاق دې نو تاسو د تحلیل نه بغیر هغې لره ښځه نه شئ جوړولې﴿۲﴾ ستاسو د لیکلې شوی خط نه دا معلومیږی چه تاسو عدد نه دې لیکلې لهذا تاسو رجوع کولې شئ، وهو الموفق

ښځه ئې نه جوړوم. ته ماته نه ئې پکار. ښځه څما نه آزاده ده.. الفاظو حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه د زید ښځه هنده د دریو کالو راسې جدا ده د څه د وجه نه هغه بوتلل نه غواړی او په دومره مده کښې ئې د خرچې دپاره یو کاثیره هم نه ده ورکړې او د جماعت کثیر په وړاندې ئې داسې قسم الفاظ وئیلی دی: یوځل ئې اووئیل چه که چرته راغلې نو ناسته به ئې مګر ښځه به دې نه جوړوم که چرته رانه غله نو ماته نه ده پکار دویم ځل ئې اووئیل چه څما ښځه څما نه آزاده ده او زه د هغې نه آزاد یم په دې الفاظو سره په هنده باندې طلاق واقع شوې دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: نامعلوم.....................

الجواب: ښکاره دې وی چه زه به ئې ښځه نه جوړوم وعید دې (زورنه ده) انشاء د طلاق نه دې او ته ماته نه ئې پکار دا هم د طلاق الفاظ نه دی، هندیه ۱: ۴۰۰

﴿۱﴾ وفی الهندیة: فی المنتقی لو کتب کتابا فی قرطاس وکان فیه اذا اتاک کتابی هذا فأنت طالق ثم نسخه فی کتاب آخر او امر غیره ان یکتب نسخة ولم یملل هو فاتاها الکتابان طلقت تطلیقتین فی القضاء اذا اقر انهما کتاباه اوقامت به بینة واما فیما بینه وبین الله تعالیٰ فیقع علیها تطلیقة واحدة...... لانهما نسخه واحدة.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۳۷۹ الفصل السادس فی الطلاق بالکتابة)

﴿۲﴾ وفی الهندیة: وان کان الطلاق ثلاثا فی الحرة لم تحل حتی تنکح زوجا غیره نکاحا صحیحا ویدخل بها ثم یطلقها او یموت عنها کذا فی الهدایة.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۴۷۳ فصل فیما تحل به المطلقة وما یتصل به)

ولوقال لاحاجة لی فیک ینوی الطلاق فلیس بطلاق(۱) او دا الفاظ چه مانه آزاده ئې اګر چه بظاهر صریح دی لان الصریح مالم یستعمل الا فیه ای غالبا ولو بالفارسیة کما فی ردالمحتار ۲: ۵۹۰(۲) لیکن دا الفاظ چه زه دهغې نه آزاد یم تقاضا کوی چه د آزادئ نه یو داسې تعلق مراد دې چه د زوجینو په مینځ کښې مشترک وی مثلا حقوق نکاح، پس دا لفظ به هم په هغه تقدیرباندې د کنایاتو نه وی چه په هغې کښې بغیر د نیت نه طلاق نه واقع کیږی. کما صرح به فی ردالمحتار ۲: ٦۳٦(۳) وهوالموفق

د خاوند ښځې لره د کور نه د ویستلو او د مختلفو الفاظو وئیلو حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین د مسائلو ذیل په باره کښې چه (۱) یو سړی خپلې ښځې لره د لاس نه نیولو سره د کورنه اوویستله ښځه وائی چه ماته ئې طلاق راکړې دې سړې وائی چه نه ما طلاق ورکړې دې اونه مې په زړه کښې د هغې نیت کړې دې بلکه محض زورنه مقصود وه. (۲) سړې وائی چه نه ما د کور نه ویستلې ده نه مې د طلاق لفظ وئیلې دې بلکه صرف دامې وئیلی دی چه د ښځې په شان ګزاره کوه (۳) په ژبې سره ئې صرف دا وئیلی وی چه اوزه. (۴) ښځه وائی چه زه په ګواهانو سره ثابت کولې شم چه زه ئې د کور نه ویستلې یم لیکن سړې انکار کوی. (۵) ښځه وائی چه زه په ګواهانو سره ثابت کولې

﴿۱﴾(فتاویٰ عالمگیریة ۱ :۳۷۵ الفصل الخامس فی الکنایات)

﴿۲﴾ (الدر المختار مع ردالمحتار ۲:۳٦۵ باب الصریح)

﴿۳﴾ قال العلامة الحصکفی: انت حرة اختاری امرک بیدک سرحتک فارقتک لا یحتمل السب والرد ففی حالة الرضا ای غیر الغضب والمذاکرة تتوقف الاقسام الثلاثة تاثیرا علی نیة للاحتمال، قال العلامة ابن عابدین: لما ذکرنا من ان کل واحد من الالفاظ یحتمل الطلاق وغیره والحال لا تدل علی احدهما فیسئل عن نیته ویصدق فی ذلک قضاء بدائع.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۵۰۳ مطلب لا اعتبار بالاعراب هنا)

شم چه د کور نه ویستلې هم یم او ورسره ئې دا هم وئیلی دی چه زه تا نه غوارم لیکن سړې انکار کوی مندرجه بالا صورتونو کښې کوم یو طلاق واقع شوې دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمد ظاهر بنوں

جواب: (۱) د ښځې د کور نه ویستل طلاق نه دې لعدم الرکن (ماخوذ از شامی) ﴿۱﴾ (۲) ،، د ښځو په شان ګزاره کوه ،، نه صریح دې او نه کنایه بلکه نصیحت دې (ماخوذ از شامی) ﴿۲﴾ (۳) ،، اوزه ،، کنایه دې په دې سره د نیت نه بغیر طلاق نه واقع کیږی (شامی) ﴿۳﴾ (۴) نه ویستل طلاق دې او نه ،، اوزه ،، بغیر د نیت نه طلاق دې (شامی) ﴿۴﴾ (۵) زه تا نه غوارم ،، نه صریح دې او نه کنایه (هندیه ۱: ٤۰۰) ﴿۵﴾ وهو الموفق

،، ځما نه ښځه پاتې شوې ده پاتې شوې ده،، ددې شرعی حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چه ځما ښځه ځما د تره لور

﴿۱، ۲﴾ قال العلامة ابن عابدین: (قوله ورکنه لفظ مخصوص) هو ما جعل دلالة علی معنی الطلاق من صریح او کنایة فخرج الفسوخ علی مامر واراد اللفظ ولو حکما لیدخل الکتابة المستبینة الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۵۳ کتاب الطلاق)

﴿۳، ۴﴾ قال العلامة الحصکفی: والکنایات ثلاث ما یحتمل الرد او ما یصلح للسب اولا ولا فنحو اخرجی واذهبی وقومی تقنعی تخمری استتری انتقلی انطلقی اغربی اعزبی یحتمل رد او نحو خلیه بریة بائن الخ. (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۵۰۳ باب الکنایات)

﴿۵﴾ وفی الهندیة: ولو قال لا حاجة لی فیک ینوی الطلاق فلیس بطلاق.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۳۷۵ الفصل الخامس فی الکنایات)

هم ده د خپل مورپلار کور ته بباعث ناچاقئ تلې وه دهغې په غیر موجودګئ کښې ځما دهغې ورور سره تلخ کلامی اوشوه. ما په هغه دوران کښې په غصه کښې اووئیل چه ځما نه ښځه پاتې شوې ده پاتې شوې ده پاتې شوې ده، داسې مې نهه یا لس ځلې اووئیل. ځما سخر ماته اووئیل چه ایا تاته طلاقه ده؟ نو ماته فوراً احساس اوشوچه زه طلاق نه ورکوم دراصل ځما په زړه کښې دا ووچه ځما ښځه دې د مورپلار په کورکښې اوسیږی کورته به ئې نه راولم آیا په دې الفاظوسره ځما په نکاح باندې څه اثر پریوتلې دې یا نه؟ شرعی حکم څه دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: کمال خان حائل سعودیه عربیه...۱۴۰۱ھ ۱۸\۱۴\۱

الجواب: ښځه ځما پاتې شوې ده نه صریح دې نه کنایه په دې سره ښځه مطلقه نه کیږی چه کله نیت او اراده د طلاق هم نه وی﴿۱﴾ وهوالموفق

د کور نه لاړه شه ځما نه فارغه شه خاوند اوکړه وغیره الفاظو حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې باره کښې چۀ یوسړی خپلې ښځې ته دا الفاظ وئیلی دی ته ځما د کور نه لاړه شه ځما نه فارغه ئې، زه بل خاوند اوکړه، اوس زه تا د ښځې په حیثیت سره ساتل نه غواړم، درې ځلې ئې دا الفاظ استعمال کړی دی او ډیر بې دردئ سره ئې په بد شان ښځه وهلې ده او دائې هم وئیلی دی زه به ستا د پلار نه مبلغ پنځه زره روپئ د واده خرچه اخلم، اوس د طلاق څه حکم دې؟ واقع دې یا نه؟ بینوا توجروا

المستفتی: میرعبدل ډهوک.....۱۹۷۲ء\۱۹\۲۹×

الجواب: که چرته خاوند دا الفاظ د طلاق په نیت او ارادې سره وئیلی وی نودا

﴿۱﴾ وفی الهندیة: قد اتفقوا جمیعا انه لو قال والله ما انت لی بامرأة او لست والله لی بامرأة فانه لا یقع شئ وان نوی ولو قال لاحاجة لی فیک ینوی الطلاق فلیس بطلاق.

(فتاوئ عالمگیریة ۱: ۳۷۵ الفصل الخامس فی الکنایات)

ښځه مطلقه شوه او د عدت نه پس باقاعده بل ځائ واده کولې شي. کما في شرح التنوير لاتطلق بها قضاء الابنية او دلالة الحال، وفي ردالمحتار: قول قضاء قيد به لانه لايقع ديانة بدون النية ولو وجدت دلالة الحال: ۱ ٦٣٦﴿۱﴾ وهوالموفق

ښځې ته په ''ځه'' وئيلو سره د طلاق مسئله

سوال: څه فرمائی علمائې دين د شرع متين دې مسئلې باره کښې چه ما ښځې ته وئيلی وو چه ته ډيره غټه ئې، نوهغې اووئيل چه نرئ مې کړه، نوما جواب ورکړو چه ''ځه''، او معمولی وقفې سره مې وئيلی ووچه دا تا نوې خبره اوکړه حالانکه د طلاق وغيره مې بالکل نيت نه وو. آيا په ''ځه''، لفظ سره طلاق واقع شو؟ بينوا توجروا

المستفتی: غلام سرور ډاك شبينه راوالپنډی.... ۱۸\۹\۱۹۷۰

الجواب: په مسئوله صورت کښې دطلاق نيت نه کيدوپه وجه په نکاح باندې څه اثر نه پريوځی. لان الکنايات لايقع بها الطلاق الا بالنية کما في ردالمحتار ۲:٦٣٦﴿۲﴾ وهوالموفق

که........زما په ښځه باندې څه حق نه وی، دا الفاظ کنايه دی

سوال: څه فرمائی علمائې دين دې مسئلې باره کښې چه زيد دخپلې منکوحې په مخکښې دا الفاظ اووئيل په دې حال کښې چه دۀ دطلاق اراده کړې وه ليکن د ګواهانو منع کولوسره ئې طلاق ورنکړل بيائې دا الفاظ اووئيل که چرې زۀ ددې کوهی نه د دوه درې ورځو په ارادې سره د منکوحې د اجازت نه بغير چرته لاړم نوبيا به زما په هغې باندې هيڅ حق نه وی، بيا زيد په پټه د

﴿۱﴾ (الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۵۰۲ باب الکنايات)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصكفى: فالكنايات لا تطلق بها قضاء الا بنية او دلالة الحال. (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲:۵۰۱،۵۰۲ باب الکنايات)

منکوحې د اجازت نه بغیر چرته لاړۀ، او یوکال پورې غائب اوسیدلو. آیا طلاق واقع شو؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالهادی گندف صوابی... ۱۲\۲\۱۹۷۴ء

الجواب: دا لفظ چه زما به ښځې باندې څه حق نه وی، لا سبیل لی علیک سره برابر دې اودا لفظ د کنایاتو نه دې. کما صرّح به فی الهندیة ۱:۴۰۰ (۱) پس دې لفظ سره یعنی زما به په ښځه باندې څه حق نه وی، طلاق بائن واقع شو په دې شرط چه خاوند په دې لفظ سره طلاق مراد اخستې وی.

کما فی ردالمحتار ۲:۶۳۶ قوله قضاء قید به لانه لا یقع دیانة بدون النیة ولو وجدت دلالة الحال ﴿۲﴾. وهوالموفق

"ماته ستا ضرورت نشته" الفاظ کنایه دی

سوال: څه فرمائی علمائې دین دې مسئلې باره کښې چه زید خپې ښځې ته اووئیل چه ماته ستا ضرورت نشته، ښځه خپل مورپلار کره لاړه، درې میاشتې تیرې شوې نود زید پلار د زید سخرګنئ کره لاړۀ اوخپله اینګورئې کورته راوستله.اوس عرض دادې چه د پورته ذکر شوو الفاظو په وجه زید ښځې ته رجوع کولې شی؟ آیا دا مطلقه بائنه شوې ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی عنایت الاسلام بلیتنګ کوهاټ... ۵\۹\۱۹۷۰ء

﴿۱﴾ وفی الهندیة: والحق ابو یوسف رحمه الله تعالیٰ بخلیة وبریة وبائن وحرام اربعة اخریٰ ذکرها السرخسی فی المبسوط وقاضی خان فی الجامع الصغیر وآخرون وهی لا سبیل لی علیک لاملک لی علیک.

(فتاوىٰ عالمګیریة ۱:۳۷۵ الفصل الخامس فی الکنایات)

﴿۲﴾ (ردالمحتار هامش الدر المختار ۲:۵۰۲ باب الکنایات)

الجواب: چونکه دا الفاظ د کنایاتو نه دی لهذا که خاوند د طلاق نیت او ارادې سره وئیلې وی نو یو طلاق بائن واقع شو. اوکه د طلاق ورکولو ارادې سره نه وی، د توهین وغیره ارادې سره وی نو طلاق به نه کیږی

فی الدر المختار: کنایته مالم یوضع له واحتمله وغیره فالکنایات لا تطلق بها قضاء الا بنیة او دلالة الحال، قال العلامة الشامی: قید به لانه لا یقع دیانة بدون النیة (ردالمحتار ۲:۶۳۶)﴿۱﴾

بلکه د بعضې عباراتو نه معلومیږی چه دا الفاظ د طلاق نه نه دی لهذا د نیت باوجود هم دې سره طلاق نه واقع کیږی قالوا فی الهندیة ۱:۴۰۰ ولو قال لا حاجة لی فیك ینوی الطلاق فلیس بطلاق ﴿۲﴾. وهوالموفق

د ''ما پریخوده،، الفاظو حکم

سوال: څه فرمائی علماء ددین دې مسئلې باره کښې چه ''ما پریخوده،، دا الفاظ په طلاق کښې څه حکم لری؟ بینوا توجروا

المستفتی:......... نامعلوم..........

الجواب: واضحه دې وی چه دا لفظ یعنی ''پریخودل،، په طلاق اوغیرطلاق دواړو کښې کثرت سره استعمالیږی، د قرائنو په وجه د یو تعین کیږی، پس په ظاهره به دا لفظ د ''ترکتها،، په شان دکنایاتو نه وی. چه په دې کښې د نیت نه بغیر طلاق نه واقع کیږی دغسې دا لفظ که چرې په طلاق کښې مشهور روی نو په طلاق بائن کښې به مشهور روی، داهل عرف په نزد بینونت مراد اخستلې شی. والصریح قد یقع به البائن کما فی ردالمحتار ۲:۶۳۹﴿۳﴾ والصریح لا یقع به الطلاق دیانة عند عدم النیة کما فی

﴿۱﴾ (الدر المختار مع ردالمحتار ۲:۵۰۱،۵۰۲ باب الکنایات)

﴿۲﴾ (فتاوی عالمگیریة ۱:۳۷۵ الفصل الخامس فی الکنایات)

﴿۳﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۶۹،۳،۵۰۳ قبل مطلب لااعتبار بالاعراب هنا باب الکنایات)

ردالمحتار ۲: ۵۹۳﴿۱﴾ نعم اذا کان هازلا فیقع طلاقه لکونه ناویا زجرا﴿۲﴾ وللحدیث المشهور﴿۳﴾ فافهم. وهوالموفق

"ښځه زما نه آزاده ده زهٔ دهغې نه آزاد یم" په بائن کښې مشهور دی

سوال: څه فرمائی علماء ددین د شرع متین دې مسئلې باره کښې چه د زید ښځه د دریو کالونه جدا ده په دې موده کښې زید یوه پیسه هم دخرچې دپاره نه ده ورکړې، اونه ئې دا توجه کړې ده چه دا زما ښځه ده. د ګڼرجماعت په مخکښې ددهٔ نه دوه قسمه الفاظ اوریدلی شوی دی. یوځل ئې اووئیل چه که کورته راغله نو ناسته به وی خو ښځه به ترې نه جوړوم. که راغله نو زما نه ده

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدین: (قوله غیر عالم بمعناه) کما لو قالت لزوجها اقرأ علی اعتدی انت طالق ثلاثا ففعل طلقت ثلاثا فی القضاء لا فیما بینه وبین الله تعالیٰ اذا لم یعلم الزوج ولم ینو بحر عن الخلاصة.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۶۱ قبیل مطلب فی طلاق المدهوش)

﴿۲﴾ قال العلامة الشامی: (قوله هازلا) ای فیقع قضاء ودیانة...... بانه مکابر باللفظ فیستحق التغلیظ وکذا فی البزازیة...... وبعد صفحة...... (جعل هزله به جدا) لانه تکلم بالسبب قصدا فیلزمه حکمه وان لم یرض به.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۵۹، ۴۶۱ مطلب فی تعریف السکران وحکمه)

﴿۳﴾قال رسول الله ﷺ: ثلاث جدهن جد وهزلهن جد النکاح والطلاق والرجعة وفی روایة والعتاق وفی روایة والیمین، وقال علی کرم الله وجهه: ثلاثة لا لعب فیهن الطلاق والعتاق والنکاح. (رواه الخمسة (احمد واصحاب السنن) الا النسائی عن ابی هریرة وقال الترمذی حدیث حسن غریب واخرجه الحاکم وصححه والدارقطنی وفی اسناده ابن اذدک وهو مختلف فیه.

(نیل الاوطار ۶: ۲۳۴ وما بعدها نصب الرایة فی الهامش ۳: ۲۲۳)

پکار، دویم ځل ئې اووئیل چه زما ښځه زما نه آزاده ده او زهٔ دهغې نه آزاد یم، کثیر جماعت ددې الفاظو شاهد دې، آیا دې سره طلاق واقع شوې دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: قاری عبدالرؤف هائی سکول ډاګئ....۱۹۷۵ء/۹۱/۲۸

الجواب: واضحه دې وی چه دا لفظ زما نه آزاده ده پخپله کنایه دی لیکن زمونږ په عرف کښې دا لفظ په طلاق بائن کښې مشهوردی لهٰذا بشرط صدق وثبوت دې سره طلاق (بائن) واقع کیږی.

فلیراجع الی ردالمحتار ۲: ۶۳۸، ۶۳۹ ففیه ذکر بعض نظائره ﴿۱﴾. وهوالموفق

ته زما هیڅ نه کیږې.. زهٔ ذهنی طور باندې ددې نه فارغ یم.. الفاظ کنائی دی

سوال: څه فرمائی علمائې دین دې مسئلې باره کښې چه زید په مزاق (ټوقو) کښې خپلې ښځې ته اووئیل چه "زما هیڅ نه کیږې،، ددې کلام په وخت کښې دزید نیت دطلاق یا ښځې سره د تعلق ختمولو وغیره نه وو، آیا دې سره په نکاح باندې څه اثر پریوځی؟ دغسې یو سړی دخپلې ښځې باره کښې اووئیل چه "زهٔ ذهنی طورباندې ددې نه فارغ یم،، اوریدونکی اووئیل چه آیا

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدین: وقد صرح البزازی اولا بان حلال الله علی حرام بالعربیة اوالفارسیة لا یحتاج الی نیة حیث قال ولو قال حلال ایزد بروی او حلال الله علیه حرام لا حاجة الی النیة وهو الصحیح المفتی به للعرف وانه یقع به البائن لانه المتعارف ثم فرق بینه وبین سرحتک فان سرحتک کنایة لکنه فی عرف الفرس غلب استعماله فی الصریح فاذا قال رها کردم ای سرحتک یقع به الرجعی مع ان اصله کنایة ایضا وما ذاک الا انه غلب فی عرف الفرس استعماله فی الطلاق وقد مر ان الصریح ما لم یستعمل الا فی الطلاق من ای لغة کانت لکن لما غلب استعمال حلال الله فی البائن عند العرب والفرس وقع به البائن...... فیتوقف الآن وقوع البائن به علی وجود العرف...... وکونه التحق بالصریح للعرف لا ینا فی وقوع البائن به فان الصریح قد یقع به البائن الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۵۰۳، ۵۰۴ قبیل مطلب لا اعتبار بالاعراب هنا)

ستا ددې نه طلاق مراد دې؟ هغه په جواب کښې اووئیل چه زما نیت او مراد فی الحال دطلاق نه دې، البته په آئنده کښې مې دطلاق ورکولو اراده ده، ددې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمد اکرم کویت.......۱۹ ربیع الثانی ۱۴۰۳ھ

الجواب: په دې دواړو صورتونو کښې ښځه نه طلاقه کیږی. ځکه چه کنایاتو کښې نیت د طلاق موجود کیدل ضروری دی او دلته نیت موجود نه دې. (کما فی الشامیة ﴿۱﴾ والهندیة﴿۲﴾ والبحر ﴿۳﴾.وهوالموفق

``ماته ددې حاجت نشته بل ځائې کښې ددې نکاح اوکړه،، دې سره د طلاق حکم

سوال: څه فرمائی علمائې دین ددې مسئلې باره کښې چه یو سړی اووئیل چه ``ماته ددې (ښځې) حاجت نشته بل ځائې کښې ددې نکاح اوکړه،، آیا دې دواړو الفاظو سره طلاق واقع شو؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالحمید ایس وی لدها ډی آئی خان

الجواب: دا لفظ چه ``ماته ددې حاجت نشته،، د طلاق د الفاظو نه نۀ دی، او

﴿۱﴾ قال العلامة الحصكفی: فالكنايات لا تطلق بها قضاء الا بنية او دلالة الحال، قال ابن عابدين: (قضاء) قيد به لانه لا يقع ديانة بدون النية ولو وجدت دلالة الحال.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۵۰۱،۵۰۲ باب الكنايات)

﴿۲﴾ وفی الهندية: الكنايات لا يقع بها الطلاق الا بالنية او بدلالة حال كذا فی الجوهرة النيرة.

(فتاوىٰ عالمگيرية ۱: ۳۷۴ الفصل الخامس فی الكنايات)

﴿۳﴾ قال العلامة ابن نجيم: (قوله لا تطلق بها الا بنية او دلالة الحال) ای لا تطلق بالكنايات قضاء الا باحدى هذين لانها غير موضوعة للطلاق بل موضوعة لما هو اعم منه.

(البحر الرائق ۳: ۲۹۸ باب الكنايات)

دا لفظ چه ``بل ځائې کښې ددې نکاح اوکړه،، دطلاق د الفاظو نه دی، کله چه د طلاق نیت او ارادې سره وئیلې شوې وی(هندیة) ﴿۱﴾ وهو الموفق

``څوک ښه سړې اوګوره د خپلې لور رشته ورسره اوکړه.. ددې حکم

سوال: څه فرمائی علمائې دین د شرع متین دې مسئلې باره کښې چه د نابالغ جینئ اوهلك نکاح شوې وه کله چه هلك بالغ شو، د اختلاف په وجه ئې د جینئ مورپلار ته کراچئ ته دخط په ذریعه اولیکل چه تاسو وایئ چه ته خپل مور پلار پرېږده نوهله به مونږ رشته درکؤو ګنی نه ئې درکؤو، اوس خوما وادهٔ هم نه دې کړې نو زما پلار زما نه جدا کوئ، کله چه زهٔ وادهٔ اوکړم نوبیا به مو څه رویه وی، زهٔ قطعاً ستاسو د لور کومه چه زما منکوحه ده دهغې خواهش مند نه یم، تاسو څوك ښه سړې اوګورئ دخپلې لور رشته ورسره اوکړئ زما دطرفه اجازت دې او زما سامان کوم چه ما دنکاح په وخت جینئ ته ورکړې وو هغه واپس زما کورته راؤرسوئ او زما خلاف عدالت کښې قانونی کاروائی مه کوئ اوپه قومی جرګه کښې کینئ ماسره لین دین ختم کړئ وغیره، ددې الفاظو او دخط څه حکم دې آیا طلاق واقع شوې دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: رفیق محمد هری پور ۱۹۷۱ء۱۲۱۱۲۰

الجواب: که خاوند دا الفاظ چه``څوك ښهٔ سړې اوګورئ دخپلې لور رشته ورسره اوکړئ،، دنکاح ختمولو ارادې سره ئې وئیلې وی نودا جینئ طلاقه شوې ده ګنی نه ده طلاقه شوې، ونظیره ما فی الهندیة ۱:۴۰۰ وبابتغی الازواج

﴿۱﴾ وفی الهندیة: وبابتغی الازواج تقع واحدة بائنة ان نواها او اثنین وثلاث ان نواها هکذا فی شرح الوقایة...... ولو قال لا حاجة لی فیک ینوی الطلاق فلیس بطلاق...... ولو قال لها اذهبی فتزوجی تقع واحدة اذا نوی.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۳۷۵،۳۷۶ الفصل الخامس فی الکنایات)

تقع واحدة ان نواها الخ ﴿۱﴾. وهوالموفق

"طلاق ورکړه نو ته آزاد ئې. جواب کښې ئې اووئيل زۀ آزاد يم".
دا طلاق بائن دې

سوال: څه فرمائی علمائې دين دې مسئلې باره کښې چه مثلاً د زيد نکاح په ماشوم والی کښې د زينب (نابالغې) سره شوې وه. د زيد د بالغ کيدونه پس پلار هغۀ ته په يواځې والی کښې اووئيل چه اوس مونږ ستا دښځې رخصتی کوو او کورته ئې راوستل غواړو. زيد اووئيل چه زۀ وادۀ نه کوم. ددۀ مراد زينب سره وادۀ نه کول وو. پلار ئې اصرار کولو اوهلك انکار، بيا ورته پلار اووئيل چه ښه بيا طلاق ورکړه. هلك اووئيل چه زه طلاق ورکوم. دا خبرې اترې په کمره کښې کيدلې خلق بهر په انتظارکښې وو، پلار څوی ته اووئيل چه ښه بهرته راشه دخلقو په مخکښې طلاق ورکړه، بهرته د راتلونه پس داسې خبرې اوشوې چه پلار اووئيل طلاق ورکړه ته آزاد ئې، زيد اووئيل زه آزاد يم. ددغسې الفاظو د دواړو طرفې نه څوځل تکرار اوشو. بيا پلاراووئيل چه آيا ته لا تعلق ئې زيد اووئيل چه زه لا تعلق يم، په دې ليکلی شوی صورت کښې کوم طلاق واقع شو؟ بينوا توجروا

المستفتي: محمد رمضان کنديان ميانوالی.... ۱۹۷۲ء۱۹۱۰۳

الجواب: په زيد باندې خپله منکوحه مطلقه بائنه شوې ده،

لان هذين اللفظين من الكنايات لان الكناية ما لم يوضع للطلاق واحتمله وغيره وحكمها وقوع الطلاق عند النية والارادة ﴿۲﴾. وهوالموفق

﴿۱﴾ (فتاویٰ عالمگيرية ۱:۳۷۵ الفصل الخامس فی الکنايات)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصكفي: كناية (الطلاق) ما لم يوضع له اى الطلاق واحتمله وغيره فالكنايات لا تطلق بها قضاء الا بنية اودلالة الحال.

(الدرالمختار هامش ردالمحتار ۲: ۵۰۱ باب الكنايات)

باب تعليق الطلاق

په تعليقي طلاق کښې شرط که اصالةً پوره کړی يا وکالةً حنث واقع کيږي

سوال: څه فرمائی علمائې دين دې مسئلې باره کښې چه زيد اووئيل چه په ما باندې زما منکوحه په دريو شرطو سره طلاقه وی که زۀ دخپلې لور رشته خورئی ته ورکړم،اوس که زيد دخپلې لور اختيار ترۀ يا نيا ته ورکړی چه هغه چاته غواړی زما لور ورکړی.اوس که ترۀ يا نيا ددې جينئ رشته هغه هلك ته ورکړی دچا قسم چه زيد کړې دې نوآيا په دې صورت کښې به زيد باندې طلاق راځی؟ بينوا توجروا

المستفتی: محمد سليمان بابر ګړهی حبيب الله

الجواب: زيد که دا لور اصالةً يا وکالةً خورئی ته په نکاح کښې ورکړه، نوپه ده باندې به ښځه مطلقه مغلظه شی، لوجود الشرط ﴿١﴾ لهٰذا د زيد داطلاع نه بغير اودهغه د اختيارنه بغير دې نور رشته داران مثلاً ترۀ يا پلار يا نيا عقد دنکاح اوکړی اود جينئ نه دې اجازت واخلی که بالغه وی،ګنی داجازت نه بغير دې عقد دنکاح اوکړی﴿٢﴾ مختصر داچه په دې نکاح کښې دې زيد هيڅ مداخلت نه کوی ﴿٣﴾.وهوالموفق

﴿١﴾ قال الامام ابوالليث السمرقندی: والفاظ الشرط ستة...... فمتی ما وجدت هذه الشرائط انحلت اليمين وانتهی الامر. (خزانة الفقه ١١٩ مبحث الفاظ الشرط)

﴿٢﴾ قال العلامة الحصكفی: حلف لا يتزوج فزوجه فضولی فاجاز بالقول حنث وبالفعل ومنه الكتابة خلافا لابن سماعة لا يحنث به يفتی خانية. (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ٣: ١٥٠ مطلب حلف لا يتزوج فزوجه فضولی)

﴿٣﴾ قال العلامة ابن عابدين: فلو حلف لا يتزوج فعقده بنفسه أو وكل فعقد الوكيل حنث. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ٣: ١٢٩ مطلب حلف لا يتزوج)

اراده د تعلیقی طلاق وه لیکن د غفلت په وجه تنجیزی صادرشو

سوال: څه فرمائی علمائې دین دې مسئلې باره کښې چه زید خپل پلار ته اووئیل چه یا خو زما تنخواه د درې سوه نه زیاته کړه پنځه سوه ئې کړه، یا ما دخپل ځان نه جدا کړه، لیکن د زید پلار نه منی، زید طلاق د وسلې په طور د استعمالولو اراده اوکړه په دې وجه ده خپل زړه کښې دا الفاظ تیار کړل ''فلانئ نن ته دخپل مورپلار کورته لاړه شه ګنی تاته درې طلاقه اوکه زما داجازت نه بغیر راغلې نوبیا هم تاته درې طلاق،، کافی وخته پورې په دې الفاظو باندې غور کولو چه چرته دا الفاظ خطرناك نه وی، دکافی سوچ او فکرنه پس زید دې نتیجې ته اورسیدۀ چه څه دا الفاظ خطرناك نه دی ځکه که پلار صاحب راله تنخواه زیاته کړه نو خپله ښځه به واپس راولم، بهرحال زید دا الفاظ څو ځله زړه کښې واړول. اوښه ئې یاد کړل لیکن ددې باوجود ئې دطلاق ورکولو په وخت په غلطئ او جلتئ کښې دا الفاظ اووئیل ''فلانئ نن ته دخپل پلار کورته لاړه شه تاته درې طلاق،، دومره وئیلو سره دۀ ته دخپلې غلطئ احساس اوشو چه ده خو لفظ ''ګنی،، استعمال نه کړو، لهٰذا د وقفې نه بغیر ئې فوراً الفاظ صحیح کړل اوداسې ئې اووئیل ''فلانئ نن ته دخپل مورپلار کورته لاړه شه ګنی تاته درې طلاق،، د زید ښځه دغه وخت د مورپلار کورته لاړه، دوه ورځې پس د زید پلار په تنخواه زیاتولو باندې راضی شو بیا زید خپلې ښځې ته کورته د راتلو اجازت ورکړو. اوس سوال دادې چه آیا د زید دخطا په وجه یعنی لفظ د ''ګنی،، نه استعمالولو په وجه اګرچه ده دوباره الفاظ صحیح کړی دی آیا په زید باندې خپله ښځه حرامه شوې ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: محبوب الرحمٰن........ ۱۹۷۵ء/۱۲/۱۴

الجواب: بشرط صدق دې خاوند (زید) باندې خپله ښځه مطلقه شوې نه ده، ځکه چه ده اراده دتعلیق کړې وه لیکن دغفلت په وجه دتنجیز الفاظ صادرشول.

یدل علیه ما فی الدر المختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۵۸۴ او مخطئا بان اراد التکلم بغیر الطلاق فجری علی لسانه الطلاق (الی ان قال) یقع ....

قضاء فقط بخلاف الهازل واللاعب فانه يقع قضاء وديانة فافهم ﴿١﴾.

نوټ: ..... كه دې خاوند منجز عمداً ذكر كولو سره معلق مراد اخستې وى نوپه ده باندې به ښځه مطلقه مغلظه وى ﴿١﴾. وهوالموفق

په يمين بتعليق الطلاق كښې كفاره وركولو سره كارنه جوړيږى

سوال: څه فرمائى علمائې دين دې مسئلې باره كښې چه زيد دخپل ځوى نه خفه شوې دې اووائى چه كه زۀ ستا نه راضى شم يا څه تعلق درسره اوساتم نو په ما باندې زما ښځه او ستا مور درې شرط سره طلاقه ده، اوس كه مسمىٰ زيد په څه وجه دهلك نه راضى شى نو قسم به لازم وى يا نه؟ او كفاره به لازم وى يا نه؟ كه كفاره لازم شى نو څه او څومره، لږ وضاحت غواړو؟ بينوا توجروا

المستفتى: مولوى جميل احمد امام مسجد كړا ايبټ آباد.. ١٢|١١|١٩٧٤ء

الجواب: واضحه دې وى چه يمين مذكوره يمين بالله نه دې چه كفارې سره كارجوړشى بلكه دا يمين بالتعليق دې ﴿٣﴾ په دې وجه كه دا سړې زيد دخپل

﴿١﴾ (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ٢: ٤٦١ كتاب الطلاق)

﴿٢﴾ وفى الهندية: ولو قال انت طالق ثم ان دخلت الدار فانه يقع الطلاق ولو نوى التعليق لا تصح نيته اصلا. (فتاوىٰ عالمگيرية ١: ٤٢١ الفصل الثالث فى تعليق الطلاق)

﴿٣﴾ قال العلامة الحصكفى: اليمين عبارة عن عقد قوى به عزم الحالف على الفعل اوالترك فدخل التعليق فانه يمين شرعا، قال العلامة ابن عابدين: لانه يقوى به عزم الحالف على الفعل فى مثل ان لم ادخل الدار فزوجته طالق وعلى الترك فى مثل ان دخلت الدار...... وبعد صفحة...... (وحكمها البر اوالكفارة) اى البر اصلا والكفارة خلفا كما فى الدر المنتقىٰ وانت خبير بان الكفارة خاصة باليمين بالله تعالىٰ.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ٣: ٤٩، ٥٠ كتاب الايمان)

ځوی نه راضی شي یا دځوی سره تعلق اوساتي نوپه ده باندې به ښځه مطلقه مغلظه شي.لان المعلق بالشرط یجب ثبوته عند ثبوت الشرط کما في شرح المجلة ۵۴﴿۱﴾ اوس تدبیر دادې چه دا شرط لګونکې (زید) دې ښځې ته یو طلاق بائن ورکړی اود عدت تیریدو نه پس دې ځوی سره راضی نامه اوکړی او تعلق دې ورسره اوساتي ددې نه پس دې تجدید د نکاح اوکړی.صرح بها في الهندیة ۶:۴۱۰﴿۲﴾ وهوالموفق

د طلاق تفویض، عزل وکیل، اوپه دې کښې دګواهئ وغیره مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې لاندېنو مسئلوباره کښې :

(۱) زید په دې الفاظو خپل پلارته دحق طلاق تفویض اوکړو چه کله غواړې اوڅنګه غواړې ځماپلاره ځماښځې ته طلاق ورکولې شی اوبیا دا اختیار واپس اخلی نوآیا دااختیار واپس دخپل پلارنه اخستلې شی؟(۲) دزید پلار طلاق ددی خبری سره معلق کړوکه چرته دزیدښځه زمونږه دمرضې نه بغیر چرته لاړه شي یادچاسره لاړه شی نودیته شرعی طلاق مغلظه دی لیکن ددې خبرې علم زیدته هم نشته اونه دزیدښځې ته شته که چرته دزیدښځه ددې شرط خلاف اوکړی نودعدمِ علم باوجود آیا طلاق واقع شو؟ که چرته طلاق واقع کیږی نوایا زیددوباره نکاح کولې شی؟(۳) دزید پلارطلاق معلق کړی داوائی که چرته دشرط خلاف ورزی وی نوشرعاطلاق مغلظه،اوددې سره ئی دبل کوم لفظ یانیت اظهار نه ووکړې نوایاپه دی سره طلاق واقع شو؟(۴)کله چه زیداصرارکوی چه مادخپل پلار نه دطلاق اختیار دده دطلاق نافذیدونه مخکښې اخستې وو نوآیا دزیددپلارسره دطلاق ورکولو اختیار بیاباقی پاتې کیدیشی؟(۵) زیدپه دې خبره کلک دې چه ځمانه دتفویض په کاغذ

﴿۱﴾ (شرح المجلة للآتاسی ۱:۲۳۲ مادة:۸۲)

﴿۲﴾ وفی الهندیة: اذا حلف بثلاث تطلیقات ان لا یکلم فلانا فالسبیل ان یطلقها واحدة بائنة ویدعها حتی تنقضی عدتها ثم یکلم فلانا ثم یتزوجها کذا فی السراجیة.
(فتاویٰ عالمگیریة ۶:۳۹۷ کتاب الحیل الفصل السابع فی الطلاق)

باندی جبر ادستخط اخستلي شویدي اوپه دي وخت ددي الفاظو په مطلب باندي نه پوهیدلم لیکن دزید پلار دوه داسي ګواهان پیش کړه چه دا ګواهي ورکوی چه زید په خوښه اوبغیر دجبر اواکراه نه دستخط کړی لیکن دادوه ګواهان دزید دپلار ملازمان دی په دي صورت کښي به دګواهانو سره د زید خبره قابل ترجیح وی او که نه د زید دپلار؟بینوا توجروا

المستفتی:محمد ادریس c\o ناظم مدرسه نصرة العلوم ګجرانواله۱۲ربیع الثانی ۱۴۰۳ھ

جواب:که چرته دا تفویض یعني توکیل بالطلاق مسلم یاباقاعده مبرهن وی اودی ځوئ ددي عزل مزعومه نه پلارته باقاعده خبر نه وی کړي نوددي وکیل(والد)ورکړئ شوي طلاق نافذاو منظور دی ګڼلی کالعدم دي مختصر جوابات لاندینی دي:(۱) داموکل داوکیل معزولولي شی لیکن دي وکیل ته به باقاعده داطلاع کولو نه مخکښي عزل نامنظوروی(هندیه ۲:۲۳۸)﴿۱﴾-(۲) داتعلیق صحیح دي اود تحقق په وخت کښي به داښځه مطلقه مغلظه وي(هدایه ۲:۳۲۵)﴿۲﴾-(۳) که چرته داوکیل تعلیم یافته نه وي نو دبینونت خفیفه احتمال قوي احتمال دي﴿۳﴾-

---

﴿۱﴾ وفی الهندیة: ومنه عزل الموکل ایاه ولصحة العزل شرطان احدهما علم الوکیل به لان العزل فسخ للعقد فلا یلزم حکمه الا بعد العلم به کالفسخ فاذا عزله وهو حاضر انعزل وکذا لو کان غائبا فکتب الیه کتاب العزل فبلغه الکتاب وعلم بما فیه انعزل ...... وان عزله الموکل واشهد علی عزله وهو غائب ولم یخبره بالعزل احد لا ینعزل ویکون تصرفه قبل العلم بعد العزل کتصرفه قبل العزل فی جمیع الاحکام.

(فتاویٰ عالمگیریة ۳:۶۳۷ الباب التاسع فیما یخرج به الوکیل عن الوکالة)

﴿۲﴾ قال العلامة المرغینانی: واذا اضافه الی شرط وقع عقیب الشرط مثل ان یقول لامرأته ان دخلت الدار فانت طالق وهذا بالاتفاق. (هدایة ۲ :۳۸۵ باب الایمان فی الطلاق)

﴿۳﴾ وفی الهندیة: ولو قال انت طالق اقبح الطلاق او افحشه او اخبثه او اسوأه او اغلظه او اشره او اطوله...... ولم ینو شیئا او نوی واحدة او ثنتین فی غیر الامة کانت واحدة بائنة وان نوی ثلاثا فثلاث کذا فی التبیین.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱ :۳۷۲ الفصل الثالث فی تشبیه الطلاق ووصفه)

(۴) وکیل ته داطلاع ورکولونه مخکښې داعزل کالعدم ګرځي(۱)- (۵) بینه اکراه ته به په بینه طوع باندې ترجیح ورکولې شی(درمختار ۴: ۵۳۵)(۲)- وهوالموفق

ځوئ خپل پلار ته تفویض طلاق کولې شی اووکیل هم جوړولې شی

سوال: څه فرمائي علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یو کس خپلې ښځې ته دطلاق ورکولو حق خپل پلارته داسې تفویض کړو، چه فلان بن فلان په بلوغ اوعقل اوهوش په خوښه بلاجبر اواکراه خپلې ښځې ته دخپل طلاق ورکولو مکمل حق خپل پلار فلان ته تفویض کومه هغه چه کله غواړی ځما منکوحې ته طلاق ورکولې شی، لاندې دستخط اود دووګواهانو نومونه هم دی ایا داپلار ددې هلک منکوحې ته طلاق ورکولې شی؟ بینوا توجروا
المستفتی: محمد عبدالله مدرسه تعلیم القران خانیوال ۱۲ذی قعده ۱۴۰۱ هـ

الجواب: دا توکیل اوتفویض صحیح اونافذدې داپلار دځوئ ښځې ته هروخت او هر قسم طلاق ورکولې شی او ځوئ پلار معزول کولې هم شی، یدل علی ذالک مافی شرح التنویر :واذا قال لرجل ذلک لم یقید بالمجلس لانه توکیل فله الرجوع(۳) وهو الموفق

---

(۱) وفی الهندیة: ومنه عزل المؤکل ایاه...... وان عزله الموکل واشهد علی عزله وهو غائب ولم یخبره بالعزل احد لا ینعزل ویکون تصرفه قبل العلم بعد العزل کتصرفه قبل العزل فی جمیع الاحکام. (فتاویٰ عالمگیریة ۳: ۶۳۷ الباب التاسع، کتاب الوکالة)

(۲) قال العلامة الحصکفی: وبینة الاکراه فی اقراره اولی من بینة الطوع.
(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۴: ۴۳۱ قبیل باب الاختلاف فی الشهادة)

(۳) قال العلامة الحصکفی: واما فی طلقی ضرتک وقوله لاجنبی طلق امرأتی فیصح رجوعه منه ولم یقید بالمجلس لانه توکیل محض.
(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۵۱۷ باب تفویض الطلاق)

د قسم او طلاق معلق یوصورت

سوال: څه فرمائی علماءدین ددې مسئلې باره کښې چه یوکس دخپلې لور رشته خپل وراره ته ورکړه د خفګان پیداکیدونه وروسته ده په دې الفاظو سره انکارا وکړو چه (۱) زه که چرته مذکوره وراره ته خپله لور واده کړم نوزه به قران مجیدنه فارغ یم. (۲) زه که چرته مذکورته جینئ ورکړم نو په ما باندې ښځه طلاقه(یوځلې وئیلی دی). (۳) په جرګه کښې چه کله هغه خلقو مجبور کړو اود اصرار په موقع باندې یوکس هغه ته اووئیل چه کله رشته شوې وی هغه په اصل شریعت کښې(بمعنی نکاح) شو په دې باندې ده جواب ورکړو چه زه دا شریعت (بمعنی نکاح) نه منم،اوس خلقو شورشروع کړیدې چه ده دشریعت نه انکار وکړو ځکه چه داهرڅه ده ناواقفی دوجې نه شوی دی اوس شریعت کښی ددې سرې څه حکم دی؟ بینوا توجروا

المستفتی: حنیف الرحمٰن معلم دینیات پرائمری سکول مری

جواب: (۱) داقسم دې په دې باندې نه کافر کیږي﴿۱﴾ -(۲) داطلاق معلق دی که چرته ده جینئ ورکړله نودده ښځه په یو طلاق رجعی باندی طلاقیږی﴿۲﴾ لیکن ددې حکم اسان دې یعنی ښځې ته رجوع کولې شی ښځې ته به اووائی چه ماتاته رجوع اوکړه﴿۳﴾-(۳) ده تاویل دوجی نه

﴿۱﴾ وفی الهندیة: ولو قال ان فعلت کذا فانا بریٔ من القرآن اوالقبلة اوالصلاة او صوم رمضان فالکل یمین هو المختار...... وکذا کل ما یکون البراءة عنه کفرا کذافی الخلاصة.
(فتاویٰ عالمگیریة ۲:۵۳ الباب الثانی فیما یکون یمینا وما لا یکون الفصل الاول)

﴿۲﴾وفی الهندیة: واذا اضاف الطلاق الی شرط وقع عقیب الشرط اتفاقا.
(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۴۲۰ الفصل الثالث فی تعلیق الطلاق)

﴿۳﴾قال العلامة المرغینانی: واذا طلق الرجل امرأته تطلیقة رجعیة او تطلیقتین فله ان یراجعها فی عدتها رضیت بذلک او لم ترض لقوله تعالیٰ فامسکوهن بمعروف من غیر فصل. (هدایة ۲:۳۷۳ باب الرجعة)

كافر نه دې(۱) او همداسې صرف رشته (بغير ايجاب وقبول) نكاح هم نه ده(۲) خلاصه داده كه چرته ده خپله لور په نكاح وركړه نو كافر نه دې يو كفاره به د قسم وركوي او ښځې ته به رجوع اوكړي ـ وهو الموفق

د طلاق بشرط تعليق يا بطور تاكيد مسئله

سوال: څه فرمائى علماء دين د دې مسئلې باره كښې چه د پرويزه بى بى د خپل خاوند غلام سره جګړه وشوه د صلح دپاره ثالث د كلى نمبردار د پرويزه پلار زورآور ته اواز اوكړو هغه حاضر شو نو غلام ثالث ته اووئيل چه زورور او دده ښځې دواړو نمبر دار ته سختې كنځلې كړيدى په دې باندى زورور او دهغه سره يو څو ګواهانو اووئيل چه مونږ ټول موجود وو او دوئ نمبر دار ته هيڅ كنځلې نه دى كړى نو غلام د خپلې ښځې پرويزه او د دې ده پلار نيكه نوم واخستلو او درې ځلې ئې طلاق واچولو چه ځما ښځه د زورور لور او د فتح خان نوسئې په ماباندې په درې طلاقو حرامه ده چه زورور نمبر دار ته كنځلې كړيدى نو زورور (د جينئ پلار) هم قران او طلاق واچولو اووې وئيل چه ما نمبردار ته بالكل كنځلې نه دى كړى او همداسى د زورور ښځې هم قران قسم اوكړو او انكار كوې ـ د دې نه علاوه يو څو نور كسان چه په يو څو قدمه فاصله كښې موجود وو هغوى هم قران او طلاق اچوى اووائې چه مونږ بالكل كنځلې وغيره نه دى اوريدلې په دې صورت كښې چه غلام كوم طلاق

﴿۱﴾ وفى الهندية: اذا كان فى المسئلة وجوه توجب الكفر ووجه واحد يمنع فعلى المفتى ان يميل الى ذلك الوجه كذا فى الخلاصة.

(فتاوىٰ عالمگيرية ۲: ۲۸۳ قبيل الباب العاشر فى البغاة)

﴿۲﴾ قال العلامة ابن البزاز الكردرى: النكاح ينعقد بلفظ النكاح والتزويج كان على وجه الخبر عن الماضى...... بمحضر من الشهود فيقول الرجل قبلت الخ.

(فتاوىٰ بزازية على هامش الهندية ۱: ۳۲۱ كتاب النكاح الفصل الاول)

اچولې دې په دې باندې دده ښځه پرویزه بی بی طلاقه اوحرامیږی او که نه؟
بینوا توجروا
المستفتی: فتح محمد تله ګنګ کیملپور......... ۲۲۱۸۱۰۱۹۷۹

الجواب: که چرته د طلاق په ذکر کولو باندې د غلام مراد تاکیدوو نو ښځه په ده باندې مطلقه مغلظه شویده او که چرته مقصودئې تعلیق وی یعنې دامراد وی چه که چرته دوئې کنځلې نه وی کړی نو په ما باندې فلانه طلاقه ده نو ښځه مطلقه شوې نه ده کله چه دا اصرار کوی،بیشکه کله چه کنځل نه کول ثابت شول نو دغلام په اقراریا دښځی په قسم باندې (حاکم یا د ثالث په مخکښې د طلاق د دعوې نه پس)نو ښځه مطلقه مغلظه کیږی《۱》قلت: ونظیر کونه تعلیقامافی ردالمحتار لوقال انت طالق لدخلت،وعلی الطلاق لا افعل کذا (۲: ۲۸۷)《۲》لیکن عرف کښی په جوړ نظر باندې معلومیږی چه تعلیق مراد دې.وهوالموفق

په جرګه کښې په طلا ق ثلا ثه باندې دقسم اخستلو مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه ددوو ډلو په مینځ کښې دځمکې جهګړه وه ددې فیصله په جماعت کښې کیناسته دجرګې په موجودګئې کښې قران پاک په مینځ کښې کیخو دو د یو اقرار نامې په

《۱》قال العلامة الخالد الآتاسی: المعلق بالشرط یجب ثبوته عند ثبوت الشرط.
(شرح المجلة ۱: ۲۳۲ مادة: ۸۲)

《۲》قال العلامة ابن عابدین: قلت وقد یکون الکلام متضمنا للتعلیق بدون تصریح باداته کما مر فی قوله ویکفی معنی الشرط الخ ومنه ما فی البحر حیث قال وفی المحیط وعن ابی یوسف لو قال انت طالق لدخلت فهذا یخبر انه دخل الدار او اکده بالیمین فیصیر کانه قال ان لم اکن دخلت الدار فان لم یکن دخل طلقت ولو قال انت طالق لا دخلت الدار یتعلق بالدخول ثم قال ولو قال انت طالق ووالله لا افعل کذا فهو تعلیق ویمین ولو قال انت طالق والله لا افعل کذا طلقت للحال ذکرهما فی جوامع الفقه.
(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۵۳۲ مطلب مایکون فی حکم الشرط باب التعلیق)

ذریعه اوشوه چه په هغې کښې ئی اوویل شوچه کومه ډله ددې اقرار نامې نه واوړیده دابنځه په هغه باندې په دریو طلاقه طلاقه ده څه زمانه تیریدلو نه پس یوه ډله دد ې وعدې نه واوړیدله اوس په دې ډلې باندی دطلاق د واقع کیدو څه حکم دی؟ بینوا توجروا

المستفتی : عبدالرحیم........۱۹۷۵ء۸۱\۲۶

الجواب: که چرته دې ډلی دې تعلیق باندې رضا مندی ښکاره کړې وی نو پـه دې ډلې باندې ښځه مطلقه کیږې او دخاموشی په صورت کښې پـه دې ډلې باندې ښځه نه مطلقه کیږی، کمافی الدرالمختار: جماعة یتحدثون فی مجلس فقال رجل منهم من تکلم بعد هذا فامرته طالق ثم تکلم الحا لـــف طلقـــت امراتـــه، وفی ردالمحتـــار ۲:۶۳۵ سکت عما اذا تکلم غیره والظاهر انه لایقع لان تعلیق المتکلم لایـــسری حکمه الی غیره الااذا قال الغیر وانا کذالک مثلا فافهم(۱).وهوالموفق

که چرته بیع معلق بالطلاق کښې اقاله اوکړی نو دوباره د سره نوې بیع کښې حانث کیدل نه راځی

سوال: څه فرمائ علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه زید دخپل پلار نه جدا اوسیږی هغه په پلار باندی دغوئی خرڅولو خبره وکړه یو زر روپې باندې بیع وشوه لیکن کله چه هغه بل ورور خبر شو نو هغـه انکاراوکړو او پلارتـه ئی اوونیل چه تـا زیـات قیمت مقرر کړیدې مونږ ښو پـه نهـه سوه روپـې دا غوئی اخلو پلاراو ځامنو کښې په دې خبره داتفاق راغلو بیا پلار ټولې پنځه سوه روپې ورکړې او بقایا څلور سوه روپې دورکولو ئې اوئیـل نو دی ځوئ زید اووئیل چه که چرته دې پنځوسوو روپو نه علاوه نوررقم واخلم نو خپلـه ښځه به مطلقه ساتم یعنی دائې اووئیل. .چه طلاقه بـه ئې ساتم.، اوس کـه چرته پلار ځوئ ته بقایا پیسې ورکړی نو ښځه مطلقه کیږې؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولانا احمد شاه پشاوری........ ۱۹۷۴ء۲\۳۱\۶

(۱)(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۵۰۱ قبیل باب الکنایات)

الجواب: واضحه دي وی چه اول دا الفاظ، طلاقه به ئې ساتم،، الفاظ د طلاق نه دي اودويم که چرته دا خبره اومنلې شی نو طلاق رجعی دې په کوم کښې چه صرف رجوع کافی ده اوتجديد د نکاح ته ضرورت نشته پس دا خرڅونکې که چرته زيات رقم و اخلې نو هغه رجوع کولې شی﴿۱﴾ او که چرته ددی بيع اقاله اوکړی او غوئی واپس واخلی اوددې نه پس دوباره عقد وکړی نو دیکښې څه حرج نه راځی﴿۲﴾ –وهوالموفق

په نکاح نامه کښې د طلاق د تعليق د شرط د ثبوت مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدين ددې مسئلې باره کښې چه زرخيز په وخت دو اده کښې دا شرط دخپلې ښځې په فارم نکاح کښې ليکلی ووچه ناجائز تکليف

﴿۱﴾قال العلامة القهستانی: وصريحه ما استعمل فيه دون غيره مثل انت طالق ومطلقة وطلقتک...... ويقع به ای بمثل ما ذکر طلقة رجعية لا يحتاج الی تجديد النکاح ولا رضاء المرأة الخ. (جامع الرموز ۱ :۵۵۸ کتاب الطلاق)

﴿۲﴾قال العلامة الحصکفی: اعلم ان التعليق يبطل بزوال الحل لا بزوال الملک...... وبفوت محل البر کان کلمت فلانا او دخلت هذه الدار فمات او جعلت بستانا کما بسطناه فيما علقناه. قال ابن عابدين: (قوله وبفوت محل البر) نقله فی البحر عن الثانی لکن بلفظ ومما يبطله فوت محل الشرط کفوت محل الجزاء کما اذا قال ان کلمت فلانا الخ والتمثيل المذکور لفوات محل الشرط فان الشرط هو کلمت ودخلت ای مضمونهما وهو الکلام والدخول ومحلهما هو فلان والدار المشار اليها وفوت محل الجزاء کموت المرأة التی هی محل الطلاق فان بفوت هذين المحلين يبطل التعليق لان التعليق لا بد ان يکون علی امر علی خطر الوجود وقد تحقق عدمه ولا يقال يمکن حياة زيد بعد موته واعادة البستان دارا لان يمينه انعقدت علی حياة کانت فيه کما قالوا فی ليقتلن فلانا وما اعيد بعد البناء دار اخری غير المشار اليها کما صرحوا به ايضا فی لايدخل هذه الدار تامل.
(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۵۳۹، ۵۴۰ قبيل مطلب فی مسئلة الکوز)

ورکړم کور نه ئې اوباسم یائی مورپلار کره اولیږم نو دابنځه مذکوره په ما باندې مثلثه طلاقه شرعا ګرځیږی وروسته دواده نه دوه میاشتې پس زرخیز خپله ښځه واپس دپلار په کور کښې شپږو کالو نه پریخودلې ده او کونډې مور اودیتیمانانو بچوسره خرچه کوی اوزرخیزمذکور نه خرچه ورکوی اونه ئې کورته راولی نو آیا په موجب د شرط مذکورطلاق کیږی؟ بلکه ددی خبرې ګواه هم موجود دې اوشرط مذکورپه نکاح فارم خانه نمبر ۱۷ کښې هم موجوددی؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی محمد اکبر مولیاکوهاله مری.....۲۰۱۵۱ء۱۹۷۹

الجواب: که چرته دا شرط نکاح د(ایجاب اوقبول) کولو نه پس لیکلې شوې وې نو دا ښځه په خاوند باندې مطلقه مغلظه شویده او که چرته دنکاح نه مخکښې لیکلې شوې وی نو دنکاح طرفته اشاره نه کولوسره لغوه دې او ښځه مطلقه نه ده﴿۱﴾ وهوالموفق

خربوزه راوړلو باندې طلاق معلق اووانی. د خټکی راوړلو څه حکم دې؟ او ددینه د وتلو حیله

سوال: څه فرمائی علماءدین ددې مسئلې باره کښې چه یو سړی ښځې ته اووئیل که چرته ما دو باره خربوزه کور ته راوړله نو ته په ماباندی طلاقه ئې داسې ئې درې ځلې اووئیل که چرته دا کس دخربوزی په ځائې خټکې کورته راوړی ددې څه حکم دې؟ ځکه چه خربوزه اوخټکی کښې فرق دې ایا ستاسو په نزد په خربوزه او خټکی کښې فرق شته اوکه نه؟ چه په دې باندې

﴿۱﴾ وفی الهندية: واذا اضاف الطلاق الى النكاح وقع عقيب النكاح...... واذا اضافه الى الشرط وقع عقيب الشرط اتفاقا مثل ان يقول لامرأته ان دخلت الدار فانت طالق ولا تصح اضافة الطلاق الا ان يكون الحالف مالكا او يضيفه الى ملک والاضافة الى سبب الملک كالتزوج كالاضافة الى الملک فان قال لاجنبية ان دخلت الدار فانت طالق ثم نكحها فدخلت الدار لم تطلق كذا فى الكافى.

(فتاوىٰ عالمگيرية ۱: ۴۲۰ الفصل الثالث فى تعليق الطلاق بكلمة ان واذا وغيرهما)

حکم مرتب شی اوس دا کس څه حیله اختیار کړی چه ددې یمین د طلاق نه بری شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: دولت خان نریاب......۱۹۷۸ء ۱۰\۱۹\۱۱

جواب: که چرته ددې کس ده درې ځل مکرروئیلو سره ددرې طلاقو تعلیق مراد وی، تاکیدئی مراد نه وی نو د خربوزی د راوړلو په وخت په ده باندې ښځه مطلقه مغلظه کیږی، کمافی شرح التنویر: لوقال ان دخلت الدار فانت طالق ان دخلت الدار فانت طالق ان دخلت الدار فانت طالق وقع الثلث، وفی ردالمحتار ۲: ۷۰۹ والظاهر انه ان نوی التاکید دین﴿۱﴾ باقی داچه خربوزه او ختکئ یودا دی او که بیل بیل؟ په دیکښې ستاسو عرف معتبر دې، کما فی ردالمحتار ۳: ۷۲ (قوله وعندنا علی العرف) لان المتکلم انما یتکلم بالکلام العرفی﴿۲﴾ اوددریو طلاقو دواقع کیدلو په صورت کښې مخرج اوتدبیر دادې چه داسړې دې ښځې ته یو طلاق (بائن) ورکړی، او د عدت تیریدونه پس دېکورته دې خربوزه راوړی او بیا دې تجدید د نکاح وکړی، کما فی الدرالمختار ۲: ٦٩٠ فحیلة من علق الثلث بدخول الدار ان یطلقها واحدة ثم بعد العدة تدخلها فتنحل الیمین فینکحها، فلیراجع﴿۳﴾ وهو الموفق

دچا سره د خبرو نه کولو طلاق باندې د قسم په صورت کښې دخبرې تعین د عرف نه کیږی

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه زید عمرو ته اوئیل که چرته ماتاسره خبرې وکړې نو په ماباندې خپله ښځه په دریو کانړوباندې

﴿۱﴾ (الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۵۵۹ بعید مطلب فیما لوتعدد الاستثناء)

﴿۲﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۳: ۷۸ مطلب الایمان مبنیة علی العرف)

﴿۳﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۵۴۵ قبیل مطلب اختلاف الزوجین فی وجود الشرط)

طلاق ده اوس که چرته زید عمرو ته بغیر دارادی نه اواز اوکړو یا ئې د شپې په تیاره کښې خبرې وکړی لیکن ذید ته علم نه وو چه دا عمرو دې یاپه غټ جماعت باندې عمرو سلام وکړو ذید هم ناست وو -هغه اووئیل وعلیکم السلام نو ایا طلاق واقع شو؟ ایا ددی طلاق ثلاثه نه دبچ کیدو څه حیله شته؟ یادارنګې زیداوعمرو دواړو چائې روټئ پخول زید یوه ورځ غصه شو اووې وئیل که چرته څوک شرکت کوی نوهغه به غټ طلاقی وی ددې څه حکم دې؟ بینواتوجروا

المستفتی: اقبال حسین بی اید نوشهره.........۱۹۸۸ء۲۱۱۱۱

الجواب: دخبروکولواونه کولومتعلق تعین دعرف به کیږی﴿۱﴾ پس کوم الفاظو ته چه عرف کښې خبرې کول وئیلې شی نوهغې سره طلاق ثلاثه واقع کیږی﴿۲﴾ برابره خبره ده که په اراد ې سره وی یا بغیر ارادې سره وی چه په هغې کښې باقاعده حلاله کول ضروری دی﴿۳﴾-لیکن که چرته زید بشځې ته یوطلاق بائن ورکړی اودعدت تیریدونه پس عمروسره خبرې وکړی اوددې نه پس تجدیدنکاح وکړی ددې تجدیدنه پس ائنده دپاره هرقسمه خبرې به ضرر رسان نه وی﴿٤﴾ همدارنګې کوم کارونوته چه عرف کښې ....

﴿۱﴾قال العلامة ابن عابدین: (قوله وعندنا علی العرف) لان المتکلم انما یتکلم بالکلام العرفی اعنی الالفاظ التی یراد بها معانیها التی وضعت لها فی العرف کما ان العربی حال کونه بین اهل اللغة انما یتکلم بالحقائق اللغویة فوجب صرف الفاظ المتکلم الی ما عهد انه المراد بها فتح. (ردالمحتار هامش الدر المختار ۳:۷۸ مطلب الایمان مبنیة علی العرف)

﴿۲﴾ قال العلامة المرغینانی: واذا اضافه (ای الطلاق) الی شرط وقع عقیب الشرط. (هدایة ۲:۳٦٤ باب الایمان فی الطلاق)

﴿۳﴾ قال العلامة الغنیمی المیدانی: واذا کان الطلاق ثلاثا فی الحرة...... ولو قبل الدخول لم تحل له حتی تنکح زوجا غیره نکاحا صحیحا ویدخل بها ای یطأها ثم یطلقها او یموت عنها وتنقضی عدتها منه. (اللباب فی شرح الکتاب ۲:۱۸۳ کتاب الرجعة)

﴿٤﴾وفی الهندیة: اذا حلف بثلاث تطلیقات ان لایکلم فلانا فالسبیل ان یطلقها واحدة بائنة ویدعها حتی تنقضی عدتها ثم یکلم فلانا ثم یتزوجها کذا فی السراجیة. (فتاویٰ عالمگیریة ٦:۳۹۷ کتاب الحیل الفصل السابع فی الطلاق)

شرکت وئیلې شی﴿۱﴾ نو هغه موجب دطلاق رجعی ګرځی کوم کښې چه زبانی واپسی(رجوع)کافی ده﴿۲﴾ وهوالموفق

.. که چرته ته ناراضه ئی نو داطلاق نامه واخله الخ..

تعلیق دطلاق دې نه چه تحقیق د طلاق

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یو سړی واده وکړو یو هفته پس ئې کاغذ باندې طلاق نامه ولیکله الفاظ صرف داؤو چه که چرته ته ناراضه ئې نو ځمادطرفنه دا دطلاق نامې پرچه واخله. ښځه په دې کاغذ باندې پریشانه شوه،ده کاغذ واپس واخستلو اوکاغذ ئې اوشلؤلو ده په خوله باندې طلاق نه وه وئیلې اوس ددی سړی دوه ځامن اویوه لورهم ده آیا طلاق واقع شویدې؟ بینوا توجروا

المستفتی : فضل محمود دهوبیان صوابی..........۲۸\رمضان ۱۴۰۲ھ

الجواب: په ظاهره باندې ددې لیکلو نه مقصودتعلیق دې تحقیق دطلاق نه دي﴿۳﴾ لهذا په دې لیکلوسره طلاق نه واقع کیږی.لعدم وجود الشرط وهو عدم رضا ها بالزوجية﴿٤﴾.وهوالموفق

﴿۱﴾ (تخریج سابق الایمان مبنیة علی العرف)

﴿۲﴾ قال العلامة المرغینانی: واذا طلق الرجل امرأته تطلیقة رجعیة او تطلیقتین فله ان یراجعها فی عدتها رضیت بذلک او لم ترض.

(هدایة ۲:۳۷۳ باب الرجعة)

﴿۳﴾یدل علیه ما فی الهندیة: واذا کتب الطلاق واستثنی بلسانه او طلق بلسانه واستثنی بالکتابة هل یصح لا روایة لهذه المسئلة وینبغی ان یصح کذا فی الظهیریة. (فتاویٰ عالمگیریة ۱ :۳۷۸ الفصل السادس فی الطلاق بالکتابه)

﴿۴﴾ قال العلامة عبد الله بن مودود الموصلی: فاذا علق الطلاق بشرط وقع عقیبه وانحلت الیمین وانتهت الافی کلما.

(الاختیار لتعلیل المختار ۲:۱۸۲ والفاظ الشرط فصل کنایات الطلاق)

ټول اهل شهر ته طلاق معلق اچول اوپه ټول اهل شهر باندې د وقوع یا عدم وقوع مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه دوه شهرونه بصره او کوفه دی ددواړوپه مینځ کښې عداوت او اختلاف پیداشو تردې پورې چه د اهل بصری نه یو سړې پاسیدواو ټولې اهل بصری ته ئې اووئیل چه که چرته ما په خپله یا اهل بصره والو ددې اهل کوفی والو سره تلل راتلل وکړل یا ئې ورسره غم اوښادې کښې شرکت وکړلو نو په ما باندې به خپله ښځه طلاق ثلثه وی او په ټولې اهل بصره باندې به هم طلاق ثلاثه وی، دې نه پس اهل کوفې والا دهغوی نه معافی وغوښته، اوپه خپلو مرو کښې رسئې واچولې اوپه خوله کښې ئې ګیاونیوله او د معافې درخواست ئی اوکړو اوس بعض خلقوهغوئ سره تعلقات قائم کړیدی نو ایا په دوی باندې ښځې طلاقې کیږی؟ همدغه رنګې داهم عرض دې چه د اهل بصره والوزمکه کومه چه جغرافیائی لحاظ سره د اهل بصره والو ملکیت دې یعنی اخوا دیخوا کوم چه یویودوه دوه مکانات دی داهم په اهل بصره کښې داخل دی اوکه نه؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولانامنهاج الدین مدرس دارالعلوم عربیه ګجرات مردان۱۹۷۴ء/۲/۱/۴

جواب: که چرته دې بصرې سړی سره دیمین بالتعلیق(یعنې که چرته داهل بصره والو نه کوم یو سړی داهل کوفه والو سره په غم یا ښادې شرکت وکړو نو په هغه باندې ښځه مطلقه مغلظه شوه) په وخت نوروااهلیان د بصری والو ددی سړې تائید کړې وې نو ددې نه پس شرکت کونکی باندې ښځه مطلقه مغلظه شوه څوک چه هم وی اوکه چرته دی اهلیانو یعنی ټولویابعض سکوت کړې وی نو ددې سکوت کونکوپه شرکت باندې طلاق نه واقع کیږی،

ونظیره ما فی الدرالمختارورد االمختار :جماعة یتحدثون فی مجلس فقال رجل منهم من تکلم بعد هذا فامراته طالق ثم تکلم الحالف طلقت امراتـه قـال العلامـة الشامی :سکت عما اذا تکلم غیره والظاهر انه لایقع لان تعلیق المتکلم لایسری فی حکمه الی غیره الا اذا قال الغیر وانا کذلک(۲: ۶۳۵ قبیل الکنایات(۱)

داهل بصره کیدلو او نه کیدلودارو مداربه په عرف باندې وی.

(۱) (الدرالمختار مع ردالمحتار ۳: ۱ ۵۰ قبیل باب الکنایات)

للاصل المشهور :العادة محكمة﴿۱﴾ قلت :ولو قال الحالف ان شارك احد من اهل البصرة فنساء جميع اهل البصرة مطلقة طلقت امراة الحالف عند وجود الشرط وكذا نساء سائر اهل البصرة لو يسكتو افافهم.وهوالموفق

راضی نامه نه کولو باندې طلاق وئیل بیا بل چا راضې نامه وکړه

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه ځمامشر ځوئ خپله ښځه اووهله ښځه پلار اوورونو کره لاړه اوهغوې ئی راوپرول ځماپه کشر ځوئ اوما باندې کورته راغلل اوپه مونږ باندئي حمله وکړه عام خلق په مینځ کښې راغلل اوخلاصې ئې اوکړو.لګ وخت پس دوئې ځمونګ دکریانې دوکان ته لاړل ځمامشر ځوئې یواځی بیاموندلوپه چاقوئې لس ګزاره اووهلو اوهغه بیهوشه شو ماهغه هسپتال ته یوړواوپه دوې باندې مې فوجداری مقدمه دفعه ۳۰۷ درج کړه،پولیس والومانه په ذریعه دقسم وعده واخسته چه د مقدمې مکمل کیدونه پس ددوئی سره راضې نامه نه کوې نومااووئیل چه په ماباندې دې ښځه طلاقه وی که چرته مادوئې سره راضې نامه وکړه، کله چه مې مشرځوئ جوړ شوکورته راغلو نو هغه دخپلې ښځې سره ددی ده پلارپه کور ملاقاتونه شروع کړل، ماهغه پوهه کړوچه ته دې ښځې ته طلاق ورکړه نو هغه اووئیل چه څه خپله ښځه دصدرایوب په وینا باندې هم نه طلاقه کوم ته څوک ئ؟ دلته فریق مخالف دکلی دټولو مشران په ذریعه باندې دصلح کوششونه شروع کړی. خلاصه داده چه دې مشر ځوئ راضی نامه ولیکله،حلانکه ځمادناراضګې باوجود هغه په خپله مدعی جوړ شولو اوپه راضی نامه کښې ئې کوشش اوکړوچه خپله ښځه واپس کورته راولی ددې نه پس فریق مخالف بلکه په خپله ځماځوی ماسره سخت بغض لری ځکه چه هغه دخپلې ښځې اوسخرخبره وحې ګڼړی اوس ددې قسم راضې نامې سره ځما دقسم به څه جر ګی ایا ځما ښځه طلاقه شوه؟ بینوا توجرو

المستفتی: دوست محمدسول بازار کیمل پوره..... ۱۹۷۰،۱،۱۱۱۰

﴿۱﴾ (الاشباه والنظائر ۹۳ القاعدة السادسة) و (شرح المجلة للآتاسی ۱:۸۷ المادة: ۳۰۶)

الجواب: چونکه تاراضي نامه نه ده کړې اونه په دې خوشاله ئې لهذا په تاباندې ښځه نه ده طلاقه شوې﴿۱﴾ اوکه چرته تا کله راضي نامه وکړله نو په تا باندې به ښځه په یو طلاق رجعی سره مطلقه اُو ګرځی﴿۲﴾ چه دهغې حکم اسان دې یعنې ته ښځې ته رجوع کولې شی په عدت کښې دننه، اوکه چرته په عدت کښې دننه تازبانی یاعملی رجوع ونه کړله نو په تاباندې صرف تجدید نکاح کول دی﴿۳﴾-وهوالموفق

د طلاق ثلاثه د معنیٰ نه د ناخبره سړی د معلق طلاق حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یو څو کسان دڅه معاهدې دپخولو په خاطر دطلاق ثلاثه قسم اوکړی اووروسته د نورو معاهدو نه دطلاق ثلاثه لفظ لرې کړی اوددې نه پس ددوئ نه څه کسان ددې معاهدی نه مخالفت اوکړی اوبعض داغذرپیش کړی چه مونږ د طلاق ثلاثه دمعنی نه ناخبره ؤوددې متعلق شرعې حکم څه دی؟بینوا توجرو

المستفتی: نامعلوم........۱۹۸۸ء\۱۲\۲۷

الجواب: کوموکسانوچه په معاهده اوله باندې دستخط کړي وی نو په هغوې باندې طلاق ثلاثه عائد اونافذ دي﴿٤﴾اګرچه دې کسانو دمعاهدې اولنی نه

﴿۱﴾قال العلامة الحصكفي: ان لم تجيئ بفلان او ان لم تردى ثوبي الساعة فانت طالق فجاء فلان من جانب آخر بنفسه واخذ الثوب قبل دفعها لا يحنث. (الدر المختار على هامش ردالمحتار ۲: ۵۶۲ بعيد مطلب لا يدع فلانا يسكن في هذه الدار)

﴿۲﴾قال العلامة الحصكفي: وتنحل اليمين بعد وجود الشرط مطلقا. (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲: ۵۴۴ مطلب زوال الملك لا يبطل اليمين)

﴿۳﴾قال العلامة المرغيناني: واذا طلق الرجل امرأته تطليقة رجعية او تطليقتين فله ان يراجعها في عدتها رضيت بذلك او لم ترض. (هداية ۲: ۳۷۳ باب الرجعة)

﴿۴﴾وفي الهندية: واذا اضافه (اى الطلاق) الى الشرط وقع عقيب الشرط اتفاقا. (فتاوىٰ عالمگيرية ۱: ۴۲۰ الفصل الثالث فى تعليق الطلاق)

د واپسئ نیت کړي وی، اوپه دوئي کښې که چرته څوک د طلاق ثلاثه د معنی نه ناخبره ؤونوپه هغوی باندی درې طلاقه نه نافذ کیږی نه صرف یو طلاق رجعی پرې عائد کیږی، یدل علیه ما فی فتح القدیر ٤:٤ باب ایقاع الطلاق: ولا بدمن القصدبالخطاب بلفظ الطلاق عالما بمعناه....ولو قال لقوم تعلمت ذکرابالفارسیة فقولوه معی فقال زن من بسه طلاق، فقالوه لم یحکم علیهم بالحرمة《۱》 وفی شرح التنویر علی ردالمحتار۳: ۲٤۱ کتاب الطلاق :اوتلفظ به غیر عالم بمعناه ای یقع فی القضاءدون مابینه وبین الله تعالی《۲》 البته کومو کسانوچه صرف ددویمې معاهدې دستخط کړي وی نو په دوئ باندې څه طلاق نه واقع کیږی. وهوالموفق

د یمین طلاق باوجود د دروغو ګواهی ورکړی، کښې د طلاق حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یو سړی درې طلاقه اووئیل اود دې باوجودئې ددروغو ګواهی ورکړه، ایا دده ښځه مطلقه مغلظه کیږی؟ ددې باوجودهم دادخپلې ښځې سره اباددې، ایا داسړې مسلمانانو سره دجنازی مونځ وغیره کښې شرکت کولې شی یامسلمانانوته دده نه بچ کیدل پکاردی ځکه چه مذکوره سړې باقاعده دګواهانو په مخکښې درې طلاقه اووئیل اوددروغو ګواهی ورکړیده؟ بینوا توجرو

المستفتی: غلام رضاء کیمل پور......۱۹۷۵ء۱ ۱۹۱۲

الجواب: بشرط صدق وثبوت په دې کس ښځه مطلقه مغلظه شویده. للاصل

《۱》 (فتح القدیر ۳: ۳۵۱، ۳۵۲ باب ایقاع الطلاق)

《۲》 قال العلامة الحصکفی: او تلفظ به غیر عالم بمعناه، قال ابن عابدین: کما لو قالت لزوجها اقرأ علی اعتدی انت طالق ثلاثا ففعل طلقت ثلاثا فی القضاء لا فیما بینه وبین الله تعالیٰ اذا لم یعلم الزوج ولم ینو بحر عن الخلاصة.

(الدرالمختار مع هامش ردالمحتار ۲: ٤۲۱ قبیل مطلب فی طلاق المدهوش)

المشهوران المعلق بالشرط یجب ثبوته عندثبوت الشرط، شرح المجلة ٥٤(١)دداسې بې دینه سره ترک موالات ضرورې دې تردې چه توبه ګار شی(٢)۔ وهوالموفق

که چرته ښځې ځما د خبرې جواب راکړو نو درې شرطونو باندې طلاقه ده۔ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه زید دخپل مور پلار، او خور ورونو اود سخر په مخکښې اووئیل چه ځما ښځه که چرته ځما د خبرې جواب راکړی نو په ما باندې په درې شرطونو طلاقه ده او څه به داداسې اووهم چه ددې مور به ئې ډډې په ډډې اوګوری۔ څه ورځې پس دزید ښځې هغه ته دڅه خبرې جواب ورکړو چونکه زید خپله ښځه داسې اووهله چه دهغې پختې ماتې شوی ایا طلاق واقع شواوکه نه؟بینوا توجروا

المستفتی: صوفی محمد ابراهیم واه کینټ راوالپنډی.......١٩٧٥ء١٠١٥ ٣

الجواب: بشرط صدق وثبوت په دې سړی زیدباندې ښځه مطلقه مغلظه شویده۔ کما فی شرح المجلة :المعلق بالشرط یجب ثبوته عند ثبوت الشرط(٥٤) (٣). وهوالموفق

که چرته په ما باندې دفلانکی سړی د قرضې رقم ورکول وی نو په ما باندې ښځه په دریو شرطونو طلاقه ده ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین ددې مسئلې باره کښې چه مسمٰی افسرقرضداروو

---

(١) (شرح المجلة للآتاسی ١: ٢٣٢ مادة: ٨٢)

(٢) قال العلامة الطرا بلسی: والتعزیر لا یختص بفعل معین ولا قول معین فقد عزر رسول الله ﷺ بالهجر وذلک فی حق الثلاثة الذین ذکرهم الله تعالیٰ فی القرآن العظیم فهجروا خمسین یوما لا یکلمهم احد بهم وقصتهم مشهورة فی الصحاح وعزر رسول الله ﷺ بالنفی فامر باخراج المخنثین من المدینة ونفاهم وکذلک الصحابة من بعده.

(معین الحکام ١٩٤ فصل فی التعزیر)

(٣) (شرح المجلة لسلیم رستم باز ١: ٥١٣مادة: ٨٢)

اوډیره موده پس انکاری شو، تهانړه کښې رپورټ درج کړو، هلته داقرارنه پس بیا انکاری شوبالاخر بیا تهانیداره پورې خبره ورسیده، تهانیدارده ته اووئیل چه ته په قران قسم اوخوره ده اووئیل چه زه طلاق کوُم اووئې وئیل چه په ماداکرم(دائن)هیڅ رقم وغیره قرضه ورکول نشته که چرته په ماباندې قرضه وی نوپه ماباندې خپله ښځه په دریوشرطونو طلاقه ده، یوځل بیا کاڼړی واخستل اواوئی وئیل دویم ځل ئی بیا اوئیل، بیاتهانیدار هغه ته اووئیل چه دښځې نوم واخله اوطلاقه ئې کړه، هغه دښځې نوم واخستلودری طلاقه ئې ورکړل، ددې شرعې حکم څه دې لیکن اوسه پورې هغه ښځه نه ده جدا کړې؟ بینوا توجروا

المستفتی :محمدنعیم حقانی اټک........۱۹۸۵ء۳۱۱۳۱

جواب:که چرته مسمّٰی افسرښتونې نه وی یعنې په ده باندې داکرم رقم وغیره وی نوپه ده باندې ښځه مطلقه مغلظه شویده﴿۱﴾ تول بااثرحکام اوعوامو باندې ضروری ده چه یاپه ده باندی حلاله وکړی یاښځه دده نه جداکړی﴿۲﴾-وهوالموفق

خپله خورکه فلانی ته واده کړی نوخپله ښځه به مثلثه طلاقه وی، ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې یوسړی اوئیلی چه که

﴿۱﴾ قال العلامة الحداد الیمنی: (قوله واذا اضاف الی شرط وقع عقیب الشرط مثل ان یقول ان دخلت الدار فانت طالق) هذا بالاتفاق لان الملک قائم فی الحال والظاهر بقاؤه الی وقت الشرط ولانه اذا علقه بالشرط صار عند وجود الشرط کالمتکلم بالطلاق فی ذلک الوقت. (الجوهرة النیرة ۲:۱۱۰ کتاب الطلاق)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصکفی: ولا بد من سترة بینهما فی البائن لئلا یختلی بالاجنبیة ومفاده ان الحائل یمنع الخلوة المحرمة. قال ابن عابدین: ای مفاد التعلیل ان الحائل یمنع الخلوة المحرمة ویمکن ان یقال فی الاجنبیة کذلک وان لم تکن معتدته الا ان یوجد نقل بخلافه بحر. (الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:٦٧٥ قبیل فصل فی ثبوت النسب)

چرته ما خپله خور مسمیٰ فلانی ته واده کړله نو په ما باندې دې خپله ښځه مثلثه طلاقه وی، تقریباً دوه میاشتې پس ده خپله خور هغه سړي ته واده کړله او ورئې کړله، په دې کاربانديې درې څلور ګواهان موجود دی اوس دې سړی ته شریعت کښې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولانا عزیزالرحمٰن کوهاله براه کوه مری

الجواب: که معامله هم دغومره وی او کمې زیاتې په دې کښې نه وی نو په دې سړی باندې خپله ښځه مطلقه مغلظه شوې ده﴿۱﴾ دتحلیل نه بغیر لاره نشته، اوکه دهٔ دا وادهٔ اصالةً یا وکالةً نه وی کړې، نو بیا طلاق نه دې واقع شوې.﴿۲﴾ وهو الموفق

که فلانی ته د لوررشته ورکړم نوزما ښځه به په ما باندې مطلقه مغلظه وی

سوال: څه فرمائی علمائې دین دې مسئلې باره کښې چه مسمیٰ سید علی دخپلې لور مسمّاة زرینه بالغې رشته غلام اسلم ته په عام اجلاس کښې ایجاب وقبول اوکړو ددې نه پس ئې هم دغه رشته بل ځائې کښې ګل اکبر ته ورکړله او څه موده پس دخبرې نه واؤریدهٔ اووې وئیل چه کهٔ زهٔ ګل اکبر ته رشته ورکړم نو زما ښځه به په ما باندې مطلقه مغلظه وی، ددې باوجود دهٔ ګل اکبر ته رشته ورکړله، اوس د طلاق واقع کیدلو څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: رحمان شاهین بکډپو کوهاله مری.... ۱۹۷۲ء\۱۴\۳

الجواب: بشرط صدق مستفتی په دې کس سید علی باندې ښځه مطلقه مغلظه شویده، لوجود..........

﴿۱﴾ قال العلامة الخالد الآتاسی: المعلق بالشرط یجب ثبوته عند ثبوت الشرط.
(شرح المجلة ۱: ۲۳۲ مادة: ۸۲)

﴿۲﴾ قال العلامة ابن عابدین: حلف لا یزوج عبده او امته یحنث بالتوکیل والاجازة لان ذلک مضاف الیه متوقف علی ارادته لملکه وولایته وکذا فی ابنه وبنته الصغیرین لو لایته علیهما.
(ردالمحتار هامش الدر المختار ۳: ۱۲۹ مطلب حلف لا یزوج عبده کتاب الایمان)

الشرط(۱). وهوالموفق .

.. که چرته ځپله لور بل ځائې کښې ورکړم نو په ما باندې ځپله ښځه په درې شرطونو طلاقه ده..ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو سړی د ځپلې بالغې لور نکاح دلوردا ختیارنه بغیروکړی اوباقاعده ایجاب اوقبول اوشی کله چه جینې خبره شوه کورکښې کیږې وغیره شلوی اودنکاح چه واوریدل ژاړی بیاده هلک دطرفه باربارباوقارخلق په جرګه کښې دواده دپاره راځې لګه موده پس جینئ انکارکوی ددې نه پس ددې پلارااووئیل که چرته دا جینئ څه دویم ځائې کښې ورکړم نوپه ماباندې ځپله ښځه په درې شرطونو طلاقه ده. اوس که چرته دا سړې داولې نکاح دنه کیدوپه وجه داجینئ دویم ځائې کښې ورکړی یابل کس ته اووائې چه ځمادلور نکاح بل ځائې وکړه نو آیا په مذکوره والدباندې ښځه طلاقه شوه؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمدطیب غرشین اټک......۱۱\رمضان ۱۴۰۳هـ

الجواب: دامخکښې نکاح فاسداوکالعدم ده. کما فی الهندیه ۱:۲۸۷ ولا یجوز نکاح احد علی بالغة صحیحةالعقل من اب او سلطان بغیر اذنها بکرا کانت او ثیبا فان فعل ذلک فالنکاح موقوف علی اجازتها فان اجازته جاز وان ردته بطل کذا فی السراج الوهاج(۲) اوپه دویم عقدکښې پلار مشوره ورکولې شی لیکن په ځپله ایجاب اوقبول نشی کولې جینئ اودجینئ وروریاماما وغیره ایجاب اوقبول کولې شی دجینئ په اجازت باندې (۳)-وهوالموفق

(۱) وفی الهندیة: واذا اضافه (ای الطلاق) الی الشرط وقع عقیب الشرط اتفاقا. (فتاویٰ عالمگیریة ۱:۴۲۰ الفصل الثالث فی تعلیق الطلاق بکلمة ان)

(۲) (فتاویٰ عالمگیریة ۱:۲۸۷ الباب الرابع فی الاولیاء)

(۳) قال العلامة الشامی: (قوله ولا الانکاح) ای التزویج...(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

که ما دې سره نکاح وکړه نو په دې دې درې طلاقه دي.ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یو سړی ګواهانو ته مخامخ اووئیل که ما دخپلې کوېژدن شوې فلانې سره نکاح وکړه نو ځما د طرفنه په دې باندې درې طلاقه دې بیائې نکاح دهغې سره وکړه.ایاپه ده باندې درې طلاقه واقع کیږې او که نه؟طلاق ورکونکې په خپله اقرار نه کوې البته دا الفاظ ئې دګواهانو په مخامخ وئیلې دی؟بینوا توجروا

المستفتی: حافظ عبدالخالق چودهواډی آئ خان...... ۱۹۷۲ء۱۷۱،۲۰

الجواب: بشرط صدق مستفتی په دې سړې باندې ښځه مطلقه مغلظه شویده.لیکن بشرطیکه دایمین باقاعده فسخ شوې نه وی﴿۱﴾ اوبشرطیکه دې سړې دقبول بالفعل حیله نه وې کړې﴿۲﴾ فی الدرالمختار :وتنحل الیمین بعد وجودالشرط مطلقا لکن ان وجدفی الملک طلقت الخ،هامش ردالمحتار ۲: ۶۹۰﴿۳﴾.وهوالموفق

(بقیه حاشیه) فلا یحنث به الا بمباشرته وهذا فی الولد الکبیر او الاجنبی لما فی المختار وشرحه حلف لا یزوج عبده او امته یحنث بالتوکیل والاجازة لان ذلک مضاف الیه متوقف علی ارادته لملکه وولایته، وکذا فی ابنه وبنته الصغیرین لولایته علیهما وفی الکبیرین لا یحنث الا بالمباشرة لعدم ولایته علیهما فهو کالاجنبی عنهما فیتعلق بحقیقة الفعل.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۳: ۱۲۹ مطلب حلف لا یزوج عبده)

﴿۱﴾ قال العلامة ابن نجیم: ولوقال کل امرأة اتزوجها فهی طالق فتزوج فاذا حکما شافعیا فحکم ببطلان الیمین صح. (الاشباه والنظائر ۳۹۹ الفن الخامس الحیل الفصل السابع فی الطلاق)

ومثله فی الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۵۳۸ مطلب فی فسخ الیمین المضافة الی الملک)

﴿۲﴾ قال العلامة ابن عابدین: ای اذا قال کل امرأة اتزوجها طالق والحیلة فیه ما فی البحر من انه یزوجه فضولی ویجیز بالفعل کسوق الواجب الیها الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۵۳۷ باب التعلیق)

﴿۳﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۵۴۲ باب التعلیق)

که د ښځې په ژوندگۍ کښې مې دويم واده وکړو نو هغه دويمه ښځه به طلاقه وی..ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دين ددې مسئلې باره کښې چه يوسړی خپلې ښځې ته دا ليکل ورکړل چه که چرته داددې ښځې په ژوندگې کښې دويم واده کوی نو هغه دويمه ښځه به په ده باندې طلاقه وی. څه زمانه پس ده دويم واده وکړو نوايادادويمه ښځه اوس په ده باندې طلاقه کيږی او که نه؟ د طلاق واقع کيدو په صورت کښې که چرته دا بيا دا ښځه ښځه جوړوې نو ددې څه مسئله ده؟ بينوا توجروا

المستفتی: نورالنبی جامعه مدنيه کيميل پوره....... ۱۹۷۴ء۱۲۱۱۸

الجواب: په صورت مسئوله کښې دوجودالشرط په وجه باندې دادويمه ښځه مطلقه شويده ﴿۱﴾ په ظاهره تجديددنکاح کافي دې، بشرطيکه دواده نه پس دخاوندپه کورکښې دوباره نکاح نه وې کړی شوې گينې تجديدد نکاح ته هم ضرورت نشته ﴿۲﴾-وهوالموفق

﴿۱﴾ وفی الهندية: اذا اضاف الطلاق الی النكاح وقع عقيب النكاح نحو ان يقول لامرأة ان تزوجتک فانت طالق او كل امرأة اتزوجها فهی طالق.
(فتاویٰ عالمگيرية ۱: ۴۲۰ الفصل الثالث فی تعليق الطلاق بكلمة ان واذا)

﴿۲﴾ چونکه دلته اضافت دطلاق تزويج او نکاح طرف ته دې لهٰذا نکاح کيدو سره به طلاق واقع کيږی اودا طلاق به قبل الدخول وی او په مذکوره صورت کښې تفريق دطلاق په وجه يو طلاق بائن واقع کيږی.
كما فی الهندية: فان فرق الطلاق بانت بالاولیٰ ولم تقع الثانية والثالثة. (فتاویٰ عالمگيرية ۱: ۳۷۳ الفصل الرابع فی الطلاق قبل الدخول)
چه په دې کښې تجديد د نکاح کافی کيږی.
كما فی الهندية: اذا كان الطلاق بائنا دون الثلاث فله ان يزوجها فی العدة وبعد انقضائها.
(فتاویٰ عالمگيرية ۱: ۴۷۲ فصل فيما تحل به المطلقة وما يتصل به)
او زموږ په بعضې علاقو کښې دا رواج دې چه د کويژدن په ورځ د جينۍ د مور پلار په کور نکاح کولې شی بيا د وادۀ نه پس دخاوند په کور دوباره نکاح کولې شی پس که دا دوباره نکاح شوې وی نودا به د نکاح د تجديد قائم مقام وی د تجديد ضرورت به نه وی وهوالموفق......(از مرتب)

د ښځې په موجودګنې کښې دویم واده کولو

باندې د طلاق معلق تفصیلی مسئله

سوال: څه فرمائی علماءدین ددې مسئلې باره کښې چه زید مشکوک کس ؤو ددې وجې نه دواده په وخت کښې دده نه داسې قسم لیکل اخستې ؤولیکل دالاندې دی:

''زه دفلانې په موجودګې کښې به دویم واده نه کوم،البته په صورت دنه کیدوداولادپه رضامندې دپلار اویاورور اویازوجه ام،نکاح ثانی یعنی دویم واده به کوی،که چرته دپاس صورت نه بغیر دویم واده وکړم نو نور څومره ودونه چه وکړم نو په ماباندې به طلاق ثلاثه واقع وی،اوشرعې طور باندې په ماباندې به حرامه وی.زیاتلیکل کؤم چه کله هم دویم واده کؤم نوهغه په ماباندې په روئې دشرعې حرامه وی،،-

نوایا که زیدخپلې اولنې ښځه طلاقه کړی دویم واده کولې شی کنه دده دویم واده په مطابق داخری قول(چه کله هم دویم واده الخ)حرام متصور کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: بشیراحمدایم اےدنده شاه بلال میاں والی.... ۱۹۷۰ء۱۳۱۹۱

الجواب: په ظاهرد اخری قول چه مرادهم دادی چه ده مسما فلانې په موجودګئ کښې کله چه هم الخ.لهذا دفلانې د مطلقه کیدونه پس په دویم واده کښې څه حرج نشته(۱)یعنې دویمه ښځه نه مطلقه کیږی دزیاة احتیاط دپاره دې د زیدنه استفسارو کړیشی چه داخری کلام نه ستاڅه مرادوو تقید مرادوو او که نه اطلاق دې مرادوو(۲)نودشق ثانی په بناء باندې داخاونددویم واده په

﴿۱﴾ وفی الهندیة: واذا اضافه (الطلاق) الی الشرط وقع عقیب الشرط اتفاقا.
(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۴۲۰ الفصل الثالث فی تعلیق الطلاق)

﴿۲﴾ وفی الهندیة: ان من قال لامرأته ان دخلت الدار فانت طالق یتعلق الطلاق بالدخول ولو قال ان دخلت الدار انت طالق یقع الطلاق للحال الا اذا قال عنیت به التعلیق فحینئذ یدین فیما بینه وبین الله تعالیٰ.
(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۴۲۰ الفصل الثالث فی تعلیق الطلاق بکلمة ان الخ)

یو وخت کښې هم نه نښې کولې (۱)- بینوا توجروا

که چرته ځماواده دسنت مطابق نه وی نوښځه مې طلاقه ده.ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې که چرته یو کس دا اووائی،، که چرته ځماواده دسنت مطابق نه وی نوښځه مې طلاقه ده،، که چرته بالفرض دده واده کښې فائرنګ وی یا پالنګ باندې یانشانه ویشتل یاډهول وغیره. نوددې په باره کښې څه حکم کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: زبیرجان افریدی........ ۱۹۹۰ء۱۲۱۱۲۱

الجواب: که چرته دې سرې دنیت اضافت کړې وې اونکاح ئې مخکښې دبناء یعنې د واده نه کړې وې نو دده منکوحه باندې یو طلاق واقع کیږی ګینې نه.

تنبیه:........درو طنے که ایجاب وقبول سه بارمکروه کرده مےشوند،به مرت دوم وسوم نکاح عقد خواهدشد،فافهم_ وهوالموفق .

کومې ښځې چه دروازې نه سربهر کړیدې هغې ته درې طلاقه.. کورکښې دوه ښځې وې ددې مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یو سړی کورته راتللو چه دده دوو ښځو نه یوې ددروازې نه سر بهر کړې وو،هغه کورته راغلو او وې وئیل چه کومې یوې سر بهر کړې وه هغې ته درې طلاقه دی،دکوردواړو ښځو د سر بهر کولو نه منکرې شوې اوس دې سړې ته ددې ښځوپه حق کښې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: مفتی محمد سردار دارالعلوم تل...... ۱۹۸۲ء۱۷۱ ۲۹

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: کلما علی التزوج نحو کلما تزوجت فانت کذا لدخولها علی سبب الملک وهو غیر متناه. قال ابن عابدین: (قوله لدخولها علی سبب الملک)ای التزوج فکلما وجد هذا الشرط وجد ملک الثلاث فیتبعه جزاؤه بحر. (الدرالمختار مع هامش ردالمحتار ۲:۵۴۳ مطلب المنعقد بکلمة کلما ایمان منعقدة للحال)

جواب: که چرته دې کورکښې صرف دادوه ښځې وې نورې ښځې نه وې نو دواړه ښځې په ده باندې حرامې دی مطلقې نه دی﴿۱﴾-وهوالموفق

یو هلک ته لوراو خور ورکولو باندې ئې د طلاق قسم وکړو بیا هغه ددې باوجود وتختیده.. ددې حکم

سوال: څه فرمائ علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه د زیدلوراود خالدخور ده، زید اوخالد باندې دلیکلو په طورداشرط ولګؤلوچه که چرته دې جینئ دمرضئې نه خلاف عارف سره نکاح وکړله نو زیداوخالددواړوباندې به ښځې طلاق ثلاثه باندې حرامې وی اوس هغه جینئ عارف سره نکاح باندی کلکه ده اودهغه سره لاړله.نوایاددی جینئ دعارف سره دتللو په وجه زید اوخالدباندې ښځی مطلقې کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی :محمداسرائیل کوه مری راولپنډی......۱۹۷۵ء۲۵\۱۲\

جواب:که چرته دې پلاراوخوئ داليکل شوې قسم(طلاق معلق) هزلا یا اکراها کړي وې نو دوې باندې ښځې نه مطلقې کیږی. کمایشیرالیه ما نقله العلامة الشامی عن البحر:فلو اکره علی ان یکتب طلاق امراءته فکتب لا تطلق لان الکتابة اقیمت مقام العبارة باعتبار الحاجة(ای حاجة التطلیق)ولاحاجةههنا کذا فی الخانیة.ردالمحتار ۲: ۵۷۹﴿۲﴾ اوکه چرته په طیب خاطرسره ئې کړي وی نو

﴿۱﴾وفی الهندیة: ولو طلق احدی نسائه الاربع ثلاثا ثم اشتبهت وانکرت کل واحدة ان تکون هی المطلقة لا یقرب واحدة منهن لانه حرمت علیه احداهن ویجوز ان تکون کل واحدة وقد قال اصحابنا رحمهم الله تعالیٰ کل ما لا یباح عند الضرورة لا یجوز التحری فیه والفروج من هذا الباب.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۳۶۴ قبیل الفصل الثانی فی اضافة الطلاق الی الزمان)

﴿۲﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۴۵۷ مطلب فی الاکراه علی التوکیل بالطلاق والنکاح)

مطلقات مغلظات کیږي (ای بشرط الحمل)(۱).وهو الموفق

که چرته خورئې فلان ته په نکاح ورکړه نوطلاق بیا هغه جینئ په خپله دهغه سره لاړله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه زید اووئیل چه څما پلارکه چرته څماخور فلان ته په عقدنکاح ورکړله نو څمابنځه ماباندې طلاقه ده اوس هغه خور په خپله دهغې فلانی سره لاړله اونکاح ئې وکړله، اوس دطلاق څه حکم دی؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمدروشن کوهاله مری......۱۵جمادی الثانی۱۳۹۵

الجواب: که چرته الفاظ همداوې چه که چرته څماپلاردا جینئ فلان الخ نوطلاق واقع نه دې او که چرته داالفاظ وی چه که چرته د فلان په نکاح کښې راغلله نوالخ نوپه دې صورت کښې یو طلاق رجعې دی(۲) پس په عدت کښې دننه دننه زبانې واپسی ده،تجدیدنکاح یاتحلیل ته ضرورت نشته دې(۳) بینوا توجروا

---

(۱) قال العلامة المرغینانی: واذا اضافه الی شرط وقع عقیب الشرط مثل ان یقول لامرأته ان دخلت الدار فانت طالق وهذا بالاتفاق لان الملک قائم فی الحال والظاهر بقاؤه الی وقت وجود الشرط.

(هدایة علی صدر فتح القدیر ۳:۴۴۳ باب الایمان فی الطلاق)

(۲) قال العلامة عبد الغنی الغینمی: واذا اضاف الطلاق الی النکاح وقع الطلاق عقیب النکاح...... واذا اضافه ای الطلاق الی وجود شرط وقع عقیب وجود الشرط وذلک مثل ان یقول لامرأته ان دخلت الدار فانت طالق وهذا بالاتفاق لان الملک قائم فی الحال والظاهر بقاؤه الی وقت الشرط ویصیر عند وجود الشرط کالمتکلم بالطلاق فی ذلک الوقت.

(اللباب فی شرح الکتاب ۲:۱۷۴ کتاب الطلاق)

(۳) قال العلامة المرغینانی: واذا طلق الرجل امرأته تطلیقة رجعیة او تطلیقتین فله ان یراجعها فی عدتها رضیت بذلک اولم ترض. (هدایة ۲:۳۷۳ باب الرجعة)

.که چرته اته ورځو کښې دننه ستا نه طلاق نامه وانخلم نو ځما ښځه په ما باندې طلاقه ده..ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه وړوکې ورور مشر ورور ته دیوڅو کسانو په مخامخ داالفاظ اووئیل چه دخپل ځوئ سره بدګوئی وکړه اوخپل ته دااویه چه که چرته اته ورځو کښې دننه ستانه طلاق نامه وانخلم نوځمابنځه په ما باندې طلاقه ده،اوس دسخردوینامطابق اته ورځې تیرې شوې،نواوس دده دوینانه به څه جوړیګی؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمدرحمان سواړګلی........۱۹۷۵ء۱۲\۴\۱۲

الجواب: بشرط صدق وثبوت په دې سخرباندی ښځه طلاق رجعی سره طلاقه شویده﴿۱﴾ په کوم کښې چه زباني مراجعت کافي ده،دتجدید نکاح ضرورت نشته﴿۲﴾-وهوالموفق

که ګیره مې پرې نه خودله مونځ روژه مې ونه ساتله نو ځما نکاح به باطله اوفسخ وی..دخلاف ورزې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه زیددخپلې لورچه د هغې عمر دوه یادری کاله وو بکر سره نکاح کړله دنکاح نه مخکښې ئې د زید نه اقراروا خستلو تحریری اوزباني په دې شرط چه که چرته مطابق دشرعې ئې ګیره پرې نه خودله نوځما نکاح به باطله اوفسح وی،بکر داشرط قبول کړلو،ددې نه پس بکر دخپل اقرار نه واوړیدو نه دروژی اومونځ پابنددې اونه ئې مطابق دشرعې ګیره پریخودله حالانکه منکوحه نوافل اوتهجدهم

﴿۱﴾ وفی الهندیة: اذا اضافه (الطلاق) الی الشرط وقع عقیب الشرط.
(فتاویٰ عالمګیریة ۱:۴۲۰ الفصل الثالث فی تعلیق الطلاق)

﴿۲﴾ قال العلامة المرغینانی: واذا طلق الرجل امرأته تطلیقة رجعیة او تطلیقتین فله ان یراجعها فی عدتها رضیت بذلک او لم ترض.
(هدایة ۲:۳۷۳ باب الرجعة)

نه قضاء کوی. ازروئ شرع ددې اقرار نه پس دبکرنکاح باقی پاتې کیږی اوکه نه؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالرؤف قریشی مسکین پورشریف مظفرګړهـ ٢٥\١١\١٩٦٩ء

الجواب: چونکه دالفظ چه ځمانکاح باطله وې یافسخ وې، دکنایاتو نه دې لهذا دشرط دتحقق په وجه باندې په دې سړې باندې ښځه مطلقه کیږې اوتجدید دنکاح به کافي وې، لان الظاهر ارادة الطلاق، فی الدرالمختار: کنایته عندالفقهاء مالم یوضع له واحتمله وغیره﴿۱﴾وفی الهندیه: ولو قال فسخت النکاح ونوی الطلاق یقع(۱: ٤٠٠)﴿۲﴾وفی الدر المختار: وتنحل الیمین بعد وجود الشرط مطلقا لکن ان وجدفی الملک طلقت وعتق والا لا، انتهیٰ﴿۳﴾ قلت: هذاتعلیق الطلاق بفعل الزوج ولیس هذا تفویض الطلاق الی الزوجة وایضا لایجری فیه خیارالبلوغ لان العاقدهوالاب. وهوالموفق

.که چرته ما فلانې سره خبرې وکړې نو ځماښځه طلاقه ده..ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه زید اووئیل چه که چرته څه عمروسره خبرې وکړم نو ځما ښځه طلاقه ده. اوس زید عمروسره خبرې کړیدې زید سعودی عرب کښې ده اودهغه ښځه افغانستان کښې ده شرعي لحاظ سره ښځه طلاقیږې اوکه نه؟ زیدارادې سره رجوع هم کړیده ده ښځه طلاقه شوه اوکه نه؟ اوکوم یو طلاق واقع شو؟بینوا توجروا

المستفتی: عطاء محمد طائف سعودی عرب........ ٣٠\١١\١٩٨٥ء

﴿۱﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۵۰۱ باب الکنایات)

﴿۲﴾ (فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۳۷۵ الفصل الخامس فی الکنایات)

﴿۳﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۵۴۴ مطلب زوال الملک لا یبطل الیمین)

الجواب: په صورت مسئوله کښې د حانث کيدلو په تقدير باندې دا ښځه يو طلاق رجعي باندې مطلقه شويده(۱) او په ديکښې په عدت کښې دننه دننه زبانې مراجعت کافي کيږي، که چرته په عدت کښې دننه ئې مراجعت اونه کړه نو تجديد دنکاح به ضروري وي. (قران(۲) حديث (۳) معتبرات فقه)(۴) وهو الموفق

که دې امام پسې مې مونځ وکړونو ځما ښځه طلاقه ده..ددې حکم.

سوال: څه فرمائی علماء دين د دې مسئلې باره کښې چه ديو سړي د محلی د امام سره خفګان پيدا شولو اووئی وئيل چه که چرته ماتا پسې مونځ اوکړو نو ځما ښځه طلاقه ده، يو ځل ئې داوئيل دې اوس ددې څه حل دې ځکه چه په امام پسې مونځ کول هم ضروري دی او امام خفه کول نه دی پکار؟ بينوا توجروا

المستفتی: سعيد الرحمٰن رستم مردان.......... ۱۴۰۰/۱۱/۱۴/۲۲ھ

﴿۱﴾ وفی الهندية: واذا اضاف الطلاق الى الشرط وقع عقيب الشرط اتفاقا.

(فتاویٰ عالمگيرية ۱: ۴۲۰ الفصل الثالث فی تعليق الطلاق)

﴿۲﴾ قال الله تعالیٰ: الطلاق مرتٰن فامساک بمعروف او تسريح باحسان، فان طلقها فلا جناح عليهما ان يتراجعا ان ظنا ان يقيما حدود الله. (سورة البقرة آيت: ۲۲۹، ۲۳۰ رکوع:۱۳ پاره:۲)

﴿۳﴾ عن رکانة بن عبد يزيد انه طلق امرأته سهيمة البتة فاخبر بذلک النبیﷺ وقال والله ما اردت الا واحدة فقال رسول اللهﷺ والله ما اردت الا واحدة فقال رکانة والله ما اردت الا واحدة فردها اليه رسول اللهﷺ فطلقها الثانية فی زمان عمر والثالثة فی زمان عثمان رواه ابوداؤد والترمذی وابن ماجة والدارمی الا انهم لم يذکروا والثانية والثالثة.

(مشکواة المصابيح ۲: ۳۰۶ باب الخلع والطلاق)

﴿۴﴾ قال العلامة المرغينانی: واذا طلق الرجل امرأته تطليقة رجعية او تطليقتين فله ان يراجعها فی عدتها رضيت بذلک اولم ترض لقوله تعالیٰ فامسکوهن بمعروف من غير فصل. (هداية ۲: ۳۷۳ باب الرجعة)

الجواب: داسې دي چه امام پسې مونځ وکړی اودمونځ کولونه پس دې په عدت کښې دننه دننه دالفاظ اووائ چه ماخپلې ښځې ته مراجعت اوکړو اودطلاق نه واپس شوم﴿۱﴾قال الله تعالیٰ:الطلاق مرتان فامساک بمعروف اوتسریح باحسان(الاية)﴿۲﴾.وهوالموفق

ځما د اجازت نه بغير که چرته ته د مور پلار کور ته لاړلې نو درې طلاقه دې

سوال: څه فرماتی علماءدین ددې مسئلې باره کښې چه یوسړی خپلې ښځې ته اووئیل چه که چرته ته ځمادااجازت نه بغیر دخپل مور پلار کورته لاړلې نو ته په مابانديې په دری طلاقو طلاقه ئې،لیکن یومیاشت پس کله چه داسړې کور کښې موجود نه ؤونودده ښځه دخاونددااجازت نه بغیردخپل مور پلار کورته لاړه،اوس ددې مسئلې څه حکم دې،او ښځه حامله هم ده؟بینوا توجروا

المستفتی: محمدسعیدعباسی..........۱۹۷۴،۱۲\۱۲\۱۶

الجواب: بشرط صدق وثبوت دابښځه مطلقه مغلظه شویده، لوجود الشرط﴿۳﴾،اوس بغیرد حلالې نه بله څه چاره نشته دې-وهوالموفق

که په مقرره موده کښې زه واپس نه شوم نو ځما او د منکوحې په مینځ کښې به نکاح فسخ وي

سوال: څه فرمائی علماءدین ددې مسئلې باره کښې چه زید دبالغې جینئ سره

﴿۱﴾قال العلامة السغدی: والفاظ الرجعی عند ابی حنیفة واصحابه اربعة احداها انت طالق وهذامنصوص...... والرجعة نوعان قولية وفعلية...... والرجعة القوليه ان یقول راجعتک الخ.
(النتف فی الفتاوی ۱ :۲۰۵،۲۰۷ الطلاق الرجعی)

﴿۲﴾(سورة البقرة آیت: ۲۲۹، رکوع:۱۳ پاره:۲)

﴿۳﴾قال العلامة عبد الغنی المیدانی: واذا اضافه ای الطلاق الی وجود شرط وقع عقیب وجود الشرط وذلک مثل ان یقول لامرأته ان دخلت الدار فانت طالق وهذا بالاتفاق.
(اللباب فی شرح الکتاب ۲ :۱۷۴ کتاب الطلاق)

نکاح وکړه هلک په صوبه سنده حیدرآباد کښې اوسیګی لیکن جینئ کلي کښې والدینو سره ده دجینئ والدینوزوم ته خطونه ولیکل اووئی وئیل چه راشه واده اوکړه، کله چه زید راغلونو دجینئ دورثاءسره ئې فیصله وکړه چه (۱) مهرمبلغ پنځه زره روپې اداءکوي (۲) یومکان به ابادوی -(۳) اوسیدل به خپل کلي اختیاروی، ددې شرائطو دپاره شپږ میاشتې موده مقرره کړي شوه اووئی وئیل چه که چرته مقرره موده کښې څه واپس نه شوم نو ځما او ځماد منکوحې په مینځ کښې به نکاح فسخ وی، ددې شرطونو لیکل او همدارنګې دګواهانو دستخط اودګوتو نشانونه ئې هم ولګول شول، اوس ناکح (زید) دیونیم کال دتکمیل دشرائطو دپاره رانغلو اونه دخط اوکتابت جواب ورکوي نوایامذکوره لیکل اوشرائط دنه موجودیدلو په وجه باندې نکاح فسخ کیږي اوکه نه؟ اخرې دوه شرائط دنکاح نه پس لګولي شوې؟بینوا توجروا

المستفتی: شیرین c\o مولوی محمد عاشق سرخ ډهیری صوابی ۳۱۴۱۔۱۹۷۲ء

الجواب: په صورت مذکوره کښې په دې سرې باندې ښځه (منکوحه) مطلقه شویده، لان المعلق عندوجودالشرط کالمنجز (۱) وفی الهندیه۱: ٤٠٠ ولوقال فسخت النکاح ونوی الطلاق یقع (۲). وهوالموفق

''که چرته فلانی کار مې اوکړونو ځما ښځه په سلو کانړو سره طلاقه ده.. طلاق مغلظه ده

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یوسړې اووئیل چه که

(۱) قال العلامة القهستانی: والفاظ الشرط ان واذا واذا ما...... ان وجد الشرط مرة فی الملک ینحل الی جزاء ای ینتهی التعلیق الی وقوع الطلاق فیجری مجری النظیر.

(جامع الرموز ۱ : ۵۳۲ فصل فی التعلیق)

(۲) (فتاویٰ عالمگیریة ۱ :۳۷۵ الفصل الخامس فی الکنایات)

چرته مافلان کاروکړونو په ما باندي ښځه سلو کانړوسره طلاقه ده،بیا زید هغه کاروکړلو، نوایا په زید باندي دري طلاقه واقع کیږی اوکه نه یو؟ بینوا توجروا

المستفتی: گلزارمقام سیرئے......... ۱۹۷۵ء۱۹\۱۹\۱۹

الجواب: ددي سرې ښځه په دري طلاقو باندي مطلقه مغلظه شویده اوباقی لغوه دي،وهوقول الائمة الاربعة ﴿۱﴾ خلافا للطائفة السلفية النجديه﴿۲﴾ ولنا

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدين: وذهب جمهور الصحابة والتابعين ومن بعدهم من ائمة المسلمين الى انه يقع ثلاث قال فی الفتح بعد سوق الاحاديث الدالة عليه وهذا يعارض ما تقدم واما امضاء عمر الثلاث عليهم مع عدم مخالفة الصحابة له وعلمه بانها كانت واحدة فلا يمكن الا وقد اطلعوا فی الزمان المتأخر على وجود ناسخ...... واما ثانيا فالعبرة فی نقل الاجماع نقل ما عن المجتهدين والمائة الف لا يبلغ عدة المجتهدين الفقهاء منهم اكثر من عشرين كالخلفاء والعبادلة وزيد بن ثابت ومعاذ بن جبل وانس وابی هريرة والباقون يرجعون اليهم ويستفتون منهم وقد ثبت النقل عن اكثرهم صريحاً بايقاع الثلاث ولم يظهر لهم مخالف فما ذا بعد الحق الاالضلال. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۵۵ كتاب الطلاق)

﴿۲﴾ قال الشيخ البسام السلفی: وذهب جماعة من العلماء الى ان موقع الطلاق الثلاث بكلمة واحدة...... لا يقع عليهما الا طلقة واحدة...... منهم المجد عبد السلام بن تيمية وكان يفتی بها سرا و حفيده شيخ الاسلام ابن تيمية يجهر بها ويفتی بها فی مجالسه...... ومنهم ابن القيم الذی نصر هذا القول نصرا مؤزراً فی كتابيه الهدیٰ واغاثة اللهفان فقد اطال البحث فيها..... قال مجلس هيئة كبار العلماء: بحث مسئلة الطلاق الثلاثة بلفظ واحد وبعد الدراسة وتداو رأی واستعراض الاقوال التی قبلت فيها ومناقشة ماعلى كل قول، توصل المجلس بالاكثرية الى اختيار القول بوقوع الطلاق الثلاث بلفظ واحد ثلاثا وخالف من اعضاء المجلس خمسة الخ. (التعليق على بلوغ المرام ۲ ۳۶۲،۳۶۳ كتاب الطلاق)

روایات کثیرمذکورة فی مصنف عبدالرزاق(۱) وهوالموفق

.که چرته ځمابنځه بد چلنه وی نوطلاقه ده..

یاکه چرته طلاق ورنه کړی نو..ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین ددې مسئلې باره کښې چه یو سړې اووائی چه که چرته ځمابنځه دواده نه مخکښې بدچلنه وی نوهغه طلاقه ده،(ددی شهادت یا ثبوت نه وی اوڼه څه بل دلیل وی صرف د شک په بناء باندې اووائی)نو ایا په دې سره څه واقع کیږی؟ځکه چه په شریعت کښې دشک په بناءباندې دې وئیل شووحروفو ته مبهم اوغیرواضح وئیلې شی اوچه ددې سره دده ښځه پاک دامنه هم ده؟ همدارنګې چه یو سړې اووائی چه که چرته مادیته طلاق ورنه کړونو........اوهمدارنګې نیمګړې خبرې اوائی.ددې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: امان الله شمسی روړمردان.........۱۵صفر ۱۴۰۳

﴿۱﴾ ......☆ عن هارون بن عنزة عن ابیه قال کنت جالسا عند ابن عباس فاتاه رجل فقال یا ابن عباس انه طلق امرأته مائة مرة وانما قلتها مرة واحدة فتبین منی بثلاث ام هی واحدة؟ فقال بانت بثلاث وعلیک وزر سبعة وتسعین. (مصنف ابن ابی شیبة ۵:۱۳)

☆ حدثنا سعید المقبری قال جاء رجل الی عبد الله بن عمر وانا عنده فقال یا ابا عبد الرحمن انه طلق امرأته مائة مرة قال بانت منک بثلاث وسبعة وتسعون یحاسبک الله بها یوم القیامة. (مصنف عبد الرزاق ۵:۱۴)

☆ عن الحکم ان علیا وابن مسعود وزید بن ثابت رضی الله عنهم اجمعین قالوا اذا طلق البکر ثلاثا فجمعها لم تحل له حتی تنکح زوجا غیره. (مصنف عبد الرزاق ۶:۳۳۶)

☆ عن عبادة بن الصامت قال طلق جدی امرأته الف تطلیقة فانطلق ابی الی رسول الله ﷺ فذکر ذلک له فقال النبی ﷺ اما اتقی الله جدک، اما ثلاث فله واما تسع مأة وسبعة وتسعون فعدوان وظلم، ان شاء الله تعالیٰ عذبه وان شاء غفرله.

(مصنف عبد الرزاق ۶:۳۹۳)

الجواب: ښځه باندې تهمت لګول او اراده د طلاق ظاهر کولو باندې طلاق واقع شوې نه دې په دې کښې دانشاء طلاق لفظ نشته دې نه صریح او نه کنایه_ وهوالموفق

که چرته څه پشاور ته سبق ته لانه ړم نو ښځې ته درې طلاق، ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یو طالب العلم خپل پلار ته ولیکل چه که چرته څه مثلاً پشاور ته سبق ته لانه ړم نو ما باندې خپله ښځه درې طلاق باندې مطلقه ده. اوس دې طالب العلم ته فوراً پشاور ته تلل ضروری دی او که نه کله چه هم ځی نو طلاق ختمیږی، همدا رنګې صرف تللو باندې سبق ته دا حکم دتعلیق ختم کیږی یا هلته څه وخت پورې مقیم کیدل ضروری دی؟ بینوا توجروا

المستفتی: مفتی محمد سردار دارالعلوم عربیه ټل کوهاټ ۱۹۸۳ء ۱۱۱۰۱

الجواب: که چرته دې حالف دفوراً تللو نیت نه وی کړې نو د مرګ نه مخکښې چه کله هم سبق ته لاړ شی نو دحانث کیدلو نه بچ کیږی، برابره خبره ده که په پیښور کښې اقامت او کړی او که نه. ونظیره الحلف علی الفعل کمافی ردالمحتار ۳: ۱۸۲ فلیراجع﴿۱﴾. وهوالموفق

که چرته د زید کورته لاړو نو زر روپئ به صدقه کوی او

که چرته صدقه ئې ونه کړله نو ښځه ئې طلاقه ده..ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یو سړې قسم او خوړو چه که چرته زه دزید کورته لاړم نو زر روپې به دخدائې په نامه ورکوم، که چرته صدقه مې ونه کړله نو بیا ځما ښځه په ما باندې طلاقه ده، اوس که چرته دا

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: ان رأیته لا ضربنه فعلی التراخی ما لو ینوا الفور...... وبعد صفحتین...... ولو حلف لیفعلنه بربمرة. قال ابن عابدین: واذا لم یفعل لا یحکم بوقوع الحنث حتی یقع الیأس عن الفعل وذلک بموت الحالف قبل الفعل فیجب علیه ان یوصی بالکفارة...... وهذا اذا کانت الیمین مطلقة.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۳: ۱۴۵، ۱۴۸ مطلب حلف لیفعلنه بربمرة)

سرې دزیدپه کورکښې داخل شی نوایادابه زرروپئ ورکوی اوکه لس مسکینانو ته به روټی ورکوی. که چرته زرروپې ئې ورنه کړې اولس مسکینانو ته روټې ورکړی نوایابیاهم طلاق واقع کیږي؟بینوا توجروا

المستفتی: مثل خان سانګړه.....۲۲\۱جمادی الثانی۱۴۰۳ه

الجواب: چونکه دې سرې دحانث کیدلو په صورت کښې په زرروپې نه ورکولو باندې طلاق معلق کړیدې نوله دې وجې نه په ده باندې دحانث کیدلو په صورت کښې په زرروپې نه ورکولوباندې ښځه مطلقه کیږي(۱)-وهوالموفق

پلاراووئیلې، که چرته ته مې د خاوند په حواله کړې
نو ما باندې خپله ښځه یو دوه درې او خور موربه وی.

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یوه جینئ دخاوند د کور نه دپلارکره راغله ددی خاوندنه ئی بال بچ هم شته لیکن دجهګړې او فساد د وجهې نه راغلې وه، پلارجینئ ته اووئیل چه که چرته مادوباره ته میړه ته حواله کړې نو ماباندې خپله ښځه یو دوه درې کانړې اومورخوربه وی. اوس رشته دارودی جینئ سره دمصالحت نه پس دخاوندپه حواله کړله لیکن پلار ئی په هغې باندې راضی هم نه دې، اوس دالفاظومذکوره څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی ګلفراز مدرسه عالیه زرګری کوهاټ ۲۴\۱محرم ۱۴۰۱ه

الجواب: په دې الفاظو مسطوروسره په وقوع طلاق کښې تامل دې(۲) لیکن

---

(۱) قال العلامة عبد الله الموصلی: فاذا علق الطلاق بشرط وقع عقیبه وانحلت الیمین وانتهت لان الفعل اذا وجدتم الشرط فلاتبقی الیمین.
(الاختیار لتعلیل المختار ۲: ۱۸۱ فصل کنایات الطلاق)

(۲) چونکه یو دوه درې نه صریح دې اونه کنایه دې بلکه محض عدد او شمیردې اوکله چه دې سره د طلاق الفاظ ذکرنه وی نوصرف نیت او اراده کافی نه وی،
قال العلامة الشامی: ان من تشاجر مع زوجته فاعطاها ثلاثة احجار ینوی الطلاق ولم یذکر لفظا لا صریحا ولا کنایة لا یقع علیه کما افتی به الخیر الرملی وغیره و کذا ما یفعله بعض سکان البوادی من امرها.....(بقیه حاشیه په راروانه صفحه

احتیاط دادي چه دا ښځه د پلار دا جازت نه بغیر او د مور او و غیرها په اجازت سره خاوند کور ته لاړه شی نو حنث نه به یچ شی(۱)- وهو الموفق

.که چرته ځه د فیصلې نه واوړیدم نو ما باندې دې ټول حلال حرام شی.. نه د طلاق حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین د دې مسئلې باره کښې چه زید د کومې تنازعې په سبب جرګه کښې دا بیان ولیکلو چه جرګې څه فیصله وکړه هغه ماته منظوره ده او که چرته ځه د دې فیصلې نه واوړیدم نو په ما باندې دې ټول حلال حرام شی. اوس که چرته زید د فیصلې نه واوړیدو او وتختې نو ایا زید باندې طلاق هم عائد کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: قاضی محمد اکبر پهګواړی راولپنډی..... ۱۹۷۰ء/۳/۱۵

الجواب: دا لفظ ځمونږ په کلو او زبان کښې په طلاق متعارف نه دې. د دې وجی نه غیر شادی شده هم دا لفظ استعمالوی پس د دې سرې یعنی زید نه دی تپوس وشی چه دی الفاظو نه ستا څه مراد دې. صرف طلاق دی مرادؤ که صرف ماکول او مشروب. یا ماکول او مشروب او جماع وغیره ټول مرادوو. پس څه چه مرادوو. بس هغه به منظور وی یعنې صورت اول کښې طلاق واقع

(بقیه حاشیه) بحلق شعرها لا یقع به طلاق وان نواه. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۵۳ کتاب الطلاق)

البته بعضې علماء په دې کښې اختلاف کوی چه دې الفاظو سره یعنی صرف یو دوه درې سره ښځه مبانه کیږی چه په دې کښې تجدید دنکاح کافی کیږی. او دویم لفظ "خور مور". کیږی سره د طلاق حکم ورکول دی بې قاعدې امر دې ځکه چه دې کښې حرف التشبیه نشته.

کما قال الحصکفی: والا ینوشیئا او حذف الکاف لغا وتعین الادنیٰ: قال ابن عابدین: والذی فی الفتح وفی انت امی لا یکون مظاهرا وینبغی ان یکون مکروها. (الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ٦۲٦ باب الظهار)...... ازمرتب

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: ان لم تجیئ بفلان او ان لم تردی ثوبی الساعة فانت طالق فجاء فلان من جانب آخر بنفسه واخذ الثوب قبل دفعها لا یحنث.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ٥٦۲ قبیل باب طلاق المریض)

کیږی، او صورت ثانی کښې قسم او په صورت ثالثه قسم او طلاق دواړه متحقق کیږی. یدل علیه مافی الفتح: ۴: ۲۶ والحاصل ان المعتبر فی انصراف هذه الالفاظ عربیةاو فارسیةالی معنی بلانیة ... ف فیه فان لم یتعارف سئل ... نیته فقط﴿۱﴾. وهوالموفق

که ځرته خورمې ونه لیګله نوځما ښځه طلاق بائنه ده..دد ې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یو سړې خپله واده شوی خور په ځان بوج کړله په خپل کور کښې غیرآباده پریخي وه او وعده ئې کړي وه چه فلان تاریخ او فلان وخت به خپله خور سخر ګنئ ته لیږی. که ځرته ئې ونه لیګله نو ځما ښځه طلاق بائنه ده. اوس په دې تاریخ او وخت باندې دوه ورځې نورې هم تیرې شوې لیکن هغه خپله خور ونه لیګله. اوس د طلاق څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: سیدان خان کوهاله مری....۱۹۷۹ء۱۳۱\۲۰

الجواب: که ځرته درې طلاقه مرادنه وی نو تجدید نکاح کافی دی﴿۲﴾ځکه چه د تحقق د شرط دوجې نه طلاق واقع شویدې﴿۳﴾د تحلیل ضرورت نشته دی﴿۴﴾ وهوالموفق

﴿۱﴾ (فتح القدیر ۴: ۳۷۴ فصل فی الکفارة قبیل باب الیمین فی الدخول والسکنیٰ)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصکفی: ویقع بقوله انت طالق بائن او البتة...... واحدة بائنة فی الکل لانه وصف الطلاق بما یحتمله ان لم ینو ثلاثا.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۴۸۷ فرع باب الصریح)

﴿۳﴾ قال العلامة ابن نجیم: (قوله فیقع بعده) ای یقع الطلاق بعد وجود الشرط فی المسئلتین سواء کان التعلیق فی الملک او مضافا الیه. (البحر الرائق ۴: ۸ باب التعلیق)

﴿۴﴾ قال العلامة الموصلی: وله ان یتزوج مطلقته المبانة بدون الثلاث فی العدة وبعدها لان حل المحلیة باق اذ زواله بالثالثة ولم توجد وانما لا یجوز لغیره فی العدة تحرز عن اشتباه الانساب. (الاختیار لتعلیل المختار ۲: ۱۹۳ باب الرجعة)

.که ما په ځېل سخرګنۍ باندی سلام اوکړو نو خما ښځه به طلاقه وی.. ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یو سړې دوه ځله دا قسم اوخوړوچه که چرته ماپه سخرګنې باندی سلام اوکړونوځماښځه طلاقه ده، په دې سره کوم یوطلاق واقع کیږی؟بینوا توجروا

المستفتی: سیداغیارشاه......١٩٧٥ء١٠١١٠١

الجواب: صرف سلام کولوباندې دوه طلاقه رجعی واقع کیږې، کما فی الهندیة ٢:٣٦٥ اذااضافه(الطلاق)الی الشرط وقع عقیب الشرط﴿١﴾وقالوالصریح مالم یستعمل الا فیه ولوبالفارسیة کطلقتک الخ کما فی شرح التنویر علی هامش ردالمحتار ٢:٥٩٠﴿٢﴾.وهوالموفق

.که چرته تاسوتول مې قتل نه کړئ نوما باندې ښځه طلاقه ده.. ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین ددې مسئلې باره کښې چه یوسړې دویم کس ته غصه په حالت کښې اووئیل چه که چرته ماتاسوتول قتل نه کړی نوپه ما باندې ځماښځه طلاقه ده،په هم دې مجلس کښې داالفاظ دوباره اووائی، اوس که چرته داسړې قتل اونه کړی نوښځه طلاقه کیږی اوکه نه؟ بینواتوجروا

المستفتی: مکرم خان صالح خانه نوشهره....١٩٧٢ء١١٧١

الجواب: دې سړې باندې فی الحال ښځه طلاقه نه ده کله چه داسړې قریب الموت شې اومړشې نوهغه وخت کښې په ده باندې ښځه په یوطلاق مطلقه کیږې یاکله چه داکسان(چاته چه دقتل دهمکی ورکړې شوې ده)نه یوکس مړشې نودې کس (زید) باندې ښځه یوطلاق باندې مطلقه کیږې.په کوم

﴿١﴾ (فتاویٰ عالمگیریة ١:٤٢٠ الفصل الثالث فی تعلیق الطلاق بکلمة ان واذا)

﴿٢﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ٢:٤٦٥ باب الصریح)

کښې چه زبانی رجوع کافی ده دتجدید نکاح ضرورت نشته دې.فی الدر المختار: ولوحلف ليفعلنه بربمرةوفی ردالمحتار٣: ١٨٩ واذالم يفعل لايحكم بوقوع الحنث حتی يقع الياس عن الفعل وذلک بموت الحالف قبل الفعل.....اوبفوت محل الفعل(١).وهوالموفق

.ځما کلی ته راغلې تا لره مې قتل نه کړو نو ځما ښځه طلاقه ده.ددرې ځلی وئیلو حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین ددې مسئلې باره کښې چه زید دعمر اوخې دې دوارو کښې په دې خبره جهګړه شوه چه زید خپله وړه لورپیدل کلی ته بوتلل غوارې لیکن عمرچه دزید دښځې وروردې انکارکوې چه څه داپیدل نه پریږدم بلکه موټرسائیکل باندې ئې رسوم،لیکن زید فوراً جینئ بوتلل غوارې،زیدبودم جوش کښې راغلواوقسم ئې اوکړوچه که چرته ته ځما کلی ته راغلې اوڅه تالره قتل نه کړم نوځماښځه طلاقه ده درې ځلی داالفاظ تکرار کړل،زیدلاړو اوسخرپریشان شو.دشپې عمردیوبل کس سره دزید کلی ته لاړل دواړوهلته روټې اوخوړه اوشپه ئې هم هلته تیره کړه.زیداووئیل ما په غصه کښې داالفاظ وئیلې ؤواوس ددې الفاظو څه حکم دې؟بینوا توجروا

المستفتی:مولاناغلام رسول مدرسه عربیه نظامیه تربت مکران١٩٧٤ء١١١٨١

الجواب: که چرته دزید ددریوځلوتکرارنه درې طلاقه نه وی مرادبلکه اصرار او تاکیدئې مراد وې،یاخالې الذهن وی نوزیدباندې ښځه مطلقه مغلظه نه کیږی.کما فی ردالمختار٢: ٦٣٢ قبیل الکنایات(٢)اوکه چرته درې طلاقه مراد وی نوښځه مطلقه مغلظه شویده.اما حالا عند ارادة الفور وهو المتبادر

(١) (الدرالمختار مع ردالمحتار ٣:١٣٨ مطلب حلف ليفعلنه بربمرة كتاب الايمان)

(٢) قال العلامة الحصكفي: كرر لفظ الطلاق وقع الكل وان نوى التاكيد دين، قال ابن عابدين: اى ووقع الكل قضاء وكذا اذا طلق اشباه اى بان لم ينو استينافا ولا تاكيداً لان الاصل علم التاكيد. (الدرالمختار مع ردالمحتار ٢:٤٩٩ فروع قبيل باب الكنايات)

واما عند الموت(۱).وهو الموفق

.که چرته په حقوق زوجیت اونان نفقه کښې کوتاهی اوکړم نو درې طلاقه.. ددې مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه ځماد خور واده دماما ځوئ سره شویدې.دواده په وخت کښې ده لیکلی ووچه.. که چرته زه د خپلې ښځې حقوق زوجیت اونان نفقه کښې کوتاهی ا وکړم نوداپه ماباندی حرامه ده اوپه دری طلاقوباندی طلاقه ده..دواده نه پس به هلک دکورنه غائب وو چه دهغی دوجی نه دښځی اوخاوند په مینځ کښې جهګړه وشوه اوښځه ئې کورنه اوویستله څه موده پس روغې جوړې واله ضلح اوکړله اوځما خور دهغه کورته لاړله.څه موده پس بیاجهګړه وشوه اوبیائې ښځه دکورنه اوویستله لیکن روغی جوړی والوبیا اتفاق وکړواوښځه ئې دهغه کورته بوتلله.دریم ځل بیاده دښځې سره جهګړه اوکړله اوکورنه ئې ویستله،اته میاشتې کیږی نه څه خرچه ورکوې اوس روغی جوړې والابیادصلح خبرې کوی اوس دطلاق اوحرام کیدلوپه باره کښې دشریعت څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: کبیرخان اسلام آباد......۱۲۷شعبان ۱۴۰۲ھ

الجواب: که چرته داښځه دې خاوند دکورنه ویستلې وی اودحقوقِ مسکنت نه ئې محروم کړې وی(۲)

﴿۱﴾ قال العلامة الحصكفي: ولو حلف ليفعلنه بربمرة لان النكرة في الاثبات تخص والواحد هو المتيقن ولو قيدها بوقت فمضى قبل الفعل حنث ان بقي الامكان والا بان وقع اليأس بموته او بفوت المحل بطلت يمينه كما مر في مسئلة الكوز.

(الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۳:۱۴۸ مطلب حلف ليفعلنه بربمرة)

﴿۲﴾ وفي الهندية: تجب السكنى لها عليه في بيت خال عن اهله واهلها الا ان تختار ذلك كذا في العيني.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۵۵۶ الفصل الثاني في السكنىٰ)

نو دا ښځه په خاوند باندې مطلقه مغلظه شويده(۱) او که چرته دوه لونه پس دا ښځه بلامرضی او بلا اخراج دخاوند دکورنه راغلې وی نو مطلقه شوې نه ده دغه خاوند سره او سيدلې شی، لعدم وجود الشرط(۲). وهو الموفق

که چرته دفلانی فلان سره راضی نامه وکړم نو په ما باندې يو طلاق دوه طلاق درې طلاق الخ.

سوال: څه فرمائی علماء دين ددې مسئلې باره کښې چه يو سړې روغې جوړې واله سره دڅه ذاتی اختلاف په بناء باندې دنورو ملګرو سره وعده وکړه چه که چرته څه ستاسو خلقو نه جدا شوم اودفلانی فلانی حضراتو سره مې خوراک سکاک وکړه نو لګاتار درې ځلی يو يو کانړې اوچت کړو او څمکه باندې اوغورځول چه ما باندې ښځه يو طلاق بيا دويم ځل ئې دويم کانړې اوغورځلو او وئې وئيل چه دوه طلاقه بيائې دريم ځل وکړلو اوئی وئيل درې طلاقه. ځماښځه دې په ما باندې طلاقه وی که ما تاسو پريخودئې او ددې خلقو سره راضی نامه وکړم بيائې تقريبا دوه کاله پس هم دغه شان دخپل زور دواده په موقع باندې ددې خلقو په مخامخ پرله پسې درې ځلې اووئيل چه ځماښځه په ما باندې يو طلاق دوه طلاقه درې طلاقه ده چه څه ستاسو نه جدا شم اوفلانی فلانی سره راضی نامه وکړم. بيا يو کال پس ده دخپل يو قريبی رشته دار په وينا باندې ددې ملګرو درضاء مندې نه بغير راضی نامه دهغه کسانو سره وکړه دکوم متعلق چه ده طلاق وئيلې وو ددې وجې نه ايا دده ښځه دده جائزده؟ يا دوباره تجديد نکاح وکړی؟ همدا رنګې کوم خلق چه دده سره خوری سکی دهغوی دپاره څه حکم دې؟ بينوا توجروا

المستفتی: الطاف حسين ملکوټ ايبټ اباد.... ۱۹۷۵.۱۰.۱۴.۱۱

﴿۱﴾ قال الحداد اليمنی: واذا اضاف الی شرط وقع عقيب الشرط مثل ان يقول ان دخلت الدار فانت طالق هذا بالاتفاق لان الملک قائم فی الحال والظاهر بقاؤه الی وقت الشرط ولانه اذا علقه بالشرط صار عند وجود الشرط کالمتکلم بالطلاق فی ذلک الوقت. (الجوهرة النيرة ۲: ۱۱۰ کتاب الطلاق)

﴿۲﴾ المعلق بالشرط يجب ثبوته عند ثبوت الشرط. (شرح المجلة ۱: ۲۳۲ مادة: ۸۲)

الجواب: په ظاهره په دې سړې باندې ښځه مطلقه مغلظه شویده(۱) بغیر د تحلیل نه چاره نشته دی(۲)د تحلیل نه مخکښې وزسره جماع حرامه ده(۳) او دده سره دکتلو او ودریدلو اود غیرضروری تعلقاتو ساتلو والا هم ګناهګار دې(٤)- وهوالموفق

د طلاق معلق یو صورت

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه دیو سړې دخپل سخر سره اختلاف پیدا شو څه موده پس ئې دسخرپه کورکښې دواده پروګرام ؤو، سخرګنئ دهغه د راضی کولو ته جرګه ولیګله چه واده کښې شرکت وکړی،ده

﴿۱﴾ قال العلامة الموصلی: فاذا علق الطلاق بشرط وقع عقیبه وانحلت الیمین وانتهت لان الفعل اذا وجدتم الشرط فلا تبقی الیمین.

(الاختیار لتعلیل المختار ۲: ۱۸۱ فصل کنایات الطلاق)

﴿۲﴾ وفی الهندیة: وان کان الطلاق ثلاثا فی الحرة لم تحل له حتی تنکح زوجا غیره نکاحا صحیحا ویدخل بها ثم یطلقها او یموت عنها کذا فی الهدایة.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۴۷۳ فصل فیما تحل به المطلقة وما یتصل به)

﴿۳﴾ وفی الهندیة: اذا طلقها ثلاثا او واحدة بائنة ولیس له الا بیت واحد فینبغی له ان یجعل بینه وبینها حجابا حتی لا تقع الخلوة بینه وبین الاجنبیة.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۵۳۵ الباب الرابع عشر فی الحداد)

﴿۴﴾ قال العلامة الطرابلسی: والتعزیر تأدیب استصلاح وزجره عن ذنوب لم تشرع فیها حدود ولا کفارات...... والتعزیر لا یختص بفعل معین ولا قول معین فقد عزر رسول اللهﷺ بالهجر وذلک فی حق الثلاثة الذین ذکرهم الله تعالیٰ فی القرآن العظیم فهجروا خمسین یوما لا یکلمهم احدبهم وقصتهم مشهورة فی الصحاح وعزر رسول اللهﷺ بالنفی فامر باخراج المخنثین من المدینة ونفاهم وکذلک الصحابة من بعده.

(معین الحکام ۱۹۵ فصل من الزواجر الشرعیة والتعزیر)

جرګه واپس کړه او اوئې وئیل چه ماقسم بالطلاق کړیدې چه څه به دسخرګنې کورته نه ځمه، جرګې والو اووئیل چه داقسم غلط دې قسم خودالله په نوم کیږی، طلاق باندې نه کیږی، دارواجی قسم دې، ده بیا اووئیل که چرته ماد سخرګنې سره په غم خوشحالې کښې شرکت اوکړو نوماباندې ښځه طلاقه ده، ده داالفاظ اووئیل اوسَحر واده وشو، هغه وخت داسړی دسخرکره بیمار پُرسئ ته لاړواته نهه ورځې پس ده خپله ښځه رخصت کړه چه په ماباندې طلاقه ده، بیاده دخبروکولونه پس خپلې مورته اوئیل که چرته ستاشک وی نو زه ئې بیاوایمه چه فلانکئ په ماباندې په دریو کانړوباندې طلاقه ده او دویم ځل ئې بیاهم دغه رنګې اووئیل، ددې متعلق دشریعت څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمدضمیر استاذ ګمبت مردان........ ۱۹۷۲ء۳۱۱۷۱

الجواب: بشرط صدق مستفتی په دې سړې باندې ښځه مطلقه مغلظه شویده بغیر دتحلیل نه چاره نشته دې(۱) دتحلیل کیفیت دې دمقامی علماء نه معلوم کړیشی. وهوالموفق

دوکانداری نه کولوباندې طلاق معلق کول کله چه مراد نې په شرکت سره دوکانداری وی.. ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماءدین ددې مسئلې باره کښې چه یوسړې اووئیل چه څه دوکان نه کؤم که چرته مادوکان اوکړونو په ماباندې خپله ښځه په درې طلاق مطلقه ده. داقسم هغه دوجی د دشرکت نه خوړلې دې. چه که چرته شرکت وی نو دوکانداری به نه کوم. اوس که چرته ځانته ددوکانداری کاروکړی نو آیا طلاق واقع کیږی؟ لیکن هغه وائې چه ځمانیت دطلاق نه وو؟ بینوا توجروا

المستفتی: زاهدعلی باچاحقانی........ ۱۹۷۵ء۱۲۱۱۲۱

(۱) قال العلامة عبد الغنی الغینمی: واذا کان الطلاق ثلاثا فی الحرة او ثنتین فی الامة ولو قبل الدخول لم تحل له حتی تنکح زوجا غیره نکاحا صحیحا ویدخل بها ای یطأها ثم یطلقها او یموت عنها وتنقضی عدتها منه. (اللباب فی شرح الکتاب ۲: ۱۸۳ کتاب الرجعة)

الجواب: که چرته ده د شرکت کولو نه قسم خوړلي وی نو بلاشرکت دوکان کولو باندې په ده ښځه نه مطلقه کیږی، او که چرته مطلق دوکانداری نه ئې قسم کړیوی(۱) نو بغیر د حیلې نه دوکانداری کول موجب تغلیظ دی یعنې موجب دطلاق مغلظ دی(۲)-وهوالموفق

د مشت زنی کولو په وجه باندې طلاق معلق واچوی او بیا ئې تفخیذ وکړو نو څه حکم دې؟

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یو سړې د مشت زنی عادت دې، ددینه د نجات موندلو د وجی نه ده داوویل چه که چرته ائنده ما مشت زنی وکړه نو هره هغه ښځه چه د هغې سره څه نکاح کوم هغه طلاقه ده، ددینه پس دا د شهوت نه مغلوبه شو او تفخیذ ئې شروع کړلو د تکیه وغیره سره، او س هغه د طلاق باره کښې وائې چه دا په مشت زني کښې داخل نه دی، ځکه چه ده صرف د لاس د مشت زني په صورت کښې طلاق وئیلې دې، نو آیا په تفخیذ وغیره سره درې طلاقه واقع کیږی او که بائن؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالخالق شادمان لاهور......۱۴۰۱\۲\۲۹ھ

جواب: دا تفخیذ وغیره مشت زنی نه ده اګرچه په مقصد کښې د مشت زنی په شان ده او حرام دې(۳) پس دې سړی حالف باندې ښځه مطلقه شوې نه ده

﴿۱﴾ وفی الهندیة: واذا اضافه (ای الطلاق) الی الشرط وقع عقیب الشرط اتفاقا.
(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۴۲۰ الفصل الثالث فی تعلیق الطلاق)

﴿۲﴾ قال العلامة الحصکفی: وتنحل الیمین بعد وجود الشرط مطلقا لکن ان وجد فی الملک طلقت وعتق والا لا فحیلة من علق الثلاث بدخول الدار ان یطلقها واحدة ثم بعد العدة تدخلها فتنحل الیمین فینکحها.
(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۵۴۵ مطلب زوال الملک لا یبطل الیمین)

﴿۳﴾ قال العلامة ابن عابدین: ان علة الاثم هل هی کون ذلک استمتاعا بالجزء کما یفیده الحدیث وتقییدهم کونه بالکف ویلحق به ما لو ادخل ذکره..(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

ليکن دمشت زنې د کولو په صورت کښې په ده باندې ښځه په يو طلاق مطلقه کيږي ﴿۱﴾-وهوالموفق

د مالي جرمانه نه ادا کولو په صورت کښې دطلاق معلق تفصيلي مسئله

سوال: څه فرمائی علمائې دين ددې مسئلې په باره کښې چه يو سړې يو څو کارونه وليکل چه که چرته داپوره نه کړې نو په مابانديې زرروپې مالي جرمانه لازمه ده، اوکه چرته مالي جرمانه مې ادانه کړه نوپه مابانديې ځما ښځه طلاقه ده، اوس که چرته دې سړي د شروط پوره والې ونۀ کړلواونقض عهد ئې اوکړلو نوايادمالي جرمانه په نه اداکولوباندې درې طلاقه کيږي اوکه نه؟ بينوا توجروا

المستفتی: غلام عباس نقوی پشاور......۱۲\ذی قعده۱۳۹۷ھ

الجواب: مالي جرمانه اخستل ياورکول دامورمحرمه نه دې﴿۲﴾ ليکن دحرمت

(بقيه حاشيه) بين فخذيه مثلا حتى امنى ام هى سفح الماء وتهييج الشهوة فى غير محلها بغير عذر كما يفيده قوله واما اذا فعله لاستجلاب الشهوة الخ لم ارمن صرح بشيئ من ذلك والظاهر الاخير لان فعله بيد زوجته ونحوها فيه سفح الماء لكن بالاستمتاع بجزء مباح كما لو انزل بتفخيذ او تبطين بخلاف ما اذا كان بكفه ونحوه وعلى هذا فلو ادخل ذكره فى حائط او نحوه حتى امنى او استمنى بكفه بحائل يمنع الحرارة يأثم ايضا و يدل ايضا على ما قلنا ما فى الزيلعى حيث استدل على عدم حله بالكف بقوله تعالىٰ والذين هم لفروجهم حافظون، الآية الخ. (ردالمحتار هامش الدر المختار ۲: ۱۰۹ مطلب فى حكم الاستمناء بالكف)

﴿۱﴾ قال العلامة المرغينانى: واذا اضافه (اى الطلاق) الى شرط وقع عقيب الشرط مثل ان يقول لامرأته ان دخلت الدار فانت طالق وهذا بالاتفاق لان الملك قائم فى الحال والظاهر بقاؤه الى وقت وجود الشرط فيصح يمينا او ايقاعا. (هداية ۲: ۳۶۲ باب الايمان فى الطلاق)

﴿۲﴾ قال العلامة ابن عابدين: (قوله لاباخذ مال فى المذهب) قال فى الفتح وعن ابى يوسف يجوز التعزير للسلطان باخذ المال وعندهما وباقى الائمة لا يجوز.ومثله فى المعراج وظاهره ان ذلك رواية ضعيفة عن ابى يوسف قال فى الشرنبلالية......(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

باوجود په دې سره طلاق معلق کول درست او نافذ دی، بخلاف النــذر(۱) او چونکه دا ادا مطلق ده موقت نه ده لهذا اداعهد کونکې به په اخری لمحاتو د زندګۍ کښې حانث شی، کمافی ردالمحتار ۳: ۱۸٦ واذالم یفعل لایحکم بوقــوع الحنث حتی یقع الیاس عن الفعل(۲).وهوالموفق

که چرته افیون اوخوری نوښځه به طلاقه وی.

بیا د افیونو نه جوړه شوې دوا اوخوری نو..؟

سوال: څه فرمائی علماء دین د دې مسئلې باره کښې چه یو سړې اووئیل چه که چرته ما افیون اوخوړل نو ما باندې ښځه طلاقه ده.ناڅاپه دا سړې بیمار شو

(بقیــه حـاشیة) ولا یـفتـی بهٰـذا لـمـا فیــه مـن تسـلیـط الـظلمة علی اخذ مال الناس فیـاکـلـونـه..... وافـاد فی البزازیة ان معنی التعزیر باخذ المال علی القول به امساک شیئ من مـالـه عنـه مـدة لینزجر ثم یعیده الحاکم الیه لا ان یأخذه الحاکم لنفسه او لبیت الـمـال کـما یتوهمه الظلمة اذلا یجوز لاحد من المسلمین اخذ مال احد بغیر سبب شـرعی...... وفـی شـرح الآثـار التعزیر بالمال کان فی ابتداء الاسلام ثم نسخ والحاصل ان المذهب عدم التعزیر باخذ المال.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۳:۱۹۵، ۱۹٦ مطلب فی التعزیر باخذ المال)

﴿۱﴾ قال العلامة ابـن عـابـدیـن: (قـولـه ان لا یکون معصیة لذاته) قال فی الفتح واما کون الـمـنذور معصیة یمنع انعقاد النذر فیجب ان یکون معناه اذا کان حراما لعینه او لیس فیه جهة قـربة فان المذهب ان نذر صوم یوم العید ینعقد ویجب الوفاء بصوم یوم غیره ولو صامه خرج عـن الـعهدة ثم قال بعد ذلک قال الطحاوی اذا اضاف النذر الی المعاصی کـلـه علی ان اقتل فلانا کان یمینا ولزمته الکفارة بالحنث.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۳:۷۴ مطلب فی احکام النذر)

﴿۲﴾(ردالمحتار ۳:۱۳۸ مطلب حلف لیفعلنه بربمرة کتاب الایمان)

ډاکټرچه ده ته کومه دوائې ورکړه په هغې کښې افیون هم اچولی وویعنی د افیونونه جوړه شوې دوائی وه نو په دې صورت کښې په ده باندې طلاق واقع شواو که نه؟ بینوا توجروا

المستفتی: صاحبزاده اکبر دارالعلوم مردان ۱۵رمضان المبارک۱۴۰۳ھ

الجواب: ددې مرکب دوایئ په خوراک کښې حنث نشته دې.الاان یریدالحالف، ماخوذ ازهندیه ۲: ۸۵ وعبارتها،سئل شیخ الاسلام الزاهدرحمةالله علیه عمن حلف لایاکل لحما وحلف الاخر لایاکل بصلا واخر لا یاکل فلفلا فاتخذمحشوا جعل فیه هذه الاشیاء کلها فاکلها الحالفون کلهم لم یحنث احد الاصاحب الفلفل لان الفلفل لایؤکل الا هکذا فانصرفت یمینه الیه(۱).وهوالموفق

.که چرته څه د ځوئ کور ته لاړم نو ښځه

مې طلاقه ده.. ددې نه مراد د سکونت کوردې

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه زید قسم خوړلې دې چه که چرته څه د خپل ځوئ کورته لاړم نو ځما ښځه طلاقه ده یاکه چرته ځما د ځوئ ښځه ځما کورته راغله نوبیاهم ځما ښځه طلاقه ده،پس که چرته زید خپل کورهبه کړی اودهغه په نوم باندې ئې منتقل کړی.اوبیادزید ځوئ خپل لور (د زید نوسی) ته ئې هبه کړو.اوس که چرته زید دې کورته لاړشی نو طلاق واقع کیږی او که نه؟ځکه چه دزید ځوئ هم په دې کور کښې اوسیږی اوکه چرته دزیداینګوردزیدرهائشی کورته کوم چه اوس دزید ددووځامنو په نوم باندې موهوب دې راشی نودزیدښځه طلاقه کیږی او که نه؟بینوا توجروا

المستفتی:روح الامین ګړهی کپوره مردان.......... ۱۹۸۵ء\۱۱\۱۲

الجواب: کوم کس چه داالفاظ اووائې،.که زه دفلانی کره لاړم نوپه ماالخ..که ماکره فلانکی راغې نوپه ماالخ..نودعرف په بناء باندې ددې نه مراد د سکونت کوراومکان دې نه مملوکه کور.ومدارالایمان علی العرف،پس په دې بناء باندې په صورت اول کښې طلاق نه واقع کیږی.البته که چرته دا سړې

(۱) (فتاوی عالمګیریة ۲: ۸۵،۸۶ الباب الخامس فی الیمین علی الاکل والشرب وغیرهما)

(زید) دارمملوکه مراد اخستلی وی نودوارو صورتونو کښې طلاق نه واقع کیږی(١)- وهوالموفق

د طلاق معلق یو تفصیلی مسئله او متعدد استفسارات

سوال: څه فرمائی علماءدین ددې مسئلې باره کښې چه عبدالله یوملازم پیشه سړې دې کورته راغلې دې، دده دوه خوئندې دی، دخور واده متعلق ئې خبری کیدې، په څه خبره باندې دپلار عبدالله په مینځ کښې سخت کلامی وشوه، پلارئې هغه ته اووئیل چه داځمالورده ددې سره ستاڅه تعلق نشته دې په دې باندې عبدالله ته غصه ورغله چه څه دخویندومشر ورورېم که چرته ځماحق نه وی نوځماښځه پردوه درې باندې طلاقه ده، که چرته ما د خویندو پوختنه هم وکړه(١) اوس هغه کوم حالات دی په کوم سره چه طلاق واقع کیږی عبدالله ته څه کول ممنوع شول ځکه ددوارو خویندو کویژدنې هم شویدې؟(٢) که چرته طلاق واقع شی نوددې نه پس څه حل دې؟ (٣) آیا د غصې په حالت کښې ده نه یمین متصورکولوسره کفاره کیږی او څه کفاره به ئې وی؟(۴) دوقوع طلاق په صورت کښې خاوند ملازم پیشه او دکورنه درې میاشتې بهرتیرولوپه وجه دښځې په کورکښې اوسیدل جائز دی؟ اوکه یا د والدینو کورته به ځی؟(٥) ښځه دده دترورلوردی دواده نه مخکښې ئې هم

﴿١﴾ قال العلامة ابن عابدين: (قوله الايمان مبنية عندنا على العرف) لان المتكلم انما يتكلم بالكلام العرفى اعنى الالفاظ التى يراد بها معانيها التى وضعت لها فى العرف كما ان العربى حال كونه بين اهل اللغة انما يتكلم بالحقائق اللغوية فوجب صرف الفاظ المتكلم الى ما عهد انه المراد بها...... نعم ما وقع مشتركا بين اللغة والعرف تعتبر فيه اللغة على انها العرف فاما الفرع المذكور فالوجه فيه ان كان نواه فى عموم قوله بيتا حنث وان لم يحظر له فلا لانصراف الكلام الى المتعارف عند اطلاق لفظ بيت فظهر ان مرادنا بانصراف الكلام الى العرف اذا لم تكن له نية وان كان له نية شيئ واللفظ يحتمله انعقد اليمين باعتباره.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ٣:٧٨ مطلب الايمان مبنية على العرف كتاب الايمان)

پرده نه کوله نوایابنځه به اوس دخاوندنه پرده کوی؟ بینوا توجروا.

المستفتی: حوالدارکلرک رحمان ګل کوئټه......۱۹۷۹ء۹۱۵۱ء

الجواب: (۱) د خوئیندو متعلق تپوس اودوي سره تعلقات ساتلوباندې طلاق واقع کیږی(۱) ددې وجی نه تپوس کول اوتعلقات ساتل ده ته موجب طلاق دې او تپوس نه کول اوتعلقات نه ساتل ګناه ده(۲)-(۲)ددې علاج تحليل دې چه د هغې تفصيل دې دمقامی علماء نه معلوم کړیشی(۳) دغصې په حالت کښې هم طلاق واقع کیږی-(٤) لیکن دلته طلاق مغلظه واقع کیږی لهذا دتحلیل نه بغیرچاره نشته دې-(۴) ښځې ته دپلارکره تلل ضروری نه دی په دې کورکښې هم اوسیدلې شی-(۵)کله چه طلاق واقع شی نود جانبینو د طرف نه پرده کول ضروری دی(۵)-وهوالموفق

﴿۱﴾قال العلامة الموصلی: فاذا علق الطلاق بشرط وقع عقيبه وانحلت اليمين وانتهت.
(الاختيار لتعليل المختار ۲: ۱۸۱ فصل كنايات الطلاق)

﴿۲﴾عن ابی ايوب رضی الله عنه ان رسول اللهﷺ قال لا يحل لمسلم ان يهجر اخاه فوق ثلاث ليال يلتقيان فيعرض هذا و يعرض هذا وخيرهما الذی يبدأ بالسلام متفق عليه.
(بلوغ المرام ۳۸۰ باب البر والصلة)

﴿۳﴾ وفی الهندية: وان كان الطلاق ثلاثا فی الحرة لم تحل له حتى تنكح زوجا غيره نكاحا صحيحا ويدخل بها ثم يطلقها او يموت عنها كذا فی الهداية.
(فتاویٰ عالمگيرية ۱: ۴۷۳ فصل فيما تحل به المطلقة وما يتصل به)

﴿۴﴾ قال العلامة ابن عابدين: والذی يظهر لی ان كلا من المدهوش والغضبان لا يلزم فيه ان يكون بحيث لا يعلم ما يقول بل يكتفى فيه بغلبة الهذيان واختلاط الجد بالهزل كما هو المفتى به فی السكران. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۶۳ مطلب فی طلاق المدهوش)

﴿۵﴾ قال العلامة الحصكفی: ولا بد من سترة بينهما فی البائن لئلا يختلی بالاجنبية ومفاده ان الحائل يمنع الخلوة المحرمة...... قال ولهما ان يسكنا بعد الثلاث فی بيت واحد اذا لم يلتقيا التقاء الازواج ولم يكن فيه خوف فتنة انتهیٰ.
(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ٦٧٥ قبيل فصل فی ثبوت النسب).

په دې جواب باندې دوباره استفسار

سوال: ستا سوال موصول شو او د معاملې تاسو ته پوره پته لګیدلې ده، زیات داچه: (۱) دخوئیندو سره تعلق ساتلو باندې کوم یو طلاق واقع کیږی ځکه چه تا سو صفاونه وئیل (۲) که چرته طلاق مغلظه شی لکه څنګه چه تاسو لیکلی دی نو ښځه کور کښې څنګه اوسیدلې شی، که چرته دې ته دویم کس سره نکاح کول وی حالانکه تاسو لیکلې دی چه ښځه دې کور کښې اوسیږی دوتلو ضرورت نشته؟ (۳) تالیکلی دی چه که چرته ښځه غواړی نودویم سړې سره دې نکاح اوکړی او که چرته ښځه نه غواړی او هغه دعدت پوره کیدونه پس دخپل خاوند سره نکاح کول غواړی؟ (۴) چونکه دقسم کولو په وخت دبحث مسئله دخوئیندو واده وودلته یو معزز عالم صاحب چه په کوئټه کښې امام او خطیب دې هغه فرمائ چه عبدالله ته پکاردی چه دخوئیندو دواده په معامله کښې بالکل دخل ونه کړی، او کله چه ئې دخوئیندو واده وشی نو بیا عبدالله دخوئیندو سره تعلق ساتلې شی، طلاق نه واقع کیږی، ډیره مهربانی داهم لګ شان صفاکړه چه که چرته دخویندو په واده کښې عبدالله بالکل غیرجانبداردې او دواده نه پس تعلقات اوساتی نو خیردې ځکه چه دده والدصاحب په دې خبره باندې غصه شوي وو چه ته دخویندو د واده ذمه وار نه ئې داځماکاردې، او عبدالله دخویندو درشتې نه مجبوروو مګر دغلطې نه خبره اووتله- (۵) په دې تعلقاتو نه ساتلو کښې کومې، کومې خبرې شاملې دی ځکه کور کښې اوسیدو سره بعضې خبرې کیږی یا صرف دواده متعلق خبرې؟ بینوا توجروا

المستفتی: حوالدار کلرک رحمان ګل کوئټه کینټ.........۱۹۲۹ء۱۷۱۲۱

الجواب: (۱) دخویندو سره تعلقات ساتلو باندې درې طلاقه (طلاق مغلظ) واقع کیږې ځکه چه عبدالله وئیلی دی.. که چرته ځما حق نه وی نو ځما ښځه یو دوه

درې باندې طلاقه ده او که چرته مادخویندو تپوس هم اوکړو ﴿۱﴾-(۲) د شریعت حکم دادې چه د عدت په ورځو کښې دخاوند په کور کښې سکونت ضروری دې لیکن دخاوند نه به پرده ضرور کوی.(فی الهندیه ۲: ٤٠٨)وعلى المعتدة ان تعتدفی المنزلةالذی یضاف الیها بالسکنی حال وقوع الفرقة والموت لقوله تعالى:ولاتخرجوهن الایة....ثم ان وقعت الفرقة بطلاق بائن اوثلث لابد من سترةبینهما ثم لاباس لانه معترف بالحرمة الا ان یکون فاسقا﴿۲﴾.(۳)دعدت پوره کیدونه پس دخپل خاوند سره هیڅ کله نکاح نه شی کولې تردې پورې چه تحلیل نه وی شوې.یعنې دویم خاوند سره دجماع کولونه پس که چرته هغه اوغواړی طلاق ورکړې اودطلاق نه پس کله چه عدت تیر شی نو اول خاوند سره تجدید دنکاح وکړی﴿۳﴾-(۴)که چرته دعبدالله مراددې الفاظونه" که چرته مادخویندو تپوس هم اوکړو..که صرف دواده د امور متعلق تپوس وی نو نور تعلقات ساتلې شی لیکن دامعامله ئې دالله تعالی سره ده دروغ نه وئیل ضروری دی ځکه چه په ظاهره په دې الفاظو باندې قطع دټولو تعلقاتو داخوت مراد ده﴿٤﴾-(۵)داسوال دې دعبدالله نه اوشی چه دده ددې الفاظونه څه مرادوو مطلق تعلقات ئې مرادوو او که نه دواده متعلق. وهو الموفق

﴿۱﴾ وفی الهندیة: واذا اضافه (ای الطلاق) الی الشرط وقع عقیب الشرط اتفاقا.
(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۴۲۰ الفصل الثالث فی تـ[illegible]لاق بکلمة ان)

﴿۲﴾ (هدایة ۲: ۴۰۷، ۴۰۸ قبیل باب ثبوت النسب کتاب الطلاق)

﴿۳﴾ قال العلامة الغینمی المیدانی: واذا کان الطلاق ثلاثا فی الحرة...... ولو قبل الدخول لم تحل له حتی تنکح زوجا غیره نکاحا صحیحا ویدخل بها ای یطأها ثم یطلقها او یموت عنها وتنقضی عدتها منه. (اللباب فی شرح الکتاب ۲: ۱۸۳ کتاب الرجعة)

﴿۴﴾ قال العلامة الحصکفی: الایمان مبنیة...... عندنا علی العرف مالم ینو ما یحتمله اللفظ فلا حنث فی لا یهدم الا بالنیة فتح.
(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۳: ۷۸ مطلب الایمان مبنیة علی العرف)

دریم ځل استفسار:

سوال: جواب موصول شوې دې لیکن یو اشکال باقې دې چه دواده متعلق خو به عبدالله دوالدینو سره یادکومې خو رسره څه عرض نه سائی. لیکن بیاهم د اخوت اود ورور خور رشته ده ددې وجې نه که چرته خورته په واده کښې تحفه ورکول غواړی مثلا دکپړوجوړه بکس زیورات وغیره؟بینوا توجروا

المستفتی: رحمٰن ګل کلرک حولدار کوئټه

الجواب: عبدالله په خپله خورته څه تحفه نه شی ورکولې، بل څوک که چرته دده د طرفنه (بغیردده دامرنه) تحفه ورکړی نوعبدالله باندې څه حرج نشته(١)-وهوالموفق

څلورم ځل استفسار :

سوال: څه فرمائی علماءدین ددې مسئلې باره کښې چه مسئله تاته پوره معلومه شوه چه اوس ځمادپاره دخوئیندوسره تعلق ساتل موجب دطلاق مغلظ دې لیکن دخویندوسره رشته نه ساتل هم ګناه ده ددې وجې نه که چرته زه کوم یوې خورته یوجوړه ورولیګم نوطلاق واقع کیږی،اوس مخکښې ځمادپاره څه کول ضروری دی،درې میاشتې پس به په دویم ځل نکاح کول وی یاکوم حل چه زمادپاره مطابق دشریعت محمدی وی ستاسو دفیصلې به منتظریم؟ بینوا توجروا

المستفتی: رحمن ګل حوالدار کلرک

الجواب: که چرته تادخپلې خورسره څه تعلق داختواورکولووغیره قائم کړو

(١) قال العلامة التمرتاشی: ویحنث بفعله وفعل ماموره فی النکاح والطلاق والعتاق والخلع...... والهبة والصدقة الخ.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ٣: ١٢٩ مطلب حلف لا یتزوج)

نوستا ښځه په تا باندې حرامیږي﴿۱﴾او عدت(درې حیضه) د تیرېدو نه پس ښځه که چرته غواړي نو دویم کس سره نکاح کولې شی او داسړې به ددې سره جماع کوی، او دجماع نه پس که چرته داسړې غواړي نو ښځې ته دې طلاق ورکړی او دطلاق ورکولو نه پس کله چه عدت تیر شی نو که ښځه چرته غواړی نو تاسره دوباره نکاح کولې شی﴿۲﴾-وهوالموفق

.کومې ښځې سره چه زه نکاح وکړم هغه په ما باندې مطلقه ثلاثه ده.. ددې حکم اودفضولي نکاح

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه(۱)چه یو کس اوئیل چه دکومې ښځې سره زه نکاح وکړم نو په خدائ قسم که چرته زه هغې ته نژدې شم نو هغه په ما باندې حرامه ده-(۲)یادا اووائی چه کومه ښځه ما اوکړه نو هغه په ما باندې په درې طلاقو باندې طلاقه ده. اوس که چرته دې سړې ته نکاح فضولی وکړېشی نو طلاق واقع کیږی؟بینوا توجروا

المستفتی: عبدالواسع اکبرپوره......۱۹۷۵،۱۹۱،۷

الجواب: کله چه فضولی عقد نکاح وکړی او داکس ئی قبول بالفعل کړی یعنی مهرمعجل ورکړی وغیره نو دطلاق دوقوع نه به بچ شی. کما فی ردالمحتار ۶۸۱:۲ اذا قال کل امراة اتزوجها طالق،والحیلة فیه ما في البحر من انه یزوجه

﴿۱﴾قال الحداد الیمنی: واذا اضاف الی شرط وقع عقیب الشرط مثل ان یقول ان دخلت الدار فانت طالق هذا بالاتفاق. (الجوهرة النیرة ۲:۱۱۰ کتاب الطلاق)

﴿۲﴾قال العلامة المرغینانی: وان کان الطلاق ثلاثا فی الحرة لم تحل له حتی تنکح زوجا غیره نکاحا صحیحا ویدخل بها ثم یطلقها او یموت عنها والاصل فیه قوله تعالیٰ فان طلقها فلاتحل له من بعد حتی تنکح زوجا غیره.

(هدایة ۲:۳۷۸ فصل فیما تحل به المطلقة)

فضولی ویجیز بالفعل کسوق الواجب الیها او یتزوجها بعدماوقع الطلاق علیها(۱) اودسوال اول په صورت کښې هم دایلاء یاطلاق نه دېچ کیدو دا حیله ده اودبینونت حفیفه په صورت کښې تجدیددنکاح هم مخرج اوحیله ده. کما مر(۲).وهوالموفق

په عرفی کلما طلاق سره طلاق نه واقع کیږی

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه زید عمروته اووئیل چه که چرته تااودس اونه کړو نوپه تا باندې خپله ښځه کلماطلاقه ده یعنې دطلاق سره ئې کلما لفظ اووئیلو .لیکن عمروداودس کولوباوجودده په خبره باندې صرف آو اوکړو یعنې لفظ د طلاق وغیره ئې ذکرنه کړلو ددې الفاظو شرعي حکم څه دې؟بینوا توجروا

المستفتی: روح الامین تورډهیرصوابی............ ۱۹۹۰ء۱۵۱۴

الجواب: عمروباندې ښځه طلاقه شوې نه ده ځکه دایمین عرفی کلمادې شرعی په دې طریقه دې کلما تزوجت امراة فهی طالق،کما فی الشامیه۲۴۷:۳ باب الصریح طبع حلبی،انه قد اشتهر فی رساتیق شروان ان من قال جعلت کلما اوعلی کلما انه طلاق ثلاث معلق وهذا باطل ومن هذیانات العوام(۳) انتهٰی.وهوالموفق

---

(۱) (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۵۳۷:۲ باب التعلیق)

(۲) قال العلامة ابن عابدین: ان لفظ حرام معناه عدم حل الوطء وداوعیه وذلک یکون بالایلاء مع بقاء العقد وهو غیر متعارف ویکون بالطلاق الرافع للعقد وهو قسمان بائن ورجعی لکن الرجعی لا یحرم الوطء فتعین البائن وکونه التحق بالصریح للعرف لا ینافی وقوع البائن به فان الصریح قد یقع به البائن کتطلیقة شدیدة ونحوه الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۵۰۳:۲ قبیل مطلب لااعتبار بالاعراب هنا)

(۳) (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۴۶۵:۲ اول باب الصریح)

عوامی طلاق کلما لغوه اوبې اثره دې

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه يو سړې داسې قسم اوخوری چه، .زه په طلاق کلما اوپه الله باندې قسم کومه اوقران باندې قسم دې چه کوم شخصی تنظيم اودشخصی پالیسې لاندې په کوم تحریک کښې به حصه نه اخلم اوپه طوردمنافقت به په دې جبه کښې شمولیت نه کوم. .داواقعه ديو اتحاد په صورت کښې شوي وه چه افغانی طالبانوپه عرض داتحاد او تاکيد دا الفاظ ليکلی وواوس په مخالفت کولوباندې طلاق کلما واقع کيږي؟ بينوا توجروا

المستفتی:قاری غلام فاروق افغانی دارالعلوم رحمانيه پشاور ١٩٨٥ء١٠١١١٢

الجواب: په صورت مسئوله کښې صرف يو کفاره په تقديرد حنث واجب کيږی﴿١﴾ اودا طلاق کلما شرعی طلاق کلمانه دې بلکه عوامی طلاق کلمادې کوم چه لغوه اوبې اثره دې. كما فی ردالمحتار ٢: ٥٩٠ باب الصريح قداشتهر فی رساتيق شروان ان من قال جعلت كلما اوعلى كلما انه طلاق ثلاث معلق وهذا باطل ومن هذيانات العوام﴿٢﴾.وهوالموفق

.څما کلما طلاق دې.. سره صرف يوطلاق رجعی واقع کيږی

سوال: څه فرمائی علماء دين ددې مسئلې باره کښې چه دووډلو کښې دقتل معامله وه بيادمقتول اوقاتل ددواړوډلوپه مينځ کښې فيصله شوي وه ليکن د مقتول دطرفه يو کس چه کله قاتل ځانته اوموندونوپه قاتل باندې دوه ډزې وکړې ليکن ټوپک خراب شوهغه بچ شو.بيا دې ډزې کولووالې قاتل ته اووئيل چه زه تاصرف په دې شرط پريږدم چه ته کلما طلاق اوکړې.قاتل درې

﴿١﴾ قال العلامة المرغينانی: والمنعقدة مايحلف على امر فی المستقبل ان يفعله اولا يفعله واذا حنث فی ذلک لزمته الكفارة.

(هداية ٢:٤٥٧ كتاب الايمان)

﴿٢﴾ (ردالمحتارهامش الدرالمختار ٢:٤٦٥ اول باب الصريح)

ځله دخاوروکښې اوغورځول اووئې وئیل چه زماکلماطلاق دې.لیکن داکس
قاتل کلماطلاق نه پیژندلواوس ددې طلاق څه حکم دې؟بینوا توجروا
المستفتی: مولوی نعیم الله ساوتهه وزیرستان........ ۸۱۸۱۱،۱۹۸۴

الجواب: په دې قاتل باندې باقاعده یوطلاق رجعی نافذکیږی.په کوم کښې چه دعدت تیرولونه مخکښې زبانی رجوع کافی ده﴿۱﴾اوپه دیکښې نورخطرات نشته دې. کما فی ردالمحتار ۲: ۵۹۰ باب الصریح قداشتهر فی رساتیق شروان ان من قال جعلت کلما اوعلی کلما انه طلاق ثلاث معلق وهذاباطل ومن هذیانات العوام انتهی﴿۲﴾ په هرحال دا شرعی طلاق کلمانه دې بلکه عوامی طلاق کلمادې-وهوالموفق

د طلاق کلما حنث کښې د عمد او نسیان او د حیلی اومخرج حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یوکس قسم اوکړوچه زه به داکارنه کوم اوکه چرته اومی کړو نوچه کومې ښځې سره زه نکاح کوم هغه طلاقه ده،ددې نه پس دده نه هغه کارهیرشواووئی کړلو نوده خپل ځان حانث اوګنړلواودوباره ئې قصدااوعمداهغه کاراوکړلو،اوس ددې څه حکم دې ایاپه ده باندې همیشه دپاره نکاح حرامه شوه یادخلاصی دپاره څه حیله شرعیه شته؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالقادرهزاروی

الجواب: په حنث کښې دعمداونسیان یوحکم دې.من فعل المحلوف علیه مکرها

﴿۱﴾ قال العلامة القهستانی: وصریحه ما استعمل فیه دون غیره مثل انت طالق ومطلقة وطلقتک...... ویقع به ای بمثل ما ذکر طلقة رجعیة لا یحتاج الی تجدید النکاح ولا رضاء المرأة الخ. (جامع الرموز ۱ :۵۵۸ کتاب الطلاق)

﴿۲﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۴۶۵ اول باب الصریح)

اوناسیا فهوسواء(۱) (وهكذا فى جميع كتب الفروع)(۲)اوحيله كومه چه فقهاؤ په كتب فروع كښې ذكر كړې ده واكتفى بعبارة الاشباءوالنظائر ۴۲۰قوله فالحيلة ان يزوجه فضولى ويجيزه بالفعل(۳)هذاهوالمختار كما فى الزيلعى وعليه الفتوى كما فى منح الغفار نقلاً عن الخانية(۴).وهوالموفق

په الفاظ د طلاق كلما كښې حيله او د اجازت بالوطى مسئله

سوال: څه فرمائى علماء دين ددې مسئلې باره كښې چه(۱)يو طالب العلم اووئيل چه كه چرته زه دې كمرې ته داخل شوم نوپه ما باندې كلماتزوجت طلاقه ده.بيا دا طالب العلم كمرې ته داخل شو ددې نه پس دا طالب العلم كوم مفتى صاحب ته لاړو مفتى صاحب اووئيل چه ته دفضولى په ذريعه نكاح كولې شې ددې نه پس دا طالب العلم كورته راغلو او پلارته ئى ذكر كړو چه ما داسې طلاق اچولى دې اودنكاح فضولى نه بغير څه چاره نشته دې بيا پلار زوې ته نكاح فضولى اوكړله اودمسئلى بيانولونه پس ئى داهم اووئيل چه ته زما وكيل نه ئې اوتاته اجازت دې ددې څه حكم دې؟(۲)زمونږعلاقه كښې دنكاح فضولى نه پس دووكالوپورې واده نه شى كولې اوخاوند خپلې ښځى سره هم نه شى ملاويدې.كه چرته په كومه طريقه باندې ورسره ملاؤشى نو د

﴿۱﴾(هداية ۲: ۴۵۷ كتاب الايمان)

﴿۲﴾قال العلامة الحصكفى: ولو الحالف مكرها او مخطئا او ذاهلا او ساهيا او ناسيا.

(الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۳: ۵۳ مطلب فى الفرق بين السهو والنسيان)

﴿۳﴾(الاشباه والنظائر ۳۹۸ الفن الخامس فى الحيل السادس فى النكاح)

﴿۴﴾قال العلامة الشامى: هذاهو المختار كما فى التبيين وعليه اكثر المشائخ والفتوىٰ عليه كما فى الخانية.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۳: ۱۵۰ مطلب حلف لا يتزوج فزوجه فضولى)

وطی په دوران کښې عزل کوی یادمنصوبه بندۍ څه طریقه اختیاروی ددې متعلق وضاحت اوفرمایئ؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالصمد بلوچستانی........ ١٩٨٩،١٣١٩١

جواب: (١) په ظاهره داالفاظ موجب طلاق نه دی ځکه چه په دېکښې شرط او جزاء متحقق نه دې﴿١﴾اوقسم اوطلاق کښې صرف نیت ناکافی وی. الا اذا تلفظ بهذا. .که چرته مافلانې کاراوکړلو نوهرځل چه زه نکاح کوم نوپه ما باندې ښځه مطلقه ده. فیبتلی بماهوشاق ویحتال بما هومسطورفی السوال کما ف الهندية﴿٢﴾والشامیه﴿٣﴾. (٢) کوم خت چه دې کس ته اطلاع اوشی چه زما د فلانی سره عقدفضولی شویدې نوپه دې کس باندې فی الحال اجازت ورکول ضروری نه دی پس کله چه داکس اجازت بالوطی اوکړی نوددې نه پس فلانې ته زوجه وئیل ضروری نه دی. وهوواضح﴿٤﴾. وهوالموفق

﴿١﴾ قال العلامة الشامی: قلت لكن قال فی نور العين الظاهر انه لا يصح اليمين لما فی البزازية من كتاب الفاظ الكفر انه قد اشتهر فی رساتيق شروان ان من قال جعلت كلما او علی كلما انه طلاق ثلاث معلق وهذا باطل ومن هذيانات العوام فتأمل.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ٢ :٤٦٥ باب الصريح)

﴿٢﴾وفی الهندية: اذا قال كل امرأة اتزوجها فهی طالق فزوجه فضولی واجاز بالفعل بان ساق المهر ونحوه لا تطلق بخلاف ما اذا وكل به لانتقال العبارة اليه.

(فتاویٰ عالمگيرية ١ :٤١٩ الفصل الثانی فی تعليق الطلاق بكلمة كل وكلما)

﴿٣﴾ قال العلامة ابن عابدين: اذا قال كل امرأة اتزوجها طالق والحيلة فيه ما فی البحر من انه يزوجه فضولی ويجيز بالفعل كسوق الواجب اليها.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ٢ :٥٣٧ باب التعليق)

﴿٤﴾ قال العلامة محمد امين: (قوله وبالفعل) كبعث المهر او بعضه بشرط ان يصل اليها وقيل الوصول ليس بشرط نهر وكتقبيلها بشهوة وجماعها لكن يكره تحريما لقرب نفوذ العقدمن المحرم بحر قلت فلو بعث المهر اولا لم يكره التقبيل والجماع لحصول الاجازة قبله. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ٣: ١٥٠ مطلب حلف لا يتزوج فزوجه فضولی)

په طلاق کلما کښې حیله اوپه مذهب غیرباندې دفتوی حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې که چرته یوکس اووئیل که چرته زه..لوفعلت هذاالفعل الحرام فکلماتزوجت امراةفهی علی طالق ثلاثا، او وروسته هغه حرام فعل دده نه صادرشی نو ایاشرعادده دپاره څه طریقه دنکاح کولوشته اوکه نه؟همدارنګی ددې باره کښې دمذهب غیردفتوی څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمدانور حقانی کوئټه شهر.........١٢ربیع الثانی ١٤٠١ھ

الجواب: کوم کس چه په طلاق کلماسره قسم اوکړی مثل ان یقول:ان فعلت کذا فکلما تزوجت امر اةفهی علی طالق ثلاثا،نوددې دپازه دتوسط فضولی حیله بهرحال جائزده.لما فی ردالمحتار ٢: ٦١١ والحیلةفیه ما فی البحر من انــه یزوجــه فضولی ویجیز بالفعل کسوق الواجب الیها انتهی(١)قلت لایلزم القبول بالفعل فی مجلس النکاح نعم یلزم الایجاب والقبول فی ذلک المجلس،اوداکس دضرورت په وخت کښې یعنی کله چه لواطت.زنا.استمناء بالکف وغیره کښې واقع کیدل متیقن یا مظنون وی نو په مذهب دشوافعوباندی عمل کولې شی لیکن د عادل مفتی دفتوی نه پس.لما فی شرح التنویرعلی هامش ردالمحتار ٢: ٦١٣ بل افتاء عدل(٢)نوټ:کله چه یوحنفی،په مذهب غیر باندې فتوی ورکړی نو دا به حنفی شماریږی.کمافی حیلة الناجزة(٣).وهوالموفق

(١) (ردالمحتار هامش الدرالمختار ٢: ٥٣٧ باب التعلیق)

(٢) (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ٢: ٥٣٩ مطلب فی معنی قولهم لیس للمقلد الرجوع عن مذهبه)

(٣) قال الشیخ اشرف علی التـهانوی: د غیرمذهب اخستلو دپاره دا شرط دې چه د اتباع هوٰی په وجه نه وی بلکه د داعیه ضرورت په وجه وی اوضرورت هغه معتبر دې کوم چه اهل بصیرت علماء ضرورت اوګڼړی اوداهم ضروری ده چه فتوٰی ورکونکې داسې کس وی چه هغهٔ د یوماهر استاذ نه فن حاصل کړې وی......

..........بقیه حاشیه په راروانه صفحه

د معلق بالشرط طلاق عجيبه صورت او د دويم واده د پاره حيله اوچل

سوال: څه فرمائي علماء دين ددې مسئلې باره کښې چه يو کس په وخت دنکاح کښې دا لاندينى الفاظ اوليکل او ورئې کړل، چه فلانئ منکوحه دمورپه جوند کښې که چرته کوم دويم کس سره نکاح حقيقى يا غير حقيقى، فضولى يا غير فضولى، وکالة يا اصالة يا دلالة برابره خبره ده که په کومه د مذاهبو اربعو کښې جائز وى او وې کړه نودويمه ښځه د مسماة فلانئ په موجودګۍ کښې د مذکورة الصدر په وصف سره په نکاح کښې راوړه نوهغه مطلقه مثلثه طلاق باندې طلاقه ده. يعنې درې شرائطو سره طلاقه طلاقه طلاقه ده. اوس هغه کس ددې ښځې په موجودګۍ او زندګۍ کښې ددويمې ښځې سره نکاح کوى بلکه ښځې هم اجازت ورکړيدې، اوس د مذکوره ليک په موجودګۍ کښې دويم واده د پاره څه طريقه ده. بينوا توجروا

المستفتى: قارى محمد اکبرشاه ګيلانى مرى هزاره......... ۱۹۷۵ء۱۳\۱۷

الجواب: دې کس ته بغير ددينه هيڅ تدبيراوحيله نشته دې چه اولاکومې غير مرغوبې ښځې سره نکاح اوکړى نوهغه به مطلقه معلظه شى او ددينه پس مرغوبې ښځې سره نکاح اوکړى په ديکښې څه خطره نشته دې. ځکه چه هغه کلما اودهغې کوم مرادف لفظ نه دې استعمال کړې. کما فى الدرالمختار :وفيها کلها تنحل اى تبطل اليمين ببطلان التعليق اذا وجدالشرط مرة الافى کلما الخ، هامش ردالمحتار ۲: ۶۸۸﴿۱﴾.وهوالموفق

.که ستاخوى ته مې رشته ورکړله نوپه ما باندې خپله ښځه طلاقه ده.نه مخلصى اوحيله

سوال: څه فرمائي علماء دين ددې مسئلې باره کښې چه زيد خپلې خينې ته د

(بقيه حاشيه)..او اهل بصيرت دهغه په فقه کښې د مهارت تامه په حاصليدو باندې شهادت ورکوى.لما قال الشامى فى عقود رسم المفتى الخ،(حيله ناجزه ...۳۴، ۳۵ دغيرمذهب اختيارولو باندى اشکال اوجواب.

﴿۱﴾ (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲: ۵۴۲ مطلب ما يکون فى حکم الشرط باب التعليق)

جهګړې په دوران كښې اووئيل كه چرته ماستاځوي ته دخپلې لوررشته دركړله نوپه مابانديې خپله ښځه طلاقه ده،اوس هغه رشته وركول غواړي ليكن په بل صورت كښې خپلولې كښې دفسادخطره ده ددې دحل متعلق يو مولوى صاحب وئيلى دى چه دجينې پلارزيدبه په دې مجلس دانعقادنكاح كښې نه وى اوداجينې په خپله بالغه ده لهذا كوم دويم كس دې وكيل جوړ كړى نوپه دې صورت كښې نكاح به هم اوشى اوپلاريعنې زيدبه ديمين د طلاق نه هم بچ شى.اياپه شرعه كښې داطريقه درست ده؟بينوا توجروا

المستفتى: صوفى محمددين كوټ فتح خان............ ١٩٧٢،٩١٩

الجواب: دا تدبيراوحيله درسته ده﴿١﴾اوكه چرته دې كس په دې كلام باندې زيادت نه وى كړې نورشته وركولوپه صورت كښې يوطلاق رجعى واقع كيږى﴿٢﴾ په كوم كښې چه زبانې مراجعت كافې دې،تجديددنكاح ياد تحليل ضرورت نشته دې﴿٣﴾-وهوالموفق

﴿١﴾قال العلامة الحصكفى: ويحنث بفعله وفعل ماموره فى النكاح لا الانكاح، قال ابن عابدين: اى التزويج فلا يحنث به الا بمباشرته وهذا فى الولد الكبير او الاجنبى لما فى المختار وشرحه حلف لا يزوج عبده او امته يحنث بالتوكيل والاجازة لان ذلك مضاف اليه متوقف على ارادته لملكه وولايته وكذا فى ابنه وبنته الصغيرين لولايته عليهما وفى الكبيرين لا يحنث الا بالمباشرة لعدم ولايته عليهما فهو كالاجنبى عنهما فيتعلق بحقيقة الفعل.
(ردالمحتار مع الدر المختار ٣: ١٢٩ مطلب حلف لا يزوج عبده كتاب الايمان)

﴿٢﴾قال العلامة الحداد اليمنى: واذا اضاف الى شرط وقع عقيب الشرط مثل ان يقول ان دخلت الدار فانت طالق هذا بالاتفاق لان الملك قائم فى الحال والظاهر بقاؤه الى وقت الشرط ولانه اذا علقه بالشرط صار عند وجود الشرط كالمتكلم بالطلاق فى ذلك الوقت.
(الجوهرة النيرة ٢: ١١٠ كتاب الطلاق)

﴿٣﴾ وفى الهندية: الرجعة ابقاء النكاح على ماكان مادامت فى العدة...... ان يراجعها بالقول...... وان راجعها بالفعل مثل ان يطأها او يقبلها بشهوة الخ.
(فتاوىٰ عالمگيرية ٢: ٤٦٨ الباب السادس فى الرجعة وفيما تحل به المطلقة ومايتصل به)

د مطلقه مغلظه نه دوباره نکاح باندې طلاق معلق نه دویستلوحیله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یوکس باندې جبرا طلاق ثلاثه واچولې شو،اوبیا داشرط هم جبراپه ده باندې اولګولې شو که چرته تادوباره ددې ښځې سره دنکاح خواهش اوکړواوپه نکاح باندې دې واخسته نودابنځه بیا په تاباندې طلاقه ده په طلاق ثلاثه باندې،اوس په شریعت کښې ددې څه حکم دې؟اوددې مشکل نه دویستلودپاره څه لاره ده؟ بینوا توجروا

المستفتی:قاری محمدخان بانډه پیران بفه مانسهره

الجواب: په صورت مسئوله کښې په دې سړې باندې ښځه مطلقه مغلظه شویده بغیردتحلیل نه چاره نشته دې﴿١﴾اودتحلیل نه پس که چرته دې سړې دې ښځې سره اصالةیاوکالة عقدنکاح وکړه نودوجودالشرط دوجې نه دوباره مطلقه مغلظه کیږي﴿٢﴾لهٰذا دتحلیل نه پس کوم فضولی یعنی داسې کس کوم چه دې خاوندوکیل نه وې جوړکړې دده دپاره عقدنکاح وکړی اوداکس

﴿١﴾قال العلامة احمد بن محمد القدوری: وان كان الطلاق ثلاثا فی الحرة...... لم تحل له حتی تنکح زوجا غیره نکاحاصحیحا ویدخل بها ثم یطلقها او یموت عنها.

(القدوری علی صدر اللباب فی شرح الکتاب ٢: ١٨٣ کتاب الرجعة)

﴿٢﴾قال العلامة الحصکفی: ویحنث بفعله وفعل ماموره لم یقل وکیله لان من هذا النوع الاستقراض والتوکیل به غیر صحیح فی النکاح، قال العلامة الشامی: فلو حلف لا یتزوج فعقده بنفسه او وکل فعقد الوکیل حنث.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ٣: ١٢٩ مطلب حلف لا یتزوج)

(خاوند) ئې قبول بالقول ونه کړی بلکه قبول بالجماع وغيره وکړی، صرح بهذه الحيلة فی ردالمحتار﴿١﴾والاشباه والنظائر﴿٢﴾وغيره.

نوټ:...دفسخ يمين د کولو په نسبت داحيله بهتره ده، صرح به الشامی﴿٣﴾ وهوالموفق

که چرته ماد ې کس سره ددويمې او دريمې نکاح نه پس هم خبرې اوکړی نودرې طلاقه.نه مخلص اوحيله

سوال: څه فرمائی علماء دين دد ې مسئلې باره کښې چه يو سړ ې اووئيل که

﴿١﴾ قال العلامة الحصکفی: حلف لا يتزوج فزوجه فضولی فاجاز بالقول حنث وبالفعل لا يحنث به يفتی خانية. (الدر المختار علی هامش ردالمحتار ٣:١٥٠ مطلب حلف لا يتزوج فزوجه فضولی)

﴿٢﴾ قال العلامة ابن نجيم: حلف لا يتزوج فالحيلة ان يزوجه فضولی ويجيزه بالفعل. (الاشباه والنظائر ٣٩٨ الفن الخامس، الحيل فی النکاح)

﴿٣﴾قال العلامة ابن عابدين: (قوله وللحنفی تقليده الخ) ای تقليد الشافعی قال فی البحر وللحنفی ان يرفع الامر الی شافعی يفسخ اليمين المضافة فلو قال ان تزوجت فلانة فهی طالق ثلاثا فتزوجها فخاصمته الی قاض شافعی وادعت الطلاق فحکم بانها امرأته وان الطلاق ليس بشيئ حل له ذلک الخ....... وليس للمفتی الافتاء بالرواية الضعيفة وکونها افتی بها کثير من ائمة خوارزم لا ينفی ضعفها ولذا تقدم عن الصدر انه لا يحل لاحد ان يفعل ذلک وکذا ما تقدم عن الحلوانی من انه يعلم ولا يفتی به فلو ثبتت هذه الرواية عن محمد او کانت صحيحة لبنوا الحکم عليها ولم يحتاجوا الی بنائه علی مذهب الشافعی فهذا يدل علی انها رواية شاذة کما يشير اليه کلام المجتبیٰ المار فافهم هذا وفی البحر عن البزازية والتزوج فعلا اولیٰ من فسخ اليمين فی زماننا وينبغی ان يجئ الی عالم ويقول له ما حلف واحتياجه الی نکاح الفضولی فيزوجه العالم امرأة ويجيز بالفعل فلا يحنث وکذا اذا قال لجماعة لی حاجة الی نکاح الفضولی فزوجه واحد منهم. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ٢:٥٣٨،٥٣٩ مطلب فی فسخ اليمين المضافة الی الملک)

چرته مافلانی کس سره خبرې اوکړې نوزماپه ښځه باندې درې طلاقه دې اوکه چرته ددويمې اودريمې نکاح نه پس مې هم خبرې اوکړې نودرې طلاقه. اوس که چرته ده ددې کس سره خبرې اوکړې نودطلاق نه پس به حلاله کوی اوبيابه نکاح کوی اوس که چرته ددويمې نکاح نه پس ئې خبرې اوکړې نواياپه دې اولنی حلالې سره دااول تعليق باطل شويدې اوکه نه؟ که چرته باطل نه وې نو بيا خبرې کول هم ضروری دی پـه کومه طريقه دوباره دطلاق نه بچ کيدې شی؟ بينوا توجروا

المستفتی: لطف الله حقانی شبقدرقلعه چارسده......١٦رمضان١٤٠٩هـ

الجواب: داکس ددې دويمې نکاح نه پس ددې کس سره دې خبرې نه کوی او ښځې ته دې يوطلاق ورکړی اوکله چه عدت تيرشی نودريم ځل نکاح دې اوکړی اوددې نه پس يوطلاق دې ښځې ته دجماع اوخلوت نه مخکښې ورکړی نوددې ځلورمې نکاح نه پس داکس ددې کس سره خبرې کولې شی ليکن ددې سړی په خپله ښځه باندې ديوطلاق حق پاتې دې۔ وهوالموفق

درې طلاق تعليقی نه د بچ کيدلو د پاره د فقهاء ذکرکړې شوې حيله

سوال: څه فرمائی علماء دين ددې مسئلې باره کښې چه درې رونړه دې يوپه وجه دکورنې ناراضګې خپل اسباب بل کورته يوړل. سخردته راغلو اوتپوس ئې اوکړوچه څه وجه ده چه دومره خفه شوې ئې واپس خپل رونړوته کور راوړه، تاښومشترک خوشحالې سره زندګې تيرَوله. ده پـه غـصه کښې دا الفاظ اووئيل که چرته زه ټوله زندګې ددې رونړوسره دخيراوشريعنی غم او خوشحالئ کښې شرکت اوکړم اوتعلق اوساتم نوزماښځه په ثلاثه طلاق طلاقه ده. يعنې زه ترمرګ پورې ټوله زندګې ددوې سره کوم قسم تعلق نه ساتم. اوس پيش نظردصله رحمئ کښې اودرورولی پيش نظرددې نه علاوه دځانله ژوند دتيرولواودکورپه يواځې والې پـه وخت دعدم وجود کښې د تعلق ساتلونه چاره نشته. اوس ددې شرعی حل څه دې؟ آيا داسې درست

دې چه داسرې خپل ځان حانث کړی.بیاحلاله اوکړی، بعض علماء دا تدبیر خودلی چه ته رجعی طلاق ورکړه اوعدت تیرکړه،اودهغې نه پس تعلقات اوساته یعنې واپس یوځائې شی.اوبیاتجدیدنکاح اوکړه نو دطلاق مغلظه نه به هم بچ شې اودصله رحمې دګناه نه به هم بچ شی.ایاداحیله صحیح ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولانا عمادالدین قریشی فورټ سنډیمن بلوچستان۱۹۷۹ء۱۷/۸

الجواب: فقهاء کرامو داتدبیرپه خپل عباراتو کښې لیکلی دی لهذادادعمل لاندې راوستلې شی(۱)-وهوالموفق

په مقرره تاریخ باندې رقم داداء کولو دطلاق قسم اوکړی بیا دچیک په ذریعه بینک وروسته رقم اوکړی...؟

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه زید اووئیل چه فلانې تاریخ ته مې ستادومره رقم ادانه کړلونوزمابښځه درې طلاقه ده.په مقرره تاریخ باندې زیدعمروته چیک ورکړوچه دادبینک نه کیش کړه.عمروپه هم هغه ورځ چیک واخستواوبینک ته لاړو.منیجرهغه ته اووئیل چه د زیدرقم خو مونږسره نشته دې،لیکن مونږ به ئې تاسوته درکړو.په دویمه ورځ باندې په بینک کښې چټی وه.ددې نه پس دبینک منیجرعمروته مطلوبه رقم ورکړو

(۱) قال العلامة الحصکفی: فحیلة من علق الثلاث بدخول الدار ان یطلقها واحدة ثم بعد العدة تدخلها فتنحل الیمین فینکحها. (الدر المختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۵۴۵ قبیل مطلب اختلاف الزوجین فی وجود الشرط)

وقال العلامة ابوبکر الحداد الیمنی: (قوله ولم یقع شیئ) لانعدام المحلیة مثل ان یقول ان دخلت الدار فانت طالق ثم طلقها قبل دخول الدار فدخلت بعد الطلاق وانقضاء العدة ثم یعقد العقد علیها وتدخل لا یقع شیئ لانحلال الیمین. (الجوهرة النیرة ۲: ۱۱۲ کتاب الطلاق)

آیا د صورت مذکوره مطابق دزید منکوحه طلاقه شوه او که نه؟ دبینک منیجر د اداکولو درقم په صورت کښې وکالت شو یا کفالت یا حواله؟

بینوا توجروا

المستفتی: عبدالمتین مفتی ضلع پونچهـ آزاد کشمیر.... ۱۹۷۳ء۱۴۱\۱۰

الجواب: چونکه زید په مقرره تاریخ باندې رقم اداکړې نه دې نه اصالة او نه وکالة، لهذا په ده باندې ښځه مطلقه شوې ده، لان المعلق بالشرط یجب ثبوته عند ثبوت الشرط کما فی شرح المجلة ٥٤ وغیره ﴿۱﴾ او منیجر وکیل وی یعنی د مالکانو دبینک او دهغوی د طرفنه بعض خلقوته د قرض ورکولو مجاز وی پس په ظاهره دا معامله حواله ده- وهو الموفق

﴿۱﴾ (شرح المجلة ۱: ۲۳۲ القاعدة: ۸۲).

فصل فی عد الطلاق

والقاء الاحجار وغیرهما

صرف یوده درې.. وئیلو سره طلاق نه واقع کیږي

سوال:څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره چه دیو سړې کوژدن اوشوه، نکاح هم اوشوه، درخصتې نه مخکښې دناراضګې دوجې نه دې سړی صرف یوده درې وئیلې دی، دطلاق څه حکم دې؟بینوا توجروا

المستفتی: مولانا مفتی سید قمرصاحب دارالعلوم سرحد پشاور ۱۴۰۱۱۷۱۱۵ه

الجواب: داالفاظ دطلاق دپاره موضوع دې نه دانشاء د طلاق دپاره (۱) همدغه رنګې دیکښې دکوم قسم اضافت او حکم هم نشته دې (۲) پس ددې الفاظو وئیلو سره دطلاق واقع کیدو څه وجه نشته دې. وهوالموفق

---

(۱) قال العلامة ابن عابدين: (قوله وركنه لفظ مخصوص) هو ما جعل دلالة على معنى الطلاق من صريح او كناية...... وبه ظهران من تشاجر مع زوجته فاعطاها ثلاثة احجار ينوى الطلاق ولم يذكر لفظا لا صريحا ولا كناية لا يقع عليه..... وكذا ما يفعله بعض سكان البوادى من امرها بحلق شعرها لا يقع به طلاق وان نواه.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۵۳ بعيد مطلب طلاق الدور كتاب الطلاق)

(۲) که چرې دا شمیر په عرف کښې طلاق اوګڼلې شی او په دې کښې دطلاق حکم فرض کړې شی نو بیا هم طلاق نه واقع کیږی.په هندیه کښې دی

سئل الامام احمد القلانسی: عمن وكز امرأته وقال اينك يك طلاق ثم ركزها ثانيا وقال اينك دو طلاق وكذا الثالث ...... (بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

کانړی غورځول او د یو دوه درې ویل وغیره په باره کښې تفصیلی فتویٰ

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه(۱)که چرته یو خاوند خپلې ښځې ته دطلاق په نیت باندې درې کانړې ورواغورزوې-(۲) یاکانړې اوغورزوې اویودوه درې اووائی-(۳) اویاداالفاظ اووائی یودوه درې ته په ماطلاقه یې اویاداالفاظ اووائی چه ته په ما طلاقه یې یودوه درې،ددې صورتونو حُکم شرعی څه دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: نامعلوم.......۱۹۸۸ء\۱۱\۷

الجواب: واضحه دې وی چه دطلاق دارومدارپه لفظ باندې دې یاقائمقام دلفظ باندې ،کما فی ردالمحتار ۱: ۳۰٦ لان الطلاق اوالعتق لایتعلق بالنیة بل بالقول حتی لونوی طلاقها اوعتقه لایصح بدون لفظ(۱)وفی ردالمحتار ۲: ۵۷٤(قوله ورکنه لفظ مخصوص)هوما جعل دلالة علی معنی الطلاق من صریح اوکنایة فخرج الفسوخ علی مامر.واراداللفظ ولوحکما لیدخل الکنایة المستبینة واشارة الاخرس واشارة الی العددفی قوله انت طالق هکذا(۲)

(بقیه حاشیه)قال تطلق ثلثا فشیخ الاسلام یقول سمی الضرب طلاقا فیبطل والامام احمد یقول سمی الطلاق فیقع.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۳۸۲الفصل السابع فی الطلاق بالفارسیة) فنقول: وفی الصورة المذکورة لم یسم الطلاق فلا وجه للوقوع عند القلانسی ایضا، او په دے الفاظو کی اضافت هم نشته ، وقال ابن عابدین: ولکن لا بد فی وقوعه قضاء ودیانة من قصد اضافة لفظ الطلاق الیها عالما بمعناه. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲ :٦٧٢ مطلب ان الصریح لا یحتاج فی وقوعه الی النیة).(ازمرتب)

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۱:۳۲۲ فروع فی النیة قبیل باب صفة الصلاة)

﴿۲﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۳۵۳ اول کتاب الطلاق)

پس ددې قاعدې په بناء باندې کانړې غورزول يولغوکاردې په دې سره طلاق نه واقع کيږي، کمافي ردالمختار ۲: ٥٧٤ وبه ظهر ان من تشاجرمع زوجته فاعطاها ثلاثة احجار ينوی الطلاق ولم يذکرلفظا لاصريحا ولاکناية لايقع عليه کما افتی به الخير الرملي وغيره وکذاما يفعله بعض سکان البوادی من امرهابحلق شعرها(احلقی راسک)لايقع به طلاق وان نواه(۱).وفي ۲: ٥٩٠ فلا يقع بالقاء ثلاثة احجاراليها اوبامرها بحلق شعرها وان اعتقدالالقاء والحلق طلاقا کما قدمناه(۲)او ددې قاعدې په بناء باندې ديودوه درې حکم هم همدغه دې ځکه چه دا لفظ نه صريح دې اونه کنايه اونه په دې کښې اثبات اونه نفي موجودده اونه په دې کښې ښځې دطرف ته اضافت موجود دی.

او په صورت ثالثه کښې يوطلاق واقع کيږي ځکه که چرته د، يودوه درې، لفظ سره کانړې شمارل مقصودوی نومعاملۀ واضحه ده.اوکه چرته دطلاق شمارل مقصودوې نوچونکه په دې کلام کښې ثلاثا يا ددې د مساوی لفظ ذکرنشته دې نوبالضرورةدخاونددنيت شماربه مقصودوی يعنی خاوند ددې صريح لفظ نه ددرې طلاقه ورکولوقصداواراده کړې وه نوددې شمار کوی اوقاعده داده چه صريح کښې دانيت نه درست کيږي. کما في شرح التنويروغيره(۳).پس رکن د طلاق صرف باقي مانده لفظ کيږي

واضحه دې وي چه د يودوه درې لفظ د مابعد سره نه دې تړلې شوې، نه مفعول مطلق دې اونه مفعول به وغيره دې. کما لايخفی علی من راجع الی المحاورة،پس که چرته ددې نه دطلاق شماره مرادواخلی نوبياهم مؤثرنه دې،

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ٣٥٣ بعيد مطلب طلاق الدور)

﴿۲﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ٣٦٥ باب الصريح)

﴿۳﴾ قال العلامة الحصکفي: ويقع بها ای بهذه الالفاظ وما بمعناها من الصريح — واحدة رجعية وان نوی خلافها من البائن او اکثر — اولم ينو شيئا.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ٣٦٦ باب الصريح)

ونظيره مافى ردالمحتار ٢: ٦٢٧ فلوقال انت طالق وسكت ثم قال ثلاثا فواحدة(١) ځکه چه په دې صورت کښې ثلاثا نه درې مراددې ليکن کله چه د محخکښې جملې سره مربوط نه وو نولغوشو ،نه صريح دې اونه کنايه،نو همدارنګې کله چه د کلام په اول کښې وې ليکن مربوط نه وى نولغوکيږى-

اود صورت رابعه حکم هم دثالثه پشان دې(٢)-وهوالموفق

"يودوه درى په ماطلاقه ده" متعلق استفسارباندې تفصيلى جواب

سوال: ريکارډ کښې سوال موجودنه دې صرف دمسئلې اهميت اودشيخ الحديث مولاناعبدالحق صاحب رحمه الله بانى اومهتمم جامعه حقانيه اکوړه ختک دمن جمله تصحيح اودتصويب د وجهې نه جواب پيش کولوباندې اکتفاء کولو سره په فتاوى کښې شاملولې شى -

استفتاء نمبر ٥٩٥٧.........١٩٧٢\١٣\١١

الجواب: محترم المقام جناب قاضى صاحب دامت برکاتهم

السلام عليکم نه پس عرض دې چه مسمى فلان اودده د رشته دارو بيان

﴿١﴾ (ردالمتحار هامش الدرالمختار ٢:٥٩٥ مطلب الطلاق يقع بعدد قرن به لابه)

﴿٢﴾ وقد رأيت ما افاده سيدى وشيخى ومولائى المحدث الكبير والفقيه النبيل المفتى الاعظم العارف بالله مد ظله لانا مفتى محمد فريد دامت برکاتهم على هامش ردالمحتار بقلمه حيث قال: اعلم انه اذا قال الزوج "په ماطلاقه ئے يو دوه درے" والقى ثلثة احجار فقيل انها تصير مغلظة وقيل لا لانه بعد القاء الاحجار ظانا انه يقع به الطلاق وقيل اراد عد التطليقات، قلت: فلا يقع الطلاق بالشک مع ان العرف على الاول اى عد القاء الاحجار.
(هذا من افادات حضرت مفتى اعظم على هامش ردالمحتار ٢:٤٥٣ بحث ورکنه لفظ مخصوص)

دادې چه ده درې کانړی وغیره اوغورزول اودا الفاظ ئې وئیلي دی،، یو دوه درې په ما طلاقه ده، ،نو ددې متعلق باوجود دکافی تتبع صریح جزئیة ملاؤ نه شوه ددې وجې نه ما عرف اوقواعدو ته اوکتل دیو طلاق رجعی د وقوع فتوی مې ورکړیده ځکه چه ``یو دوه درې، ،دعدا او شمار کولو دپاره استعمالیږی نو که چرته خاوندا ووائی چه، ،په ما په درې شرطه طلاقه ده یو دوه درې، ،نو دلته تعلیظ کښې څه شک او شبه نشته برابره خبره ده که دطلاق شمار مرادوې او که دکانړو ،لیکن کله چه دا اوائې، ،چه په ما طلاقه ده یو دوه درې ``یا دا اووائی،، یو دوه درې په ما طلاقه ده، ،نو دخاوند مراد که چرته دکانړو شماروی نو په دې سره طلاق نه واقع کیږی،لعدم کونه من الفاظ التطلیق لا من الصریح ولا من الکنایة،او که چرته زړه کښې نیت ددرې طلاقو شمار مرادوی نو په صریح کښې دانیت نامقبول دې،فی الدر المختار:ویقع بها ای بهذه الالفاظ وما بمعناها من الصریح ......واحدة رجعیة وان نوی خلافها من البائن او اکثر.(هامش الرد٢: ٤٤٢)﴿١﴾ او که چرته دې الفاظو، ،یو دوه درې، ،سره طلاق ورکول مرادوی نو دالفظ عد(شماره) دپاره موضوع او مستعمل دې نه دانشاءد طلاق دپاره،لهذا ددې سره طلاق واقع کیدل به خلاف قاعده امروی،ونظیره مافی ردالمحتار :وکذا مایفعله بعض سکان البوادی من امرها بحلق شعرها لایقع به الطلاق وان نـواه(ای لعـدم ذکره لفظ الطلاق لا صـریحا ولا کنایة)(ردالمحتار ٢: ٤٢٨)﴿٢﴾پس باقې پاتې شو دالفظ، ،په ما طلاقه ده، ،نو په دې سره یو طلاق رجعی واقع کیږی،ددې فتوې نه پس ما دحضرت شیخ الحدیث صاحب مدظله سره هم مشوره اوکړله هغه اوفرمائیل چه صرف تجدید دنکاح کافي دې،شاید هغوې په دې بنا باندې داجواب ورکړې دې چه دامجموعه درې کلمات بغیر دکمی اوزیاتی نه طلاق دپاره استعمالیږی نو دمجموعې نه به یو طلاق بائن واقع شی،لعدم کونها صریحة،اوددینه پس صریح هم بائن کیږی،لهذا تجدید دنکاح کافی کیږی، دا

﴿١﴾(الدر المختار علی هامش ردالمحتار ٣: ٢٦٦ باب الصریح)

﴿٢﴾(ردالمحتار هامش الدر المختار ٢: ٣٥٣ کتاب الطلاق بعد مطلب طلاق الدور)

فتوی ما کافی سوچ نه پس لیکلی ده په دې باندې ځما انشراح صدر دې تاسو داپه مکرر تنقیدی نظرسره مطالعه کړئ که چرته ستاسو تسلی اونه شوه نو مونږته په غلطئ باندې اطلاع اوکړئ ددې دپاره چه مونږئې مخ نیوې اوکړو ـ وهو الموفق

یو دوه درې ته په ما باندې مور خور او

درې کانړې ئې هم اوغورزول ـ ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یوسړې خپلې ښځې ته دجنګ اوجدال په وجه غصه کښې راغلو وئی وئېل چه یو دوه درې ته په ما باندې مورخوربلاحرف تشبیه اوددې الفاظو په وئیلوسره درې کانړې هم اوغورزوې ښځې طرفته ـ لیکن صراحة لفظ طلاق ئې اونه وئیلې، فتاوی دیوبند ۵: ۸ مفتی عزیزالرحمن فرمائې چه لفظ دموراوخورکه چرته دطلاق په نیت هم اووائې نوطلاق نه واقع کیږې ځکه چه داالفاظ نه خودکنایاتود طلاق نه دې اونه داالفاظ دظهارنه دې اونه ایلاءده. اوفرمائې چه شامې کښې دې چه. ویدل علیه ماذکره عن الفتح من انه لابدمن التصریح بـالارادة الخ،وفیه ایضا والذي فی الفتح وفی انت امی لایکون مظـاهراوینبعی ان یکـون مکروها الخ، ومثله ان یقول لها یا بنتی اویا اختی ونحوه الخ لیکن مونږ ته اشکال په دې صورت کښې پیداکیږی چه یو دوه درې وئېلونه پس ئې کانړې هم غورزولې دی اوپښتانه رونړه اکثردطلاق په وخت کښې کانړې غورزوی اوددینه علاوه دغصې چه کوم حالت دې داهم په طلاق باندې دلالت کوی تاسوصاحبان دشرعې رائې نه خبرداري اوفرمایئ؟ بینوا توجروا

المستفتی: سیداحمد سرډهیری پایان

الجواب: لاشک فی ان المراد من هذااللفظ عدالطلاق کانه قـال: ''یوطلاق دوه طلاقه درې طلاقه.. لکن لیس فی هذه الکلمات الحکـم ولاالاضـافة الیهـا والطلاق لایقع بدونها کما صرحوابه ویشیر الیه کلامهم ایضا کما فی ردالمحتـار

۲: ۶۲۷ فلو قال انت طالق وسكت ثم قال ثلثا فواحدة فافهم﴿۱﴾ وفيه ۲:۵۹۳ ولكن لابدفى وقوعه قضاء وديانة من قصداضا فة لفظ الطلاق اليها عالما بمعناه﴿۲﴾.وهوالموفق

.یو دوه درې څلور کاڼو سره.........طلاقه ده.ددې مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه خاوندپه کورنې جهګړه کښې دغصې په حالت کښې خپلې ښځې ته اووئیل چه ته یودوه درې څلور کاڼوسره کوم چه زمونږپه عام عرف دې طلاقه ئې اوته په مابانديې زما مور او خورئې، په دې سره کوم طلاق واقع کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولاناعبدالقادررزمک شمالی وزیرستان.....۱۹۷۳ء۱۸\۴

الجواب: چونکه دعرف په بناباندې کاڼې په طوردتعدادذکرکیږی لهذاپه دې سړی باندې ښځه مطلقه مغلظه شویده.وهوالموفق

.یو دوه درې تا اوساتم نو مور اوساتم.. ددې حکم

سوال:څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه څوک سړې دځه ناخوخې وغیره په بناء باندې خپلې ښځې ته اوائی یودوه درې تا اوساتم نو مور اوساتم،ددې شرعی حکم څه دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: بابوراجه خان راولپنډی...........:۱۹۷۳ء۱۲\۱۷

الجواب: واضحه دې وې چه صرف یودوه درې نه صریح دې اونه کنایه بلکه عدد او شماره ده اوکله چه الفاظ دطلاق موجودنه وی نوصرف نیت اواراده کافی نه ده.قال العلامة الشامى فى ردالمحتار ۲: ۴۲۸ وكذامايفعله بعض سكان البوادى

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدر المختار ۲:۵۹۵ مطلب الطلاق يقع بعدد قرن به لا به)

﴿۲﴾ (ردالمحتار هامش الدر المختار ۲:۴۶۷ مطلب الصريح نوعان رجعى وبائن)

من امرها بحلق شعرها لایقع به طلاق وان نواه﴿١﴾ لیکن بعض علماء فرمائی چه ددې الفاظو په وئیلو سره ښځه بائنه کیږی﴿٢﴾ اوصرف تجدید دنکاح کافی دې او واضحه دي وې چه داالفاظ چه، تا ساتم نومور به ساتم، ، ظهارنه دې.والذی فی الفتح وفی انت امی لایکون مظاهرا،ردالمحتار ٢: ٥٩٢﴿٣﴾ اوکه چرته دې اخرې لفظ په تشبیه باندې محمول کړې شی نو د نیت په موافقت باندې به داالفظ ظهاریا طلاق جوړیږی اودطلاق دنیت په وخت کښې تجدید دنکاح کافی کیږی﴿٤﴾-وهو الموفق

﴿١﴾ (ردالمحتار هامش الدر المختار ٢: ٤٥٣ کتاب الطلاق بعید مطلب طلاق الدور)

﴿٢﴾ قال العلامة ابن البزاز الکردری: تراسه ذکر الصدر انه لا یقع لانه لا اضمار فی الفارسیة والمختار الوقوع اذا نوی وقد ذکرنا عن صاحب المنظومة جریان الاضمار فی الفارسیه ولفظه یحتمل الطلاق وغیره فاذا نوی تعین وفی موضع آخر قال الصدر یقع وقال ابو القاسم لا وقال غیره ان فی المذاکرة او الغضب یقع والا لا.

(فتاویٰ بزازیة علی هامش الهندیة ٤: ١٧٩ مسائل الایقاع بلا قصد واضافة)

وقال العلامة طاهر الانصاری: رجل قال لامرأته ترایکی وتراسه اوقال تویکی سه، قال ابو القاسم الصفار لا یقع شیئ وقال صدر الشهید یقع اذا نوی وبه یفتیٰ.

(خلاصة الفتاویٰ ٢: ٩٨ الفصل الثانی فی الکنایات جنس: ٤)

﴿٣﴾ (ردالمحتار هامش الدر المختار ٢: ٦٢٢ باب الظهار)

﴿٤﴾ قال العلامة الحصکفی: وان نوی بانت علی مثل امی او کامی وکذا لو حذف علی خانیة برا او ظهارا او طلاقا صحت نیته ووقع ما نواه لانه کنایة، قال ابن عابدین: ای من کنایات الظهار والطلاق قال فی البحر واذا نوی به الطلاق کان بائنا کلفظ الحرام الخ.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ٢: ٦٢٢ باب الظهار)

..زه زما درته اجازت دې یودوه درې.په دې سره طلاق نه واقع کیږی

سوال:څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه ښځې اوخاوند کښې جګړه راغله یودوه لتې وهلو سره خاوندااووئیل چه زمادخوانه پاسه،ښځې په جواب کښې اووئیل چه ماته دتللواجازت راکړه،خاوندپه جواب کښې اووئیل،، زه زما درته اجازت دې یودوه درې..کانړې ئې هم اونه غورزول اولفظ د طلاق ئی نه دې وئیلی اونه ئې اراده دطلاق وه،ددې څه حکم دې؟

بینوا توجروا

المستفتی:مولانا سخی بادشاه تعلیم القران کرک۲۹\۱جمادی الاول ۱۴۰۳ھ

الجواب: په صورت مسئوله کښې دابنځه مطلقه شوې نه ده﴿۱﴾ځکه چه دې خاوند عدالطلاق(شماره)کړیده اومحض عدداوعدسره طلاق نه واقع کیږی، کما یفهم من ما فی الشامیه ۲: ٦٢٧ فلو قال انت طالق وسکت ثم قال ثلاثـا فواحدة انتهی﴿۲﴾ والوجه المرادمن الثلاث ههناالطلقات الثلث لکنه لماانقطع عن الفعل بقی عددامحضا﴿۳﴾.وهوالموفق

﴿۱﴾ دلته چه خاوند کومه رومبئ جمله استعمال کړې ده چه ``لاړه شه زما تاته اجازت دې،،دا الفاظ کنائی دی اود اذهبی برابردی اوچونکه دلته دخاوند نیت د طلاق نه وو په دې وجه طلاق نه دې واقع شوې.

قال فی الشامیة: فی شرح الجامع الصغیر لقاضی خان ولو قال اذهبی فتزوجی وقال لم انو الطلاق لا یقع شیئ لان معناه ان امکنک...... بحر علی ان تزوجی کنایة مثل اذهبی فیحتاج الی النیة...... ویؤیده ما فی الذخیرة اذهبی وتزوجی لا یقع الا بالنیة وان نوی فهی واحدة بائنة.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۵۱۴ قبیل باب تفویض الطلاق)

﴿۲﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۵۹۵ مطلب الطلاق یقع بعدد قرن به لا به)

﴿۳﴾قال العلامة الحصکفی: والطلاق یقع بعدد قرن به لا به نفسه عند ذکر العدد وعند عدمه الوقوع بالصیغة.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۵۹۴ مطلب الطلاق یقع بعدد قرن به)

يو دوه درې په ما باندې بنځه طلاقه ده.. ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه يو صاحب ګوتې اوشمارلې اووې وئیل یودوه درې په ماباندې ښځه طلاقه ده که چرې ما آئنده خپل رورته څه نصیحت اوکړو. آیا په دې صورت کښې يو طلاق رجعی واقع کیږی او که نه مغلظ؟ په ظاهره دادمغلظ صورت معلومیږی لیکن بعض مفتیان صاحبان ددې ګنجائش په بناء باندې چه خپله یودوه درې د طلاق الفاظ نه دی اولفظ طلاق یواځې یودې ددې وجې نه ده طلاق رجعی فتوی ورکوی، مولاناعزیزالرحمن صاحب د عزیزالفتاوی ۲:۲۰۵ باندې داوائی که چرې طلاق ورکونکی اووئیل چه ماتاته طلاق درکړواوپه ژبه ئې څه وئیلو بغیرده کانړونه په زمکه ویشتواواراده ئې ده درې طلاقووی نوطلاق مغلظ واقع کیږی ده عزت ده لارې جواب راکړه ستاسوشکرګذاريو؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولاناعبدالقدوس صدرشعبه اسلامیات
اسلامیه کالج پشاور ۱۲/۹/۱۹۷۲ء

الجواب: دډیرتالاش سره هم صریح جزئیه ملاؤنه شوه لیکن دمثالونو او شواهدو په بناء باندې جواب لیکلی کیږی، هغه داچه په صورت مسئوله کښې يوطلاق واقع کیږی ځکه چه یودوه درې دحساب اودشماردپاره موضوع دی نه ده انشاء د طلاق دپاره. لعدم الحکم فی الاسماء المعدودة فلایکون صریحًا ولا کنایةونظیره ماذاقال لها احلقی شعرک لایقع به طلاق وان نواه صرح به العلامة الشامی فی ردالمحتار ۲:۵۷۳ ﴿۱﴾ همدارنګه په عواموکښې دامشهوره ده چه هغوئ دکانړووغیره دشمارلوته طلاق وائی نوکه چرې په دې کښې حکم هم فرض کړې شی نوبیاهم طلاق نه واقع کیږی. ونظیره مافی الهندیه: سئل الامام احمد القلانسی رحمه الله عمن وکزامرءاة وقال اینک یک طلاق ثم وکزها ثانیا

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدین: وکذا ما یفعله بعض سکان البوادی من امرها بحلق شعرها لا یقع به طلاق وان نواه.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۴۵۳ بعید مطلب طلاق الدور)

وقال اینک دوطلاق وکذاالثالث قال تطلق ثلثافشیخ الاسلام یقول سمی الضرب طلاقًا فیبطل والامام احمدیقول سمی الطلاق فیقع(۱:٤٠٨)﴿۱﴾قلت وفی الصورة المسئولة لم یسم الطلاق فلاوجه للوقوع عندالقلانسی ایضا،بس صرف په دې الفاظوسره چه، په مابانديې طلاقه ده، ،طلاق رجعی واقع کیږی،وقلت وامامانسب الی عزیزالفتاوی فلم اجده ومع ذالک فهومخالف لما فی الخانیة قال انت طلاق واشار بثلاث اصابع ونوی الثلث ولم یذکر بلسانه فانها تطلق واحدة. (بحواله الشامی٦١٦:٢)﴿۲﴾ هذا ماعندی ولعل عندغیری احسن منه.

نوټ:.....تجدید دنکاح کول بهتردې-وهوالموفق

صرف درې لکیرې وهل. زه لاړشه وئیلو وغیره مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه زمونږ په کورکښې جهګړه اوشوه دې وخت کښې زماتره مونږ ته راغلوده ته کتلوسره مې په غصه کښې په زمکه درې کرښې زر زر راښکلې او په دې دوران کښې ماد خولې نه هیڅ لفظ اونه ویستلوددې نه پس ښځې ته مې اووئیل چه زه لاړه شه،دې کتلو سره زمادتره مطلب ووچه ښځه دکورنه او نه ځی اوماته غصه راغله، ما بیا اووئیل چه ته ځماکورکښې نه شی اوسیدلې ماهغې ته طلاق ورکړې دې، زما تره ماته اووئیل چه داتاڅه اوکړل؟داسې طلاق نه واقع کیږی،مااووئیل چه اوس زه داښځه اوساتم نوذخپل پلار ځوې به نه یم،دا ټول الفاظ اتفاقًا دخولې نه وتلی دی.........

﴿۱﴾ (فتاویٰ عالمگیریة ۱ :۳۸۲ الفصل السابع فی الطلاق بالالفاظ الفارسیة)

﴿۲﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۸٦ مطلب فی قول الامام ایمانی کایمان جبریل)

وفی الهندیة: ولو قالت لزوجها طلقنی فاشار بثلاث اصابع واراد بذلک ثلاث تطلیقات لا یقع ما لم یقل بلسانه.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱ :۳۵۷ الفصل الاول فی الطلاق الصریح)

د طلاق هیڅ نیت نه وو او س د دې الفاظو څه حکم دې؟ بینوا توجروا
المستفتی خانم حسین............ ۲۱۱۱۱۱۹۷۴

الجواب: واضحه دې وی چه درې لیکزې وهل او درې کانړی غورځول یولغوه (بې مقصده) کاردې دې سره طلاق نه واقع کیږی، لعدم الرکن وهو اللفظ اومايقوم من الخط﴿۱﴾ او دالفظ، زه، د کنایاتو نه دې او په دې سره طلاق بائن واقع کیږی کله ئې چه اراده د طلاق کړی وی، وهو المصرح فی ردالمحتار ۲: ۶۳۶ (قوله قضاء) قیدبه لانه لایقع دیانة بدون النیة ولووجدت دلالة الحال﴿۲﴾ او دالفظ چه اوس که چرې دا ښځه اوساتم نو د پلار ځوې به نه یم طلاق نه دې قسم عرفی دې﴿٤﴾ بس مختصر دا چه د طلاق د نیت په صورت کښې د نکاح

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدين: (وركنه لفظ مخصوص) هو ما جعل دلالة على معنى الطلاق من صريح او كناية...... واراد اللفظ ولو حكما ليدخل الكتابة المستبينة...... وبه ظهر ان من تشاجر مع زوجته فاعطاها ثلاثة احجار ينوى الطلاق ولم يذكر لفظا لاصريحا ولا كناية لا يقع عليه كما افتى به الخير الرملى وغيره.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۵۳ كتاب الطلاق مطلب طلاق الدور)

﴿۲﴾ (ردالمحتار هامش الدر المختار ۲: ۵۰۲ باب الكنايات)

﴿۳﴾ وفى الهندية: ولو قال لامرأته انت طالق فقال له رجل ما قلت فقال طلقتها او قال قلت هى طالق فهى واحدة فى القضاء كذا فى البدائع.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۳۵۵ مطلب اذا كرر الطلاق...... ونوى الاخبار)

وفى الشامية: لو اخبر بالطلاق كاذبا لايقع ديانة.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۲۲ مطلب من الصريح الالفاظ المصحفة)

﴿٤﴾ دا الفاظ قسم شرعی او د حلف ښې نه دی بلکه عام طور باندې خلق داسې قسم الفاظ د توثیق او تاکید یا د کلام د ښائست په طور استعمالوی چه په دې کښې حقیقت کښې قسم او حلف مراد نه وی........ (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

تجدید کافی دي﴿۱﴾په دې شرط چه سوال کښې کمې زیاتې نه وی-وهو الموفق

په عدّ او عدد د طلاق کښې فرق

سوال: محترم جناب مفتی صاحب زید مجدکم

السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته مایوفتوه اوکته په کوم کښې چه تاسو لیکلی دی حاصل ئې دادې چه دقائل خپلې ښځې ته داوینایودوه درې دا اسم عدد محض بلا اضافت دې پس دالغوه دې. بحواله ردالمحتار ۲: ۶۲۷ لیکن ماهغه په کتاب مذکوره صفحه مذکوره کښې اونه موندلو کیدې شی چه داختلاف دنسخې نه مې نه وی موندلې. لیکن ما په ۲:۴۹۴ کښې د موندلې دې والطلاق یقع بعدد قرن به لابه، لکنه لایفی بالمقصود فان المجرور المتصل

(بقیه حاشیه) قال العلامة ابن عابدین: وما روی من النهی محمول علی الحلف بغیر الله تعالیٰ لا علی وجه الوثیقة کقولهم وابیک ولعمری، ونحوه فی الفتح وحاصله ان الیمین بغیره تعالیٰ تارة یحصل بها الوثیقة ای اتثاق الخصم بصدق الحالف کالتعلیق بالطلاق والعتاق مما لیس فیه حرف القسم وتارة لا یحصل مثل وابیک ولعمری فانه لا یلزمه بالحنث فیه شیئ فلا تحصل به الوثیقة بخلاف التعلیق المذکور.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۳: ۵۰ مطلب فی حکم الحلف بغیره تعالیٰ)

او مفتی عزیزالرحمن صاحب رحمه الله د یو سوال په جواب کښې لیکلی دی: سوال: که دا اووائی چه که زهٔ خپل کورته لاړ شم نود خپل پلار نه به نه یم. بیا که لاړ شی نو کفاره لازمه ده یا نه؟ الالجواب: په دې کښې هیڅ کفاره نشته تلل صحیح دی. (عزیزالفتاوی: ۱.۵۷۲ کتاب الایمان) ...ازمرتب

﴿۱﴾ قال العلامة المودود الموصلی: وله ان یتزوج مطلقته المبانة بدون الثلاث فی العدة وبعدها لان حل المحلیة باق اذ زواله بالثالثة ولم توجد وانما لا یجوز لغیره فی العدة تحرزا عن اشتباه الانساب وهو معدوم فی حقه.

(الاختیار لتعلیل المختار ۲: ۱۹۳ باب الرجعة)

فی لابه عائدعلی صفة الطلاق لاعلی العددکمااوضحه فی ردالمحتار ومجمع الانهر،فان کان عندکم غیرهذه یکفی فی الباب فعلی الراس والعین وایضاقول القائل الموصوف،،پاسه مورکره زه،،لیس بمنفصل بل هومتصل مثبت للاضافة بانه نسب قوله یودوه دری الیها،وایضاان لم یقع الطلاق باسم العددفکیف یقع بانت واحدة مع ان الواحدداخل فی العددهٰهنا ویدخل فی العدداصله وهو الواحد، ردالمحتار۲: ٤٩٤؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی عبدالستارنوشهره.......١٩٧٥ء١١١١٠٣

جواب:اعلم ان الکلام المعروف (یو دوه دری ته په ماطلاقه ئې) لایوجب التغلیظ والتحلیل لان کلمة،،یودوه دری،،لاتعلق لهابمابعدهامن کونها مفعولامطلقااوغیره کمالایخفی علی من تامل ادنی تامل بل معناها عدالشیئ وتعداده من غیراضافة لفظیه ولامعنویة وکذالیست فیهامعنی الانشاء والعددالمحض لایقع به الطلاق کمافی ردالمحتار۲: ٦٢٧فلوقال انت طالق وسکت ثم قال ثلثا فواحدة(۱) ای لمافات الاتصال فبقی عددامحضافکمالفظ الثلث لایؤثرفکذاکلمته یودوه دری فافهم وللتفصیل مقام آخر-

تنبیه:....انت واحده من الفاظ الطلاق معناه انت طالق تطلیقة واحدة فیشمل علی الاضافة والحکم.وهوالموفق

بې اراده ځېلې ښځې ته یکدم

د..طلاق طلاق طلاق.. وئیلوحکم

سوال:څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یوسړې بغیرد څه ارادې

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۵۹۵ قبیل مطلب فی قبل ما بعد قبله رمضان)

لرلونه خپلې ښځې ته یکدم طلاق طلاق طلاق اووائی بغیرد څه واقعې نه، آیا په دې سره طلاق واقع کیږی؟ اوکوم؟ کله چه ددرې ځل وئیلو څه اراده نه وی؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمدایوب لاهور کینټ.........۳۱\۸\۱۹۷۲ء

جواب: که چرې دې خاوند د تاسیس په اراده باندې داالفاظ وئیلی وی وهذا هو الظاهر اذاکان الزوج عالمابا حکام الطلاق ونتیجته،نو د تعلیظ په وجه باندې بغیر د تحلیل نه چاره نشته او که چرې د تاکید او اصرار په اراده ئې وئیلی وی یا څه نیت ئې مستحضرنه وی نو صرف یو طلاق رجعی واقع کیږی. کمافی الدر المختار: کرر لفظ الطلاق وقع الکل وان نوی التاکید دین،وفی ردالمحتار ۲:٦٤۲ ای ووقع الکل قضاء وکذا اذا اطلق اشباه ای بان لم ینو استینافا ولاتاکیدالان الاصل عدم التاکیدانتهی﴿۱﴾قلت والفتوی علی الدیانة دون القضاء فافهم﴿۲﴾وهوالموفق

ښځې ته صرف .یوطلاق دوه طلاقه درې طلاقه.. د وئیلو مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یو کس خپلې ښځې ته

﴿۱﴾(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۹۹ فروع قبیل باب الکنایات)

وقال العلامة الاوزجندی: رجل قال لامرأته انت طالق انت طالق انت طالق وقال عنیت بالاولیٰ الطلاق وبالثانیة والثالثة افهامها صدق دیانة وفی القضاء طلقت ثلاثا. (فتاویٰ قاضی خان علی هامش الهندیة ۱: ۴٦۱ کتاب الطلاق)

﴿۲﴾قال العلامة محمد امین ابن عابدین: المراد من قولهم یدین دیانة لاقضاء انه اذا استفتی فقیها یجیبه علی وفق مانوی ولکن القاضی یحکم علیه بوفق کلامه ولا یلتفت الی نیته اذا کان فیما نوی تخفیف علیه.

(تنقیح الفتاویٰ الحامدیة ۱:۳ فوائد بآداب المفتی)

د غصې په حالت کښې په یو ساه کښې داالفاظ اووائی، یو طلاق دوه طلاقه درې طلاقه، اودې نه مخکښې ئې څه الفاظ په خوله نه وی وئیلې، ددې واقعې نه پس دوه میاشتې اووه ورځو پورې ده طلاق مغلظه ګڼړلواوخپلې ښځې سره ئې قطع تعلق اوکړو، بیا یو مولوی صاحب راغلو وئې وئیل چه طلاق مغلظه دې سره نه واقع کیږی، بلکه طلاق بائن دې، اوتجدید دنکاح ئې اوکړو، ډیره مهربانی ددې مسئلې وضاحت اوکړئ چه دا طلاق بائن دې او که مغلظه، همدارنګه ددې مولوی صاحب څه حکم دې چاچه بغیر دَحلالې نه تجدید د نکاح اوکړه؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی عبدالوحید مدرس مدرسه ریاله........ ١٢\١٢\١٩٧٤ء

الجواب: په ظاهره دې الفاظو باندې یو قسم طلاق نه واقع کیږی. لانـــه عـــد، وتعداد الطلاق لیس بالانشاء، ولعدم الاضافة الی المراة لالفظا ولامعنی﴿١﴾ومحض نیة الاضافة لایفید﴿٢﴾کمافی الهندیة ١: ٤٠٨ رجل قال لامراته اگرتوزن منی سه طلاق مع حذف الیاء لایقع اذاقال لم ینوالطلاق لانه لماحذف لم یکن مضیفا الیها، وفیها ایضاولوقالت: طلقنی فضربها وقال لها اینک طلاق لایقع ولوقال اینکـــت طلاق یقع﴿٣﴾ هذا ماعندی ولعل عندغیری احسن منه. وهوالموفق

﴿١﴾ قال العلامة ابن عابدین: ان الصریح لا یحتاج الی النیة ولکن لا بد فی وقوعه قضاء ودیانة من قصد اضافة لفظ الطلاق الیها عالما بمعناه ولم یصرفه الی ما یحتمله کما افاده فی الفتح، وحققه فی النهر.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ٢: ٤٦٧ مطلب ان الصریح لا یحتاج فی وقوعه دیانة الی النیة)

﴿٢﴾ یدل علیه ما فی الشامیة: فلو قال انت طالق وسکت ثم قالَ ثلاثا فواحدة.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ٢: ٤٩٥ مطلبٌ الطلاق یقع بعدد قرن به لابه)

﴿٣﴾ (فتاویٰ عالمگیریة ١: ٣٨٢ الفصل السابع فی الطلاق بالالفاظ الفارسیة)

.تاته یوطلاق دوه طلاقه درې طلاقه دی که چرې
ته مې پریخودې نو مورمې پریخوده.. ددې حکم

سوال: څه فرمائي علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یو کس مختار خپلې ښځې ته طلاق ورکړې دې واقعه څه په دې ډول ده چه ګواه مستری فلا ن کوم چه دده کورجوړولو بیان کوی چه مختار دځنګل نه لرګی راوړل راغلو دده د ښځې او مورپه مینځ کښې سختې خبرې اوتکرار کیدو .ښځې دنوی تعمیر مکان پلستر کولو چه مختار هغه وهله مادهغه موراوخورونیوله بهرمې راوستل دې دغصې په وخت کښې هغه خپلې ښځې ته وئیل چه زمادکورنه زه مګر هغې د تلونه انکاراوکړو چه زدهمدا سې هیڅ کله نه ځم دې وخت کښې مختار اووئیل چه تاته یو طلاق دوه طلاقه درې طلاقه دی که چرې ته مې کور کښې پریخوې نوخپله دا موربه مې پریخیوی کومه چه مخامخ ولاړه وه.دویم ګواه یوشپونکې دې وائی چه ما تقریباً ۲۲۰ ګزپه فاصله باندې چیلئ څرولې چه ددوئ په مینځ کښې جهګړه شوه اومختاراووئیلی چه تاته یو طلاق دوه طلاقه درې طلاقه دی که چرته ته مې کورکښې پریخوی نودمورنوم ئې واخستو چه دابه مې پرینښیوی، اوس دمختاربیان دادې چه مالرګی راوړل راغلم زمادموراوښځې په مینځ کښې جهګړه وه ماښځه اووهله په کوم باندې چه مستری ځماموراوخوراونیول او بهرئې راوستل اوس ماته علم نشته چه ما کوم الفاظ استعمال کړي دی وروسته ماته خلقو داسې خبرې شروع کړې چه تا درې طلاقه ورکړی دی لیکن زه خپله ښځه هیڅ کله نه پریږدم داهم وائی چه دویم ګواه هلته نه وو اودیو ګواه ګواهی قبوله نه ده.اوس دمختاردښځې بیان دادې چه مادنوی کور پلستر کولو زما او زمادخواښې په مینځ کښې په کورنی خبروباندې دخولې جهګړه وه چه زما خاوند زه اوهلم چه زمادکورنه اوځه.ما صفا جواب ورکړو چه زه نه ځم.په دیکښې فوراده دالفاظ اووئیلې چه تاته یو طلاق دوه طلاقه درې طلاقه دی،او که چرته ته مې پریخودې نو موربه مې پریخې وی.. بیازه خپلو والدینو کره لاړم.

اوس سوال دادې چه صورت مذکوره کښې دطلاق څه حکم دې؟
دګواهانو څه حیثیت دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی عبدالشکورداخلی ګهمبیر لوری هزاره...۱۹۷۹،۱۱،۸

الجواب: که چرته مسمی مختار داطلاق دغصې دوجې نه شوې وی اوطلاق بې هوشه ئې ورکړې وی اود مختار دغصې په وجه په مقامی خلقوباندې پته نه وی په دې تقدیر باندې کوم طلاق واقع نه دې، صرح به فی ردالمحتار: ۲: ۵۸۷ ﴿۱﴾ اوکه چرته دمختار د غصې په وخت دې حالت ته رسیدل ثابت اومعروف نه وی نودویم ګواه که چرې سماع اولیدل نه بغیرداشتباه باندې ګواهې دحکم یا دحاکم په مخکښې اداکړه﴿۲﴾ نودښځې دمطلقه مغلظه کیدلوفیصله به خلاف شرع نه وی. لتحقق شهادة الاثنین﴿۳﴾. وهوالموفق

..دیو طلاق دوه طلاقه درې طلاقه..دوئیلوحکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه کس د غصې په

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدین: فالذی ینبغی التعویل علیه فی المدهوش ونحوه اناطة الحکم بغلبة الخلل فی اقواله وافعاله الخارجة عن عادته وکذا یقال فیمن اختل عقله لکبر او لمرض او لمصیبة فاجأته فمادام فی حال غلبة الخلل فی الاقوال والافعال لا تعتبر اقواله وان کان یعلمها ویریدها لان هذه المعرفة والارادة غیر معتبرة لعدم حصولها عن ادراک صحیح کما لا تعتبر من الصبی العاقل الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۶۳ مطلب فی طلاق المدهوش)

﴿۲﴾ قال العلامة شمس الحق الافغانی: یلزم ان یکون الشهود قدعاینوا بالذات المشهود به وان یشهدوا بذلک الوجه...... والامور التی یتعذر علی کثیر من الناس مشاهدتها ویبقی احکامها ممر الدهور یجوز الشهادة بها بالتسامع وهی النسب والنکاح والدخول بالزوجة وولایة القاضی والموت واصل الوقف (معین القضاة والمفتیین ۲۸ الفصل الثانی فی کیفیة اداء الشهادة)

﴿۳﴾ قال العلامة الحصکفی: ونصابها لغیرها من الحقوق...... ما لا او غیره کنکاح وطلاق...... رجلان...... او رجل وامرأتان.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۴: ۴۱۳ کتاب الشهادات)

حالت کښې خپلې ښځې ته وائې يو طلاق دوه طلاقه درې طلاقه. بله کومه خبره دده دخولې نه نه ده وتلې ددې څه حکم دې؟بينوا توجروا

المستفتى:عبدالرزاق راولپنډى......١٢\ستمبر١٩٧٩ء

الجواب: بشرط صدق وثبوت په دې کس باندې ښځه نه ده مطلقه شوې دا الفاظ دعداوشمار دپاره وضع شوي دى نه دحکم اوانشاء دپاره(١)وهوالموفق

يودوه درې طلاقه دى باندې منظام الفتاوى اعتراض اود مفتى صاحب جواب

سوال: بحضورسيدى وشيخى ومولائى حضرت مولانامفتى محمدفريد صاحب دامت برکاتهم! دام المدارس جامعه دارالعلوم ديوبندانډياحضرت مولانا مفتى نظام الدين اعظمى صاحب مدظله العالى د جديدمسائل او معاملاتوپه باره کښې منتحب دفتاوومجموعه په نوم د،،منتخبات نظام الفتاوى،، په حال کښې شائع شوي ده په هغې کښې ستاسوصاحبانو يو فتوىٰ هم په اشاعت کښې شامله ده دکوم په باره کښې چه حضرت مولانا مفتى نظام الدين اعظمى صاحب مدظله څه اعتراض کړي دې دخپله طرفه ئې تفصيلى جواب ليکلې دې.

---

(١) که څوك سړې صرف دا الفاظ اداکړى ،،يوطلاق دوه طلاق درې طلاق،، نودا طلاق شمېرل دى په دې کښې د هست يا نيست حکم نه دې لګولې شوې، فليراجع الى محاورة السليمانيين.

وقال العلامة الشامى: ان الصريح لا يحتاج الى النية ولكن لا بد فى وقوعه قضاء وديانة من قصد اضافة لفظ الطلاق اليها عالما بمعناه ولم يصرفه الى ما يحتمله كما افاده فى الفتح. (ردالمحتار هامش الدر المختار ٢:٧٦٢ مطلب ان الصريح لا يحتاج فى وقوعه ديانة الى النية)

وهكذا يشير اليه كلام الفقهاء ايضا كما فى الشامية: فلو قال انت طالق وسكت ثم قال ثلاثا فواحدة.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ٢:٥٩٤ مطلب الطلاق يقع بعدد قرن به لا به)

لاندې من او عن ذکر کیږي. تاسو صاحبان خپله معائینه او کړئ خپله رایه بیان کړئ چه دبنده فقیر تسلي اوشي؟

نظام الفتاوی صفحه ۲۱۹ جلد ۲ کښې عبارت دادې:

سوال: څه فرمائی علماء دین دې مسئلې کښې چه زید دالفاظ اووئیل یودوه درې طلاقه ده په ماباندې دخپلې منکوحې زینب په باره کښې که چرې دا زما کورته واپس راغله لیکن نیمه ګنټه پس زینب کورته راغله داطلاق مغلظه شو؟

الجواب: وبالله التوفيق: په دې کښې دحرمت مغلظه کیدلو هیڅ وجه نشته، لانه عد الطلاق اولاوعدالطلاق ليس بطلاق فبقى لفظ الصريح وهويوجب الرجعة كما فى الشامى. وهوالموفق

والله اعلم بالصواب................مفتى محمدفريدعفى عنه

په دې جواب باندې سوال:

په دې کښې مدخول بها او غیرمدخول بها آیا برابر دی؟ همدارنګه دا عبارت په شامي صفحه مذکوره کښې نشته دې، په شرط مقدم او مؤخر کیدلو کښې مسئله هم داسی ده؟

الجواب: جناب یودوه درې نه صریح دې او نه کنایه دې صرف عددطلاق دې، همدارنګه په دې کښې حکم هم نشته دې او دخبریه محوله په بناء باندې داسې عددسره طلاق نه واقع کیږي. په دې کښې دعددپه ماباندې دطلاق کیدلو سره څه تعلق دظرفیت یامصدریت نشته دې، بس صرف یوطلاق په ما باندې طلاقیدو په بناء باندې واقع کیږي. په دې کښې دمدخول بها او غیر مدخول بها یو شان حکم دې-

جواب: دمفتی نظام الدین الاعظمی صاحب:

دا جمله (یودوه درې) په مختلف علاقو کښې دمختلف محاورو مطابق وئیلی شی نو په دغه علاقه کښې ددغه علاقی دمحاورې مطابق حکم کیږي. په تقاضا دآیت کریمه ومآارسلنامن رسول الابلسان قومه. (الاية) پس کومه علاقه

کښې چه عرف عام او مشهور وی چه مذکوره جمله یو اځې دخپل قوة ظاهر ولو دپاره او مخاطب دخپلې ارادې نه خبرولو دپاره وائی او ددې تعلق ددې نه وروسته لفظ سره نه وی نو په دغه علاقه کښې په دې سوال کښې دې ذکر شوې جملې باندې په صرف دیو طلاق واقع کیدو حکم کیږی-او کومه علاقه کښې چه داعرف عام مشهور وی چه دا مذکوره جمله(یو دوه درې)ددې نه د وروسته لفظ به دشمار دپاره وائی نو ددې نه وروسته لفظ معدودوی او مفهوم چه داوی(یو طلاق دوه طلاقه درې طلاقه)پس دغه علاقه هغه کښې په دې سوال کښې دمذکوره جملې نه درې طلاقه واقع کیږی حرمت مغلظه وی او کوم علاقه کښې چه ددې دواړو عرفونو نه یو عرف نه وی هلته به د خاوند وینا ته اعتبار وی کوم به چه هغه سره دقسم نه بیانوی. لهذا دده دا دواړه جوابونه نیمګړی دی.فقط والله تعالی اعلم

کتبه : الاحقر نظام الدین غفرله دارالعلوم دیوبند........٩٩\٥\٢٩هـ

المستفتی: محمد وهاب عفی عنه مرتب فتاوی فریدیه....٢٠٠١ء\٧\٢٥

جواب:(١)(یو دوه درې ته په ما باندې طلاقه ئې)دتغلیظ په اراده باندې دا استعمال غلط دې،دې سره طلاق رجعی واقع کیږی ځکه چه(یو دوه درې)دځه څیز شماره کیدلې شی نه انشاء،او که چرته دا مراد وی چه(یو طلاق دوه طلاقه درې طلاقه) نو دا دطلاق شماره ده دیکښې حکم نشته دې نه هست نه نیست. او که چرې ائنده جمله(په ما باندې مطلقه ده)ددې خیال اوکړې شی نو ددې جملې سره هیڅ رابطه نشته دې نه دمفعول مطلق او نه دَ تمیزوغیره.دادخپل فاسد ګمان شماره ده.فلیراجع الی محاورة السلیمانیین.

وهو الموفق محمدفرید عفی عنه

(٢) ځه ورځې پس حضرت مفتی صاحب دامت برکاتهم په دې باره کښې دویم جواب هم اولیکو او ما ته ئې راکړو داستفادې دپاره هغه هم دلته کښې ذکر کولې شی:

په پښتنو کښې چه کوم دادستوردې چه کله څوک خپلې ښځې ته اووائی (ته طلاقه ئې یودوه درې)نودې سره طلاق مغلظه نه واقع کیږی،ځکه چه (۱)دې الفاظو نه مرادعداوشماره وی نه انشاء دطلاق-(۲)همدارنګه دا اسماء معدوده دې په دې کښې حکم د،،دې،،یا،،نه دې،،نه وی(یعنی هست یا نیست)-(۳)که چرې دې کښې حکم اومنلې شی چه ددې معنی (یو طلاق دې دوه طلاقه دې درې طلاقه دې) نود محاورې په بناء باندې د ``په،، لفظ ضروری دې،،ته په یو طلاق طلاقه ئې ته په دوه ته په درې،، حالانکه د ``په،، لفظ نه وی-(۴)اوکه چرې داکس ددریو طلاقو نیت اوکړی او داالفاظ یودوه درې ددې منوی تفصیل وی نوصر احتاطلاقو کښې ددریو طلاقو نیت غیر صحیح دې-وهوالموفق

کتبه محمدفرید عفی عنه

(۳) ددې نه وروسته بنده فقیردحضرت مفتی صاحب دامت برکاتهم ذاتی نسخه شامې باندې دحضرت صاحب دلاس لیکلې یوحاشیه اوکته،دمسئلې په مناسبت باندې هغه دلته نقل کول مناسب دی:

``اعلم انه اذاقال الزوج،،(په ماطلاقه ئی یودوه دری)،،والقی ثلاثااحجار،فقیل انها تصیرمغلظة،وقیل لا،لانه یعدالقاء الاحجارظانانه یقع به الطلاق،وقیل اراد عدالتطلیقات،قلت:فلایقع الطلاق بالشک مع ان العرف علی الاول ای عدالقاء الاحجار،،.(هذاماحرره الشیخ علی هامش الشامیه بقلمه)........(ازمرتب)

صرف په کاڼږې ویشتلو سره طلاق نه واقع کیږی

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه ماجواری هم کوله او یو کس سره مې مزدورې هم کوله یوورځ ماهغه نه پیسې اوغوښتې هغه زما په لاس کښې درې کاڼږې کیښودل هیڅ ئې اونه وئیل اوماهم هیڅ اونه وئیل، بیاهغه ته اووئیل چه دااوغورزوه اواوایه چه زه جواری نه کوم، مالاس کښې واغستل هغه کاڼږې مې اوغورځول اوپه خوله مې څه اونه وئیل، ایا په دې سره طلاق واقع شویدې؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمداسحاق عرب امارات......۱۲ربیع الاول۱۴۲۲ھ

الجواب: صرف په کاڼو غورزولو باندې طلاق نه واقع کیږي دطلاق دپاره الفاظو د طلاق باندې تلفظ یالیکل ضروري دي، کمافي ردالمحتار ٢: ٥٩٠ فلایقع بالقاء ثلاثة احجار الیهااوبامرهابحلق شعرهاوان اعتقدالالقاء والحلق طلاقا کما قدمناه لان رکن الطلاق اللفظ اومایقوم مقامه مماذکر کمامر(١).وهوالموفق

د درې کاڼو اغستلو او یو دوه درې

وئیلو اود لفظ طلاق نه وئیلوحکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو ښځې خاوند ته اووئیل چه ماته طلاق راکړه، دزیاتې وینانه پس خاوند درې کاڼې واغسته ښځې ته ئې اووئیل، یودوه درې. اودطلاق لفظ ئې نه دې وئیلې، ددې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: فضل مولی.........٢١٢١ء١٩٧٢

الجواب: په صورت مسئوله کښې طلاق نه دې واقع شوې، ځکه چه داالفاظ دعد یعنی دشماردپاره استعمالیږی دون الانشاء، والعددالمحض من دون الحکم لایقع به الطلاق ونظیره مافی ردالمحتار ٢: ٦٢٧ فلوقال انت طالق وسکت ثم قال ثلثا فواحدة انتهی(٢) فلفظ الثلث یرید به الطلاق جزماولکن لماانقطع عن قوله انت طالق فبقی عددمحض من غیر حکم.وهوالمصوب

د ښځې په لاس کښې جداجدا کاڼې ورکړی

او اووائی ته زمانه آزاده ئې. ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو کس خپلې ښځې

(١) (ردالمحتار هامش الدرالمختار ٢: ٤٦٥ اول باب الصریح)

(٢) (ردالمحتار هامش الدرالمختار ٢: ٤٩٥ مطلب الطلاق یقع بعدد قرن به لابه)

ته یو کانړې لاس کښې ورکړی او اوائی چه یو کانړې اوبیادویم کانړې بیادریم او په آخر کښې اووائی چه ته زمانه ازاده ئې،یعنې درې طلاقه ئې مراد وی. او د ښځې هم خواهش داوی چه زه دده نه آزاده شم نو دا صورت دبائن دې که دمغلظ؟ بینوا توجروا

المستفتی حافظ رحمت الله کندیان شریف

جواب: کانړې ورکول او کانړې شمارل لغوه کارونه دې دې سره طلاق نه واقع کیږی، لعدم کونهما من الفاظ الصریح والکنایات، صرح العلامة الشامی بالاول والثانی فی حکم الاول﴿۱﴾او دا الفاظ چه ته زمانه آزاده ئې صریح دې او دعرف په اصطلاح باندې هغه صریح په کوم باندې چه طلاق واقع کیږی هغه بائن وی، کماحققه العلامة الشامی فی لفظ الحرام فلیراجع الی ردالمحتار ۲: ۳۰۰ ﴿۲،۳﴾. وهوالموفق

﴿۱﴾ قال العلامة محمد امین ابن عابدین: ان من تشاجر مع زوجته فاعطاها ثلاثة احجار ینوی الطلاق ولم یذکر لفظا لا صریحا ولا کنایة لا یقع علیه کما افتی به الخیر الرملی وغیره. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲ :۴۵۳ کتاب الطلاق بحث ورکنه لفظ مخصوص)

﴿۲﴾ قال العلامة ابن عابدین: والحاصل ان المتأخرین خالفوا المتقدمین فی وقوع البائن بالحرام بلا نیة حتی لا یصدق اذا قال لم انو لاجل العرف الحادث فی زمان المتأخرین فیتوقف الآن وقوع البائن به علی وجود العرف کما فی زمانهم واما اذا تعورف استعماله فی مجرد الطلاق لا بقید کونه بائنا یتعین وقوع الرجعی به کما فی فارسیة سرحتک ومثله ما قدمناه فی اول باب الصریح الخ. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۵۰۴ قبیل مطلب لا اعتبار بالاعراب هنا)

﴿۳﴾ وقد رأیت علی هامش نسخة الشامیة من قلم سیدی وشیخی ومولائی المحدث الکبیر والمفتی الاعظم مولانامفتی محمد فرید دامت برکاتهم انه قد کتب وعلق علی الشامیة فی باب الصریح مطلب سن بوش یقع به الرجعی حیث قال: اعلم ان قول السلیمانیین "پرے مے خوده "چهوڑدیا" ای ترکتها ...... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

.. ته په ماباندې په درې کانړوباندې طلاقه ئې.کښې د دوو معنواحتمال دې

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یوښځې خپلې خوانښې سره جهګړه کوله دجهګړې په وخت کښې خاوند حاضرشواو خپله ښځه وهل ئې شروع کړل اوپه دې الفاظوئې طلاق ورکړو.. ته په ماپه درې کانړو طلاقه ئې،.ښځه خپل کورته لاړله تقریبامیاشت پس خاوند جرګه اوکړله اووئی وئیلې چه زه به قسم سره وایم چه ماطلاق نه دې ورکړې اوښځه باقاعِده وائی چه ماته ښه معلومه ده چه ده ماته طلاق راکړې دې لیکن دښځې سره ګواه نشته.اوس په دې الفاظوسره کوم یوطلاق واقع شویدې؟بینوا توجروا

المستفتی: فضل سبحان چارسده........١٩٨٤ء١/٨/٨

الجواب: واضحه دیوې چه داکلام..چه په ماپه درې کانړوطلاقه ئې،.دوه معنی لری (١)اول داچه ته په ماباندې داسې طلاقه ئې څنګه چه خاونددرې کانړې اوغورزوی اواووائی یودوه درې ته په ماطلاقه ئې.اوددې معنی په تقدیر باندې صرف یوطلاق واقع کیږی.(٢)دویم داچه ته په ماباندې په درې طلاقو باندې مطلقه ئې اودکانړونه په طلاق تعبیراوکړی نودادشیخ الاسلام په نزد باطل کیږی اوداحمدقلانسی په نزددرې طلاقه واقع کیږی،

(بقیه حاشیه)ومثله کنایة فی العربیة کذا فی السلیمانیة لانه یستعمل شائعا فی غیر الطلاق ویراد به الطلاق عند القرائن الخارجیة فالظاهر انه کنایة فی السلیمانیة ایضا فاذا کرره فیقع به الواحدة لان البائن لا یلحق البائن ولو سلم انه صریح فالمتعارف به وقوع البائن لانهم یقصدون ذلک فافهم.

(هذا من افادات شیخی دامت برکاتهم) ......(ازمرتب)

کمافی الهندیه ۱: ۴۰۸ الفصل السابع فی الطلاق بالالفاظ الفارسیة﴿۱﴾ بس که چرې په صورت مسئوله کښې خاوند منکروی او دښځې سره ګواه نشته دې نو خاوند به قسم اوکړی او زبانی مراجعت به هم اوکړی چه په یقین باندې عمل متحقق شی-وهوالموفق

په دریو ګوتو باندې اشاره او یو ځل د طلاق وئیلو حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین د دې مسئلې په باره کښې چه تهانیدار یو کس ته اووئیلې چه اووایه په ما باندې ښځه طلاقه ده که چرې ما دغه کار کړې وی، او دې سره ئې د لاس په دریو ګوتو اشاره اوکړله او دې کس دهغه درې ګوتې په لاس کښې اونیولې او صرف دومره ئې اووئیل چه په ما باندې طلاقه ده که چرې ما دغه کار کړې وی لیکن په حقیقت کښې ده هغه کار کړې دې، نو دې سره کوم یو طلاق واقع کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولانا محمد امیر بجلی ګهر رامداس پشاور.... ۲۵\۲\۱۹۸۲ء

الجواب: که چرې په صورة مسطوره کښې د (هکذا) لفظ نه وی وئیلې نو د حنث په صورت کښې صرف یو طلاق رجعی واقع کیږی. کمافی ردالمحتار ۲: ۶۱۶ باب الصریح، قوله ولولم یقل هکذا ای بان قال انت طالق واشار بثلاث اصابع ونوی الثلث ولم یذکر بلسانه فانها تطلق واحدة، خانية﴿۲﴾.وهوالموفق

﴿۱﴾ وفی الهندية: وفی مجموع النوازل سئل شیخ الاسلام عمن ضرب امرأته فقال دار طلاق (خذی الطلاق) قال لا تطلق وسئل الامام احمد القلانسی رحمه الله تعالیٰ عمن وكز امرأته وقال اینک یک طلاق (هاک طلقة) ثم وكزها ثانیا وقال اینک دو طلاق (هاک طلقتین) وكذا الثالث قال تطلق ثلاثا فشیخ الاسلام یقول سمی الضرب طلاقا فیبطل والامام احمد یقول سمی الطلاق فیقع.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۳۸۲ الفصل السابع فی الطلاق بالالفاظ الفارسیة)

﴿۲﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۸۶ بعید مطلب فی قول الامام ایمانی کایمان جبریل)

په یوسوال باندې دوباره استفسار
او د دارالعلوم کراچۍ فتوٰی

سوال: محترم مفتی صاحب! ددې استفتاء اوجواب یونقل دارالعلوم کراچی نمبر۱۴ ته هم لیګلې وو، ددې جواب حرف بحرف لاندې نقل کیږي۔

الجـواب: فی الدارالمختارفی ایمان الفتح مالفظه وقدعرف فی الطلاق انه لوقــال ان دخلت الدارفانت طالق ان دخلت الدارفانت طالق ان دخلت الدارفانت طــالق وقع الثلاث فتح اقره المصنف ثم رده.(بحواله امدادالفتاوی۲: ۳۵٤)دې روایت نه دامعلومه شوه چه که چرې زیددرې ځله داوئیلی وی چه زمابنځه هنده که خپل روربکرکره لاړه توهغه زمادطرفنه طلاقه ده،اوس که چرې هنده خپله روربکرکره لاړه شی نوپه دې باندې درې طلاقه واقع کیږی په دې شرط چه الفاظ ئې داسې وئیلې وی چه کوم په سوال کښې لیکلی شوي دی-والله اعلم

رفیع الله خادم دارالافتاء دارالعلوم کراچی نمبر١٤........٣١٤\٥٢

الجواب الصحیح

بنده محمدشفیع عفاالله عنه

المستفتی: محمد اختر داجل براسته بهکرمیاں والی.....۱۹۲۹ء\۱۲\۱۴

الجواب: محترم المقام دالسلام علیکم نه پس واضحه دي وی چه فتاوی هندیه مصری ١: ۴۲۱(١) کښې په حواله دخلاصه اوردالمحتار۲: ۷۰۹ داجزئیه

---

(١)وفی الهنـدیة: ولـو خلل الشرط فقال انت طالق ان دخلت الدار انت طالق ان دخلت الدار انت طالق ان دخلت الدار او قدم الشرط مالم تدخل لا یقع الطلاق فاذا دخلت وقعت ثلاث تطلیقات بالاتفاق کذا فی الخلاصة.

(فتاویٰ عالمگیریة ١: ۴۳۰ الفصل الثالث فی تعلیق الطلاق بکلمة ان واذا)

مسطوره ده او علامه شامی دې نه پس لیکلی دی. والظاهر انه ان نوی التاکید دین انتهی﴿۱﴾ او حضرت تهانوی رحمه الله هم په امداد الفتاوی کښې ددې عبارة نه پس لیکلی دی. او که چرې د سائل څه نور نیت وی نو بیا به ترینه تپوس او کړې شی﴿۲﴾ دې عباراتو نه معلومه شوه چه د تغلیظ او تحفیف دار و مدار په نیت باندې دې که چرې د تاکید او د خپل اول کلام پخولو او مضبوطولو په اراده باندې تکرار کړې نو یو طلاق واقع کیږی او زمونږ تولـه علاقه کښې دا مشهوره ده چه کله طلاق وغیره دو قفې وقفې نه پس مکرر کړی نو تاکید ئې مرادوی لهذا مونږ د تخفیف فتوی ورکړې ده او د زیات احتیاط د پاره ددې کس (زید) نیت او اراده معلومه کړه چه ده تکرار د تاکید په اراده سره کړې دې او که نه د تکثیر په اراده سره. او د نیت د نه معلومیدو په وخت مونږ عرف نشو نظرانداز کولې او د تغلیظ فتوی نشو ورکولې﴿۳﴾- وهو الموفق

په دولسو ځلو طلاق وئیلو باندې د تاسیس او تاکید مسئله او د غیرمقلدینو د فتوی حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه زید خپلې ښځې ته ډیر ځله تقریبا دولس ځل طلاق ورکړې دې په دې صورت کښې د طلاق څه

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدر المختار ۲: ۵۵۹ فروع بعید مطلب فیما لو تعدد الاستثناء)

﴿۲﴾ (امداد الفتاوی ۲: ۴۱۱ رقم سوال: ۴۹۳ لا یلحق البائن البائن کتاب الطلاق)

﴿۳﴾ قال العلامة الشامی: فللمفتی اتباع عرفه الحادث فی الالفاظ العرفیه وکذا فی الاحکام التی بناها المجتهد علی ماکان فی عرف زمانه وتغیر عرفه الی عرف آخر...... وفی القنیة لیس للمفتی ولا للقاضی ان یحکما علی ظاهر المذهب ویترکا العرف...... فقد ظهر لک ان جمود المفتی او القاضی علی ظاهر المنقول مع ترک العرف والقرائن الواضحة والجهل باحوال الناس یلزم منه تضییع حقوق کثیرة وظلم خلق کثیرین.

(شرح عقود رسم المفتی ۳۸، ۳۹، ۴۰ والعرف فی الشرع له اعتبار)

حکم دې؟ او که چرې کوم غیر مقلد عالم څه فتوی ورکړې نو دهغې په باره کښې موږ څه رائې ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: حاجی محمد دین حافظ آباد گجرانواله.........۱۹۸۸ء۲۱۲۱

الجواب: کوم خاوند چه متعدد ځله ښځې ته طلاق ورکړی نو که چرته هغې خاوند د تاکید او اصرار په نیت باندې دا تکرار کړې وی صرف یو طلاق رجعی واقع کیږی او که چرې د تاسیس او استیناف په نیت سره ئې تکرار کړیوی نو ښځه مطلقه مغلظه کیږی﴿۱﴾ د سلفیانو او اهل حدیثو په مذهب باندې عمل کول و سره کارنه جوړیږی﴿۲﴾

﴿۱﴾ وفی الهندیة: ولو قال لها انت طالق طالق او انت طالق انت طالق او قال قد طلقتک قد طلقتک او قال انت طالق وقد طلقتک تقع ثنتان اذا کانت المرأة مدخولا بها ولو قال عنیت بالثانی الاخبار عن الاول لم یصدق فی القضاء ویصدق فیما بینه وبین الله تعالیٰ.
(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۳۵۵ الباب الثانی فی ایقاع الطلاق الفصل الاول فی الصریح)

﴿۲﴾ قال شیخ الاسلام الحافظ ابن تیمیة: فیمن نکح عند شهود فسقة ثم طلقها ثلاثا فاراد التخلص من الحرمة بان النکاح کان فاسدا فی الاصل علی مذهب الشافعی فلم یقع الطلاق ما نصه وهذا القول یخالف اجماع المسلمین فانهم متفقون علی ان من اعتقد حل الشیئ کان علیه ان یعتقد ذلک سواء وافق غرضه او خالف ومن اعتقد تحریمه کان علیه ان یعتقد ذلک فی الحالین وهؤلاء المطلقون لا یقولون بفساد النکاح بفسق الولی الا عند الطلاق الثلاث لا عند الاستمتاع والتوارث یکونون فی وقت یقلدون من یفسده وفی وقت یقلدون من یصححه بحسب الغرض والهویٰ ومثل هذا لا یجوز باتفاق الامة...... وکذا من بنی علی صحة ولایة الفاسق فی حال نکاحه وبنی علی فساد ولایته حال طلاقه لم یجز ذلک باجماع المسلمین ولو قال المستفتی المعین انا لم اکن اعرف ذلک وانا الیوم التزم ذلک لم یکن من ذلک له لان ذلک یفتح باب التلاعب بالدین ویفتح الذریعة الی ان یکون التحلیل والتحریم بحسب الاهواء. (فتاویٰ ابن تیمیة ۲:۲۴۰)

وقال العلامة ابن عابدین: وان من یکتفی......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

او که چرې دا خاوند خالی الذهن وی نو یو طلاق رجعی واقع کیږی (شامی ۲: ٦٣۲ باب الطلاق غیرمدخول بها)﴿۱﴾. وهو الموفق

(بقیه حاشیه) بان یکون فتواه او عمله موافقا لقول اووجه فی المسئلة ویعمل بما شاء من الاقوال والوجوه من غیر نظر فی الترجیح فقد جهل وخرق الاجماع...... وبعد الورقین...... واما اتباع الهوی فی الحکم والفتیا فحرام اجماعا واما الحکم والفتیابما هو مرجوح فخلاف الاجماع. (شرح عقود رسم المفتی ۱۰۰، ۱۰۳ آخر النظم)

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: کرر لفظ الطلاق وقع الکل وان نوی التاکید دین، قال ابن عابدین: ای ووقع الکل قضاء وکذا اذا طلق اشباه ای بان لم ینو استینافا ولا تاکیدا لان الاصل عدم التاکید.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ٤٩٩ فروع باب طلاق غیر المدخول بها)

....

فصل فی طلاق المکره والصبی والمجنون والسکران وغیرهم

په زبردستئ د طلاق لیکلو یا په بل چا لیکلو کښې د زوراو زبردستئ نوعیت

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه کله چرې په زبردستئ دخاوندنه طلاق نامه لیکلې شوي وی یادستخط یاګوته لګولې شوي وی اوخاوندذړه نه طلاق نه وی ورکړې یعنی مجبورائې کړي وی نو داصحیح ده چه طلاق نه واقع کیږی؟ اوس خبره داده چه طلاق څه لوبه خونه ده چه په خوشحالئې سره لوبه کوی یائې لوبه کړي وی داسی کارونه خو مجبورا کولې شی ددې مجبورئې، اوجبراوزبردستئ په شریعت کښې څه تعریف دې؟ ډیره مهربانی دزبردستئ دشرعی نوعیت نه موخبردارکړئ؟ بینوا توجروا

المستفتی:مستر محمدبشیراخترنمک منډی راولپنډئ۱۳\۱رمضان ۱۳۸۸ھ

جواب: ددې جبراوزبردستئ شرعی نوعیت دادې که چرې داخاوندنه طلاق لیکی اونه ئې په بل چالیکی نودازبردستئ کولووالاداقتلوی یائې یو اندام کټ کوی یادامحبوس اوبندکوی یائې تړی قال فی الهندیه ٥:٣٩ فالاکراه الملجئ هوالاکراه بوعیدتلف النفس اوبوعیدتلف عضومن الاعضاء والاکراه الذی هوغیرملجئ هوالاکراه بالحبس والتقید(۱) اوهمدارنګه کله چه د سختو وهلو قوی اندیښنه وی نو داهم زبردستی ده،

(۱) (فتاوئ عالمگیریة ٥:٣٥ کتاب الاکراه الفصل الاول)

صرح به العلامة الشامی ٥ : ٨٣﴿٥﴾وهوالموفق

د جبراطلاق لیکلو یا په بل چا د لیکلو مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یوکس خپلې ښځې ته داسې طلاق لیکلې دې اوورکړې دې چه زه فلان ولدفلان په هوش اوحواس خمسه کښې بلااکره وجبرخپلې ښځې ته درې طلاقه ورکوم چرته چه هم غواړی واده کولې شی زماڅه عذراوحق نشته دې. څه ورځې پس داخبره ظاهره شوه چه دې جینئ ته جبراطلاق اخولې شوي دې بهرحال ددواړه طرفونو نه لیکل اوکړئ اياجبراياپرې د شراب څکولو طلاق واقع کیږی اوکه نه؟بینوا توجروا

المستفتی:محمدطاهرمدرس پرائمری سکول بیروټ مری۱۹۷۲ء\۱۲\۱۷

جواب:که چرې داثابت شی چه خاوند جبرااوکرهاطلاق لیکلې دې اويا جبرا او کرها دشراب څکلونه پس ئې طلاق لیکلې دې نوپه دې سری ښځه مطلقه نه ده. یدل علیه مافی ردالمحتار ۲ : ٥٧٩وفی البحران المرادالاکراه علی التلفظ بالطلاق فلواکره علی ان یکتب طلاق امراته فکتب لاتطلق﴿۲﴾وفیه ایضا ۲ : ٥٨٣قوله(واختلف التصحیح الخ)فصحح فی التحفه وغیرها عدم الوقوع وجزم فی الخلاصة بالوقوع قال فی الفتح والاول احسن لان موجب الوقوع عند زوال العقل لیس الاالتسبب فی زواله بسبب محظوروهومنتف وفی النهرعن تصحیح القدوری انه التحقیق﴿۳﴾.وهوالموفق

﴿۱﴾قال العلامة ابن عابدین: وعبر فی الشرنبلالیة عن البرهان بقوله او ضرب یخاف منه علی نفسه او عضو من اعضائه. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲ : ۸۹ کتاب الاکراه)

﴿۲﴾(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ٤٥٢ مطلب فی الاکراه علی التوکیل بالطلاق)

﴿۳﴾(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ٤٦٠ مطلب فی الحشیشة والافیون والبنج)

د نکاح نه وړاندې او روسته په زبردستئ طلاق اخستلو مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه(۱) ایا په زبردستی طلاق واقع کیږی؟ (۲) که چرې څوک په کوژدن کښې په زبردستئ طلاق واخلی نو څه حکم دې؟ (۳) که چرې څوک سړې چاته په زبردستئ دا ووائی چه په تا باندې طلاق دې که چرې تا فلانې کار اوکړو نو آیا طلاق واقع کیږی کله چه هغه هم هغه کار کوی؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالباری دمام سعودی عرب......... ۲۰\صفر۱۴۰۳هـ

جواب: (۱) زبردستئ سره طلاق واقع کیږی البته زبردستئ سره لیکل شوې طلاق بغیر دنیت نه واقع کیږی(۱)-(۲) که چرې د کوژندې په صورت کښې نکاح نه وی شوی نو طلاق لغوه او باطل دې او که چرې نکاح شوي وی نو طلاق واقع کیږی(۲)-(۳) په دې صورت کښې طلاق واقع کیږی(۳) (ماخوذ ازشامی وبحر ومشکوة). وهوالموفق

---

(۱) قال العلامة ابن عابدين: وفى البحر ان المراد الاكراه على التلفظ بالطلاق فلو اكره على ان يكتب طلاق امرأته فكتب لا تطلق لان الكتابة اقيمت مقام العبارة باعتبار الحاجة ولا حاجة هنا كذا فى الخانية. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۴۵۷ مطلب فى الاكراه على التوكيل بالطلاق)

(۲) عن على عن النبى صلى الله عليه وسلم قال لا طلاق قبل نكاح ولا عتاق الا بعد ملك...... وعن عمرو بن شعيب عن ابيه عن جده قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لا نذر لابن آدم فيما لا يملك ولا عتق فيما لا يملك ولا طلاق فيما لا يملك رواه الترمذى وزاد ابوداؤد ولا بيع الا فيما يملك. (مشكواة المصابيح ۲:۳۰۶ باب الخلع والطلاق الفصل الثانى)

وقال العلامة ابن نجيم: فلو قال لاجنبية ان زرت زيدا فانت طالق فنكحها فزارت لم تطلق لانه حين صدر لا يصح جعله ايقاعا لعدم المحل.

(البحر الرائق ۴:۸ باب التعليق تحت قوله فلو قال لاجنبية)

(۳) وفى الهندية: واذا اضافه (اى الطلاق) الى الشرط وقع عقيبه اتفاقا.

(فتاوىٰ عالمگيرية ۱:۴۲۰ الفصل الثالث فى تعليق الطلاق بكلمة ان واذا)

د مکره طلاق بالکتابت منظور نه دی

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې څه چه دلاندې بیاناتو نه معلومیږی :(۱) **بیان د قیوم خان**: اشهدزه بیان کوم چه تقریبادرې میاشتې وړاندې ماته ښځې اووئیل ایاته ماسره بدی کوی یعنی طلاق راکوی؟ خبرې مو کولې کولې آخرماپه قرآن کریم باندې لاس کیښودواواومی ویل چه زه تاته طلا ق نه درکوم، اوهغې زماپه دې قسم باندې اعتباراوکړو، څه موده پس ماته زماسخرغلام خان بالجبرطلاق اغستل غوښتل، دې وخت کښې حیدرخان زماښځې ته اووئیل اوهغې نه ئې پوښتنه اوکړه چه طلاقیدل غواړې؟دې اووئیل چه زه طلاقیدل نه غواړم، دې نه پس حیدرخان ماته اووئیل چه ته به طلاق اچوی مااووئیل چه زه طلاق نه اچوم، په دې خبره ئې ډیرتکرار اوکړو، دې نه پس حیدرخان لاړو، ددې نه پس امام خان اواجمل اوئیل چه ته به طلاق اچوې اوډیرتکراراوشوچه زه طلاق نه کوم، دې نه پس زه دکورنه اووتم بیازه دوو کسانوواپس راوستلم اودهغې نه پس ماته علم نشته، نه ماطلاق نامه لیدلې ده اونه ماته دستخط کول یاددی، چه چا اوکړو څه ئې وکړۀ، څه ماته معلوم نه دې......دستخط قیوم خان

(۲) **بیان د ګواه عمرخان** : اشهد زه بیان کوم چه قیوم خان ته مااووئیل چه غلام خان دخپلې لورطلاق غواړې ستاڅه اراده ده؟نوهغه اووئیل چه ماقتل کړه لیکن زه طلا ق نه ورکوم، په دې شپه حیدرخان هم موجودوونوقیوم خان زمونږ سره بهراووتو، دهغه په غیر موجودګئ کښې طلاق نامه اولیکلې شوه اود ګواهانو دستخط ئې هم وړاندنه کړې وو، بیائې قیوم خان تالاش کړوډیروخت پس ئې هغه راوستلواوهغه دبې هوشی په حالت کښې وودده ښځې ډیرو سړو ته منت اوزاری اوکړل هغې زماپه خپوباندې هم(++)۴۶۶، اووئې وئیلی چه زه طلاق نه غواړم اوفریادئې کوومادهغې پلارغلام خان ته

منت اوکړولیکن هغه په جواب کښې اووئیل که چرې دامرهشی نوددې لاش به زه ضرورددې ځائې نه وړم،دښځې ددې فریادپه دوران کښې قیوم خان یووړې کمرې ته راوستو. د شپې وخت وو ،دته اوئیلې شو چه کاغذدې کتلې دې ده اوئیل اوده ته اووئیلې شوچه په دې باندې دستخط اوکړه.ده په دې باندې دستخط اوکړو دې نه پس دائې دهغه ځائې نه واپس راوستلو اوهغه دبې هوشئ په حالت کښې وو اوبیا اته لس ورځې هغه دبې هوشئ په حالت کښې ؤو......دستخط عمرخان

(۳) **بیان د ګواه حاجی الله خان:** اشهد زه بیان کوم چه طلاق نامه ئې وړاندلیکلې وه.اوقیوم خان وتلې وواوهغه ئې دبهرنه راوستلواوهغه وئیلې چه زه طلاق نه ورکوم اګرچه ماقتل کړی اوامړمې کړې.څوځل اووتلولیکن کسان ئې ورپسې لیګل اوواپس ئې راوستوآخرکښې قیوم خان اووئیل چه دطلاق اختیار زمادښځې سره دې هغه مختاره ده،دې نه پس قیوم خان ته طلاق نامه راوړلې شوه اوورته ئې اووئیل چه دااوګوره نوقیوم خان اووئیل چه بس کتلې مې ده اودهغه نه ئې دستخط واغستلواوپه ژبه ئې هیڅ اونه وئیل، لیکن د قیوم خان ښځې وئیل چه زه دخاوندسره اوسیږم زه طلاق نه غواړم هریوته ئې منت زارې کوله اوفریادئې کولواودخپل پلارپه سرئې دسرکپړه اچوله چه ما مړه حساب کړه،اودالله واسطه ئې ورته اچوله اوپه موجوده کسانوکښې هر یوته ئې منت اوزارې کول،لیکن په دې وخت کښې دقیوم خان حالت بې هوشی،سترګی سرې اومخ بدل وو......دستخط:حاجی الله خان

په دې حالا تو کښې ددې طلاق نامې اودطلاق شرعی حیثیت څه دې؟

الجواب: په صورت مسئوله کښې مسمی قیوم خان نه طلاق نامه لیکلې ده او نه ئې په بل چاباندې لیکلې ده اونه دیده دانسته دطلاق نیت اواراده کړې ده لهذا په ده باندې ښځه مطلقه نه ده.لان الطلاق بالکتابة لایقـــع بـــالاکراه

کمافی ردالمحتار ۲: ٥٧٩ لواکره علی ان یکتب طلاق امراته فکتب لاتطلق لان الکتابة اقیمت مقام العبارة باعتبارالحاجة ولاحاجة هنا کما فی الخانیة، انتهی(۱) قلت: حکم الاکراه والهزل واحد کماصرحوابه(۲) وهوالموفق

طلاق د مکره کښې په مذهب غیرفتوی جائزنه ده

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یوکس په زورآورې سره دویم کس ته دقتل دهمکی ورکړی طلاق پرې او غورزوی نوایاطلاق د مکره واقع کیږی؟ اودضرورت په وجه په دې کښې به دِمذهب غیردفتوی ورکولو څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی:.............نامعلوم

الجواب: طلاق بالاکراه کښې عموم بلوی نشته دې لهذاپه صورت مسئوله کښې په مذهب غیرباندې فتوی ورکول بې قاعده اوغلط امردې، فی ردالمحتار: ویقع طلاق کل زوج بالغ عاقل ولوتقدیرا(بدائع)لیدخل السکران ولوعبدااومکرهافان طلاقه صحیح،

---

(۱) (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ٤٥٧ مطلب فی الاکراه علی التوکیل بالطلاق)

(۲) قال العلامة الشامی: واما ما فی اکراه الخانیة لو اکره علی ان یقر بالطلاق فاقر لا یقع کما لو اقر بالطلاق هازلا او کاذبا فقال فی البحر ان مراده لعدم الوقوع فی المشبه به عدمه دیانة ثم نقل عن البزازیة والقنیة لو اراد به الخبر عن الماضی کذبا لا یقع دیانة وان اشهد قبل ذلک لایقع قضاء ایضا، ویمکن حمل ما فی الخانیة علی ما اذا اشهد علی انه یقربالطلاق هازلا ثم لا یخفی ان ما مر عن الخلاصة انما هو فیما لو انشأ الطلاق هازلا وما فی الخانیة فیما لو اقربه هازلا فلا منافاة بینهما قال فی التلویح وکما انه یبطل الاقرار بالطلاق والعتاق مکرها کذلک یبطل الاقرار بهما هازلا لان الهزل دلیل الکذب کالاکراه الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ٤٥٩ قبیل مطلب فی تعریف السکران وحکمه)

درمختار۲: ۵۷۹(۱)ومسئلة جوازالافتاء بمذهب الغیرعنـد الـضرورة وعـدم الجوازعندعدمهافی رسالة رسم المفتی ٥٠فلیراجع(۲).وهوالموفق

نابالغ نه خپله طلاق ورکولې شي او نه څوک وکیل د طلاق جوړولې شي

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه دیونابالغ هلک نکاح دیوبالغې جینئ سره اوشوداجینئ طلاق اخستل غواړی ایاداهلک په خپله طلاق ورکړی نوواقع کیږی او که نه؟ یا دپلارطلاق ورکول کافی کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: حافظ عبدالاکبرنریاب هنګو.........۲۴\۱۱\۱۹۸۷ء

الجواب: نابالغ نه په خپله طلاق ورکولې شی اونه څوک وکیل جوړولې شی اونه پلاروغیره دده دطرفنه خلع کولې شی، کمافی الهندیـه۱: ۳۷٦ ولایقـع طلاق الصبی وان کان یعقل(۳) وفی ردالمحتار۲: ۵۷۹ ثم کلامه شامل لمااذاوکل به او اجازه من الفضولی فهر(٤) وفی الهندیه ۱: ۵۲۹ اذاخالع الاب علی ابنـه الصغیر لایصح ولا یتوقف علی اجازته(۵).وهوالموفق

---

(۱) (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۴۵٦ کتاب الطلاق)

(۲) قـال الـعلامة الشامی: وقولی لکنما القاضی به لا یقضی الخ ای لا یقضی بالضعیف من مذهبه وکذا بمذهب الغیر. (شرح عقود رسم المفتی ۴۴ ولا یجوز بالضعیف العمل)

(۳) (فتاویٰ عالمگیریه ۱: ۳۵۳ فصل فیمن یقع طلاقه وفیمن لا یقع طلاقه)

(۴) (ردالـمـحـتـار هامش الدرالمختار ۲: ۴۵٦ قبیل مطلب الاکراه علی التوکیل بالطلاق الخ)

(۵) (فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۵۰۴ قبیل الباب التاسع فی الظهار)

نابالغ هلک خپلې ښځې یا دده پلاردده ښځې ته طلاق نه شي ورکولې

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه زید او بکردواړه سکه وروڼه دی زید دوه لوڼه دبکردوه نابالغ هلکانو ته ورکړلې د ګواهانو په مخامخ ایجاب اوقبول اوشو ،دزیداوبکریو تنازعه شروع شوه بکرزیدته وائی چه د شرعی پابندې لازمی ده لیکن زید دښار اکثر اعتباریانو نه پرده نه کوله،چاته خپل ورور اوچاته دښځې ورور وئیل کورکښې تګ راتګ کیده لیکن بکرشرعی پردې باندې قائم وو ،دزیدیوه لوربالغه شوه اوواده اوشولیکن دپردې خبره بیا مینځ ته راغله اوناراضګی دطلاق صورت اختیارکړو ،بیازیدمطالبه اوکړه چه بکردې ځاوړې لورته هم طلاق ورکړې لیکن بکرانکاراوکړوچه د "الطلاق لمن اخذ بالساق،، مطابق ځماځوې نابالغه دې طلاق نه شی ورکولې اونه ماته شرعاحق حاصل دې چه زه طلاق ورکړم ،دجهګړې د ختمولو په نیت سره بل فریق دزیدپه وینابانډې بکرداتحریر اولیکلوچه ځما وړه لوړسره هیڅ تعلق نشته زه بیزاریم ځماځوې چه ځوان شی څنګه ئې چه مرضی وی هغه به اوکړی زه شریعت ته زما سرښکته دې.زیددا تحریرد ضدبازی په بنیاد باندې طلاق ګنړی اودجینئ په دویم ځائې کښې نکاح کول غواړی لیکن بکروائی چه کله پورې ځماځوې بالغ نه وی طلاق ورکولې نه شی ته په بل ځائې کښې دې جینئ ته مطابق دفقه حنفی نه شی ورکولې.داصول فقه او حدیث په اصطلاح کښې دوئ کښې دکوم کس خبره صحیح ده؟بینوا توجروا

المستفتی: محمدتاج الدین امام مسجد کنجورکیمل پور.۱۹۶۹ء۱۰۱۱۱۱

الجواب: د بکردځوې نه بغیر هیڅ څوک دې جینئ ته طلاق نه شی ورکولې اود بکرهلک هم هغه وخت کښې دطلاق ورکولو مختاردې کله چه هغه بالغ شی دې نه وړاند طلاق ورکول نامنظوردی.قال رسول الله ﷺ: الطلاق لمن اخذبالساق،رواه ابن ماجه﴿۱﴾ وفی الهندیة ۱ : ۳۷٦ یقع طلاق کل

﴿۱﴾ الطلاق لمن اخذ بالساق رواه ابن ماجة: رواه عن ابن عباس من طریق فیها ابن لهیعة رواه الدارقطنی ایضامن غیرها کما فی الفتح ومراد تقویة الحدیث لان ابن لهیعة متکلم فیه فقد اختلف المحدثون فی جرحه وتوثیقه. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲ : ۴٦۲ قبیل مطلب فی طلاق المدهوش)

زوج اذاكان بالغا عاقلاوفيهاايضالايقع طلاق الصبي وان كان يعقل انتهى(١)
قلت:والاب ليس بزوج.وهوالموفق

د طلاق د صحت د پاره د خاوند بالغ کیدل شرط دی په خلاف د ښځې

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه هلک کوم عمر کښې طلاق ورکولې شی؟ همدارنګه دښځې بلوغت طلاق دپاره شرط دې او که نه؟ بینوا توجروا

المستفتی: صوبیدارعبدالکریم مینګوره سوات

الجواب: دصحت دطلاق دپاره دخاوندبالغ کیدل شرط دی، کمافی شرح التنویر: ویقع طلاق کل زوج بالغ عاقل(هامش ردالمحتار۲:٥٧٩)(۲)وفی الهندیه: ولایقع طلاق الصبی(١:٣٧٦)(٣)اوبلوغ داحتلام یاپنځلسوکاله پوره کیدونه معلومولې شی(٤) واضحه دي وې چه د صحت دطلاق دپاره دښځې بلوغت شرط نه دې-وهوالموفق

د بالغ خاوند نابالغې ته قبل الدخول د یو طلاق ورکولو مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یوهلک بالغ دې او

---

(١) (فتاوىٰ عالمگيرية ١ :٣٥٣ فصل فيمن يقع طلاقه وفيمن لا يقع طلاقه)

(٢) (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ٢ :٥٦٢ كتاب الطلاق)

(٣) (فتاوىٰ عالمگيرية ١ :٣٥٣ فصل فيمن يقع طلاقه وفيمن لا يقع طلاقه)

(٤) قال العلامة الحصكفى: بلوغ الغلام بالاحتلام والاحبال والانزال والاصل هو الانزال والجارية بالاحتلام والحيض والحبل ولم يذكر الانزال صريحا لانه قلما يعلم منها فان لم يوجد فيهما شيئ فحتى يتم لكل منهما خمس عشرة سنة به يفتى لقصر اعمار اهل زماننا وادنى مدته له اثنتا عشرة سنة وهو االمختار كما فى احكام الصغار.
(الدرالمختار على هامش ردالمحتار ٥ :١٠٧ فصل بلوغ الغلام بالاحتلام)

جینۍ کم عمره ماشومه ده او ده داجینۍ په نکاح باندې اخستې ده هلک د غصې په حالت کښې یو طلا ق لفظ دخولې نه ویستې دې دځپلورشته دارو مخکښې یادهم عمره هلکانو مخکښې، ددې بالغ ددې لفظ نه په دې نابالغه باندې کوم یو طلا ق واقع کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: خلیل الرحمٰن............ ٢١٥١،٧۴

الجواب: که چرې داجینۍ غیر شادې شده وی نودبینونت په وجه باندې تجدید د نکاح ضروری ده﴿١﴾ او که چرې شادی شده وی او ددې سره مجامعت یا خلوت شوې وی نومراجعت کافی دې، کله چه ایام عدت باقی وی﴿٢﴾ګینې تجدید د نکاح ضروری ده﴿٣﴾ صرح به فی الهندیة وردالمحتار. وهوالموفق

د مدهوش او مغلوب العقل د طلاق مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو کس په مدهوشۍ او د مغلوب العقل کیدو په حالت کښې ښځې ته دوه ځله داوئیلې دی چه ته طلاقه ئې، دطلاق دورکولو په وخت کښې یو څو ګواهان هم موجود وو څوک چه حلفا وائی چه ده دمدهوشۍ په کیفیت کښې طلاق ورکړې دی اوس په صورت مسئوله کښې طلاق رجعی واقع کیږی او که بائن؟ همدارنګه ددې مدهوشۍ په حالت کښې د دریو طلاقو ورکولو څه حکم دې؟ د احنافو په کتابونو کښې د

﴿١﴾ قال العلامة الحصكفى: وان فرق بوصف او خبر او جمل بعطف او غيره بانت بالاولىٰ لا الى عدة.

(الدرالمختار على هامش ردالمحتار ٢:٤٩٣ باب طلاق غير المدخول بها)

﴿٢﴾ وفى الهندية: الرجعة ابقاء النكاح على ما كان ما دامت فى العدة كذا فى التبيين.

(فتاوىٰ عالمگيرية ١:٤٦٨ الباب السادس فى الرجعة وفى ما تحل الخ)

﴿٣﴾ قال العلامة المرغينانى: واذا كان الطلاق بائنا دون الثلاث فله ان يتزوجها فى العدة وبعد انقضائها لان حل المحلية باق.

(هداية ٢:٣٧٨ باب الرجعة كتاب الطلاق)

معتوه طلاق غيرموثر ګرځولې شوې دې مذکوره صورت کښې ددې کس کيفيت دمعتوه پشان وو؟ بينوا بسند الکتاب توجروامن الله يوم الحساب

المستفتي: قاضي محمدمشتاق مانسهره

الجواب: که چرې دخاوندمدهوش کيدل معروف يا مبرهن وې نودده طلاق نه واقع کيږی برابره خبره ده که دوه وی يادرې، کمـــافی ردالمحتـــار ۲: ۵۸۷ فليراجع﴿۱﴾ اودغير مدهوش دوه ځله طلاق وئيلوباندې دوه طلاقه رجعی واقع کيږی﴿۲﴾قال الله تبارک وتعالٰى: الطلاق مرتان فامساک بمعروف اوتسريح باحسان(الاية)﴿۳﴾ ليکن په دې شرط چه ددې نه مخکښې ئې څه طلاق(دې ښځې ته) نه وی ورکړی-وهوالموفق

د مدهوش او د پاګل د طلاق مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دين ددې مسئلې په باره کښې چه ديو کس يوڅو ظاهری عاداتو اواطوارونه معلوميږی چه دامحبوط الحواس دې ځکه اوهغه باقاعده مزدوری کوی، څه ورځې مخکښې ده خپلې ښځې ته طلاق ثلاثه ورکړل اودهغې بارباراعاده ئې اوکړه، تردې پورې ئې اووئيل که چرې زه خپلې ښځې ته دوباره نزدې شومه نودخپلې مورسره به مې رشته دزوجيت

﴿۱﴾قال العلامة ابن عابدين: وسئل نظما فيمن طلق زوجته ثلاثا فی مجلس القاضی وهو مغتاظ مدهوش فاجاب نظما ايضا بان الدهش من اقسام الجنون فلا يقع واذا کان يعتاده بان عرف منه الدهش مرة يصدق بلا برهان.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۶۳ مطلب فی طلاق المدهوش)

﴿۲﴾ قال العلامة الزيلعی: کقوله انت طالق انت طالق فيقع رجعيتان اذا کانت مدخولا بها.

(تبيين الحقائق شرح کنز ۲: ۱۹۹ کتاب الطلاق)

﴿۳﴾ (سورة البقرة آيت: ۲۲۹ پاره: ۲رکوع: ۱۳)

مترادف وی. دطلاق باوجود دابدستور دښځي سره اوسيږي، که چرې د ډاکټری معائني نه پس دده ددماغی خرابی پته اولګی نوبیاددې څه حکم دې اوکه چرې دماغی توازن ئې صحیح وی نوبیاخه حکم دې؟بینوا توجروا

المستفتی: شبیرحسین شاه هوتر تیرهی مری راولپنډی ۲۷\شوال۱۳۹۹ھ

الجواب: که چرې داسړې مدهوش یاپاګل نه وی﴿۱﴾ نو دده ښځه مطلقه مغلظه شویده﴿۲﴾_ وهوالموفق

د عقل د فاسدیدو په وخت کښې د طلاق لیکلو مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یوکس اووئیلې چه ماخپلې ښځې ته طلاق ورکړې دې روسته دده نه تپوس اوشو که چرې واقعی تاخپلې ښځې ته طلاق ورکړې وی نولیکل وکړه.ده اووئیل صحیح ده، یو ویونکی ده ته مضمون اووئیلو اوده اولیکلو .یعنی لیکلو والادا په خپله دې اود وئیلو والا بل کس دې چه مضمون وائی اودائې لیکی،مضمون دادې:

﴿۱﴾قال العلامة ابن عابدين: (قوله والمجنون) قال فی التلويح الجنون اختلال القوة المميزة بين الامور الحسنة والقبيحة المدركة للعواقب بان لا تظهر آثارها وتتعطل افعالها امالنقصان جبل عليه دماغه فی اصل الخلقة واما لخروج مزاج الدماغ عن الاعتدال بسبب خلط او آفة...... (قوله والمدهوش)...... فی القاموس قال بعده او ذهب عقله من ذهل او وله بل اقتصر علی هذا فی المصباح فقال دهش دهشا...... ذهب عقله حياء او خوفا وهذا هو المراد هنا ولذا جعله فی البحر داخلا فی المجنون الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۶۲،۴۶۳ قبيل مطلب فی طلاق المدهوش)

﴿۲﴾قال العلامة المودود الموصلی: (ويقع طلاق كل زوج عاقل بالغ مستيقظ) لقوله عليه السلام: كل طلاق واقع الا طلاق الصبی والمعتوه (اخرجه الترمذی) وفی رواية "الاطلاق الصبی والمجنون" ولايقع طلاق الصبی والمجنون لما روينا ولانهما عديما العقل والتمييز والاهلية بهما. (الاختيار لتعليل المختار ۲: ۱۲۲ كتاب الطلاق)

"ماخپلې ښځې مسماة فلانئې ته طلاق ثلاثه ورکړې دې دادې زمانې دمهر مطالبه نه کوی اوبه زه دهغې دجهیزسامان سره چیړنه کوم،،-

دا طلاق صرف په یولیکلو کښې دې اوپه یووخت کښې لیکلې شوې دې، لیکن یوه خبره داده چه داسړې ددماغی خرابئې په وجه شپاړس ورځې یو غټ هسپتال کښې داخل وو اوپه علاج باندې تقریبادرې سوه روپئې لګیدلې دی، اودهسپتال سرټیفیکیټ هم دده سره دې، ایاداطلاق واقع کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولاناالطاف الرحمٰن ماړی شرقی ټوټیال هزاره ١٠ \ ١ محرم ١٣٩٢ھ

جواب: که چرې دې سړی دعقل دفاسدیدوپه وخت طلاق ورکړې وی یالیکلې وی نوښځه نه ده مطلقه شوې ګینی مغلظه شویده، فی الدرالمختار: والمجنون والمعتوه والمغمی علیه والمدهوش مختصرا (هامش ردالمحتار ١: ٥٨٦) (١). وهوالموفق

د مدهوشئ اوغضب په حالت کښې د طلاق حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه زیدچرس څکل کوم سره چه شرعًا نشه نه کیږی، لیکن په طبیعت کښې بې اودسی اودعدم تحمل کیفیت پیداکیږی په دې حالت کښې هغه کورته راغلودښځې سره ئې د روپو او پیسوپه معامله کښې جهګړه اوشوه دکوم نه چه هغه سخت درون شو اوپه دماغو ئې چکرراغلو، ددې چکرپه حالت کښې ده دکورسامان اوسوزولو، په دې حالت کښې ده ښځې ته درې طلاقه زبانی هم ورکړل او د یو کس په وینا باندې ده په لیکلو هم درې طلاقه ورکړل، ګله چه دهغه هوش په ځائې راغلو نو ده ته اووئیلې شوچه تادکورسامان هم سوزولې دې او ښځې ته دې طلا ق هم ورکړې دې، اوس زیدته دومره شعوردې چه ده ښځې ته هم څه وئیلې دی او نور حرکتونه ئې هم کړې دی، لیکن څه چه شوې دی په بې هوشئ کښې شوې دی نو آیادې سره طلاق ثلاثه واقع شوې دې؟

---

(١) (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ٢: ٣٦٢ مطلب فی طلاق المدهوش)

نوټ:.....دچرس څکلوتذکره په سوال کښې ددې دپاره هم ضروری ده چه دایو امر واقعه دې که چرې په سوال کښې ددې تذکره نه وی نوبعض هلک دینه طلاق سکران جوړوی نوددې وجې نه سوال نامکمل کیږی، ګینې مسئله د مدهوش اوغضبان ده؟ بینوا توجروا

المستفتي: سید فقیرملک پشاور

الجواب: بشرط صدق دزیدښځه نه ده مطلقه شوې ځکه چه داالفاظ د زید دعقل دخرابیدوپه وخت صادرشوې دې،فی ردالمحتار ۲:۵۸۷ :فالذی ینبغی التعویل علیه فی المدهوش ونحوه اناطةالحکم بغلبة الخللْ فی اقواله وافعاله الخارجة عن عادته وکذا یقال فیمن اختل عقله لکبراولمرض اولمصیبة فاجاته فمادام فی حال غلبة الخلل فی الاقوال والافعال لاتعتبراقواله وان کان یعلمها ویریدها لان هذه المعرفة والارادة غیرمعتبرة لعدم حصولهاعن ادراک صحیح﴿۱﴾.وهوالموفق

د وهلو په وجه سره بې هوشه شی ..طلاق ورکړی.. د وئیلوحکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یوکس مورته بدې ردې اووئیلی اودمور دوجې نه ئې ښځه هم دوه درې سپیږې اووهله اوخپل پلار ته ئې هم یوڅوکنزلې اوکړې پلارئې غصه شوپه لرګی باندې ئې دوه ځل اووهلو،اول ګذارددهٔ په شارګ باندې اولګیده،هغه بې هوشه راپریوتله دریم کس راغلودائې اوچت کړو اووئې مګلو،دده دژبې نه درې څلورځله دطلاق ورکولو الفاظ اووتل،کوم چه والدینو واوریدل اونوروهم،وروسته خلقوهغه ته اووئیل چه تاولې بې وجې ښځې ته طلاق ورکړو،ده وئیل چه ماته هیڅ هم معلوم نه دی چه ماڅه وئیلی دی اوهغه حلفیه په قرآن هم لاس ایګدی وائی چه ماته علم نشته،دترغیب اوتخویف ټولی طریقې استعمال کړې شوې لیکن هغه بیاهم وائی چه ماته هیڅ هم معلوم نه دی چه ماڅه وئیلی دی،والدین ئې

﴿۱﴾(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۶۶۳ مطلب فی طلاق المدهوش)

وائی چه او ده دطلاق الفاظ وئیلی دی او خدائې پوهیږی چه بې هوشه وو او که نه، لیکن خورنګ ئې زیږووهمدارنګه په مقامی طورباندې چه کله چه دده حالت معلوم کړې شول چه داځنګه سړې دې چه خیانت ګر، دروغژن اوپه معاملاتوکښې څنګه دې نودمحلې چه کوم عزت مند خلق دی هغوی دده صفائی پیش کوی چه نیک سړې دې نو طلاق واقع دې او که نه؟بینوا توجروا

المستفتی: محمداقبال کنزالعلوم مظفرګړهـ............ ۳۱۹۱۰۱۹۷۵ء

الجواب: بشرط صدق وثبوت په دې کس باندې ښځه نه ده مطلقه شوی﴿۱﴾ لکونه مغمی علیه وعلی انه ترک الاضافة الی الزوجة﴿۲﴾ فلیراجع الی ردالمحتار ۲: ۵۸٦﴿۳﴾ والهندیة۱: ٤٠١﴿٤﴾.وهوالموفق

﴿۱﴾ وفی الهندیة: ولو زال عقله بالضرب او ضرب هو علی رأسه حتی زال عقله وطلق لا یقع طلاقه کذا فی فتاویٰ قاضی خان.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱ :۲۵۳ فصل فیمن یقع طلاقه الخ)

﴿۲﴾ قال العلامة محمد امین: ان الصریح لا یحتاج الی النیة ولکن لا بد فی وقوعه قضاء ودیانة من قصد اضافة لفظ الطلاق الیها عالما بمعناه ولم یصرفه الی ما یحتمله.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲ :۲٦۷ مطلب ان الصریح لا یحتاج فی وقوعه الخ)

﴿۳﴾ قال العلامة ابن عابدین: (قوله المغمیٰ علیه ای المغشی) قال فی التحریر الاغماء آفة فی القلب او الدماغ تعطل القوی المدرکة والمحرکة عن افعالها مع بقاء العقل مغلوبا...... وهو فوق النوم فلزمه مالزمه.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲ :۲٦۳ قبیل مطلب فی طلاق المدهوش)

﴿٤﴾ وفی الهندیة: ولا یقع طلاق الصبی والمجنون والنائم والمبرسم والمغمیٰ علیه والمدهوش هکذا فی فتح القدیر.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱ :۳۵۳ فصل فیمن یقع طلاقه وفیمن لا یقع طلاقه)

د مسحور (جادو وهلی) کس د طلاق حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه زید خپلې ښځې ته طلاق ورکړو څه موده پس زید اووئیل چه په ما باندې بعض انسی شیطانانو د طلاق ورکولو زوراوکړو. اودخوف قتل دوجی نه ما طلاق ورکړو اوددې نه علاوه په ما باندې سحرهم شوي وودکوم په وجه چه زما عقل اوهوش تلې وو هغه دارنګه چه زمونږ ددروازی نه لاندې نه څه تعویذات اوموندلې شو په کوم کښې چه ستن، انسانی ویختـه دچرګې نوکان. ګومنزاوڅه خاوره کاغذ کښې وه ددې سحرپه وجه زه بلکل معتوه جوړشوې وم اووهمونه اوغمونه په ما باندې پراته ووپه دې وخت کښې زمانه دغه دطلاق الفاظ صادرشوي وو، نو آیا د مسحوراومجنون یوحکم دې؟ اوپه دې صورت کښې ددې طلاق څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی مولانابهادرخانc|oامام خواجه اسرارالدین کریم پوره
پشاور۲۷\۱شوال۱۳۸۹ھ

الجواب: زمونږ په نیزطلاق د مکره واقع کیږی، فی الدرالمختار: ویقع طلاق کل زوج ولوعبدااومکرها فان طلاقه صحیح﴿۱﴾واماالمسحور فان کان هومغلوب العقل بحیث اختل اکثرکلامه فلایقع طلاقه،قال العلامة الشامی: فالذی ینبغی التعویل علیه فی المدهوش ونحوه اناطة الحکم بغلبة الخلل فی اقواله وافعاله الخارجة عن عادته وکذایقال فی من اختال عقله لکبراولمرض اولمصیبة فاجاته فما دام فی حال غلبة الخلل فی الاقوال والافعال لاتعتبراقواله وان کان یعلمها ویریدها الخ﴿۲﴾. وهوالموفق

﴿۱﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۴۵۶ کتاب الطلاق)

﴿۲﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۶۳ مطلب فی طلاق المدهوش)

په وسوسه او وهم کښې د مبتلاء سړی د طلاق حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې که چرې يو سودائی (وسواسی اووهمی) سړې ته يوآسان کارپيدا شوا ووئې وئيل که چرې داکار ما اونه کړو نوپه مابانديې خپله ښځه طلاقه ده. اوس ده ته ددې دوئيلو اونه وئيلو شک دې، د طلاق څه حکم دې؟ بينوا توجروا

المستفتی: ارشدعلی خان مردان.........۱۸\شعبان ۱۴۱۰ھ

الجواب: کوم کس چه دوسوسې اودوهم په بيمارئ کښې مبتلاء وی(۱) اوپه غير ارادی طوربانديې ياپه مشکوک طوربانديې دده دخولې نه دطلاق الفاظ اوځی نوپه دې باندې طلاق نه واقع کيږی(۲)-وهوالموفق

دوسوسې په صورت کښې وئيل چه په ښځه باندې منحوس الفاظ ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه زمانښځې اووئيلی چه زه دفلانی کورته ځم. نوما اووئيل که چرې ته لاړې نوپه تاباندې منحوس الفاظ. بياچه کله دده موروائی چه هغه تلله نوماوئيلی که چرې لاړه نوپه دې

(۱) عن ابی هريرة قال قال رسول الله ﷺ ان الله تجاوز عن امتی ما وسوست به صدورها مالم تعمل به او تتكلم متفق عليه. قال الملا علی قاری: الخواطر ان كانت تدعو الی الرذائل فهی وسوسة...... ما وسوست صدورها ای ماخطر فی قلوبهم من الخواطر الرديئة...... (مالم تعمل به) ای ما دام لم يتعلق به العمل ان كان فعليا، (او تتكلم به) ای ما لم يتكلم به ان كان قوليا كذا فی الازهار الخ.

(مرقاة المفاتيح شرح المشكواة ۱:۲۳۸ باب فی الوسوسة)

(۲) قال العلامة الحصكفی: علم انه حلف ولم يدر بطلاق او غيره لغا كما لو شک اطلق ام لا ولو شک اطلق واحدة او اكثر بنی علی الاقل.

(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۴۹۲ قبيل باب طلاق غير المدخول بها)

باندې منحوس الفاظ، اوس په دې الفاظو کښې ماته د آوازپته نشته مګر خوله او ژبه حوزيدله بيازماپه دماغ کښې خلل راغلواو آواز وتلې دې او که نه نو ما همدارنګه اړول راړول اوځوځل مې دوئيلونيت نه دې کړې، وغيره، وغيره، کښې زه چونکه دوهم دبيمارئ مريض يم په دې صورت کښې دطلاق څه حکم دې؟ بينوا توجروا

المستفتى: ماسترمحمد حسين چکوال جهلم

الجواب: په صورت مسئوله کښې طلاق نه دې واقع شوې، لعدم الركن وهو اللفظ ولكون الزوج موسوسا﴿۱﴾فليراجع الى ردالمحتار ٢:٥٧٨﴿٢﴾ و٢:٥٨٧﴿٣﴾. وهوالموفق

﴿۱﴾ عن ابى هريرة قال قال رسول اللهﷺ ان الله تجاوز عنى امتى ما وسوست به صدورها مالم تعمل به او تتكلم متفق عليه. قال الملا على بن سلطان محمد القارى: (مالم تعمل به) اى مادام لم يتعلق به العمل ان كان فعليا (او تتكلم) به اى مالم يتكلم به ان كان قوليا كذا فى الازهار.

(مرقاة المفاتيح شرح المشكواة ١:٢٣٨ باب فى الوسوسة)

وقال العلامة ابن عابدين: وعن الليث لا يجوز طلاق الموسوس قال يعنى المغلوب فى عقله وعن الحاكم هو المصاب فى عقله اذا تكلم يتكلم بغير نظام كذا فى المغرب.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ٣:٣١٢ باب المرتد)

﴿٢﴾ قال العلامة ابن عابدين: (قوله وركنه لفظ مخصوص) هو ما جعل دلالة على معنى الطلاق من صريح او كناية فخرج الفسوخ على ما مر واراد اللفظ ولو حكما ليدخل الكتابة المستبينة. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ٢:٤٥٣ كتاب الطلاق)

﴿٣﴾ قال العلامة محمد امين: وعرفه فى التحرير بما يثبت حكمه الشرعى بلا نية واراد بهااللفظ او ما يقوم مقامه ...... لان ركن الطلاق اللفظ او ما يقوم مقامه مما ذكر كما مر.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ٢:٤٦٥ باب الصريح)

په مرض سرسام کښې د ورکړی طلاق مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یوکس باندې د سرسام بیماری ده په بعض وختونو کښې په ده ددیوانو غوندې دحرکاتو کیفیت راځی، بې هوده اوبې ربط خبرې کوی نوایاددې کس طلاق واقع کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: گل زمان بنوں............١٩٧٨ء١\٣١\٢٩

الجواب: که چرې دامرض دعقل ختمولوترحد پورې رسیدلې وی﴿١﴾اوپه دې صورت کښې یعنی دعقل دختمیدوپه وخت کښې دده نه طلاق صادرشوی وی نوطلاق نه واقع کیږی. فی شرح التنویر: والمبرسم من البرسام بالکسر علة کالمجنون﴿٢﴾لیکن متوازن خبرو کولو والا ته مجنون وئیل قابل تسلیم نه دی. وهوالموفق

په مالیخولیا کښې د مبتلا کس د طلاق حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې یوکس چه حافظ قرآن او حکیم حاذق دې دیونیم کال نه په ده باندې دویرې او غلبه ده اوهریوکس ته مشکوک گوری چه گینی دائې مخالف دې ده نه زماځان ته خطره ده حالانکه دچا سره ئې ذاتی مخالفت نشته دې لیکن دااحساسات ئې هروخت په دماغو مسلط وی،په یو رشته داربادې اعتمادنه کوی،دده خوایښې بیماره وه کله

﴿١﴾قال الجغمینی: السرسام...... دموی وصفراوی، اما الدموی فعلامته حمرة الوجه وعظم النبض وحمرة لون البول واختلاط العقل والسهر...... واما الصفراوی فعلامته صفرة الوجه وسواد اللسان وحدة النبض ونارية البول والحمی الحادة وشدة العطش واختلاط العقل والسهر والهذیان. (قانونچه (طب) ١٢٠ الفصل الثانی فی السرسام)

﴿٢﴾(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ٢: ٤٦٢ قبیل مطلب فی طلاق المدهوش)

چه ده او کتلو نوده اووئیل چه دا بیمارنه دې بلکه خپله لورزمانه د خلاصولو دپاره ئې منصوبه جوړه کړې ده حالانکه مرض ئې دومره سخت ووچه په هغه مرض کښې وفات شو بیائې دښځې په باره کښې وئیل شروع کړه چه زمانه طلاق اخستل غواړی حالانکه دشلو کالونه ددوئی نه چاته دطلاق تصورې قدری هم نه دې شوې بالاخره هغه کس خپلې ښځې ته یوطلاق رجعی ورکړو څه وخت پس ئې طلاق مغلظه ورکړو .دمذکوره کس وینا ده چه زه ددې کلې نه کوم بل ځائې ته منتقل کیږم ځکه چه دکلې خلق دده مخالف دی حالانکه دا خاندان دپنځه شلو یښت کالونه په دې کلې کښې اوسیږی او دکلې ټول خلق دا په زړه سره خوښوی په دې وخت کښې دوی(امامت) هم پریښودو مګرخپل مونځ ځانته کوی بلکه دجمعې په ورځ باندې تقریرهم کوی اود خلقوسره خبرې هم صحیح کوی مګرددې باوجوددشمنانونه ځان ته خطره محسوسوی اوکله چه ددشمن تپوس ترینه اوشي نوداوائی چه ماته معلوم نه دی.اوس سوال دادې چه د مذکوره کیفیاتوپه روښنئ کښې طلاق نافذ کیږی اوکه نه او ډاکټر ده ته مجنون وئیلې دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی عبدالغفورقاضی محمدفضلی مانسهره هزاره

الجواب: بلاشک دمجنون طلاق نه واقع کیږی﴿١﴾لیکن باوجود دمتوازن کلام کولو کس ته مجنون وئیل ناقابل تسلیم دی﴿٢﴾البته داکس په مالیخولیا او سودا کښې ګرفتار معلومیږی لیکن مالیخولیاپه جنون کښې داخلول مطلقا

﴿١﴾ قال العلامة صدر الشريعة: لا طلاق صبى ومجنون ونائم.
(شرح الوقاية ٢ : ٧١ باب ايقاع الطلاق)

﴿٢﴾ قال العلامة ابن عابدين: الجنون اختلال القوة المميزة بين الامور الحسنة والقبيحة المدركة للعواقب بان لا تظهر آثارها وتتعطل افعالها اما لنقصان جبل عليه دماغه فى اصل الخلقة واما لخروج مزاج الدماغ عن الاعتدال بسبب خلط او آفة واما لاستيلاء الشيطان عليه والقاء الخيالات الفاسدة اليه بحيث يفرح ويفزع من غير ما يصلح سببا.
(ردالمحتار هامش الدرالمختار ٢ : ٤٦٢ قبيل مطلب فى طلاق المدهوش)

غیر صحیح دی﴿١﴾ لهذا اطلاق نافذ دې-وهو الموفق

په حالت د خوب کښې طلاق معتبر نه دې

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې یو سړې په خوب کښې خبرې کوی یو ځل ده دخوب په دوران کښې(کله چه هغه سخت اوده وو)اچانک ئې خبرې شروع کړې اووئې وئیل چه فلانئې(ښځه) ته طلاق طلاق طلاق دې، ددې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: سید کمال صنوبر کلې مردان.......... ۲۶\۳\۱۹۷۷ء

الجواب: دخوب په حالت کښې دطلاق دالفاظو په وئیلو باندې طلاق نه واقع کیږی ځنګه چه نورې خبرې لغوه دی داسې طلاق هم لغوه دې.فی الدر المختار: والنائم لانتفاء الارادة﴿٢﴾.وهو الموفق

د نشې، غصې او د جبر په صورت کښې د طلاق حکم

سوال: څه فرمائې علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه(١)دنشې په حالت

﴿١﴾ ډاکټر کیپټن اخترازلیکی: د مالی خولیا مریض بالکل د مې نیا د مرض ضد وی خاموش پروت وی ډیرې کمې خبرې کوی خوراك څکاك هم کم کوی یا بعضې وخت بالکل نه کوی. ولږه ختمه شی. د ولږې تندې، اودس ماتی. لامبلو یا کپړې بدلولو ډیر ورځو پورې خیال نه راځی سست پروت وی د پریشانئ خبرې کوی او په خبره خبره باندې ژاړی خپل ځان ګناهګار ګڼړی او خودکشئ ته تیاریږی. مې نیا او ډی پریشن (مالی خولیا) په اصل کښې د یو مریض دوه حالتونه دی چه خپل مینځ کښې بدلیږی رابدلیږی دا بیماری د یو سائی کوسز قسم دې چه دې ته مینك ډیسپریسو سائی کوسز وئیلې شی.(ایلوپیتهك پریکټس آف میډیسن ۳۱۳ مالی خولیا یعنی ډی پریشن)

﴿٢﴾ (الدر المختار علی هامش ردالمحتار ٢: ٣٦٣ مطلب فی طلاق المدهوش)

کښې د طلاق څه حکم دې؟(۲) د غصې په حالت کښې دطلاق څه حکم دې (۳) په جبری طورباندې دطلاق اخستلو څه حکم دې؟ بینوا توجروا
المستفتی: مولاناشوکت علی اسماعلیه مردان......۲۹\صفر ۱۴۰۲ھ
الجواب: (۱)دنشې په حالت کښې طلاق نافذاوواقع دې تغلیظا(شامیه)﴿۱﴾-
(۲)دغیرمعمولې غصې په حالت کښې(ځکه چه ددې گس نه په دې حالت کښې اکثریاتولې خبرې بې هوده اوځ ی اویاپه غیر ارادې طورباندې دده دژبې نه خبرې اوځی)طلاق نه واقع کیږی(شامی)﴿۲﴾-(۳)په جبرې طورباندې طلاق نافذاوواقع کیږی﴿۳﴾-وهوالموفق

د نشې په حالت کښې طلاق واقع کیږی

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې یوکس دبازارنه کلې ته راغلو اورچرس ئې اوسکل،په دې حالت کښې یوه ښځه دمردان دکوریوه وینزه

﴿۱﴾قال العلامة الحصكفي: او سكران ولو بنبيذ او حشيش او افيون او بنج زجراً به يفتىٰ.
(الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲:۴۲٠ مطلب فى تعريف السكران وحكمه)
﴿۲﴾قال العلامة الشامي: فالذى ينبغى التعويل عليه فى المدهوش ونحوه اناطة الحكم بغلبة الخلل فى اقواله وافعاله الخارجة عن عادته وكذا يقال فيمن اختل عقله لكبر او لمرض او لمصيبة فاجأته فما دام فى حال غلبة الخلل فى الاقوال والافعال لا تعتبر اقواله وان كان يعلمها ويريدها لان هذه المعرفة والارادة غير معتبرة لعدم حصولها عن ادراك صحيح كما لا تعتبر من الصبى العاقل.
(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۴۶۳ مطلب فى طلاق المدهوش)
﴿۳﴾وفى الهندية: يقع طلاق كل زوج اذا كان بالغا عاقلاسواء كان حرا او عبدا طائعا او مكرها كذا فى الجوهرة النيرة.
(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۳۵۳ فصل فيمن يقع طلاقه وفيمن لا يقع طلاقه)

ئې غوښتله دکورښځې وینزه ورکړه په دې وخت کښې دبهر نه راتلونکې کس په نشه کښې ووخپله ښځه ښه اووهله ځکه چه ددې بلې ښځې سره دکورنه بهر کس په لیدوباندې دته خیال راغلوچه شائدهغه دده دښځې سره خراب تعلقات ساتی،دښځې دوهلونه پس ئې طلاق ورکړودې نه پس دکورنه دهغه کس سره لاړوکوم چه ددې بلې ښځې سره دخادمې غوښتودپاره دده کورنه بهرولاړوو ،هغه ته ئې اووئیل چه ستازمادښځې سره خراب تعلقات ووددې وجې نه ماښځې ته طلا ق ورکړو ،لهذاهغه خپل کورته راوله اوماته دهغې په بدله کښې خپله خورراکړه،وروسته چه کله دچرسونشه لاړه نوده قران اوچت کړوخلقوته ئې اووئیل چه ماښځې ته طلاق نه دې ورکړې لیکن په موقع باندې کله چه هغه طلاق ورکولوددې کس دښځې مورهم موجوده وه هغه په خپله هم گواه ده چه زمالورته ئې طلاق ورکړې دې،اوس عرض دادې چه دنشې په حالت کښې طلاق واقع کیږی اوکه نه؟دمسئلې مذکورې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمدرفیق........۱۹۷۴ء\۱۲\۲۰.

الجواب: په ظاهره په دې سړې باندې ښځه طلاقه شوې دی،لمافی الدرالمختار: اوسکران بنبیذاوحشیش الخ﴿۱﴾وبمعناه فی جمیع الفتاویٰ﴿۲﴾.وهوالموفق

د نشې په حالت کښې .ته مې پریځې ئې.. د درې ځله ویلوحکم

سوال:څه فرمائی علماءدین ددې مسئلې په باره کښې چه یوکس چرس په طور

﴿۱﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۴۵۹ مطلب فی تعریف السکران وحکمه)

﴿۲﴾ وفی الهندیة: وطلاق السکران واقع اذا سکر من الخمر او النبیذ وهو ملهب اصحابنا کذافی المحیط...... ومن سکر من البنج یقع طلاقه ویحد لفشو هذا الفعل بین الناس وعلیه الفتویٰ فی زماننا کذافی جواهر الاخلاطی.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۳۵۳ فصل فیمن یقع طلاق وفیمن لا یقع طلاقه)

د نشې سكې.دعادت پـه شان ئې چرس اوسكل دكوم پـه وجـه چـه دده پـه دماغو باندې بداثراوشوراغلونوكړ ئې هم اووهلو،كله چه كورتـه راغلونو دښځې سره ئې جهګړه شروع كړه وئې هـم وهلـه،مورئې راغلـه دخلاصى كوشش ئې كولو هغه ئې هم اووهله پـه دې وخت كښې پـه كوركښې صرف ښځې موجودې وې اوس ښځې وائـى چه ده درې ځلې وئيلى دى چه تـه مې پريخې ئې پريخې ئې پريخې ئې ليكن داسړې قسميه وائى چه ماتـه څه علم نشته،اوس دطلاق څه حكم دې؟ بينوا توجروا

المستفتى:الطاف حسن خان............١٤٠٤ه\١١\٩

الجواب: پـه صورت مسئوله كښې تجديدنكاح كافىٔ دې،ځكـه چـه،پريخې ئې ده،،محاوره كښې دطلاق اوغير طلاق دواړودپاره استعماليږى،فيكون من الكنايات ويكون الواقع به بائنا والاصل انّ البائن لايلحق البائن﴿١﴾وحكم البائن الواحدتجديد النكاح﴿٢﴾اوكه چرته دالفظ صريح واخستلې شى نو اهل عرف داپه قطع نكاح اودبينونت پـه ارادې سره وائى لهذاپـه دې صريح سره هم بـائن واقـع كيږى.كماحققه العلامة الشامى فى ردالمحتار٢:٦٣٩فى اوائل الكنايات﴿٣،٤﴾. وهوالموفق

﴿١﴾ قال العلامة الحصكفى: وعلى المشهور لا يلحق البائن البائن. (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ٢:٥١٠ باب الكنايات)

﴿٢﴾ قال فى شرح التنوير: وينكح مبانته بما دون الثلاث فى العدة وبعدها بالاجماع ومنع غيره فيها لاشتباه النسب. (شرح التنوير على هامش ردالمحتار ٢:٥٨٢ مطلب فى العقد على المبانة)

﴿٣﴾ قال العلامة محمد امين: او حلال الله عليه حرام لا حاجة الى النية وهو الصحيح المفتى به للعرف وانه يقع به البائن لانه المتعارف ثم فرق بينه وبين سرحتک فان سرحتک كناية لكنه فى عرف الفرس غلب استعماله فى الصريح فاذا قال رها كردم اى سرحتک يقع به الرجعى مع ان اصله كناية ايضا...... والحاصل ان المتاخرين خالفوا المتقدمين فى وقوع البائن بالحرام بلا نية حتى لا يصدق اذا قال لم انو لاجل العرف الحادث فى زمان المتاخرين فيتوقف الآن وقوع البائن به على وجود العرف كما فى زمانهم واما اذا تعورف استعماله فى مجرد الطلاق لا بقيد كونه بائنا يتعين وقوع الرجعى به كما فى فارسية سرحتک...... وكونه التحقق بالصريح للعرف لا ينا فى وقوع البائن به فان الصريح قد يقع به البائن كتطليقة شديدة الخ. (فتاوىٰ شامية ٢:٥٠٣ قبيل مطلب لا اعتبار بالاعراب هنا)

﴿٤﴾ وقد رايت على هامش نسخة الشامية حيث كتب...... (بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

د نشې په حالت کښې د طلاق او د ښځې د درې طلاقو دعوٰی

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو سړی چرس اوسکل دنشې په حالت کښې کورته راغلو دمیرنئ مورسره ئې جهګړه اوکړه، دې دوران کښې دده ښځه راغله دښځې دبیان مطابق ده خپلې ښځې ته اووئیل که چرې ته زمادپلار کورته راغلې نوته په مابانده په درې شرطونو طلاقه ئې.دسړی بیان دادې چه ماشرطونه نه دې یادکړی بلکه صرف دمره مې وئیلی دی که چرې ته زمادپلار کورته لاړې نوته په مابانده طلاقه ئې، اوس چونکه ښځه دپلار کورته لاړله دمحلې خلقوجهګړه واوریده راغلی وو هغوئ وائی چه داالفاظ ئې دلګ لګ وقفې نه پس درې ځلونه هم زیات وئیلی دی اوس دخاونداوښځې په بیان کښې فرق دې ددې مسئلې حل څه دې؟بینوا توجروا

المستفتی: عبدالحئ............٢٥\٣\١٩٧٤

الجواب: که چرې ښځې ته په جزوی طورباندې یادوی چه خاوند درې طلاقه ورکړی دی نودیته دخاوند سره اوسیدل جائزنه دی. کمایدل علیه مافی الهندیه ﴿١﴾٣٤٦:٥لان طلاق ....

(بقیه حاشیه) سیدی وشیخی ومولائی المحدث الکبیر والفقیه النبیل المفتی الاعظم العارف بالله مولانا مفتی محمد فرید دامت برکاتهم بقلمه: فقال: اعلم ان قول السلیمانیین (پٹهان) "پرے مے خوده" ای ترکتها ومثله کنایة فی العربیة کذا فی السلیمانیة لانه یستعمل شائعا فی غیر الطلاق ویراد به الطلاق عند القرائن الخارجیة فالظاهر انه کنایة فی السلیمانیة ایضا فاذا کرره فیقع به الواحدة لان البائن لا یلحق البائن ولو سلم انه صریح فالمتعارف به وقوع البائن لانهم یقصدون ذلک فافهم. (من افادات حضرت مفتی اعظم دامت برکاتهم)

﴿١﴾ وفی الهندیة: وکذلک ان سمعت انه طلقها ثلاثا وجحد الزوج ذلک وحلف فردها علیه القاضی لم یسعها المقام معه وینبغی لها ان تفتدی بما لها او تهرب منه وان لم تقدر علی ذلک قتلته. (فتاویٰ عالمگیریة ٥:٣١٣ الفصل الثانی فی العمل بخبر الواحد فی المعاملات)

السکران واقع﴿۱﴾.وهوالموفق

د نشې په حالت کښې د طلاق او عدد کښې د شک مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یوسړی دنشې په حالت کښې ښځې ته طلاق ورکړو ،دوه کسان دده دمسلوب العقل ګواهی ورکوی بیاده نشه کول پریخودل دوه کاله پس ده اووئیل چه ماطلاق نه دې ورکړې په شرع کښې ددې څه حکم دې،بینوا توجروا

المستفتی: امیرمحمد هرنائی بلوچستان..........١٩١٧١١٩٧٩

الجواب: دنشې په حالت کښې طلاق واقع کیږی، کمافی طلاق شرح التنـــویر﴿۲﴾ وغیره﴿۳﴾ لیکن عددکښې دشک په وجه دتغلیظ حکم نه نافذکیږی، یوطلاق واقع کیږی، کمافی الهندیة ١:٣٦٣ اذاشک فی انه طلق واحدة اوثلثا فهی واحـــدة حتی یستیقن اویکون اکبرظنه علی خلافه﴿٤﴾. وهوالموفق

ښځې ته درې طلاق تعلیقی ورکړی بیا د نشې په حالت کښې د طلاق اقرار اوکړو ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه ماخپلې ښځې ته

﴿۱﴾قال العلامة ابن الهمام: وطلاق السکران واقع.
(فتح القدير ٣:٣٤٥ فصل ويقع طلاق كل زوج الخ)

﴿۲﴾قال العلامة الحصكفي: او سكران ولو بنبيذ او حشيش اوْ افيون او بنج زجرا به يفتى.
(الدرالمختار على هامش ردالمحتار ٢:٤٦٠ مطلب فى تعريف السكران)

﴿۳﴾ وفى الهنـدية: ومن سكر من البنج يقع طلاقه ويحد لفشو هذا الفعل بين الناس وعليه الفتوىٰ فى زماننا كذافى جواهر الاخلاطى.
(فتاوىٰ عالمگيرية ١:٣٥٣ فصل فيمن يقع طلاقه وفيمن لا يقع)

﴿٤﴾ (فتاوىٰ عالمگيرية ١:٣٦٣ مطلب اذا شك انه مطلق واحدة او ثلاثا)

دوه ورځې وړاندوئیلی وو که چرې ته خاموش نه شولې نوزه به تاپه درې طلاقو باندې پریږدم،دې نه پس زما ښځه په ژړاشوه په دې کښې زمامشره خور کور ته راغله،زه دکورنه اووتم کله چه دشپې کورته راغلم ښځه مې په کور کښې نه وه،په دې وخت کښې زه په نشه کښې اوم،ددې نه پس زه دمولوی صاحب خواته بوتللې شوم دنشې په حالت کښې،مامولوی صاحب ته بیان اوکړوپه دې باندې مولوی صاحب دطلاق مغلظ حکم اولګوواوس زه حلفیه بیان کوم چه ماصرف داپاسنی کلمات ذکرکړي دی ایاپه دې سره واقعی طلاق مغلظه واقع کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی:ابوالخیرعبدالقدوس خطیب جامع مسجدډی آئ خان١٩رمضان ١٤٠٥ھ

الجواب: بشرط صدق وثبوت په دې خاوندباندې ښځه نه ده مطلقه شوې ځکه چه ده تعلیق بالشرط کړي دې،والاصل ان المعلق بالشرط یجب ثبوته عندثبوت شرطه لاقبله﴿١﴾والاقراربالطلاق وبالاطلاق،فان الاول راجع قضاء ودیانة عندالشامی والثانی یعتبرقضاء لادیانة کماصرحوابه فی الاقرار بالطلاق هاذلااو کاذبا﴿٢﴾فالظاهر ان السکرلایفوق الهزل فافهم ولاتعجل فی الردوالقبول فانی لم اجدالتصریح به.وهوالموفق

﴿١﴾قال العلامة الآتاسی: المعلق بالشرط یجب ثبوته عند ثبوت الشرط.

(شرح المجلة للآتاسی ١ :٢٣٢ ماده: ٨٢)

﴿٢﴾ قال العلامة محمد امین: (قوله او هازلا) ای فیقع قضاء ودیانة کما یذکره الشارح وبه صرح فی الخلاصة معللا بانه مکابر باللفظ فیستحق التغلیظ وکذا فی البزازیة واما ما فی اکراه الخانیة لو اکره علی ان یقر بالطلاق فاقر لا یقع کما لو اقربالطلاق هازلا او کاذبا فقال فی البحر ان مراده لعدم الوقوع فی المشبه به عدمه دیانة ثم نقل عن البزازیة والقنیة لو اراد به الخبر عن الماضی کذبا لا یقع دیانة وان اشهد قبل ذلک لا یقع قضاء ایضا، ویمکن حمل ما فی الخانیة علی ما اذا اشهد علی انه یقربالطلاق هازل......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

....

(بقیه حاشیه) ألم لا یخفی ان ما مر عن الخلاصة انما هو فیما لو انشأ الطلاق هازلا وما فی الخانیة فیما لو اقربه هازلا فلا منافاة بینهما قال فی التلویح وکما انه یبطل الاقرار بالطلاق والعتاق مکرها کذلک یبطل الاقرار بهما هازلا لان الهزل دلیل الکذب کالاکراه حتی لو اجاز ذلک لم یجز لان الاجازة انما تلحق سببا منعقدا یحتمل الصحة والبطلان و بالاجازة لا یصیر الکذب صدقا وهذا بخلاف انشاء الطلاق والعتاق ونحوهما مما لا یحتمل الفسخ فانه لا اثر فیه للهزل.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۴۵۹ قبیل مطلب فی تعریف السکران وحکمه)

باب ما لایقع به الطلاق

په معصیت سره په نکاح باندې اثرنه غورځېږي

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه په مونږ کښې دا مشهوره ده چه کله کومه ښځه صرف نیمه ګانه هم اووائی ددې نکاح ماتیږی ددې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالحمید هائی سکول لدهاوزیرستان...۲۴\شعبان ۱۳۹۵ھ

الجواب: په معصیت سره په نکاح باندې اثرنه پریوځی. والمسئلة من الواضحات(۱). وهوالموفق

.خپلې ښځې ته طلاق ورکول غواړم.دانشاء طلاق نه دې

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو کس په مسافرئ کښې دې ده خپلې مورته اولیکل چه زه خپلې ښځې ته طلاق ورکول غواړم لیکن مورئې داخبره اینګورته اونه کړله، په دې صورت کښې طلاق واقع شو اوکه نه؟ بینوا توجروا

المستفتی: حاجی فضل شاه کرم ایجنسی.........۱۹۷۲\۱\۱۹ء

---

(۱) قال العلامة محمد عبد العزيز الفرهاری: ان الكبيرة التی هی غير الكفر لا تخرج العبد المؤمن من الايمان لبقاء التصديق الذی هو حقيقة الايمان...... ان حقيقة الايمان هو التصديق القلبی فلا يخرج العبد المؤمن عن الاتصاف به الا بما ينافيه وهو التكذيب.

(النبراس شرح شرح العقائد ۲۲۶ بحث الكبيرة لا تخرج عن الايمان)

جواب: دا الفاظ د انشاء طلاق نه دی(۱) په دې سره طلاق نه واقع کیږی برابره خبره ده که ښځې ته ئې اورسوی او که نه -وهو الموفق

ښځهٔ وهلو او غیر محرم سره یواځې پریخودلو باندې طلاق نه واقع کیږی

سوال: څه فرمائی علماء دین د دې مسئلې په باره کښې چه دیو کس د واده تقریبا شپږ میاشتې شوې دی د دواړو په مینځ کښې ناروغی او فساد شروع شو، یوورځ خاوند خپله ښځه ډیره زیاته او وهله بیائې په دې هم بس نه کړله بلکه هره ورځ به ئې وهله، یوورځ ئې غیرمحرم کس ته آوازاو کړو یواځې ئې دخپلې ښځې سره دننه پریخودو، هغه هم دده ښځه او وهله او دهغې کپړې ئې اوشلولې دهغې بې حرمتی ئې وکړه، ایاپه داسې قسم حالاتو کښې طلاق نه واقع کیږی چه غیر محرم سره ئې یواځې پریږدی؟ بینوا توجروا

المستفتی: صوفی قائم دین راولپنډی..........۱۹۷۳،۲۱،۱۴

الجواب: بشرط صدق مستفتی دا خاوند ظالم او بې غیرته دې(۲) ده ته پکار دی چه امساک بالمعروف یا تسریح بالاحسان او کړې(۳) -وهو الموفق

---

(۱) قال العلامة الحصكفي: وركنه لفظ مخصوص، قال ابن عابدين: هو ما جعل دلالة على معنى الطلاق من صريح او كناية...... واراد اللفظ ولو حكما.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲: ۴۵۳ كتاب الطلاق)

(۲) قال العلامة ابن عابدين: (قوله يا قرطبان مرادف ديوث) قال الزيلعي هو الذى يرى مع امرأته او محرمه رجلا فيدعه خاليا بها وقيل هو المتسبب للجمع بين اثنين لمعنى غير ممدوح وقيل هو الذى يبعث امرأته مع غلام بالغ او مع مزارعه الى الضيعة او يأذن لهما بالدخول عليها فى غيبته. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۳: ۲۰۲ قبيل فروع باب التعزير)

(۳) قال الله تبارك وتعالىٰ: الطلاق مرتان فامساك بمعروف او تسريح باحسان.

(سورة البقرة پاره: ۲ ركوع: ۱۳ آيت: ۲۲۹)

طلاق رجعي کښې د عدت تيرولو نه پس طلاق نه واقع کيږي

سوال: څه فرمائی علماء دين ددې مسئلې په باره کښې چه زيد خپلې ښځې ته طلاق رجعي ورکړو دعدت دختميدو نه وروسته ددې سره ئې نکاح اوکړه، څه زمانه پس دخبرو په دوران کښې دده دښځې دخولې نه اووتل چه فلان بزرګ زما خدائې دې، ددې ويناشپږ مياشتې پس زيد په احتياط بانـدې تجديد د نکاح اوکړه، ليکن دحالاتو دنه ښه کيدو په وجه زيد بيا يو طلاق رجعی ورکړو جينئ دمور کورته لاړه او عدت ئې هم تيرشو، ددې نه پس دجينئ دکوروالاچه کله د دوباره نکاح تقاضا اوکړه نوزيد ددوئ په دې مطالبه باندې دې ښځې ته درې طلاقه نورورکړل، اوس دجينئ دکوروالا وائی چه دادرې طلاقه دعدت نه پس واقع شوي دی دې وجې نه ذالغوه شو، زيدښځه نه ده مغلظه شوې، دجينئ والا وائی چه دوه طلاق رجعی اول واقع شوي دی درې نورزيات واقع شول، ددې وجې نه نکاح بغير دحلالې نه جائزنه دې، ددې مسئلې حل څه دې؟ بينوا توجروا

المستفتی: محمدعبدالله اداره تعليم القرآن باغ محله جهلم شهر ۱۹۷۰ء۱۴۱۴

الجواب: بشرط صدق دا ښځه مطلقه مغلظه نه ده، ځکه چه دادرې طلاقه کوم چه يوځل ورکړې دی دعدت تيريدلو په وجه نامنظوردې، لهذا په صورت مسئوله کښې دښځې په رضامندی باندې تجديددنکاح جائز اوکافی دې، لانه يشترط لصحة النكاح اوالعدة فقط، قال فی الدار المختار مع ردالمحتار: ومحله المنكوحه ای ولومعتدة عن طلاق رجعی الخ﴿۱﴾. وهوالموفق

د ښځې د ويرولو د پاره د طلاق د نوټس د ليکلو مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دين ددې مسئلې په باره کښې چه زيد دکورنی ورانئ په وجه باندې ښځه ويرولو دپاره کچهروته لاړوعرائض نويس ته ئې اووئيل چه

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدر المختار ۲: ۴۵۲ مطلب طلاق الدور)

زما ښځې ته د طلاق نوټس ولیکه، عرائض نویس نوټس د طلاق درې باره شرع محمدی اولیکل، زید هم بغیر دوئیلو نه په نوټس باندې دستخط اوکړو، زید په حالت حمل کښې نوټس ورکړو، ددې نه پس ئې دویم نوټس نه دې ورکړې، آیا زید په میعاد دننه رجوع کولې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: غلام جان کیمل پور........ ۱۹۸۳ء۱۰۱۱۹

الجواب: که چرې خاوند دالفاظ، طلاق درې باره شرع محمدی، نه لیکلې وی او نه ئې په بل چالیکلې دې او نه ده دالیکل وئیلې وی او یاد خاوند گمان او خیال دادې چه د ښځې د وصولی نه پس به دا طلاق موثر کیږی، نو په دې صورتونو کښې دا خاوند په عدت کښې دننه رجوع کولې شی، ونظیره ما فی الهندیة: ۳: ٦٦٩ رجل قال لغیره طلق امرآتی فطلقها الوکیل ثلاثافان کان الزوج نوی الثلاث یقع الثلاث والالم یقع شیئ فی قول ابی حنیفة وفی قول صاحبیه تقع واحدة(۱). وهو الموفق

د طلاق نامې د لیکلو په وخت اراده د طلاق بدلول

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو کس ښځې ته د طلاق ورکولو اراده اوکړه په دې عرض باندې کچهروته لاړو او ستامپ نویس ته ئې د طلاق لیکلو اووئیل، هغه لیکل شروع کړه مگر په دغه وخت دده اراده بدله شوه او د خط لیکلو نه ئې مخ واړولو، بهرحال هغه طلاق ثلاثه اولیکل ده ستامپ نویس ته اووئیل چه زه داسې نه کوم، ستامپ نویس ده ته اووئیل چه دستخط اوکړه او کله پورې چه دا ښځه وصول نه کړی طلاق نه واقع کیږی ده دستخط اوکړو. ایا طلاق ثلاثه واقع شوې دې که نه ځکه چه ښځې ته ئې دا نه دې ورکړې؟ بینوا توجروا

المستفتی گل شمروز چترال...... ۱۹۷۲ء۱۰۱۱۸

الجواب: صورت مسئوله کښې تجدید دنکاح کافی دې ځکه چه دې خاوند د

(۱) (فتاویٰ عالمگیریة ۳: ۶۱۱ الفصل الثانی فی الوکالة بالطلاق والخلع)

طلاق لیکلو په وخت کښې د طلاق ورکولو اراده منقطع کړې وه، همدارنګه ده په خپل ګمان کښې د طلاق موثر کیدو د ښځې په وصول کولو موقوف کړی وو. وهوالموفق

د ښځې دا وینا چه ته زما خاوند نه ئې موجب د طلاق نه دې

سوال: څه فرمائی علماء دین د دې مسئلې په باره کښې چه خاوند ښځې ته اووئیل چه ماته دا څیز راکړه ښځه انکار اوکړی، خاوند د محبت په لهجه کښې اووائی چه ایا ته زما محبوبه ښځه نه ئې؟ ښځه اووائی چه محبت والا ښځه پریږده ستا ښځه نه یمه، په دې باندې کوم یو طلاق واقع کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: عزیزالرحمن رابغ سعودی عرب........ ۱۴۰۰/۱۱/۱۵ھ

الجواب: د ښځې دا وینا (د خوش طبعی په طور باندې) چه زه ستا ښځه نه یم ضرر رسان نه دې اګرچه دا کلام دروغ دې یا هزل، که چرې په ارادې طلاق سره اووائی بیا هم طلاق نه دې. لحدیث الطلاق لمن اخذ بالساق (ابن ماجــه) ﴿۱﴾.

وهوالموفق

د شک په صورت کښې د تعلیق طلاق مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین د دې مسئلې په باره کښې چه یو کس دیو کار مکمل اراده کړې وی مګر ناکام شو. اوس په شک کښې دې چه هسې نه مادې سره داوئیلی وی که چرې ما دا کار مکمل نه کړو نو په ما باندې ښځه طلاقه ده ایا په شک سره طلاق واقع کیږی او که نه؟ بینوا توجروا

المستفتی: الف، س، ع، ګوجر ګړهی مردان........ ۱۲/رمضان ۱۴۰۹ھ

الجواب: د شک په صورت کښې طلاق نه واقع کیږی (حموی، ﴿۲﴾- وهوالموفق

﴿۱﴾ (سنن ابن ماجة ۱۵۱ باب طلاق العبد)

﴿۲﴾ قال العلامة الحموی: فحلفه باطل ای فلا شیئ علیه قیل اما الطلاق والعتاق فانهما لا یقعان بالشک. (غمز عیون البصائر علی الاشباه ۱:۱۹۸ القاعدة الثالثة)

په شک سره طلاق نه واقع کیږی

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یوکس په دې کلام کښې مشکوک دې چه ما انت طالق یا طلقتها باندې تلفظ کړي دې او که نه، لکه څنګه چه سړې مونځ کوی او دهغه په ذهن کښې دکومې واقعې تصور راشی بیا ده ته خطره راشی هسې نه چه ما په دې واقعه باندې تلفظ کړې دې او هغه ته دمونځ خرابیدو خطره راشی، اودې کس ته داشک په مونځ کښې عارض شوي وی او که بغیر دمونځ نه، اوس دطلاق څه حکم دې؟بینوا توجروا

المستفتی: مولاناعبدالرشید حقانی ډیره اسماعیل خان

الجواب: چونکه چه نکاح یقیناً موجود ده لیکن په طلاق کښې شک واقع شوي دې لهذادې امرمشکوک سره امرمتیقن نه زائله کیږی﴿۱﴾ قال فی الاشباه والنظائر القاعدة الثالثة:الیقین لایزول بالشک﴿۲﴾.وهوالموفق

پلار د نابالغه خوئ ښځې ته طلاق نه شی ورکولې

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې که چرې پلار دخپل نابالغ څوئ دطرفه نه دده ښځې ته طلاق ورکړی نوداطلاق واقع کیږی او که نه؟ څنګه چه په نکاح کښې نابالغ اولاددپاره دپلارولایت صحیح کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالودود معلم دینیات پائمال شریف هزاره...۲۰۱۸۱۱۹۷۲

﴿۱﴾ قال العلامة ابن نجیم: ومنها شک هل طلق ام لا؟ لم یقع، شک انه طلق واحدة او اکثر؟ بنی علی الاقل کما ذکره الاسبیجابی.

(الاشباه والنظائر ۶۳ قاعدة من شک هل فعل ام لا)

﴿۲﴾ الاشباه والنظائر فی الفقه الحنفی ۶۰ القاعدة الثالثة)

الجواب: پلار دځوی ښځې ته نه طلاق ورکولې شی اونه دځوئ دطرفنه خلع کولې شی، لحدیث ابن ماجه :الطلاق لمن اخذبالساق﴿۱﴾قال الشامی: کنایة عن ملک المتعة﴿۲﴾فی الهندیة۱ :۵۲۹ باب الخلع :اذاخالع الاب علی ابنه الصغیر لایصح ولا یتوقف علی اجازته وفیها. خلع الصبی باطل﴿۳﴾.وهوالموفق

.په ما باندې حلاله دنیا حرامه ده.. وئیلوسره دطلاق حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو کس خپل افسر ته اولیکل چه زه فلا ن تاریخ تـه کورتـه ځم اوکه لاړم نوپـه مابانـدې حلالـه دنیـا حرامـه ده پـه دې لیکلوبانـدې دلیکـونکی اودوه ګواهانودستخط دې لیکن تـر مقرره وخت پـورې شخص مـذکوره کورتـه لانـه ړوبلکـه دې وختـه پورې نه دې تلې، ایاپـه مـذکوره کس بانـدې ښـځه مطلقـه ده؟حالانکـه ددې سرې دلیکلوپه وخت داوهم اوګمان هم نه ووچه، ،حلاله دنیاحرامه ده، ،سره هم طلاق واقع کیږی اوس ددې مسئلې څه حکم دې؟بینوا توجروا

المستفتی: محمدفاروق خطیب ملکوټ مری.........۱۴۱۲۱۸۸

الجواب: چونکه دایمان(قسم)داروමدارپه عرف باندې کیږی اوزمونږ دکلوپـه عـرف کـښې دالفـظ دجمـاع متعلـق معـروف نـه دې اوداحـالف هـم دجمـاع متعلق خالی الذهن وو .لهذاپه دې حالف باندې ښـځه نـه ده مطلقـه شوې نـه قضاءً اونه دیانةً،والتفصیل فی کتاب ایمان ردالمحتار۳ :۸۹﴿۴﴾.وهوالموفق

﴿۱﴾(سنن ابن ماجة ۱۵۱ باب طلاق العبد)

﴿۲﴾(ردالمحتار هامش الدر المختار ۲ :۶۲۳ قبیل مطلب فی طلاق المدهوش)

﴿۳﴾(فتاویٰ عالمګیریة ۱ :۵۰۳ قبیل الباب التاسع فی الظهار)

﴿۴﴾قال العلامة ابن عابدین: قال فی الهدایة: ولو قال کل حل علی حرام فهو علی الطعام والشراب الا ان ینوی غیر ذلک والقیاس ان یحنث ......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

خپلې لورته کنزلې کولو باندې په نکاح باندې اثر نه پریوزي

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه خپلې لورته بې هوده کنزلې کول حتی چه داووائی چه زه تاسره زناکوم دې سره طلاق خونه واقع کیږي؟ بینوا توجروا

المستفتی: اسماعیل شاه مرزاکیمل پور

الجواب: داکنزلې حرامې دی﴿۱﴾ په نکاح باندې څه اثرنه پریوځی-وهوالموفق

دالیکشن په دوران کښې د خاوند نوم غلط خودل په نکاح باندې اثرنه غورځیږی

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه دالیکشن په دوران کښې د ووټ اچولو په وخت کښې یوښځه دخپل خاوند دویم نوم واخلی،یعنی دروغ اووائی لیکن ددې خاوندبل سړې دې نودې سره په نکاح کښې څه فرق غورځیږی اوکه نه؟ بینوا توجروا

المستفتی: بادشاه نورناظم جمیعت علماء

(بقیه حاشیه) کما فرغ لانه باشر فعلا مباحا وهو التنفس ونحوه وهذا قول زفر وجه الاستحسان ان المقصود وهو البر لا یحصل مع اعتبار العموم فینصرف الی الطعام والشراب للعرف فانه یستعمل فیما یتناول عادة ولا یتناول المرأة الا بالنیه لاسقاط اعتبار العموم واذا نواها کان ایلاء ولا یصرف الیمین عن الماکول والمشروب وهذا کله جواب ظاهر الروایة الخ. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۳: ۷۱ مطلب کل حل علیٰ حرام)

﴿۱﴾ عن عبدالله بن مسعود قال: قال رسول اللهﷺ سباب المسلم فسوق، قال النووی: السب فی اللغة الشتم والتکلم فی عرض الانسان بما یعیبه والفسق فی اللغة الخروج والمراد به فی الشرع الخروج عن الطاعة، واما معنی الحدیث فسب المسلم بغیر حق حرام باجماع الامة وفاعله فاسق کما اخبر به النبیﷺ.

(مسلم شریف مع شرحه النواوی ۱: ۵۸ باب سباب المسلم فسوق)

الجواب: په دروغ وئیلو سره﴿۱﴾ نکاح باندې اثرنه غورځیږی-وهوالموفق

صرف په خیال او تصور کولوسره طلاق نه واقع کیږی

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې که چرې یو کس صرف په خیال اوتصور کښې داتلفظ اوکړی چه کله زه ددې جینئ سره نکاح اوکړم نو په ماباندې طلاقه ده،یازه به هغه طلاقوم،اوس پلا رهغه ته هغه جینئ په نکاح کښې راوسته،نودهغه تصوراوخیال والاخبرې څه حکم دې؟
بینوا توجروا

المستفتی: فریق الله عرف حبیب الله........۱۹۷۴ء۱۵\۴\

الجواب: صرف په تصوراونیت سره نه یو قسم طلاق واقع کیږی اونه تعلیق درست دې﴿۲﴾ ردالمحتار۲۰۶:۱﴿۳﴾.وهوالموفق

په طلاق کښې د دروغو دهوکې او د هزل فرق

سوال: څه فرمائی علماءدین ددې مسئلې په باره کښې چه دزیددوه ښځی دی

﴿۱﴾ عن ابی هریرة رضی الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: آية المنافق ثلاث اذا حدث كذب واذا وعد اخلف واذا اؤتمن خان.

(مشكواة المصابيح ۱۸:۱ كتاب الايمان فی الكبائر)

﴿۲﴾ عن ابی هريرة رضی الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ان الله تجاوز عن امتی ما وسوست به صدورها مالم تعمل به او تتكلم بها، متفق عليه.

(مشكواة المصابيح ۱۸:۱ باب الوسوسة الفصل الاول)

﴿۳﴾ قال العلامة الحصكفی: بلفظ مخصوص هو ما اشتمل على الطلاق...... وركنه لفظ مخصوص، قال ابن عابدين: هو ما جعل دلالة على معنى الطلاق من صريح او كناية...... واراد اللفظ ولو حكما ليدخل الكتابة.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۴۵۳:۲ كتاب الطلاق)

دواړه اکثرپه خپل مینځ کښې جهګړه کوی، یوځل زید د خپلې ښځې د خاموش کولو د پاره داډرامه اوکړه چه ددویمې ښځې حقیقي ګوم ئې پریخودو فرضی نوم ئې اولیکلو یولیک ئې په صورت د طلاق نامې کښې تیارکړو، اول الذکر ښځې ته ئې اووئیل چه اوګوره مادویمه ښځه فارغه کړې ده دویمه ښځه مطمئنه شوه، اوس زید په شک کښې دې چه مانه خوخپلې ښځې ته طلاق ورکړې اونه مې اراده وه، اونه مې اصلي نوم لیکلې دې، په دې صورت کښې دا ښځه طلاقه شوه اوکنه؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمود الحسن شنکیاری مانسهره... ۱۱۰رمضان۱۴۰۹ھ

الجواب: د زید داکلام دروغ، دهوکه یاتدبیر دې هزل نه دې، حکایت دې انشاء نه ده، لهذا په زید باندې ښځه نه ده مطلقه شوې نه اول نه دویمه﴿۱﴾- وهوالموفق

،،د خر طلاق زویه،، کنزلې دی طلاق نه دې

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه زید دغصې په حالت کښې خپل زوی ته اووائی، ،د خر طلاق زویه، ،دې کلماتوسره زید باندې طلاق واقع کیږی اوکه نه؟ بینوا توجروا

المستفتی: فضل مولا بابوزئی مردان........ ۱۹۷۲ء۱۹۱۷۱ھ

﴿۱﴾ وفی الهندية ولو قال امرأته الحبشية طالق ولا نيه له فی طلاق امرأته وامرأته ليست بحبشية لايقع عليها وعلى هذا اذا سمى بغير اسمها ولا نية له فی طلاق امرأته فان نوى طلاق امرأته فی هذه الوجوه طلقت امرأته كذا فی الذخيرة.

(فتاویٰ عالمگيرية ۱:۳۵۸ الباب الثانی فی ايقاع الطلاق الفصل الاول)

وقال العلامة ابن نجيم: لو قال امرأته الحبشية طالق وامرأته ليست بحبشية لا يقع...... وفی المحيط الاصل انه متى وجدت النسبة وغير اسمها بغيره لا يقع لان التعريف لا يحصل بالتسمية متى بدل اسمها لان بذلک الاسم تكون امرأة اجنبية.

(البحر الرائق ۳:۲۷۳ باب طلاق الصريح)

الجواب: چونکه دالفظ(سبّ) دکنزلو دپاره استعمالیږی نه د انشاء دطلاق دپاره، لعدم الاضافه الی المراة،لهذاپه دې کس باندې ښځه نه ده مطلقه شوې﴿۱﴾ والدلیل علی السب ان هذا اللفظ یستعمله الایم ایضا،فافهم. وهوالموفق

د مختلف احتمالاتو په وجه باندې د طلاق حکم لګول بې قاعدې امردې

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه دیو کس دوه ښځې دې دخپل کورزیورات په ډیر احتیاط باندې په خپل تحویل کښې ساتی بیا هغه زیورات ورک شول دده دسخت اخلاقو نه اودګنده کرداراوسیرت په بناء باندې دکلې ټول خلق ددې ورک شوې واقعه ددې کس خپل فریب ګڼړی داپه ضد دې چه زیورات ورک شوې دی.لیکن خلق ئې منلوته تیارنه دی نوهغه خپله صفائی په دې الفاظوسره کوی، .که چرې زمازیورات نه وی ورک شوی، نو په مابانددې خپله ښځه په هردرې طلاقوسره حرامه ده یاماته دهغې څه علم وی یاماپه خپله دبل چاپه حواله کړي وی،دقسم کولونه پس داخپلې دواړه ښځې مجرمې ګڼړی،ښځې دقسم کولودپاره تیارې دی لیکن دادقسم اچولو په ځائې بدستورهغوئ ملزمانې جوړوی،څه ورځې پس دده دویمه(نوی)ښځې سره په معمولې خبره باندې جهګړه اوشوه،په غصه کښې هغه دواړه خالی لاس اولیګی اوداله دپلارکره لاړه شی ددې نه پس دې سړې دخپلې یوې ښځې په نوم یونوټس جارې کړوپه کوم کښې ئې چه الزام لګولې دې چه تازماپه عدم موجودګئ کښې زیورات اونقدې وړې دی اوخپل والدینو کره تلې ئې.دنوټس ملاویدوسره ټول سامان سره واپس کورته راشه ګینې زه دیوانی دعوی لیکمه

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: والکنایات ثلاث ما یحتمل الرد او ما یصلح للسب اولا ولا، قال ابن عابدین: (قوله خلیة) ای خالیة اما عن النکاح او عن الخیر ای فهو علی الاول جواب وعلی الثانی سب وشتم ومثله ما یأتی.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۵۰۲،۵۰۳ باب الکنایات)

په دې باندې ددې سرې دګوتې نښان اودعرائض نویس دستخط اومهرهم لګیدلې دې، په نوټس کښې دزیوراتواندراج دې چه دده نه دده د وینامطابق ورانددِې ورک شوې ووبل طرفته ئې هغه دوه ښځې طلاقې کړې دااعلان کوی چه زیورات ورک شوي دی اواوس وائی چه دښځې سره دی یعنی دلیک په طور باندې دورک شوو زیوراتوپه موجودګئ(خپل کورکښې) تسلیم کړی دویم ځل دښځې په سر باندې اړوی، حالانکه ښځه ده یک یوائې خالی لاس دکورنه ویستلې ده نوددې تضادبیانی په وجه دده طلاق واقع دې اوکه نه؟ بینوا توجروا

المستفتی: غلام رسول کانجوډیره اسماعیل خان........۱۹۷۵،۸،۲۵

الجواب: چونکه دطلاق اچولونه پس دزیوراتوپیداکیدواحتمال موجوددې همدارنګه دنوروزیوراتوجوړولواحتمال هم موجوددې اوددروغ بیانی(څنګه چه ئې عام طورباندې په نوټسونوکښې کړې ده)هم احتمال موجوددې لهذاددې احتمالاتوپه موجودګئ کښې دښځومطلقه کیدل بې قاعدې امردې(۱)-وهوالموفق

.د فلانی تقریرکه مې واوریدو نو ښځه مې طلاقه.
بیانې دټیپ ریکارډ نه واورې دد ې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه زیداووئیل که چرې دفلانی تقریرمې واوریدونوزمانښځه طلاقه ده، بیاهغه اچانک ټیپ ریکارډ اولګولونوپه هغې کښې دغه کس تقریرووا وڅه الفاظ ئې واوریدل سمدستی ئې بندکړو، آیاطلاق واقع شو؟بینواً توجروا

المستفتی: احمدعلی حقانی جنوبی وزیرستان..............۱۹۸۷،۹،۱۴

(۱) دصدق الزوج فی الشرط په صورت کښې دا احتمالات مفید اود کذب په صورت کښې بې فائدې دی..........(سیف الله حقانی)

جواب: دا کس نه حانث کیږی ځکه چه ده تقریر نه دي اوریدلي، بلکه د تقریر عکس ئې اوریدلي دي﴿۱﴾-وهوالموفق

که دا کار ما اوکړو نو زه به طلاقی یم.ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې که چرې یو کس اووائی څنګه چه عام رواج دې،، که مادا کار اونه کړو نو زه به طلاقی یم، ،یعنی که چرې زما دا کار اوکړو نوزه طلاقی یم،نو ایاددې کارکولو نه پس طلاق واقع کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی:مولاناسراج الدین حقانی خطیب سفید مسجدبدرشی نوشهره۱۹۸۴ء۲۱۳۱

الجواب: په دې کس باندې ښځه نه ده مطلقه شوې عرف کښې داالفاظ سب د (کنزلو) په طورباندې استعمالیږی نه د انشاء طلاق په ارادې سره﴿۲﴾ همدارنګه په دې کښې اضافت هم موجودنه دې﴿۳﴾-وهوالموفق

﴿۱﴾قال العلامة ابن نجیم: ولو حلف لا یتکلم...... ولو کتب الیه کتابا او ارسل الیه رسولا لا یحنث لانه لایسمی کلاما عرفا...... واعلم ان الکلام لا یکون الا باللسان فلا یکون بالاشارة ولا بالکتابة والاخبار والاقرار والبشارة تکون بالکتابة لا بالاشارة والایماء والاظهار والافشاء والاعلام یکون بالاشارة ایضا الخ.

(البحر الرائق ۴:۳۳۳ باب الیمین فی الاکل والشرب واللبس والکلام)

﴿۲﴾قال العلامة ابن نجیم لو قال لها یا مطلقة ان لم یکن لها زوج طلقها قبله او کان لها زوج لکن مات وقع الطلاق علیها وان کان لها زوج طلقها قبله ان لم ینو الاخبار طلقت، وان نوی به الاخبار صدق دیانة وقضاء علی الصحیح ولو نوی به الشتم دین.

(الاشباه والنظائر ۵۱ التاسع بیان محل النیة)

﴿۳﴾قال العلامة ابن عابدین: ان الصریح لا یحتاج ......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

د خپلې ښځې په ځائې د بلې ښځې نوم واخلې طلاق نه واقع کيږي

سوال: څه فرمائی علماء دين ددې مسئلې په باره کښې چه ديو کس نکاح د صاحبزادګئ سره اوشوه بيا په خپلو کښې د اختلاف په وجه بعض خلقو دې مجبور کړو چه دې ښځې ته طلاق ورکړه. د سخت مجبورئ په وجه ده داحيله وکړله چه دده دښځې دخورنوم نواب زادګئ ده هغې ته اووئيل چه دده دښځې نوم څه دې؟ دې وخت کښې دجينئ رشته دار موجود نه وو، او نورو خلقو ته هم ددې نوم نه ورتلو، نواب زادګئ قصدا اووئيل، دوئ ددې دطلاق ورکولو مطالبه اوکړه نودې کس اووئيل چه مانواب زادګئ پريخې ده درې ځله ئې اوئيل، نوايادده په غلط نوم اخستلو باندې طلاق واقع کيږي کله چه ئې خپلې ښځې صاحبزادګئې ته دطلاق ورکولو اراده نه وی؟ بينوا توجروا

المستفتی: مولوی محمد امين مهتمم مدرسه تعليم الاسلام قائد آباد سرګودها ١٩٧٧ء

الجواب: په صورت مسئوله کښې په دې خاوندباندې ښځه نه ده مطلقه شوې، کمافی الهندية ١: ٣٨٢ قال امراته عمرة بنت صبيح طالق وامراته عمرة بن حفص ولانية له لاتطلق امراته (الی ان قال) ولوقال امراته الحبيشية طالق ولانية له

(بقيه حاشيه) الی النية ولکن لابد فی وقوعه قضاء وديانة من قصد اضافة لفظ الطلاق اليها عالما بمعناه ولم يصرفه الی ما يحتمله کما افاده فی الفتح وحققه فی النهر.

(ردالمحتار هامش الدر المختار ٢: ٤٦٧ مطلب ان الصريح يحتاج فی وقوعه ديانة الی النية)

وفی الهندية: وفی الفتاویٰ رجل قال لامرأته اګر تو زن منی سه طلاق (ان کنت امرأتی طالق ثلاثا) مع حذف الياء لا يقع اذا قال لم انو الطلاق لانه لما حذف لم يکن مضيفا اليها.

(فتاویٰ عالمګيرية ١: ٣٨٢ الفصل السابع فی الطلاق بالفارسية)

فى طلاق امراته وامراته ليست بحبشية لايقع عليهاوعلى هذااذاسمى بغير اسمهـا ولانية له فى طلاق امرآته(١).وهوالموفق

د خپلې ښځې متعلق خوئې ته دا وئيل چه ..دا ځما ښځه ده اوكه ستا..ددې حكم

سوال: څه فرمائى علماء دين ددې مسئلې په باره كښې چه يوكس دخپلې ښځې خوئ ته چه كوم ددې ددويم خاوند نه ووهغه ته اووائى چه،،دازماښځه ده اوكه ستا،،يعنى دهغه حقيقى مورهغه ته دښځې په نسبت منسوب كړى، آيا په دې خبرې سره حرمت واقع كيږى؟ بينوا توجروا

المستفتى: محمد فاضل هزاره.................٣١٩١،١٩٧٧

الجواب: دا جاهلانه كلام دې ګنهګاريږي ليكن طلاق ياحرمت نه واقع كيږى. وهوالموفق

بغير د اضافت او حكم نه..اووه طلاقه.. وئيل لغوه دې

سوال: څه فرمائى علماء دين ددې مسئلې باره كښې چه يوكس اووئيل چه ``اووه طلاقه،،يعنې صرف دااووائى نورڅه ئې نه دې وئيلې وروسته ئې اوونيل چه قسم دې ددې څه حكم دې؟بينوا توجروا

المستفتى: طالب جان حقانى...........يكم ذيقعده١٤٠١هـ

الجواب: دې كښې نه اضافت الى الزوج موجوددې اونه حكم،پس دالفظ لغوه دې(٢)-وهوالموفق

﴿١﴾ (فتاوىٰ عالمگيرية ١:٣٥٨ الباب الثانى فى ايقاع الطلاق الفصل الاول)

﴿٢﴾ قال العلامة الحصكفى: صريحه مال لم يستعمل الا فيه كطلقتک وانت طالق ومطلقة قيد بخطابها لانه لو قال ان خرجت يقع الطلاق او لا تخرجى الا باذنى فانى حلفت بالطلاق فخرجت لم يقع لتركه الاضافة اليها، قال ابن عابدين: لتركه الاضافة اى المعنوية فانها الشرط والخطاب من الاضافة المعنوية وكذا الاشارة نحو هذه طالق. (الدرالمختار مع ردالمحتار ٢:٣٦٦ باب الصريح)

..اې طلاق دې وی که نې اوخوړو..

یعنی طلاق دې که چرې اوئې خوړلو.ددې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه دبغض خلقو میلمانه راشی کوروالاور ته دګډ ذبح کولوا راده اوکړه نویو میلمه اووئیل چه مونږ داګډ نه خورواو الفاظ دطلاق ئې دارنګه په پښتو کښې استعمال کړل،، اې طلاق دې وی که ئې اوخوړلو ،،په دې صورت کښې ددې څه حکم دې؟بینوا توجروا

المستفتی:مولانامحمدهاشم حقانی....۲۷دسمبر۱۹۸۷ء

الجواب: په ظاهره دالفظ لغوه دې دې سره طلاق نه واقع کیږی ځکه چه په دې کښې اضافت ښځې ته نه لفظاموجوددې اونه معنی،اول خو ظاهردې﴿۱﴾او دویم ځکه چه داالفاظ غیر شادی شده هم استعمالوی-وهوالموفق

ښځې ته د مورسختې کنزلې کولو سره طلاق نه واقع کیږی

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو کس دښځې مور ته سختې کنزلې کوی ایاپه دې سره په نکاح باندې دطلاق وغیره اثر غورځیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: فضل رازق امان کوټ پشاور............۲۱۱۱ء۱۹۷۲

الجواب: چونکه دمورسختې کنزلې داالفاظودطلاق نه نه دې نه صریح دې اونه

﴿۱﴾ قال العلامة الحصكفي: لو قال ان خرجت يقع الطلاق او لا تخرجی الا باذنی فانی حلفت بالطلاق فخرجت لم يقع لتركه الاضافة اليها. قال ابن عابدين: ای المعنوية فانها الشرط.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۲۶۶ قبيل مطلب من الصريح الالفاظ المصحفة)

کنایة دي،لهذادي سره طلاق نه واقع کیږی﴿۱﴾-وهوالموفق

﴿۱﴾ قال العلامة ابن عابدين: (قوله مالم يستعمل الا فيه) اى غالبا كما يفيده كلام البحر وعرفه فى التحرير بما يثبت حكمه الشرعى بلا نية واراد بما اللفظ او ما يقوم مقامه من الكتابة المستبينة او الاشارة المفهومة...... لان ركن الطلاق اللفظ او ما يقوم مقامه.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۶۵ باب الصريح)

باب القضاء ودعوی الطلاق والنکاح

ښځه د طلاق ثلاثه دعوٰی اوکړی او خاوند منکروی ددې څه حکم دې؟

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه دیوښځې بیان دې چه زما خاوند ماته درې طلاقه په یووخت راکړل دواقعې ګواهې ددې ښځې د پنځلسو کالولوروکوی چه زماپلارطلاق ورکړې دې اودرې طلاق ئې په یوځل ورکړي دی.لیکن خاوندمنکردې اووائی چه ماطلاق نه دې ورکړې بلکه ماوئیلی دی چه زه ستامورته آوازکوم اودهغې په مخ کښې تاته طلاق درکوم او فارغوم دې،ددې نه علاوه داخاوندکچه خبرووالادې اودروغ هم وائی په خپله خبره قائم نه پاتې کیږی لیکن ښځه نیک چلنه اود پخو خبرو والا ده او ریښتونې ښځه ده،لهذاددې طلا ق حکم واضح کړئ؟ بینوا توجروا

المستفتی:عبدالخالق جامع مسجد حاجیه ایبټ آباد...۲۱\۱شوال۱۴۰۲ھ

الجواب: بشرط صدق وثبوت داښځه په دې خاوندباندې حرامه شوې ده په دې ښځه اوددې په اولیاء باندې ضروري ده چه دې خاوندته په جماع وغیره باندې قدرت ورنه کړی. کمافی الهندیة ۵:۲٤٦ وکذلک ان سمعت انه طلقها ثلاثاوجحدالزوج ذلک وحلف فردهاعلیه القاضی لم یسعها المقام معه وینبغی لها ان تفتدی لهابمالهااوتهرب منه وان لم تقدرعلی ذلک قتلته الخ﴿۱﴾.وهوالموفق

ښځه د درې طلاقو مدعیه ده او خاوند د طلاق رجعی مدعی دې؟

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه مسمی زید خپلې

﴿۱﴾ (فتاوٰی عالمګیریة ۵:۳۱۳ الفصل الثانی فی العمل بخبر الواحد فی المعاملات)

ښځې ته طلاق ورکړې دې عمر حلفیه ګواهی ورکوی چه زید درې طلاقه ورکړې دی او بکر دا ګواهی ورکوی چه زید طلاق رجعی ورکړې دې، زید په خپله هم وائی چه ما طلاق رجعی ورکړې دې او هنده وائی چه زه ئې په درې طلاقو باندې طلاقه کړې یمه، اوس فیصله په څه قسم ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: فضل واحد.................. ۱۹۷۷ء۱۵۱۸

الجواب: په صورت مسئوله کښې که چرې ښځې درې طلاقه په خپله اورېدلې وی نو دا ښځه دې خاوند ته نه شی حلالېدې اګرچه خاوند مکمل نصاب د شهادت پیش کړی، وفی الهندية :۵: ۳٤٦ وكذلك ان سمعت انه طلقها ثلاثـا وجحد الزوج ذلك وحلف فردها عليه القاضى لم يسعها المقام معه﴿۱﴾انتهى بقدر الضرورة واماشهادة بينة الزوج فهى على النفى فتكون ردا﴿۲﴾.وهوالموفق

خاوند طلاق ورکولو نه پس منکرشی او ښځه قسم خوری په طلاق باندې؟

سوال: څه فرمائی علماء دین د دې مسئلې په باره کښې چه یو کس خپلې ښځې ته درې طلاقه ورکړی او بیا منکرشی او ښځه قسم خوری چه ده ما ته درې طلاق راکړی دی د دې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: شوکت علی اسماعیله مردان......... ۱۹۷۴ء۱۹۱۲۷

جواب: که چرې واقعی درې طلاقه ئې ورکړی وی نو بیا دې کس باندې دا ښځه

﴿۱﴾(فتاوئ عالمگیرية ۵: ۳۱۳ قبيل الباب الثانى فى العمل بغالب الرأى)

﴿۲﴾وفى الهندية: شاهدا ان شهدا على رجل بقول او بفعل يلزمه بذلك اجارة او كتابة او بيع او قصاص او مال او طلاق او عتاق فى موضع و صفاه او فى يوم سمياه فاقام المشهود عليه بينة انه لم يكن فى ذلك الموضع اولا فى ذلك اليوم فى الموضع الذى وصفاه لم تقبل منه البينة على ذلك. (فتاوئ عالمگيرية ۳: ۵۱۲ الباب التاسع فى الشهادة على النفى)

سائل یا ښځې ته ددې خاوند سره وخت تیرول ناجائزدی﴿۱﴾ خوکه چرې حلاله او کړلې نو جائزده﴿۲﴾-

نوټ:......دا ښځه ددې خاوند نه تختیدې شی.﴿۳﴾-وهوالموفق

د خاوند اوښځې د طلاق په تعداد کښې داختلاف په صورت کښې فیصله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یوجینئ وائی چه ماته زماخاوند دوه ځله طلاقه ښو څه زمانه مخکښې راکړی وو بیائې ددې نه پس یکدم درې طلاقه راکړل،ګویاچه ټول پنځه طلاقه ئې راکړی دی؟ددې په جواب کښې هلک داولودوه ځلواقرارکوی مګرده چه په کوم کلمات باندې د تلفظ اقرارکړې دې هغه الفاظ هغه کس دطلاق الفاظ نه ګڼړی،دده په خیال کښې هغه صرف دهمکی وه یاپه مستقبل کښې دطلاق ورکولواراده ده او روسته دوه ځله طلاق منی،ددرېم طلاق هغه اقرارنه کوی،دجینئ پلارته ددې

﴿۱﴾ وفی الهندیة: واما حکم (الطلاق) فوقوع الفرقة بانقضاء العدة فی الرجعی وبدونه فی البائن وزوال حل المناکحة متی تم ثلاثا کذا فی محیط السرخسی.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۳۴۸ کتاب الطلاق الباب الاول)

﴿۲﴾ وفی الهندیة: وان کان الطلاق ثلاثا فی الحرة لم تحل له حتی تنکح زوجا غیره نکاحا صحیحا ویدخل بها ثم یطلقها او یموت عنها کذا فی الهدایة.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۴۷۳ فصل فیما تحل به المطلقة وما یتصل به)

﴿۳﴾ وفی الهندیة: وکذلک ان سمعت انه طلقها ثلاثا وجحد الزوج ذلک وحلف فردها علیه القاضی لم یسعها المقام معه وینبغی لها ان تفتدی بمالها او تهرب منه وان لم تقدر علی ذلک قتلته واذا هربت منه لم یسعها ان تعتد وتتزوج بزوج آخر قال شمس الائمة السرخسی رحمه الله تعالیٰ ما ذکر انها اذا هربت لیس لها ان تعتد وتتزوج بزوج آخر جواب القضاء اما فیما بینها وبین الله تعالیٰ فلها ان تتزوج بزوج آخر بعد ما اعتدت کذا فی المحیط. (فتاویٰ عالمگیریة ۵:۳۱۳ الفصل الثانی فی العمل بخبر الواحد فی المعاملات)

واقعې پته اولګیده هغه دمونځ روژوپابنداودین دارسړې دې هغه وائی چه طبعاً خوماته داخوخه ده چه نکاح ماته نه شی اودارشته قائمه پاتې شی لیکن دشریعت حکم اګرچه بل څه دې نوزه هغه تسلیموم، لهذاهغه د دواړو بیانات په خپله دهغوئ نه اولیکل اویوعالم دین ته ئې حواله کړل چه ددې بیاناتوپه روشنئ کښې تاسوفیصله اوکړئ اوشرعی حکم واضح کړئ چه آیاحرمت مغلظه ثابت کیږی اوکه نه طلاق رجعی دې؟

دجدائئ نه پس ډیرمفاسددی اونکاح په خپل حال پاتې کیدلو باندې دجینئ اصراردې چه ماته هر کله ښځه یقین دې ماپه خپله په خپلوغوږونو پنځه ځله دطلاق داالفاظ اوریدلي دی اوزه قسم خورم اووائم چه ماته د تفسیرقرآن او بهشتی زیورنه اوس مسئله هم معلومه شویده چه زمادپاره ده سره اوسیدل حرام دی، نوزه څنګه دداسې کس ښځه جوړه شم، په دې صورت حال کښې ستاسو په خدمتِ کښې دااستفتاء درلیږم تاسود دواړو لیکل شوې بیان غور سره اوګورئ ددې متعلق شرعی حکم اولیکئ.

(۱) دجینئ هغه الفاظ کوم چه دوه ځله محکښې وئیلی وو ، ،طلاق واخله، ، آیا موجب دطلاق دې؟ (۲) جینئ وائی چه که چرې ګواه نشته نوایاپه خپله ددې لیکلونه نه ثابتیږی چه ده ماته دوه ځله طلاق ښومخکښې راکړې دې اوورسته ددوه ځله هم هغه اقرارکوی نوزه پنځه ځله وایم اوهغه څلورځله منی په دې صورت کښې شرعی حکم څه دې؟ (۳)که چرې هغه په دوه ځله باندې قسم خوری نوزه درې ځله بلکه په پنځه ځلو باندې قسم خوړوته تیاره یم- (۴) هغه عالم دین ددې په باره کښې څه فیصله صادر کړی چه دجینئ پلارته هغه خبره معلومه شی اوهغه جینئ په دې باندې آماده کړی اوعمل پرې اوکړی خواه که هغه وصل وی اوکه فصل؟ بینوا توجروا

المستفتی: .... نامعلوم ....

الجواب: که چرې دڅلوروواوواقعه دسابقه واقعې نه په مقداردعدت تیریدلونه پس وی نودابښځه دې خاوندته بغیردتحلیل نه واپس کیدې شی،په شرط ددې چه رجعت قولی یاعملی نه وی شوی. لان کلمة ''جا،،

یتکلم بهاعادة لاعلی نیة الطلاق،وکلمة،،طلاق لے لو،،یقع بهـاالطلاق کمـافی الهندیة ۱:۴۰۸ ولوقال لها خذی طلاقک یقع مـن غیرنیـة(۱)اوکه چرې د ځلورو واقعه دعدت تیریدونه مخکښې وی اویادرجعت نه وروسته وی نو خاوند تـه بـه قسم ورکـولې شـی، لکونـه منکرا،اوکـه چرې دقسم کولوپـه صورت کښې به فیصله په ظاهره د خاوند په حق کښې کیږی.لیکن دفتـوی په روسره دابښځه ازاده ده،کما فی الهندیة ۵:۳۴۶ وکذلک ان سمعت انه طلقها ثلاثاوجحدالزوج ذلک وحلف فردهاعلیه القاضی لم یسعهاالمقام معه وینبغی لهاان تفتدی بمالها اوتهرب منه وان لم تقدرعلی ذالک قتلته واذاهربت منه لم یسعها ان تعتدوتتزوج بزوج آخرقال شمس الائمة السرخسی ماذکرانهااذاهربت لیس لها ان تعتد وتتزوج بزوج آخر جواب القضاء امافیمابینهما وبین الله تعـالی فلـها ان تتزوج بزوج آخر بعد ما اعتدت کذافی المحیط(۲).وهوالموفق

خاوند د طلاق ورکولو باوجود انکارکوی اوښځه اقرارکوی نو.....؟

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یوې ښځې دعـوی اوکړه چه زماخاوندماته په حالت دجهګړې کښې پرلـه پسـې دوه ځله وئیلی دی چه تـه مـې پـه درې طلاقوسره طلاقـه کړې ئې،خاوندپـه جـواب کـښې اووئیلو چه زمادښځې دمـور دعـوی غلطـه اودروغ ده پـه مینـځ کـښې څـه شـهادت نشته دې، پـه دې بنـاء بانـدې خاوندتـه قـسم واچولې شـو،خاوند حلفیه اووئیل چه ما د مدعیه ذکرکړې شوی الفاظو باندې طلاق وغیـره څـه نه دي ورکړی.په دې حالت کښې مدعیه په خپـل بیـان بانـدې کلکـه ده نوپـه دې صورت کښې هغه د خاوندسره اوسیدلې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمدعبدالحیٔ ماهره ډی آئی خان..........۱۹۷۵ء۳۰۱۳۱

(۱) (فتاویٰ عالمگیریة ۱ :۳۸۳الفصل السابع فی الطلاق بالالفاظ الفارسیة)

(۲) (فتاویٰ عالمگیریة ۵:۳۱۳ قبیل الباب الثانی فی العمل بغالب الرأی کتاب الکراهیة)

الجواب: که چرې ښځې ته ددې تغلیظ جزم اویقین وی او خاوند منکروی نو که چرې دا ښځه په خلع یافرار باندې قدرت نه لری نو د حاکم یامحکم ته دې مرافعه اوکړی پس که چرې خاوند حلف واخستو نو په دې تقدیر باندې دې ښځې ته ددې سړی سره اوسیدلو کښې به ګناه نه وی، کمافی ردالمحتار: ترفع الامر للقاضی فان حلف ولابینة فالاثم علیه وان قتلته فلاشیئ علیها،وفی ردالمحتار ۲:۷٤۸ وینبغی تقییده بمااذالم تقدرعلی الافتداء اوالهرب(۱). وهوالموفق

که چرې ګواه عادل وی نو د طلاق نه انکارغیر معتبردې

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه دوه کسانو ګواهی ورکړه چه زیدزمونږ په مخامخ خپلې ښځې ته طلاق ورکړې دې لیکن خاوند منکردې په دې صورت کښې دطلاق څه حکم دې؟بینوا توجروا

المستفتی: پرویزاحمد ګوجرخان پنډی............۱۹۸۵ء۲۶\۲\

الجواب: که چرې دواړه ګواهان عادلان وی نو دخاوند انکارغیرمعتبردې اوطلاق واقع دې. کمافی الدرالمختار ٤:۵۱۵ ونصابهالغیرهامن الحقوق سواء کان الحق مالااوغیره کنکاح وطلاق ووکالة الخ رجلان الخ اورجل وامرتان(۲). وهوالموفق

په طلاق کښې مختلف اومضطرب شهادت او په الفاظو د طلاق کښې د اختلاف حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه ماخپله ښځه په اجازت په خپله دوالدینو کورته اولیږله. اته میاشتې پس دهغې راوستلو دپاره لاړم. خواخې ته مې اووئیل چه جینئ ماسره روانه کړه. په دې کښې زمونږ په مینځ کښې سخت کلامی راغله. په دې وخت کښې دشدت اوغضب په

(۱) (الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۵۹۰،۵۹۱ قبیل باب الایلاء)

(۲) (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ٤:۲۱۳ کتاب الشهادات)

حالت کښې زما د خولې نه درې ځله دا الفاظ اووتل، که چرې ته دا زما سره نه پریږدې نوزه طلاق ورکوم. الفاظ خومې یاد دی لیکن قصد او اراده مې نه وه، ماخه نور څه وئیل لیکن زما د خولې نه دا الفاظ اووتل، یوه نیمه میاشت پس سخر گنئ هې د طلاقه کیدلو دعوه اوکړه. ماورته اووئیل چه ما د مستقبل الفاظ وئیلی دی بیا زما سخر مانه تپوس اوکړو لیکن هغه په دې مجلس کښې نه وو چه زوم می څه وئیلی دی. ښځو دالاندې شهادتونه ورکړی دی، یوې ښځې اووئیل چه الله حاضراوناظرګڼړلو حلفیه بیان ورکوم چه ده د کورنه د وتلو په وخت درې ځله د طلاق لفظ صرف وئیلې دې ددې نه وروسته او وړاندې ئې څه نه دی وئیلی. دویم داګواهی ورکړه چه ده درې ځله دا الفاظ وئیلی دی زه طلاق ورکوم. دوه ځله په ناسته وو او یو ځل اودریدو، یوې جینئ دا ګواهی ورکړه چه یو ځل په کټ باندې ناست وو او دوه ځله اودریدو اودا الفاظ ئې وئیلی دی چه ما طلاق ورکړو، منور اووئیل چه تقریبا د شپې یوولس بجې د وقفې وقفې نه پس درې ځله دا الفاظ ئې استعمال کړل چه ما طلاق درکړې، اوس هر کله چه د ګواهانو بیانات هم مختلف دی همدا رنګه داهم یقین دې چه داپنځه سړی او ښځه کوم چه ګواهان دی زمونږ اوددوی په مینځ کښې دنیوی عداوت هم دې، دې پورې چه زمونږ اوددوئې په مینځ کښې زبانی جهګړې هم شوي دی په دې صورت کښې د طلاق دوقوع څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالرشید حیدرآباد سندھ............١٩٧٢/٨/٢٤

الجواب: په صورت مسئوله کښې دا ښځه مطلقه مغلظه نه ده ځکه چه د اختلاف اواضطراب په وجه داګواهی کالعدم اوناقابل کیږی(١) البته که چرې

(١) قال العلامة ابن الشحنة: وفی المنبع الموافقة کما تشترط بین الشهادة والدعوی فکذلک تشترط بین شهادة الشاهدین فیما یشترط فیه العدد حتی لو وقع الاختلاف بین شهادتهما لم تقبل شهادتهما وهذا لان اختلافهما اختلاف بین الدعوی والشهادة. (لسان الحکام الملحقة بمعین الحکام ٢٤٧ نوع فی الاختلاف فی الشهادة)

ښځي په خپله د طلاق الفاظ (یعنی طلاقه ده او طلاقه کیږي وغیره) اوریدلي وي نو ددې د پاره ددې خاوند سره او سیدل حرام دي. کمافی الهندیة ٥:٣٤٦ وكذلك ان سمعت انه طلقها ثلاثا وجحدالزوج ذلک وحلف فردها عليه القاضى لم يسعها المقام معه وينبعى لهاان تفتدى بمالهااوتهرب منه وان لم تقدرعلى ذالک قتلته(١). وهوالموفق

په طلاق کښې د مدعیې مطلقې ګواهان منظور او د ناکح منکرنامنظوردي

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه د یو کس سره روپۍ نه وې د اعتبار د پاره ئې داالفاظ اووائیلې که چرې زه صبا دې وخته پورې روپۍ در نه کړم نو په ما باندې ښځه طلاقه ده درې ځله ئې داالفاظ اووئیل او ددې واقعې ګواهان موجود دې او س هغه کس انکار کوی او س ددې فیصله په څه ډول کیدې شی د چاګواهی معتبرده؟ بینوا توجروا

المستفتی: عتیق الله.................١٣٩١\٢\١٣ه

الجواب: په صورت مسئوله کښې منکوحه مدعیه طلاق ثلاثه ده او ناکح منکر دې پس د مدعیه ګواهان منظوردې. لان البينة للمدعى واليمين على من انكر(٢) او د ناکح ګواهی نامنظور دې. لانها شهادة على النفى،

(١) (فتاویٰ عالمگیریة ٥: ٣١٣ الفصل الثانى فى العمل بخبر الواحد فى المعاملات)

(٢) قال الشيخ محمد خالد الآتاسى: البينة علىٰ المدعى واليمين على من انكر...... وهذه القاعدة بعينها لفظ حديث مشهور تلقته الائمة بالقبول، منقول فى شرح العناية بهذا اللفظ، وفى رواية: البينة على المدعى واليمين على المدعى عليه وفى رواية مسلم واحمد: لو اعطى الناس بدعواهم لا دعى ناس دماء رجال واموالهم لكن البينة على المدعى الخ.

(شرح المجلة ١: ٢١٣ مادة: ٧٦)

کما فی ردالمحتار ۳:۳۸۸﴿۱﴾وغیره فلیراجع –هوالموفق.

په طلاق کښې د پنځو ګواهانوپه بیان کښې داختلاف په صورت کښې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو کس خپلې ښځې ته خور اووئیل اوطلاق ئې ورکړو په دې باندې ګواهان موجوددې.یوګواه نه عدد هیر شوې دې اودوه وائی چه درې ځله ئې خوراودوه ځله ئې طلاق وئیلې دې او باقې دوه ګواهان وائی چه صرف دوه ځله ئې وئیلی دی.اوس په دې صورت کښې دطلاق څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: غلام جیلانی ناظم مدرسه تدریس القرآن فتح جنګ۱۹۷۳ء۱۸۱۷۱

الجواب: واضحه دې وی چه په صورت مسئوله کښې په دې کس باندې ښځه مطلقه مغلظه نه ده شوې.دده دپاره زبانی مراجعت کافی دې.لیکن په یو خاص وجه باندې تجدیدنکاح کول بهتردې.والدلیل علی المرام ان اطلاق الاخت علی الزوجة وان کان یکره لکن لایقع به الطلاق لمافی الدرالمختار ۲:۳۹ والاینوشیئا اوحذف الکاف لغاوتعین الادنی ای البرویکره قوله انت امی ویاابنتی ویااختی ونحوه انتهی﴿۲﴾ وراجع الی ردالمحتار،وکذا الشاهد الواحدلایخبر عن العدد والاثنان یخبران عن التغلیظ وآخران عن غیرالتغلیظ ای عن طلقتین فتهاترت البینتان لمافی الدرالمختار۳:۶۲ ولوشهداحدهما بالف والآخربالفین اومأة

﴿۱﴾قال العلامة ابن عابدین: (قوله لم تقبل) ای عندهما لانها قامت علی النفی...... وحاصله انه لا یفصل فی النفی بین ان یحیط به علم الشاهد فتقبل الشهادة به اولا فلا بل لا تقبل علی النفی مطلقا نعم تقبل علی النفی فی الشروط حتی لو قال لعبده ان لم تدخل الدار الیوم فانت حر فشهدا انه لم یدخلها قبلت ویقضی بعتقه کما فی المبسوط. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۳:۱۳۷ باب الیمین فی البیع مطلب شهادة النفی لا تقبل فی الشروط)

﴿۲﴾ (الدرالمختار علیٰ هامش ردالمحتار ۲:۶۲۲ باب الظهار)

ومأتين اوطلقة وطلقتين اوثلاث ردت لاختلاف المعنيين،انتهى(۱)
پس چونکه دا څلور ګواهان په دوه طلاقو متفق دی او دریم کښې مختلف دی لهذادادوه واقع کیږی اوچونکه دادواړه صریح دي لهذا په عدت کښې دننه رجوع درست ده وهوالموفق

محکم ته باقاعده د ثبوت راوړلو

نه بغیر ښځه مطلقه نه ده

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه ماخپله ښځه د ګاونډیانو دکورونو ته تللو نه منع کړه.دښځې په دې حرکت نه سمیدو باندې زمونږ په مینځ کښې تنازعه پیداشوه.زمادسخرخواهش دې چه څماښځه زما نه جداکړی اوبله قبیله کښې نکاح کړی.دشپې وخت کښې زمونږ بحث او مباحثه اوتکرارجارې ووحتی چه په مابانډې ئې دباؤ واچولو بلکه دقتل دهمکی ئې راکړه چه خپله ښځه دګاونډیانوکره دتللونه مه منع کوه.چنانچه ما صرف داسې اووئیل چه دازماڅه موریا خورنه ده زه ئې هیڅ کله هم دا ګاونډیانوکره نه پریږدم دجینئ د والدینو اودطرفدارئ کولو والاځوکسان څما خلاف بیان کوی چه ماپه یوځل طلاقه ثلاثه وئیلی دی اوښځه په خپله زمانه جدا کوی.اوس وضاحت اوکړئ؟ بینوا توجروا

المستفتي: بشیر روشن کوهٔاله هری پورهزاره...... ۱۹۷۵،۱،۴۱،۸

الجواب: حسب بیان مستفتی په دې خاوندباندې نه څه کفاره واجب ده

﴿۱﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۴:۴۳۳ باب الاختلاف فی الشهادة)

اونه ښځه طلاقه شویده لیکن محکم ته د باقاعده ثبوت راوړلونه پس به ښځه مطلقه وی.(۱)۔وهوالموفق

طلاق مغلظه او په دې باندې د شهادت موجودګئ کښې د زوجیت دعویٰ مردود ده

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یوکس خپلې منکوحې ښځې ته طلاق ثلاثه ورکړل جدائې کړه او دده ګواهان هم موجوددې ښځې دعدت تیرولونه پس دویم ځائې کښې نکاح اوکړه چه دهغې اووه بچی پیداشول،اوس شل کاله پس هغه کس وائی چه ماطلاق نه دې ورکړې اود منکوحې کیدودعوی کوی لیکن شل کاله هغه خاموش و،ایاد دوو ګواهانو په مخکښې زبانی طلاق کیږی؟آیا شل کاله تیریدونه پس دده دا حق شته چه محض د عناد د وجې نه هغه خپله سابقه ښځه بدناموی؟ بینوا توجروا

المستفتی: نامعلوم.............۱۹۷۳ء۱۴\۲\

الجواب: په شرط دصدق دمستفتی په دې کس باندې ښځه مطلقه مغلظه شوې ده اودشهادت طلاق په موجودګئې کښې به دده دعوی مردودولې شی(۲)فی الدرالمختار:ورکنه لفظ مخصوص خال عن الاستثناء(هامش ردالمحتار ۲: ۵۷٤)(۳)- وهوالموفق

د وفات نه پس د طلاق د خبرحکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه زما پلار یو وادهٔ

(۱) وفی الهندية: وشرط فيها شهادة رجلين او رجل وامرأتين سواء كان الحق مالا او غير مال كالنكاح والطلاق. (فتاویٰ عالمگیرية ۳: ۴۵۱ کتاب الشهادات الباب الاول)

(۲) قال العلامة الحصكفى: ونصابها لغيرها من الحقوق سواء كان الحق مالا او غيره كنكاح وطلاق ووكالة...... رجلان...... او رجل وامرأتان. (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۴: ۳۱۳ کتاب الشهادات)

(۳) (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲: ۴۵۳ کتاب الطلاق)

اوکړو بیائې دویم واده اوکړو .ددویم واده نه ئې څه اولاددې چه په هغې کښې زمونږ مشر وروړهم وو .مشر وروړپلار ددریم واده نه منع کول غوښتل چه دریم واده مه کوه لیکن پلارمودریم واده اوکړو ، چه دهغې نه څه اولاد پیدا شول ، اوس موپلاروفات شوي دې دمال موروثة دتقسیم مسئله ده ، اوس مشر وروړ مو وائی چه په مال متروکه کښې ددریم واده والاداولادڅه حصه نشته دې ځکه چه کله موپلاردریم واده کولونوزما دمنع کولوپه وجه هغه اووئیل که چرې زه دریم واده اوکړم نوپه ماباندې هغه طلاقه ده .لیکن دهغې باوجوددفعل حرام مرتکب شولهذاهغه اولادکوم چه ددریمې ښځې نه دې دهغوی په دې کښې څه حق نشته دې .اومشروروړداهم زیاتوی چه ماته داحق دې چه زه ددې اظهار اوکړم ورنه عندالله زه مجرم یم ،ایا دا دعوی (دمشر وروړ) صحیح ده ،بینوا توجروا

المستفتی:عبدالستاربلوچستان.................. ۱۹۷۷ء۱۰\۱\۲۲

الجواب: کله چه مدعی اوګواهان تاحین وفات ساکت وی﴿۱﴾ نودفسق اود تهمت په وجه نه ددوی خبرواجب القبول نه کیږی﴿۲﴾ خصوصاً چه درې الفاظو باندې

﴿۱﴾قال الشیخ الافغانی: والدعوی تندفع بمرور الزمان ایضا اذا کان الترک بلاعذرمن کون المدعی غائبا او صبیا او مجنونا ولیس لهما ولی او کون المدعی علیه امیرا جائراً یخاف منه الخ.

(معین القضاة والمفتیین ۳۴ الفصل الخامس فی دفع الدعاوی)

﴿۲﴾قال العلامة الطرابلسی: ومنه ما حکاه عن شرح الزیادات: مات عن امرأة وورثة فشهد الشهود انه کان اقر بحرمتها حال صحته ولم یشهدوا بذلک حال حیاته لا تقبل اذا کانت هذه المرأة مع هذا الرجل وسکوته لانهم فسقوا وشهادة الفاسق لاتقبل.

(معین الحکام ۲۷ فصل حد العدالة الخ)

دريې طلاق وركول او د حسب العرف د تجديد نكاح احتمال ﴿۱﴾ او تحليل ﴿۲﴾ يا قبول بالفعل ﴿۳﴾ يا د امام محمد په قول باندې د عمل كولو احتمال موجود دې ﴿٤﴾- وهو الموفق

د نكاح د ثبوت د پاره د نكاح خوان په خائې د دويم امام د گواهۍ حكم

سوال: څه فرمائي علماء دين د دې مسئلې په باره كښې چه ديو ښځې د نكاح تقريبا لس كاله شوي دى ديو كس سره شوي وه حقوق زوجيت ئې اداكول، اوس دا ښځه يو بل كس سره او تختيده او په حكومت كښې ئې دعوى اوكړه چه زما نكاح د دې مخكينى كس سره نه ده شوې. او س هغه امام كوم چه نكاح تړلې

﴿۱﴾ قال العلامة ابن نجيم: ولو كرر لفظ الطلاق فان قصد الاستئناف وقع الكل او التاكيد فواحدة ديانة والكل قضاء و كذا اذا اطلق. (الأشباه والنظائر ۵۷ قبيل القاعدة الثالثة)
چونكه زمونږ په عرف كښې د طلاق تكرار د تاكيد د پاره وى او بغير د نيت نه په عرف كښې هم تاكيد مراد اخستلې شى په دې وجه دې صورت كښې زمونږ شيخ دامت بركاتهم د طلاق رجعى حكم وركوى حالانكه بعضې علماء دا تكرار په بائن باندې محمول كوى په دې وجه د نكاح تجديد حكم هم كوى.
(فليراجع الى فصل عد الطلاق والقاء الاحجار من هذه الفتاوىٰ)
﴿۲﴾ مثلاق طلاق مغلظه ئې وركړى وى او بيا د حلاله نه پس دوباره دهٔ په نكاح كښې راغلې وى
كما فى الهداية: وان كان الطلاق ثلاثا فى الحرة او ثنتين فى الامة لم تحل له حتى تنكح زوجا غيره نكاحا صحيحا ويدخل بها ثم يطلقها او يموت عنها. (الهداية ۲: ۳۹۹ باب الرجعة كتاب الطلاق)
﴿۳﴾ قال العلامة الشامى: اذا قال كل امرأة اتزوجها طالق والحيلة فيه ما فى البحر من انه يزوجه فضولى ويجيز بالفعل كسوق الواجب اليها.
(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۵۳۷ مطلب فسخ اليمين المضافة الى الملك)
﴿۴﴾ قال العلامة الحصكفى: وفى المجتبىٰ عن محمد فى المضافة لا يقع وبه افتى ائمة خوارزم انتهى وهو قول الشافعى وللحنفى تقليده بفسخ قاض بل محكم بل افتاء عدل ويفتوين فى حادثتين وهذا يعلم ولا يفتى به بزازية. (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲: ۵۳۸، ۵۳۹ مطلب فى فسخ اليمين المضافة الى الملك)

ده حکومت کښې دعوی نه کوی ځکه چه مدعلیه اوامام دیوقوم دی.اوس که چرې ددې امام په ځائې دویم امام دنکاح کولوګواهی ورکړی نوداحیله څنګه ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: نظام الدین احاطه مدنیه دارالعلوم حقانیه

الجواب: که چرې دعرف نه معلومه وی چه داخاوندوغیره به دمقدمې ګټلونه پس دابنځه قتل کړی نوددې امام دوم دپاره دقتل کید وسبب جوړیدل سخت دې په نسبت دزناءکاری باندې اطلاع کیدلونه،ځکه داامام دوم ددوې د زنا سبب نه دې جوړشوې-وهوالموفق

د خاوند په طلاق باندې مجبوره کولو وجوهات او د خنثی مشکل حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه ښځه خاوندپه کوم وخت کښې په طلاق باندې مجبوره کولې شی؟همدارنګه خنثی مشکل فاعل یا مفعول جوړیدې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی:تخته خان سعودی عرب.........۲ذی القعده۱۴۰۳ھ

الجواب: خاوندپه ماسیوادظهار﴿۱﴾لعان﴿۲﴾اورعنیت نه﴿۳﴾ په نورو صورتونو کښې په طلاق نه شی مجبوره کولې.اوخنثی مشکل نه فاعل جوړیدې شی

﴿۱﴾ وفی الهندیة: المظاهر اذا لم یکفر ورفعَ امره الی القاضی یحبسه القاضی حتی یکفر او یطلق کذا فی الظهیریة. (فتاویٰ عالمگیریة ۱:۵۰۷ الباب التاسع فی الظهار)

﴿۲﴾ وفی الهندیة: اذا التعنا فرق الحاکم بینهما ولا تقع الفرقة حتی یقضی بالفرقة علی الزوج فیفارقها بالطلاق فان امتنع فرق القاضی بینهما.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۵۱۶ الباب الحادی عشر فی اللعان)

﴿۳﴾ وفی الهندیة: ان اختارت الفرقة امر القاضی ان یطلقها طلقة بائنة فان ابی فرق بینهما هکذا ذکر محمد رحمه الله فی الاصل کذا فی التبیین والفرقة تطلیقة بائنة کذا فی الکافی.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۵۲۴ الباب الثانی عشر فی العنین)

اونه مفعول یعنی نه خاوند جوړیدې شي اونه ښځه(ردالمحتار)﴿۱﴾.وهوالموفق

خاوند طلاق معلق ورکړی ؤ اوؤه کاله پس ښځې انکاراوکړو اوس څه حکم دې؟

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو خاوند خپلې ښځې ته اووائی که چرې ته زمادا اجازت نه بغیر خپل مورپلار کورته لاړې نو تاته درې طلاقه دی هغه ښځه لاړله.اوس اووه کاله پس ښځه وائی چه ماته خاوند اجازت راکړې نوهله زه لاړم،اوخاوندوائی چه ماته صحیح طوربانده یادنه دی چه مااجازت ورکړې اوکه نه؟اوس شرعی حکم څه دې؟بینوا توجروا

المستفتی: دستی خان............۱۷\ربیع الاول۱۴۰۳ھ

الجواب: په صورت مسئوله کښې که چرې دې ښځې په شهادت عادله سره اجازت ثابت کړونومطلقه مغلظه نه ده.که چرې دښځې سره شهادت عادله د خاوند اجازت نه وی﴿۲﴾اوخاوندته داجازت ورکولواونه ورکولو متعلق معلومات نه وی نوصرف دشک په وجه باندې طلاق نه واقع کیږی لیکن که چرې خاونددااجازت ورکولونه انکارعلی وجه الجزم کړې وی نودې خاوندته به قسم ورکړې شی اوکه چرې دقسم نه انکاراوکړی نوښځه مطلقه مغلظه نه

﴿۱﴾قال العلامة ابن عابدين: (قوله فخرج الذكر والخنثى المشكل) اى ان يراد العقد عليهما لا يفيد ملک استمتاع الرجل بهما لعدم محليتهما له وكذا على الخنثى لامرأة او لمثله ففى البحر عن الزيلعى فى كتاب الخنثى لو زوجه ابوه او مولاه امرأة او رجلا لا يحكم بصحته حتى يتبين حاله انه رجل او امرأة فاذا ظهر انه خلاف ما زوج به تبين ان العقد كان صحيحا والافباطل لعدم مصادفة المحل وكذا اذا زوج خنثى من خنثى آخر لا يحكم بصحة النكاح حتى يظهر ان احدهما ذكر و الآخر انثى.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۲۸۱ كتاب النكاح)

﴿۲﴾ وفى الهندية: وشرط فيها شهادة رجلين او رجل وامرأتين سواء كان الحق مالا او غير مال كالنكاح والطلاق. (فتاوىٰ عالمگيرية ۳: ۴۵۲ كتاب الشهادات الباب الاول)

کیږی او که چرې قسم او کړی نو ښځه مطلقه مغلظه ده﴿۱﴾-وهوالموفق

د خیاربلوغ په وجه باندې د تنسیخ نکاح په صورت کښې دصحیح فیصلې صورت

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه دیو کس نکاح په شرعي طورباندې یوجینئ سره اوشوه،بلکه جینئ نابالغه وه اوداکاردهغې دمورپه سرپرستئ کښې اوشو،بیادهغې موروفات شوه اوروروئې دهغې سرپرست جوړشو،دجینئ دبلوغ نه پنځه کاله پس دچاپه شرارت باندې د ې جینئ دعوی کړیده چه مادبلوغ په کال باندې دناراضګئ اظهارکړي دې او نکاح مې فسخه کړې ده،قاضی ته فیصله پیش شوه،قاضی صاحب ددې جینئ نه په دعوه باندې ګواهان طلب کړل اوهغې ګواهان پیش نه کړل، قاضی صاحب ددې نه دپردې نه اخواء قسم واخستو،داهم معلومه نه ده چه داهغه جینئ وه او که بله،بیاقاضی صاحب دخاوندنه دڅه مطالبه اونه کړه ځکه چه هغه دعوی کوی چه دبلوغ په وخت دې جینئ سکوت اختیارکړې وو اوپه دې خبرې باندې ګواه هم موجوددې،اوس سوال دادې چه ددې قاضی فیصله درسته ده او که نه؟ بینوا توجروا

المستفتی:محمداسحاق میان مایارتیمرګره دیر۱۹\۱جمادی الثانی ۱۳۸۹ھ

الجواب: ددې قاضی دافیصله غلطه ده ځکه چه ښځې ته هغه وخت قسم ورکولې شی ګله چه داصل نکاح په رداوسکوت کښې اختلاف وی،زوج وائی چه تادنکاح د ردنه سکوت کړیدې اوښځه بالغه وائی چه ماردکړیده او دامسئله بحرالرائق۳:۱۱۷باندې لیکلې شوې ده﴿۲﴾

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: فان اختلفا فی وجود الشرط ای ثبوته لیعم العدمی فالقول له مع الیمین...... الا اذا برهنت فان البینة تقبل علی الشرط وان کان نفیا کان لم تجئ صهرتی اللیلة فامرأتی کذا فشهد انها لم تجئه قبلت وصلقت. (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲:۵۴۵،۵۴۶ مطلب اختلاف الزوجین فی وجود الشرط)

﴿۲﴾ قال العلامة ابن نجیم: ای لو قال الزوج بلغک النکاح فسکت وقال رددت ولا بینة لهما ولم یکن دخل بها فالقول قولها الخ. (البحر الرائق ۳:۱۱۷ باب الاولیاء والاکفاء)

لیکن دا خیاردبلوغ په وجه سره درداوسکوت مسئله ده کوم کښې چه ښځه دفسخ مدعیه ده او خاوند منکردې لهذا ګواهان به دښځې منظوروی اوقسم به خاوندته ورکولې شی(فی الهندیة ١ : ٣٠٤)ولووقع الاختلاف فی خیـارالبلوغ فقالت المراة احترت نفسی ورددت النکاح کمابلغت،وقال الزوج بل سـکت وسقط خیارک فالقول قول الزوج کـذافی المحـیط انتـهی﴿١﴾.لهذا قاضی مذکورَدوه واضح غلطیانی کړیدی-وهوالموفق

شرعی نکاح شوي ده خاوند منکردې په دې صورت کښې دعدالتی ډګری حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه دیوې ښځې شرعی نکاح دګواهانو مخکښې شوي دې لیکن زید دچانکاح چه ددې ښځې سره شوي دې هغې په عدالت کښې خلفابیان کړې دې چه زمانکاح دده سره نه ده شوې،عدالت هم حکم جاری کړیدې چه داښځه دزیدښځه نه ده آیا شرعًا دا نکاح قائمه ده؟ بینوا توجروا

المستفتی:عبدالعزیزکالاباغ هزاره......١٧\ذی قعده ١٣٩٢ھ

الجواب: که چرې دنکاح په وخت کښې داښځه نابالغه وه یابالغه کیدلو په صورت کښې والددې ښځې په رضانکاح کړي وی نوددې عدالتی کاروایئ نه پس هم دانکاح په قانونی طورسره خوکالعدم لیکن شرعی طور باندې به لازم او نافذدې.لعدم وجودرافع النکاح.وهوالموفق

بلا قاعده عدالتی طلاق قانونی کیدې شی شرعی نه

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه ماخپله لورکومه چه کم عمره اونابالغه وه.امیرګل ته په نکاح باندې ورکړه لیکن نه زمالورپه دې

﴿١﴾ (فتاوی عالمگیریة ١ :٢٨٦ الباب الرابع فی الاولیاء)،

نکاح باندې راضي وه اونه هلک په دې وخت کښې بالغ وو .مجبوراً دغه وخت نکاح اوشوه. بیا هلک دویم واده اوکړو .وروسته مادهلک والدینو ته اووئیل چه زماد لور واده اوکړه .لیکن هغه نه واده ته تیاروواونه په طلاق ورکولو باندې . بیا مافیملی کورټ ته رجوع اوکړه .عدالت کښې هلک حاضرشو زما د لورسره واده ته تیاروواوراضي وولیکن جینۍ راضي نه وه بیاعدالت فیصله واوروله چه جینۍ راضي نه ده دې وجې نه عدالت طلاق ورکړې دې .دشرع په رو باندې ددې طلاق څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتي: پیرغلام دره پیزوبنون.......... ۸۱۸۱۱۹۹۰

جواب: که چرې داهلک واده کول غواړي اوپه حقوق زوجیت اداکولو باندې قادر وي یعنی مستقل کمره اونفقه ورکولې شي نوداعدالتي طلاق صرف عدالتي اوقانوني طلاق دې نه اسلامي اوشرعي طلاق﴿۱﴾-وهوالموفق

د ارتداد اود الفاظ کفریه نه پس بلا طلاق دويم خاوند سره دنکاح مسئله

سوال: څه فرمائي علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یومسلمانې واده شوې ښځې لفظادا اقرار اوکړو چه حضرت عیسی علیه السلام (نعوذبالله) د خدائې

﴿۱﴾ قال الشيخ شمس الحق الافغاني: حكم القاضي على خلاف النص كالحكم بحل متروك التسمية عمداً او على خلاف السنة المشهورة كالحكم بتحليل المطلقة ثلاثا بمجرد عقد المحلل بلا دخول او على خلاف الاجماع كالحكم بصحة نكاح المتعة باطل ولكل قاض نقضه اذا رفع اليه...... الخطاء الذى قضى به القاضي اما ان يختلف الفقهاء فى كونه خطاء اولا يختلفوا الثانى يرجع عنه ويرده لا محالة...... الثانية اذا قضىٰ ثم ظهر له خطاه فى القضاء بان ظهر ان الشهود كانوا عبيدا او محدودين فى قذف ينقض قضائه الثالثة اذا قضىٰ بخلاف مذهبه على طبق ما مر سابقا.

(معين القضاة والمفتيين ۶۸، ۷۰ اقسام القضاء وما يرد منها ومالا يرد)

ځوئې دې اود زړه نه ئې ددې تصديق اوکړواوپه دې باندې عقيده جوړه کړه دې عقيده ساتلوباندې هغه مرتده شوه اوهغې خپل ښار پريخودو بل ښار ته لاړله، اوهلته ددوباره مسلمانيدونه پس ددويم کس سره ئې نکاح اوکړه، نو آيا ددې دواړو ښځې خاوند جماع وغيره جائزده؟ بينوا توجروا

المستفتی: عبدالرب حيدرآبارسنده............ ۲۹۱۹۱،۱۹۷۹

الجواب: بناپه قول مفتی به(وهوقول مشائخ بلخ)دا ښځه داول خاوندپه نکاح کښې ده(۱)دې دويم خاوندته ددې ښځې سره جماع وغيره حرام دی، ځنګه چه اول خاوند ته د تجديدنکاح نه وړاندې استمتاع حرام ده، والتفصيل فی الحيلة الناجزة ۱۵۸(۲)......

(۱) قال العلامة الحصكفی: لو ارتدت لمجئ الفرقة منها ...... وتجبر علی الاسلام وعلی تجديد النكاح زجرا لها بمهر يسير ...... وافتی مشايخ بلخ بعدم الفرقة بردتها زجرا وتيسيرا لا سيما التی تقع فی الـ كفر ثم تنكر قال فی النهر والافتاء بهذا اولی من الافتاء بما فی النوادر. (الدر المختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۴۲۶ باب نكاح الكافر)

(۲) قال الشاه اشرف علی التهانوی: حاصل دادې چه که ښځه مرتده شی نودهغې دنکاح په باره کښې د احنافو درې قوله دی، يودا چه نکاح فسخ کيږی ليکن د اسلام د تجديد نه پس به هغۀ لره دنکاح په تجديد باندې مجبوره کولې شی اوبل خائې کښې دنکاح کولو اختيار به نه شی ورکولې، وهو ظاهر الرواية، دويم داچه نکاح به نه فسخ کيږی بلکه دوی دواړه دغه شان ښځه اوخاوند اوسيږی، دريم داچه ښځه به د وينځې په طور ساتلې شی

په دې دريو واړو اقوالو کښې اګرچه لږ اختلاف شته ليکن په دومره خبره درې واړه متفق دی چه ښځې ته به په هيڅ شان داحق نه ورکولې کيږی چه هغه دخپل رومبی خاوند دنکاح نه جداشی اوبل ځائې کښې نکاح اوکړی، په دې کښې دا خبره متفق عليه شوه چه ښځې ته به بل ځائې کښې د نکاح بالکل اختيارنه وی، اوس په هندوستان کښې په موجوده حالت کښې په دې متفق عليه صورت باندې عمل کول ناممکن دی اود نوادر په روايت باندې عمل کول خود ظاهرالروايت نه هم زيات مشکل بلکه په موجوده حالت کښې غيرممکن دې په دې وجه اوس بغير ددې نه بل هيڅ صورت باندې عمل نه شی کيدې چه د بلخ او سمرقند دمشائخو قول اختيارکړې شی اوپه ذې باندې فتوی ورکړې شی

دبلخ د مشائخو دقول موافق چه دنکاح د بقاء .... (بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

کفایت ١٦٧ (١). وهو الموفق

د مرتد او کافر کیدو والا نکاح په خپله ختمیږي

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه نولس کاله شوي دې چه زما واده دیو کس سره شوي دې په دې وخت کښې زما دوه بچی دی زما خاوند د اتو کالو نه ما د اسلامی رکنیت نه منع کوی حتی چه مونځ، روزه، تلاوت کلام پاک او کلمه شریفه ته مې نه پریږدی، که چرې ځما د خولې نه کلمه اوځی نو ما وهی تکوی، ما یو ځل کلام پاک شروع کړلو نو قرآن پاک ئې او غورزولو، ما پټ په غلا باندې مونځ کوو نو اوئې لیدم زه ئې داسې اووهلم چه بې هوشه شوم، په رمضان شریف کښې ما مونځ شروع کړو نو هغه دور ځې زما د

(بقیه حاشیه)... فتوی ورکړې شی نو دې سره ددې خبرې لحاظ ساتل ضروری دی چه د اسلام د تجدید نه مخکښې خاوند دپاره دغې مرتدې سره استمتاع یعنی جماع او ددې دواعی مثلاً تقبیل، لمس بالشهوة وغیره ته به جائز نه شی وئیلې، ځکه چه آیت کریمه لا تنکحوا المشرکات حتی یؤمن په وجه کافرو ښځو سره نکاح او استمتاع حرام کیدل ښکاره دی او په دې اجماع هم ده، ...ددې مجموعه خلاصې نه ددې فتوې حاصل دا شو چه ښځه به دمخکښې په شان ددې خاوند په قبضه او نکاح کښې اوسیږی بل سړی سره نکاح کول بالکل نه دی جائز، لیکن چه ترڅو پورې تجدید د اسلام کولو سره تجدید دنکاح او نه کړی تر هغه وخته پورې به ددې سره جماع او دواعی دجماع ته جائز نه وئیلې کیږی (حیله ناجزه ١٨٢ تا ١٨٥ حکم ارتداد زوجه)

(٢) قال المفتی الاعظم مولانا کفایت الله الدهلوی: مرتد کیدو سره ړومبئ نکاح ختمنه شوه لیکن مسلمانیدو سره بل سړی سره نکاح نه شی کولې، بلکه مجاز قاضی به جبراً ړومبی خاوند سره ددې نکاح کوی.

ولو تداد احدهما فسخ عاجل فللموطوءة کل مهرها ولغیرها نصفه لو ارتد، ولاشیئ لو ارتدت وتجبر علی الاسلام وعلی تجدید النکاح زجرا لها بمهر یسیر کدینار وعلیه الفتویٰ والوالجیة (درمختار مختصراً).

(کفایت المفتی ٦ : ١٣٩ چوتها باب مرتده اور مرتد)

روژې ماتؤلو کوشش او کړو بلکه زمادلاس روټئ هم نه خوری، زماخاوندنه غسل جنابت کوی او نه ماورته پرېږدی نه هغه داسلام قائل دې ماتهول روداد چيئرمين پيپلزپارټۍ حلقه کران ته بيان او کړو. هغه اووئيل چه په دې باره کښې دعلماء سره مشوره کول لازم دي، هغه زمادابيان قلمبند کړواوئې وئيل چه مولانا عبدالحق صاحب اکوړه خټک والاچه کومه فيصله او کړی هغه مونږ ته منظورده. هغه زمونږ دټولوغټ مذهبی پيشوادې نوپه دې باره کښې دشريعت څه حکم دې ايازمانکاح ددې کس سره باقی پاتې کيدلې شی؟بينوا توجروا

المستفتی: شاه زبير کرا........ ۲۵\۲\۱۹۷۳ء

الجواب: بشرط صدق وثبوت ددې کس نکاح باطل او کالعدم ده دده نښځه د عدت تيرولونه پس بل ځائې کښې نکاح کولې شی(۱) ځکه چه داکس د اهانت قرآن او دانکارشريعت وغيره په وجه کافر او مرتددې(۲)-وهوالموفق

محمد فريدعفی عنه دارالعلوم حقانية اکوړه خټک

---

(۱) قال العلامة الحصکفی: وارتداد احدهما ای الزوجين فسخ...... عاجل بلا قضاء، قال ابن عابدين: ای بلا توقف علی قضاء القاضی وکذا بلا توقف علی مضی عدة فی المدخول بها...... وافاد وجوب العدة سواء ارتد او ارتدت بالحيض او بالاشهر لو صغيرة او آئيسة او بوضع الحمل کما فی البحر. (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۴۲۵ باب نکاح الکافر)

(۲) قال العلامة ابن عابدين: ان الشارع جعل بعض المعاصی امارة علی عدم وجود التصديق کالهزل المذکور وکما لو سجد لصنم او وضع مصحفا فی قاذورة فانه يکفر وان کان مصدقا لان ذلک فی حکم التکذيب...... فان فعل ذلک استخفاف واستهانة بالدين فهو امارة عدم التصديق ولذا قال فی المسايرة وبالجملة فقد ضم الی التصديق بالقلب او بالقلب واللسان فی تحقيق الايمان امور الاخلال بها اخلال بالايمان اتفاقا کترک السجود لصنم وقتل نبی والاستخفاف به وبالمصحف والکعبة وکذا مخالفة او انکار ما اجمع عليه بعد العلم به لان ذلک دليل علی ان التصديق مفقود. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۳: ۳۱۰ باب المرتد)

فصل فی تنسیخ النکاح

د موجوده عدالتونو د تنسیخ نکاح فیصلې که چرې باقاعده وی نو تسلیمولې به شی ګینی نه

سوال: محترمی ومکرمی جناب مولانامفتی محمدفریدصاحب زیدمجدکم السلام علیکم ورحمةالله وبرکاته! ستاسو صاحبانو خیریت نیک مطلوب دې اود دعاګانو خصوصی اپیل دې،دایومسئله مونږ ته راپیښه شویده چه موجوده ګورنمنټ دشریعت دیمین اویسارنه دلاعلمی باوجوددتنسیخ طلاق فیصلې کوی،دګوجرانواله مفتی اوزمونږ دمدرسې مهتمم صاحب تنسیخ نکاح نافذګنړی،مونږ اوریدلی چه مولاناخیرمحمدصاحب مرحوم و مغفورهم ددې په حق کیدې.لیکن ماته په دې باندې صبراونه شو،جج اګرچه مسلمان هم دې لیکن نه دمتعنت مفهوم پیژنی اونه تحقیق کوی-بلکه په اکثر اوقاتو کښې دخاوندپه نه حاضرئې کښې یوطرفه فیصله کوی کومه چه قضاء علی الغائب ده،حضرت مولاناتهانوی رحمه الله په الحیلة الناجزة کښې چه کوم شرائط ذکرکړیدی زماپه نظرکښې په مسئله مسئوله کښې مفقود دی امیددې تاسو د جواب نه خبرکړئ؟ بینوا توجروا

المرسل: امان الله ګوجرانواله............۱۹۷۳ء۱۴۱۰

الجواب: محترمی المقام مولانا امان الله صاحب وفقه الله تعالی لمایحب ویرضی وعلیکم السلام ورحمة الله وبرکاته! نه پس واضحه دې وی چه زه په بفضله تعالی خیریت سره یم الله کریم دې تاسوپه خیریت سره ساتی،اودعلم دین په خدمت کښې دې مشغول او ساتی.آمین

محترم! تاسوته به شایدمعلومه وی چه د علماء په کوششونوسره دابعض مسائل په قانون کښې داخل کړی شوی وو.لیکن دې اهل هوی په

هغه مسائلو کښې ترمیمات کړی دی بس مونږ ددوی فیصلې ته چه کله باقاعده وی نافذه ووګینی مسترد کوو ئې (۱) داحکام په خپل خیال کښې دا مسائل محمدن لا (شریعت) ګنړی -فقط

محمد فرید عفی عنه.....دارالعلوم حقانیه اکوړه خټک

په ابتدائی عدالت او وړاندنی عدالت کښې د متضادو فیصلو په صورت کښې د تنسیخ نکاح حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یوښځې په ابتدائی عدالت کښې دخاوند په نوم تنسیخ نکاح دائر کړلو، ابتدائی عدالت خاوند طلب کړو، خاوند بیان ورکړو چه ښځې ته زه نان نفقه ورکوم اوآبادول ئې غواړم ښځې دتنسیخ نکاح په دعوی کښې اظهاراوکړو چه څلوروکالو نه ماته خاوند څه نان نفقه نه دې راکړې اونه ئې حقوق زوجیت اداکړی دی ابتدائی عدالت دښځې دعوی تنسیخ نکاح خارج کړله اودخاوند په حق کښې فیصله صادر کړه، په پاس عدالت کښې دښځې په اپیل باندې بغیر د خاوند نه بیانونه واخستل، عدالت پاسنی دتنسیخ نکاح حکم صادر کړواوعدالت ابتدائی یعنی د ماتحت فیصله مسترد کړه، ایاشرعاداتنسیخ نکاح درست دې؟بینوا توجروا

المستفتی: خواجه عبدالمجید مانسهره هزاره

الجواب: که چرې دمقدمې لیکلونه وړاندې داخاوندنه ښځه ازادوی اونه باقاعده ابادوی اودحاکم وړاندې اوس آبادولوته تیاردې نوددې خاوند نه څه بعیده ده چه داخبره صرف دفع الوقتی وغیره دپاره کوی، لهذاددې تنسیخ عدم نفاذ متعلق مونږ فیصله نه شو کولې -وهو الموفق

﴿۱﴾ قال العلامة بدر الدين الشهير بابن قاضی سماونه: قضايا القضاة ثلاثة اقسام الاول: حكمه بخلاف نص واجماع وهذا باطل فلكل من القضاة نقضه اذا رفع اليه وليس لاحد ان يجيزه، الثانی: حكمه فيما اختلف فيه فهو ينفذ وليس لاحد نقضه، الثالث: حكمه بشيئ يتعين فيه الخلاف بعد الحكم ان يكون الخلاف فی نفس الحكم فقيل نفذ وقيل يوقف علی امضاء آخر فلو امضاه يصير كان القاضی الثانی حكم فی مختلف فيه فليس للثالث نقضه فلو ابطله الثانی بطل وليس لاحد ان يجيزه الخ. (جامع الفصولين ۱: ۲۴ قبيل توكيل ابن القاضی وما يتصل به)

د دروغو ګواهیانو سره د تنسیخ نکاح مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه زمونږ یوپیش امام (ناخوانده) خپله لوردیو کس سره عقدنکاح اوکړله ورئې کړه، دا خاوند باشعور اوصحت مند کس دې قومی لحاظ سره هم کفواوښځه هم درې څلور کاله دده سره اباده وی. د ناچاقئ په بناء باندې دې پیش امام خپله لورپټه کورته راوسته اوڅه وخت پس ئې دخاوند خلاف باندې دعوٰی دتنسیخ نکاح دائر کړله. ددروغوګواهئې ئې قائمې کړې فیصله ئې دخاوند خلاف اوکړه، آیا دجج په طلاق باندې طلاق واقع کیږی؟دویم ځائې کښې نکاح کولې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی:احمد عبدالرحمٰن صدیقی ناظم انجمن خدام القرآن نوشهره۱۹۷۹،۱۰،۱۵ ۱۹۱

الجواب: دکومو وجوهاتوپه بناباندې چه مسلمان حاکم دفسخ نکاح (طلاق) مجازدې که چرې بالفرض هغه وجوهات ددروغ ګواهئې نه ثابت کړې شوې وی بیاهم دافسخ اوطلاق صحیح دې اودویم ځائې کښې نکاح مشروع ذې، ځکه حاکم عالم الغیب نه لمدعی علیه دپاره ضروری دی چه هغه جرح اوکړی.فی الدرالمختار:ولوقضی بطلاقها بشهادة الزورمع علمها بذلک نفذوحل لها التزوج بآخر بعدالعدة(وفی ردالمحتار۲: ٤٠٤)قوله وبقولهما یفتی قال الکمال وقول الامام اوجه واستدل له بدلالة الاجماع الخ(۱).وهوالموفق

بې قاعده تنسیخ نکاح شرعا مترد اوپه دې کښې صوت وغیره حرام دې

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه دهندې اوزید نکاح په حالت دبلوغ کښې شوې ده ددوی مورپلار هم مجلس نکاح کښې موجود وو شاهدین اود نکاح تړلو والا د مسجد امام هم موجود دې

(۱) (الدرالمختارمع ردالمحتار ۲: ۳۱۹ قبیل باب الولی)

اوپه رجسټرکښې هم په فارمونو باندې ددستخطونوسره هرڅه موجوددی پس څه زمانه پس د دواړو پلارانو په مینځ کښې نالړی پیداشوه،نودهندې پلاردبل کس سره ملاوشو د جینئ دطرفنه ئې په عدالت کښې دفسخ نکاح دعوٰی اولیکله،ددې نه وړاندې دزید پلارځوجرګې دهندې په پلاربانـدې کړې وې،رشته واپس کړې او ورئې کړې.لیکن دهندې پلاراول اخوا دیخوا کول وروسته ددېنه صفامنکر شو او بیائې دفسخ نکاح دعوی اولیکله،په عدالت کښې نکاح هوان اوګواهانو دجینئ دبلوغ کیدلواوتولوتقاضوپوره کولو اودنکاح پوره کیدلوګواهی ورکړه او زیدپه عدالت کښې بارباراووئیل چه هغه جینئ ابادول غواړی لیکن ددې هرڅه باوجودعدالت دفسخ نکاح فیصله دجینئ یعنی دهندې په حق کښې اوکړه اودنکاح ثانی اجازت ئې ورکړوآیا په شرع کښې دانکاح فسخه کیدلې شی؟اونکاح ثانی کولې شی؟اود دویمی نکاح تړلووالااودګواهانو جوړیدلو والو شرعا څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالرؤف قریشی ګړهی حبیب الله خان.....١٩٧٢،١٢،٧١

الجواب: کله چه خاوند دښځې باقاعده آبادولو ته تیاروونودافسخ شرعا مسترد ده.لانه فسخ من غیرضرورة﴿١﴾اونکاح ثانی اوپه دې کښې شهادت او معاونت وغیره حرام دی﴿٢﴾-وهوالموفق

بلا وجه شرعی د تنسیخ نکاح ډګری وغیره شرعا قبول نه ده

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې باره کښې چه یوې ښځې دخاوند د

﴿١﴾قال العلامة شمس الحق الافغانی: الخطاء الذی قضی به القاضی اما ان یختلف الفقهاء فی کونه خطاءً اولا یختلفوا، الثانی یرجع عنه ویرده لا محالة والاول یمضیه اذا کان بعد دعوی صحیحة وشهادة مستقیمة.

(معین القضاة والمفتیین ٧٠ الفصل الثامن فی رجوع القاضی عن حکمه)

﴿٢﴾قال الله تبارک وتعالیٰ: ولا تعاونوا علی الاثم والعدوان (الآیة).

(سورة المائدة آیت: ٢ رکوع: ١ پاره:٦)

وفات ته دوه کاله پس دليورسره په خپله نکاح دشرع په طريقه اوکړه درې ورځې خاوند سره دتيرولونه پس دمذکوره ښځې پلارد لالچ په وجه خپله لور جدا کړه اودنکاح بالجبردعوی ئې اوکړه، دسيشن جج په عدالت کښې مقدمه دروغ ثابته شوه دفيصلې اورؤلونه پس دتحقيق نه وروسته ثابته شوه چه د مذکوره ښځې پلارکمينه اخلاقو والادې اوداهرڅه ئې دڅه لالچ په خاطرکړي دی اودانکاح درضااورغبت په وجه درست ده اودمدعی دروغ دعوی ئې ختم کړه. ددې نه پس دمذکوره ښځې پلارجونئيرسول عدالت کښې دتنسيخ دعوی اوکړه اودې عدالت دسيشن جج دفيصلې خلاف دخلع ډګری ورکړه مقدمه ئې خارج کړه،ددې تنسيخ څه حکم دې؟ بينوا توجروا

المستفتی: فرمان الدين اونورمشران جلبی صوابی ۱۲۰جمادی الاول۱۴۰۳ھ

الجواب: که چرې داامرتسليم شده يادشهادت شرعيه نه ثابت شده وی چه دې ښځې ددې ليور سره په رضااورغبت نکاح کړې وی نودانکاح لازم اوناقابل فسخ ده،لوجودرکن النکاح وشرائطه﴿۱﴾وهوالموفق

د نابالغه د خياربلوغ اود ډی سی د طرف نه د طلاق نامې د ورکولومسئله

سوال: څه فرمائی علماء دين ددې مسئلې په باره کښې چه يوه نابالغه جينۍ پلارپه نکاح شرعی باندې ورکړه،دې جينۍ په دې وخت دنکاح نه انکار اوکړو، بيادامقدمه ډی سی صاحب دکوهاټ سره پيش شوه اوهلک اوجينۍ هم موجودشو،جناب ډی سی صاحب دې کس په مخ کښې طلاق نامه ورکړه او خاوند هم موجودوو،اوس دانکاح فسخ کيدې شی اوکه نه؟اودنابالغه جينۍ انکارقوی دې اوکه نه؟ بينوا توجروا

المستفتی:مولانامحبت خان مندورئ ضلع کوهاټ......۱۹۷۹ء۲۱۱۱۱

﴿۱﴾قال العلامة الحصکفی: نفد نکاح حرة مکلفة بلا رضا ولی...... وله ای للولی اذا کان عصبة...... الاعتراض فی غير الکفؤ، قال ابن عابدين:: (فيفسخه القاضی) فلا تثبت هذه الفرقة الا بالقضاء لانه مجتهد فيه وکل من الخصمين يتشبث بدليل فلا ينقطع النکاح الا بفعل القاضی. (الدرالمختار مع ردالمحتار ۲:۳۲۲ باب الولی)

الجواب: چونکه نکاح ئې پلار تړلې ده لهذا داجینئ داعقداونکاح نه شی فسخ کولې، نه دقبول په وخت نه د قبول نه وړاندې﴿۱﴾اوچونکه حاکم صرف دناکح په مخکښې طلاق نامه ورکړې ده ناکح خو طلاق نه دې ورکړې لهذا دافسخ دنکاح دپاره ناکافی ده﴿۲﴾-وهوالموفق

سره د آبادولو نه خاوند ته د تنسیخ نکاح ډگری ورکول شرعاً کالعدم ده

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه دکوثربی بی واده د رشیدخان سره شوي دی.درواج مطابق یوورځ خاوندکره اووسیده د پلار کورته لاړه،شپږمیاشتې پس دې دتنسیخ نکاح دعوی اوکړه لیکن رشیدخان بهرملک ته لاړوواودې ښځې وئیلی ووچه زه دخاوندپه عدم موجودگئې کښې دپلارکورکښې اوسیږم اونان نفقه نه راوړی لیکن ددې باوجودئې خپل رور د تنسیخ نکاح پیروئ ته مقررکړو.کیس شروع شو دمقدمې په وخت کښې رشیدخان په خپله په عدالت کښې حاضرشواودابیان ئې ورکړو چه دادمال په واپسئ یعنی دمهریادڅه په صورت کښې ښځه طلاقول نه غواړی بلکه هغه داپه هرصورت کښې آبادوی.لیکن عدالت دطلاق خلع ډگری ورکړه، آیا دا طلاق واقع کیدې شی اونکاح فسخ شوي ده؟ بینوا توجروا

المستفتی:عبدالرشیدگوجرخان راولپنډی.....۱۵ذی قعده ۱۴۰۱ھ

﴿۱﴾ وفی الهندية: فان زوجهما الاب والجد فلا خيار لهما بعد بلوغهما وان زوجهما غير الاب والجد فلكل واحد منهما الخيار اذا بلغ ان شاء اقام على النكاح وان شاء فسخ.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۲۸۵ الباب الرابع فی الاولیاء)

﴿۲﴾ وفی الهندية: وكذلك كل كتاب لم يكتبه بخطه ولم يمله بنفسه لا يقع به الطلاق اذا لم يقر انه كتابه كذا فی المحيط.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱:۳۷۹ قبیل الفصل السابع فی الطلاق بالفارسية)

الجواب: کومه ښځه چه خاوند باقاعده آبادوی او ابادولې شی نو هغه د تنسیخ نکاح حقداره نه ده او ده ته د تنسیخ نکاح ډګری ورکول شرعاً کالعدم دي(۱)- وهوالموفق

مجبورا ښځه تنسیخ نکاح په مسلمان جج باندې کولې شی

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه د هندې نکاح د صابر خان سره په پاکستان کښې اوشوه ددې نه یوه جینۍ پیدا شوه هغې نوم ئې په پاسپورټ کښې اولیکلو. صابر د انګلینډ نه د خپلې ښځې هندې په نوم طلاق اولیکلو او راوئ لیګو. هندې د عدت نه پس د حسین خان سره واده اوکړو اودا ماشومه ددې سره په پرورش کښې وه. کله چه پیغله شوه نو د هغې واده انګلینډ کښې د نثار علی سره باقاعده شرعی اوشوه. ایجاب او قبول د عالم دین په مخ کښې اوشو. مګر د هغې ځائې د قانونی اعتبار سره نکاح رجسټرډ نه شوه د خاوند خیال وو چه دا د پلار یوه لورده لهذا دې ير دولت سره به راځی، په دې کښې صابر خان اووئیل چه دا زما لور نه ده او د ناکح په خیالاتو کښې تبدیلی شروع شوه چه دولت خو اوس نه راځی لهذا خاوند اوس ددې د ښځې جوړولو نه انکار اوکړو. چه دا زما ښځه نه ده او نه مې ورسره نکاح شویده، په دې کښې د نثار علی نه یو هلک هم پیدا شوي وو او درې میاشتې پس هغه مړ شو. اوس دا هلک د ازدواجی تعلقاتو نه منکر دې. او طلاق هم نه ورکوی چه فارغه ئې کړی اووائی چه اول پنځه زره پونډه راکړئ نو مونږ به ئې فارغه کړو. لیکن د جینۍ والا ددې رقم نه معذوره دی اوس جینۍ په دې چکر کښې ده لهذا که چرې د خلاصی څه صورت وی نو وئی لیکئ او پیش ئې کړئ؟ بینوا توجروا

المستفتی یو بنده مسلم برمنګهم انګلینډ........۲۷\۱ محرم ۱۴۰۳

﴿۱﴾ قال العلامة الحصکفی: ولا یفرق بینهما بعجزه عنها بانواعها الثلاثة ولا بعدم ایفائه لو غائبا حقها ولو موسرا وجوزه الشافعی باعسار الزوج وبتضررها بغیبته ولو قضی به حنفی لم ینفذ. (الدر المختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۷۱۲ مطلب فی فسخ النکاح بالعجز عن النفقة)

الجواب: په صورت مسئوله کښې دامجبوره ښځه دمسلمان جج په ذریعې سره طلاق (تنسیخ نکاح) حاصلولې شی، اودعدت تیرولونه پس بل ځائې کښې نکاح کولې شی (حیله ناجزه)《۱》-وهوالموفق

تنسیخ نکاح په ظاهره خلع بالاکراه او حقیقت کښې طلاق بائن دې

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه عدالت دتنسیخ نکاح فیصله صادره کړې ده ایاپه دې سره ښځه طلاقیږی، اودویم ځائې کښې نکاح کولې شی؟ که چرې طلاق واقع کیږی نوددې څه صورت دې؟ خلع اوکه بل صورت؟ ددې په باره کښې فیصله صادره کړئ؟ بینوا توجروا

المستفتی: قاری محمدانورګلواله سرګودها........۱۵۱۹۱۱۹۷۹

الجواب: کوم خاوند چه ښځه نه باقاعده آباده وی اونه ئې آزادوی، نودامظلومه ښځه د تنسیخ نکاح مستحقه ده اودا تنسیخ نکاح جائز اونافذه دې《۲》اودا تنسیخ په

《۱》قال الشاه اشرف علی التهانوی: اوصورت دتفریق (زوجه متعنت) دادې چه ښځه خپله مقدمه داسلام قاضی یا مسلمان حاکم اوددوی دنۀ موجود کیدوپه صورت کښې دمسلمانانو جماعت ته پیش کړی اوچاته چه پیش کړې شی هغه دشرعی شهادت وغیره ذریعې سره د معاملې پوره تحقیق اوکړی اوکه دښځې دعوٰی صحیح ثابته شی چه د وسعت (طاقت) باوجود خرچ نه ورکوی نودهغې خاوند ته دې اووئیلې شی چه دخپلې ښځې حقوق اداکړه یا طلاق ورکړه ګنی مونږ به ئې درنه جدا کړو، که ددې نه پس هم دغه ظالم په دې صورت باندې عمل اونه کړی نو قاضی یا شرعاً چه څوك دهغۀ قائم مقام وی طلاق دې واقع کړی (حیله ناجزه ۴۷ حکم زوجه متعنت)

《۲》قال الشاه اشرف علی التهانوی: زوجه متعنت له اول لازم دی چه په څه طریقه خاوند سره خلع وغیره اوکړی لیکن که د ډیر کوشش باوجود هم څه صورت نه جوړ نه شی نود سختې مجبورئ په حالت کښې په مالکی مذهب باندې دعمل کولو ګنجائش شته.....صورت د تفریق دادې چه ښځه خپله مقدمه داسلام قاضی یا مسلمان حاکم ته اوددوی دنۀ موجود کیدوپه صورت کښې دمسلمانانو جماعت ته پیش کړی اوچاته چه پیش کړې شی هغه دشرعی شهادت وغیره ذریعې سره د معاملې پوره تحقیق اوکړی اوکه دښځې دعوٰی صحیح ثابته شی چه د وسعت (طاقت) باوجود خرچ نه ورکوی نودهغې خاوند ته دې اووئیلې شی چه دخپلې ښځې حقوق اداکړه یا طلاق ورکړه ګنی مونږ........

(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

ظاهره خلع بالاکراه او په حقیقت کښې طلاق بائن دی‌(۱)- وهوالموفق

چرته چه قاضی نه وی هلته دعلماء جمعیت د ضرورت په وجې سره تنسیخ نکاح کولې شی

سوال: څه فرمائی علماء دین د دې مسئلې په باره کښې چه دیو کس دوه ښځې دی دیوې ښځې څه نه څه حقوق اداکوی لیکن دویمه په خپل ځائې باندې همداسې پریخې ده حقوق شرعی ئې نه اداکوی اونه ئې دنان نفقې څه بندوبست کوی اوداځائې داسې آزاده علاقه ده هلته څه قاضی وغیره نشته دې چه هغه دا ښځه آزاده کړی اوحال دادې چه خاوندئې هم طلاق نه ورکوی. پس که چرې دا ښځه په دې حالت کښې دطلاق نه بغیر دخاوند نه جداشی او دویم واده اوکړی چه خاوند دچاخبره نه اوری نو ښځې ته ایاداکار کول جائز دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: حافظ شیرعالم دوآبه هنګوکوهاټ.......... ۱۴۰۱/۷/۱۲ھ

الجواب: که چرې دتفحص اوتحقیق نه پس دامعلومه شی چه داخاوندظالم دې نه دا ښځه آبادوی اونه ئې آزادوی نودځو بااثره علماء په جمعیت کښې ددې تحقیق نه پس دا ښځه طلاقولې شی اودادامام مالک رحمه الله مذهب دې اود

(بقیه حاشیه)..به ئې درنه جدا کړو، که ددې نه پس هم دغه ظالم په دې صورت باندې عمل اونه کړی نو قاضی یا شرعاً چه څوک دهغهٔ قائم مقام وی طلاق دې واقع کړی.په دې کښې دڅه مودې انتظار اومهلت ته په اتفاق د مالکیه ضرورت نشته (الحیلة الناجزه ۷۴ حکم زوجه متعنت)

﴿۱﴾ وفی الهندیة: ان اختارت الفرقة امر القاضی ان یطلقها طلقة بائنة فان ابی فرق بینهما هکذا ذکر محمد رحمه الله تعالیٰ فی الاصل کذا فی التبیین والفرقة تطلیقة بائنة کذا فی الکافی.

(فتاویٰ عالمگیریة ۱: ۵۲۴ الباب الثانی عشر فی العنین)

ضروت په وخت د احنافو په نزد په دې باندې عمل کول جائزدي﴿۱﴾وهوالموفق

د باقاعده تحقیق نه پس د قاضی یکطرفه د تنسیخ نکاح فیصله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه مونږ د خپلې خور نکاح درفیق خان سره کړې وه کله چه دوه وخت راځی نوهغه یو دوه ورځې وراندې او تحتی ډیره پریشانی ده د خور عمر مو هم پنځه ویش کاله دې د مور پلار په کور کښې ده پنځه نیم کاله وړاندې ئې نکاح شوې ده او رفیق خان همدغه روپوشی اختیاروی لهذا زمونږ خور په عدالت کښې درخواست ورکړو او تنسیخ نکاح ئې اوکړو نو آیا د خاوند د روپوشئ باوجود دا سرټیفیکیټ حاصلول د عدالت نه درست دی؟ بینوا توجروا

المستفتی: حامد شیر شیله بلاک اټک.........۱۴۰۱۱۲۱۱۲ھ

الجواب: کله چه خاوند جوندې غائب شی نو باقاعده د تحقیق نه پس جج غائبانه

﴿۱﴾ قال الشاه اشرف علی التهانوی: او چرته چه مسلمان حاکم موجود نه وی یا مسلمان حاکم ته په عدالت کښې د مقدمې اوړلو قانوناً اختیار نه وی یا مسلمان حاکم د شرعی قواعدو مطابق فیصله نه کوی نو په دې صورت کښې د فقه حنفی مطابق خو د ښځې جدا کولو د پاره د خاوند د طلاق وغیره نه بغیر هیڅ صورت نشته، او ممکن حده پورې لازم ده چه د خلع وغیره کوشش اوکړی لیکن که خاوند په هیڅ شان نه منی یا د مجنون کیدو په وجه یا د لاپته کیدو په وجه هغهٔ سره خلع وغیره ممکن نه وی او ښځه صبر نه شی کولې نو مجبوراً د مالکی مذهب مطابق د دینداره مسلمانانو جماعت کښې معاملې پیش کولو ګنجائش شته.لیکن په مالکی مذهب کښې د قاضی وغیره نه کیدو حالت کښې دا صورت هم جائزدې چه د محلې د دینداره مسلمانانو یو جماعت چه ددوی شمیر کم از کم درې وی مشری اوکړی او د واقعې تحقیق اوکړی او د شریعت موافق حکم اوکړی نو دا هم د قاضی د قضاء قائم مقام کیدې شی

صرح بذلک العلامة الصالح التونسی مفتی المالکیة فی المسجد النبوی بالمدینة المنورة فی فتواه الملحقة بهذه الرسالة فی الروایة السابعة عشر،

او د سخت ضرورت او د عام ابتلاء په وخت د احنافو په نزد د نورو امامانو مذهب اختیارولو سره په هغې باندې فتوی ورکول هم جائزدی الخ (الحیلة الناجزة ۳۴ تفریق زوجین بحکم حاکم)

فیصله (یکطرفه فیصله) کولو مجازوی، کذافی قضاء ردالمحتار عن جامع الفصولین﴿۱﴾. وهو الموفق

بلا وجه تنسیخ نکاح کول غیرمعتبر او د دینی امورو ختمول دی

سوال: څه فرمائی علماء دین د دې مسئلې په باره کښې که چرې ښځه د خاوند نه په څه خبره خفه شی او کورته لاړله شی او بیا تنسیخ نکاح او کړی، نو آیا د دې تنسیخ څه اعتبار شته؟ بینوا توجروا

المستفتی: چوهدری صفدر راولپنډی.....۱۲ ربیع الثانی ۱۴۰۲ھ

الجواب: که چرې خاوند دا ښځه نه آبادوی او نه ئې په ښه طریقه آزادوی نو د تحقیق نه پس د مسلمان جج د تنسیخ نکاح ډگری جاری کول قابل قبول ده، او د عدت نه پس دې ښځې ته دویم ځائې کښې نکاح جائز کیږی (حیله ناجزه)﴿۲﴾ او که چرې ښځه آبادوی یائې په ښه طریقه ازادوی نو بیا د دې تنسیخ شرعا اعتبار نشته، او دویم ځائې کښې نکاح درست نه ده او د دینی امورو د پامالئ

﴿۱﴾ **قال العلامة الشامی: لکن فی الخامس من جامع الفصولین عن الخانية: غاب المدعى عليه بعد ما برهن عليه او غاب الوكيل بعد قبول البينة قبل التعديل او مات الوكيل ثم عدلت تلك البينة لا يحكم بها وقال ابويوسف يحكم وهذا ارفق بالناس. (ردالمحتار هامش الدر المختار ۴: ۳۷۳ مطلب فی القضاء علی الغائب)**

﴿۲﴾ قال الشاه اشرف علی التهانوی: ښځه دې خپله مقدمه د اسلام قاضی یا مسلمان حاکم ته او ددوی د نهٔ موجود کیدو په صورت کښې د مسلمانانو جماعت ته پیش کړی او چا ته چه پیش کړې شی هغه د شرعی شهادت وغیره ذریعې سره د معاملې پوره تحقیق او کړی او که د ښځې دعوٰی صحیح ثابته شی چه د وسعت (طاقت) باوجود خرچ نه ورکوی نو د هغې خاوند ته دې او وئیلې شی چه د خپلې ښځې حقوق ادا کړه یا طلاق ورکړه گنی مونږ به ئې درنه جدا کړو، که د دې نه پس هم دغه ظالم په دې صورت باندې عمل او نه کړی نو قاضی یا شرعاً چه څوک د هغهٔ قائم مقام وی طلاق دې واقع کړی په دې کښې د څه مودې انتظار او مهلت ته په اتفاق د مالکیه ضرورت نشته **(الحیلة الناجزه ۱۶۴ المرقومات للمظلومات حکم متعنت فی النفقة)**

مترادف دي(۱)-وهو الموفق

د تعنت فی النفقة په وجه په مذهب غیرباندې فتویٰ او د قضاء علی الغائب حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه هنده ددې خاوند تر څلورو کالو پورې غیرآباده اوساتله اودخوړلودپاره نه نان نفقه ورکوی نه ئې معاف کړه اونه ئې دې عرصه کښې دننه خبرواخستلو دهندې اقرباء اورشته دارو خاوندکافی پوهه کړواوډیرخطوط ئې ورله اولیږل چه هنده آباده کړه ګینې د خرچې دعوی به درباندې اولیکو ،لیکن خاوندهیڅ پرواونه کړه، آخر دهندې پلاردخاوندپلاربکرطرفته څوخطوط اولیکل اویورجسټری ئې وراولیګل چه زما دلورڅه انتظام اوکړه ګینې زه دتنسیخ نکاح دعوی کوم، چنانچه مجبورا عدالت سول جج دمسلمان په عدالت کښې هندې دتنسیخ نکاح دعوه اولیکله عدالت څوځله سمن رجسټرپه نوم دخاوندکوم چه دپلارسره اوسیږی ور او لیګله باوجوددعلم نه درجسټریانونه پتیږی اودده پلارلیکی چه فلان چک کښې اوسیږی لهذااوپس لاړشئی،په اخبارکښې نوټس جاری کړې شو لیکن عدالت ته حاضرنه شو ،بالآخره دخاوندپلارته ئې رجسټری اولیږله چه ته هلک عدالت ته حاضر کړه اویاپه خپله حاضرشه د مقدمې پیرداری اوکړه مګرپه دواړو کښې یوهم حاضرعدالت نه شو ،آخر عدالت دخاوندپه عدم موجودګئ کښې دطلاق حکم ورکړو ،ایاشرعاهم داطلاق واقع کیږی؟ آیا شرعی تقاضی په تقاضائې فقه حنفی په دې کښې پوره دې؟بینوا توجروا

المستفتی: محبوب الهی ساهیوال............ ۳۱۱۵۱،۱۹۷۰

الجواب: په صورت مسئوله کښې دابنځه مطلقه شویده دعدت دتیرولونه پس

---

(۱) قال العلامة ابن قاضی سماونه: حکم القاضی بخلاف نص واجماع وهذا باطل فلکل من القضاة نقضه اذا ارفع الیه ولیس لاحد ان یجیزه.

(جامع الفصولین ۲۳ الفصل الثانی فی القضاء فی المجتهد فیه)

بل ځائې کښې نکاح کولې شی په دې شرط چه ددې ښځې دنفقې څه انتظام نه وی یعنی نه ئې په خپله کولی شی او نه ئې بل څوک ذمه اخلی او یا دنفقې انتظام ممکن وی لیکن بغیر دخاوند نه دعصمت د(وقوع زنا) ویره موجود وی، دلیل ددې دادې چه دتعنت فی الفقه په وجه دامام مالک په نزد فسخ نکاح جائز دې (۱) او داحنافو په نزد په مذهب غیر باندې قضاء او فتوی دضرورت په وخت جائز دی، صرح به فی ردالمحتارفی مواضع منها (۳: ٤٥٦) (۲) او قضاء علی الغائب هم عند الضرورت جائز دې، قال العلامة الشامی فی ردالمحتار ٤: ۲۳۹

---

(۲) قال الشاه اشرف علی التهانوی: زوجه متعنت له اول لازم دی چه په څه طریقه خاوند سره خلع وغیره او کړی لیکن که د ډیر کوشش باوجود هم څه صورت نه جوړ نه شی نود سختې مجبورئ په حالت کښې په مالکی مذهب باندې دعمل کولو گنجائش شته ځکه چه ددوی په نزد زوجه متعنت ته د تفریق حق ملاویږی، اود سختې مجبورئ دوه صورته دی یو دا چه دښځې دخرچ څه انتظام نه کیږی،..... او دویم داچه دخاوند نه جدا اوسیدو کښې په معصیت کښې د مبتلا کیدو قوی خطره وی. او صورت د تفریق دادې چه ښځه خپله مقدمه داسلام قاضی یا مسلمان حاکم ته اوددوی دنۀ موجود کیدو په صورت کښې دمسلمانانو جماعت ته پیش کړی او چاته چه پیش کړې شی هغه دشرعی شهادت وغیره ذریعې سره د معاملې پوره تحقیق اوکړی اوکه دښځې دعوی صحیح ثابته شی چه د وسعت (طاقت) باوجود خرچ نه ورکوی نودهغې خاوند ته دې اووئیلې شی چه دخپلې ښځې حقوق اداکړه یا طلاق ورکړه گنی مونږ به ئې درنه جدا کړو، که ددې نه پس هم دغه ظالم په دې صورت باندې عمل اونه کړی نو قاضی یا شرعاً چه څوک دهغۀ قائم مقام وی طلاق دې واقع کړی په دې کښې دڅه مودې انتظار او مهلت ته په اتفاق د مالکیه ضرورت نشته.
(الحیلة الناجزة ۱۶۳ حکم زوجه متعنت فی النفقة المرقومات للمظلومات)

(۲) قال العلامة ابن عابدین: (قوله خلافا لمالک)...... لقول القهستانی لو افتیٰ به فی موضع الضرورة لا بأس به علی ما اظن قلت ونظیر هذه المسئلة عدة ممتدة الطهر التی بلغت برؤیة الدم ثلاثة ایام...... وعند مالک تنقضی عدتها بتسعة اشهر وقد قال فی البزازیة الفتویٰ فی زماننا علی قول مالک وقال الزاهدی کان بعض اصحابنا یفتون به للضرورة واعترضه فی النهر وغیره بانه لا داعی الی الافتاء بمذهب الغیر لا مکان الترافع الی مالکی یحکم بمذهبه وعلی ذلک مشی ابن وهبان فی منظومته هناک لکن قدمنا ان الکلام عند تحقق الضرورة حیث لم یوجد مالکی یحکم به. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۳: ۳۶۲ مطلب فی الافتاء بمذهب مالک فی زوجة المفقود)

فالظاهر عندی ان یتامل فی الوقائع ویحتاط ویلاحظ الحرج والضرورات فیفتی بحسبها جوازا وفسادا لخ(١).وهوالموفق

د باقاعده آبادئ په صورت کښې د طلاق ورکولو نه بغیر په تنسیخ نکاح باندې ډګری د کارنه ده

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه زمونږ یو دوست د لور واده پنځه کاله مخکښې په پاکستان کښې شوي دې دواده نه پس دښځې او خاوند جهګړه اوشوه جینئ هالینډ ته دوالدینو خواته راغله، ددې ځائې نه په لاهورکورټ کښې په ذریعه دوکیل دطلاق مطالبه اوشوه کیس اوس هم چلیږی، جینئ دڅلوروکالونه په هالینډ کښې ده دلته ددې بچی هم پیدا شو اوس داجینئ دویم ځائې کښې واده کول غواړی لیکن هغې ته طلاق نه دې ملاؤ شوې، ایاشرعادیته دجوازګنجائش دې؟بینوا توجروا

المستفتی: محمد طارق خان هالینډ.............١٩٧٤ء\١١\١٢

الجواب: که چرې ددې ښځې خاوند داښځه باقاعده آباده ساتله په حقوق کښې دڅه شی مرتکب نه وونو بیاددې باوجود دښځې اوخاوند په مینځ کښې د نالګئ په صورت کښې دخاوند دطرف نه باقاعده دطلاق نه بغیرښځه نه شی آزادیدلې، اوپه داسې صورت کښې دعدالت نه تنسیخ نکاح ډګری حاصلولو سره هم ښځه نه آزادیږی(٢) پس په ضورت مسئوله کښې دحالات مسطورو

---

(١) (ردالمحتار هامش الدرالمختار ٣٧٧:٤ قبیل مطلب فی القضاء علی المسخر)

(٢) قال الشیخ شمس الحق الافغانی: حکم القاضی علی خلاف النص کالحکم بحل متروک التسمیة عمدا او علی خلاف السنة المشهورة کالحکم بتحلیل المطلقة ثلاثا بمجرد عقد المحلل بلا دخول او علی خلاف الاجماع کالحکم بصحة نکاح المتعة باطل ولکل قاض نقضه اذا رفع الیه.

(معین القضاة والمفتیین ٦٨ الفصل السادس فی اقسام القضاء)

مطابق دا ښځه تراوسه پورې آزاده نه ده ددې دخاوند سره چه رابطه قائمه شي د طلاق اچولو نه پس به دا ښځه آزاده شي (۱)-وهو الموفق

مجبوره ښځه اولاً مصالحت ثانیاً خلع او په آخر کښې د تنسیخ نکاح مطالبه کولې شي

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یوه ښځه چه دخو بچو مورده خاوند هغه اوس په کور کښې نه اوسوی او د کورنه ئې ویستې ده ددې تقریبا ددوو کالو نه زیات موده شوي ده چه دوالدینو په کور کښې کښې ده او خاوند نان نفقه هم نه ورکوی ددې څه حل دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمد فرید عباسی مری......۱۹۷۸ء۱۰۱۱۱۲

الجواب: اول ددې زوجینو په درمیان کښې د مصالحت کوشش دې او کړې شي، ثانیاً په خلع باندې راضی کړئ او که چرې دادواړه کارونه ناممکن وی نو بیا کوم مسلمان حاکم یا د مسلمان نیک او دصلحاء د جماعت په واسطه دې تنسیخ نکاح او کړې شي (از حیله ناجزه) (۲)-وهو الموفق

---

(۱) قال الشاه اشرف علی التهانوی: او چرته چه مسلمان حاکم موجود نه وی یا مسلمان حاکم ته په عدالت کښې د مقدمې اوړلو قانوناً اختیار نه وی یا مسلمان حاکم د شرعی قواعدو مطابق فیصله نه کوی نو په دې صورت کښې دفقه حنفی مطابق خو دښځې جدا کولو دپاره دخاوند دطلاق وغیره نه بغیر هیڅ صورت نشته، او ممکن حده پورې لازم ده چه دخلع وغیره کوشش او کړی. (الحیلة الناجزه ۳۴ جماعت مسلمین کاحکم)

(۲) قال الشاه اشرف علی التهانوی: زوجه متعنت له اول لازم دی چه په څه طریقه خاوند سره خلع وغیره او کړی لیکن که د ډیر کوشش باوجود هم څه صورت نه جوړ نه شی نو د سختې مجبورئ په حالت کښې په مالکی مذهب باندې دعمل کولو ګنجائش شته ځکه چه ددوی په نزد زوجه متعنت ته د تفریق حق ملاویږی. او د سختې مجبورئ دوه صورته دی...... صورت د تفریق دادې چه ښځه خپله مقدمه د اسلا قاضی یا مسلمان حاکم ته او ددوی دنه موجود کیدو په صورت کښې د مسلمانا جماعت ته پیش کړی او چاته چه پیش کړې شی هغه د شرعی شهادت وغیره ذریع سره د معاملې پوره تحقیق او کړی او که دښځې دعوی صحیح ثابته شی چه وسعت (طاقت) باوجود خرچ نه ورکوی......... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

صرف د مهر نه ورکولو په وجه باندې تنسيخ نكاح نه كيږي

سوال: څه فرمائی علماء دين ددې مسئلې په باره کښې چه يوې ښځې په عدالت حاضره کښې دمهردعوی اوکړه چه ماته دې خاوند مهر راکړی، خاوند په عدالت کښې حاضرنه شوعدالت تنسيخ نکاح اوکړه، ايادا ښځه اوس بل ځائې کښې نکاح کولې شی؟ بينوا توجروا

المستفتی: مولوی دواخانه اندرون مهربان ګیټ بنوں......١٩٨٥ء١٨١٢٩

الجواب: په ظاهره دا تنسيخ نكاح قانونی تنسيخ دې نه اسلامی، نکاح دځه د ماشومانو لوبې نه دی چه په هرعلت سره ختميږی(١)-وهوالموفق

د خاوند اراده د قتل او نفقه نه ورکولو په صورت کښې د تنسيخ يا د خلع حکم

سوال: څه فرمائی علماء دين ددې مسئلې په باره کښې چه زيد هندې سره نکاح اوکړه، دزيد سره ئې وخت تيرکړوليکن دبلوغه پورې نه وه رسيدلې، يوه ورځ زيد دمورد کورنه دبوتلو په بهانه په لاره کښې ددې دقتل په اراده باندې په توپک ډزې اوکړې اواوتختيدو، ښځه زخمی شوه اودپلارکورکښې اوسيږی علاج ئې کولوپنځلس کاله تيرشول اوخاوند په دې موده کښې تپوس اونه کړو، نوپه دې عمل طلاق واقع کيږی اوکه نه؟ اودويم ځائې کښې واده کولې

(بقيه حاشيه)....نودهغې خاوند ته دې اووئيلې شی چه دخپلې ښځې حقوق اداکړه يا طلاق ورکړه ګنی مونږ به ئې درنه جدا کړو، که ددې نه پس هم دغه ظالم په دې صورت باندې عمل اونه کړی نوقاضی ياشرعاً چه څوك دهغهٔ قائم مقام وی طلاق دې واقع کړی.په دې کښې دځه مودې انتظار اومهلت ته په اتفاق د مالکيه ضرورت نشته.
(الحيلة الناجزه ٧٣ حکم زوجه متعنت)

(١) قال العلامة شمس الحق الافغانی: الاعسار بالصداق يوجب التخير اذا لم يدخل بها وبه قال الشافعی ومالک، وقال ابو حنيفة هو غريم من الغرما لا يفرق بينهما، واما الاعسار بالنفقة فقال مالک والشافعی واحمد يفرق بينهما وقال ابو حنيفة لا، كما فى بداية المجتهد.
(معين القضاة والمفتيين ٨٩ الفصل الرابع عشر فى زوجة المفقود والمجنون وغيره)

شی او که نه؟ که چرې نه ئې شی کولې نو دخلاصی څه صورت دې؟

بینوا توجروا

المستفتی: خائسته رحمن........۱۹۷۴ء۱۴۱۰۱۴۲

الجواب: قتل او دقتل اراده اونفقه نه ورکول ټول په ټول حرام اوناجائزدی لیکن دې سره ښځه نه طلاقیږی﴿۱﴾ لهٰذا طلاق یاخلع یادمسلمان حاکم تنسیخ نکاح نه وړاندې دا ښځه بل ځائې کښې نکاح نه شی کولې﴿۲﴾-وهوالموفق

د عجزعن النفقه وغیره په وجه باندې د جرګې فیصله دتنسیخ نکاح حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه تنسیخ نکاح د لاندینو بیاناتو په روشنئ کښې شوې ده ایاشرعاداتسلیم دې؟ بیانات دادی:

بیان مدعیه:... زه فلانه ولدفلان قوم فلان تحصیل بهکرمیان والی دعوی کوم چه درې څلورکالونه پیغله شوې یم مسمیٰ فلان ولدفلان سره ځما پلار ځما نکاح کړې وه،هغه په وخت دنکاح اواوس هم نابالغ دې د حقوق زوجیت اود واده کولو په مذکور کښې صلاحیت نشته دې هغه په خپله اونه ئې پلار آئنده دواده کولواراده ساتی، ځمادنان نفقې اودزندګئ دضروریاتوخرچه ورکولو نه هم دهلک والداوهلک انکاری دې زه په خپله هم دزندګئ د ضروریاتو متکفل نه یم ځکه چه ځماپلاروفات شوې دې لهذا جرګه کوم چه په یولسو کالوباندې مشتمل ده استدعاکوی چه ناکح اودده پلارځمادنان او نفقه قطعاانتظام نه شی کولې مجبوراجرګه مذکور حکم تسلیم کوم چه زما نکاح فسخ کړی.

دستخط اودګوتې نشان

﴿۱﴾ قال العلامة الحصكفي: وركنه لفظ مخصوص خال عن الاستثناء طلقة الخ. (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲ :۳۵۳ کتاب الطلاق)

﴿۲﴾ وفی الهندية: لا يجوز للرجل ان يتزوج زوجة غيره وكذلك المعتدة كذا فی السراج الوهاج. (فتاویٰ عالمگیریة ۱ :۲۸۰ القسم السادس المحرمات التی يتعلق بها حق الغير)

بیان والد مدعاعلیه...... مسماه فلانه په ماباندې اوزمانابالغ ځوې مسمی فلان باندې چه دعوه کیږیده جرګې والالفظ په لفظ مااورؤلې ده دمسماه فلانې دعوٰی بلکل صحیح ده زه خپل ځوئ ته نه واده کوم اونه دنان نفقې(تربلوغ هلک) په وجه اوچتوم نه هلک په خپله دنان نفقې کفیل کیدی شی لهذا دفسخ نکاح کومه فیصله چه جرګه اوکړی نوهغه ماته په حیثیت دمتولی منظورده.

دستخط د پلاراو ځوی

المستفتی: شیرعباس اعوان کلورکوټ میان والی...... ۳۰\۱۳\۱۹۷۰ء

الجواب: چونکه د شوافع اوحنابله وغیره په نزدعجز عن النفقه په وجه فسخ نکاح صحیح ده اوفقهاء احناف دضرورت په وخت کښې په مذهب غیر فتوی ورکول جائزګرزؤلې دی(۱) لهذاکه چرې ددې ښځې دنفقې څه انتظام نه وی اونه ئې څوک ذمه اخلی نوپه دې صورت کښې دمسلمان جج په ذریعې سره فسخ نکاح فیصله حاصلول جائزدې، یعنی حاکم دتحقیق نه پس دافیصله اوکړی چه ماستانکاح فسخه کړه صرف اختیاراومرضی باندې به ئې نه پریږدی اوداهم جائزده چه مقامی بااثرعلماء اوغیرعلماء(چیرمین ممبران) د تحقیق نه پس که چرې دافیصله اوکړی چه مونږ دانکاح فسخه کړه نوداهم کافی ده(۲)-وهوالموفق

---

(۱) قال الشیخ شمس الحق الافغانی: طریق تطلیق زوجة المفقود او الغائب الذی تعذر الارسال الیه او ارسل الیه فتعاند لعدم النفقة فان الزوجة تثبت بشاهدین ان فلانا زوجها وغاب عنها ولم یترک لها نفقة ولا وکیلا بها ولا اسقطتها عنه وتحلف علی ذلک فیقول الحاکم فسخت النکاح او طلقتک منه او یأمرها بذلک ثم یحکم به وهذا بعد التلوم بنحو شهر او باجتهاده عند المالکیة او فورا او متراخیا عند الحنابلة.

(معین القضاة والمفتیین ۸۹ الفصل الرابع عشر فی زوجة المفقود وغیره)

(۲) قال الشاه اشرف علی التهانوی: زوجه متعنت له اول لازم دی چه په څه طریقه خاوند سره خلع وغیره اوکړی لیکن که د ډیرکوشش باوجود هم څه صورت نه جوړ نه شی نو د سختې مجبورئ په حالت کښې په .... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

ښځه د مجبورئ په وجه باندې تنسیخ نکاح کولې شي

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یوه جینئ کومه چه عیسائی مذهب کښې وه دکومې نوم چه مارګریټ ووهغه جینئ ځوانه شوه مسلمانه شوه اودیو مسلمان کس سره ئې نکاح اوکړه ددې نوم بشیره بی بی کیخودلې شو، دخاوندسره څلورکاله وه، څلورکاله پس خاوندهغه دکورنه ویسته نه نان نفقه ورکوی اونه ورسره څه تعلقات ساتی تقریبادوه څلورځله په جرګه امام صاحب اودوه څلورکسان دده خواته لاړل چه خپله ښځه بشیره بی بی ځان سره اوساته اویاخرچه ورکوه، لیکن خاوندوائی چه نه داکورکښې پریږدم اونه خرچه ورکوم اونه دیته طلاق ورکوم اوس ددې مسئلې شرعی حل څه دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمداکبراسلام آباد

الجواب: داجینئ مسلمان حاکم یاباآثرجمعیت د مسلمانان په کوم چه اکثریت علماء وی، په ذریعه فسخ نکاح حاصلولې شی اوددګرئ نه پس کله چه عدت تیرشی نوبل ځائې کښې نکاح کولې شی(هکذافی الحیلة الناجزه)﴿۱﴾وهوالموفق

(بقیه حاشیه)....مالکی مذهب باندې دعمل کولو ګنجائش شته ځکه چه ددوی په نزد زوجه متعنت ته د تفریق حق ملاویږی....اوصورت د تفریق دادې چه ښځه خپله مقدمه داسلام قاضی یا مسلمان حاکم ته اوددوی دنۀ موجود کیدوپه صورت کښې دمسلمانانو جماعت ته پیش کړی اوچاته چه پیش کړې شی هغه دشرعی شهادت وغیره ذریعې سره د معاملې پوره تحقیق اوکړی اوکه دښځې دعوٰی صحیح ثابته شی چه د وسعت (طاقت) باوجود خرچ نه ورکوی نودهغې خاوند ته دې اووئیلې شی چه دخپلې ښځې حقوق اداکړه یا طلاق ورکړه ګنی مونږ به ئې درنه جدا کړو، که ددې نه پس هم دغه ظالم په دې صورت باندې عمل اونه کړی نوقاضی یاشرعاً چه څوك دهغۀ قائم مقام وی طلاق دې واقع کړی په دې کښې دڅه مودې انتظار اومهلت ته په اتفاق د مالکیه ضرورت نشته.(الحیلة الناجزة ۱۶۴ حکم زوجه متعنت فی النفقة)

﴿۱﴾ قال الشاه اشرف علـی التـهانوی: اوصورت د تفریق دادې چه ښځه خپله مقدمه داسلام قاضی یا مسلمان حاکم ته اوددوی:..........(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

مجبوره ښځه باقاعده د مسلمان جج په ذريعه تنسيخ نکاح کولې شي

سوال: څه فرمائی علماء دين ددې مسئلې په باره کښې چه يو ښځه د کومې نکاح چه ديو کس سره شوي وولیکن يولس کالوپورې خاوند تعلقات منقطع کړی اوبيادويمه نکاح اوکړی اوس دقرآن اوحديث په روشنئ کښې ددې مجبوره ښځې څه حکم دې؟ بينوا توجروا

المستفتی: حاجی محمداسلم پنڈگھیپ اٹک........ ٩\١١\١٩٩١ء

الجواب: کومه ښځه چه خاوندنه ابادوی اونه ئې ازادوی نوداسې مجبوره ښځه په ذريعه دمسلمان جج تنسيخ نکاح کولې شي اودعدت تيريدلونه پس بل ځائې کښې نکاح کولې شی (والتفصيل فی الحيلة الناجزه) (١). وهو الموفق

(بقيه حاشيه)..... دنهٔ موجود کيدو په صورت کښې دمسلمانانو جماعت ته پيش کړی اوچاته چه پيش کړې شی هغه دشرعی شهادت وغيره ذريعې سره د معاملې پوره تحقيق اوکړی اوکه دښځې دعوی صحيح ثابته شی چه د وسعت (طاقت) باوجود خرچ نه ورکوی نودهغې خاوند ته دې اووئيلې شی چه دخپلې ښځې حقوق اداکړه يا طلاق ورکړه گنی مونږ به ئې درنه جدا کړو، که ددې نه پس هم دغه ظالم په دې صورت باندې عمل اونه کړی نوقاضی ياشرعاً چه څوك دهغهٔ قائم مقام وی طلاق دې واقع کړی. په دې کښې دڅه مودې انتظار اومهلت ته په اتفاق د مالکيه ضرورت نشته. (الحيلة الناجزة ١٦٤ حکم زوجه متعنت فی النفقة)

(٢) قال الشاه اشرف علی التهانوی: زوجه متعنت له اول لازم دی چه په څه طريقه خاوند سره خلع وغيره اوکړی ليکن که د ډير کوشش باوجود هم څه صورت نه جوړ نه شی نود سختې مجبورئ په حالت کښې په مالکی مذهب باندې دعمل کولو گنجائش شته ځکه چه ددوی په نزد زوجه متعنت ته د تفريق حق ملاويږی. اود سختې مجبورئ دوه صورته دی يودا چه دښځې دخرچ څه انتظام نه کيږی...... او دويم داچه دخاوند نه جدا اوسيدو کښې په معصيت کښې د مبتلا کيدو قوی خطره وی او اوددوی دنهٔ موجود کيدو په صورت کښې دمسلمانانو جماعت ته پيش کړی اوچاته چه پيش کړې شی هغه دشرعی شهادت وغيره ذريعې سره د معاملې پوره تحقيق اوکړی اوکه دښځې دعوی صحيح ثابته شی چه د وسعت (طاقت) باوجود خرچ نه ورکوی نودهغې خاوند ته دې اووئيلې شی چه دخپلې ښځې حقوق اداکړه يا طلاق ورکړه گنی مونږ به ئې درنه جدا کړو، ......

(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

دغلط تنسیخ نکاح نه پس ددویم واده دوجې نه دطعن اوبائیکاټ مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه تقریبا ۱۹۳۹ء کښې د زینب خاوند دقتل عمد په جرم کښې دعمرقید سزاتورې اوبه شو، زینب مذکوره دسول جج په په عدالت کښې دتنسیخ نکاح دعوی اوکړه، جج د یو طرفه کاروائی لاندې نکاح فسخه کړه اوښځې دویمه نکاح اوکړله، علماء کرامو داتنسیخ ناجائز اوګرزؤلو اودنوی خاوند مثلازید نه ئې دبائیکاټ حکم اوکړو بلکه بعض علماء په خپله فتوی کښې کافرهم کړو (چه حرام ته حلال وائی) څو میاشتې اوشوی چه زیدمړشو، اوعام خلق دعلماء د بائیکاټ دوجې نه ډیرکم تعداد باندې په جنازه کښې شریک شو اوحال دا دې چه زیدپه ژوند کښې داول خاونددرهائې نه پس په دې کښې هرقسمه کوششونه اوکړل چه هغه خلع اوکړی یاطلاق علی المال ورکړی لیکن هغه او نه منله، دده دوفات نه پس ددې ښځې بچوهم کوشش اوکړومګرهغه په ضددې اوبس دتپوس دا دې چه په زینب باندې طعن کول، ددې نه بائیکاټ کول، ددې دمرګ په صورت کښې عوامو ته ددې په جنازه شرکت نه کول وغیره څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولاناعبدالسلام مدرسه اشاعت القرآن حضرو ۱۳شعبان ۱۴۰۲ھ

الجواب: واضحه دې وی دعصمت دخوف په صورت کښې دمسلمان حاکم تنسیخ نکاح نافذ او منظوریږی (۱) همدارنګه واضحه دې وی چه بغیر د

(بقیه حاشیه).....که ددې نه پس هم دغه ظالم په دې صورت باندې عمل اونه کړی نو قاضی یا شرعاً چه څوك دهغهٔ قائم مقام وی طلاق دې واقع کړی. په دې کښې دڅه مودې انتظار اومهلت ته په اتفاق د مالکیه ضرورت نشته. للروایة الثالثة والعشرین من الفتوی للعلامة سعید بن صدیق. (الحیلة الناجزة ۷۴ حکم زوجه متعنت)

(۲) قال الشاه اشرف علی التهانوی: زوجه متعنت له اول لازم دی چه په څه طریقه خاوند سره خلع وغیره اوکړی لیکن که د ډیرکوشش باوجود هم څه صورت نه جوړ نه شی نود سختې مجبورئ په حالت کښې په مالکی مذهب باندې دعمل کولو ګنجائش شته څکه چه ددوی په نزد زوجه متعنت ته د تفریق حق ملاویږی، اود سختې مجبورئ دوه صورته دی یودا چه دښځې دخرچ څه....(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

ضرورت نه تنسیخ نکاح نامنظوره وی، خوبیاهم ددویم خاوندوفات دوجې نه اصرار ګناه ختم شو اودهرې ګناه نه پس توبه منظورده، لمافی الحدیث: التائب من الذنب کمن لاذنب له(الحدیث)﴿۱﴾پس بهرحال په صورت مسئوله کښې بائیکاټ ختمول پکاردی-وهوالموفق

په رسم سوره کښې د نابالغو جینکو د ورکولو صورت کښې د حق تنسیخ نکاح او د خیار مسئله

سوال: څه فرمائي علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه په دوو قبیلو کښې جهګړه وه په مینځ کښې جنګونه اوشول اوپه دې جنګ کښې...دخیل څه کسان زخمی شول څه ورځې پس صلح اوشوه اوپه صلح کښې دافیصله اوشوه چه..... چه خیل دې لس زره روپئ اودوه جینکئ ورکړی دوئ داسی اوکړل لیکن دجینکو خاوندنامعلوم وودمهرذکرهم نه ووشوې والدین په دې باندې هرګز راضی نه وو،څه زمانه پس په فیصله کښې خلل پیدا شولو.... خیل درې جینکئ نورې ورکړې،دلته هم دجینکو پلاران موجودنه وو،داهم یادساته چه دا ټولې جینکئ نابالغې وې اوس سوال دادې چه ایا داجینکئ تنسیخ نکاح کولې شی اوکه نه؟ لیکن داهم اندیښنه ده چه کله داجینکئ بالغې شی نو د نورو سره به اوتختی؟ براه کرم زرنه زرددې مسئلې وضاحت اوفرمایئ؟ بینوا توجروا

المستفتی: پیرعبدالرزاق مالی باغ کوئټه بلوچستان..... ۱۹۸۴ء۱۹۱۵۱

الجواب: په صورت مسئوله کښې داجینکئ دخیاربلوغ په وجه باندې باقاعده تنسیخ نکاح کولې شی،لان العاقدهناغیرالاب والجد﴿۲﴾وعلی تقدیر کون غیر

(بقیه حاشیه)....انتظام نه کیږی،اونه پخپله د کار کسب طاقت لرلې شی.او دویم صورت د مجبورئ داچه اګرچه په سهولت یا په مشکله د خرچ انتظام کیدې شی لیکن دخاوند نه جدا اوسیدوکښې په معصیت کښې د مبتلا کیدو قوی خطره وی.
(الحیلة الناجزة ۷۳ حکم زوجه متعنت)

﴿۱﴾ (رواه ابن ماجه والبیهقی فی شعب الایمان مشکواة المصابیح ۱: ۲۰۶ باب الاستغفار والتوبة)

﴿۲﴾ وفی الهندیة: وان زوجها غیر الاب والجد فلکل واحدٍ منهما الخیار اذا بلغ ان شاء اقام علی النکاح وان شاء فسخ وهذا عند ابی حنیفة ومحمد رحمهما الله تعالیٰ ویشترط فیه القضاء. (فتاوی عالمگیریة ۱: ۲۸۵ الباب الرابع فی الاولیاء)

الاب عاقدا کونه معروفابسوء الاختیارمانع من لـزوم النکـاح(۱)واعلـم ان انکارالآباء علی نکاح بناتهم الغیر البالغات یفسخ بـه النکـاح الموقـوف(۲).
وهوالموفق

د بلوغ نه پس د جج د تنسیخ نکاح مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه زید دخپلې نابالغې خور واده دبکرسره اوکړو، دبکرپلار عمردخپلې لورزینب نکاح دخالد سره اوکړو دزیدچه کشرروردې هغه سره ئې په نکاح کړه، یعنی دتبادلې اوشغار نکاح شوه، هنده نابالغه اووړه ده دکوم چه رخصتی نه ده شوې اودویم ځائې کښې زینب یعنی دعمرلورکومه چه بالغه وه ددې رخصتی شوي وه، بیا څو کالونه پس عمرخپله لورزینب دهوکه کړه اودخاونددکورداوسیدونه انکاری کړه زینب دخاوندکورپریخودو اودوالدسره اوسیده، ډیره موده پس ئې دتنسیخ نکاح اوکړه اودخالدطرفنه جج زینب ته طلاق ورکړواودبکرښځې هندې ته جج طلاق ورکړو، ددې تنسیخ نکاح شرعی حیثیت څه دې؟بینوا توجروا
المستفتی: گل منان کرک........ ۱۹۹۰ء/۱/۲۴

الجواب: که چرې داخاونددابنځه آبادوله اوکولې هم شوه نودمسلمان جج دا

---

(۱) قال العلامة الشامی: والحاصل ان المانع هو کون الاب مشهورا بسوء الاختیار قبل العقد فاذا لم یکن مشهورا بذلک ثم تزوج بنته من فاسق صح وان تحقق بذلک انه سیئ الاختیار واشتهر به عند الناس فلو زوج بنتا اخریٰ من فاسق لم یصح الثانی لانه کان مشهورا بسوء الاختیار قبله بخلاف العقد الاول لعدم وجود المانع قبله.
(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۳۰ باب الولی)

(۲) قال العلامة ابن عابدین: (والا الخ) ایٔ وان لم یستووا فی الدرجة وقد رضی الابعد فللاقرب الاعتراض بحر عن الفتح وغیره.
(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۲۳ باب الولی)

تنسیخ نکاح صرف قانونی تنسیخ دی شرعی نه دې﴿۱﴾او که چرې دې منکوحې دعلم بلوغ نه پس متصل په دې نکاح باندې دناراضګۍ اظهار کړې وی نو حاکم ددې تنسیخ نکاح کولې شی ګینې نشی کولې﴿۲﴾وهوالموفق

د سیئ الاختیار نیکه او د عدالت د یو طرفه تنسیخ نکاح مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه نیکه دخپلې نمسئ رشته په وخت دپیدائش کښې وکړله لیکن دجینئ پلارراضی نه وو، درې کالو پورې رشته په خپل ځائې وه اوبیادجینئ والدوفات شو، دوالددوفات نه پس په فریقینو کښې جهګړې شروع شوې، نیکه چه ئې کوم ځائې کښې رشته ورکړې وه هغه انکاراوکړو اوفوراً ئې دنمسئ نکاح دخپل نمسی سره اوکړه ددې دپاره چه هرخاص اوعام ته پته اولګی چه رشته ختمه شوه نوسې ئې په وخت دنکاح کښې نابالغه وو، دجینئ دطرفنه نیکه ایجاب اوقبول اوکړوکومه چه ددې نمسی په نامه (کویژدن) وه، اوس مسئله داده چه د نابالغه جینئ نکاح ددې پلار یا نیکه اوکړی نودیته خیاربلوغ نه وی، مګر چه نیکه یاپلارپه سیئ الاختیارکیدل ثابت شی، نوایاپه دې صورت کښې چه د نابالغه نمسئ نکاح د نوسی سره ئې اوکړه، بیاځه وخت پس دنمسی دتره لور سره ئې نکاح اوکړه آیا د نمسئ سره زیاتې نه دې که چرې داسیئ الاختیارنه وی نودائې ولې کول چه هغه رشته دنمسئ دپاره بهتره نه وه مزید تحقیق دادې چه جینئ مجبوره شوه عدالت ته لاړه، هغه په عدالت کښې حاضرنه شو عدالت یونیم کال پس یوطرفه فیصله دجینئ په حق کښې اوکړه، اوس ددې حالاتو پیش نظرجینئ خیاربلوغ

﴿۱﴾ قال العلامة شمس الحق الافغانی: حکم القاضی علی خلاف النص...... او علی خلاف السنة المشهورة...... او علی خلاف الاجماع...... باطل ولکل قاض نقضه اذا رفع الیه.
(معین القضاة والمفتیین ۶۸ الفصل السادس فی اقسام القضاء وما یرد منها)

﴿۲﴾ قال الحصکفی: ولکن لهما ای لصغیر وصغیرة خیار الفسخ ولو بعد الدخول بالبلوغ او العلم بالنکاح بعد...... بشرط القضاء للفسخ.
(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۳۳۲ باب الولی)

حاصلولې شی اوعدالتی فیصله شرعاً جائزده؟بینوا توجروا

المستفتی: مشتاق احمد سنگهوئی جهلم......... ۱۳۱۱۰۱۰۱۹۷۲

الجواب: که چرې داکس(زوج)داجینئ باقاعده نه آبادوی اونه ئې ازادوی اوپه دې بناء باندې حاکم مسلمان فسخ نکاح د(طلاق) **فیصله** کړي وی نو شرعًا دا جینئ آزاده شوې ده،بل ځائې کښې نکاح کولې شی﴿۱﴾اوکه چرې داتنسیخ دخیاربلوغ په بناء باندې شوې وی،نودنیکه سیئ الاختیارد غیر معروف کیدلو په وجه نامنظوره ده ځکه چه نه دنوسې سره نکاح عقدکولو کښې څه سوء الاختیارموجوددې اونه ئې سابق نکاح کښې سوء الاختیارمعلوم دی،ف ردالمحتار ۲:۴۱۸:والحاصل ان المانع هوکون الاب مشهورابسوء الاختیارقبل العقد فاذالم یکن مشهوربذلک ثم زوج بنته من فاسق صح الخ﴿۲﴾.وهوالموفق

﴿۱﴾ وفی الحیلة الناجزة: زوجه متعنت له اول لازم دی چه په څه طریقه خاوند سره خلع وغیره اوکړی لیکن که د ډیرکوشش باوجود هم څه صورت نه جوړ نه شی نود سختې مجبورئ په حالت کښې په مالکی مذهب باندې دعمل کولو گنجائش شته ځکه چه ددوی په نزد زوجه متعنت ته د تفریق حق ملاویږی،او صورت د تفریق دادې چه ښځه خپله مقدمه داسلام قاضی یا مسلمان حاکم ته اوددوی دنۀ موجود کیدوپه صورت کښې دمسلمانانو جماعت ته پیش کړی اوچاته چه پیش کړې شی هغه دشرعی شهادت وغیره ذریعې سره د معاملې پوره تحقیق اوکړی اوکه دښځې دعوٰی صحیح ثابته شی چه د وسعت (طاقت) باوجود خرچ نه ورکوی نودهغې خاوند ته دې اووئیلې شی چه دخپلې ښځې حقوق اداکړه یا طلاق ورکړه گنی مونږ به ئې درنه جدا کړو،که ددې نه پس هم دغه ظالم په څه صورت باندې عمل اونه کړی نو قاضی یا شرعاً چه څوک دهغۀ قائم مقام وی طلاق دې واقع کړی.په دې کښې دڅه مودې انتظار اومهلت ته په اتفاق د مالکیه ضرورت نشته

(الحیلة الناجزه ۱۶۳ المرقومات للمظلومات حکم زوجه متعنت فی النفقة)

﴿۲﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲:۳۳۰ قبیل مطلب مهم هل للعصبة تزویج باب الولی)

د پلار دوكيل كړي د نكاح په وجې سره جينۍ ته د خياربلوغ او د تنسيخ حق حاصل دې

سوال: څه فرمائي علماء دين ددې مسئلې په باره كښې چه زيد په يوناحقه قتل كيس كښې گرفتارشوپه كوم كښې چه څلورواقعي قاتلان اوزيدهسې هم بدنام وو، بالآخر دملزمانوورثاءدمقتول دوارثانوسره صلح او كړه، په صلح كښې دقاتلينوورثه ددرې جينكورشتې اوڅلورزره روپئ باندې رضامند شول، درې دتى ماشومانو جينكوعقدنكاح ئې اوكړه اوورئې كړلې د زيد د لورنكاح دهغه پنځه ديرش كالوعمركس سره اوكړې شوه كوم چه دمقتول روراولوفر كس وودزيدپه اجازت باندې عقدنكاح اوكړي شووروسته پنځو ملزمانوته د سزائې موت حكم واورولې شو، څلورزره روپئ خوثالث دوركولونه انكار اوكړو چه تادهوكه كړيده لهذادمقتول وارثان حقدارنه دى ليكن عقد خو وړاندې شوي وؤ، اوس لس پنځلس كاله پس دزيدلورځوانه شوله نوهغې دخپل عقددتنسيخ اعلان اوكړو، اوس شرعى طورباندې مسئله پكارده چه پلارئې كله دمرگ اوژوندكشمكش كښې مبتلاء وو اود دښمن په كوركښې د تى دماشومې جينئې عقداوكړوبله داچه يولوفر اوپه عمركښې ددمره غټ تضاد باوجودصرف دخپل ځان دخلاصولودپاره اوددې مظلومې جينئ به هلته ذلت اوخوارى نصيب شى اياشرعاداعقددرست دې؟ آيا داجينئ بل ځائې كښې دعقدكولواوزندگې تيرولومجازده؟ ايا په پلار باندې په دې صورة كښې د سوء الاختيارمسئله نه جارى كيږى؟ بينوا توجروا

المستفتى: خدابخش سرگودها.........١٩٧٩ء/١٩١/٢٧

الجواب: چونكه داعقددپلاروكيل كړي دې اوپلارپه خپله نه دې كړې لهذا د خياربلوغ په وجه سره حاكم(مسلمان)ددې نكاح تنسيخ كولې شى اوددې نه پس بل ځائې كښې نكاح كولې شى.ف الدرالمختار:وان كان المزوج غيرهما اى غيرالاب وجده ولوالام اوالقاضى اووكيل الاب.......لايصح النكاح من غـير

کفؤ......وبمهرالمثل صح،ولکن ثماای لصغیر وصغیرة خیارالفسخ ولوبعد الدخول بشرط القضاء للفسخ انتهی مختصرا﴿۱﴾وهکذا فی کتب الفروع.

نوټ:......چونکه دانکاح ددفع دفتنې دپاره دې لهذاددې وجې نه پلار سيئ الاختيارنه جوړيږی﴿۲﴾-وهوالموفق

د عاقلې بالغې نکاح کښې د والدينو د عدم موجودګئ په بناء باندې د عدالت د تنسيخ نکاح مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دين ددې مسئلې په باره کښې که دجينئ اوددې د والدينو اوقريبی رشته دارانو په رضامندئې اودګواهانو په موجودګئې کښې په حکم دوالدجرګې ته دنکاح کولو داجازت باوجودکه چرې اوس والدين دا اعتراض اوکړی چه دانکاح زمونږ په عدم موجودګئ کښې شوي ده نوايادددې وجې نه په عدالت عاليه کښې دتنسيخ نکاح شرعی لحاظ سره حق رسيږی؟

﴿۱﴾(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۳۳۱،۳۳۲ مطلب مهم هل للعصبة تزويج الصغير امرأة غير کفء له)

﴿۲﴾قال العلامة ابن عابدين: ان المانع هو کون الاب مشهورا بسوء الاختيار قبل العقد فاذا لم يکن مشهورابذلک ثم زوج بنته من فاسق صح وان تحقق بذلک انه سيئ الاختيار واشتهر به عند الناس فلو زوج بنتا اخرى من فاسق لم يصح الثانی لانه کان مشهورا بسوء الاختيار قبله بخلاف العقد الاول لعدم وجود المانع قبله...... قلت ومقتضى التعليل ان السکران او المعروف بسوء الاختيار لوزوجها من کفء بمهر المثل صح لعدم الضرر المحض ومعنى قوله والظاهر من حال الصاحی انه يتأمل ای انه لو فور شفقته بالابوة لا يزوج بنته من غير کفء او بغبن فاحش الا لمصلحة تزيد على هذا الضرر کعلمه بحسن العشرة معها وقلة الاذى ونحو ذلک الخ. (ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۳۳۰،۳۳۱ قبيل مطلب مهم هل للعصبة تزويج الصغير)

چه هر کله ئې د ګواهانو په مخامخ ئې د دوو کنالو ز مکې مهر هم مقرر کړي وو، همدارنګه د جینئ عمر کاغذی اوډ اکټرۍ دواړو لحاظ سره تقریبا اتلس کاله وو؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی محمدروشن کوکاروی........۱۹۷۳ء

الجواب: د عاقلې بالغې په خپله مرضئ نکاح کول نافذ او لازم ناقابل تنسیخ دې، اګرچه والدین راضی نه وی، فی الهندیة ۱: ۳۰۵ نفذنکاح حرة مکلفة بلاولی عندابی حنیفة وابی یوسف رحمهماالله تعالی کذافی التبین(۱) وفی الهندیة ۲: ۲۹۳ وینعقد نکاح الحرة العاقلة البالغة برضائهاوان لم یعقد علیها ولی الخ(۲) والمسئلة واضحة. وهوالموفق

د صغیرې د پلار د فسخ نکاح د اختیار په باره کښې د حیله ناجزه د عبارة وضاحت

سوال: څه فرمائی علماء دین د دې مسئلې په باره کښې چه حیلة الناجزه ۱۴۸ باندې خزانة المفتیین په حواله لیکلې دې چه، د صغیرې پلار ته د نکاح فسخ کولو اختیار شته دې کله چه د ته معلومه شی چه هغه نان نفقه او د مهر معجل ورکولو نه قاصر دې یا د ته یعنې پلار ته د دې ګمان اوشی چه هغه به قاصروی د نان نفقې او معجل نه، اوس د دې فسخ کولو د پاره به پلار از روئ شرع کوم طریقه اختیار وی د جواب نه مو خبر کړې؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولانا حافظ ګل رحیم جامع مسجد اډه ضلع صوابی ۱۹۷۴ء/۵/۵

الجواب: د دې مقصد دا دې چه والد د حاکم یا د جماعت علماء په وساطت سره نکاح باقاعده فسخ کولې شی په خپله ئې نه شی کولې(۳)- وهوالموفق

(۱) (فتاوی عالمګیریة ۱: ۲۸۷ الباب الرابع فی الاولیاء)

(۲) (هدایه ۲: ۲۹۳ باب فی الاولیاء والاکفاء)

(۳) ☆ وفی الهندیة: ولا یکون التفریق بذلک الا عند القاضی اما بدون فسخ القاضی فلا ینفسخ النکاح بینهما وتکون هذه فرقة بغیر طلاق حتی......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

د والدينو د نابالغو كړې شوې نكاح ناقابل فسخ دې

سوال: څه فرمائى علماء دين ددې مسئلې په باره كښې چه ديونابالغې جينۍ نكاح ددې پلار ديونابالغه هلك سره اوكړى،دهلك اوجينۍ دطرفنه ايجاب او قبول ددواړووالدين اوكړى،اوس ددواړووالدين غواړى چه دانكاح باقى پاتې نه شى،هلك اوجينۍ اوسه پورې نابالغ دې اياپه دې صورت كښې د هلك پلارته داحق حاصل دې چه دخپل نابالغ ځوئ د طرفنه نابالغه جينۍ ته طلاق وركړى يائې فسخ كړى؟ بينوا توجروا

المستفتى: عبدالرحيم پيش امام مسجد ميان خانى مايارمردان۱۹۷۳،۱۰،۳۱ ۲۲۱

الجواب: دانكاح دفسخ قابله نه ده،فى الهندية(۱:۳۷۶)لايقع طلاق الصبى وان كان يعقل﴿۱﴾وفيها ايضا(۱:۵۲۹)اذاخالع الاب على ابنه الصغير لايصح ولا يتوقف على اجازته كذافى فتاوى قاضى خان﴿۲﴾وفى ردالمحتار(۲:۵۸۵)قوله الطلاق لمن اخذبالساق كناية عن ملك المتعة انتهى﴿۳﴾ولاملك للاب، فافهم. وهوالموفق

(بقيه حاشيه) لو لم يكن الزوج دخل بها فلا شيئ لها من المهر. (فتاوىٰ عالمگيرية ۱:۲۹۲ الباب الخامس فى الاكفاء)

:: وفى الحيلة الناجزة: په دې ټولو صورتونو كښې دښځې خلاصولو دپاره شرعى صورتونه جدا جدا دى چه دا به تفصيل سره ليكلې شى ليكن په دغه ټولو كښې دا خبره مشترك ده چه په دې آزادولو كښې ښځه يا دهغې اولياء خود مختاره نه دى بلكه قضاء د قاضى شرط ده يعنى ضرورى ده چه ښځه خپله مقدمه د قاضى په عدالت كښې پيش كړى او قاضى د باقاعده شرعى تحقيق نه پس د تفريق وغيره حكم اوكړى.(حيله ناجزه ۱۴۸ مقدمه فسخ نكاح)

﴿۱﴾(فتاوىٰ عالمگيرية ۱ : ۳۵۳ فصل فيمن يقع طلاقه وفيمن لا يقع طلاقه)

﴿۲﴾ (فتاوىٰ عالمگيرية ۱ :۵۰۴ قبيل الباب التاسع فى الظهار)

﴿۳﴾ (ردالمحتار هامش الدر المختار ۲:۶۲۲ قبيل مطلب فى طلاق المدهوش)

د مهرنه اداکولو په وجه باندې ښځې ته د تنسیخ نکاح حق حاصل نه دې

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یوښځه دخاوند سره آباده وی اومبلغ پنځه زره روپۍ مهرمقررشو، اوددې اداکول هم اونه شول، ښځې دعوی اوکړه چه ماته دې مهرراکړې شی اوپادې په بل ځائې کښې دنکاح کولوحکم راکړې شی، دادشپږکالونه دخپل مورپلارپه کور کښې غیر آباده ده داسې ښځې ته ددویمې نکاح کولو څه حکم دې؟بینوا توجروا

المستفتی: محمداحمد........ ۱۹۷۴ء۲۱۴۱

الجواب: چونکه دامهرمعجل نه دې، لهذادطلاق یامرګ نه وړاندې په خاوند باندې اداکول ضروری نه دې، لمافی الهندیة ۱: ۳۳۹ وان کان لاالی غایة معلومة فقد اختلف المشائخ فیه قال بعضهم یصح وهوالصحیح وهذالان الغایة معلومة فی نفسهاوهوالطلاق اوالموت(۱) پس ددې ښځې دپاره دمهردوجې نه دتنسیخ نکاح حق حاصل نه دې-وهوالموفق

د نکاح په وخت، په عدالت کښې بلا خلع د فسخ نکاح، شرط لګولوحکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه زیددزینب سره نکاح اوکړه اوپه ستامپ کښې ئې اولیکل که چرې زمونږ په مینځ کښې نالګی راغله نورجوع عدالت ته کولو سره زینب بلاخلع د فسخ نکاح حق لری، اوس بغیر دنالګئ نه زینب رجوع عدالت ته کړې دفسخ نکاح حکم ئې اخستې دې ددې څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: مقبول الرحمن هزاره...... ۱۹۷۵ء۲۹۱۱۲۱

(۱) (فتاویٰ عالمګیریة ۱: ۳۱۸ الفصل الحادی عشرفی منع المرأة نفسها بمهرها الخ)

الجواب: بشرط صدق مستفتى داتنسيخ دبلاوجې نه شرعادرست نه دې(۱)-
وهوالموفق

د جنازې د مونځ نه د منکر او د لوطي خاوند نه نکاح فسخ کول

سوال: څه فرمائى علماء دين ددې مسئلې په باره کښې چه زماواده فلان بن فلان سره اوشوه،ده اودده کوروالاؤ زماسره ناروا سلوک شروع کړل، کله چه زه مونځ کوم نوهغه ماته وائى چه زه کميونسټ يم زماپه مخ کښې مونځ مه کوه، زمادخپلې نه مړېچې هسپتال کښې پيدا شوماوئيلې چه دمړېچى جنازه نشته دې بياده اووئيلې چه کميونسټ يم زماپه مخ کښې دجنازې دمونځ ذکر مه کوه،ددې نه علاوه زماخاونددشپې ځانته کمره کښې غلطو خلقوسره دقوم لوط په فعل کښې مصروفه وى،په دې حالاتوکښې ځمانکاح دده سره برقراره ده يا خود بخود ختمه شوي ده؟ بينوا توجروا

المستفتى: مسماة.....سټيلايټ ټاؤن راولپنډى.....۱۷\شعبان ۱۴۱۰ھ

الجواب: که چرې داخاوند انکارى نه وى نوستادده سره نکاح ختمه شوي ده(۲) (البته دقانونى خطراتونه دبچ کيدلو دپاره حاکم ته مرافعه ضرورى ده).
وهوالموفق

د بې غيرته خاوند سره اوسيدل حرام او تختيدل ضرورى دي

سوال: څه فرمائى علماء دين ددې مسئلې په باره کښې چه يو بدکردار کس دې

---

(۱) قال الشيخ سليم رستم باز: المعلق بالشرط يجب ثبوته عند ثبوت الشرط اى اذا علق بالشرط يلزم ثبوت المعلق به مثلا اذا قال لآخر انا ضامن مالک اذا سرقه فلان فمتى ثبت الشرط اى السرقة يثبت المعلق به اى الضمان.

(شرح المجلة لرستم باز ۱: ۵۴ المادة:۸۲).

(۲) وفى الهندية: ارتد احد الزوجين عن الاسلام وقعت الفرقة بغير طلاق فى الحال قبل الدخول وبعده. (فتاوىٰ عالمگيرية ۱: ۳۳۹ الباب العاشر فى نکاح الکفار)

او خپلې ښځې باندې جبرازناکوی ښځې کافی منت اوزاری اوکړل چه د خدائې نه اوویریږه زه دذلت رزق نه غواړم مادعذاب الهی نه بچ کړه،مگرهغه خاوند یوخبره هم نه منی، دخاوند څه حلال کاروبارنشته دې اونه څه مزدوری کوی ښځه ددې بې غیرته اوذلیل نه اوتختیده دیورشته دارپه کورکښې ناسته ده اوس دا ښځه دیو شریف انسان سره واده کول غواړی لیکن بې غیرته خاوند طلاق نه ورکوی نوایاددې خاوند (کوم چه ښځه چلوی په بدچلنی باندې ئې مجبوره وی) سره ددې ښځې نکاح باقی ده؟بینوا توجروا

المستفتی: عزیزخان خیبربازارپشاور........ ۱۹۷۷ء\۸\۳۰

الجواب: دې ښځې ته ددې خاوندسره اوسیدل حرام دی اوددې خاوندنه تختیدل ضروری دې اودا ښځه بغیر دطلاق نه یابغیردتنسیخ نکاح نه بل ځائې کښې نکاح نشی کولې په گناه اوزناسره نکاح نه ماتیږی(۱)-

وهوالموفق

---

(۱) قال الشيخ عزيزالرحمن الديوبندي: هرکله چه داسړې دومره شریرالنفس او ظالم او بدکارؤې (یعنی په بدفعلئ اوکسب کولو باندې مجبوره کوی) کوم چه په سوال کښې ذکردی او سائله په معصیت باندې مجبوره کوی نوپه مذکوره حالت کښې دهغهٔ سره اوسیدل پکارنه دی،او داسې ظالم اوفاسق سره اوسیدلو باندې شریعت نه مجبوره کوی البته دهغهٔ (خاوند) د طلاق ورکولو نه بغیر دنکاح ماتیدلو اود بلې نکاح کولو د جواز هیڅ صورت نشته پس چه هرځنګه وی د حکام وغیره په ذریعه په هغهٔ باندې زور راوستلې شی اوپه زبردستئ سره په هغهٔ طلاق ورکړې شی د طلاق او عدت تیرولو نه روسته دویمه نکاح صحیح ده.

(فتاوی دارالعلوم دیوبند ۹: ۲۴۹-۱۰ باب سیزدهم، د نامرد مجنون وغیره احکام)

....

فصل فی تفریق زوجة مفقود الخبر والمجنون وغیره

د مفقود الخبر د ښځې د پاره د تنسیخ نکاح مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو کس دځلورکاله اووه میاشتونه مفقوددې ډیرتلاش نه پس او سه پورې دهغه څه پته اونه لګیده، او ټول رشته دارئې نا امیده شوي دی، دمفقود یو ځوئ او ځوانه ښځه هم شته، اوښځې مطالبه کړي ده چه یازما خاوند پیدا کړئ، یازه په خپل اختیار دویم واده کول غواړم دمفقودرشته دارهم تنګ راغلی دی اوښځه هم هغوئ تنګوی لهذاددې باره کښې شرعی حکم څه دې؟بینوا توجروا

المستفتی: عصمت الله ناوګئ ۱۹۷۵ء/۱۱/۲۸

الجواب: که چرې دا ښځه دنفقې انتظام نه شی کولې، یا په عصمت باندې ویریږی نود مسلمان حاکم(جج)په ذریعه تنسیخ نکاح کولې شی، په داسې طریقه چه مسلمان حاکم باقاعده دتفتیش نه پس دیته دکم ازکم دیوکال زیات انتظار حکم ورکړی او داهم ظاهره کړئ چه په دې زیات وخت کښې دمایوسئ په صورت کښې(دیوکال تیریدو نه پس)دعدت نه پس نکاح کولې شی او داظاهره کړی چه نکاح ماتنسیخ کړیدې، والتفصیل فی الحیلة الناجزة(۱). وهوالموفق

---

(۱) قال العلامة اشرف علی التهانوی: د مفقود دښځې دپاره د نورو ځلورو کالو د انتظار حکم په دې صورت کښې خو بالاتفاق ضروری دې کله چه ښځه دومره مودې پورې صبر او برداشت او پاکدامنئ سره تیرولې شی لیکن که دا صورت ممکن نه وی یعنی ښځه د ابتلاء خطره ښکاره کړی او هغې یوې اوږدې مودې پورې د مفقود د انتظار کولو نه پس مجبوره کیدو (بقیه حاشیه په راروانه صفحه

د مفقودالخبر د ښځې په فسخ نکاح کښې د شرائطو رعايت ضروري دي

سوال: څه فرمائی علماء دين ددې مسئلې په باره کښې چه ديو جينۍ نکاح د ماما دځوئ سره شويوه واده ئې په کم عمر کښې شوې ووهغه هلک بياد سخر ګنئ سره اوسيدلو څه وخت پس دغه هلک دخپلې منکوحې ښځې خور اوتختوله ليکن هغه جينئ په لاره کښې اونيولې شوه اوواپس راغله څه وخت پس هغه هلک واپس راغلو چه زمابنځه ماسره اوليګئ ګينې ماسره دخپلې جينئ فيصله اوکړې، نو دجينئ پلار اووئيل چه زمونږه تاسره دفيصلې ضرورت نشته دې مونږ په عدالت فيصله کړي ده. فيصله داسې شوي وه چه دجينئ والو چيئرمين يونين کونسل ته درخواست ورکړو چه زمونږ لوردډيرې زمانې نه غير آباده ده اوددې خاوند دکله نه ورک شوي دې، چيئرمين قاضی صاحب ته دفيصلې ليکلو اووئيل قاضی صاحب دهلک دتالاش کولو اووئيل اوکه چرې دتالاش نه پس هلک ملاؤنه شونو په عدالت کښې به نکاح فسخ کړې شی، څه زمانه پس دجينئ والا دقاضی خواته لاړل چه هلک مونږه تالاش کړو ليکن مونږ ته ملاؤنه شو. قاضی صاحب عدالت ته وليکل چه هلک ددمره وخت نه ورک دې نوددې وجې نه دې نکاح فسخه کړې شی. عدالت نکاح فسخه کړه اوس چونکه زه دنکاح رجسترار يم دازماخواته راغلو چه نکاح رجسترډ کړه. مااووئيل چه زه دامسئله نه منم دې وجې نه زه دنکاح مجلس ته نه راځم اونه نکاح رجسترډ کوم اونکاح دمحلې امام اوتړله. اوس دمحلې خلق

(بقيه حاشيه)..... سره په دې حالت کښې درخواست ورکړې وی چه د صبر نه عاجزه شوه نو په دې صورت کښې ددې ګنجائش هم شته چه د مالکيه مذهب موافق د څلورو کالو په موده کښې کموّ لې اوکړې شی ځکه چه کله د ښځې د ابتلاء سخته خطره وی نو ددوی په نزد کم ازکم د يو کال صبر نه پس تفريق جائزدې...... ليکن چرته چه د قوی قرائنو نه په زنا کښې د مبتلا کيدو قوی خطره وی نود يو کال په قول باندې هم حاکم له دحکم ورکولو ګنجائش شته خو معامله دالله تعالی سره ده بهانه دې تلاش نه کړې شی

(الحيلة الناجزة ٧١ انديشه ابتلاء کی وقت ايك مزيد وسعت)

وائی چه دې امام پسې مونځ نه کیږی. ځکه چه نکاح نه ده فسخه شوې ترڅو پورې چه خاوند طلاق ورنه کړی. بیا دیونین کونسل دطرفنه ماته حکم ملاؤشو چه نکاح رجسټرډ کړه. مانکاح رجسټرډ کړه. ایاپه مابانديې څه شرعی حکم عائد کیږی؟ بینوا توجروا

المستفتی: حافظ محمد امین کیملپور........ ۱۹۷۴ء۱۷۱۰۲

الجواب: واضحه دې وی چه اولا داهلک مفقودنه دې ثانیاپه دې فسخ کښې د شرائطورعایت هم نه کړې شوې. مثلاکم ازکم یوکال نه زیات انتظارکول(۱) لهٰذا په جینئ والوضرورې ده چه دغه هلک په خلع بانديې راضی کړی ددې نه مخکښې په نکاح کښې کوم قسم اعانت کول اګرچه قانونی طوربانديې جائز دې لیکن داسلامی اصولوپه بناء بانديې ناجائزدی، اوضروری ده چه دالله تعالی نه معافی طلب کړی-وهوالموفق

زوجه مفقودالخبر کښې قضاءد قاضی یا د علماء جماعت ضروری دې په فتوی بانديې اکتفاء کافی نه ده

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یوکس دلسوکالونه د محنت اومزدورئ دپاره دکورنه وتلې دې اواوسه پورې واپس رانغلو، د

(۱) قال العلامة شمس الحق الافغانی: المفقود غائب لم تدر حیاته ولا موته کما فی البحر وهو حی فی حق نفسه لا تتزوج امرأته...... عن ابی حنیفة ان مدة الفقد مفوض الی رأی القاضی فیحکم بما ادی الیه اجتهاده فیقسم ماله حینئذ بین الاحیاء من ورثته فتاویٰ انقروی واختار الزیلعی تفویضه للامام قال فی الفتح فای وقت رأی المصلحة حکم بموته قال فی النهر وفی الینابیع قیل یفوض الی رأی القاضی ولا تقدیر فیه فی ظاهر الروایة کذا فی ردالمحتار...... وتعتد زوجة المفقود بعد مضی اربع سنین عند مالک وهو مذهب الشافعی القدیم...... قال القهستانی لو افتی بقول مالک فی موضع الضرورة لا باس به علی ما اظن (من المحل المذکور).

(معین القضاة والمفتیین ۸۸ الفصل الرابع عشر فی زوجة مفقود)

پاکستان په کوټ کوټ کښې دده کلک تالاش اوکړې شو مګرپته ئې اونه لګیده، دده په جائیداد باندې هم بل وارث قابض دې ښځه دځوان عمروالاده د خواهشاتو نفسیانی اونان نفقې نه مجبوره ده دحرامودارتکاب احتمال غالب دې آیا شرعًا ددې ځه لاره کیدلې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: نامعلوم.............١٩٦٨ء٢٢\١١\

الجواب: بتوفیق الملک الوهاب هواعلم بالصواب: شرعا داول نه اختلاف بین الائمة المجتهدین واقع دې. په مذهب حنفیه کښې ځه لاره نشته ځنګه چه د حضرت علی رضی الله عنه قول دې چه دهغې مؤید حدیث شریف دې مګرد محدثینو په نزد ددې سندضعیف دې کوم چه دهدایه په حاشیه باندې مفصل تشریح شوي دې اوموده اویااونوی کاله دی، په مسلک د امام مالک باندې فتوی حاصلولې شی چه د قاضی دحکم نه پس عدت تیرکړی او بل ځائې کښې نکاح اوکړی نجات حاصلولې شی، هدایة ٢:٢٠٦ وقال مالک اذامضی اربع سنین یفرق القاضی بینه وبین امراته تعتدعدة الوفات ثم تزوج من شاء ت لان عمر هکذا قضی فی الذی استهواه الجن بالمدینة وکفی به اماما الخ، اودامام مالک رحمه الله نه طاؤس روایت کوی. ان عمربن الخطاب قال ایماامراة فقدت زوجها فلم تدراین هوفانهاتنظراربع سنین ثم تعتداربعة اشهروعشراًثم تحل للازواج، اومحمدبن عبدالباقی ددې په شرح کښې لیکی: وروی نحوه عن عثمان وعلی قیل واجمع الصحابة علیه ولم یعلم لهم مخالف فی عصرهم وعلیه جماعة من التابعین، دامام مالک رحمه الله په مذهب باندې دافتویٰ ضرورة جائز ده، په جامع الرموز٤٦٨ کښې دی: وقال مالک والاوزاعی الی اربع سنین فینکح عرسه بعدها کمافی النظم فلوافتی به فی موضع الضرورة ینبغی ان لاباس به علی ماظن، اوردالمحتار حاشیه درمختارکښې دی: ذکرابن وهبان فی منظومة انه لوافتی بقول مالک فی موضع الضرورة یجوز، اوپه فتاوی عبدالحئ ١:١٣٩ کښې فتوی ورکړې ده دمفقودالخبرپه موت باندې په موجب د مسلک دامام مالک په دې کښې اختلاف بین الصحابة والتابعین وبین الائمة المجتهدین شوې دې نوپه صورت

مجبورئ کښې په قول دحضرت عمر رضی الله عنه په مذکوره صورت کښې څه وخته پورې تفتيشات اوبيادورکيدوپه شهادت باندې جائز ده چه دويم خاوندنکاحاحاصل کړی.دفيصله شرعی نه بغير نکاح هرګز جائز نه ده.په دې باندې زيات حکومت اسلامی. فقط

کتبه..........محمدمرتضی موليا..........٢٢\١١\٢٨

الجواب صحيح: لانه جازالافتاء عندالضرورة بمذهب مالک وغيره صرح به العلامة الشامی وغيره﴿١﴾ لکن لابدمن قضاء القاضی المسلم اوحکم جماعة العلماء وعامة المسلمين،ولايصح الاکتفاء بالافتاء وتفصيل المسئلة مسطورفی الحيلة الناجزة فليراجع اليها﴿٢﴾.وهوالموفق......محمدفريدعفی عنه

﴿١﴾ قال العلامة ابن عابدين: لقول القهستانی لو افتی به فی موضع الضرورة لا بأس به علی ما اظن...... وقد قال فی البزازية الفتویٰ فی زماننا علی قول مالک وقال الزاهدی کان بعض اصحابنا يفتون به للضرورة...... لکن قدمنا ان الکلام عند تحقق الضرورة حيث لم يوجد مالکی يحکم به.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ٣: ٣٦٢ کتاب المفقود)

﴿٢﴾ وفی الحيلة الناجزة: مالکيه په نزد د مفقود دښځې دپاره د مفقود د زوجيت نه آزادولو دپاره په دارالاسلام کښې خودا صورت دې چه ښځه د قاضی په عدالت کښې مرافعه پيش کړی او د شرعی شهادت په ذريعه دا ثابته کړی چه زما نکاح فلانی سړی سره شوې وه......کما فی المنتقی للباجی المالکی......ددې نه پس ګواهانو سره دهغهٔ (خاوند) لاپته کيدل ثابته کړی.ددې نه پس دې قاضی پخپله هم د مفقود تفتيش اوتلاش اوکړی......د مفقود ښځه په هيڅ صورت کښې دنکاح نه خارجيدو کښې خود مختاره نه ده. بلکه په هرحال کښې قضاء د قاضی شرط ده.....اوکه مسلمان حاکم موجود نه وی....نوبيا د مالکی مذهب موافق د دينداره مسلمانانو يو جماعت مشری اوکړی اود مذکوره بيان مطابق دې تحقيق اوکړی اود کامل تحقيق نه پس دې فيصله اوکړی نودا فيصله به هم د قاضی د قضاء په حکم کښې وی.الخ.(الحيلة الناجزة ٦٢، ٦۴ حکم زوجه مفقود)

په افغان جنګ کښې د مفقود مجاهدينو د ښځو د نکاح مسئله

سوال: څه فرمائي علماء دين ددې مسئلې په باره کښې چه څه مجاهدين په محاذ جنګ افغانستان کښې په محاصره کښې راغلل ياشهيدان شول دشپږ اوؤه کالونه مفقود دی ددوئ ښځې په کورونو کښې موجودې دی ايا ښځې بل ځائې کښې نکاح کولې شی؟ بينوا توجروا

المستفتی: محمود حقانی افغانستان.......١٤\١٢\١٩٨٧ء

الجواب: ددې خاوندانو ښځې دضرورت په وخت کښې (يعنی دخوف زنا يادخوف د نفقې) مسلمان حاکم يادبااثرعلماء په وساطت سره تنسيخ نکاح کولې شی (١) وهومذهب مالک وجازعليه الفتوى کما فی ردالمحتارباب المفقود (٢). وهوالموفق

په جهاد افغانستان کښې د مفقود الخبر مجاهدينو د ښځو مسئله

سوال: څه فرمائي علماء دين په حق د مجاهدينو د افغانستان کښې چه په

---

(١) قال الشاه اشرف على التهانوى: که چرې ښځه د ابتلاء خطره ښکاره کړی اوهغې يوې اوږدې مودې پورې د مفقود د انتظارکولو نه پس مجبوره کيدو سره په دې حالت کښې درخواست ورکړې وی چه د صبر نه عاجزه شوه نوپه دې صورت کښې ددې ګنجائش هم شته چه د مالکيه مذهب موافق د څلورو کالوپه موده کښې کموالې اوکړې شی ځکه چه کله د ښځې د ابتلاء سخته خطره وی نو ددوی په نزد کم ازکم د يوکال صبر نه پس تفريق جائزدې، کما فی الرواية الثانية من فتوى العلامة الفاهاشم ...... ليکن چرته چه د قوی قرائنو نه په زنا کښې د مبتلا کيدو قوی خطره وی نود يوکال په قول باندې هم حاکم له دحکم ورکولو ګنجائش شته (الحيلة الناجزة ٧١ فائده)

(٢) قال العلامة الشامى: وقال فی الدرالمنتقى ليس باولى لقول القهستانى لو افتى به فی موضع الضرورة لا بأس به على ما اظن ...... وقد قال فی البزازية الفتوىٰ فی زماننا على قول مالک وقال الزاهدى کان بعض اصحابنا يفتون به للضرورة الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ٣: ٣٦٢ مطلب فیٔ الافتاء بمذهب مالک فی المفقود)

صفوف د جنګ کښې د کفارو سره په معرکه کښې مفقود شوي دی او اوسه پورې ئې د مرګ او ژوند حالت معلوم نه دې او غالبه داده چه د دهریانو د ظلم په وجه سره مړه شوي دی اوس د دوئ د ښځو د نکاح څه مسئله ده؟ بینوا توجروا

المستفتی: سید رسول مجاهد اکوړه مهاجر کیمپ......١٢\١٠\١٩٨٥ء

الجواب: په دې صورت کښې پس د حکم د حاکم نه په مرګ د دې مفقود، په دې مفقود باندې احکام د مړی جاری کیږی. کمافی ردالمحتار ٣:٤٥٧ ومقتضاه انه یجتهد ویحکم القرائن الظاهرة الدالة علی موته الخ(١).وهوالموفق

د سقوط مشرقی پاکستان په وخت د مفقود ازواج د ښځو مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین د دې مسئلې په باره کښې چه د سقوط مشرقی پاکستان په وخت کوم فوجیان چه هلته ورک شوی دی اوس خوټول قیدیان واپس شوې دی او ددې ورک شویو فوجیانو نومونه حکومت د شهداء په فهرست کښې درج کړې دی او دته ئې پنشن جاری کړې دې ددې مفقود الخبر فوجیانو ښځې دویمه نکاح کولې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمد سعید شاه شکری علی خیل کرک.....١٢\١٠\١٩٧٥ء

الجواب: دا ښځې د مسلمان حاکم یاد څو با اثره علماؤ په ذریعه باندې فسخ نکاح (حکم بالموت) حاصلولې شی کله چه حکم ورکونکی د باقاعده تلاش کولو نه پس فیصله او کړی، یدل علیه مافی ردالمحتار ٣: ٣٣١ ومقتضاه انه یجتهد ویحکم بالقرائن الظاهرة الدّالة علی موته وعلی هذا یبتنی مافی جامع الفتاوی حیث قال واذا فقد فی المهلکة فموته غالب فیحکم به کما اذافقدوقت الملاقاة مع العدو،قال العلامة الشامی لکن لایخفی انه لابدمن مضی مدة طویلة حتی یغلب

---

(١) (ردالمحتار هامش الدر المختار ٣: ٣٦٣ مطلب الافتاء بمذهب مالک فی زوجة المفقود)

على الظن موته لابمجرد فقده عندملاقاة العدواخ﴿۱﴾ اوددې حکم نه پس دې عدت وفات تیرکړی دویمه نکاح کولې شی﴿۲﴾-وهوالموفق

د مفقود الخبر ښځې ته د مسلمان حاکم په ذریعه د حکم بالموت حاصلولو فیصله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو کس په مشرقی پاکستان (بنګله دیش) په مخکښې جنګ کښې ورک شوې دې ددې نه مخکښې هغه په باقاعدګئ سره کله کله کورته تلو راتلو او خطونه ئې هم لیکل دې ځائې نه دده په تالاش کښې خلق هم لاړل مګرهلته ئې دنشت والې نه علاوه هیڅ اونه لیدل. اوس په داسې جنګ کښې په کوم کښې چه دعام مغربی پاکستان خلقو قتل مقاتله وی، په دې صورت کښې ښځه بل ځائې کښې نکاح کولې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: ګل عظیم جهلم.......۲۱۱۱۱۰۱۹۷۵

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدر المختار ۳: ۳٦۲ کتاب المفقود)

﴿۲﴾ قال العلامة شمس الحق الافغانی: عن ابی حنیفة ان مدة الفقد مفوض الی رأی القاضی فیحکم بما ادی الیه اجتهاده فیقسم ماله حینئذ بین الاحیاء من ورثته فتاوی انقرویة، واختار الزیلعی تفویضه للامام قال فی الفتح فای وقت رأی المصلحة حکم بموته قال فی النهر وفی الینا بیع قیل یفوض الی رأی القاضی ولاتقدیر فیه فی ظاهر الروایة کذا فی ردالمحتار...... وتعتد زوجة المفقود بعد مضی اربع سنین عند مالک وهو مذهب الشافعی القدیم...... وعند احمد ان کان یغلب علی حاله الهلاک کمن فقد فی الصفین او فی مرکب قد انکسر او خرج لحاجة قریبة فلم یرجع فهذا بعد اربع سنین یقسم ماله وتعتد زوجته بخلاف ما اذا لم یغلب کالمسافر لتجارة او سیاحة فانه یفوض الی رأی الحاکم فی روایة...... قال القهستانی لو افتی بقول مالک فی موضع الضرورة لا باس به علی ما اظن (من المحل المزبور).

(معین القضاة والمفتیین ۸۸ الفصل الرابع عشر فی زوجة المفقود)

الجواب: په صورت مسئوله کښې دمسلمان حاکم دحکم بالموت یادحکم طلاق نه وړاندې دامنکوحه دا بل خائې کښې نکاح نه شی کولې. لان هذا المفقود لم یبلغ سبعین سنة ومافقدفی المهلكة كمااذافقدفی وقت الملاقات مع العدووقال العلامة الشامی فی حقه: لایخفی انه لابدمن مضی مدة طویلة حتی یغلب عن الظن موته لابمجردفقده عندملاقات العدواوسفر البحر ونحوه (ردالمحتار ۳: ۴۵۸)﴿۱﴾ واماتطلیق الحاكم فبناء علی الافتاء بمذهب الامام مالک عندالضرورة﴿۲﴾. وهوالموفق

﴿۱﴾ (ردالمحتار هامش الدر المختار ۳: ۳۶۳ کتاب المفقود)

﴿۲﴾ قال العلامة محمد امین: لقول القهستانی لو افتی به فی موضع الضرورة لا بأس به علی ما اظن...... وقد قال فی البزازية الفتویٰ فی زماننا علی قول مالک وقال الزاهدی کان بعض اصحابنا یفتون به للضرورة...... لکن قدمنا ان الکلام عند تحقق الضرورة حیث لم یوجد مالکی یحکم به.
(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۳: ۳۶۲ کتاب المفقود مطلب الافتاء بمذهب مالک)

☆ وقال العلامة عبد الحیٔ اللكنوی: عمل کرده شود (برمذهب امام مالک) فی جامع الرموز: وقال مالک والاوزاعی الی اربع سنین فینکح عرسه بعده کما فی النظم فلو افتی به فی موضع الضرورة ینبغی ان لا بأس به کما اظن انتهیٰ، وفی تعالیق الانوار علی الدر المختار: نعم مذهب مالک والقدیم من مذهب الشافعی تقدیره باربع سنین لکن فی حق عرسه لا غیر فینکح بعدها کما فی النظم فلو افتیٰ به فی موضع الضرورة ینبغی ان لا بأس به علی ما اظن کما فی القهستانی، انتهیٰ، وفی حسب المفتیین: قول مالک معمول به فی هذه المسئلة وهو احد قولی الشافعی ولو افتی الحنفی فذلک یجوز فتواه لان عمر رضی الله عنه قضیٰ هکذا فی الذی استهوته الجن بالمدینة و کفیٰ به اماما و لانه منع حقها بالغیبة فیفرق القاضی بینهما بمضی هذه المدة اعتبارا بالایلاء فی العدد وبالعنه فی السنة عملا بالشبهین انتهیٰ.
(مجموعة الفتاویٰ علی هامش خلاصة الفتاویٰ ۴: ۳۲۷ کتاب المفقود)

د مفقود الخبر خاوند په باره کښې د مسلمان حاکم د فیصلې حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو کس د څلورو کالو نه ورک دې ددې کس ښځه اوبچې هم دې ډیر کوشش باوجودهم ورک دې اوس ښځه وائی چه زه ددویم خاوند سره واده کوم مقامی علماء دیونیم کال نور انتظارکولو ووئیل مگرښځه وائی چه زه نکاح کول غواړم، ایاپه دې صورت کښې څه شرعی جوازشته؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولوی نورالحق باړه پشاور.......۱۸\۱ شعبان ۱۴۰۳ھ

الجواب: داښځه دې حکومت ته مرافعه اوکړی اوحکومت دې باقاعده دتفتیش نه پس کله چه مایوسه شی نودې ښځې ته دې کم ازکم دیوکال انتظارحکم اوکړی اویادې حالاتنسیخ نکاح اوکړی په حالت اولی کښې دې دیوکال ختمیدو نه پس عدت دوفات تیرکړی اوپه دویم صورت کښې دې عدت د طلاق تیرکړی اوبل ځائې کښې دې عقدنکاح اوکړی(۱)-وهوالموفق

(۱) قال الشاه اشرف علی التهانوی: دمالکیه په نزد د مفقود دښځې دپاره د مفقود د زوجیت نه آزادولو دپاره په دارالاسلام کښې خودا صورت دې چه ښځه د قاضی په عدالت کښې مرافعه پیش کړی او د شرعی شهادت په ذریعه دا ثابته کړی چه زما نکاح فلانی سړی سره شوې وه.......ددې نه پس گواهانو سره دهغهٔ (خاوند) لاپته کیدل ثابته کړی. ددې نه پس دې قاضی پخپله هم،د مفقود تفتیش اوتلاش اوکړی اوکله چه د پتې ملاویدو نه مایوسه شی نوښځې ته د نورو څلورو کالو دانتظار حکم ورکړی بیا که په دې څلورو کالو کښې دننه هم د مفقود پته اونه لگی نو مفقود به ددې څلورو کالو مودې ختمیدو باندې مړ تصورکولې شی،او ددې څلورو کالو تیریدو نه پس به څلورمیاشتې او لس ورځې د وفات عدت تیرولو سره به ښځې ته بل ځائې کښې د نکاح کولو اختیاروی.......فائده: که چرې دا صورت ممکن نه وی یعنی ښځه د ابتلاء خطره ښکاره کړی اوهغې یوې اوږدې مودې پورې د مفقود د انتظارکولو نه پس مجبوره کیدو سره په دې حالت کښې درخواست ورکړې وی چه د صبر نه عاجزه شوه نوپه دې صورت کښې ددې گنجائش هم شته چه د مالکیه مذهب موافق د څلورو کالوپه موده کښې کموالې اوکړې شی ځکه چه کله د ښځې د ابتلاء سخته خطره وی نو ددوی په نزد ......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

د مفقودالخبر په باره کښې ظاهرالروایت او په مذهب د امام مالک باندې د فتوٰی حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه دیو ښځې خاوند چرته ورک شوي دې ددې ښځې دنکاح په باره کښې زمونږ په مذهب کښې مفتٰی به قول کوم دې؟ اوپه دې مسئله کښې دامام مالک مذهب اختیارول څنګه دی یعنې دهغه په مذهب باندې فتوی ورکول ضروری دی او که نه د ضرورت په وخت کښې پرې فتوی ورکړې شی؟دامسئله په دلیل سره اولیکئ مهربانی به مووی؟ بینوا توجروا

المستفتی:مولاناعبدالقاهربندررود پشین بازارکوئټه.... ۱۹۷۷ء۱۸۱۰۲

الجواب: محترم المقام دامت برکاتکم: دالسلام علیکم نه پس واضحه دې وی چه تاسوددې سوالاتوتفصیلی جوابات په حیله ناجزه کښې اوګورئ﴿۱﴾ مختصر طورباندې زه هم څه لیکمه،هغه دادې چه دمفقود متعلق ظاهر الروایت موت الاقران دې، کمافی شرح التنویرفی باب المفقودبل یوقت قسطه الی موت اقرانه فی بلده علی المذهب﴿۲﴾الی آخر کلامه،که چرې تعین دمودې وی نو اویا کاله(دپیدائش دورځې نه)ارجح دې په نسبت دنوروااقوالو، کمافی ردالمحتار: وقدره ابن الهمام بسبعین للحدیث لانهاية هذاالغالب﴿۳﴾اودضرورت

(بقیه حاشیه)....کم ازکم د یوکال صبر نه پس تفریق جائزدې، که چرې تفریق ددې قاعدې موافق اوکړې شی نوددې خبرې خیال ساتل ضروری دی چه دا تفریق به طلاق رجعی وی اوپه دې صورت کښې به د مفقود ښځه د وفات د عدت په ځائې د طلاق عدت درې حیضه تیروی.(الحیلة الناجزة ۶۲، ۷۱ حکم زوجه مفقود)

﴿۱﴾(الحیلة الناجزة ۱۵۶ زوجه مفقود کاحکم)

﴿۲﴾ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۳:۳۶۲ مطلب الافتاء بملهب مالک فی زوجة المفقود)

﴿۳﴾ (ردالمحتار هامش الدرالمختار۳: ۳۶۳ مطلب الافتاء بملهب مالک باب المفقود)

په وخت یعنی کله چه دښځې دنفقې څه انتظام نه وی یابغیر دخاوند نه په ګناه کښې دابتلاء ظن غالب وی نوپه مذهب غیرباندې فتوی جائزده، وفی ردالمحتار: وقال الزاهدی کان بعض اصحابنایفتون به للضرورة الخ(۱) (۳: ۳۳۰) اودفتوی ورکولونه پس به دې دیته مذهب حنفی وئیلې شی فافهم(۲). وهوالموفق

د مفقود الخبر د ښځې د پاره د انتظار مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه د مفقود الخبرښځه څومره وخته پورې بل خاوندنه شی کولې؟ بینوا توجروا

المستفتی: ګل محمد خان سرائې نورنګ........ ۱۹۷۴ء۱۵۱۴

الجواب: کم ازکم اویا کالو رسیدلوپورې انتظارضروری دې(۳) یاپه موافق د

﴿۱﴾ (فتاویٰ شامیة ۳: ۳۶۳ مطلب فی الافتاء بمذهب مالک باب المفقود)

﴿۲﴾ وفی البشریٰ لارباب الفتویٰ: لما کان الافتاء علیه عند الضرورة من اصول الحنفیة کان الحکم المبنی علیه مذهب الحنفیة ایضا لابتناء ه علی قواعدهم کما صرح به العلامة الشامی فی عقود رسم المفتی فیما اذا خالف فیه الاصحاب امامهم الاعظم.

(البشریٰ لارباب الفتویٰ ۳۷ الفصل السادس الافتاء بالقول المرجوح وبمذهب غیره)

﴿۳﴾ قال العلامة الشامی: (قوله علی المذهب) وقیل یقدر بتسعین سنة بتقدیم التاء من حین ولادته واختاره فی الکنز وهوالارفق هدایة وعلیه الفتویٰ ذخیره وقیل بماة وقیل بماة وعشرین واختار المتأخرون ستین سنة واختار ابن الهمام سبعین لقوله علیه الصلاة والسلام اعمار امتی ما بین الستین الی السبعین فکانت المنتهی غالبا وذکر فی شرح الوهبانیة انه حکاه فی الینا بیع عن بعضهم قال فی البحر والعجب کیف یختارون خلاف ظاهر المذهب مع انه واجب الاتباع علی مقلد ابی حنیفة واجاب فی النهر بان التفحص عن موت الاقران غیر ممکن او فیه حرج فعن هذا اختاروا تقدیره بالسن الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۳: ۳۶۲ کتاب المفقود)

مذهب دامام مالک رحمه الله حکم بالموت دې حاصل کړی. والتفصيل في الحيلة الناجزة(۱). وهوالموفق

په بل ځاني كښې د نكاح نه پس د مفقودالخبر د واپسئ د صورت مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دين ددې مسئلې په باره کښې چه يو کس تقريبا اته کاله مفقودالخبروی، په دې وخت کښې دده ښځې دويم خاوند اختيار کړو، حالانکه دې خاوندښځې ته ډېر اخراجات پريخې وو، اوس هغه کس اچانک کورته راغلو اوښځه ئې ددويم خاوندسره واده کښې اوموندده، دابال بچه داره هم دې ددې کس په حق کښې شرعی فيصله به څنگه وی؟ بينوا توجروا

المستفتی: مولاناعزيرالرحمن خطيب کوهاله.........۱۹۷۵ء/۱۱/۲۲

الجواب: په صورت مسئوله کښې دا ښځه به اول خاوندته حواله کيولې شی، او که چرې ددويم خاوندنه ئې اولادپيدا شوې وی نودااولادددويم خاوندنه ثابت النسب دې اول خاوندته دتجديدنکاح ضرورت نشته دې ليکن ددويم خاوند د جماع وغيره په وجې سره عدت تيرول واجب دې (والتفصيل في الحيلة الناجزة ۱۰۴تا۱۰۷)(۲). وهوالموفق

---

(۱) قال الشاه اشرف على التهانوی: دمالکيه په نزد د مفقود دښځې دپاره د مفقود د زوجيت نه آزادولو دپاره په دارالاسلام کښې خوداصورت دې چه ښځه د قاضی په عدالت کښې مرافعه پيش کړی اودشرعی شهادت په ذريعه داثابته کړی چه زما نکاح فلانی سړی سره شوې وه......ددې نه پس گواهانو سره دهغهٔ (خاوند) لاپته کيدل ثابته کړی. ددې نه پس دې قاضی پخپله هم د مفقود تفتيش اوتلاش اوکړی اوکله چه د پتې ملاويدو نه مايوسه شی نوښځې ته د نهرو څلورو کالو دانتظار حکم ورکړی بياکه په دې څلورو کالو کښې دننه هم د مفقود پته اونه لگی نو مفقود به ددې څلورو کالو مودې ختميدو باندې مړ تصور کولې شی، او ددې څلورو کالو تيريدو نه پس به څلورمياشتې او لس ورځې د وفات عدت تيرولو سره به ښځې ته بل ځاې کښې د نکاح کولو اختيار وی (الحيلة الناجزة ۶۲ حکم زوجه مفقود)

(۲) قال الشاه اشرف على التهانوی: دامام ابی حنيفه رحمه الله مذهب په دې باره کښې دادې چه که چرې مفقود دحکم بالموت نه پس هم واپس راشی نو دهغهٔ ښځه به په هرحال کښې هغهٔ ته ملاويږی ....(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

د غائب خاوند واپس راتلل اود ښځې دویم واده اود طلاق اونکاح مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو کس واده کړې دولس کالونه ورک وو دده ښځې ددویم خاوندسره نکاح کړي ده دولس کاله پس هغه واپس راغلو اوس دده دښځې دطلاق یانکاح متعلق دشریعت څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: بشیرخټک کوهاټ شهر.........۱۴\رمضان ۱۴۱۰ھ

(بقیه حاشیه)...که د وفات په عدت کښې دننه راشی اوکه د عدت تیرېدو نه پس، یا اګرچه دنکاح ثانی اود خلوت اوصحبت نه پس راشی اوکه مخکښې.

كما صرح به شمس الائمة فى المبسوط حيث قال وقد صح رجوعه (يعنى عمر رضى الله عنه) عنه الى قول على رضى الله عنه فانه (اى عليا رضى الله عنه) كان يقول ترد الى زوجها الاول ويفرق بينها وبين الآخر ولها المهر بما استحل من فرجها ولا يقربها الاول حتى تنقضى عدتها من الآخر وبهذا كان يأخذ ابراهيم فيقول قول على رضى الله عنه احب الى من قول عمر رضى الله عنه وبه نأخذ ايضا (۱۱:۳۷) وفى ميزان الشعرانى ۲:۱۴۴ ومن ذلك قول ابى حنيفة ان المفقود اذا قدم بعد ان تزوجت زوجته بعد التربص يبطل العقد وهى للاول وان كان الثانى وطئها فعليه مهر المثل وتعتد من الثانى ثم ترد الى الاول،

او احنافو دپاره د غیراحنافو په مذهب باندې فتوٰی ورکول دسخت ضرورت په وخت جائزدی لکه د مفقود د ښځې تاجیل وغیره صورتونو کښې، لیکن د مفقود د واپسئ په صورت کښې په بل مذهب باندې دعمل کولو ضرورت داعی نشته.

(وقال فى ذيله: وما فى العالمگيرية ۳:۱۷۶ عن التاتارخانية فان عاد زوجها بعد مضى المدة فهو احق بها وان تزوجت فلا سبيل له عليها الخ فلا يعول عليه فى مقابلة تصريح المبسوط والله اعلم)...... ددې اولاد نسب به دویم خاوند نه ثابت وی، كما صرح به العلامة الشامى فى ردالمحتار (باب المفقود ۳:۳۶۱) واليه ذهب المالكية ايضا كما صرح به فى الرواية الثالثة والثلاثين من فتوىٰ العلامة الصالح المالكى الملحقة بآخر الكتاب.

("الحيلة الناجزة ۶۸، ۱۷ واپسی مفقود کے احکام)

الجواب: که چرې دې ښځې د تنسیخ نکاح نه پس بل واده کړې وی نو دا ښځه ددې دویم خاوند سره به اوسیگی. اوکه چرې د تنسیخ نکاح نه بغیرئې دویم واده کړې وی نو داول خاوندمرضی ده چه طلاق ورکوی اوکه واپس ئې اخلی.

نوټ:........د عدت خیال ساتل ضروری دی ﴿۱﴾- وهوالموفق

د مفقود او متعنت فی النفقه په وجه باندې د تنسیخ نکاح په صورت کښې د خاوند د واپسۍ مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو ښځه کومه چه د خاوند نه پنځلس کاله جدا اوسیږی. اودې خاوند په دې موده کښې دیته څه خرچه وغیره نه وی ورکړی، پځلس کاله پس دې ښځې د کوم بل کس سره دویم

﴿۱﴾ قال الشاه اشرف علی التهانوی: که غائب د حکم بالطلاق نه پس راشی نو ددې دوه صورتونه دی یو داچه په عدت کښې دننه دننه،واپس راشی او باقاعده په خرچ ورکولو باندې راضی وی نو په دې صورت کښې خو دهٔ ته د رجعت حق شته که رجعت اوکړی نو صحیح به وی اوکه رجعت اونه کړی تود عدت نه پس به ددهٔ د نکاح نه بالکل آزاده شی.

دویم صورت داچه دعدت ختمیدو نه پس واپس راغلې وی نو په دې کښې تفصیل دې چه که هغهٔ د ښځې د دعوې خلاف څه خبره ثابته کړه مثلاً داچه ما دې ته دمخکښې نه خرچ ورکړې وو یا داچه دهغه ځائې نه به مې رالیږلو یا داچه ښځې نفقه معاف کړې وه بیا خو به هغهٔ ته په هرحال کښې ښځه ملاویږی یعنی اگرچه دغه ښځې دعدت نه پس دویمه نکاح هم کړې وی تردې که چرې د دویم خاوند نه ئې اولاد هم وی بیا به هم د ړومبی خاوند نکاح باقی گنړلې کیږی، اود دویم خاوند نکاح به اوس باطل گرځولې شی اوکه خاوند د ښځې ددعوې خلاف څه خبره ثابته نه کړه نو ښځه به هغهٔ ته نه ملاویږی ځکه چه د عدت ختمیدو نه پس د رجعت حق نه پاتې کیږی. وهذا کله مصرح فی الروایة الرابعة عشر والسادسة عشر. اود دویم صورت په ړومبی جزء کښې کوم کښې چه ړومبی خاوند ته ښځه ملاویږی هغې کښې نه تجدید دنکاح ته ضرورت شته نه تجدید د مهر ته. البته چه دویم خاوند سره ئې خلوت صحیحه شوې وی نو عدت واجب دې یعنی د عدت تیریدو نه مخکښې ړومبی خاوندته دجماع او ددې د دواعی ارتکاب جائز نه دې

(الحیلة الناجزة ۷۸، ۷۹ حکم زوجه غائب غیرمفقود)

واده وکړو، اوس پنځلس کاله پس هغه سابقه خاوند ددې ښځې د اخستو دپاره راشی نوآیا سابقه خاونددې ښځې حقداردی؟ بینوا توجروا

المستفتی: نثارالله بقلم خوه

الجواب: که چرې مسلمان حاکم ددې غائب نکاح د تعنت فی النفقه(ښځې ته نان نفقه نه ورکول) په وجه باندې فسخ کړی وی نوداښځه به ددویم خاوند سره اوسیږی(۱) اوکه چرې حاکم دافسخ دمفقوداودورکیدوپه وجه کړې وی نودا ښځه به اول خاوندته واپس کولې شی،دویم خاوندته دطلاق ورکولو اوداول خاوند سره دتجدیدنکاح څه ضرورت نشته،لیکن اول خاوند به دعدت تیریدو نه پس جماع کوی،ددې نه وړاندې جماع کول جائزنه ده(۲) والتفصیل فی الحیلة الناجزة ١٠٤ .وهوالموفق

د مفقود الخبر دمرګ په باره کښې د یوکس په خبر باندې داعتماد مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه جان احمد غالبًا د دوؤ کالونه مفقوددې دده سره ماماګل احمدهم وو،یوڅوورځې هغه دده نه غائب شوي وروسته چااوویل چه فلانی کس مړشوي دې کله چه هغه هلته

---

(۱) قال العلامة اشرف علی التهانوی: متعنت که دخپل حرکت نه هغه وخت منع شی کله چه حاکم دهغهٔ په ښځه باندې طلاق واقع کړی او عدت هم تیرشی نو اوس دهغهٔ هیڅ اختیار په ښځه باندې نه پاتې کیږی...الخ
(الحیلة الناجزة ٧٤ حکم زوجه متعنت)

(۲) قال العلامة التهانوی: لیکن دامام اعظم ابوحنیفه رحمه الله مذهب په دې باره کښې دادې چه که مفقود دحکم بالموت نه پس هم واپس راشی نوُدهغهٔ ښځه به هرحال کښې هغهٔ ته ملاویږی که د وفات په عدت کښې دننه راشی یا دعدت تیریدو نه پس،اوکه د دویمې نکاح او خلوت وصحبت نه پس راشی یا مخکښې، کما صرح به شمس الائمة فی المبسوط.....الخ، (الحیلة الناجزة ٦٨ واپسی مفقود کی احکام)

حاضرشونو پولیس والاهلته جمع وو اوهغه ئې په خپل تحویل کښې واخسته او هغه مړ وو بیاهغه وائی چه زه چونکه هلته بیماراوم دې وجې نه درې میاشتې پس مې دهغه خورته اطلاع ورکړه چه جان احمدمړشوې دې اوس سوال دادې چه دده په ښځه باندې دوقوع زناسختنه خطره ده اودنان نفقې والا ئې هم څوک نشته نودې ښځې ته دنکاح ثانی څه حکم دې؟

بینوا توجروا

المستفتی: عبدالرحمٰن حقانی لنډیوه بنوں.........۱۵\۱محرم۱۳۹۲هـ

الجواب: دې ښځې ته ددې کس په خبرباندې اعتمادکول جائزدې،فی الهندیة ۵: ۳۴۶ اذاغاب الرجل عن امراته فاتاهامسلم عدل فاخبرها ان زوجها طلقها ثلثااومات عنهافلها ان تعتدوتتزوج بزوج آخروان كان المخبر فاسقاتتحرى ثم اذا اخبرها عدل مسلم انه مات زوجها انما تعتمد على خبره اذاقال عاينته ميتااوقال شهدت جنازته اما اذاقال اخبرنی مخبرلا تعتمد على خبره﴿۱﴾.داجواب په دې تقدیر باندې دې چه دې کس ګل احمد دمرګ مشاهده کړې وی یاپه جنازه کښې شریک وی اوکه چرې نه ئې مشاهده کړې وی اونه ئې په جنازه کښې شریک شوې وی اویائې دپولیس وغیره معین کسانونه اوریدلی وی چه فلانی مړ شوې دې نوپه دې باندې هم اعتماددرست دې،لما فی ردالمحتار عن جامع الفصولین: ولوسمع من هذالرجل آخرله ان له ان يشهدلانه من باب الدين فيثبت بخبر الواحد (ردالمحتار ۲: ۸۴۷).وهوالموفق

د پخلس کالو نه د ورک شوی خاوند ښځې ته دتنسیخ نکاح حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو ښځه دخپل

﴿۱﴾ (فتاویٰ عالمگیریة ۵: ۳۱۲ الفصل الثانی فی العمل بخبرالواحد فی المعاملات)

خاوند په نکاح کښې ده او دمهر څه رقم ئې هم اداکړې دی، دواده نه پس ئې څو میاشتې تیرې کړې ورک شوورو سته پته اولګیده چه هغه په کراچئ کښې دې او دويم واده ئې کړې دې، په کراچئ کښې په اوسيدو پخلس کاله تیرشو، اوس اوله ښځه مطالبه کوی چه يادې زماخاوند ماته طلاق راکړی یادې زما سره زندګی تیره وی، دې ښځې په عدالت کښې مقدمه درج کړې ده، دحکومت د بار بار اطلاع او د اخباری اشتهازاتو باوجود خاوند نه حاضريږی، اوس ښځې ته دشرعی فتوی مطابق څه کارپکاردې ددې دپاره چه دامعامله حل شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: مولانامحمد یوسف قریشی جامعه اشرفیه پشاور ۱۹۸۵ء۲۲۱۷۱

الجواب: کومه ښځه چه خاوند نه باقاعده آبادوی اونه ازادوی، نودامجبوره ښځه دمسلمان حاکم په ذریعه تنسیخ نکاح کولې شی، یعنی کله چه ددې د نفقې څه انتظام نه وی اویابغیر دخاوندنه په عصمت باندې ویریږی (ماخوذ ازحیله ناجزه)(۱)-وهو الموفق

---

(۱) قال الشاه اشرف علی التهانوی: زوجه متعنت له اول لازم دی چه په څه طریقه خاوند سره خلع وغیره اوکړی لیکن که د ډیرکوشش باوجود هم څه صورت نه جوړ نه شی نود سختې مجبورئ په حالت کښې په مالکی مذهب باندې دعمل کولو ګنجائش شته...... اود سختې مجبورئ دوه صورته دی یودا چه دښځې دخرچ څه انتظام نه کیږی،......او دویم داچه اګرچه په آسانئ یا په مشکله سره دخرچ انتظام کیدې شی لیکن دخاوند نه جدا اوسیدو کښې په معصیت کښې د مبتلا کیدو قوی خطره وی. او صورت د تفریق دا دې چه ښځه خپله مقدمه د اسلام قاضی یا مسلمان حاکم ته اوددې دنه موجود کیدو په صورت کښې دمسلمانانو جماعت ته پیش کړی اوچاته چه پیش کړې شی هغه دشرعی شهادت وغیره ذریعې سره د معاملې پوره تحقیق اوکړی او که دښځې دعوی صحیح ثابته شی چه د وسعت (طاقت) باوجود خرچ نه ورکوی نودهغې خاوند ته دې اووئیلې شی چه دخپلې ښځې حقوق اداکړه یا طلاق ورکړه ګنې مونږ به ئې درنه جدا کړو. که ددې نه پس هم دغه ظالم په هیڅ صورت باندې عمل اونه کړی نو قاضی یا شرعاً چه څوك دهغهٔ قائم مقام وی طلاق دې واقع کړی...... وبعد صفحتین...... (زوجه غائب غیرمفقود) اول دې قاضی ته مقدمه پیش کړی د ګواهانو په ذریعه دې دې غائب سره ......

(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

د مفقودالخبر لوفر سړي د ښځې د پاره بل ځائې کښې د نکاح مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه زیدیوآواره اودبد کردار والا انسان دې، یوه جینئ ئې اوتختوله اوپټ شو، داتوکالونه دده څه پته نشته چه ژوندې یامړیاچرته دې، وارثانوئې ډیرکوشش اوکړو لیکن څه پته ئې اونه لګیده، اوس ددې زیدمنکوحه داتوکالونه بې یاره او مددګاره ده اوځوانه ده، ایاددې دیاره بل ځائې کښې واده کول جائزدی؟بینوا توجروا

المستفتی: عبدالرحمٰن...... ۱۴۱۷۱۹۷۴ء

الجواب: دمسلمان حاکم دحکم بالموت یادتنسیخ نکاح نه وړاندې ددې ښځې سره دچا نکاح کول مشروع نه دې﴿۱﴾ قال الله تبارک وتعالیٰ: والمحصنت من النساء(الایة)﴿۲﴾. وهوالموفق

د خاوند په لرې وطن کښې د ښځې اوسولو او بیا هلته د تلو نه د انکار وغیره مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه زیدعمرته خپله لور په دې شرط سره په نکاح ورکړه چه عمربه جینئ خپل وطن ته نه بوځی بلکه دزیدپه وطن کښې به اوسیږی، عمرشرط منظورکړونکاح ئې اوکړه، څه موده

(بقیه حاشیه)......دخپلې نکاح کول ثابت کړی بیا دې دا ثابت کړی چه ده ماته نفقه نه وه راکړې او تلې وو اونه ئې دهغه ځائې نه ماته نفقه رالیږله، نهٔ ئې دلته څه انتظام اوکړو اونه ورته ما نفقه معاف کړې ده،...... قاضی دې دغه سړی ته حکم اولیږی چه یا خوته پخپله حاضر شه دخپلې ښځې حقوق ادا کړه یا دا ځانته اوغواړه یا ددغه ځائې نه څه انتظام اوکړه ګنی دې ته طلاق ورکړه اوکه تا په دې خبروکښې یوه خبره هم اونه منله نوبیا به مونږ په خپله دواړو کښې جدائی راولو...الخ

(الحیلة الناجزة ۷۳،۷۷ حکم زوجه متعنت وحکم زوجه غائب غیر مفقود)

﴿۱﴾ (الحیلة الناجزة ۵۹ حکم زوجه مفقود)

﴿۲﴾ (سورة النساء آیت: ۲۴ پاره:۵ رکوع:۱)

پس ئې يوبچې هم پيدا شو، ددې نه پس عمرخپل وطن بدخشان ته لاړو او غائب شو، بيا يوه ورځ ديوخط په ذريعه ئې خپلې ښځې ته دبدخشان تللو اووئيل، ليکن والدينو بدخشان ته دتګ نه منع کړه اګرچه هغه غواړی چه بدخشان ته لاړه شی، په دې وخت کښې اوه کاله تيرشو، بنده عارض وطن بدخشان ته لاړو نو هلته معلومه شوه چه دزيد وطن ته لاړشه مګرعمراوئيل چه زه هيڅ کاله نه ځم اونه طلاق ورکوی دازماښځه ده اودلته به وی چه زه ددې دټولو اخراجاتو ذمه واريم که چرې دپلارکورکښې اوسيږی نوصحيح ده خرچه به ورکوم ليکن طلاق به هيڅ صورت کښې نه ورکوم اوس د زيد د وطن نه بعض موليانوپه بل مذهب باندې فتوی ورکړې ده چه دانکاح ددويم خاوند سره نکاح کولې شی اګرچه عمرطلاق ورنه کړی صحيح مسئله څه ده؟ بينوا توجروا

المستفتی: لعل بادشاه مهمند...... ۱۹۷۲.۱.۳۰

الجواب: د زيد دا شرط لګول بې سوده دې ځکه چه ددې شرط په عدم ايفاء باندې نکاح ته نقصان نه رسی، فی الدرالمختار: ومايصح ولايبطل بالشرط الفاسد القرض والهبة والصدقة والنكاح، (هامش ردالمحتار ٤: ٢٢٨)(١) قلت: هذالشرط فاسد عندنايخالف قوله تعالى: اسكنوهن من حيث سكنتم(٢) خلافاللامام احمد والامام البخاری(٣)

---

(١) (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۴: ۲۵۴ كتاب البيوع، ما يبطل بالشرط الفاسد ولا يصح تعليقه به)

(٢) (سورة الطلاق پاره: ۲۸ آيت: ٦)

(٣) وفی المنهاج: اعلم! ان الشرائط ثلثة اقسام، الاول ما يكون مقتضى النكاح كالنفقة وهو مقبول، والثانی ما يكون معارضا للوحی وهو ...... (بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

وافتی فقهاء نابمذهب الغیر عندالضرورة والظاهرانه لاضرورة ههنالرضاء الزوجة بالذهاب الی بدخشان(۱).وهوالموفق

(بـقیه حاشیه)مردود لحدیث البخاری کل شرط لیس فی کتاب الله فهو باطل، والثالث ما لا یـکـون کذلک فیلزم عند الاشتراط، قوله وشرط لها ان لا یخرجها من مصرها: فیلزم الایفاء بـه لـحدیث الباب ولما ذکره البخاری عن عمر رضی الله عنه ووصله سعید بن منصور وابن ابـی شیبة، مـقاطع الحقوق عند الشروط، ای ایها الزوج کان لک حق الاخراج شرعا ولکن لـما قبلت عند العقد شرطها بعدم الاخراج فقطعت حقک، وقال فقهاء نا لا یلزم الایفاء بهذا الشـرط لانـه مـعـارض بـقـولـه تـعالیٰ: اسکنوهن من حیث سکنتم، وهو عبارة فی المطلقات ودلالة فـی الـمـنکوحات، ولما ذکره الترمذی وغیره عن علی رضی الله عنه ، والجواب عن حـدیـث الـبـاب واضح لانه شرط معارض بالقرآن، والجواب عن اثر عمر ان ابن وهب روی عـن عـمر انه وضع الشرط وقال: المرأة مع زوجها، قال ابو عبید تضادت الروایات عن عمر فـی هذا، فبقی اثر علی بلا معارض فیکون اولیٰ بالعمل وهی روایة عن مالک والشافعی ایضا (فـائـدة) قـال الـلـه تـعالیٰ: ﴿ولا تضاروهن لتضیقوا علیهن﴾ فلا بد للقاضی والمفتی من ان یجتهد حتی یعلم المفسد من المصلح.

(منهاج السنن شرح سنن الترمذی ۴: ۲۷۶ باب فی الشرط عند عقدة النکاح)

﴿۱﴾ قـال العلامة الشامی: واختار فی الفصول قول القاضی فیفتی بما یقع عنده من المضارة وعـدمها لان المفتی انما یفتی بحسب ما یقع عنده من المصلحة، فقوله فیفتی الخ صریح فی انـه لـم یـجزم بقول الفقیه ولا بقول القاضی وانما جزم بتفویض ذلک الی المفتی المسئول عـن الـحـادثة وانـه لا یـنـبـغـی طـرد الافتاء بواحد من القولین علی الاطلاق فقد یکون الزوج غیرمامون علیها یرید نقلها من بین اهلها لیؤذیها او یأخذ مالها بل نقل بعضهم ان رجلا سافر بزوجته وادعی انها امته وباعها فمن علم منه المفتی شیئا من ذلک لا یحل له ان یفتیه بظاهر الـروایة لانـا نـعـلـم یـقـینـا ان الامـام لـم یـقل بالجواز فی...... (بقیه حاشیه بہ راروانه صفحه)

د ديوانه او عمر قيد كس د ښځې د نكاح د تنسيخ مسئله

سوال: څه فرمائي علماء دين ددې مسئلې په باره کښې چه ديوښځې خاوند ديوانه اوپاګل وى نوهغه به خپلې ښځې ته څنګه طلاق وركوى چه په شريعت کښې هغه درست وى، همدارنګه چه ديوښځې خاوند تقريباشل كاله غيدشى نو دده ښځه طلاق حاصلولې شى اوكه نه؟بينوا توجروا

المستفتي: ملک ممتازپشاور........۱۷\رمضان۱۳۹۹ھ

الجواب: ديوانه دطلاق وركولواهل نه دې﴿۱﴾البته په بعض سورتونو کښې د ديوانه ښځه دمسلمان حاكم په ذريعه تنسيخ نكاح كولې شى﴿۲﴾............

(بقيه حاشيه) مثل هذه الصورة والحاصل انه لم يوجد الضرر الذى علل به القائل بخلافه بل وجد الضرر للزوج دونها فنعلم يقينا ايضا ان من افتى بخلاف ظاهر الرواية لا يقول بالجواز فى مثل هذه الصورة الا ترىٰ ان من ذهب بزوجته للحج فقام بها فى مكة مدة ثم حج وامتنعت من السفر معه الى بلده هل يقول احد بمنعه عن السفر بها وبتركها وحدها تفعل ما ارادت فتعين تفويض الامر الى المفتى وليس هذا خاصا بهذه المسئلة الخ.

(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲: ۱۳۹۱ مطلب فى السفر بالزوجة)

﴿۱﴾ قال العلامة الحصكفى: لا يقع طلاق...... والمجنون والصبى الخ. (الدر المختار على هامش ردالمحتار ۲:۴۶۲ قبيل مطلب فى طلاق المدهوش)

﴿۲﴾ قال الشاه اشرف على التهانوى: اصل په دې باره کښې دادې چه هغه جنون چه دهغې په وجه ښځې ته دامام محمد رحمه الله په نزد خيار فسخ حاصليدې شى ددې په حد بيانولو کښې مختلف الفاظ مذكوردى د مبسوط الفاظ دادى لا تطيق المقام معه، اوپه كتاب الاثاركښې يخاف عليها قتله مذكور دى په دې دواړو کښې د تطبيق صورت دا كيدې شى چه كوم مجنون نقصان رسولې شى دهغهٔ متعلق د غالب عادت نه اكثر دا خطره هم وى چه كيدې شى قتل ئې كړى خلاصه دا شوه چه دكوم مجنون نه چه ناقابل برداشت ايذاء رسيږى دهغهٔ دا حكم دې....الخ

• (الحيلة الناجزة ۵۲ حكم زوجه مجنون)........

(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

............همدارنګه دعمرقید کس ښځه هم(۱)حیلة ناجزه).وهو الموفق

(بقیه حاشیه)...... ☆قال الشیخ شمس الحق الافغانی: زوجة المجنون اذا کانت لا تطیق المقام معه فلها خیار الفسخ کالعنة عند محمد کما فی کتاب الآثار لمحمد فی باب الرجل یتزوج وبه العیب، ان کان الجنون حادثا وان کان قدیما او به مرض لا یرجیٰ برئه کالجب فلها الخیار ان شاء ت رضیت وان شاء ت رفعت الامر الی الحاکم حتی یفرق بینهما کذا فی المضمرات وفی الهندیة عن الحاوی القدسی وبه ناخذ .

(معین القضاة والمفتیین ۸۹ الفصل الرابع عشر فی زوجة المفقود)

(۱) حیله ناجزه کښې دي: وجه متعنت لـه اول لازم دی چه په څه طریقه خاوند سره خلع وغیره اوکړی لیکن که د ډیرکوشش باوجود هم څه صورت نه جوړ نه شی نود سختې مجبورئ په حالت کښې په مالکی مذهب باندې دعمل کولو ګنجائش شته. اود سختې مجبورئ دوه صورته دی...... دویم صورت د سختې مجبورئ داچه اګرچه په آسانئ یا په مشکله سره دخرج انتظام کیدې شی لیکن دخاوند نه جدا اوسیدوکښې په معصیت کښې د مبتلا کیدو قوی خطره وی.او صورت د تفریق دادې چه ښځه خپله مقدمه داسلام قاضی یا مسلمان حاکم ته اوددوی دنۀ موجود کیدوپه صورت کښې دمسلمانانو جماعت ته پیش کړی اوچاته چه پیش کړې شی هغه دشرعی شهادت وغیره ذریعې سره د معاملې پوره تحقیق اوکړی....... په دې کښې دڅه مودې انتظار اومهلت ته په داتفاق د مالکیه ضرورت نشته انتهٰی، هم دې زوجه متعنت سره دجدید اضافې په طور باندې دحضرت مولانا مفتی محمد شفیع رحمه الله فتوٰی ملحق کړې شوې ده، دوی فرمائی: اصل خبره داده چه د غائب غیرمفقود د نکاح د فسخ مسئله د مالکی مذهب نه اخستې شوې ده خو بعضې قیود او شرائط احتیاطاً زیات کړې شوی دی اوپه آخرکښې لیکی بناءً علیه خیال هم دادې چه په مذکوره صورت کښې فسخ دنکاح شرعاً صحیح او درست او نافذ شوې ده.(حیله ناجزه ۳۷ حکم زوجه متعنت، وفتوٰی درباره بیس ساله قیدی)

په فتاوٰی دارالعلوم دیوبند کښې د دیرشو کالو دقیدی باره کښې مولانا مفتی عزیزالرحمٰن صاحب لیکی: اصل مذهب د احنافو په دې صورت کښې دادې چه نکاح نه فسخ کیږی اود خاوند دطلاق ورکولو نه بغیر دویمه نکاح ښځې لـه کول صحیح نه دی، کما فی الدر المختار: ولا یفرق بینهما بعجزه عنها ولا بعدم ایفائه لوغائبا حقها الخ درمختار، لیکن بعضې نور آئمه په داسې صورت کښې (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

د مجنون منکوحه د خوف زنا او عدم نفقې وغیره

په وجه تنسیخ نکاح کولې شي

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو ښځه دیو کس په نکاح کښې ده اودلس کالونه زیاتې شوې دی چه هغه پاګل دې ددې پاګل والدین دې ښځې ته نان نفقه نه شي ورکولې، جینئ دلسو کالونه دوالدینو په کور کښې ده، ددې والدین هم غریبانان دې ښځه هم ځوانه ده اوس دې ښځې ته ددویم کس سره دنکاح شرعی اجازت به څنګه وی؟بینوا توجروا

المستفتی: ماسټرعنایت علی نوشهره......... ۲۸\۲\۱۹۷۲ء

(بقیه حاشیه)....فسخ د نکاح ته جائز وائی.او احنافو له په وخت د ضرورت کښې دې باندې عمل کول صحیح دی.او احوط دادی چه دچا مذهب د تفریق او دنکاح د فسخ کولو دې په هغې باندې فسخ اوکړی.

قال فی الدرالمختار: وجوزه الشافعی باعسار الزوج وبتضررها بغیبته ولو قضیٰ به حنفی لم ینفذحکمه نعم لو امر شافعیا فقضی به نفذ اذا لم یرتش الآمر والمأمور، بحر درمختار، او په شامی کی دی: والحاصل ان عند الشافعی اذا اعسر الزوج بالنفقة فلها الفسخ وکذا اذا غاب وتعذر تحصیلها منه علی ما اختاره کثیرون منهم لکن الاصح المعتمد عندهم ان لا فسخ ما دام موسرا، (شامی) وفیه بعد اسطر قال فی غرر الافکار ثم اعلم ان مشائخنا استحسنوا ان ینصب القاضی الحنفی نائبا لمن مذهبه التفریق بینهما اذا کان الزوج حاضرا وابی عن الطلاق لان رفع الحاجة الدائمة لا یتیسر بالاستدانة اذا لظاهر انها لا تجد من یقرضها وغنی الزوج مآلا امر متوهم فالتفریق ضروری اذا طلبته وان کان غائبا......

پس ښکاره ده چه روایات په دې باره کښې ډیرمختلف او مضطرب دی لیکن په وخت د ضرورت کښې حنفی له ګنجائش شته چه تفریق اوکړی اود عدت نه پس د دویمې نکاح دجواز فتوی ورکړی

(فتاوی دارالعلوم دیوبند ۱۰:۲۳۰ کتاب الطلاق سوال: ۹۴۹)

الجواب: دا ښځه د دې وجوهاتو په بناء بانده (یعنی د زنادویرې او دعدم انتظام نفقه(۱) په ذریعه د مسلمان حاکم فسخ نکاح حاصلولې شي، او د فسخې نه پس باقاعده بل ځائې کښې نکاح کولې شي. کذافی الحیلة الناجزة(۲) وهوالموفق

په خاوند بانده د جنون راتلو په وجه بانده تنسیخ نکاح کولومسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین د دې مسئلې په باره کښې چه یو کس دواده نه پس پاګل شو او د پنځو کالو نه ئې دماغی توازن خراب دې، او په ظاهره د ده د صحیح کیدلو توقع نشته دې، نو آیا ده ښځه په ذریعه د عدالت تنسیخ نکاح کولې شي؟ بینوا توجروا

المستفتی: فضل الرحمٰن........ ۱۹۷۴ء۱۹/۵/۱

---

(۱) قال العلامة اشرف علی التهانوی: د سختې مجبورئ په حالت کښې په مالکی مذهب بانده د عمل کولو ګنجائش شته ځکه چه د دوی په نزد زوجه متعنت ته د تفریق حق ملاویږی. او د سختې مجبورئ دوه صورته دی یو داچه د ښځې د خرچ څه انتظام نه کیږی یعنی نه خوڅوك سرې د خرچ بندوبست کوی او نه پخپله ښځه د عزت حفاظت سره په کسب د معاش بانده قدرت ساتلې شي. او دویم صورت د مجبورئ دادې.... د خاوند نه جدا او سیدو کښې په معصیت کښې د مبتلا کیدو قوی خطره وی.
(حیله ناجزه ۳۷ حکم زوجه متعنت)

(۲) قال الشاه اشرف علی التهانوی: صورت د تفریق دادې چه د مجنون ښځه د قاضی په عدالت کښې درخواست وکړی او د خاوند خطرناك مجنون کیدل ثابت کړی قاضی د واقعې تحقیق کولو سره که صحیح ثابته شي نو مجنون ته دې علاج د پاره د یو کال مهلت ورکړی او د کال ختمیدو نه پس که ښځه بیا درخواست ورکړی او د خاوند د جنون مرض اوس موجود وی نو ښځې ته دې اختیار ورکړې شي په دې بانده که ښځه هم په دغه مجلس د تخییر کښې جدائی طلب کړی نو قاضی دې تفریق اوکړی. کما مر فی الجواب الاول من العالمگیریة.
(الحیله الناجزة ۵۴ حکم زوجه مجنون)

الجواب: که چرې دجنون د حادث کیدلو نه پس، ښځې نه په رضامندئې باندې تصریح کړې وی اونه ئې په جماع وغیره باندې قدرت ورکړې وی نوپه دې صورت کښې دابنځه دمسلمان حاکم په ذریعه طلاق حاصلولې شی په دې شرط چه داجنون خطرناک وی، دناقابل برداشت تکلیف سختنه خطره وی، نودا ښځه به حاکم ته مرافعه اوکړی حاکم به دعلاج دپاره نور یوکال موقع ورکړی پس که چرې صحیح نه شونوښځې ته به اختیارورکولې شی اوښځه به په هغه مجلس کښې نکاح ختمه کړی اوواضحه دې وی که چرې دنان نفقې څه انتظام نه وی نوپه دې صورت کښې هم مسلمان حاکم طلاق ورکولې شی او تنسیخ نکاح کولې شی، په دې شرط چه د لیونتوب دحادث کیدونه وړاندې یعنی دنکاح په وخت دا کس غریب نه وو، والتفصیل فی الحیلة الناجزة(۱). وهو الموفق

(۱) قال الشاه اشرف علی التهانوی: دمذکوره عباراتونه معلومه شوه چه د شیخینو په نزد خو دخاوند دجنون په وجه ښځې ته دنکاح فسخ کولو اختیارنشته لیکن دامام محمد رحمه الله په نزد دې ته دا اختیارحاصل دې چه قاضی ته درخواست ورکړی اود تفریق مطالبه اوکړی اوبیا خپل ځان د مجنون د زوجیت نه جدا کړې په دې شرط چه جنون دومره وی چه دهغهٔ سره اوسیدل د قدرت نه بهروی مثلاً دهغهٔ نه د قتل خطره وی...... خلاصه دا شوه چه دکوم مجنون نه ناقابل برداشت تکلیف رسیږی دهغې حکم دادې...... صورت د تفریق دادې چه دمجنون ښځه دقاضی په عدالت کښې درخواست ورکړی اود خاوند خطرناك مجنون کیدل ثابت کړی، قاضی د واقعې تحقیق کولو سره که صحیح ثابته شی نومجنون ته دې علاج دپاره د یو کال مهلت ورکړی...... په دې کښې اکثر شرائط دا اختیار دمجنون ښځې دپاره هم دی چه دهغې اجمال دادې (۱) دنکاح نه مخکښې ښځې ته دخاوند د مجنون کیدو علم نه وی (۲) دنکاح نه پس علم کیدو باندې د رضا صراحت نه وی (۳) کله چه د مهلت کال تیریدو نه پس په دوباره درخواست باندې قاضی ښځې ته اختیار ورکړی نوښځه هم په دغه مجلس کښې جدائی اختیار کړی..... فائده: د مجنون د زوجې دنکاح فسخ کولو دپاره چه کوم شرائط پورته مذکوردی که دا شرائط چرته موجود نه وی نود جنون په بنا باندې تفریق نه شی کیدې لیکن که دا مجنون د آمدنئ څه ذریعه نه لری او ښځې دپاره دخپلې نفقې څه بله لاره هم نه وی نوپه داسې صورت کښې مفتی دپاره دښځې د اضطرار (مجبورئ) پوره تحقیق کیدلو او د یوځو عالمانو سره د مشورې نه پس ددې فتوې گنجائش دې چه د مالکی مذهب په بنیاد باندې دعدم نفقې په وجه قاضی یا دهغهٔ قائم مقام په دوی دواړو کښې جدائی اوکړی چه دهغې نه یو شرط دا هم دې چه (بقیه په راروانه صفحه)

د لیونتوب په وجه باندې د تنسیخ نکاح حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو دماغی مریض دډاکټر په مشورې سره واده اوکړولیکن دې بیمارئې زیات شدت اختیار کړو اوس دده ښځه ددې کس په نکاح کښې اوسیدل نه غواړی ځکه چه دا ښځه ځوانه ده بغیر دخاوندنه اوسیدلو کښې په عصمت باندې ویریږی دنان نفقې هم څه انتظام نشته ددې دماغی مریض کس دوه بچی دی یو دیولسو کالودې دویمه جینئ د اتو کالو ده.داتو کالونه ددې ښځې سره څه همبستری نه ده شوې بلکه دخاوندنه ئې دمرګ خطره ده تردې پورې چه دمرګ په ویره باندې مونږ هغه په یو ځانله کوټه کښې بند کړې شرعی حل څه دې؟بینوا توجروا

المستفتی: سیدرحمن تهانه متنی پشاور...........۱۴۱۷۱ء۱۹۸۵

الجواب: که چرې دې لیونتوب شدت اختیار کړې وی ښځه دده نه دهلاکت خطره لری اوپه دې ښځه باندې بغیر دخاوندنه دعصمت و یره وی اویا دا ښځه داخراجاتونه په خپله طاقت لری اونه ئې بل څوک دکفالت بوج اوچتوی نو ددې وجوهاتو په وجه باندې دا مجبوره ښځه تنسیخ نکاح کولې شی(۱)-

نوټ: که چرې دادیوانه صاحب جائیدادوی نوصرف په اوله وجه هم تنسیخ نکاح کولې شی-وهوالموفق

(بقیه حاشیه)...عدم نفقې په وجه دنکاح د فسخې حکم هغه وخت ورکولې شی کله چه د عقد نکاح نه مخکښې هغې ته دخاوند د فقیر او غریب کیدوعلم نه وی ګنی که د فقیرئ علم کیدوسره عقد دنکاح شوې دې نود عدم نفقې په وجه به هغې ته د تفریق دمطالبې حق نه وی...الخ (الحیلة الناجزة ۵۲ تا ۵۸ حکم زوجه مجنون)

(۱) قال الشاه اشرف علی التهانوی: دامام محمد رحمه الله په نزد هغې ته داحق حاصل دې چه قاضی ته درخواست ورکړی اود تفریق مطالبه اوکړی اوخپل ځان دمجنون د زوجیت نه جدا کړی په دې شرط چه جنون دومره زیات وی چه هغهٔ سره اوسیدل دقدرت نه بهروی مثلاً دهغهٔ نه د قتل خطره وی، اصل په دې باره کښې دادې چه هغه جنون چه دهغې په وجه ښځې ته دامام محمد رحمه الله په نزد خیار د فسخې حاصل دې کیدې شی چه........(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

د لیونتوب په وجه باندې د امام محمد او امام مالک رحمهما الله په نزد فسخ نکاح مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دینددې مسئلې په باره کښې که چرې خاوند پاګل شی نو ښځې په درخواست باندې ددوئ په مینځ کښې جدائی کیدلې شی؟ داجواب لیکلې شوې دې که چرې جنون حادث شی نو دعنین په شان به یو کال مهلت ورکولې شی ددې نه پس که چرې صحیح نه شو نو ښځې ته اختیاردې او که چرې لیونتوب مطبق وی نو نکاح فی الفور فسخ کولې شی، دمهلت ورکولو حاجت نشته دې. فی المجمع البرکات ان کان بالزوج جنون اوجذام اوبرص فلا خیارلها وقال محمدلها الخیاردفعا للضررعنها کمافی الجب والعنة کذافی الکافی، قال محمدان کان الجنون حادثا یومایؤجله سنة کالعنة ثم یخیرالمراة بعد الحول اذالم یبراوان کان مطبقا فهو کالجب وبه ناخذکذا فی فتاوی العالمگیریة ناقلا من الحاوی (ازمجموعة الفتاوی ٢: ٨٦)لوکان احدهما مجنونافانه لایؤخرالی عقله فی الجب والعنة لعدم الفائدة،ویفرق بینهما للحال،باب العنین بحرالرائق جلدچهارم صفحه ١٢٣،وقدکتبنافی القواعد الفقهیة من مذهب الحنفیة ان القاضی لوقضی برد احد الزوجین بعیب نفذ قضاءه،ازبحرالرائق ٤: ١٢٧،که چرې داجواب صحیح نه وی نو مفصل جواب نه مو خبر کړئ؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالمالک مهمند ایجنسی

(بقیه حاشیه)... چه ددې په حد بیانولو کښې مختلف الفاظ مذکوردی د مبسوط الفاظ دادی لا تطیق المقام معه، اوپه کتاب الاثارکښې یخاف علیها قتله مذکور دی په دې دواړو کښې د تطبیق صورت دا کیدې شی چه کوم مجنون نقصان رسولې شی دهغهٔ متعلق د غالب عادت نه اکثر دا خطره هم وی چه کیدې شی قتل ئې کړی خلاصه داشوه چه دکوم مجنون ناقابل برداشت ایذاء رسیږی دهغهٔ دا حکم دې (الحیلة الناجزة ٥٢ حکم زوجه مجنون)

الجواب: کوم لیونتوب چه دنکاح نه مخکښې موجودوی ددې وجې نه فسخ د نکاح دامام محمد رحمه الله په نزد جائزده. اوکوم لیونتوب چه دنکاح نه پس حادث وی نوددې په وجه باندې دمالکیانوپه نزدفسخ نکاح جائزده، په دې شرط چه ښځه ددې لیونتوب په موجب دفسخ کیدلودعلم نه پس دې خاوندته په خپل اختیاراواراده باندې قدرت علی الجماع والدواعی نه وی ورکړې. ګینې دې ښځې ته حق دفسخ نکاح نه حاصلیږی، څنګه چه دزبانی رضاپه وخت دا اختیارنه دې حاصل، واجازه الفقهاء عندالضرورة والتفصیل فی الحیلة الناجزة ۹۵﴿۱﴾. وهوالموفق

﴿۱﴾ (الحیلة الناجزة ۵۱ حکم زوجه مجنون) (قد مر مرارً)

د محکمه عالیه قضاء د سوات ریاست متفقه فیصله

الحکم المحمود فی مسئلة المفقود

سوال: په حضوردعالی مفتی اعظم شیخ الحدیث مولانامفتی محمدفرید صاحب دارالعلوم حقانیة اکوړه خټک زمونږ دنیکه مولانافضل سبحان صاحب (کاکاجی) رحمه الله اومولانافضل الرحمٰن صاحب(لالاجی) رحمه الله په ذاتی کتب خانه کښې د مسئله مفقودپه باره کښې دعلماء اوقضاة سوات متفقه فیصله اوفتوی په نوم د(الحکم المحمودفی مسئلة المفقود)داقلمی نسخه موجوده ده ایادامسئله اوفیصله صحیح اوقابل عمل ده،دمسئلې فوټوکافی هم ورسره ده.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمدلله وکفی وسلام علی عباده الذین اصطفی،امابعدفاقول:داعلی حضرت میاں گل عبدالودودصاحب بادشاه صاحب ریاست سوات خلدالله ملکه دخپل ریاست علماء دمفقودخاونددښځې په باره کښې په مذهب مالکی باندې د فتوی طلب کولووجه داوه چه څه ضروریات اواسباب کوم چه علماء مالکیه په دې مسئله کښې دفتوی اوعمل سبب جوړکړې دې یعنی دمفقود ښځې ته د مفقود نه دجداکولونه پس دمیعادڅلورکاله هغه اسباب دادی:
(۱) دخاوند نه واجب نفقه نه ملاویدل(۲)دخاوندحق واجبه نه اداکول (۳) اود خاوند دخپلې ښځې سره نه اوسیدل چه په دې کښې ډیرمفاسددی(۴) ضروری مسکن نه مهیاکول (۵)اوددې حقوق دفوت کیدلوپه وجه باندې ښځه په زنا کښې مبتلاکیدل وغیره-

داهغه اسباب دې کومو که چه مختلف وطنونواوممالکوکښې علمائې احناف په مذهب غیرباندې په فتوی ورکولوباندې مجبورکړې، مثلاً ددې

علماء احنافونه یو صاحب جامع الرموزدې،دویم ابن عابدین صاحب فتاوٰی شامیه دې دریم صاحب بزازیه دې،څلورم مولاناعبدالحئ صاحب دې، صاحب مجموعة الفتاوی،اوهمداسې ډیرعلماء دی لکه علماء دیوبند، علماء مظاهرالعلوم سهارنپوروغیره وغیره۔

اوداواقعات دداسې قسم ښځودی چه دهغوئي خاوندانودوئ پریخې وی اودابلانفقه، بلامسکن، بلاشوهر،په زناکښې مبتلاء،دحقوق شرعیه نه محروم،دبې اسرې اوخاوندانودراتلوپه ناامیدی سره خپل وطنونوکښې زندګی تیرویحکومت سوات ته پیش وو،نوحکومت ددې فسادعظیم په ازاله او رفع باندې مجبورشو،اوددې فساددفع په مذهب مالکی باندې دفتوی نه بغیرنه شوه کیدې ددې وجې نه علماء ریاست سوات صانهاالله عن الافات خاص په مسئله مفقودکښې دوخت دمجبورئ په وجه باندې په مذهب مالکیه باندې عمل اوفتوی ورکړه،چه په لاندینوشروطوباندې مشروط ده کوم چه علماء مالکیه معتبرمنلی دی.

(۱) ښځې دپاره مرافعه الی القاضی یاقائم مقام د قاضی ته(۲)ددې ښځې ددې مفقودسره دنکاح شرعی اثبات(۳)ددې مفقودپه شهادت شرعی سره د مفقود یت اثبات(۴)دقاضی په خپله ددې مفقودپه حال اوتحقیق دمیلاویدو پته (۵) دقاضی دپاره دناامیدئ اومایوسئ نه پس دښځې دپاره څلورکاله نور انتظار(۶)څلورکاله تیریدونه پس که چرې دمفقودمعلومات اونه شو نودا مفقود به مړ متصور کیږی اوقاضی به دې ښځې ته دعدت وفات تیرولوحکم کوی، دعدت دمودې تیریدونه پس به دې ښځې ته اختیاروی چه نکاح ثانی کوی اوکه صبراختیارکوی اوکه چرې نکاح ثانی کوی نوددې دپاره حکم دقاضی شرط دې(۷)دڅلوروکالودمودې ابتداء به قاضی ته د مرافعه کولو اود قاضی ددې مفقودد حالت او پته لګولونه پس کیږی.

نور تاکیددادې چه قاضی به صرف په ښځه اوددې داولیاء په بیان باندې اکتفاء نه کوی،بلکه په خپله به دمفقودتحقیق اوطلب کوی

په وجه مذکوره لیکل شوی وجوهات مع دلائل،اوپه وجه دلحاظ د وخت

اوپه ضرورت شدیده کښې یعنی خادم الاسلام قاضی محکمه عالیه حضور شاهی برنګل په وجه دعدم وجود فتوی اتفاقیه په مذهب حنفی کښې ما په دې مخصوص مسئله کښې دضرورت په بناء باندې په مذهب دامام مالک باندې فتوی ورکړه، باسنادقوله تعالی: وماجعل علیکم فی الدین من حرج، وبدلیل قوله علیه السلام: الدین یسر.

اوددې وجوهاتو په وجه باندې جمع عظیم علماء عظام ریاست سوات دضرورت احساس اوکړواوددفع فساداودجرم زنا لحاظ ئې اوکړو اوداهل اسلام حتی الوسع اصلاح ئې خپل فرض منصبی وګڼړله نودافتوی ئې لازمی او واجبی جوړه کړه اووئې وئیلې چه مونږ خادمین اسلام (کوم چه لاندینی علماء دی) ته په دې مسئله باندې عمل دې:

دستخط د علماؤ دسوات ریاست

(۱) العامل قاضی عبدالجلیل خادم باباجی سیدوشریف (۲) مولوی عبد المتین الپورئ (۳) قاضی محمود برکانجو (۴) قاضی عبدالکریم شیرپلم (۵) مولوی عبدالحکیم صاحب چارباغ (۶) مولوی خونه ګل کیملپوړ چارباغ (۷) قاضی امیرحاجیان علی ګرامه (۸) مولوی شیرزاده مینګوره (۹) مولوی محمدعلم ګل سیدوشریف (۱۰) مولوی عبدالرحیم منګوره (۱۱) مولوی فضل الرحمٰن (لالاجی) منګلور (۱۲) مولوی رحیم الله دردیال (۱۳) شفیع الرحمٰن قاسم خیل (۱۴) مولوی عبدالغنی تندوډاګ (۱۵) مولوی امیرزاده مینګوړه (۱۶) احقرالعباد محمد مفتاح الدین جوره (۱۷) مولوی ګل نبی تندوډاګ (۱۸) مولوی حبیب الله چارباغ (۱۹) قاضی سیدباچا کوزه بانډئ (۲۰) مولوی عبدالمستعان کاټیلی (۲۱) کاکا میان صاحب نلکوټ (۲۲) قاضی محمدحق صاحب الحق دوبیر (۲۳) مولوی محمدیعقوب دوبیر (۲۴) قاضی پائنده خان دوبیر (۲۵) قاضی خلیل الرحمٰن قاسم خیل (۲۶) مولوی فضل سبحان منګلور (۲۷) قاضی تیغک بقلم خود.

استفتاء

څه فرمائی علماء دین متین د مفقود په مسئله کښې دضرورت شدیده په وخت چه حنفی علماء فتوی اوعمل دامام مالک په مذهب باندې دشرائطو سره کولې شی او که نه؟ او کومه فتوی چه حنفی علماؤپه دې خاص مسئله مثلا دمفقودښځې د تفریق اود نکاح ثانی اجازت دڅلورو کالو میعاد تیریدو نه پس جاری کړې ده اودامام مالک دمذهب تقلیدئې کړیدې څنګه چه په لاندینی کتب حنفیه کښې لیکلی شوی دی صحیح دې او که نه؟
(۱) جامع الرموز (۲) فتاوی جوهری (۳) فتاوی بزازیة (۴) شامیة (۵) مجموعة الفتاوٰی مولاناعبدالحیٔ صاحب (۶) مولانااشرف علی صاحب (۷) علماء دارالعلوم دیوبند (۸) علماء مظاهرالعلوم سهارنپور-بینوا توجروا اوفقکم الله تعالی للبیان وایاناللعمل بالبیان فقط

الجواب الاول من دارالافتاء مدرسه امینیه دهلی

علماء حنفیه دحضرت امام مالک رحمه الله دمذهب موافق دمفقوددښځې په باره کښې دمالکیه مذهب دشرائطو په رعایت سره دڅلورو کالوانتظارنه پس د تفریق دجواز فتوٰی اوحنفی قاضی حکم تفریق ورکولې شی، بلاشبه د ضرورت شدیده په وخت کښې داسې فتوی اوحکم جائزدې، والله اعلم

محمد کفایت الله کان الله له دهلی

الجواب الثانی من دارالافتاء دارالعلوم دیوبند

دمفقود دښځې په باره کښې علماء احنافو دضرورت شدیده په وخت په لیکلو مطابق فقهاؤاحنافو دامام مالک په مسلک باندې فتوی ورکړې ده اودحاکم او مفتی دپاره اجازت شته چه دضرورت شدیده په وخت ددوئ په مسلک باندې عمل اوکړی، لیکن دعمل په وخت دمالکیانو دټولو شرائطو لحاظ ساتل هم ضروری دې او که چرې په څه وخت کښې دشرائطو دمذهب خلاف فیصله اوکړې شوه نو دافیصله به شرعاغیر صحیح اوناقابل اعتباروی.

علماء دیوبند دبعض ښځود تکلیف اومظلومیت په خیال سره په مسئله مذکوره اوهمدارنګه په بعض مسائلو کښې دجزیات فکراوسوچ او دمحنت شاقه نه پس دامام مالک په مسلک باندې فتوی ورکړې ده او احتیاط ئې دومره کړې دې چه مالکی علماؤسره هم په دې مسائلو کښې خط اوکتابت کړې اطمینان قلب ئې حاصل کړې ددې نه پس ئې دیورسالې په شکل کښې دا ټول مسائل شائع کړی دی ددې رسالې نوم ''الحیلة الناجزة،، دې چه په اردو کښې ده په هغې کښې دلیونی ښځه، مفقود، عنین، دمتعنت وغیره مسائل بالتفصیل سره دشرائطو لیکلی شوی دی، فی زمانه هرحاکم ته ضروری ده چه داکتاب په مطالعه کښې اوساتی او واضحه دې وی چه دامام مالک دمسلک په اعتبارسره صرف څلورکالو تیریدو باندې دنکاح ثانی اجازت نه شی ورکولې بلکه دښځې دعوی اودهغې دتحقیق نه پس کله چه حاکم دتالاش نه عاجزشی نود څلورکالو میعاددې مقررکړی پس که چرې په څلورکاله تیریدوهم هغه رانغلو نودابه مړمتصورکیږی، اوددې نه پس به څلور میاشتې لس ورځې دعدت موده تیروی. بیادې ښځې ته دنکاح ثانی کولو اجازه شته دې بلکه دضرورت اووخت په لحاظ باندې مالکیانو سره په دې څلورکالو کښې هم تخفیف کړې دې اوصرف دیوکال دانتظار اجازت ئې ورکړې دې لیکن هغه داوخت دې چه کله ښځه څلورکاله صبراوتحمل اوعفت سره نه شی تیرولې. اودابتلاء قوی اندیښنه دحاکم په مخکښې بیان کړی، لیکن په دې صورت اوپه صورت اول کښې فرق دادې چه دیوکال د انتظار دحکم په صورت کښې دکال تمامیدونه پس حاکم ته د اطلاع ورکول پکاردی چه مفقودنه دې راغلې، اودهغه څه پته اونه لګیده، په دې درخواست باندې به حاکم تحقیق دواقعې اوکړی اوپه دې دواړو کښې به د جدایئ حکم اوکړی. او هغه تفریق طلاق رجعی دې اوعدت ئې درې حیض دی اوپه صورت اول کښې د څلورکالو دتمامیدونه پس دحاکم نه دحکم

بالموت حاصلولو عند المالکیه هیڅ ضروری نه دي لیکن احتیاط په دې کښې دې چه د حاکم نه دې حکم بالموت حاصل کړې شي.

او دادې هم واضحه وی چه په مذکوره کرخو کښې چه کله هم د حاکم لفظ راغلې دې ددې نه حاکم مسلمان مراددې ځکه چه د حاکم غیر مسلم فیصله شرعا غیر معتبره ده او دهغه په حکم سره فسخ وغیره هیڅ کله نشی کیدلې، لان الکافر لیس باهل للقضاء علی المسلم کماهو مصرح فی جمیع الکتب الفقه والله اعلم

لیکونکې....سید احمد علی سعید نګینوی المفتی دار العلوم دیوبند

الجواب الثالث من دار الافتاء دار العلوم دیوبند

داجواب صحیح دې په مسئله مفقود کښې ددې لیکلو په بناء فقهاء حنفیه د مالکیه مذهب په لحاظ د شرائطو د شدید ضرورت په وخت اختیار کړې دې لیکن په هر ضرورت کښې هر کس په داسې کولو مختار نه دې چه کومه مسئله غواړی په خپل نزد هغه ضرورت اوګنړی د بل امام مذهب اختیار کړی بلکه ضرورت هغه معتبر دې کوم چه فقهاؤ تسلیم کړې. والله اعلم

بنده محمد شفیع عفاالله عنه المفتی دار العلوم دیوبند

الجواب الرابع

در مقام ضرورت چنانچه خوف زنا باشد فتوی بمذهب امام مالک جائز است، کماقال فی الدر المختار قبیل باب الاذان لاباس بالتقلید عندالـــضرورة انتهی ملخصا، در شرح صراط المستقیم: ۲۱ گفته علماء برانند که انتقال از مذهب بشهوت نفس واتباع هوا وتتبع رخص درست نبود، مگر در واقعه صعب وحرج عظیم مبتلاء گردد وبجز رجوع بمذهب دیگر مخلصې نیابد، بحکم ضرورت در این صورت جائز بود انتهی ملخصا، قال فی جسب المفتین: وقول مالک فی هذه

المسئلة معمول به وهواحدقولی الشافعی ؒ ،ولوافتی الحنفی بذلک یجوزفتواه لان عمر رضی اللہ عنہ حکم هکذافی من استهواه الجن بالمدینة وکفی به امام انتهی.

وفی جامع الرموز:وقال مالک والاوزاعی الی اربعین سنین فلینکح عرسه بعدکما فی النظم فلوافتی به فی موضع الضرورة ینبغی ان لاباس به کماظن انتهی وایضا فی الدرالملتقی وکذافی تعالیق الانوارعلی الدرالمختار.انتهی

وقال صاحب ردالمحتارفی باب المفقودنقلاعن جامع الرموز:لوافتی بــه فی موضع الضرورة لاباس به علی ماظن انتهی،ونظیرهذه المسئلة عدة ممتدة الطهــر التی بلغت برؤیة الدم ثلاثة ایام ثم امتدطهرها فانها تبقی فی العدة الی ان تحــیض ثلاثا حیض وعندمالک تنقضی عدتها بتسعة اشهروقدقال فی البزازیة الفتــوی فی زماننا علی قول مالک،وقال الزهری کان بعض اصحابنایفتون بــه للــضرورة واعترضه فی النهر وغیره بانه لاداعی الی الافتاء بمذهب الغیر لامکان الرفــع الی مالکی یحکم بمذهبه وعلی ذلک مشی ابن وهبان فی منظومته هناک لکن قدمناان الکلام عندتحقق الضرورة حیث لم یوجدمالکی یحکم به انتهی وماذکرفی شــرح الهدایة انه خبراخرجه الدارقطنی فی سننه عن سواربن مصعب حــدثنا محمــدبن شرحبیل عن المغیرة بن شعبة قال ابن ابی حاتم فی العلل سئلت ابی عن حــدیث رواه سوارعن محمدعن المغیرةفقال ابی هذا حدیث منکرومحمدمتروک الحــدیث یروی عن المغیرة مناکیرواباطیل

وذکرعبدالحق فی احکامه من طریق الداروعللة بمحمدبن شرحبیل وقال انه متروک وقال ابــن القطــان فی کتابــه سواراشــهرفی المتــروکین انتــهی ملخصا.وهکذا فی عمدة الرعایة حاشیة شرح الوقایــة،وقال فی شــرح الموطــا للزرقانی مالک عن یحیی بن سعیدعن سعیدبن المسیب ان عمربن الخطاب رضی اللہ عنہ

قال ایماامراة فقدت زوجهافلم تدر این هوفانها تنتظراربع سنین ثم تعتداربعة اشهروعشرثم تحل للازواج وروی نحوه عن عثمان وعلیؓ،وقیل اجمع الصحابة ولویعلم لهم مخالف فی عصرهم وعلیه جماعة من التابعین انتهی ملخصا.وفی العینی شرح البخاری وقال ابن بطال اختلف العلماء فی حکم المفقوداذالم یعلم مکانه وعمی خبره فان امراته لاتنکح ابداولایفرق بینه وبینها حتی یوقن بوفاته اوینقضی تعمیره وسبیل زوجته.....وروی هذا القول عن علی وهوقول الثوری وابی حنیفة ومحمدوالشافعی والیه ذهب البخاری،وقالت طائفة تتربص امراته اربع سنین ثم تعتدعدة الوفات وروی ایضا عن علی بن ابی طالب وابن عباس وابن عمروعطاابن ابی رباح والیه ذهب مالک و اهل المدینة واحمدواسحاق انتهی ملخصا(۹:۵۸۸).

وتائیدمیدهدقول شامی ودرمختاربقول مذکورراکه درموضع ضرورت فتوی برمذهب غیر جائزاست چنانچه درباب سرقه بدي تصریح نموده است (۲:۲۰۷) ولایقطع بسرقته مثل دینه اذاکان من جنسه واطلق الشافعی اخذخلاف الجنس للمجانسة فی المالیة قال فی المجتبی وهواوسع فیعمل به عندالضرورة انتهی ملخصا.

درمختاروفی ردالمحتارقوله اطلق الشافعی ؒ الخ وهذااوسع فیجوزالاخذبه وان لم یکن مذهبنافان الانسان یعذرفی العمل به عندالضرورة به وایضاصرح الشافعی فی باب الرجعة ۲:۵۵۲ ان امام مالک کالتلمیذلابی حنیفة ولذامال اصحابنا الی بعض اقواله ضرورة کمافی دیباجة المصفی القهستانی،انتهی ملخصاوقال الطحطاوی:وجازللحنفی ان یفتی بمذهب مالک انتهی وایضا،وقال الشامی فی کتاب القضاء ذیل قول المصنف لایقضی علی الغائب عن الفتح

القدیرمن باب المفقودولایجوزالقضاء علی الغائب الااذارای القاضی مصلحته فی الحکم له وعلیه فحکم بانه مجتهدفیه الخ قلت وظاهره ولوکان القاضی حنفیة ولوفی زماننا ولامنافی مامرلان تجویزهذاللمصلحة والضرورة وایضاقال الشامی فی جلدالخامس ۱۱۰ وموضع الضرورة مستثناة من قواعدالشرع انتهی،ایضاقال الشامی فی الجلدالخامس ۳۶فی عدم جوازالاستیجارعلی الطاعة بعد نقل اقوال العلماء فهذاالمجموع ما افتی به المتاخرون من مشائخناوهم البلخیون علی خلاف فی بعضه المخالفین ماذهب الیه الامام وصاحباه وقداتفقت کلمتهم جمیعًا فی الشروح والفتاوی علی التعلیل بالضرورة انتهی.

وشاه عبدلعزیزدهلوی درفتاوی عزیزی گفته :اگرحنفی المذهب درضیقي مبتلاء شودکه گزاره بدون مذهب شافعی نماندعمل برمذهب شافعی نمایدمثل احکام میاه دراین دیاریااحکام مفقودانتهی(۱:۱۸۴)-

ازمولوی نیازالدین صاحب اټکی دوآبه هشنګر

لیکونکی:مرزاعبدالغفارکوکاروی سوات ستهیت۱۹۴۱ء۱۲\۱۸\

المستفتی: مولانا اقبال علی حقانی منګلورسوات..........۲۰۰۲ء۲۱\۱۳\

الجواب: وبالله التوفیق:نحمده ونصلی علی رسوله الکریم امابعد!فقدرایت رسالة "الحکم المحمودفی مسئلة المفقود"،تفصیلافوجدتهاموافقة لمافی الحیلة الناجزة لشاه اشرف علی التهانوی،حیث افتی علماء الاعلام فی هذه المسئلة بمذهب مالک، وقال شیخنا الزروبوی فی البشری لارباب الفتوی:لماکان الافتاء علیه عندالضرورة من اصول الحنفیه کان الحکم المبنی علیه ایضامذهب الحنفیه لابتناءه علی قواعدهم کماصرح به العلامة الشامی فی شرح عقودرسم المفتی فیما اذا خالف فیه الاصحاب امامهم الاعظم.(انظرالبشری لارباب الفتوی۳۷)وقال شیخنا زروبوی دامت برکاتهم بعدمطالعة هذه الرسالة:انه لابدفی هذه المسئلة من

قضاء القاضی المسلم اوحکم جماعة العلماء وعامة المسلمین ولایصح الاکتفـــاء بالافتاء فقط فنقول هذه الرسالة صحیحة وموافقة لمذهب الحنفیة واصول الفقه. وهوالموفق

الجواب الصحیح

محمدفرید عفی عنه

لیکونکی محمدوهاب منګلوری عفی عنه
دارالافتاء دارالعلوم صدیقیه زروبی(صوابی) ۲۰۰۲،۱،۵۱۲

....

فصل فی العنین

د هیجړا د پاره واده جائز او ښځې ته د تنسیخ نکاح حق حاصل دې

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه دیوجینئ رشته دیو شریف ځوان اوکړې شوه.وروسته دارازافشاء شوچه دا ځوان داول نه ډاکټر د وادهٔ ناقابل ګنړلې وو چه دا unfit دې اوکه چرې واده اوکړی نواولادبه ئې هرګز نه کیږی.لیکن دجینئ والائې په دهوکه کښې واچول اوخبره ئې پټه کړه رشته ئې اوکړه ددې واده څه حکم دې؟ بینوا توجروا

المستفتی: محمدزکریا آصف مسلم بازارډی آئ خان........ ۳۰\۱۷\۱۹۸۲ء

الجواب: هیجړاته واده کول ناجائزنه دې لیکن هغه ښځې ته دتنسیخ نکاح حق حاصل دې(۱) ډیرځله د ډاکټرانوتشخیص غلط ثابت کیدې شی بس دې معاملې ته دهوکه اوفریب نه شی وئیلې(۲)-وهوالموفق

---

(۱) قال العلامة الحداد الیمنی: قوله: فان کان عنینا اجله الحاکم حولا کاملا فان وصل الیها والا فرق الحاکم بینهما ان طلبت المرأة ذلک هذا اذا لم تکن رتقا اما اذا کانت رتقا فلا خیار لها الخ.

(الجوهرة النیرة ۲:۹۰ قبیل کتاب الرضاع)

(۲) یدل علیه ما قال العلامة ابن نجیم: لکن قالوا فی العنین لوادعی الوطء وانکرت وقلن بکر خیرت وان قلن: ثیب فالقول له لکونه منکرا استحقاق الفرقة علیه والاصل السلامة من العنة.

(الأشباه والنظائر ۶۵ قاعدة الاصل العدم)

د نامرد یعنی د عنین د تنسیخ نکاح مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه کس خپله لور د یوکس سره واده اوکړو، یوکال پس پته اولګیده چه هلک نامرددې، هلک ته د جینئ والدینو اووئیل چه جینئ رهاکړی، اوداهلک جینئ ته دنان نفقې انتظام هم نه شی کولې اوطلاق هم نه ورکوې، اوس دې جینئ ته به خاوند طلاق ورکوی یاحاکم؟ بینوا توجروا

المستفتی: حفیظ الله تجوړی لکی مروت......... ۱۹۶۹ء۱۷\۲\۱

الجواب: که چرې داکس واقعی نامردوی اوښځې ته دنکاح نه مخکښې دهغه د نامردئ علم نه وی اوښځې دنامردئې معلوم کیدلونه پس درضاتصریح نه وی کړی مثلادائې نه وی وئیلی چه هرڅنګه وی اوس خوبه زه دهغه سره زندګی تیروم، اودنکاح نه پس یوځل ئې هم جماع نه وی کړی نوحاکم به ور ته دیوکال علاج دپاره مهلت ورکوی که چرې دمهلت باوجود جماع او نه کړی شی او ښځه دده سره په اوسیدونه وی راضی نوکه چرې داخاوند طلاق نه ورکوی نو مسلمان حاکم دنکاح فسخ(طلاق)کولې شی اوپه شریعت کښې د اطلاق او فسخ منظورده﴿۱﴾ فلیراجع الی الهندیة۲: ۱۵۶﴿۲﴾..............

﴿۱﴾ قال الشاه اشرف علی التهانوی: دعنین ښځې ته دخپل خاوند نه دجداکیدو اختیار څه شرائطوسره حاصلیدې شی، (۱) دنکاح نه مخکښې ښځې ته دخاوند د عنین کیدو علم نه وی. (۲) دنکاح نه پس ئې یوځل هم دې ښځې سره جماع نه وی کړې (۳) کله نه چه دې ښځې ته دخاوند د عنین کیدو خبرشوې دې دهغه وخت نه ښځې دده سره په اوسیدو باندې رضا نه وی ښکاره کړې. (۴) کله چه د پوره کال موده تیریدو نه پس قاضی ښځې ته اختیارورکړی نوښځه هم په دغه مجلس کښې جدائی اختیارکړی (۵) داټول امور د قاضی د قضاء محتاج دی دقاضی دحکم نه بغیرښځې ته پخپله د جداکیدو اختیارنشته الخ ....(الحیلة الناجزة ۷۴ حکم زوجه عنین)

﴿۲﴾ وفی الهندیة: اذا رفعت المرأة زوجها الی القاضی ......(بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

............ورد المحتار ٢: ٩٧٧ (٣) والدر المختار ٢: ٩٨١ (٢) والهداية بـــاب العنين (٣). وهو الموفق

(بـقيـه حـاشيـه) وادعت انه عنين وطلبت الفرقة فان القاضى يسأله هل وصل اليها اولم يصل فـان اقـر انه لم يصل اجله سنة سواء كانت المرأة بكرا ام ثيبا وان انكر وادعى الوصول اليها فـان كـانـت الـمـرأة ثيبا فالقول قوله مع يمينه انه وصل اليها......وبعد صفحة...... ان اختارت الفرقة امر القاضى ان يطلقها بائنةً فان ابى فرق بينهما هكذا ذكرُ محمد رحمه الله فى الاصل والفرقة تطليقة بائنة كذا فى الكافى.

(فتاویٰ عالمگیریة ١: ٥٢٣ الباب الثانى عشر فى العنين)

﴿١﴾ قـال الـعـلامة الشـامـى: (قولهِ على جماع فرج زوجته) اى مع وجود الآلة سواء كانت تـقـوم اولا اخرج الدبر فلا يخرج عن العنة بالادخال فيه خلافا لابن عقيل من الحنابلة معراج لان الادخـال فيـه وان كان اشد لكنه قد يكون ممنوعا عن الادخال فى الفرج لسحر...... لكن قولهم لو رضيت به فلا خيار لها ينافيه وله نظير ان احدهما لو خرب المستأجر الدار الثانى لو اتلف البائع المبيع قبل القبض اى فانه ليس له فسخ الاجارة ولا الرجوع بالثمن.

(ردالمحتار ٢: ٦٤٣ باب العنين وغيره)

﴿٢﴾ قـال الـعـلامة الـحـصـكـفى: ولو وجدته عنينا هو من لا يصل الى النساء لمرض او كبرا او سـحـر...... او خـصـيـا...... اجـل سـنة لا شتما لها على الفصول الاربعة ولا عبرة بتأجيل غير قاضى البلدة الخ.

(الدرالمختار على هامش ردالمحتار ٢: ٦٤٥ مطلب لفك المسحور والمربوط)

﴿٣﴾ قـال الـعـلامة المرغينانى: واذا كان الزوج عنينا اجله الحاكم سنة فان وصل اليها فبها والا فـرق بينهما اذا طلبت المرأة ذلك هكذا روى عن عمر وعلى وابن مسعود ولان الحق ثـابـت لهـا فى الوطى ويحتمل ان يكون الامتناع لعلة معترضة ويحتمل لآفة اصلية فلا بد من مدة معرفة لذلك وقدرناها بالسنة لاشتمالها ......(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

عنه (د نامردئ) په صورت کښې د یوکال مهلت نه بغیر تنسیخ نکاح منظورنه ده

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یوښځې دخپل خاوند خلاف دتنسیخ نکاح دعوی داسې اولیکله چه زماخاوند نامرددې اود حق زوجیت اداکولوقابل نه دې، عدالت مدعی علیه طلب کړو مګرهغه قصداً حاضرنه شو، عدالت یوطرفه کاروائی اوکړه دتنسیخ نکاح فیصله ئې اوکړه، آیا موجوده عدالتونو ته دتفریق بین الزوجین حق حاصل دې څنګه چه شرعی عدالت کښې قاضی ته حاصل دی؟بینوا توجروا

المستفتی: حافظ غلام رسول ناظم جمیعت علماء السلام

تهنډکوئی صوابی ۱۹۷۳ء\۱۲\۲۲

الجواب: مسلمان جج وغیره باقاعده تنسیخ نکاح کولې شی اودضرورت په وخت یوطرفه کاروائی هم کولې شی(والتفصیل فی الحیلة الناجزة)(۱) لیکن

(بقیه حاشیه) علی الفصول الاربعة فاذا مضت المدة ولم یصل الیها تبین ان العجز بآفة اصلیة ففات الامساک بالمعروف ووجب علیه التسریح بالاحسان فاذا امتنع ناب القاضی منا به ففرق بینهما ولا بد من طلبها لان التفریق حقها وتلک الفرقة تطلیقة بائنة الخ.

(هدایة ۲: ۳۹۹ باب العنین وغیره)

(۱) وفی الحیلة الناجزة: د ارسال الی الغائب دپاره شهادت شرط کیدل په کتاب القاضی الی القاضی باندې قیاس کولوسره لیکلی شوی دی حالانکه دلته هیڅ یوه فیصله د قضاء دیو طرف نه بل طرف ته نهٔ منتقل کیږی بلکه صرف د دومره خبرې تحقیق او ثبوت مطلوب دې چه دقاضی په عدالت کښې د مقدمې پیش کولو اطلاع هغهٔ ته داسې صورت سره اوشی چه په هغې باندې یقین یا ظن غالب اوشی په دې وجه کوم صورت کښې چه ارسال الی الغائب متعذر او ناممکن وی هلته د ارسال د خبر نه هم فیصله د تفریق صادرکول په مالکی مذهب کښې مصرح دی ....که چرې ارسال الی الغائب اوبیا د غائب دطرفه د تعاذر ثبوت په شرعی شهادت باندې موقوف وې اوددې نه بغیر قضاء د قاضی نه نافذ کیده نود تعذر په دې صورت کښې هم د قضاء د نفاذ هیڅ معقوله وجه نه شوه کیدې، ددې نه معلومیږی چه د قضاء دنفاذ په دې باندې مدار نشته...الخ

(الحیلة الناجزة ۷۵ تحت مبحث حکم زوجه متعنت)

چونکه په صورت مسئوله کښې دا تنسيخ ديو کال مهلت ورکولو نه وړاندې دې لهذا دا تنسيخ شرعاً منظور نه دې﴿١﴾ وهو الموفق

نامرد که چرې په طلاق يا خلع باندې راضى نه وى نو ښځه باقاعده تنسيخ نکاح کولې شى

سوال: څه فرمائى علماء دين ددې مسئلې په باره کښې چه يو کس درې کاله وړاندې ديو جينئ سره نکاح کړې وه. دې نه پس دې کس ډيرعلاج اوکړو ليکن معلومه شوه چه دا نامرد دې او په مذکوره درې کالو کښې دا په حقوق زوجيت ادا کولو نه دې قادرشوې ايا ددې کس ښځه ددې کس نه جدا کيدې شى؟ (د سى ايم ايچ مرى د ډاکټرصاحب سند د نامردئ ورسره لګيدلې دې. بينوا توجروا

المستفتى: نورافضل خان مرى..... ۱۹۸۵ء/۱/۱۰/۴

الجواب: په صورت مسئوله کښې که چرې دا خاوند طلاق ورکولو يا خلع کولو ته تيار نه دې نو دا جينئ دمسلمان جج په ذريعه باقاعده تنسيخ نکاح کولې شى﴿٢﴾. وهو الموفق

﴿١﴾ قال العلامة الحصكفى: ولو وجدته عنينا هو من لا يصل الى النساء لمرض او كبر او سحر...... اجل سنة لاشتمالها على الفصول الاربعة...... فان وطئ مرة فبها والا بانت بالتفريق من القاضى ان ابى طلاقها بطلبها الخ.

(الدرالمختار على هامش ردالمحتار ۲: ۶۴۵، ۶۴۷ باب العنين وغيره)

﴿٢﴾ قال الشيخ الغينمى الميدانى: وان كان الزوج عنينا وهو من لا يصل الى النساء يصل الى الثيب دون الابكار...... فهو عنين فى حق من لا يصل اليها فاذا رفعته الى الحاكم اجله الحاكم المولى حولا تاما لاشتماله على الفصول الاربعة فان وصل اليها مرة فى ذلك الحول فبها والا فرق القاضى بينهما ان طلبت المرأة ذلك وابى الزوج الطلاق.

(اللباب فى شرح الكتاب ۳: ۱۵۸ كتاب النكاح)

د مقطوع الذکر (مجبوب) خاوند حکم

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه دیو کس الـه تناسل کټ شوې دې بالکل ترآخری حصی پورې نشته دې ایاددې کس ښځه دده نه جدائی اختیارؤلې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: سیدنواب نریاب هنګو........ ۱۳\۲\۱۹۷۲ء

الجواب: مقطوع الذکرچه په جماع باندې قادرنه وی بغیر دځه مهلت ورکولو نه قاضی ددوئ په مینځ کښې تفریق کولې شی،په دې شرط چه ښځه مطالبه کوی.وفی الدرالمختار اذاوجدت المراة زوجها مجبوبااومقطوع الـذکرالخ فرق الحاکم بطلبها بینهما فی الحال(۱).وهوالموفق

په رسم.سوره.. کښې معمرکس ته د ورکړې ځوې جینئ په صورت کښې د عنین مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه قاتل پلار د مصالحت په وجه خپله نابالغه لور پنځه پنځوس کاله بوډاته ورکړه،نکاح هم اوتړلې شوه اوس داکس دبوډاوالی په وجه باندې مجامعت باندې هم قادر نه دې، نوایادې جینئ ته به بعدالبلوغ خیاردفسخ حاصل وی؟ اودا پلاربه معروف په سوء الاختیاروی؟ بینوا توجروا

المستفتی: عبدالغفور نوشهره........ ۳۱\۷\۱۹۸۲ء

الجواب: دا اقدام سوء الاختیارنه دې ځکه چه ددې منشامصلحت دې لالچ نه دې(۲)البته که چرې دامعمرددې دنهوکالوجینئ په صحبت باندې قدرت نه

(۱) (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲: ۶۴۴ باب العنین وغیره)

(۲) قال العلامة ابن عابدین: والحاصل ان المانع هو کون الاب مشهورا بسوء الاختیار قبل العقد فاذا لم یکن مشهورا بذاک ثم زوج بنته من فاسق صح وان تحقق بذلک انه سیئ الاختیار واشتهر به عند الناس فلو زوج بنتا اخری من فاسق لم یصح الثانی لانه کان مشهورا بسوء الاختیار قبله بخلاف العقد الاول لعدم وجود المانع... (بقیه حاشیه په راروانه صفحه)

لری نوپه دې بوړا باندې دعنین احکام جاری کیږی‹۱›-وهوالموفق

د هیجړا سره د نکاح په صورت کښې د تنسیخ نکاح مسئله

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه ددوؤ یادرې کالونه د یو جینئ واده دهیجړا (خنثی) سره شوی، دې کس خپلورشته دارانوته دواده نه وړاندې وئیلی ووچه زه دواده لائق نه یم بلکه پیدائشی (خنثی، هیجړا) یم لیکن ددې باوجود ده ته واده اوکړې شو اوس دشریعت مطابق ده ته څه حکم دې اوجینئ هم دده دهیجړا کیدوثبوت ورکوی یعنی دواړه ثبوت ورکوی اوس ددوې دجدایئ دپاره شرعا څه طریقه ده؟بینوا توجروا

المستفتی: مولاناعبدالحلیم صاحب خطیب دروازه هزاره.۱۹۷۹ء۱۴۱۰۲۲

الجواب: دې نامردته ضروری ده چه په طلاق یاخلع باندې راضی شی ګینې په ذریعه دمسلمان حاکم باقاعده طلاق حاصل کړې شی‹۲›-وهوالموفق

(بقیه حاشیه) قبله ولو کان المانع مجرد تحقق سوء الاختیار بدون الاشتهار لزم احالة المسئلة اعنی قولهم ولزم النكاح ولو بغبن فاحش او بغير كفء ان كان الولی ابا او جداً.
(ردالمحتار هامش الدرالمختار ۲ : ۳۳۰ باب الولی)

‹۱› قال العلامة الحصكفی: العنين هو...... من لا يقدر علی جماع فرج زوجته يعنی لمانع منه ككبر سن او سحر اذالرتقاء لاخيار لها للمانع منها الخ.
(الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ۲ : ۶۴۴ باب العنين وغيره)

‹۲› قال العلامة الموصلی الحنفی: والعنين الذی لا يصل الی النساء او يصل الی الثيب دون الابكار او يصل الی غير زوجته ولا يصل اليها وتكون العنة لمرض او ضعف او كبر سن او من احد بسحر فاذا كان الزوج عنينا وخاصمته المرأة فی ذلك اجله القاضی سنة فان وصل اليها والا فرق بينهما ان طلبت المرأة ذلك......(بقيه حاشيه په راروانه صفحه)

د عقیم کس نه د تنسیخ نکاح مطالبه صحیح نه ده

سوال: څه فرمائی علماء دین ددې مسئلې په باره کښې چه یو کس په جماع باندې قادردې لیکن دډاکټری رپورټ مطابق دده ماده منویه د اولاد پیدا کولو صلاحیت نه لری،او ښځه دبچی پیداکولو صلاحیت لری ایاداښځه د فسخ نکاح مطالبه کولې شی؟ بینوا توجروا

المستفتی: ګل نوازډی آئ خان.........۲۵۱۳۱،۱۹۷۵

الجواب: اولادورکول اونه ورکول دالله تعالی په قدرت کښې دی(۱) او خاوند چه کله په جماع باندې قادروی نوعدم صلاحیت داولادڅه داسی عیب نه دې چه دهغې په وجه ښځه تنسیخ نکاح اوکړی اونه دحاکم داتنسیخ کول منظوردې-وهوالموفق

(بقیه حاشیه) لان لها حقاً فی الوطء فلها المطالبة به ویجوز ان یکون ذلک لمرض ویحتمل ان یکون لآفة اصلیة فجعلت السنة معرفة لذلک لاشتمالها علی الفصول الاربعة...... فاذا مضت السنة ولم یصل الیها علم انه لآفة فتخیر فان اختارت نفسها قال ابویوسف ومحمد بانت وهو ظاهر الروایة وروی الحسن عن ابی حنیفة لا تبین الا بتفریق القاضی وهو المشهورمن مذهبه...... وله ان النکاح عقد لازم وملک الزوج فیه معصوم فلا یزول الا بازالته دفعا للضرر عنه لکن لما وجب علیه الامساک بالمعروف او التسریح بالاحسان وقد عجز عن الاول بالعنة ولا یمکن القاضی النیابة فیه فوجب علیه التسریح بالاحسان فاذا امتنع عنه ناب القاضی منا به لانه نصب لدفع الظلم فلاتبین بدون تفریق القاضی فاذا فرق یصیر کانه طلقها بنفسه فتکون تطلیقة بائنة لیحصل مقصودها وهو دفع الظلم عنها بملکها نفسها ویشترط طلبها لان الفرقة حقها. (الاختیار لتعلیل المختار ۲:۱۵۰ فصل فی العیوب التی یثبت بها الخیار)

(۱) قال الله تعالیٰ: یهب لمن یشاء اناثاً ویهب لمن یشاء الذکور، او یزوجهم ذکرانا واناثا ویجعل من یشاء عقیما، انه علیم قدیر. (سورة الشوریٰ آیت:۴۹، ۵۰ پاره:۲۵)

مجموع الفتاوی

مشهوره په

مسائل رفعت قاسمی
مکمله او مدلله

د قرآن اوسنت په رنړا کښې

د دارالعلوم دیوبند د لویو مفتیانو
او علماء کرامو تصدیق سره

تالیف

حضرت مولانا محمد رفعت قاسمی صاحب
مفتی ومدرس دارالعلوم دیوبند

ناشر
مکتبه رشیدیه
سردار پلازه اکوړه خټک